F. May
K. May

Néma frontok

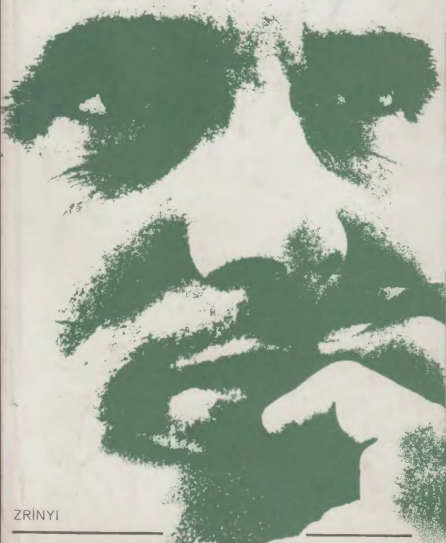

ZRÍNYI

F. May – K. May

NÉMA FRONTOK

F. May—K. May

Néma frontok

ZRÍNYI KATONAI KIADÓ
BUDAPEST 1975

F. MAY–K. MAY

LAUTLOSE FRONTEN

Unter Mitarbeit von Christel Foerster
Roman nach Tatsachen
Deutscher Militärverlag, Berlin, 1972

Fordította

MOLLER PÁL

Az eredetivel egybevetette

NÁDAI GYULA

ISBN 963 326 612 2

FELELŐS KIADÓ A ZRÍNYI KATONAI KIADÓ IGAZGATÓJA
FELELŐS SZERKESZTŐ: PARÉJ LAJOS
MŰSZAKI VEZETŐ: DARVAS ISTVÁN
MŰSZAKI SZERKESZTŐ: HÁMORI IMRE
A BORÍTÓ SZABÓ ÁRPÁD MUNKÁJA
TERJEDELME: 22 (A/5) ÍV; PÉLDÁNYSZÁMA: 15 000
KÉSZÜLT AZ MSZ 5602–65 SZERINT
158. (681) ZI–419–f–7577
75.1011/1-2551 – ZRÍNYI NYOMDA, BUDAPEST
FELELŐS VEZETŐ: BOLGÁR IMRE VEZÉRIGAZGATÓ

BEVEZETŐ

1942 júliusában, a British Broadcasting Corporation részére adott rövid nyilatkozatában, Thomas Mann a német rádióhallgatókhoz szólt: „... Ez már a vég, de nem számotokra, nem Németország számára. Németország állítólagos megsemmisítése üres fecsegés, ugyanolyan képtelen őrültség, mint Hitler győzelme. De végéhez közeledik, véget fog érni, mégpedig rövidesen, a szégyenteljes nemzetiszocialista rendszer: a rablások, gyilkosságok és hazugságok állama. Befellegzik hitvány filozófiájának és a belőle fakadó gyalázatos tetteknek. E rendszer megteremtőinek, segítőinek, tábornokainak, diplomatáinak, haszonélvezőinek, pribékjeinek a leszámolás órájában felelni kell tetteikért. Eljön az óra a fajelméletet és háborús tanokat hirdető filozófusok, professzorok, újságírók – a szellemi szálláscsinálók – számára is. Eljön mindazok számára, akik e veszett eszme emlőjén táplálkoztak. Németországot meg fogják tisztítani mindattól, aminek köze volt a hitlerista szörnyűségekhez; és mindattól, ami lehetővé tette ezek létrejöttét..."

Több mint negyedszázad telt el azóta, hogy kialudtak a második világháború tűzcsóvái és a szövetségesek rákényszerítették a fasiszta tábornokokat a régóta esedékes kapituláció aláírására. A fasiszta rendszerrel és következményeivel azonban Németországnak csak abban a részében számoltak le véglegesen, ahol a hatalmat a munkásosztály és szövetségesei gyakorolják.

Könyvemet annak a számtalan kommunistának és becsületes antifasisztának az emlékére írtam, akik életüket áldozták a német fasizmus ellen vívott harcban.

Szeretném, ha könyvemet figyelmeztetésnek is tekintenék. Remélem, hogy a fasiszták, mindenekelőtt Canaris tengernagy kémszervezetének és az iparhoz fűződő kapcsolatainak bemutatásával hozzájárulhatok, hogy az olvasó rádöbbenjen: még ma is fenyeget a múlt, vannak még ma is, akik újabb gaztetteket készítenek elő; rádöbbenjen, hogy csak az ilyen emberek és szervezetek elleni szüntelen harc hozhatja el a népek békéjét.

A könyv élményeim és történelmi tanulmányaim alapján készült. Tanulságos olvasmányt, nem dokumentációs gyűjteményt kívántam közreadni.

Lipcse, 1971 tavaszán

Ferdinand May

A spanyolországi reakció erői katonai puccsra készültek, hogy Németországhoz és Olaszországhoz hasonlóan fasiszta diktatúra segítségével semmisítsék meg a haladás erőit, főleg a kommunista vezetés alatt álló forradalmi munkásmozgalmat. Canaris tengernagy, a német katonai elhárítás főnöke, már 1936 tavaszán titkos tárgyalásokat folytatott a Kanári-szigetekre száműzött Francisco Franco tábornokkal.

Németország fegyvereket és katonai segítséget ígért a spanyol tábornoknak, aki nyersanyagszállításokat és több spanyol iparvállalat és bánya részvényeinek jelentős részét ajánlotta fel ellenszolgáltatásként.

1936. július 18-án kirobbant a katonai puccs. Megkezdődött a spanyol polgárháború. A fasiszta német haderő megragadta a lehetőséget, hogy kipróbálja új fegyvereit és haditechnikáját. Csapatokat is bocsátott Franco rendelkezésére.

A tengeralattjáró hatalmas bálnaként siklott az Atlanti-óceán felkavart hullámain. A sirályok fülsértő sivítással csaptak le a hajósodrásban fel-felbukkanó tárgyra.

– Döglött fóka lehet – mondta az egyik tiszt. Micsoda förtelmes reggeli!

– Átkozott mindenevők – válaszolta a másik, nehéz Zeiss-látcsövén kémlelve a távoli partvonalat, amely a felkelő napban egyre tisztábban látszott.

– Balra a Finisterre-fok – jelentette a figyelő.

– Köszönöm, már észrevettem – kiáltotta Achim von Alvensberg őrtiszt és lazított egyet a nyaka köré tekert gyapjúsálon. A sál jó szolgálatot tett az éjjel, bár ez sem tudta megvédeni a szüntelenül kavargó nedves márciusi széltől.

Éjszaka az Atlanti-óceán hatalmas hullámai – percekig maguk alá temetve az alig három méternyire kiemelkedő tengeralattjárót – magasan átcsaptak a torony felett. Napfelkeltével azonban csillapodott a tenger. A hullámok megnyúltak, alacsonyabbá váltak, vesztettek erejükből.

– Mindjárt elénekelhetjük „A szép Spanyolország" című dalt, kedves Alvensberg – jegyezte meg az alacsonyabb tiszt

es lekapta fejéről csuromvizes viharsapkáját. – Örülhetünk, hogy így megúsztuk a vihart. Egyébként ragyogóan tiszta a levegő! Odalenn irtózatosan büdös volt. Szívnom kell egy kis friss déli levegőt.

– Tengernagy úr, ön már bizonyára sok kellemes emléket idéző részét ismerte fel a spanyol tengerpartnak. – A magas tengerésztiszt boldog volt, hogy ilyen bizalmas társalgásba kezdhetett a félelmes hírű Canaris tengernaggyal, akit az egész tengeralattjáró-flottában megközelíthetetlennek tartottak.

– Igen, szeretem Spanyolországot – válaszolt az halkan, hogy a toronynál őrséget álló matrózok meg ne hallják –, de gyűlölöm a nyomorgó madridi és barcelonai hangadó bandát, és megvetem az átkozott bolsevista és szabadkőműves értelmiségieket.

Alvensberg néhány épp fogásra kihajózó – a tengeralattjáró menetirányát keresztező – halászhajót figyelve mondta:

– Külföldi útjaim során többször jártam földközi-tengeri kikötőkben. Valóban piszok, nyomor, betegségek és az olcsó szerelem jellemzi ezeket a pásztorbottal irányított országokat. A protestáns országokban kevesebb tere van az ilyesminek.

– Nem egészen, Alvensberg. Menjen csak el a londoni vagy New York-i nyomortanyákba.

– Valóban, tengernagy úr, erre nem is gondoltam.

– Természetesen teljesen megértem – folytatta Canaris –, hogy a délvidéki tengerpart a nyomor ellenére, Homérosz és Ovidiusz ideje óta olyan varázslatot áraszt magából, aminek az északi ember aligha tud ellenállni. Talán emlékszik rá, hogy Odisszeusznak viasszal kellett betömnie társai fülét, hogy ne hallják a szirének csábító hangját.

A tengernagy a spanyol halászhajókat nézegette, amelyeknek vitorlái rozsdavörös pöttyökként tükröződtek az óceán zöldesszürke felszínén.

– Pompásak ezek az akvarell tónusok! Csodásan mutatnának a vásznon. A feleségemmel együtt egyszer Korfuban töltöttem a szabadságomat. Mondhatom önnek, Alvensberg, az a csodák szigete. Kényelmesen ül az ember a kandalló mellett, zamatos bort iszik kecskebőr tömlőből a nyárson sült bárányhúshoz, és hallgatja a tücskök ciripelését.

– A kieli tiszti kaszinóban arról beszélnek, hogy a Canaris család Konstantin Kanaristól, a görög tengerészhőstől szár-

mazik. Kutatta ön, tengernagy úr, ilyen messzi múltra visszamenően az őseit? Nagyon tanulságos lenne.

Az alig közepes termetű Canaris kicsit várt a válasszal. Egy pillantást vetett a visszatérőben levő halászhajókra, majd öntelt mosollyal válaszolt:

– Igen! Már Őfelsége beszélt erről, amikor tanárrá nevezett ki az eckernfördei tengerésztiszti iskolán. Családi büszkeség ez. Megboldogult atyámnak az íróasztalán állt az athéni Kanaris-emlékmű másolata. Kutatásaim során a török időkig visszamenő közös ősökre, azonos családfára bukkantam.

– Alázattal gratulálok – szólt a fiatal főhadnagy. Mi, Alvensbergek, aligha tudunk kis falusi birtokunkkal az ön családjával versenyezni. Csak falusi „sörbírókat", jobb esetben bírákat tudtunk adni a hazának. Én vagyok az első tengerész. – Jóízűen nevetett szellemességén.

– Az átkozottak! Nézzen csak oda! – A tengernagy dühösen mutatott az utolsó halászhajó felé, amely félig bevont vitorlával siklott a hullámokon.

– Az egyik fickó minket fényképez vagy filmez a fedélzetről. Jól látom a gépét. A fickó nem halász, a legjobb esetben riporter, de az is lehet . . .

Canaris dühösen rágta ajkát, és még egyszer szeméhez emelte látcsövét.

– Parancsolja, tengernagy úr, hogy megsemmisítsük a hajót?

– Nem! Ha háború lenne, igen; az ördögbe is! Odapörkölni az ágyúval! De most béke van. Ezenkívül átkozottul közel vagyunk a spanyol felségvizekhez. Inkább azon legyen, hogy minél távolabb kerüljünk innen. Kerüljük a nyilvánosságot. A fickó teleobjektívet használt. Siessen már!

– Húsz fokkal jobbra! – kiáltotta az őrtiszt.

A tengeralattjáró irányt változtatott, növelte a sebességét és a rozsdavörös vitorlájú hajótól hamarosan biztonságos távolságra került.

Alvensberg főhadnagy hirtelen megértette, hogy a mellette álló tengernagy jóval jelentősebb személyiség annál, mint amilyennek először gondolta. Érkezését „csak tiszteknek szóló" titkos távmondattal jelezték, sőt rendfokozatának megfelelően fölérendelték a tengeralattjáró parancsnokának, bár mindeddig nem vette át tőle a parancsnoki jogkört.

Az enyhe tájszólással beszélő Neuenburger alezredes, a tengeralattjáró parancsnoka, feljött a fedélzetre.

– Mi újság, Alvensberg – kiáltotta már a toronynyílásból –, csak nem a bolygó hollandival találkozott?

– Sajnálom, Neuenburger – mondotta Canaris, miközben Alvensberg segítőkészen nyújtotta kezét a hídra felmászó, kissé testes parancsnoknak –, a halászhajóról egy fickó fényképezett vagy filmezett. Nem volt más megoldás.

A bulldogképű Neuenburger megrökönyödött arccal pillantott Alvensbergre, aki alig észrevehetően vonogatta vállát, ártatlanságát jelezve.

– De hiszen a mi ladikunkat még a képes levelezőlapokon is láthatják! Nincs ezen mit titkolni.

Kivette a látcsövet Alvensberg kezéből és az apró játékhajónak tűnő vitorlás után pillantott.

– A ladikunkat igen, kedves Neuenburger – Canaris idegesen simította meg ősz haját –, de nem engem!

A parancsnok a hosszú szolgálati évek során belerögződött előírásossággal húzta ki magát, de magában azt gondolta, milyen felelőtlenség akkor Canaristól, hogy fényes nappal a fedélzeten mutatkozik. Neuenburger azonban jobbnak látta, ha nem közli véleményét a tengernaggyal. Csak annyit jegyzett meg, hogy jobb lett volna a halászhajónak úgy nekiütközni, hogy a fickó fényképezőgépével együtt az óceán mélyére süllyedjen.

Canaris bosszankodott, Neuenburger parasztos beszédét egyébként is nehezen tűrte. A hosszú Alvensberg elviselhetőbb volt számára, érezte rajta a nemesi család kulturáltságát. Élesen megjegyezte:

– Ön jól ismeri utam bizalmas jellegét. – Még egy pillantást vetett a két matrózra, akik előírásszerűen tartották szemük előtt a távcsövet. Figyelték az egyre távolodó partszakaszt, amely már keskeny sávnak tűnt az óceán párájában...

Alvensberg főhadnagy igazoltnak látta feltevését. Olyan út ez, gondolta, amelynek célja egy magas rendfokozatú, titkos küldetésben levő tiszt külföldre juttatása. Ezzel magyarázható a csak tiszteknek szóló rádiótávmondat is. Ezért az oreg alázatos viselkedése.

Alvensberg kedvében akart járni az előkelő vendégnek, s ezért átkiabált a figyelőnek:

– Kanowski matróz! Felismerte a halászhajón, hogy melyik kikötőbe való? Volt a vitorláján szám vagy jelzés?

– Muros kikötőjéből való, főhadnagy úr! De szám nem volt rajta, csak egy Szűz Mária-kép a vitorláján.

A tengerész válaszadás közben is szemén tartotta látcsövét, ahogyan azt az Őrszolgálati Utasítás komoly helyzetben megköveteli.

– Ezt már szeretem – nevetett fel a parancsnok –, szent a vitorlán és egy disznó a fedélzeten.

Canarisszal együtt lemászott a torony nyílásán. A főhadnagy magára maradt a matrózzal. A tenger egyre nyugodtabbá vált, elnyúlt hullámokkal lélegzett. A messzeségben egy gőzös füstfelhője rajzolódott a látóhatár fölé.

– Tíz fokkal balra, irány Lisszabon.

Kanowski matróz sósvíztől gyulladt, fáradt szemmel figyelte látcsövén a füstfelhőt.

Alvensberg főhadnagy ásított. Most lenne jó egy dupla fekete. Eddig természetesnek vette, hogy az öreg mindig felküldött neki a parancsnoki hídra egy-egy kávéval színültig töltött termoszt. De mióta a vendég a hajón tartózkodik... Neuenburger remek fickó ugyan, de elöljárójának csillagjai túlságosan elkápráztatják. Biztosan most is kabinjában üldögél és jobbnál jobb falatokkal látja el a vendéget. Feltálaltat mindent, amit csak a hajószakács a reggelihez elő tud teremteni... Mióta a tengernagy a tengeralattjárón tartózkodik, Neuenburger szünet nélkül hajbókol előtte. És a rejtjelzett rádiótávmondatok is szünet nélkül jönnek: a távírász levegőhöz sem jut. A legénység egykedvűen végezte munkáját. A feladatról csak annyit tudott, amennyit Neuenburger egykedvűen közölt a technikussal: mélytengeri hadgyakorlat. Wilhelmshavenből való kihajózásuktól kezdve ez volt hivatalosan érvényben. Az admiralitástól érkezett idegen tiszt feladata pedig a merülési gyakorlatok ellenőrzése.

A főhadnagy Kanowski matróz hátát figyelte. A zömök fiú – tengerészszokás szerint – összegöngyölt törülközőt tekert a nyaka köré, a nedvesség ellen. Izmos tarkója vörösen, szeplőktől borítva dagadt elő a törülközőből.

Mindnyájan önkéntesek. Fanatikusan hű, kemény fickók. Nyugodtan lehetett rájuk számítani. A tisztekhez kétség sem férhet – gondolta.

Achim von Alvensberg a Wallenstein-dráma egyik mondatát választotta jelszavául, sőt egy kartonpapírra felírva az ágya fölé is kifüggesztette. A mondat így hangzott: „A tett néma, a fegyelem vak."

– Mindig az öreg Schillert idézed – szokott vele gúnyolódni unokafivére, Bodo, aki a berlini Wilhelmstrassén, a külügyi hivatalban dolgozott.

Vidáman gondolt az együtt eltöltött berlini napokra; az Adlon-szállóban közösen elfogyasztott reggelikre, ahol unokabátyja Bismarcknak a diplomáciával kapcsolatban tett egyik cinikus megállapítását idézte: „a diplomácia lényegében a szarvasgomba, táviratok és a nagykeresztek vegyüléke". Bodo annak idején sokszor hangsúlyozta, hogy a külügyi hivatal a porosz nemesség utolsó fellegvára, és egyetlen Ribbentrop-féle pezsgőügynök sem fogja főnökként átlépni a wilhelmstrassei hivatal küszöbét.

Több mint három évvel ezelőtt Bodót mint tartalékost a bambergi 17. lovasezredhez hívták be gyakorlatra. Itt barátkozott össze Stauffenberg gróffal, akinek szilárd jelleme és akaratereje mély hatással volt rá. Barátja rajongása Stefan George költő iránt, mindkettőjük számára elviselhetőbbé tette a laktanyában töltött unalmas órákat. Aztán eljött a nap, amikor Hitler birodalmi kancellár lett. Ellentétben a többi Alvensberggel, akik nacionalista lelkesedésükben horogkeresztes zászlókkal díszítették fel kastélyaikat; ellentétben azokkal a fiatal lovassági tisztekkel, akik ujjongva üdvözölték a szégyenteljes diktátumnak tartott versailles-i békeszerződés korszakának bukását – Bodo átmulatta ezeket az éjszakákat és Shakespeare III. Richárdjából idézgetett. Barátja, Stauffenberg szigorúan elítélte a viselkedéséért. Ő is Németország gazdasági, politikai és katonai felvirágzását várta az ország új vezetésétől. Achim von Alvensberg – ekkor tengerészhadnagy – mélységesen meg volt botránkozva unokabátyja viselkedésén.

Az egyik tengerész harsány kiáltása véget vetett merengésének:

– Balról repülőgép, főhadnagy úr!

– Valóban. Spanyol gép. Jól látom rajta a felségjeleket. Hidroplán. A nyílt tengeren biztosan nem sok örömünk lenne benne.

Miközben Alvensberg jelentette a parancsnoknak az eseményt, a repülőgép szorosan megközelítette a tengeralattjárót. Merész ívet írt le a levegőben, és valami vörös tárgyat dobott a fedélzetre, mely a hálótartón állapodott meg. A tárgy egy labdából és egy hozzákötött alumínium dobozból állt.

– Mestermunka – állapította meg a tengerész, és átmászott a jobb oldali hídburkolaton, hogy összeszedje a ledobott tárgyakat.

– Háborús helyzetben bombát dobtak volna ránk ehelyett. Azóta mindnyájan halak eledelévé váltunk volna.

– Pontos munka – vélekedett Neuenburger is, amikor Alvensberg átnyújtotta Canarisnak a labdát és a dobozt –, ha egy bombácska lett volna, többé egyikünk se szaladgálhatna a lányok után.

Canaris megvárta míg Alvensberg eltávozott. Egykedvű arccal nyitotta ki a dobozt. Spanyolul írt levél volt benne: „Üdvözöljük Spanyolország barátját! Meg vagyunk róla győződve, hogy tárgyalásaink közös ügyet szolgálnak. Las Palmas-öböl bejáratánál várjuk önt. A nemzetiszocialista párt külföldi szervezetének motorcsónakja szállítja partra a legnagyobb titokban. Az éjszakai órákat használják ki. Rádión értesítsen megérkezése időpontjáról. Régi barátja: Francisco Franco tábornok."

Canaris gondosan összehajtogatta a levelet.

– Látja, kedves Neuenburger, a légiposta új fajtája. Parancsot vagyok kénytelen önnel közölni: minden szabadságolást, eltávozást beszüntetek; sajnos, tisztek részére is! Irány a Las Palmas-öböl, ahol elhagyom a hajót. Amikor éjszaka eltávozom, csak ön tartózkodhat a fedélzeten, s ugyanúgy, amikor visszatérek. Közben hajtsa végre a megadott merülési gyakorlatokat. Március huszonharmadikán hajnali két órakor legyen újra az öböl bejáratánál. Jelszó: „Haza".

Neuenburger naptól cserzett arcán bosszúság tükröződött. Amikor Wilhelmshavenből kihajóztak, még szabadságolásról volt szó, és mindnyájan előre örültek a spanyol señoritáknak. Most pedig ezek a titokzatos ügyek.

Canaris észrevette, hogy a kapitány arca elborult.

– Ne keseregjen, Neuenburger! Parancsnoka dicséretben fogja részesíteni, ha meg lesz elégedve munkájával.

A tengeralattjáró parancsnoka rosszkedvűen húzta ki magát.

– Parancs az parancs.

Canaris most már bosszúsan folytatta:

– Az ördögbe is, Neuenburger! Azt hiszi, úgy választhatom meg szolgalati útjaimat és kiküldetéseimet, ahogy akarom? Bizonyára ön is hallott a flensburgi tengerésztiszti iskolán arról a bölcs mondásról, hogy az offizier szó a latin officiumból származik. Az officium pedig kötelességet jelent.

– Bocsánat, én csak . . .

– Hagyja ezt. Ön tehetséges parancsnok. Ezért esett a Führer és a haditengerészet vezetőinek választása éppen önre. Úgy vélem azonban, nem ért eléggé a világpolitikához. Spanyolországban négy hete a vörösök vannak kormányon. Népfrontnak nevezi magát ez a maroknyi értelmiségi. Franciaországban is hasonlóan alakul a helyzet. Kiköthet-e egy német hadihajó ilyenkor spanyol kikötőben? Velem a fedélzetén? Hivatalosan?

Neuenburger a bajusza szélét rágta. Canaris szavai mély hatást gyakoroltak rá. Olyannak látta őt, aki minden szempontból megfelel a beosztásának.

– Jegyezze meg, Neuenburger, számunkra csupán a vörös probléma létezik! Ön másképpen élte át mint én az ezerkilencszáztizennyolcas évet. Amikor tengeralattjárómmal befutottam a kieli kikötőbe, láttam, hogy a zárt rendben felsorakozott flotta minden hajóján diadalmasan felvonták az átkozott vörös zászlóikat a zendülők. Megtagadták az engedelmességet a tisztekkel szemben, letépték a rendfokozati jelzéseket. Irtózatosan szenvedtem tehetetlenségünk miatt. Higgye el nekem, kedves Neuenburger, számunkra akkor egy világ omlott össze.

– Akkor még fiatal tengerészkadét voltam – bólintott egyetértően a parancsnok.

– Korábban a cattarói kikötőben tartózkodtam a tengeralattjárómmal. Alig volt lőszerünk, élelmünk, üzemanyagunk. Áttörünk, vagy fogságba esünk – mondtam a legénységnek. Mindnyájan kitartottak.

– Pórul is jártak volna különben – nevetett Neuenburger.

– És otthon mi volt! Őfelsége a császár Hollandiában! Ludendorff Svédországban! A lakosságot fellázították! Azóta számomra csupán egy ellenség létezik: a vörösök.

Neuenburger gyapjúpulóvcrjét babrálgatta. Úgy érezte, ugyanúgy gondolkozik, mint idősebb bajtársa. Egyre nagyobb tiszteletet érzett iránta.

– Olvastam róla, hogy ön a szabadcsapatoknál szolgált. A Lőwenfeld-dandárnál vagy talán Ehrhardtnál?

– Jelentkeztem ugyan, de nem vettek föl. Túl fiatal voltam.

Canaris átadta magát az emlékezésnek:

– Mindenütt megfordultam, még Noske szárnysegédje is voltam. Ez az ember minden volt, csak vörös nem. Vele aztán lehetett dolgozni.

– A tengerésztisztek legalább jóvátették, amit a vörös matrózok műveltek. Igyunk erre egy korty Hennessyt. Tisztelet a tengeralattjáró-flotta tisztjeinek! Küldetése sikerére, tengernagy úr!

Koccintottak, majd csendben hallgatták a Diesel-motorok zümmögését és az egyik gépész rekedtes kiáltásait.

Canarisnak egy tavaly januári élménye jutott eszébe. Hitler akkor ajánlotta fel neki az elhárító szolgálat vezetését. Ő persze két kézzel kapott utána. Hiszen ez a beosztás jóval többet jelent bármilyen haditengerészeti funkciónál. Itt egészen nagy ügyek előkészítéséből is kiveheti a részét. Hitler maga is így vélekedett.

– Amióta átvettem a Tirpitz-parti hivatalt – fordult újra Neuenburgerhez –, az ellenség változatlanul a bolsevizmus. Na, egészségére!

– Egészségére, tengernagy úr! További előléptetésekre! Mifelénk az a mondás járja, hogy a rang ugyanúgy hozzátartozik a beosztáshoz, mint az ökörhöz a farka. Bocsánat!

Nevetve jegyezte meg az elhárítófőnök, hogy nem veszi ugyan rossznéven Neuenburger megjegyzését, de elődje, Patzig, már a századosi rendfokozatnál fennakadt a szamárlétrán.

– Patzigot jól ismertem, nemhiába hívták Patzignak, tényleg mindenkivel packázó, szemtelen ember volt. Nem értem, hogy tudott kijönni olyan nagyhatalmú urakkal, mint a birodalmi SS-főnök vagy akárcsak Heydrich.

Canaris meg volt botránkozva. Milyen tiszteletlen hangon mert ez a Neuenburger olyan magas beosztású pártvezérről beszélni, mint Heydrich. Mit képzel magáról ez az alezredes!

Canarist, amikor a vezérkar főnöke beiktatta hivatalába,

külön figyelmeztették, hogy minél bajtársibb módon dolgozzék együtt az SS-főnök Himmlerrel és Heydrichhel. Az elhárításnak és a biztonsági szolgálatnak egyaránt a Führert kell szolgálnia. Vetélkedésekre sor kerülhet ugyan, de csak olyanokra, amilyenek gyakran elkerülhetetlenek vezető emberek között.

Az alapvető kérdésben azonban egyetértettek: Németországot olyan erőssé kell tenni, mint még soha!

Canaris valóban minden alkalmat megragadott, hogy a Führer iránti hűségben és odaadásban az SS főnökein is túltegyen.

Neuenburger szemmel láthatóan több konyakot ivott már a kelleténél. A spicces ember makacsságával beszélt.

– Heydrichhel együtt voltunk kadétok. Elsőrendű sportoló volt. És milyen intelligens az a Reinhard. Még a zenéhez is értett. Tengerésztiszt, aki hegedül! Még mindig hegedül? A hölgyek a tiszti kaszinóban egészen meg voltak hatódva. És különben is, a hölgyek! . . . Annak idején valami botrány is történt. Becsületbírósági tárgyalás Raeder őexcellenciája elnökletével. Sokat pusmogtak erről. A főhadnagy úr megfeledkezett róla, hogy a tisztek lányai nem közönséges kurvák . . .

– Hallja, Neuenburger, befoghatná a száját! Vannak olyan kellemetlen vezénylések is, amelyek idő előtti nyugdíjazással járnak! Megértette?

Canaris hangja szigorúan csengett.

A parancsnok ijedten ugrott fel és vágta magát vigyázzba.

– Kérem, felejtse el, tengernagy úr!

– No, de most már szeretnék kinyújtózni, megerőltető éjszakák állnak előttünk.

– Kellemes pihenést kívánok.

A parancsnok óvatosan csukta be a kabinajtót és a hajóközpontba ment.

Canaris, miután magára maradt, még egyszer átnézte a Spanyolországban és gyarmatain dolgozó ügynökök jelentéseit. Többségükben kereskedelmi képviselők voltak, akik észrevételeikről jelentettek. A nagy német ipari vállalatok jól fizetett kémhálózatot tartottak fenn külföldön. Egy sem hiányzott közülük. Az I. G. Farben, Krupp, Flick, Klöckner, sőt a varróselymes Güterman és a sütőporos Oetker egyaránt a legjobb embereket alkalmazta. Milyen semmitmondóak voltak ezek megfigyeléseivel szemben a követségi attasék jelentései . . . Az

attasék még nem sejtettek semmit, amikor ezek az ipartól érkezett fickók már rég tisztában voltak mindennel. Azt persze mindnyájan észlelték, hogy a kommunisták a februári szavazások óta úgy elszaporodtak Spanyolországban, mint a svábbogarak egy mocskos bárkán. A jelentéseket olvasva kétségbeeshetett az ember. Hiszen ez már maga a bolsevizmus . . . Százezer parasztnak akarnak földet osztani, tervezik a nehézipar államosítását, a proletárdiktatúra bevezetését. Így kezdődött Oroszországban is.

Hogyan is mondotta a Führer? Együttműködés a párt külföldi szervezetei között? Canaris savanyú mosolyra húzta a száját. Először jön a Wehrmacht, aztán megint a Wehrmacht. Főleg 1934. június 30-a után. Lefeküdt, s egy ideig figyelte a hajófalnak ütköző hullámok csobbanását, majd elaludt.

– Őexcellenciája, a kormányzó úr, már várja önt, tengernagy úr.

Franco tábornok segédtisztje a Mercedes ajtajáig előresietve fogadta, utolérhetetlen kecsességgel üdvözölte, és a tágra nyitott kerti ajtóig kísérte a Németországból érkezett vendéget. Az épülethez vezető út csak gyéren volt megvilágítva, néhány lampion himbálózott a szélben. Lábuk alatt megcsikordult a kavics. Valahol a sötétben egy szökőkút vize csobogott. Az éjszakai égboltot távoli fények világították be, a pálmafák sziluettje sötéten rajzolódott ki a világos háttéren. A kerti úton lépegetve Canaris kezét egzotikus bokrok ágain húzta végig. Mimóza vagy babér volt? Talán a citrus is megterem itt? Hiszen ehhez hasonló mámorító illatokat csak a korfui parkban vagy talán az argentínai német nagykövet kertjében érzett . . .

A tengernagy valahogy otthonosan érezte magát délen. Szerette a spanyol konyhát, a nehéz borokat, visszagondolt a kasztíliai nemesek kastélyaiban, a madridi vagy sevillai tiszti kaszinóban eltöltött kellemes estékre, órákra. Eszébe jutott egy pillanatra az 1916-os háborús nyár. Garden partyk . . . fogadások . . . vadászatok . . . Furcsa alakok emlékképei kavarogtak a fejében. Ezek az emberek kétes információkért zsebelték be a pénzt . . . A kémlajstromon egy bizonyos Franco őrnagy neve is szerepelt . . .

Francisco Franco tábornok a feljárati lépcső legfelső fokán

állt. Termete középmagas, erőteljes; enyhén domborodó pocakját széles bőröv rejtette, ahogyan Canaris a rendszeresen sportolók iróniájával megállapította . . . – Majd leadja a súlyfeleslegét – gondolta.

A kerti úton haladva néhány barna arcot is látott, egyenruhás, csillogó tőrt viselő katonákat. Aha . . . a tábornok mór testőrei, egytől egyig mindenre elszánt legények.

Alvarez őrnagy – egy hosszú, szikár férfi – felkísérte a vendéget a lépcsőn. Franciául szólította meg, de Franco spanyolul válaszolt.

Canaris őexcellenciája ragyogóan beszél spanyolul. Így könnyebben tárgyalhat. A német birodalom Führere nála jobb megbízottat nem is küldhetett volna.

– Alvarez, gondoskodott már az étkezésről? Olyan bort szerezzen be, amely minden igényt kielégít. És aztán, kérem, ne zavarjanak minket.

Empire bútorokkal berendezett társalgóban foglaltak helyet. A székek selyemhuzatai azonban kopottasak, a falitükrök vakfoltosak voltak.

– Sajnos nem fogadhattam önt a kormányzói palotában, kedves barátom. Túlságosan sok ott az újságíró és a kém. A madridi vörös kormány úgy őriz engem, mint egy koronagyémántot. Veszélyesnek tartanak mint lázadót, mint ellenforradalmárt. Ha tudomásukra jutna, hogy önnel mint a Harmadik Birodalom megbízottjával tanácskozom, biztosan riasztanák Madridot, Párizst és Moszkvát. Ezért arra kérem, tekintsen el a villa kissé ódon eleganciájától.

Canaris fürkésző szemekkel pillantott vendéglátója arcába. Spanyol udvariasság . . ., vajon mi rejtőzik mögötte? . . .

Miközben kötetlen szavakkal tolmácsolta Hitler üdvözletét és átnyújtotta a tábornoknak a Führer saját kézzel írt levelét, visszagondolt a birodalmi kancellária legutóbbi ülésére: a magas szárnyasajtók előtt álló fehér kesztyűs SS-őrökre; Hitler ideges-zavaros viselkedésére; Göring jóviális mecénásmosolyára, új repülőtábornoki egyenruhájára; Himmler sápadt, színtelen hivatalnokképére; Fritsch vezérezredes hideg mosolyára; Blomberg szemtelen arckifejezésére és az öntelt Bohléra.

Először Hitler beszélt, hadonászott, fecsegett, kiabált és bele-belezavarodott mondanivalójába. Tekintetét a világtérképről a jelenlevők felé fordítva beszélt tovább.

– Néhány héttel ezelőtt fogadtam a Portugáliából érkezett Sanjurgo spanyol tábornokot, aki vérző szívvel számolt be a vörös pestistől megtámadott hazája sorsáról. De az ilyen ragályok ellen vannak megfelelő ellenmérgeink! Ott lenn, Spanyolországban, a Falange nacionalistái, Francisco Franco, Primo de Rivera tábornok és szinte valamennyi tiszt. – Hitler felvette ismert szónoki pózát. – Segíteni akarunk. Mindent küldünk, amire a tábornokoknak csak szükségük van: Junkers szállító repülőgépeket, bombázókat, vadászgépeket, harckocsikat, híradó eszközöket. Ha kell, fegyelmezett, bátor katonákat is. Ezt már meg is ígértem Sanjurgónak. Egyébként úgy láttam, jó vezérkari tiszt. Ön, tengernagy úr, Francóval tárgyaljon, mivel Sanjurgót ismét száműzték Portugáliába. Tudtommal ön évtizedek óta ismeri Francót. Az általános helyzetről, külföldi szervezeteink jelentéseiből is tájékozódhat. Ezért van itt Bohle úr is.

Azután Göring beszélt.

– Mondja meg annak a spanyol hidalgónak, hogy mi és az olaszok gondoskodunk róla, hogy a tábornokok győztesként vonuljanak be Madridba, de csak akkor, ha megfelelő ellenszolgáltatást kapunk ezért. – Göring kézbe vette a mutatópálcát, és a térképen rámutatott Bilbao környékére. – Van itt ón, higany, wolfram, réz, vas. Innen kell szállítaniok. A német cégek majd részt vesznek benne, hiszen sok közülük most is ott van. Új cégeket is hozunk létre.

Ismét Hitler emelkedett szólásra.

– Megparancsolom, hogy Bohle úr egyeztesse információit az elhárítás főnökével. És, uraim, a Külügyminisztérium hivatalosan nem tud semmiről, nem észlelhet semmit. Kérem, értsék ezt meg. Hivatalosan a Wehrmacht vezetése sem tud semmiről. Csak önkéntesek jöhetnek számításba. Így történt ez a herero felkelésnél is.

Ezzel mintegy nyilatkozattételre szólította fel Fritsch vezérezredest, aki egész idő alatt leplezetlen unalommal nézegette körmeit.

– Egyetértek önnel, Führerem. Kizárólag önkénteseket!

Fritschben felülkerekedett a vezérkari tiszt és kijelentette, hogy Spanyolország egy esetleges polgárháborúban ideális terepül szolgálna új fegyvertípusok, új bombázók és harckocsik kipróbálásához.

Göring félbeszakította Fritschet.

– Minden színházi szakember tudja, vezérezredes úr, milyen fontos a főpróba a premier előtt. A tengernagy gondoskodjon a próbáról, a premiert majd mi rendezzük.

Mindez még most is a fülében csengett. Amikor a birodalmi kancellária épületéből kilépve lefelé haladtak a lépcsőn, Göring azt tanácsolta neki, hogy spanyolországi útjához ne vegyen repülőgépet igénybe. A legújabb értesülések szerint – mondotta – a gondói és a Las Palmas-i repülőtér személyzete teljesen megbízhatatlan. Minden gép érkezését azonnal jelentik Madridnak. Ön mint tengerésztiszt megtalálja a legjobb megoldást.

Franco tábornok hangja zavarta meg Canarist a merengésben. Érezte, hogy most minden érzékszervével éberen kell figyelnie. Tudta, milyen agyafúrt tárgyalófél a spanyol tábornok, aki mint stratéga nullának számított ugyan a katonai szakemberek szemében, de gazdasági kérdésekben közismert volt tapasztaltságáról. Emellett megszállottja a politikának, amire kardinálisok és püspökök tanították. A nevelői jezsuiták voltak.

– Négyszemközt szeretnék önnel tárgyalni – mondta a tábornok, és türelmetlenül nyomta el az imént meggyújtott cigarettát. – Jól tudja, hogy a madridi kormány ide helyeztetett át, jobban mondva így kapcsolt ki. Most ennek a szigetnek vagyok a kormányzója, tényleges hatalom nélkül. Volt katonáim, a palotám őrsége és egy maroknyi rendfenntartó osztag kivételével, Marokkóban maradtak. Tetuánban kellene lennem. Ott tizenötezer katona áll fegyverben, parancsaimra várva. Azok a tisztek ki tudják rántani Spanyolország szekerét a vörös népfront mocsarából. Sanjurgo sorsa még keservesebb, ő Portugáliában rostokol.

– Tudom, excellenciás uram, hogy minden igaz spanyol tábornok csak a jeladásra vár.

Franco türelmetlen kézmozdulatot tett:

– Mit akar a tábornokokkal, señor Canaris. Spanyolországban minden hatszáz katonára esik egy tábornok. Csak kevesen vannak közöttük, akik értenek valamihez. Legfeljebb Mola és Sanjurgo. A többségük homokasztal-stratéga. Egyet jegyezzen meg: ha a háborúban győzelmet aratok a vörösök felett, tucatjával nevezhetem ki a tábornokokat; ha vesztek, ők

vezénylik majd azt a kivégzőosztagot, amelyik engem likvidál valamelyik temető falánál. Sanjurgo képzett vezérkari tiszt, de a mi vállalkozásunkhoz nemcsak tervezőasztal, körző és felvonulási terv kell. Egyedül én, kizárólag én vagyok képes – kedves tengernagyom – a németek és az olaszok segítségével megmenteni Spanyolországot. Mussolini megbízottja már jelentkezett nálam, hogy egyeztethessük terveinket. Tudom, hogy ön szereti Spanyolországot. Még emlékszem, amikor annak idején megérkezett hozzánk Madridba. Nos kérem, hallgatom a Führer feltételeit.

Canaris is jól emlékezett erre az eseményre. 1916-ban kiéhezve, halálosan fáradtan, láztól agyongyötörve, egy olasz hadifogolytáborból érkezett Madridba. Azzal gyanúsították – és nem is alaptalanul –, hogy hamis chilei útlevél birtokában a német elhárító szolgálat részére dolgozott. Méghozzá háborús körülmények között! Cinkos mosollyal ürítette poharát a tábornok egészségére.

– Nincs időnk a kalandjaim megbeszélésére, tábornok úr. Megegyezésre kell jutnunk. Doktor Schacht gazdasági miniszter és több nagyiparos mindkét nép számára hasznosnak tartaná a spanyol bányászatban és iparban való részesedés növelését. Hozzuk össze, ami egyébként is összetartozik: a német tőkét és a spanyol ércet; a német mérnököket és a spanyol munkaerőt. Együtt nagy dolgokra lennének képesek.

– Hát igen, a munkaerő nálunk olcsó. De azt hiszem, nemcsak ez érdekli Hitler urat. A mi megkötendő egyezményünk segítségével akar tengeralattjáró-támaszpontokhoz jutni. Nagyon fáj a foga Gibraltárra. De ez a földdarab ősidők óta spanyol tulajdon, Gibraltárt nem vagyok hajlandó átengedni az angoloknak, sem másnak.

– Gibraltárral kapcsolatban nem kaptam utasítást – válaszolta ingerülten Canaris.

– Tudom, de ez teljesen világos.

– Tábornok – mosolyodott el a tengernagy –, ha mi nem segítünk önnek, magára marad. Ne bízzék túlságosan az olaszokban. Katonáik kiképzetlenek, felszerelésük rossz. Csakis velünk, tábornok, csakis velünk hódíthatja meg Spanyolországot, és csatlakozhat a nemzeti öntudattal rendelkező államok tömbjéhez.

– Nagyon jól értem az önök célját, tengernagy úr. – Franco

arca kifürkészhetetlen volt. – Ha az olasz fasiszták vesszőnyalábjához és az ön horogkeresztjéhez a mi zászlónkat is hozzátesszük, akkor a Népfront-Franciaország egy lyukas garast sem ér. Minden baloldali kormányt harapófogóba szoríthatunk. Az istentelen párizsiakat és a marseille-i csőcseléket szétmorzsolhatjuk. És Európa akkor a miénk, az Atlanti-óceántól egészen az Urálig.

– Azoké az államoké és férfiaké, akik új rendet vezettek be Európában.

Canaris bosszúsan vette észre, hogy akaratlanul is átvette tárgyaló partnere szónokias hanghordozását. Pedig utálja az ilyesmit. Főleg amikor tárgyilagosságra van szükség.

A megbeszélés elakadt. Megitták a poharakban csillogó, hűvös, nehéz bort. Jólesett mindkettőjüknek, mert hiába zümmögött a ventillátor, elviselhetetlenül meleg volt a szobában.

– Beszéljünk konkrétabban – szólt Franco. – Hány Junkers szállítógépet tudnak adni nekem? Hány vadászgépet? Harckocsit? Légvédelmi löveget? Hosszú a kívánságjegyzékem. Egyébként arról beszélnek, hogy señor Niemann jelentős német importvállalatokat képvisel itt, Las Palmasban.

– Ismerem őt – válaszolt Canaris egy pillanatra felemelve tekintetét a jegyzeteiből –, teljesen megbízható.

Persze hogy megbízható, gondolta, hiszen az én emberem.

– Ez az úr júliusban a Lufthansa egyik gépével Spanyol-Marokkóba visz. Híveim Tetuánban várnak rám.

– Ha Tetuánban leszek, úgy teszek majd, mint Napóleon Cannes-ban. Partra szállok és egész Spanyolország érett gyümölcsként hull az ölembe.

Az elhárítás főnöke egykedvűen babrált egy szivarvágó késsel. A hasonlat Napóleon partraszállásával nem volt éppen a legszerencsésebb. Hiszen Bonaparte szökése Elba szigetéről a száműzött császár igen kétes sikere volt, a száznapos uralmat Waterloo és Szent Ilona követte.

– Jól van, tábornok. Értesítem a Führert. Biztos vagyok benne, hogy segít, ha szükség lesz rá. Már most is meg tudunk egyezni a szükséges rendszabályokban. Ön és Sanjurgo tábornok mint Spanyolország megmentői írják be nevüket a történelembe.

Csendes eső áztatta a partot. A hálószoba tarka selyemfüggönyei finoman lebegtek. Éjjeli madarak rikoltoztak. A kikötőből egy kifutó gőzhajó szirénabúgását, emelődaruk csikorgó hangját hozta a szél. Hajókat raktak ki, gépkocsik dudáltak, mozdonyok sípoltak . . .

A tábornokkal folytatott több órás tárgyalás ideiglenes aláírással ért véget. Most már csak egy jó, mély álomban eltöltött éjszakára volt szüksége Canarisnak. A következő napot a Franco törzstisztjeivel folytatandó fárasztó megbeszélésekre szánta. Már találkozott ezekkel az egyenruhában pompázó urakkal . . . Ezekről a díszes, de üresfejű alakokról kevesebb stratégiai tudást feltételezett, mint a Wehrmacht bármelyik századosáról. E bricsesznadrágos, rendjelekkel teleaggatott fickók, a hatalomért és gazdasági érdekeikért, hajlandóak voltak szép hazájuk tartományait hideg fejjel kiárulni, és odavetni a polgárháború fúriájának. Megvetést érzett irántuk, de osztozott velük a kommunizmus elleni gyűlöletükben. A veszély nagy volt, a baloldali spanyol lapok győzelemittasan jelentették, hogy pártjaik taglétszáma alig öt hónap alatt négyszeresére emelkedett.

A fejében kavargó gondolatok ellenére sikerült elaludnia. Hiába vett be altatót, rossz álmai voltak. Egy szörnyű vidék mocsarain és ingoványain hatolt át, hogy eljusson egy délvidéki város kastélyába. Vadul dörömbölt a kapun. A zajra felijed álmából.

– Kopogott valaki?

A hangra egy mór testőr dugja be fejét az ajtón. – Óhajt reggelizni excellenciád?

– Nem.

Canaris alig várta, hogy megismerje az összehívottak álláspontját. A törzstisztek néma felállással üdvözölték a terembe lépő tengernagyot. Sarkantyúpengés, halkan csilingelő kitüntetések, gőgös pillantások a kikeményített inggallérok felett. Rendfokozatok röpködtek a levegőben: ezredes, őrnagy, százados, tengerészkapitány. Az ülésrendet szigorúan a rendfokozatoknak megfelelően állították össze. Az elnöki tisztet Franco tábornok és a tengernagy közösen látta el.

Még mielőtt Canaris üdvözölni tudta volna az egybegyűlteket – jól ismerte az efféle, mindig azonos fordulatokkal kezdődő és végződő beszédek stílusát – Alvarez őrnagy kért szót:

– Éppen most értesültünk, hogy a mai napon, valamivel négy óra után, a murosi kikötőből való kihajózás közben elsüllyedt egy halászhajó. Feltehetően a Diesel-motorja robbant fel. A hajó legénysége közül senki sem menekült meg. A fedélzeten tartózkodott egy angol halkonzervgyár képviselője is. Sajnálatos üzemi baleset. A murosi kikötői hivatal személyzete csupa megbízható emberből áll. A baleset okának kivizsgálását elkezdték.

– Nagyon köszönöm, őrnagy úr. Nem vonom kétségbe a kikötői hivatal megbízhatóságát.

Canaris elégedett arccal foglalt helyet a tárgyalóasztalnál.

– Ő az, Groves! Semmi kétség! A felvételek olyan élesek, mintha mikrofilmre készítették volna őket. – Az MI 5 elhárító szolgálat, a „Military Intelligence", főnöke félretette a nagyítóját és még egyszer kézbe vette a Canaris anyagait tartalmazó vaskos dossziét. – A múlt bosszút áll, kedves Groves. A háború alatt egyszer már majdnem tőrbecsaltuk. Még hogy chilei! Nevetnem kell! Mister Reed Rosasnak adta ki magát. Fénykép, ujjlenyomatok, mind együtt van. Az a hülye plymouthi mégis futni hagyta! Canaris persze Hollandián keresztül jutott el Németországba. Majd újra aktiválták.

Groves felügyelő elgondolkozva vette kezébe a dossziét. Minden aktáját jól ismerte. Itt egy 1916-os ügynöki jelentés Hamburgból: Wilhelm Canaris tengerész főhadnagy megszökött a chilei internálótáborból, később ismét sikerült felfedezni. – Itt egy 1916 nyarán készült fénykép a német követ garden partyjáról.

– Embereink nem is dolgoztak olyan rosszul annak idején. Nézze csak, milyen jól sikerült felvétel. Canaris oldalán, a haditengerészeti attasé mellett, egy álomszép nő áll.

– Bizonyára nem a felesége – dörmögte a brit elhárítófőnök.

– A fényképről kitűnik, hogy a tiszt Krohn korvettkapitány. Emlékszik még a Mata Hari-ügyre?

– Emlékszem – válaszolta a másik –, Krohn együtt aludt ezzel a nővel, ha ilyen vonzó hölgy mellett valóban tudott aludni.

Mindketten kuncogtak. Ha erotikáról volt szó, messzemenően megértőek voltak, már hivatásuknál fogva is. Szükségük volt a félvilági hölgyekre és igénybe is vették szolgálataikat.

Groves felügyelő újabb szivarra gyújtott. A szivar füstje összekeveredett elöljárója pipájának édeskés illatával. Kövér füstgomolyagok szálltak a faburkolatú mennyezet felé.

– Úgy gondolja, hogy a nő kevés időt hagyott neki alvásra? És a pásztoróráért járó pénzt lelkiismeretesen az ügynöki számla terhére könyvelte el?

– Kedves felügyelő, ezeknek a korlátolt és öntelt császári tiszteknek olyan magas volt a kémkedés, mint a tyúknak az ábécé.

Jót nevettek a tréfán.

– Egyébként nézze csak, főnök, ezen a régi képen Wilhelm Canaris teljes harci díszben, első osztályú vaskereszttel a mellén feszít, de az alakja aligha nevezhető délcegnek, túlságosan kistermetű. A kép alatt ügynökünk megjegyzése: Canaris felelős a Földközi-tengeren harcoló német tengeralattjárók és segédcirkálók élelemmel és üzemanyaggal való ellátásáért. Ezért volt akkora tekintélye a hadianyagot szállító spanyol nagykereskedők körében. Valószínűleg Canaris szervezte meg Gibraltárban és környékén a német ügynöki hálózatot, melynek fő feladata volt a hajók és konvojok mozgásának figyelése, útirányuk jelentése a német tengeralattjáró-flotta részére. – A Scotland Yard embere kezdett bemelegedni. – Reaktiválása után a spanyol partokon is kikötött tengeralattjárójával. Erre vonatkozóan még máshol is találhat adatokat, sir.

A brit elhárítás főnöke újból átnézte a néhány nappal korábban érkezett fényképeket: két tiszt áll a tengeralattjáró parancsnoki hídján; egy fiatalabb és egy őszhajú.

– Ha annak idején felakasztották volna, ma már nem is emlékeznénk rá – dörmögött magában mérgelődve. – A nyakát kellett volna kitekerni, Groves, a nyakát!

A Scotland Yard tisztviselője arcán tehetetlen düh tükröződött. Arra gondolt, hogy egy császári tisztnél, ha nincsenek pénzgondjai és a szexuális élete is normális, nehéz sebezhető pontot találni.

Tűnődve pillantott fel Victoria királynő képére, amely mint a szoba egyedüli dísze, egyszerű fényezett fakeretben függött

a dolgozószoba falán. A királynő pompás krinolinruhába öltöztetve, merev tekintettel ült modellt az udvari fényképésznek.

– Egyébként mi a helyzet, felügyelő? Inna talán egy kis whiskyt?

A főnök épp töltött, amikor kopogtak az ajtón.

– Tessék.

A komor tekintettel belépő titkár az íróasztalra tette a sürgős jelzéssel ellátott, de már rejtjelzett táviratot, számítva rá, hogy főnöke, mint más hasonló esetekben most is dührohamot kap.

– Ennek a fejezetnek vége, Groves! Olvassa csak: a murosi emberünk már nem él. – A főnök üvöltött.

– Hogyan, sir? – A máskor annyira fegyelmezett felügyelő ijedten meredt a táviratra.

– Mióta robban fel egy Diesel-motor? Ez a spanyol kikötői hivatal vagy csupa nyugdíjazásra érett vén hülyéből, vagy gyilkosságra is hajlandó gonosztevőkből áll.

– James a barátom volt. Első osztályú fickó!

– Mi is volt a feladata a B 52-es ügynöknek, ennek a James Brownnak?

A titkár már nyújtotta is az aktákat.

– Parancsoljon, sir! Tudtunk róla, hogy a spanyol partok közelében német tengeralattjárók cirkálnak. A berlini katonai attasénk nem kapott ezzel kapcsolatban egyértelmű felvilágosítást. Olyan hírek jártak, hogy a németek mélytengeri merülési kísérleteket hajtanak végre az Atlanti-óceánon, mert az Északi-tenger erre nem alkalmas. Olyan, mint egy fürdőkád. Nézze, sir, itt van egy jelentés, amely szerint német tengerésztisztek egészen nyíltan barátkoznak a kikötőkben spanyol falangistákkal.

A főnök még mindig mérges volt:

– Nem kaptunk erre vonatkozóan a Foreign Office-tól részletesebb adatokat? De az is lehet, hogy ezek ugyanúgy valamelyik fiók mélyén nyugszanak, akárcsak ez a szegény Brown a tenger mélyén.

A titkár már rég megszokta főnöke heves kirohanásait, arca nyugodt maradt. Az volt az álláspontja, hogy ő csak árnyéka főnökének, és az árnyaknak nincs véleményük. Józan, halk hangon beszélt tovább.

– A Downing Streeten szóvá tették a múlt évi, Hitlerrel megkötött flottaegyezményt. Németországnak eszerint jogában áll a mi tengeralattjáró-flottánkkal azonos tonnaűrtartalmú tengeralattjáró-flottát létrehozni.

– Átkozott jogászok. Az ördögbe is, csak hozzák létre! De ha Canaris, a titkosszolgálat vezetője, egy ilyen ladikkal kirándulást tesz Gran Canariára, ahol egy Franco nevű tábornok található, akkor ennek jobban kell érdekelnie mister Vansittartot, mint a wimbledoni teniszbajnokság. Gondoskodjék róla, hogy ezek a fényképek és ez a távirat eljusson a címzetthez.

A titkár meghajolt és zajtalanul távozott. A szobában észrevehetően lehűlt a levegő. Inas lépett be és megrakta a tüzet a kandallóban. A nagy állóóra keservesen csikorgott, mielőtt ötöt ütött volna.

– Nos, kedves felügyelőm. Most pedig nehéz feladattal bízom meg önt. Menjen Dél-Kensingtonba. Tudja Mrs. Brown pontos címét. Közölje vele a... balesetet. Közölje vele, az istenit; közölje vele, hogy egy magas rendfokozatú rendőrtiszt után járó nyugdíj illeti meg.

– Eddig csak azt tudta, hogy férje a halkonzervgyárak külföldi képviselője. Már megyek is, sir, de átkozottul nehezemre esik.

– Valahol olvastam, hogy vendégünk, Canaris tengernagy úr, a háború utolsó évében egy tengeralattjáró parancsnoka volt. Nem hallotta véletlenül, parancsnok úr, hogy volt-e alkalma egyetlen ágyúlövést is leadatnia?

Alvensberg a hídon állt, Neuenburger mellett. Holdfogyatkozás volt. Csillagtalan sötét éjszaka. Az Északi-tenger olyan csendes volt, mint egy beltenger. Mióta átjutottak a csatornán, a felszínen hajóztak. Egyrészt, hogy villamos energiát takarítsanak meg, másrészt, nehogy kémek és szemfüles újságírók gyanút fogjanak. Úgy tűnt, bizton számolhatnak vele, hogy baj nélkül haza hajóznak. Már értesítették is erről a haditengerészeti parancsnokságot.

– Tulajdonképpen magának többet kellene tudnia erről, Alvensberg. Maga talán nem olvas hőstörténeteket? A front mögötti szolgálatot megunt Canarist az U 35-ös tengeralattjáró hozta el Cartagénából, ugyanolyan holdfogyatkozásos éj-

szakán, mint a mai. Töksötét volt. Ugyanaz a manőver, mint ma: felmerülés, zárónyílást fel, jelszó „Póla" – és a küldeményt már ki is dobták. Antantügynök közel s távolban sehol. Canaris jól tudta, hogy kevés a német parancsnok. Sokan közülük tengeralattjárójukkal együtt pusztultak el, mások angol hadifogságba estek. Tehát ki, a frontra! Pólából hajózott ki. Micsoda idők voltak még azok, annyi kupi ahány ház, mit tudják ezt már a mai fickók . . .

Alvensberg jól ismerte parancsnoka meséit, sietett, őrszolgálatából már csak percek hiányoztak.

– Kapitány úr, volt alkalma lövést leadatni?

– Előbb hazahajózott, tanárkodott az eckernfördei tengerésztiszti iskolán, ahol én is tanultam. Tizennyolc nyarán aztán rábíztak egy tengeralattjárót, amely a cattarói öbölben horgonyzott. Éppen egy hónappal korábban osztrák matrózok randalíroztak ott. A matrózok ragulevest akartak enni reggelire. Canaris, a parancsnok, ott már érezhette, milyen az, amikor minden recseg-ropog. Aztán úgy összetört az egész Osztrák–Magyar Monarchia, akárcsak egy elkorhadt csónak.

Canaris ezalatt a kàbinjában pihent. Kimerült volt, de küldetésének sikere örömmel töltötte el. A birodalmi kancelláriában elégedettek lehetnek: Franco segítségével Franciaországot bármikor meg lehet rendszabályozni . . ., a Bendler utcai katonai vezetők meg lehetnek elégedve: a világ legnagyobb gyakorlóterét szerezte meg nekik. De különösen a tőkések dicsérhetik: most aztán bőven lesz osztalék, munkaerő, nyersanyag. Canaris mintha már hallotta volna Göringnek, számtalan felügyelőbizottság elnökének, elégedett nevetését.

Most már csak a Francóval megbeszélt rádiótávmondatot kellett megvárnia. Hogy a Sanjurgo és Franco közötti vetélkedés végső soron veszélyezteti-e majd a felkelés sikerét? A sorsra kell bízni.

„Egész Spanyolország felett felhőtlen az égbolt" – ez lesz az a rádiótávmondat, amelyet Franco az akció megindításának jeleként a ceutai rádióadóból akart világgá sugároztatni. Felhőtlen az égbolt . . . Canaris öntelten mosolygott.

1936. augusztus 1–16. között rendezték meg Berlinben és Kielben a XI. olimpiai játékokat. A hitleri kormány visszaélve a népek barátságának és békéjének olimpiai eszméjével, a nyári olimpiai játékokat nemzetközi presztízsének növelésére és agresszív terveinek előkészítésére igyekezett felhasználni. A náci rendszer több mint hetvenötmillió márkát áldozott arra, hogy a világ minden részéből Németországba érkezett vendégekkel elhitesse békés szándékait és bemutassa óriási gazdasági lehetőségeit.

Német kommunisták, szociáldemokraták és antifasiszta sportolók – köztük egy birkózó, Werner Seelenbinder – röplapokat osztogattak az olimpiai játékok látogatói között, amelyeken leleplezték a fasiszta diktatúra népellenes jellegét és a hitleri rendszer elleni harcra szólítottak fel.

A házak kőrengetegében megbújó berlini Tiergarten-park öreg fáin, az augusztusi hajnalban még harmatcseppek csillogtak. Az üde pázsiton párafelhő ült. Előző éjjel rövid nyári vihar vonult át a város keleti részén. Itt azonban az eső alig permetezte be a parkot. Fekete egyenruhás SS-ek és karmazsinvörös csíkkal díszített, csukaszürke egyenruhát viselő vezérkari tisztek lovagolnak a kavicsos úton. A hűvös reggelt élvező sétálók a Rousseau-sziget magányos utacskáit keresik fel.

A park egy csendes zugában, a vérbükkök és szomorúfüzek alatt két férfi üldögélt. Az idősebb a szemüvegét törölgette. Elgondolkozva nézegette a szakállas kertész felügyelete alatt gyomláló és a sárga kaviccsal beszórt utat gereblyéző asszonyokat. Odább egy alacsony, púpos emberke szurkálta fel hegyes végű botjára a park padjai körül heverő, elhullajtott papírdarabokat. Szitkozódott, ha egy hirtelen fuvallat odébb sodorta a zsákmányt.

– Micsoda jelentéktelen munka.

A professzor orrára illesztette szemüvegét és lesöpört egy elhervadt falevelet a kabátjáról:

– A maga munkája sem lehet sokkal különb, Alvensberg úr.

– Valóban. Mi, most a Wilhelmstrassén olyan aktákat ké-

szítünk, amelyeket senki sem olvas el. Dolgozunk, de tudjuk, hogy munkánknak semmi haszna.

– Bizonyára hasonló a helyzet a szerkesztőségekben és az előadói termekben is. Mint akarat nélküli bábokat, szürke tömeggé gyúrtak össze minket, s ezzel az egyszerű embereket már ki is kapcsolták a közéletből. Mi, orvosok, valamivel jobb helyzetben vagyunk. Amikor az SS-urak a műtőasztalomon fekszenek, nem kérdezik árja vagy zsidó gyárban készítették-e a műtőkést. Ott a legnagyobb szájú hadfiak is csendben maradnak.

– Ne is beszéljen ezekről. Bocsásson meg, de hányingert kapok tőlük. Goebbels tegnap reggel megint parancskihirdetést tartott. Hősi kort nyitottunk meg – mondta –, és a jelenlevő újságírók szorgalmasan jegyezték bölcsességeit.

Doktor Bergengruen professzor szomorkásan mosolygott.

– Hősi korszak! A világháborúban egy kötözőhely parancsnoka voltam Verdunben, és azóta legszívesebben Rousseau-hoz menekülök. Néha-néha vendégül látok egy zongoristát, hogy Chopin és Schumann zenéjét élvezhessem.

– Én meg Thomas Mann egyik művét olvasom, még ha nyilvánosan el is égették a könyveit.

– Tudja, az egyik korai novellájában szerepel egy figura . . . egy falubolondja, valami Fimmelgottlieb nevű.

– Igen, igen. Ez a fickó látta egyszer, hogy az állomásfőnök felemeli pálcáját, s erre a vonat elindul. Ettől kezdve ő is odaállt a sínek mellé, magasra emelgette a botját, mert azt hitte, hogy így parancsolhat a vonatnak.

– Tudja ön, professzor úr, hány hivatal foglalkozik manapság ilyesmivel? Először is a Külügyminisztériumunk, amelyet Neurath, a szélkakas irányít . . . Aztán Rosenberg, a nácipárt külügyi hivatalának vezetője, meg a Ribbentrop-iroda – ez a Nemzetiszocialista Párt által vezetett banda –, s végül Bohle úr külföldi szervezete. Ha valahol külföldön zűrzavar adódik, biztos lehet benne, hogy ezek az urak kavarták, sajnos az ő botemelgetésük aligha nevezhető ártatlannak. Gondoljon Spanyolországra, a Szudéta-vidékre, Lengyelországra.

A fák ágain át jól lehetett látni a diadaloszlopon álló istennő naptól megvilágított alakját.

– Hallott róla, hogy ezt a szobrot is magasabb oszlopra helyezik? – mondta mosolyogva Alvensberg.

Az orvos komoly maradt. Már ismerte a viccet.

– Én is tudok vicceket, Alvensberg. De ez nem vicc: a Német Orvosszövetséget megtisztították a zsidóktól és a szocialistáktól, majd feloszlatták. Most a náci orvosszövetséghez tartozunk, amelyet a Gestapo ellenőriz. Az egyetemeknél hasonló a helyzet. A professzorok kétötödét már el is távolították.

A púpos közelükbe ért. Egykedvűen nézték, hogyan üríti ki a padjuk melletti szemeteskosarat. Az alacsony férfi megszólalt.

– Bocsássanak meg, nincs véletlenül az uraknál egy újság? Nem tudom, fut-e Jesse Owens? Nem tartom helyesnek, hogy egy néger induljon. A Führer biztos nem fog vele kezet! Ezt senki se kívánhatja tőle.

Alvensberg már-már elvesztette türelmét, de a professzor megelőzte.

– Fogja, barátom, van egy friss Német Munkásújságom. Minden benne van. Megtarthatja magának. De figyeljen csak rám! Orvos vagyok. Tudom, hogy egy néger és egy árja között csupán a bőr színében van különbség.

A kis ember dörmögött valamit, amit az urak barátságtalan válasznak hihettek, mert köszönés nélkül távozott.

– Kissé talán elővigyázatlan volt, professzor úr. – Alvensberg gondterhelten csóválta fejét.

– Kedves barátom, a biztonsági szolgálat urai jól ismernek engem. Tudom, mesés a nyilvántartásuk. Mindkettőnknek megvan a magunk lapja benne. Himmler úr azonban már több ízben fordult hozzám gyomorpanasza miatt, Heydrich úr pedig, mint új szomszédom a Schlachten-tónál, hivatalos látogatást tett nálam. Így bizonyos mértékig a legfelső hatalmak védelmét élvezhetem. Egy süllyedő korszak utolsó maradványának, valamiféle bomlásban levő organizmusnak tekintenek. Természetesen tudják, hogy a Hohenzollern hercegek között is megfordulok, barátságban vagyok Hugenberggel. Hiszen üdvözöltem és támogattam a Harzburg-frontot is. Végtére közismerten nemzeti érzelmű vagyok. Csak Schleicher meggyilkolása óta szemlélem kritikusan a helyzetet. De mint már mondottam, teljesen ártalmatlannak tekintenek. Sajnos az is vagyok, akárcsak ön is, barátom.

– Undorító az egész és mélységesen nyomasztó.

Bergengruen rövid szünet után szólalt meg:

– Nos, most itt ülünk ezen a napfényes reggelen, olyan környezetben, amely Renoirt vagy Liebermann barátomat megihlette volna... Persze, ő már túlvan az egészen. De a felesége, hál' isten, nyugodtan él a Hohenzollern utcában, a férje által gyűjtött képek között.

– Meddig még vajon? Ezek nem szégyenlősek. Az idős hölgyet is el fogják hurcolni.

Bergengruen egy kis könyvet vett elő zakója zsebéből.

– Tulajdonképpen már régen a klinikán kellene lennem. Szeretnék azonban még egy kicsit önnel beszélgetni, mielőtt a szikét kézbe veszem. Ezt a könyvet az ön részére kerestem ki a könyvtáramból. Megdöbbentő párhuzamok. Tacitus: Agricola élete. Felolvasok magának belőle, Alvensberg. „Hóhérkezek nyílt piacon égették el a legnemesebb gondolkodók műveit. Úgy vélték, hogy a lángokban a római nép ítéletét, a szenátus szabadságát és a történelem emlékezetét semmisítik meg! Elkergették ugyanakkor a filozófia professzorait is, és száműztek minden tudományos törekvést, nehogy bárhol is valami jó csillanhasson fel. Valóban, a legnagyobb fokú türelmet tanúsítottuk, és ahogyan elődeink a szabadságot, mi a szolgaságot helyeztük mindenek fölé, mivel a hatalom még az eszmecserét is megtiltotta." És ezt tizenkilenc évszázaddal ezelőtt írták.

Alvensberg magához vette a könyvet és gondosan zsebre tette.

– Megérti most már, miért menekülök a zenéhez?

– Mindnyájan menekülünk valahová...

– És jó képet vágunk a rossz játékhoz. Ez az igazság. Olvastam egyébként az újságban, hogy professzor úr nemrég hangversenyt rendezett a házában.

– Hagyja csak, hagyja, Alvensberg. Kíméljen meg a társasági hírektől!

– Azt is olvastam az újságban, hogy a hangversenyen Canaris tengernagy és Heydrich SS-obergruppenführer is megjelent a feleségével együtt. Heydrichről egyébként az a hír járja, hogy valóságos hegedűművész.

– Nem tudtam elkerülni, hogy meghívjam, társadalmi kötelezettség. Heydrich tényleg remekül hegedül, a feleségem kísérte. Mellesleg mindkettőnk számára ellenszenves. Nőiesen

magas a hangja, a tekintete kegyetlen. Hallottam róla, hogy halálangyalhoz hasonlítják. Az ilyen fanatikusok, főleg ha mögöttük hatalmas erők állnak, rendkívül veszélyesek lehetnek.

– Fura ellentmondás – Alvensberg hunyorogva nézett a napba –, ugyanazzal a kézzel tartja a hegedűt és írja alá a halálos ítéleteket.

– A meghívásokat tényleg csupán társadalmi kötelezettségnek tekintem. – Az orvos kissé mérgesen verte le szivarjáról a hamut, a megjegyzést valahogyan személye elleni támadásnak érezve. – Canaris egy hozzánk közeli házba költözött, Heydrich pedig az August utcában akar letelepedni. Hát igen, a kedves Schlachtensee! Valaha a különcök menedékhelye volt. Az egyik Hart testvért jól ismertem, végtére valamikor a naturalizmus egyik szülőjének tartották.

– Bocsásson meg, professzor úr, nem akartam indiszkrét lenni.

– Jó, jó! Indiszkrétek a házam körül szaglászó újságírók voltak, de még inkább az a néhány detektív, aki még a szobalányunkat is olyan gyanúsnak tartotta, hogy meg akarta motozni. Heydrichhez kellett fordulnom. Így jutott tudomásomra, hogy a szegény leány apja a plötzenseei börtönben ül.

– Biztosan vörös.

– Szakszervezeti titkár volt. A Munkásfront pénzét akarta az elkobzás elől megmenteni. Két évet kapott. Még szerencséje volt, hogy nem vitték mindjárt koncentrációs táborba. Ott állítólag elvetemült bűnözőkkel zárják össze a kommunistákat. A társadalomnak természetesen joga van hozzá, hogy megvédje magát az alvilágtól. Egyébként az egyik tanársegédem, Clausen doktor, megtagadta a válaszadást, amikor házamba lépve a detektívek ki akarták kérdezni. Először a riporterek, aztán azok a szemtelen detektívek . . . Kisebb botránnyra is sor került.

– Canaris nem mondott valami érdekeset a hangversenyen?

– Nem tudom ugyan, hogy mi van a fejében, de úgy vettem észre, nagyon érdeklik a Spanyolországból érkező hírek. Egész este a rádió mellett ült. Jó barátságban van Franco tábornokkal.

– Az ő vezetésével kezdődött a spanyol katonák felkelése. Mi a Wilhelmstrassén erről hivatalosan semmit sem tudunk.

Nem hivatalosan viszont értesültünk arról, hogy július tizenhetedikén Spanyol-Marokkóban puccs tört ki.

– Tehát megint egy háború – sóhajtott az orvos.

– Madridi követségünk július tizenhatodikán San Sebastianba költözött – Alvensberg szavaiból gúny csendült ki –, a később kiadandó jelentésekben bizonyára megerősítik, hogy követségünk semmiről sem tudott.

Az állatkert megelevenedett. Óvónők hozták a vidáman hangoskodó kis védenceiket, akik horogkereszttel díszített kis papírzászlókat lengettek. A Charlottenburg útról oda hallatszott egy Hitlerjugend-csapat dobpergése, katonai alakulatok menetének dübörgése; távolabbról a Badenweili-induló taktusait hozta a szél.

– Ma megint olimpiai versenyek lesznek – a professzor hangja keserűen csengett –, a világ ifjúsága sportolni indul. Versenyek, Alvensberg. A lelátókon sok állam követe foglal helyet. Ez növeli a presztízst.

A zenekar újabb indulóba kezdett.

– A Hohenfriedberger-induló! Mennyi lendület! Hiába, már csak igazi porosz maradok. Az induló a véremben van.

– Akkor ön anatómiai csoda, Alvensberg. Én azonban azt mondom önnek, megtérül a befektetés. A zászlók, a fényszórók, a felségjelekkel díszített római oszlopok . . . Áthaladt ön már ezen a tizenegy kilométer hosszú zászlóerdőn? És mindez tizennyolc évvel egy nemzeti katasztrófa után? Egy vesztes háború után? Valahogy mégiscsak csodálatra késztet mindez, Alvensberg. – Az orvos felkelt a padról. – Ideje mennem. A sofőröm már vár. Velem tart?

– Igen. A Deutsche Allgemeinéhez kell mennem. És ami az olimpiát illeti, már a jó öreg Juvenalis is megmondta: Panem et circenses (kenyeret és cirkuszi játékokat). Harmadik Napóleon világkiállítást, Hitler olimpiát rendez . . . Ugyanakkor kölcsönért könyörgünk Amerikának. A szövetségi titkárral fogok reggelizni . . .

Az urak eltávoztak. A pad egy időre üres maradt. A feketerigók visszakapták birodalmukat.

Nemsokára ismét megjelent a púpos parkőr. Gyanakvó pillantással méregette a füvet kaszáló munkásokat, majd felemelte a szemeteskosarat. Felnyitotta a tetejét, tüzetesen megvizsgálta a benne levő fekete dobozt. Kivett belőle egy pléhkazettát. Aztán matatni kezdett a bokorban, amelynek sűrűjében egy mikrofon lógott. Már nyúlt is utána, amikor egy éppen arra őgyelgő kertész észrevette a mikrofont, de úgy tett, mintha semmit sem látott volna.

– Bezárod a papírgyáradat, vén csataló? Lépj le végre, apuskám! Az olimpiai versenyeken használni tudják a hozzád hasonló kettéfűrészelt germánokat.

– Téged meg a pokolban tudnának használni. Biztos megint a weddingi egyletben voltál.

– Félrebeszélsz, barátocskám – nevetett fel a zömök kertész.

– Szolgálatban vagyok – mondta az apró emberke a dühtől sápadtan.

– Neked elhiszem. De lépj már le, szeretnék nyugodtan megreggelizni. – A kertész helyet foglalt a padon, táskájából egy zománcozott kulacsot és egy alumínium dobozt csomagolt ki.

A púpos lopva pillantott az ágak között tőlük alig egy méterre lógó mikrofon irányába, majd komótosan távozott.

A kertész egykedvűen nézett utána. Egy-egy kenyérdarabkát szórt a körülötte csivitelő verebek elé, majd újságjába – Julius Streicher Stürmerjébe – mélyedt, amelyet csomagolópapírnak használt.

Az újság zsidók által elkövetett szexuális bűntettek részleteit közölte.

A gyomlálást irányító szakállas kertész súlyos léptekkel közeledett a gyepen át. A munkásnőket egy távolabb fekvő út rendezésére küldte, a kaszálók is félbeszakították a munkát és az egyik pavilonhoz mentek reggelizni.

– Mi történt, Wilhelm? Talán összeszólalkoztál a kertitörpével? Légy óvatos, ez epét köp! Hallottam róla egyet-mást, gondolhatod, kitől. Parkőr! Hogy oda ne rohanjak.

Ő is kipakolta elemózsiáját és a nehéz munkát végzők kényelmes mozdulataival fogott hozzá a reggelihez.

– Négy évig dolgoztam Siemensnél, Ottó, mielőtt feketelistára tettek. Akkor még nem tudtam, mi is az a fűnyírás.

– Hogy nem vagy kitanult kertész, azt már az első nap észrevettem. Úgy kaszálsz, mint aki még életében sem látott kaszát. De örültem, hogy egyáltalán kapok magam mellé valakit. Ilyen kereset mellett, és amikor mindenki vissza akar menni az iparba.

– Én eredetileg paraszt vagyok – védekezett Wilhelm Kundelt –, valamikor még fejni is tudtam.

– Négy évig voltál a Siemensnél? Ismered talán Peters Erwint az üzemi tanácsból?

– Ismertem, de már meghalt. Tudod, sokan haltak meg azért, mert náciellenesek voltak. Egyszer azt mondtad nekem, hogy szocdem voltál. Ismerted még Ebertet?

– És Paul Lőbet. Minden reggel erre sétált, mindig adott egy szivart! Otto Lindner kertész elvtárs, az egész állatkert főnöke, mindig így hívott Lőbe.

Otto gyerekes hivalkodása nem zavarta Wilhelmet.

– Hogyan csúsztál át végül is a tisztviselőtörvényen? Hiszen minden szocit elbocsátottak.

– Engem nem – nevetett a kertész. – A háborúban tisztiszolga voltam a Richthofen-ezrednél, elég sok konyakot felszolgáltam a kövér Hermann-nak. És ő mindenkire emlékezett, aki csak vele szolgált. Ő kezeskedett értem, így főkertésszé léptem elő és nyugdíjas állásom van.

– Gratulálok, ez már karrier. Így már az isiász is elviselhetőbb.

A főkertész nyögve kelt fel a padról. Nem sejtette, milyen rosszallással hallgatta őt végig beosztott kertésze. Wilhelm Kunkelt legjobb barátjára, Erwin Petersre gondolt... Közvetlenül a Reichstag felgyújtása után tartóztatták le. Szívszélhűdésben halt meg az Albrecht herceg utcai börtönben. Átkozott nácik! Ha tudnák, kit fogadtak fel a kert gondozására...

Wilhelm összehajtogatta a reggeli csomagolópapírját és elindult. Egy kék lakatosruhát viselő, kerékpárját toló fiatalember közeledett.

– Van egy kis tüze?

A kerékpáros körülményesen gyújtotta meg cigarettáját. Szorosan egymás mellett álltak.

– Történt veled valami, Willem?

– Egy fickó kerülget. Szemetesládákat helyez el a parkban,

benne lehallgató, a bokrokban mikrofonok. Három mikrofonnak már kitekertem a nyakát. A kis spicli még ráfizet.

– Ember, ne kockáztass túl sokat! Gyere ki vasárnap hozzánk, Rahnsdorfba . . . Ekkora halak! És rádió! Moszkva harangjátékkal jelentkezik. Hírek Spanyolországból. El sem hiszed, Hamburgból hányan utaznak most szabadságra délre. Golyószóróval! – Heinz Oberndorf kerékpárra ült.

– Eljövök, de már annak is örülök majd, ha egy sügért sikerült kifognom.

Kunkelt elindult a park belseje felé, ahol a főkertész mind gyakrabban húzta elő súlyos zsebóráját.

– Megint meg kell néznem a fényszórókat, majd adnak nekem, ha nem működnek.

– A berlinieknek fény nélkül is tiszta a fejük – gondolta a fiatal villanyszerelő és a Csillag tér irányába karikázott, amerről még mindig dobpergés volt hallható.

Kleinschmidt, a rendőr-főkapitányság I. A. bűnügyi osztályának felügyelője határozottan dühös volt. Osztályán semmi sem ment rendben. Így például megtörtént, hogy a legjobb szállodában egy félvilági dáma dél-amerikai diplomatát zsebelt ki. A nőcske aztán a letartóztatásnál még fenyegetőzni is kezdett, hogy a rendőr-főkapitány, Helldorf gróf és más magas beosztású pártvezérek megtorolják az őt ért sérelmeket. Mivel a fenyegetőzés igaznak látszott, a hölgyet kénytelenek voltak futni hagyni. A potsdami pályaudvaron pedig a csomagmegőrzőben találtak egy koffert, amely tele volt a Reichstag égését leleplező könyvekkel. A tulajdonos jobbnak látta, ha nem hozza el a bőröndöt. A politikai rendőrség két hivatalnoka hiába várt rá . . . És most ez a mikrofonokkal történt felsülés! Több ügynöktől olyan jelentések futottak be, hogy konzervatív nemesek, többnyire diplomaták, a kora reggeli órákban az állatkerti Rousseau-szigeten beszélgetésre jönnek össze orvosokkal, művészekkel vagy tudósokkal. Lehallgatókészülékeket építettek be, mikrofonokat helyeztek el, felfogadtak egy rendőrbesúgót, de hiába. Most előttük állt ez a szerencsétlen fickó. Forogtak a magnószalagok, de krákogáson és recsegésen kívül semmit sem lehetett hallani. Kárba veszett

a sok fáradság, bár a készülékeket az osztály szakemberei szerelték fel.

– Te agyalágyult! Elrontottad a készülékeket. Minden munkánk kárba veszett!

A parkőr a félelemtől sápadtan állt a dühöngő ember íróasztala előtt. Most aztán befellegzett – érezte. A bűnügyi felügyelő mögött olyan urak állnak, akik egyetlen szavukkal bárkivel végezhetnek.

– Mindennek utánanézünk, barátocskám, és ha rájövünk, hogy a kommunistáknak dolgoztál, addig lógatlak egy fáról, amíg ki nem egyenesedik a púpod. Olyan vagy, mint egy bifsztek: kívül barna, belül vörös. De mi majd kiverjük belőled az igazságot.

Csengettek. Két SS-egyenruhát viselő ember jelent meg.

– Először is bekasztlizunk, kicsikém. Három nap sötétzárka. Kemény fekhely. És még mielőtt kiengednénk kapsz a seggedre is egy párat, hogy máskor jobban dolgozz. És most, kifelé!

Az SS-ek kicibálták a parkőrt a szobából.

Canaris tengernagy, a Wehrmacht főparancsnokság külföldi elhárító szolgálatának főnöke, már az első világháború alatt a német imperializmus és militarizmus egyik legképzettebb kémjének számított. Dühödt kommunistaellenességéről már 1918/19-ben tanúságot tett, amikor ellenforradalmi csapatokat szervezett a forradalmi néptömegek elleni harcra, és amikor az egyik hadbíróság tagjaként elősegítette Karl Liebknecht és Rosa Luxemburg gyilkosainak felmentését, illetve azt, hogy azok nevetségesen csekély börtönbüntetéssel ússzák meg az elkövetett gyilkosságot.

A legnagyobb monopóliumok bizalmát élvezve a fasiszta kém- és diverzánsszervezeten belül, a második világháború előkészítésének és végrehajtásának egyik kulcsfigurájává vált.

A Wehrmacht főparancsnokságának külügyi elhárító szolgálata, amelynek 1935-től 1944-ig vezetője volt, Berlinben a Tirpitz-parton dolgozott. Ennek a kémszervezetnek a hivatalos elnevezése félrevezető volt. A külföldi elhárító szolgálat valójában nem is elsősorban elhárítással, hanem inkább diverzióval, szabotázzsal és ideológiai bomlasztással foglalkozott.

Az 1887-ben született Wilhelm Canaris legszorosabb munkatársai közé tartoztak: Hans Piekenbrock, az I. elhárító osztály vezetője; a kém- és felderítőszolgálat vezetője Helmuth Groscurth, későbbi nevén Erwin Edler von Lahousen-Vivremont a II. elhárító osztály vezetője, aki a diverzáns-, szabotázs- és lélektani hadviselési akciókért volt felelős (az osztály alárendeltségébe tartozott többek között a hírhedt Brandenburg-különítmény is); Franz Eccard von Bentivegni a III. elhárító osztály vezetője, aki a kém- és szabotázsakciók elhárításáért volt felelős. A központi osztály vezetője és egyben a Wehrmacht főparancsnokság külföldi elhárító szolgálatának törzsfőnöke Hans Oster volt.

Hans Oster őrnagy szolgálatkész, de hangsúlyozottan katonás tartással állt az ipari hatalmasság előtt, akit nyájas közvetlenséggel üdvözölt:

– Üdvözlöm önt a mi barlangunkban, titkos tanácsos úr.

– Semmi titulus, őrnagy úr. Szólítson a nevemen – szólt Fritz Thyssen.

– De biztosíthatom önt, hm . . . Thyssen úr. Az ön neve annyira közismert. Mindenki tudja, hogy ön acélkirály. Szabad a liftig elkísérnem? Legyen kérem elnézéssel. Korszerű híradórendszert tervezünk ugyan, de a liftünk az még vízözön előtti. Igazi Nagy Frigyes-i igénytelenség.

Oster karcsú alakja a feszes Wehrmacht-egyenruhában elegánsnak tűnt a kissé tömzsi gyáros mellett, akit inkább valamely közepes bank szürke tisztviselőjének vélhetne az ember. Arca a száj körüli mély barázdákkal és vizenyős szemeivel teljesen jellegtelennek tűnt.

– Canaris tengernagy úr csak néhány napja tért vissza Bolzanóból. Spanyolország sorsa forog kockán, Thyssen úr.

Az öreg lift nyikorogva indult meg drótketrecében.

Beszélgetés közben Oster a vendég öltözetét nézegette. Bizonyára kiváló angol szabó készítette, gondolta magában. De ez a zakó hogyan áll rajta! Mint egy csavargó! És ez az ember dugta Hitler zsebébe az első milliókat! A nemzetiszocialisták a választásoknál nyújtott segítsége nélkül soha sem jutottak volna tovább a müncheni söröspincéknél. Olyan hírek jártak, hogy Thyssen már 1923-ban tudta, melyik lóra kell tennie.

Ezek nélkül a Ruhr-vidéki kiskirályok nélkül nem volna fegyverkezés, fegyverek nélkül pedig nincs világhatalom. Ezeknek az uraknak köszönheti, hogy őrnagyként visszavették a hadseregbe. Végre ismét volt valaki. Oster keserűen gondolt vissza a Reichswehrbe való visszavételét megelőző elfecsérelt évekre, a szürke civil életre. Aztán az elhárításhoz került. Társadalmi rangjának előnyeit minden helyzetben igyekezett kihasználni. A kaszárnya és a kaszinó porosz szelleme keveredett benne, amelyet átlagon felüli intelligenciája enyhített némileg.

A milliomos iparmágnás kabátjának gomblyukában arany pártjelvény díszelgett; bizonyítékul, hogy nem azokhoz a „március-utániakhoz" tartozott, akik csak az 1933-as választások után léptek be a nácipárt soraiba. „Félig lelkesedésből, félig beszariságból" – ahogy egy berlini kabarészínész énekelte.

Thyssen leplezetlen szimpátiával tekintett az őrnagyra, akinek zubbonyán az I. osztályú vaskereszt és a szalagsávok sűrű sora díszelgett. Még a császári idők embere – gondolta. A

Thyssen-konszern információs szolgálata minden elhárítótisztről feljegyzést készített. – Seeckt a tapasztalt hivatásos tisztek egész csapatát vette át a Reichswehrbe, bátorította őket, ha azok nem akartak Gessler vagy Ebert alatt tovább szolgálni – és ez most meghozta a maga gyümölcsét. A Wehrmacht szervezése elkezdődött, fütyültek a versailles-i szerződésre és a Népszövetségre. A pártnak adott szubvenciók is meghozták a maguk gyümölcsét. Milyen eréllyel avatkozott be a Führer, amikor az SA kezdett kényelmetlenné válni és zavarta a gyárosokkal kötött szövetséget.

Hitler könyörtelenül kivégeztette az SA parancsnokát. A rohamosztagosok bukását Göring régi számlái kiegyenlítésére, Himmler a számára kellemetlen elemek megsemmisítésére használta. Mindez a nemzeti megújulás szellemében történt . . .

A felvonó hirtelen megállt.

Oster őrnagy a tengernagy előszobájáig kísérte a vendéget. A folyosón félhomály volt. Az ablakból jól lehetett látni a lustán hömpölygő Landwehr-csatorna vizét és az állatkert öreg fáit.

– Koszfészek – állapította meg Thyssen, fitymáló pillantást vetve a folyosó olcsó szőnyegére, az olajjal szürkére festett, kaszárnyahangulatot árasztó falakra.

Az őrnagy észrevette a pillantást.

– A házat már több ízben átépítették – mentegetőzött –, de az az előnye, hogy így közvetlen összeköttetésünk van a Wehrmacht főparancsnokságával.

– Minden esetben előny ez, őrnagy úr? Van egy mondás mifelénk: ne menj a hercegedhez, ha az nem hív.

– Minket elég gyakran hívnak – nevetett Oster.

A tengernagy irodája a legfelső emeleten volt. A két titkárnő a gyakran előforduló látogatások megszokottságában fel sem pillantott munkájából. Thyssen figyelemre sem méltatta őket. Gyors léptekkel közeledett Canaris felé, aki irodája küszöbénél várta.

– Örömmel üdvözlöm nálunk.

A tengernagy egyenruhát viselt, termetre hasonlított Thyssenre. Oster egy jó fejjel volt magasabb főnökénél.

– Ez tehát az ön alkimista konyhája, tengernagy úr? Elhatároztam, hogy a hivatalában keresem fel. Ebből is láthatja hogy mennyire fontosnak tartom mai megbeszélésünket.

A vendég körülpillantott a szobában. Elég szegényes berendezés – gondolta. A bútorzat ódivatú, tipikus katonai légkör. A császári időkből ittmaradt berendezés; kivéve a diktafont, mikroszkópot és a néhány magnókészüléket a mikrofonokkal. A szoba egy dísznövényekkel megrakott erkélyre nyílott. A falon – az elhárítófőnök egyszerű íróasztalával szemben – a német titkosszolgálat egykori főnökeinek fényképe; köztük Nicolai ezredes, az első világháborús német vezérkar III. B. osztálya főnökének a fényképe. Az íróasztal lapján egy levélnehezék, feltehetően egy távol-keleti út emléke: három guggoló majom, egy márványtalpazaton: az egyik tölcsérré formált kezét füléhez tartja, mintha hallgatózna; a másik a távolba néz; a harmadik pedig a kezével eltakarja a száját. A titkosszolgálat jelképe: a három majom, mindent hall, lát, de némán hallgat! A falon zászlócskákkal telitűzdelt hatalmas világtérkép.

– Egyedül jöttem, tengernagy úr. Bocsássa meg, ha megkérdezem: mi a helyzet Spanyolországban? Az én híreim nyugtalanítóak. A támadás elakadt. Úgy látszik, a vörösök kitartóbbak, mint gondoltuk. Biztosan támogatást kapnak az oroszoktól. Én azonban ilyen körülmények között nem vagyok hajlandó ezt a kalandor Franco tábornokot pénzelni. Ígérték ugyan, hogy jogot kapunk spanyol bányák és ércfeldolgozó üzemek felhasználására. De ha ez így megy tovább, a bányák és üzemek akár a Holdon is lehetnének. Mi viszont máris szállítunk repülőgépeket és fegyvereket. Oda küldjük katonáinkat. És mindezt hitelbe. Kaphatnék legalább az eddiginél részletesebb tájékoztatást?

Canaris intett Oster őrnagynak, hogy kapcsolja be a magnót. „Augusztus hatodikán . . . Az Usaramo . . . kikötött Cadizban. Fedélzetén huszonhat önkéntes . . . hat HE–51-es vadászrepülőgép . . . húsz kis űrméretű légvédelmi löveg . . . egyéb anyagok. Húsz Ju–52-es típusú szállító repülőgép légi úton megérkezett Sevillába és Tetuanba. A marokkói csapatok Spanyolországba szállítása megkezdődött. A különítmény parancsnoka Alexander von Scheele őrnagy. Az önkéntesek kizárólag német parancsnokságnak vannak alárendelve."

Thyssen intett, hogy a magnót kapcsolják ki.

– Jól tudom, hogy a mi segítségünk nélkül Franco még egy

hegyi falut sem képes elfoglalni. Sanjurgo viszont a nyakát törte. Kár érte, tehetséges vezérkari tisztnek tűnt.

– Repülőgépe Portugália felett zuhant le. Baleset? Szabotázs?

– Repülőszerencsétlenségnél soha sem lehet tudni. – A gyáros a világtérképhez lépett. – Uraim, Spanyolország nagy része még mindig a Népfront kezén van. A vezetésem alatt álló konzorcium csak akkor fizet, ha Bilbao a tábornokok kezén lesz. Az ön dolga tengernagy úr, hogy a lázadást az egész félszigetre kiterjessze.

– Valamikor a zászló csak követte a kereskedőt. Előbb a kereskedő, aztán a katona. Ma fordítva van: előbb a katonaság és csak ezután a részvénytársaság – mondta Canaris.

– Eltávolítjuk onnan az angol és francia tőkét és németet viszünk be. Spanyolország – tengernagy úr – potenciális nyersanyagszállítónk! A konzorcium készül Brüsszelben, embereim a végső döntéshez az információmat várják. Voltam doktor Dieckhoff úrnál a külügyi hivatalban. Valóságos szfinx. Voltam Ribbentrop úrnál is. Hiába, semmiről sem tud. Még most is dühös, hogy a Führer Bayreuthban nem vonta be a Franco törzstisztjeivel folytatott tanácskozásokba.

Az elhárítófőnök mosolygott.

– A Führer a megbeszélésre csak Göring tábornokot, Blomberg vezérezredest, csekélységem és Bohle úr külügyi szervezetének három osztályvezetőjét hívta meg. Emlékezetes éjszakai tanácskozás volt. Végül Hitler megparancsolta, hogy ígéretünknek megfelelően nyújtsunk segítséget Francónak.

– És mi a helyzet az olaszokkal? Ön nemrég érkezett Bolzanóból, tengernagy úr.

– Megértették az ügy fontosságát. Ön tudja, Thyssen úr, a Földközi-tenger az ő „mare nostro"-juk. Olaszország Róma nyomdokait követi. Julius Caesar idején Spanyolország és Franciaország római provincia volt. Roatta tábornok, az olasz katonai tájékoztató szolgálat főnöke, elmondta, hogy Franco ügyét a sajátjuknak tekintik. Ha kell, fegyveres segítséget is nyújtanak.

– Úgy teszünk tehát, mint annak idején Blücher.

Thyssen újra a világtérkép elé állt. Tenyerével letakarta Ausztriát, Csehszlovákiát és Lotharingiát.

– A Führer hatalomra jutásakor azt mondta nekem: „ta-

nácsos úr, szállítson nekem acélt és én gondoskodom arról, hogy az bátor katonák kezébe kerüljön." De kevés a nyersanyagunk, uram! Szükségünk van nikkelre, wolframra, vasércre. Ön azt mondta, hogy előbb a katonák, aztán a részvénytársaságok. A mi behatolásunkhoz azonban olyan emberek kellenek, akik előkészítik a munkánkat. Remélem, értjük egymást. Ezért utasította erre a Führer a párt külföldi szervezeteit. Ezért igénylünk öntől, tengernagy úr, megbízható adatokat.

A két tiszt hallgatott. A jelenlegi helyzet nem volt merőben új számukra... Nem volt ritka eset, hogy a tőkés elit olyan követelményeket támasztott a Wehrmachttal szemben, mintha az valamelyik üzemük lenne. Így volt ez már Seeckt idején is.

– Tudom, tudom, tanácsos úr. Megkapja az adatokat. Egyébként Spanyolországban tartjuk a német–olasz katonai együttműködés főpróbáját is – mondta Canaris.

Thyssen most a térképen Ukrajnára nézett.

– Igen, erre szükség is lesz... feltétlenül szükség lesz. Ha Bilbaónál rendben mennek a dolgok, kap tőlem egy új liftet. Egyébként doktor Goebbels birodalmi miniszter az olimpia záróaktusaként fogadást ad Schwanenwerderben. A családom már nem hagy békén, mind részt akarnak rajta venni. Találkozom majd ott az urakkal?

Canaris bólintott, de Oster a tőle megszokott pökhendiséggel jegyezte meg, hogy az őrnagyokat egyesek még túl fiatalnak tartják az ilyen ünnepségekhez.

Amikor a tanácsos eltávozott, Canaris újabb szivarra gyújtott.

– Oster, sok a munkánk! Hívja fel kérem Bärweint. Gyakran jól jön, ha az ember saját fényképésszel rendelkezik.

A szétálló fülű fiatalember mély meghajlással lépett be az ajtón. Arcát halántéktól állig húzódó sebhely éktelenítette el. Szokatlanul nagyméretű szemüveget viselt. A katonai környezetben valamiféle bohém jellege volt ennek a cingár emberkének, amit savfoltokkal teli, fehér laboratóriumi köpenye még jobban kihangsúlyozott.

– No, maga alkimista. Mi van a csodapontban? – kérdezte Canaris, füstkarikákat eregetve a levegőbe.

– Tengernagy úr, kívánja-e megtekinteni a legújabb eredményeket? Itt van a Transmare nevű berlini cég megrendelő

levele. Figyelje meg ezt az ártalmatlannak tűnő szöveget. Ezer láda teáról van benne szó. És most helyezze a mikroszkóp alá, az írógéppel írt levél mondatvégi pontjait. Ezeket addig nagyítom, amíg a pontokba írt szöveget el nem tudom olvasni. Egy levelet gombostű nagyságúvá lehet lekicsinyíteni. Nézze csak, tengernagy úr. Bizony meg kellett érte izzadnom. Erősebben méltóztassék megvilágítani!

– Tényleg! Mi van az első pontba beírva? „Csapatösszpontosítások a spanyol–francia határon. A franciák fegyvert szállítanak a köztársasági kormánynak." Minden betű élesen látható, mintha bevésték volna. Nézze meg maga is, Oster! Ezzel a titkosírással mindenkit megelőztünk. Bärwein, meg vagyok elégedve magával! De jegyezze meg: csak parancsra készíthet fényképmásolatot!

Oster őrnagy elégedetten dörzsölte kezét:

– Írjon egy ételreceptet, főnök. Hiszen szeret főzni. Ez a fiú majd belevarázsol egy felvonulási tervet a pontokba. Ilyen apró betűket! Hogyan tudta ezt megcsinálni, Bärwein?

A fiatal fotós zavartan állt a mikroszkópnál.

– Csak a legkiválóbb fényképezőgéppel lehet ilyet csinálni, őrnagy úr – mondotta.

Miután Bärwein távozott, Canaris öles léptekkel járkált fel-alá. Kis idő múlva hangosan felnevetett:

– Tulajdonképpen mi egy pont? Nyelvtanilag? Matematikailag? És mit jelent az elhárító szolgálatnak? Heydrich úr, ennek a pontnak a birtokában behozhatatlanul vezetünk ön előtt! Most már csak az érdekel, kaphatunk-e sorozatban erre alkalmas fényképezőgépeket. A gyárak szakemberei már dolgoznak a terven. Úgy hírlik, hogy az amerikaiak, oroszok és a japánok is rákapcsoltak.

Oster a térképre pillantott, ujjával Ausztriára, Csehszlovákiára és Lengyelországra bökött.

– Vajon a széthullott Habsburg-birodalom örökösei leszünk? Az az érzésem, hogy Thyssen nélkülünk is pontos értesülésekkel rendelkezik. Esetleg egyszerűen magunkhoz csatolhatjuk ezeket a területeket. De puskaporszagot is érzek. Nem kellemetlen illat. – Az őrnagy feltette a monokliját, mutatóujjával rámutatott Bécsre, Prágára és Varsóra – Európa asszony hasának közismerten neuralgikus pontjaira.

– Hitlerhez hasonló tetterővel rendelkező személyt nem is-

mer az emberiség története! Egyetlen kardcsapás nélkül foglaljuk majd el ezeket az országokat! Nekünk, az elhárítás embereinek kell ezt előkészítenünk. Franco tábornok néhány héttel ezelőtt ismertette velem a terveit. Négy hadoszlopban vonul Madrid ellen. Az ötödik hadoszlop már a városban van: falangisták, anarchisták és a mi embereink. Ötödik hadoszlop! Korszerű trójai falovak, Oster ... Minden fővárosban lesznek ilyenek, bízzák csak Canarisra.

– Tulajdonképpen rendkívül egyszerű az ügy, tengernagy úr, és nincs is ellentétben a hágai háborús egyezménnyel. Mi lenne, ha megkérdeznénk erről jogászaink véleményét? Hiszen vannak nálunk a nemzetközi joghoz értő szakemberek.

Oster már csengetni is akart, de Canaris leintette:

– Hagyja csak. Egy elkövetkezendő háborúban egyetlen állam sem tartja tiszteletben a háborús egyezményeket. Gondoljon egyébként arra, amit Napóleon mondott Metternichnek: engem nem tarthatnak vissza sem az egyezmények, sem a veszteségek; csupán egy érdekel: a győzelem. Így csak egy igazi hadvezér gondolkozhat.

– De a Führer nem Napóleon!

– Oster, nem akarok ilyesmit hallani. Ismerem az ön fenntartásait, de ön katona. Katonai esküt tett.

Oster őrnagy vigyázzba vágta magát, majd távozott.

Canaris Schlachtenseebe utazott. Gondolatban hol Goebbels schwanenwerdei fogadásán volt, hol Spanyolországra gondolt. Egy spanyol halászdalt fütyülgetett ...

– Képzeld csak, Heinz, mielőtt Heydrichék megjöttek, Bergengruenné még egyszer figyelmeztette Gretet és engem, nehogy eszünkbe jusson a szánkat kirúzsozni.

– Persze, igazi német nő nem is festi magát.

Heinz Oberndorf nevetett, még szorosabban magához ölelte barátnőjét, aki szerelmesen hozzásimult.

– Hogy tetszik az új fürdőruhám? Még nem is nyilatkoztál róla. Nyári végkiárusításon vettem.

– Klassz, Elfie. De igazán klassz akkor lenne, ha levetnéd!

Elfie kacagva kalapálta öklével a férfi mellét, belecsípett karjába.

– Jaj! Az ördög vigyen el! Legalább azt az átkozott ciga-

rettát vedd ki a szádból, hisz így gomblyukat égetsz a mellembe.

– Na jó! Legközelebb majd bagót rágok! – tréfálkozott Elfie – apám úgyis a hálószobában felejtett egy megkezdett dobozzal . . ., és ha tudni akarsz még valamit a professzorról, elmondom: eldugta a zsidó festők képeit, Ehrlich és Max Reinhardt – mars a fiókba . . . Hiszen te is látod! Ilyen nagy kutya, mégis fél. Azt hiszi, én nem veszem észre. – Felkönyökölt és fontoskodó tekintettel nézett Heinz szemébe. – És most, uram, önnek, aki jóval tapasztaltabb egy tizenhét éves lánynál, szeretnék egy politikai kérdést feltenni: mik azok az ajzószerek?

Heinz szó nélkül megfordult és a lány száját csókjaival fogta be. A szerelmesek egy tisztáson hevertek egy kis faház mögött, amelyet Elfie apja, Hannes Braun, a Famunkás Szövetség szakszervezeti titkára félrerakott filléreiből építtetett. Egy szomorúfűz ágai egészen a kert mellett folyó Spree fölé hajoltak. Ezen az augusztusi napon az égbolt délszaki lágysággal borult a táj fölé.

– Ajzószerek? Hogy az ördögbe jut ilyesmi az eszedbe?

– Ja, kedvesem, én jobb körökben is megfordulok! Az uraságoknak teát szolgáltam fel . . . – mondta Elfie affektáltan. – Te, Heinz, a Heydrichné egyszer csak azt mondta, hogy egy nemzetiszocialista német nőnek semmi szüksége ajzószerekre. Gyermekeinek szép száma bizonyítja ezt.

Elfie lustán nyújtózkodott a napon. Fürdőruhája még nedves volt.

Egy ilyen vasárnap, odahaza az anyjánál, mindig kellemes volt. Messze Berlintől, ahol ma fejeződik be ünnepi tűzijátékkal az olimpia, messze a schlachtenseei villától, a professzor étertől és erős külföldi szivaroktól állandóan szagos dolgozószobájától . . . Sokszor kelletlenül szolgálta ki az uraságokat, habár a ház öreg kertje, nyírfái, fenyői, rózsabokrai gondozottak voltak. A kertésszel is jól megértették egymást, és Grete igazán jól főzött. Heinz pedig mindig örült, ha mesélhetett neki valamit. Ha valamelyik náci előkelőség látogatásáról beszélt, mindig figyelt, hiszen azok csukatták le az apját.

Elfie egy fűszállal csiklandozgatta Heinz arcát. A fiú érezte, hogy vére forró hullámokban árad szét testében. Átölelte a lány derekát. Elfie ijedten ugrott fel:

– Mi van veled, nem vagy észnél?

Heinz mindjárt magához tért.

– Maradj már nyugton, mert mindjárt kapsz egy fülest, egy olyan igazi esküvő előtti fülest.

Kacagva hancúroztak a fűvön. Kis idő múlva Elfie újabb kérdéssel állt elő:

– Ki az SS birodalmi vezére?

Oberndorf egyetlen lendülettel ugrott talpra:

– Himmler. Mi van vele?

– Heydrich azt mondta, manapság egyetlen lánynak sem kell gondot csinálnia belőle, ha baj éri. Az SS birodalmi vezére megalapította a Lebensborn intézményt. Ott nevelik fel az SS-ek házasságon kívüli gyermekeit . . .

– Ott tenyésztik ki az árja fajt – morgott Heinz, és közben Grete mellét gusztálgatta. – Te, ez a colos biztosan minden lányra ráhajt.

– Tehetnek nekünk egy szívességet. Himmler a titkosrendőrség főnöke. Ez a dolog másik oldala! Nektek is volt dolgotok a Gestapóval, amikor apádat börtönbe zárták. Hogy érzi most magát az öreged, Elfie? Még mindig hisz benne, hogy Hitlernek hamarosan befellegzik, ahogyan azt Severing megjósolta? Több mint három év eltelt már azóta . . .

Elfie elszomorodott.

– Amikor utoljára meglátogathattam, rossz bőrben volt. Most lőszeresládákat és kaszárnyai szekrényeket gyártatnak velük.

– Egy szép napon talán majd koporsókat kell gyártaniuk. De beszéljünk most másról. Wilhelm Kunkelt szólt nekem, hogy ide jön. Nagyon szeret pecázni. Álmában is angolnákat lát.

– Na, akkor majd megint órák hosszat politizáltok . . . De hiszen megígérted, hogy ma nem maradunk sokáig. Jó filmet játszanak a moziban. Emil Janningsszal és Harald Paulsennel. A címe, ha jól emlékszem, Ábránd.

– Ábránd! Jó cím! Ebből bőven akad manapság. De most aztán elég a beszédből. Zsupsz, még egyszer bele a Spreebe!

Mindketten a folyóba vetették magukat. Néhány vadkacsa szökött fel hangos szárnycsapásokkal. A vízparton pecázók mérges tekintetet vetettek rájuk.

Amikor kijöttek a vízből és Elfie fázósan futott a törölközőjéért, Braun mama is kijött a házból. Az alacsony, kisportolt alakú Renate asszonyt nyugodtan Elfie nővérének gondolhatta volna az ember. A szeme körül húzódó finom pókhálószerű ráncokat csak közelebbről lehetett észrevenni. Az utóbbi gondterhes évek mintha apró vésővel rótták volna bőrébe... Házkutatások, letartóztatások, munkanélküliség, férje bebörtönzése, egészségtelen munkája Erkner vegyi gyárában...

Hol vannak már a gondtalan évek?

Első pillantásra megszerették egymást, amikor a Szocialista Ifjúmunkások egy csoportjával az 1918-as forradalmi napok után a thüringiai hegyekben túráztak, egy régi katonasátorban éjszakáztak.

Az alkalmi ismeretségből életre szóló kapcsolat lett. Az anyakönyvvezető előtti aktus már csak egyszerű formalitásnak tűnt. Szerény lakás a Frankfurter Alleen, Elfie születése, a társadalmi felemelkedés. Hannes a famunkásszövetség egyik hivatali titkára lett, és funkciójában mindig arra törekedett, hogy szakszervezetben végzett munkáját mindig különválassza a politikától. A politikát azon három nyíl egyikének tekintette, amelyeknek a kapitalizmus szívébe kell hatolniok. Órákig tudta magyarázgatni Bernsteinnek azon tanítását, hogy a szocializmushoz békés parlamenti úton, a szakszervezetek révén kell eljutni. Igen, Hannes gyakran gúnyolta Hitlert, Göringet beképzelt hülyének nevezte. Most Hannes börtönben ül, mert még az utolsó órában is azon volt, hogy a szövetség pénzét Koppenhágába küldje. Meg akarta akadályozni, hogy a nácik kezébe kerüljön. Kétévi börtönre ítélték. Viszszatér-e még valaha? Sok elbocsátott elítéltet már a börtön kapujánál SS-ek várták, hogy átnevelő táborba – koncentrációs táborba – hurcolják.

Braunné kiszakította magát a rátörő szomorú emlékek közül.

– Gyertek gyerekek kávézni! Finom kalácsot sütöttem nektek – kiáltott –, igaz, vaj nélkül. De nem veszitek majd észre. Arra gondoljatok, hogy ágyúba haraptok. Hiszen Göring megmondta: vaj helyett ágyúkat.

– Anyu, ne olyan hangosan! Még a túlsó parton is meghallják, és tudod, hogy ott lakik Micktal – figyelmeztette anyját Elfie.

– Ez az a fickó, akitől egész Rahnsdorf retteg? – kérdezte Oberndorf mérgesen.

Braunné igenlően bólintott:

– Még csak két hete a szomszédunk. A ház Aronsohn teleküginöké volt. Elvették tőle. Az új tulajdonos most Micktal hauptsturmführer.

Nyomott hangulatban ültek le reggelizni.

Renate asszony tovább folytatta az elkezdett témát.

– Azelőtt pincér volt a Nationalban, abban a hírhedt friedrichstrassei lokálban. Jelenleg a politikai rendőrségnél szolgál . . . Ennél közelebbit nem tudok róla.

– Ja, még valami eszembe jutott Heinz – Elfie szerette volna eloszlatni a rossz hangulatot. – Canaris egy alkalommal négyszemközt beszélgetett Heydrichhel. Minden egyes szavukat hallottam, mert a terasz ajtaja nyitva volt. Beck csak vigyázzon magára, valahogy így mondta Heydrich, ne üsse bele mindenbe az orrát. A Führer nem szereti, ha ellentmondanak neki. Canaris erre azt válaszolta, hogy Beck vezérezredes kitűnő szakember, de sajnos néha nagyon önfejű.

– Ez aztán tényleg érdekes! Zűr van talán a felső vezetésben? – Oberndorf cigarettával kínálta Elfiet.

– Heinz, hagyd már végre békén Elfiet ezekkel az ügyekkel! Bergengruenéknél egyszer már meg is akarták motozni. Azt akarod, hogy őt is elhurcolják? – Braunné egyre izgatottabb lett. – Ezek államtitkok. Nem beszélhet róluk.

Motorkerékpár állt meg a kerítés előtt. Wilhelm Kunkelt volt, aki motorosszemüvegét kezében tartva kiáltott át a kerítésen:

– Fáradt motoros áll a vendéglő előtt, nem valamiféle nemes, hanem egy elveszett gyermek.

– Már megint a Kunkelt – mondotta bosszúsan Braunné – ez a kommunista! Ha apa ezt tudná! Nekem már régóta nem tetszik ez a barátság! Küld el megint, kérlek.

– Óh, anyu, valahányszor Wilhelm hozzánk jön, mindig ezt hajtogatod. Jó, Heinz szociáldemokrata, Wilhelm meg kommunista. De mégis príma fickó! Hányszor elmondották már mind a ketten, hogy ha minden proletár összefogott volna a veszekedés helyett, akkor Hitler ma nem lenne ilyen nagylegény.

– És a maga férje se ülne most börtönben – mondotta Heinz.

Wilhelm Kunkelt a fészerbe állította be motorkerékpárját. Hallotta az odabenn elhangzott utolsó mondatokat.

– Rá se rántson Braunné, van elég bátor elvtársunk. Én már tudom mit csináljak – mondta furcsa tájszólással. – És nem is vagyok egyedül. Ki fogjuk irtani a náci dögvészt.

Kunkelt az asztalhoz ült. Az öreg fonott szék megreccsent súlya alatt.

Mind a ketten remek fickók, gondolta Elfie. Együtt dolgoztak a Siemensben, jó barátok, még ha Heinz tíz évvel fiatalabb is. Nem ijednek meg a saját árnyékuktól. Nem veszik be a sok embert megrészegítő szónoklatokat, felvonulásokat, csinnadrattát.

– Mi újság, Heinz? – Wilhelm beleharapott az egyik kalácsba.

– Hallottad a párizsi rádió kommentárját? A spanyol munkások elkeseredetten ellenállnak. Madridból erődöt csináltak. Barcelonából is... Te, én jelentkeznék. Prágán és Bécsen át Párizsba lehetne utazni. Onnan aztán már gyerekjáték az egész. – Heinz kis térképet terített ki az asztalra.

Elfie hirtelen elsápadt.

– És énrám nem gondolsz?

– Ne hidd, Elfie, de ez nagy dolog. Csak a párt ajánlásával lehet oda jutni. Fegyelem nélkül nincs akció. – Wilhelm megsimogatta a leány kezét.

– Heinz, te már voltál az olimpiai faluban. Állítólag ott röplapokat találtak. Közvetlenül a szaunánál. – Wilhelm mosolygott.

– Képzeld csak, éppen a fényszórók kábeljét foltozgattam. Egyik éjszaka valaki elvágta. Hiába voltak ott az őrök meg a kutyák. Tiszta munka, jókora darabok hiányoztak. Most meg ezek a röplapok. A bűnügyi rendőrség is kivonult. Olyan gyorsan mint a tűzoltók egy riadónál. Nem tudták megállapítani, hogy a röplapokat a finn atléták már elolvasták és tovább is adták. Mindössze két kazánfűtőt tartóztathattak le.

Braunné ijedten bámult leendő veje arcába:

– Szegény emberek. Biztosan jól összeverték őket.

Heinz megnyugtatta.

– Már ki is engedték mind a kettőt. Semmit sem tudtak rájuk bizonyítani.

Wilhelm felé pillantott.

Oberndorf közben arra gondolt, hogy azon a napon már kora hajnalban megöntözte a parkot, majd sikerült a napi műsorfüzetek lapjai között a kommunista párt röplapjait becsempészni az olimpiai faluba. Ráterelődik-e a gyanú? Hallgat-e majd a két fűtő? Háromezer műsorfüzetbe helyeztek el röplapot. A rendezők gyanútlanul árusították a füzeteket, amíg egy SS-tiszt, felfedezve a röplapot, dühöngve be nem szüntette az árusítást és le nem tartóztatta az árusítókat.

Wilhelm Kunkelt három éve vett részt az illegális munkában. Kettős életet élt. Egyszerű, ártatlmatlan és tudatlan kertésznek látszott. Valójában azonban határozott, bátor, tapasztalt; illegális harcot vívó munkás volt.

Kunkelt nem selyemágyban született, mint Canaris vagy Thyssen. Apja öntvénytisztítóként dolgozott Borsignál és szilikózisa miatt bizonyára már negyvenévesen nyugdíjba mehetett volna, ha az 1911. évi fémmunkássztrájknál nem törte volna ketté az egyik rendőr kardját, amiért börtönbe csukták. Szabadulása után munkanélkülivé vált. Korán megöregedett anyja egy konfekcióüzem részére varrt szoknyákat. Wilhelm már iskoláskorában egy virágkereskedés kifutófiújaként dolgozott, majd 1918-ban behívták katonának. Tizennyolcadik születésnapját egy Reims környéki lövészárokban, a franciák gáztámadása alatt „ünnepelte". Apja munkaszolgálatosként ezzel majdnem egy időben esett el Flandriában. Hazatérése után tagja lett egy katonatanácsnak. 1919 tavaszán elvtársaival együtt a szabadcsapatok és Noske rendőrei ellen harcolt. Ekkor lépett be a kommunista pártba. Minden megmozdulásból kivette a részét. Siemensnél dolgozott, majd később fejőként a mezőgazdaságban. Fáradhatatlanul járta az országot. Tapasztalta, hogy az illegális munka sikeresebbé vált, amióta a brüsszeli konferencia lerakta az összes antifasiszta erőkkel való együttműködés alapjait. Komoly akciókat szerveztek. Erre feltétlenül szükség volt, még akkor is, ha súlyos áldozattal jártak. A világnak értesülnie kellett róla, hogy létezik egy antifasiszta erő, amelyet a kommunisták vezetnek.

– Hallottál még valami hírt Spanyolországról? – kérdezte Wilhelm.

– Egy hamburgi mozdonyvezetőtől tudom, hogy a Woermann-vonalnál levő kikötőben három gőzhajót raknak meg repülőgépekkel, lőszerrel, bombákkal és lövegekkel. Cél: Spanyolország, a cadizi kikötő.

– Értem! A hitleristák segítséget adnak Franco banditáinak. Ki akarják készíteni Spanyolországot. Te Heinz! Most aztán hibátlanul működjön a rádió! Mi a helyzet a maga öreg néprádiójával, Braunné?

– Állandóan zavarják – válaszolt anyja helyett Elfie –, Londont csak éjjel lehet hallani, akkor se jól. Moszkvából pedig csak a harangjáték jön be.

– Ebből nekem elég – szakította félbe Braunné a lányát –, az apád se hallgatta Moszkvát.

– Heinz, te villanyszerelő vagy. Valamit én is értek hozzá. Fel kéne piszkálnunk ezt a rozzant kasznit, hogy jobban halljuk. Hazaugrom, van otthon egy-két elemem. És ma éjjel a ház mögötti fenyőfára csinálunk egy antennát. Jól elrejtjük, hogy a spiclik ne szúrják ki.

– Nem, nem engedem, nincs rá szükségem. Csak felidegesítem vele magam. Félek, baj lesz belőle – tiltakozott hevesen Braunné.

– Jobban felidegesíti, ha nem tudja mi történik a nagyvilágban – mondta Oberndorf, aki már a szerszámokat is előkereste.

– És a moziból sem lesz semmi? – nézett Elfie csalódottan Heinzre. – De akkor legalább a fejhallgatókat is bütyköljétek meg, hogy anyunak ne kelljen félnie. Egyébként tudom, mennyire szeretné a híreket meghallgatni.

Éjféltájban sikerült tisztán hallhatóan venni a moszkvai és londoni német nyelvű adást.

– A fülhallgatókat majd legközelebb javítjuk meg – mondotta elégedetten Wilhelm és felpattant a motorkerékpárra. Az éjszaka csendjében élesen bőgött fel a motor.

A Rajna-vidék megszállása és újrafegyverzése, szerződések megszegése, német csapatok Spanyolországba küldése, az abesszín háború, Japán agressziója Kína ellen – arra késztette apámat, aki szerette a békét és mélységesen gyűlölte a háborút, hogy figyelmeztesse országa kormányát mint követ; más kormányokat mint befolyásos magánember, hogy lépjenek szövetségre egymással, tartóztassák fel a fasizmus előretörését Európában és a Távol-Keleten.

Dodd William E. és Dodd Martha: Egy diplomata az égő földön. Berlin, 1962.

Az Egyesült Államok nagykövetének gépkocsija rákanyarodott az autópályára. Ezt is, akárcsak a tizenegy kilométeres Charlottenburg utat, sűrű zászlóerdő szegélyezte, csak itt a zászlók közti távolságok valamivel nagyobbak voltak. A horogkeresztes zászlók piros-fehér csíkozása rikítóan harsogott a nyírek és bükkfák zöldjében. Mindenütt integető tömegek, barna vagy fekete menetoszlopok, itt-ott csillogó hangszerű katonazenekar.

Mr. Dodd nagykövet fáradt, kimerült tekintettel nézte az autópálya két oldalán a megszokott színjátékot. Zászlócskákat lengető gyermekek hatalmas seregét, a karjukat náci köszöntésre emelő, porosz módra kontyot viselő tanítónőket. A puritán professzornak tetszett ez a hajviselet. Amerika első telepeseinek leponyvázott szekerein ülő, bátor nőket juttatta eszébe.

Minden más idegenkedést váltott ki belőle, és elátkozta még a napot is, amikor Roosevelt elnök felkérte, hogy fogadja el a nagyköveti megbízatást.

Jelenlegi tevékenységét szüntelen kötéltáncnak érezte; jól tudta, hogy odahaza, New Yorkban és Washingtonban, befolyásos személyek támogatják a német fasizmust. Az ő náciellenessége sem a szenátusban, sem a képviselőházban nem talál kellő támaszra. Imponált nekik, hogy Hitler a kommunisták ellen kérlelhetetlen harcot indított és szétzúzta a szakszerve-

zeteket. A pénzügyi és nehézipari vezető körök azt remélték, hogy a fasiszták által szított nemzetközi feszültség, a fegyverkezés kisegíti őket a válságból. Ezért támadták a nagykövetet, aki polgári-liberális eszméi szellemében elítélte a nácikat. Dodd hitt a nyugati típusú demokráciában, de észrevette hibáit és tökéletlenségeit is.

A nagykövet figyelmesen elolvasta Hitler Mein Kampfját és igazolva látta a nácikról vallott felfogását. Ezt beiktatásakor ki is fejtette az elnöknek. A németek nagy része hitt a propagandaszólamoknak, így a finánctőke bizalmát élvező szélhámos előtt megnyílt a hatalomhoz vezető út. A versailles-i szerződés is sok jó szándékú embert kergetett a nácik karjaiba. A fasizmus hatalomra jutásáért elsősorban azonban a német iparmágnások felelősek, akik az állandó válság legfőbb gyógyszerét a fegyverkezésben látták. A német fasizmus világnézeti alapját Nietzsche reakciós filozófiai elmélete képezte. A felsőbbrendű emberről szóló tanítása az SS-alakulatok mindenhatóságának, kegyetlenkedéseinek elméleti igazolását jelentette.

Dodd hátrahúzta a szellőztetőt. Frissen kaszált rétek illata áramlott a kocsiba. A visszapillantó tükörben a másik követségi autót pillantott meg.

A kocsit Roger Perkins követségi titkár, a Harvard-egyetem egykori hallgatója, egy dél-texasi Rancher-szervezet tagja vezette. Mellette Pet Atchinton katonai attasé, a pennsylvániai ezred díszegyenruhájában.

Dodd professzor felsóhajtott. A szívből gyűlölt diplomáciai kötelezettségekre, a Hitlert körülvevő vezető nácikkal való elkerülhetetlen beszélgetésekre gondolt. Az vigasztalta, hogy szerencsére vége az olimpiának! Bár ő is hazamehetne és folytathatná kedvenc munkáját.

Mrs. Dodd megsimogatta a férje kezét.

– Már megint „A Dél történetére" gondolsz? Biztos vagyok benne, hogy egyszer még megírod.

– Igen, igen, egy történész írja és ne csinálja a történelmet – válaszolta Dodd. – Három éve vagyok hivatalban, de nekem már úgy tűnik, mintha harminc lenne. Mit is tehetek? Mit tudok megakadályozni? Néhány zsidó életét megmentettem, néhány németnek felnyitottam a szemét, bebizonyítottam, hogy szakadék felé rohannak. A követek jó részétől igyekszem

magam távol tartani, mert el vannak ragadtatva Hitlertől. Csak a szovjet követ osztja véleményemet. Ez a Mr. Szuric művelt férfi, nem hagyja magát félrevezetni.

– Azt hiszed, hogy háború lesz?

– Igen, kedvesem. A németek máris felsorakoztak. Biztosan ők is békében szerettek volna élni, de a goebbelsi propaganda fanatikussá varázsolta a nemzet jelentős részét. A legrosszabbtól tartok. Lépésről lépésre közeledünk egy mindent elpusztító katasztrófa felé.

– Remélhetően túlságosan sötéten látod a dolgokat – vetette ellen Mrs. Dodd. Fázott és behúzatta a szellőztetőt.

A másik autóban gondtalanabb csevegés folyt. Perkins, mint a Dél szülötte, hangsúlyozta, mennyire egyetért Hitlernek a zsidók, a kommunisták és a négerek ellen táplált gyűlöletével. Szívből csodálja, ahogyan ez a határozott népvezér rendet teremtett.

– Őszintén meg kell mondanom, nem értem az öreget. Mindnyájunk boldog lehet, hogy megismerhettük azt az embert, aki a pofájába csap a vörösöknek és a zsidóknak. Ez aztán következetesen irányítja az államot, Pet.

– Nem nagy művészet – felelte az attasé, a nemrég újjáalakított berlini szalonban töltött görbe éjszakától még mindig álmosan –, hiszen az ellenzéket is felszámolta. Másképp nem is megy! Már az akadémián megtanultam. Igen, a katonain. Ha egyszer a vezényszó jobbra át, senki sem csinálhat balra átot.

– A magyar katonai attasé a múltkoriban valami papírt nyomott a kezembe: „A Kitty-szalon várja önt..." Elmentem. Micsoda előkelő légkör! Ez nem afféle bordélyház volt, mint odaát Kansas Cityben vagy Chicagóban. Igazi szalon. Jól nevelt, szellemes és tapasztalt hölgyekkel, akik elragadóan űzték a világ legősibb mesterségét. A legrafináltabb kívánságnak is eleget tudtak tenni.

Még most is maga előtt látta a bájos és kecses nőt, akinek kezdeti megközelíthetetlensége később féktelen szenvedélybe csapott át. Ezt a nőt meghódítani és kielégíteni egyaránt nehéz volt. Talán igazat mondott, hogy az apja konzul volt Bahiában? Kétségtelen, hogy a külügyi szolgálatról sokkal többet tudott, mint bármelyik kurtizán, akivel eddig találkozott Európában. Katonai kérdésekhez is értett. Jól ismerte a rend-

fokozati jelzéseket, ami persze érthető, hiszen szerette az egyenruhásokat.

A nagykövet mérgesen fakadt ki az első kocsiban.

– Napokon át tárgyaltam Schacht doktorral, aki szüntelenül pénzszűkéről sopánkodik. A Wall Street pedig a fülemet rágja a pénzért, mert a német kötelezettségek ma már fabatkát sem érnek. Nem fizetnek, noha lenne miből. Csupán az olimpiára hetvenötmillió márkát fordítottak.

– Ezt a szemébe kellett volna mondanod Schachtnak, William.

– Meg is tettem, elég éles hangon. A beszélgetésünket rögzítették. Tisztán hallottam a kattanást a készülékből. A Fidelióból, a foglyok karának szövege jutott eszembe: „Füllel és szemmel figyelnek minket." Remélem, a munkatársaim is gondolnak néha ezekre a szavakra.

A gépkocsi letért a sztrádáról. Távolban már a Wannsee csillogott. Dr. Goebbels birodalmi miniszter a Schwanenwerderen tartotta a garden partyt. A bevezető út torkolatánál egy SS motorkerékpáros járőr várta a vendégeket és a begördülő autókat hangos szirénázással kísérte a házig.

Az ünnepély biztosítását végző SS-eket Micktal hauptsturmführer irányította.

– Felváltva bekaphatnak most néhány falatot és egy üveg sört. Aki lerészegedik, személyesen rúgom seggbe és kivágom az egységemből! – recsegte.

Micktal, aki azelőtt pincér volt, otthonosan mozgott az előkelő vendégek között. Leült egy asztalhoz és bután nézelődött. Az alacsony és sánta Goebbels mellett megpillantotta hórihorgas főnökét, Heydrich gruppenführert. Tekintetét Heydrich mélyen ülő, sűrű szemöldökétől félig eltakart szemére, alacsony homlokára, széles, biggyedt szájára meresztette. Sem Canaris tengernagyot, sem a szovjet diplomatákkal egy félreeső asztalnál beszélgető amerikai követet nem vette észre. Goebbels gúnyos pillantását azonban megérezte. Lenéz – gondolta –, pedig hány dulakodásban védtem, saját bőröm is kockáztatva. Ez a Rajna menti fecsegő semmire sem vitte volna az SS és az SA segítsége nélkül. És ezek az alakok is. Mióta leültem, egy szót sem szólnak.

Az asztaltársaság pillantásainak tüzében Micktal egyre bizonytalanabbá vált. Most kellene valami, ami feldobná egy

kicsit... Egy kevés morfium... Felállt és elindult egy öreg tiszafa alatt álló asztal felé. Lépései mind bizonytalanabbá váltak. A lampionok és fényszórók fényében Micktal sápadtnak tűnt. Szédelegve kapaszkodott meg az asztal sarkában. Az ördögbe is, csak el ne ájuljon! Nem szabad elájulnod! – dörömbölt az agyában.

Szerencséjére nem hallotta meg, amikor Goebbels gúnyosan megjegyezte Heydrichnek:

– Nem értem, hogyan bízhatta vendégeim biztonságát ilyen Micktal-féle fickóra, hiszen ez még a maga biztonságára sem tud vigyázni.

Micktal alig hallotta, amikor a zenei műsor bevezetőjeként egy olasz tenorista az Aidából a nagyáriát, a hatalmas orgánumú Heinrich George pedig a Faustból a „Húsvéti körmenetet" adta elő. A tágas kertben felállított asztaloknál kétezer vendég ült. Pincérek serege szolgált fel. Később a bokrok mögé rejtett zenekar egész este operettzenét játszott, a szünetekben az operaház balettkara a reflektorok fényében táncolt.

Micktalon kimondhatatlan gyengeség lett úrrá. Réveteg tekintettel meredt a diplomaták, tábornokok és a náci pártvezérek asztalaira.

– Mit akar, doktor – fordult Heydrich Goebbelshez, fojtott, kellemetlen hangon –, hiszen a fickó morfinista. Állítólag vannak nála jelentősebb emberek is, akik ennek a szenvedélynek hódolnak. De ez a Micktal fenegyerek is tud lenni, ha megfelelően bánok vele. A biztonsági szolgálatnak szüksége van ilyen fickókra, akik parancsomra az ördögök apját is elrabolják a pokolból.

– Akkor küldje ezt a fenegyereket egy jó orvoshoz. Odaát a sportorvosok asztalánál éppen elegen ülnek – válaszolta Goebbels.

Mosolyogva fordult az ismert énekesnőhöz, Zarah Leanderhez, aki éppen énekszámainak sorrendjét beszélte meg a zongoristával.

– Legelőször az én kedvenc dalomat énekelje, kedvesem – mondta Goebbels –, az ön csodálatos hangján az a melódia felejthetetlen érzéseket kelt.

Az amerikai nagykövet szovjet kollégájával beszélgetett. Szavaik rejtett értelmét csak ők értették. Szuric a cári Oroszország jobbágyviszonyairól, Dodd pedig az Egyesült Államok

déli államainak rabszolgatartó rendszeréről beszélt. A múlt és jelen közötti párhuzam nyilvánvaló volt. Mindketten olvasott emberek voltak, jól ismerték országuk történelmét. Élvezték, hogy kétértelmű beszélgetést folytatnak olyan emberek füle hallatára, mint az időközben megérkezett Himmler vagy Heydrich, akinek SS-besúgói valósággal nyüzsögtek az asztalok körül.

Amikor Dodd, Jefferson elnök híres mondását idézte: „A zsarnokok vérétől virul a szabadság fája", rögtön eszébe ötlött, hogy ez már diplomáciai megbízatását veszélyeztetheti. Gyorsan témát változtatott és virginiai farmjáról kezdett el mesélni. Felesége is bekapcsolódott a két férfi csevegésébe, és arról beszélt, hogy Washington a Blue Ridge-hegység levegőjének köszönhette szabadságvágyát. Szuric elmosolyodott és úgy vélte, hogy a virginiai George Washington bizonyára jelentős demokrata, de legalább annyira jelentős rabszolgatartó is volt. Dodd szintén mosolygott, őseiről beszélt, akik Lee tábornok zászlaja alatt a déli államok seregében a rabszolgaság fenntartásáért harcoltak, de hát 1865 óta sok minden változott az Egyesült Államokban.

Roger Perkins követségi titkár túltette magát a szigorú protokollszabályokon és átült a sportorvosok asztalához, akik izomficamokról és bonyolult csonttörésekről beszélgettek. Feltűnt neki, hogy Clausen doktor, a német vívócsoport orvosa, nem kapcsolódik bele a szakmai vitába, hanem gondolataiba mélyed.

Clausen a Berlin–Potsdam katonai körzet elhárító tisztjével folytatott beszélgetésre gondolt. Noppe őrnagy a Cserebogárlaktanya barátságtalan irodájában furcsa hangot engedett meg magának:

– A gyakorlatok után főorvossá léptették elő. Az egyik gyakorlat Jüteborgban, a másik Potsdamban. Így volt? – kérdezte az őrnagy.

Mit akar tőle az elhárító tiszt? Mi dolga lehet vele Hitler katonai elhárításának?

– Katonai igazolványából tudom, hogy tanulmányait Angliában végezte. Praktizált is ott? Jól ismeri Nagy-Britanniát? Irataiba, sajnos, egy kis hiba csúszott. Egy zsidó mostohaapa. Mostoha . . . csak mostoha . . . Az orvosi működési engedély kiadását nem akadályozta. Apja árja, nagyapja is? Anyai ágon

szintén? Különben a tiszti rendfokozat kútba esett volna. Kivételt ez alól csak Göring miniszterelnök úr tehet.

Mire vélje ezt? Ezt a szemtelen hangot . . .

– Őrnagy úr bizonyára tudja, hogy apám zászlóaljparancsnokként esett el a világháborúban. Én akkor tizenhárom éves voltam, a düsseldorfi reálgimnáziumba jártam. Mostohaapám, őrnagy úr, egyike a legismertebb plasztikai sebészeknek. Neki köszönhető, hogy kevesebb német férfinak kell borzalmasan összeroncsolt arccal élnie. Most pedig megfosztották működési engedélyétől és klinikájától.

– Nem én csináltam a törvényeket! De természetesen tiszteletben tartom őket. Térjünk csak vissza a tárgyhoz, doktor úr. A külügyi hivatal csereorvosokat küld Angliába. Egy évre, talán kettőre is. Maga doktor, megfogta az isten lábát. Önt javasolják. De két feltétellel. Londoni követségünk katonai attaséja rendszeres értesítést kap. Részletes utasításokat az elhárító szolgálat I. H. osztályán, a Tirpitz-parton kap. Természetesen szigorúan titkosak. Jelentkezzék Piekenbrock ezredes úrnál. Feltételezem, hogy az angolok légoltalmi előkészületeiről és háborús egészségügyi szolgálatáról kívánnak adatokat.

Perkins az elmúlt évben történt autóbalesete kapcsán ismerkedett meg a tehetséges sebésszel. Clausen, aki több szemeszteren át Londonban tanult és egy évig segédorvosként egy Bethnal Green-i kórházban praktizált, kitűnően beszélt angolul.

– Halló, doki – szólította meg Perkins hangosan –, felfigyelt a történelmi eseményre? Követünk a szovjet kolléga társaságában! És Dodd papa mosolyog!

Az orvosok társaságában egyetlen nő: Katherine Perkins újságíró, a követségi titkár húga tartózkodott. Ideges mozdulattal húzta végig a kezét rövidre vágott, gesztenyebarna haján.

– Nem hiszem, hogy a doktornak különösebben imponálna egy mosolygó amerikai professzor. A németeknek, ha amerikait látnak, Wilson jut az eszükbe. Csak tudnám mit táviratozzak erről a super-show-ról?

– Kedves doktor, Katherine azért van itt, hogy tudósításokat írjon a Life-nak. Nincs emberfia ezen a szélességi fokon,

aki biztonságban lenne tőle. Néhány héttel ezelőtt Thomas Wolféval készített interjút. Gyűjti a nevezetességeket. Holnap Goebbelshez hivatalos teára; aztán Schmelinget, a világbajnok ökölvívót keresi fel.

Katherine tréfásan kacagott fel.

– Nagyon mutatósnak találom ezeket a fekete egyenruhába öltözött férfiakat. Micsoda tekintélyes példányai az emberi nemnek! Asszonyaik azonban elég penészvirágok. Egyébként nekem tetszett, hogy Hitler nem gratulált Owensnek, mert osztja a színes bőrűekkel szembeni ellenszenvüket – jegyezte meg az újságírónő.

– Ezt meg kell írnia, miss Perkins. Aligha hinném, hogy Luce úr valami mást akar hallani – szólt folytott hangon Clausen doktor.

A csinos Katherine – aki még mindig bízott abban, hogy sikerül néhány érdekes sztorit kihalásznia –, fürkészve hordozta körbe tekintetét. Ohó, mi történik ott? Ez aztán a téma egy képesmagazin riporternőjének! Itt a birodalmi propagandaminiszter felesége folytat szívélyes társalgást vetélytársnőjével, Lida Baarova filmszínésznővel, ott pedig Canaris tengernagy neje cseveg a félelmetes Heydrich feleségével.

– Azt hiszem ön az amerikai nők számára keres valami érdekeset. Írjon hát arról, hogy . . .

Hirtelen félbeszakították. Egy SS-katona állt a széke mögött.

– Bocsásson meg, doktor úr, sürgősen szükség van önre. Egy beteghez. Kérem, jöjjön velem azonnal.

Katherine Perkins, gúnyosan mosolyogva nézett a távozó orvos után. Angolul jegyezte meg fivérének:

– Láttad, hogy megijedt az orvos? Az SS megjelenésekor ez a tipikus német reagálás.

Perkins vidáman koccintott a francia katonai attaséval, aki megbűvölten bámulta a lány mély dekoltázsát.

– Egyébként, Katherine, egy érdekességem még van számodra. Odaát Canaris asztalánál most az ül, aki a nácik fő képviselője nálunk az Államokban. Tegnap láttuk vendégül a követségen. Nézd meg jól magadnak ezt az alakot, húgocskám. Istenemre mondom, van ebben a Fritz Kuhnban valami a gengszterfőnökből.

– Kenyéradó gazdám szívemre kötötte, hogy ne készítsek

interjút olyan náci vezetővel, aki nálunk az Államokban lakik. Ehhez megvannak a maga szakemberei.

Clausen doktor az SS-tiszt mögött lépkedett a rövidre nyírt gyepszőnyegen:

– És ha nem vállalom . . . őrnagy úr? – Egyre csak ez járt az agyában.

És ha megtagadom? Maga előtt látta Hoppe őrnagy arcát, a részegeseket elárulló finom kékesvörös erecskéket, az acélszürke, tasakos szemet, a keskenyre zárt szájat.

– Ezt nem tanácsolnám, doktor úr. Ön tartalékos tiszt. A katonai eskü kötelezi. Ezenkívül . . . Mostohaapja még Németországban van? Adott esetben nem tudnánk megakadályozni, hogy Streicher úr a Stürmerben ne foglalkozzon a személyével. Emlékszik még doktor Freudenthal zsidó orvos esetére? Több orvosi műhibát bizonyítottak rá. Nos, a doktornak most nem megy valami jól. Egy átnevelő táborban van. Előbb az elhárító szolgálatnál jelentkezzék, doktor úr, aztán a külügyi hivatalban Alvensberg úrnál. Őt már tájékoztatták. Ennyi az egész. Sok sikert kívánok önnek. Anglia potenciális ellenfelünk, mindig erre gondoljon.

Megkapta a feladatot: orvosként kell kémkednie Angliában. Undorító . . . undorító . . .

Az SS szó nélkül arra a melléképületre mutatott, ahol a háztartási alkalmazottak laktak. Szúnyogseregtől körülrajzott ívlámpa éles fénye világította meg a bejáratot. A bejárati ajtó szélesre volt tárva. Az éjjeliőr fehérre meszelt kis szobájában, viaszosvászonnal letakart priccsen Micktal hauptsturmführer feküdt. Az orvos felismerte a morfinistákra jellemző tüneteket: beesett szemgolyó, sápadt arc, reszkető kezek.

– Rendben van – szólt Clausen dühösen. – Elmehet, én majd gondoskodom a betegről.

Micktal erőlködve emelte fel fejét.

– Ismerem önt, doktor – a beszéd nehezére esett –, maga foltozta meg a koponyámat annál a motorkerékpár-balesetnél. Doktor! Adjon nekem morfiumot. Egészséges vagyok. Teljesen egészséges, de szükségem van a morfiumra. A szolgálat készít ki. Figyeljen ide, doktor. Csak egy keveset abból az átkozott szerből.

Clausen tekintete merev elutasítást tükrözött.

– Ön is tudja, hauptsturmführer, hogy ez nem lenne ösz-

szeegyeztethető orvosi lelkiismeretemmel. A törvény tiltja a morfiumélvezetet.

– Úgy? Tilos? Az is tilos, hogy valaki emigrált zsidóval és más söpredékkel levelezzen. Ismerjük ezeket a leveleket, doktor. Elegendőek ahhoz, hogy miattuk hosszabb időre rács mögé kerüljön Dachauban vagy más hasonló helyen.

Erre nem számított a fiatal orvos. Kezét görcsösen ökölbe szorítva állt a morfinista előtt... Tehát ellenőrizték levelezését. Felnyitották apjához, a zsidó orvoshoz írt leveleit. Ilyen aljasságot! A levéltitok szentségét az alkotmány szavatolja! Hitler felesküdött a weimari alkotmányra... mégis felbontják a leveleket!

– Na doktor – az SS-parancsnok szemmel láthatóan magához tért kissé –, az aktája egyelőre nálam van. Mi a véleménye? Tíz ampulla és az akta eltűnik. Most azonnal bead egyet. Hiszen a biztonságért én vagyok a felelős. Mi lesz? Az ördögbe is!

– Jó, kap egy adagot, hogy magához térjen. De egy grammal se többet! Számoljon vele, hogy fel fogom jelenteni ajánlata miatt a nemzetiszocialista orvosszövetségnél.

Clausen megszokott mozdulattal emelte fel páciense karját, hogy megnézze a pulzust, de Micktal egy őrült üvöltésével rántotta vissza karját.

– Az olyanokat, mint maga, kirúgják az orvosszövetségből – bömbölte gonosz ábrázattal –, legyen csak óvatos a feljelentéssel!

Clausen rátekintett az ágyon fekvő férfi sápadt arcára. Hirtelen nagy nyugalom töltötte el.

– Maga azt állítja, hogy önök mindenről tudnak. Ön azonban úgy látszik nem tudja, hogy a levelek a főnökön, Piekenbrock ezredes hatáskörébe tartoznak. Ha esetleg Canaris tengernagy urat akarja megkérdezni, itt van ő is a vendégek között. Nem hiszem, hogy bárkitől is eltűrné, hogy beleavatkozzon a hatáskörébe.

Az SS-parancsnok arcán meglepetés tükröződött, egyetlen mozdulattal, dühösen tépte fel az ingét.

– Na, akkor jó vonatra szállt fel, doktor. Mindenki a maga módján szolgálja a Führert. Felejtsük el az egész ügyet.

Az orvos kissé szédelegve tért vissza társaságához. Istenem... hányszor kell manapság az embernek álláspontot vál-

toztatni... De így ez a morfinista legalább kénytelen volt lábhoz tenni a fegyvereit. Bizonyára máshol próbál majd morfiumhoz jutni, valaki mást fog megzsarolni. Éppen elég – túlságosan is sok – bajba jutott orvos létezik.

Az amerikaiak vidáman fogadták.

– Hello doktor – szólította meg Katherine, aki éppen fagylaltját kanalazgatta –, úgy néz ki, mint Orfeusz, amikor feljött az alvilágból. Remélem, nem hagyta el Eurydikét.

– Mindenütt hátrahagyunk egy Eurydikét – szólt közbe a filozofikus hangulatban levő Atchinton –, de többnyire egy félvilágit.

Megkezdődött a tűzijáték. A pokoli durrogás fokozta a vendégsereg jókedvét. Rengett a föld, az ágyúk fülsiketítő robajjal durrogtak, lángolt az ég.

– Szörnyű – fordult Dodd professzor a szovjet követhez, túlkiabálva a zajt. – Talán a világot fenyegető zivatar előjele?

– Mindnyájunkat fenyegeti ez a zivatar – válaszolt Szuric komoly hangon.

A rakéták fénye visszatükröződött a Wannsee vizében.

A brit felderítő és elhárító szolgálatot mindig is titokkal övezett, jól konspiráló szervezetnek tartották világszerte. Felépítését és összetételét kizárólag néhány beavatott személy ismerte. Az angol közvélemény még azt sem tudta, ki az elhárító szolgálat főnöke.

MI a „Military Intelligence" rövidítése. A MI–5 és MI–6 csupán a szervezet két nagyobb munkaterületét jelöli meg. A MI–5 feladata az országon belüli kémkedés és kémelhárítás, a MI–6 viszont a külföldi feladatokat látja el. Mindkét szervezet külön alosztályokkal rendelkezik a szárazföldi haderőben, a haditengerészetnél és a légierőnél egyaránt, és mindkettő aktív és passzív (elhárító és hírszerző) osztályból áll.

A MI–5 és a MI–6 szorosan együttműködik a Scotland Yarddal. Kémügyekkel itt a különleges csoport, a „Special Branche" foglalkozik.

London Whitechapel nevű elővárosában levő régiségkereskedés tulajdonosa rövidlátó szemével figyelmesen végigmérte a belépőt, aki lerázta kabátjáról az esőcseppeket és gondosan az öntöttvas tartóra akasztotta vizes ernyőjét.

– Mivel szolgálhatok?

Ugyanekkor szélesre tárult a hátsó helyiségre nyíló üvegajtó, s egy testes elárusító dugta be a fejét. Fürkésző szemmel mérte végig a vevőt, aki szemüvege bepárásodott üvegét törölgette.

– Történt valami, Mr. Lindober? – kérdezte a boltost.

– Semmi – nyugtatta meg a tulajdonos –, kapcsolja ki a csengőt.

Az ajtó halkan bezárult a fiú mögött.

– Bocsásson meg – mosolyodott el a régiségkereskedő –, óvatossági rendszabály. Nálunk Whitechapelben napirenden vannak a kellemetlen botrányok. Az egyik kollégámat például egészen nevetségesen kis összegért, talán tíz fontért ölték meg. A Bond Streeten szeretnék nyitni egy üzletet. Az előkelő környék, ott éjjel és nappal számíthatunk a rendőrség védelmére.

– A barátaim önt ajánlották, Mr. Lindober. – Az esőkabátot viselő úr a polcokra pillantott. – Dicsérték a gyűjteményét. Ön jól ismeri minden korszak, különösen a tizennyolcadik század művészeti stílusait.

– Erre specializáltam magam. Szabadna kérdeznem, ki ajánlott önnek? Utóvégre jól tudom, hogy nem versenyezhetek a kensingtoni vagy bloomsburyi nagy cégekkel.

– Smutt professzor, a Bethnal Green-i kórházból. Egyébként én is orvos vagyok. Clausennek hívnak.

– Örvendek, doktor úr. Ön bizonyára német. Így féligmeddig honfitársak vagyunk. Én ugyanis osztrák vagyok, Grácból származom. Örömmel üdvözlöm Londonban. Szabad tudnom, milyen kívánságok vezették hozzám?

– Boulle-bútorokat gyűjtök. Smutt professzor mondta, hogy önhöz elég gyakran hoznak ilyen bútorokat.

– Asszisztensnőm, Simone Poizat éppen egy értékes szekrénykét restaurál. Egy árverésen szereztem. Miss Poizat a francia stílbútorok szakértője. Párizsban művészettörténetet tanult, hihetetlenül finom keze van mindenféle intarziához. Ön is tudja, mennyi mindent rendbe kell hoznunk ezeken a bútorokon. A legjobb mesterek műhelyeiből származó darabok közül alig találni sértetlent. Nem kívánja megtekinteni őket?

– Egy pillanatra még, Lindober úr, ha németül beszélhetnénk, talán jobban megértenénk egymást. Ja, most jut eszembe, Ernst úr tiszteltetni önt. – Az utóbbi mondatot Clausen feltűnően tagolva mondta.

A régiségkereskedő nyugodt maradt, csak a szeme rándult össze idegesen. Kissé rekedtes hangon válaszolt az orvosnak:

– Éppen műtét előtt áll.

– Nagyon helyes, nagyon helyes, Lindober úr. Így tehát mindketten egy céggel állunk üzleti kapcsolatban.

Clausen fojtott hangon beszélt.

– Igen uram, igen.

Lindober egy székre mutatott. A bolt egyik eldugott sarkában foglaltak helyet. Clausen cigarettával kínálta a régiségkereskedőt. Rágyújtottak.

– Köszönöm.

Clausen doktornak nem tetszett a helyzet tisztázatlansága. Ellenszenvet érzett a gömbölyded osztrák iránt. Egy ideig szótlanul ültek egymással szemben és hallgatták az ablakon egy-

hangúan kopogó esőcseppek hangját. A hátsó helyiségben Simon szorgalmasan foglalatoskodott.

– A szekrénykét már eladtam. Egy török vevőnek.

– Mindjárt gondoltam, Lindober úr. Bizonyára Berlinbe szállítják? – Clausen gúnyosan mosolygott.

– Egy bizonyos Ino báróhoz – Lindober izgatottnak tűnt –, itt van nálam a megrendelés.

– Ezt az árat aligha tudtam volna megadni érte – visszakozott az orvos. Töprengett. Mintha szó esett volna a sportorvosok társaságában valami Ino báróról, aki Canaris tengernagy barátja.

Pillantása egy empire órára tévedt.

– Ezt az órát egyébként olcsón megveheti, doktor. Itt minden olcsó. Végtére is, van-e valami egyáltalán a világon, ami ne lenne megvásárolható?

– Nem azért jöttem, hogy filozófiai vitát folytassak. Át akarok adni valamit, amit ön köteles továbbítani. Jobb lesz, ha megbízunk egymásban.

– Nos – az alacsony, kissé kopottasan öltözött férfi öntudatosan húzta ki magát –, én a császári és királyi hadsereg tisztje voltam; dragonyos főhadnagy, akinek még mindig érvényes a becsületszava!

Clausen jobban szemügyre vette a boltost. Az egykori főhadnagy nem sokat őrzött meg a régi osztrák–magyar hadsereg lovastisztjének tartásából. Bőségesen lerakódott zsírréteg, elmosódott arcvonások.

– El tudja képzelni, hogyan esett nekünk, fiatal tiszteknek, amikor – közel húsz évvel ezelőtt – megkaptuk az elbocsátó levelet? A háborút elvesztettük. A hadsereg szétfolyt, mint valami rosszul fűtött kemencébe tett kalács. Pedig szép volt a mi Monarchiánk. Igaz, nyolc nyelven kellett beszélni, hogy a parancsot minden katonával meg tudjuk értetni. De Galíciától a Cattarói-öbölig, Trieszttől Prágáig az egész hatalmas terület mégis egyetlen állam, egyetlen közösség volt. – Az egykori főhadnagy elnyomta a cigarettát és mindjárt egy másikra gyújtott. – Tudja, hogy éltünk a Prutnál? Reggel lovaglás, este játék a kaszinóban, éjjel tüzes román lány az ágyban. – A kövér kis ember felállt, meglepő rugalmassággal térdhajlítást csinált. – Kengyel nélkül szálltam lóra! Elmúlt, doktor . . . Néha bérelt lovon a Hyde Parkban . . .

Az üvegajtón Simone árnyéka tűnt fel.

– Az istenit – mérgelődött Lindober –, mit akar ez? Egy szót sem tud németül. Ennek a nőnek három tulajdonsága van: kíváncsi, hazug és túlságosan érzéki. De tud valódi bécsi kávét főzni ebben a teaivó Londonban. – Lindober nevetett, de nevetése idegességet árult el.

Clausen figyelte az osztrákot, aki mérgesen hallgatta Simone lépteit.

– Valahová el kell küldenem.

Lindober egy pásztornőt ábrázoló tizennyolcadik századbeli porcelán figurát vett le az egyik polcról:

– Sévres-i műhely.

Clausen megnézte a szobrocskát.

– Tulajdonképpen miért jött Londonba, Lindober úr? – folytatta a haszontalan beszélgetést.

– Üres zsebbel érkeztem, doktor. Családi ezüstjeim maradványával és a bécsi Hofburgban porladó hercegnők néhány ékszerével. Véletlenül kerültem Whitechapelba. A Cityben lenne a helyem! De várjon csak, doktor. A Führer is osztrák származású, és német uralom alatt egyesíti majd Európát. Akkor ismét az ezredem élén fogok lovagolni.

– A maga viselkedése egy kissé tudathasadásos, Lindober úr. Angliában és Angliából él, mégis . . .

– És ön, doktor úr? Egyébként önről is el lehet ezt mondani.

A volt tiszt feldühödött. Homloka kipirult a méregtől.

Clausen szerette volna lecsillapítani. Végtére is együtt kell dolgozniok . . .

Az üvegajtó kinyílt. Simone Poizat lépett be fehér köpenyben. Clausen kissé zavartan állt fel. – Lenyűgöző, egészen különleges jelenség – futott át az agyán. Kissé mongolos arc, majdnem széles ajkak, fénylő szemek. Amikor a lány észrevette az idegen férfi fürkésző tekintetét, kissé elpirult. Törékeny alakja rendkívül mutatós volt a rövid szoknyában . . .

– Asszisztensnőm, miss Poizat.

– Clausen.

– Kész vagyok, Mr. Lindober – szólt a nő –, az utolsó lepkéig.

Clausen rácsodálkozott a szép asszisztensnőre. Hiszen ez valóságos kincs a mocskos Whitechapel kellős közepén!

– Miss Poizat az intarziákat újította fel. A bal ajtón hiányzott egy lepke. Mint műgyűjtő, bizonyára tudja, hogy Boulle a tökélyig vitte a berakásos technikát. Virágokat, leveleket, lepkéket varázsolt a bútorokra.

Lindober egy kézmozdulattal a műhelybe tessékelte vendégét, ahol átható sellak-, enyv- és éterszag terjengett. Egy gyalupadon polírozott szekrényke állt, elülső lapját tekergő indák, röpködő pillangók, aranyozott méhek és hamvas gyümölcsök díszítették.

– Egy eredeti darab Maitre műhelyéből. – Simone fontoskodva hol angolul, hol franciául beszélt. – Megállapítottam, hogy maga a francia mester készítette ezt a szekrényt ezerhétszázhuszonkettőben, Norions grófja és Mortemart márkinő esküvője alkalmából.

– És magának most kifogyott a gyöngye – az orvos alaposan szemügyre vette a szekrénykét –, pedig a pillangónak olyan tarkának kell lennie, mint az őt kitaláló mester képzelőerejének. Talán segítségére lehetek. Bloomsburyben lakom, ott vannak ilyen üzletek.

– Hálásan köszönöm. Magam is tudok venni. Mehetek, mister Lindober?

– Menj csak, Simone – válaszolt gyorsan Lindober, bár csak ritkán tegezte –, majd csak boldogulok addig egyedül is.

Simone felvette a kabátját, fogta esernyőjét és félénk köszönéssel búcsúzott Clausentől. A bejárati ajtó csengettyűje még hosszan csilingelt.

– Meg kell beszélnünk, hogyan hangoljuk össze munkánkat. Bizalmat bizalomért. Végtére is bonyolult munkát végzünk, ne higgye, hogy különösebben törtem magam utána. Számomra ez volt a végső megoldás. Még ma is az, Lindober úr!

– Pénzszűke is kényszerítheti az embert, de nálam ehhez hazafiúi érzelem és a Führer európai küldetésébe vetett megingathatatlan hit párosul.

Lindober egyébként is zavaros tekintetében most valami furcsa fény gyúlt ki. Clausen most már világosan látta milyen megszállott emberrel találkozott.

– Most háborítatlanul beszélhetünk, doktor. Az ember nem lehet eléggé óvatos. Ez a Simone minden férfit megőrjít, egyszer tűzhányó, máskor jéghegy. Tartok tőle, hogy sejt valamit.

Leskelődik utánam, csak még azt nem tudja, kábítószercsempész, pénzhamisító vagy kém vagyok-e. – Lindober megint németül beszélt. – Az ördög tanácsolta nekem, hogy alkalmazzam ezt a kis kokottot. Francia-Indokínában született, van benne valami egzotikus vonzerő. Na igen, nem vagyunk aszkéták. Egyébként gyakran dolgozom éjjel, akkor készítem a mikrofilmeket. Pocsék munka. A nagyítás egyszerű, de gombostűnyi méretre kicsinyíteni, hihetetlenül fárasztó. Hozott nekem valamit? Még ma elkészítem a másolatot. A szekrényke egyik lábában el tudom rejteni a mikrofilmet. Egy egész éjszakán át fúrtam, véstem, gyalultam, hogy kialakítsam a rejtekhelyet. Adja csak ide amit hozott, doktor.

Clausen habozott. Több hónapja múlt, hogy Londonba érkezett. A szeretetreméltó, de kissé szenilis Smutt professzor kórházának sebészeti osztályán már egész otthonosan érezte magát. Ezekben a hónapokban akadálytalanul dolgozhatott angol barátaival.

Azt remélte, talán megfeledkeztek róla a Tirpitz-parti elhárító tisztek.

Reménye egyetlen csapásra szertefoszlott, amikor egy március eleji napon lakásán géppel írt cédulára lelt, amelyen csak ennyi állt: „Ernst úr üdvözli önt."

Elkeseredés öntötte el. Tehát a nyomában maradtak... Tehát mégis el kell készítenie az anyagot...

A következő napon zárt borítékban megérkezett az ismeretlen személy utasítása is: „Érdeklődjön Boulle-bútorok után. Lindober régiségkereskedő, Whitechapel, Trafalgar street. Jelszó: Ernst úr üdvözli. Válasz: Műtét előtt áll."

És most bizalmatlansággal vegyes szorongással áll ez előtt az egykori főhadnagy előtt, aki a német elhárító szolgálat összekötője és ugyanolyan ügynöke, mint ő maga. Itt minden a Canaris-recept szerint történt. Pontosan úgy, ahogyan a „külföldön dolgozó informátorok tanfolyamán" oktatták. Informátorok! Milyen találóak ezek a katonai kifejezések. – Lehet, hogy Lindober, ez a külföldön élő náci, kettős ügynökként dolgozik?

– Anyagot gyűjtöttem össze a vegyi harcanyagok elleni védelemről – mondta Clausen óvatosan –, úgy tűnik, léteznek még az yperitnél is veszélyesebb mérgek. Nátriumvegyületek.

Néhánynak le is jegyeztem a vegyi összetételét. „Szigorúan titkos" anyagként kaptam. Meg kellene . . .

– Később – utasította vissza Lindober –, azt hiszem vevő érkezett.

Sötét bőrkabátot viselő férfi lépett be.

– Empire legyezőket keresek – mondta rekedtes hangon –, természetesen nem utánzatokat.

– Utánzatokat nem tartok, de sajnos, pillanatnyilag egyetlen példányom sincs. Hagyja itt a címét, sir, ha érkezik valami, azonnal értesítem.

Az idegen titokzatosan mosolygott.

– Köszönöm. Inkább újra eljövök.

Lindober zavartan tekintett a vevő után.

– Az ördögbe, azt hiszem, ismerem a fickót. Scotland Yard, különleges osztály. Vigye magával a papírokat, doktor. Ha maga is úgy gondolja, holnap a Piccadillyn levő Pilzen sörözőben találkozunk, ugyanebben az időben.

Amikor Clausen a zuhogó esőben a metróállomáshoz sietett nemcsak a hidegtől reszketett. Ezek az összefonódások, . . ezek a veszélyek . . . Szembe tud-e szállni velük? Ne közöljön-e inkább mindent a Foreign Office-szal és kérjen védelmet? Mi történne azonban mostohaapjával, aki türelmetlenül várja a kivándorási engedélyt, és naponta köteles jelentkezni a rendőrségen? Mi lesz anyjával, aki bátran viseli a megaláztatásokat? „Aki zsidóval hál, az maga is büdös zsidóvá válik!" Ezt üvöltötte anyja arcába az a tisztviselő, akinél jelentkeznie kellett . . . Nem, nincs más megoldás . . . Majd. ha apja biztonságban lesz, akkor: isten veled, Németország . . .

Az orvos gépiesen nyúlt a zsebébe és gyűrögette a kezébe akadó papírdarabokat. Csak a metróban tűnt fel, hogy mi is az, amit gyűröget. Szétsimogatta és megnézte. Meghökkent. A cédulára a következőket firkálták rá: „Beszélni szeretnék önnel. Várom a Haymerketen, a Kínai étteremben, este nyolckor. Simone".

Simone! Mit akar tőle? Mi ez a titokzatosság?

A kórházban gondolata újra és újra visszatért az egzotikus szépségű lányra. Szórakozottsága láttán az egyik nővér meg is kérdezte tőle, hogy hol jár az esze?

Estefelé Clausen doktor felkereste az éttermet, amelyről tudta, hogy az írók és színészek egyik kedvelt találkozóhelye,

hogy itt remekül, de drágán lehet étkezni. A légkör kifejezetten barátságos. Az étterembe belépve érezte a kínai konyhára oly jellemző illatokat. A vendégek fesztelenebbül viselkedtek mint általában szokás az angol vendéglőkben.

Egy kínai pincér hellyel kínálta, amikor ismerős hang szólította meg.

– Halló, doki!

Katherine Perkins mosolygott rá, aki vidám fiatalok körében ült és nagy derültség közepette próbálgatta az ételt pálcikák segítségével elfogyasztani.

– Mióta van Angliában, miss Perkins?

Kedvelte az amerikai újságírónőt, már csak gondtalan jókedvéért is. Katherine még a szerelmi kapcsolataiban is közvetlen volt. Még abból sem csinált titkot.

– A Spreetől a Temzéhez száműztek – nevetés közben elővillantak ragyogóan fehér fogai –, túlságosan mélyen nyúltam bele a nácibotrányok fazekába. Mr. Luce elégedett volt. A közönség percek alatt szétkapkodta újságjait, de Goebbels doktort legcsábosabb mosolyom sem hatotta meg. Botrány Blomberg körül, botrány Fritsch körül. Távoznom kellett. De ha érdekli, valamennyi tudósításomat megmutatom önnek. A Daily Mirror pletykarovatának szerkesztői majd megpukkadtak az irigységtől.

Clausen az egyik fülkében Simonet pillantotta meg, aki komoly tekintettel figyelte a vidám amerikaiakat.

– Elnézést kérek – szólt Clausen udvariasan –, várnak rám.

– Mint mindig, a doktornak most is jó az ízlése – vélekedett kis sajnálkozással a hangjában az újságírónő.

– Mondj egy viccet, Katherine – kiáltott valaki a társaságból –, egy Berlinből hozott új Hitler-viccet.

Clausen észrevette, hogy Simone mennyire örül a találkozásnak.

– Magyarázattal tartozom önnek, doktor. Természetesen tudok róla, mivel foglalkozik Lindober úr. Azt is tudom, ki irányítja őt. Legyen óvatos, kígyófészek az a bolt Whitechapelben . . .

Pincér jött hozzájuk, hogy érdeklődjön, mit rendelnek.

– Engedje meg, hogy én rendeljek, doktor. Még otthonról ismerem ezeket az ételeket. Egy kicsit magam is ázsiai vagyok.

A pincér mosolyogva hozta a kért ételeket. Enni kezdtek. Clausent most is elbűvölte a lány szeme.

– Régóta van mister Lindobernél állásban?

– Lindober nem úr, hanem gazember. Fabatkát sem ért sem a restauráláshoz, sem az egyes korszakok stílusához, sem Boulle-hoz vagy Adamhoz. Megveti a művészetet, mindent megvásárolhatónak tekint. Egy volt tiszt számára gyűlöletes minden kereskedelem. Naponta hangoztatja ezt, de valamivel pénzt kell keresnie. És ez a te dolgod, Simone, szokta nekem mondani. Még arra is képes lenne, hogy az utcasarokra küldjön, csak ő gond nélkül éljen. Rá vagyok szorulva, és ezt kihasználja. Apám üzleteket kötött vele, rossz üzleteket. Lindober a kezében tart minket – ahogyan Himmler az ön mostohaapját.

– Ön tud erről? – tekintett Clausen csodálkozva Simone sápadt, mozdulatlan arcába. Hirtelen kellemetlennek érezte a találkozást.

– Még többet is tudok... Lindober gyakran felejti asztalán papírjait. A sötétkamrát sem mindig zárja be... Jelezték neki egy bizonyos Clausen doktor jövetelét.

– Simone. Maga tud erről?

– Je sais tout! Mindent tudok. – Simone még halkabbra fogta hangját. – Lindober katonai kém. A németeké. Hadihajók mozgása, tengeralattjárók felderítése, lövegűrméretek. De Lindober Amerikának is dolgozik. Hallott már a G–2 titkos címről? Mond ez valamit önnek? Ezzel biztosítja magát, pour la guerre – a háború idejére.

– És kinek dolgozik ön, Simone kisasszony?

– Lindobert a főnökei zsinóron rángatják. Azon vagyok, hogy egyszer ez a zsinór a nyakára tekeredjen. Akkor nem parancsolgathat majd nekem, ahogyan valamikor a galíciai lányokkal tette.

Clausen doktor megrémült. Erre nem számított. Ez a gyűlölettől égő nő olyan bonyodalmakba keverheti, ami börtönnel végződhet.

– Nem tudom, Simone, most mi lesz. Nem vagyok nácibarát, gyűlölöm a fasizmust. Angliában szabadabb az élet.

– Semmi olyant ne tegyen doktor, ami hozzátartozóit otthon veszélybe sodorná. Olyan jelentéseket küldjön nekik, amilyenekről bármelyik szakfolyóiratból értesülhet, de mindenfé-

leképpen küldjön. Lindober túlságosan ostoba ahhoz, hogy észrevegye ezt. És azok Berlinben? Azon a néhány szakemberen kívül, ki olvas közülük szaklapokat? És ki hallgat önöknél Németországban a szakemberekre?

Clausen kedvetlenül evett. Elment az étvágya.

Simone fürkészve pillantott rá.

– Természetesen tudom, hogy a Boulle-szekrénykének ki van fúrva az egyik lába. Rossz restaurátor lennék, ha nem vettem volna észre. Remélem, a vámhatóság nem jön rá, amikor majd mint műtárgyat a határon ellenőrzik. És remélem, a Scotland Yard sem veszi észre, pedig ők mostanában különösen éberek.

– Maga ördögien okos, Simone! Ha megszabadul Lindobertől, mihez kezd?

A lány mosolygott:

– Leteszem a doktori vizsgámat, talán visszatérek Párizsba.

– Egyedül?

– Természetesen nem. Talán kettesben.

Az amerikai újságírónő asztalánál heves vita dúlt. Újságokat lobogtattak, melyek vastag címekkel hirdették a nap újdonságait: Német csapatok vonultak be Ausztriába. Hitler Linzbe érkezett. Ausztria Németországhoz csatolása.

1938. március 12-e volt . . .

– Halló, doki, maga is úgy gondolja, hogy jócskán közelebb kerültünk egy világháború kitöréséhez? – kiáltott feléje Katherine.

– Menjünk – szólt Simone –, késő van.

Mikor a kabátot felsegítette, a lány kicsit hozzásimult. Könnyek csillogtak a szemében. Clausent jóleső érzés töltötte el. Még hallotta, amikor Simone megmondta a címét a sofőrnek.

– Kapcsolja már le a rádiót, Groves. Ez a Bécsből jövő üvöltő éljenzés már az idegeimre megy. Az Anschluss még kapzsibbá teszi Hitlert. És egyesek még azt hiszik, hogy nem robbantja ki a háborút! Hitler máris a bécsi Hofburgban, a császári palotában van.

– A Hofburgra úgyis ráférne már a felújítás, legalább ki is

festheti – mormogta Groves, aki átnedvesedett szivarja meggyújtásával bajlódott.

– Csak ne gúnyolódjon, Groves. Nekem úgy tűnik, ebben a fickóban van valami Néróból. Városokat gyújt fel, hogy növelje dicsőségét. Képzelje csak el: római hadvezérként vonul be Bécsbe, örömtől őrjöngő férfiaktól és nőktől ünnepelve. Valamikor pedig ebben a városban hajléktalanként éjjeli menedékhelyeken aludt és képeslapokkal házalt.

– A világtörténelem sokszor megismétli önmagát. Gondoljon harmadik Napóleonra. – Groves félretette a szivart és főnökének, a Scotland Yard MI–5 osztályvezetőjének szivardobozából egy másikat vett elő.

– Nálunk nem, Groves. A mi rendünket semmi sem ingathatja meg.

Whiskyt töltöttek és mohón megitták.

– Tegnap este óta hallgat az összekötőnk! Utánanézek, hogy idejében elégetett-e mindent. Ha a rejtjelző füzetek a németek kezébe kerülnek, akkor lesz elég munkánk – mondotta az elhárítófőnök. Felállt, hogy kissé felmelegedjen a kandalló tüzénél.

– Mit jelentett a bécsi követségünk? – kérdezte Groves.

– Szedik a sátorfájukat, érthető okokból. Olyan helyen, amely már nem állam, nincs szükség követre. Elegendő egy postás is.

– De a megnövekedett hatalom, sir. A katonai potenciál. Az emberek. A fegyverzet. Hat és fél millió ember.

A főnök dühösen legyintett:

– Hagyja már abba, Groves! Nyugodtan tűrtük, amikor az osztrák nácik meggyilkolták Dollfusst, bíztunk ebben az erélytelen Schuschniggban. Azt hiszi talán, hogy az ország vesztét az ő klerikalizmusa okozta? Mussolini úr pedig az ujját sem mozdította. Ausztria bekebelezése egész Európa szégyene. – Elgémberedett kezeit dörzsölgette. Fázott a faburkolatú, nedves helyiségben, amely még nyáron is hűvös volt.

– Mennyire örülhet Canaris tengernagy! Ingyen és bérmentve hullik ölébe az egész osztrák titkosszolgálat. A legtehetségesebb tiszteket átveszi, a többit elbocsátja. Mehetnek borügynöknek. – Groves látta, hogy főnöke szája dühös mosolyra görbül.

– Borügynöknek? Na Groves, maga is rosszul ismeri ezt a

bandát. Canaris megegyezett Heydrichhel. Egyikük sem léphet a másik területére. De Heydrich gátlástalan: Az osztrák elhárítás kulcsembereit ő veszi majd át. És üzemi balesetek talán nem fordulhatnak elő? Sokat tudó emberek ritkán hosszú életűek.

– Ön túlságosan sötéten lát, sir. – Groves felnyitotta aktatáskáját. – Tájékoztathatom önt?

Az elhárítófőnök beleegyezően bólintott.

– Feltűnt nekünk, hogy a szigorú vámintézkedések ellenére sok régi műtárgyat csempésznek ki Hollandiába, Belgiumba és Németországba. Értékes műtárgyakat: bútorokat, festményeket, régi órákat és ékszereket is. A címzettek arisztokrata hölgyek és urak vagy a pénzvilág előkelőségei. Egy bizonyos Ino báró több ízben szerepelt az átvevők között.

– És mi erről az ön véleménye? – kérdezte a főnök kíváncsian.

– Beszereztettem egy jegyzéket London nyolcszáz régiségkereskedőjéről. Minden nemzet és faj képviselve van benne, sir. A régiségekkel való kereskedés bizonyára mint mindig, most is kifizetődő. Micsoda múlttal rendelkező alakok vannak közöttük! A tönkrement bankártól a leszerelt tisztig, a hajóskapitánytól az elszegényedett skót nemesig . . .

– Engem a leszerelt tisztek érdekelnének leginkább – vélte a főnök –, ezek legalább konyítanak valamit a mi mesterségünkhöz.

– Mintegy tíz ilyen üzlet van. Ezeket Morrison őrmester nézi meg. Az egyik üzletet egy volt osztrák tiszt, bizonyos Lindober vezeti.

– Előélete?

– A húszas években garniszállója, később egy erősen kétes hírű aktszalonja volt a Sohóban.

– Nézzen kicsit jobban utána ennek a fickónak és régiségeinek.

A náci diktatúra katonai, gazdasági és politikai uralomra akar jutni Közép-Európában és a Balkánon. Ezért bekebelezi Ausztriát és támadást tervez Csehszlovákia ellen. Ausztria megszállásának semmi köze sem volt a német nemzet egyesítésére irányuló törekvéshez. Ellenkezőleg: Ausztria elfoglalásával Hitler újabb lépést tett előre a német nép bomlasztása, a németek számára végzetes világháború kirobbantása felé. Ausztria Németországhoz való csatolása ezért szöges ellentétben állt a német nép akaratával és a háborút gyűlölő, békeszerető német nemzet tényleges érdekeivel.

Az NKP KB-nak „Németország szabadságáról és Ausztria függetlenségéről" az Osztrák Kommunista Párt központi bizottságához 1938 márciusában írt leveléből.
A német munkásmozgalom története. Berlin, 1966. 5. kötet. 504. oldal.

Bodo von Alvensberg követségi tanácsos este menyasszonyával, Inge Brosiusszal Bécs egyik előkelő vendéglőjében vacsorázott.

– Az újságírók hatodik érzékkel rendelkeznek. Te például, Inge, kifogtad azt a napot, amikor ott lehettél a legfőbb istenség és kísérete bevonulásánál. Biztosan ragyogó riport lesz belőle. Hitler bevonulása Bécsbe valóban csodálatos színjáték volt.

Inge Brosius koccintott vele és mosolygott.

– Túlértékeled képességeimet, Bodo! Éppen Bolzanóban voltam, amikor táviratot kaptam. A szerkesztőség értesített, hogy Bécsben sor kerül a tervezett esküvőre. Az éjszakai vonattal tehát gyorsan ideutaztam és a követségen megtudtam, hogy te is Bécsben vagy. Interjút készítettem a győzelemittas Papen úrral, de téged nem tudtalak mindjárt előkeríteni.

– Dolgom volt a Ballhausplatzon, a Külügyminisztériumban. Biztonságba akartam helyezni néhány számunkra fontos okmányt. Kínos egy ügy.

– Sok a kényes ügy a ti diplomáciai munkátokban.

A pincér szótlanul szolgált fel és miután meggyújtotta a gyertyákat, eltávozott.

– Elbűvölő, hogy itt találkoztunk – mondta Alvensberg és boldogan tekintett Inge Brosiusra, aki elgondolkozva forgatta kezében a borospoharat... Inge csinos, magabiztos volt, példaképe a modern nőnek. Egy svájci nevelőintézetben nevelkedett, Genfben és Lausanne-ban végezte tanulmányait. Éveken át kereskedelmi levelezőként dolgozott, majd foglalkozást változtatott, és a Frankfurter Zeitung olaszországi tudósítója lett.

– Egy sor illetékességi vita robban most ki – mondta Alvensberg –, az elhárító szolgálathoz tartozó urak is megérkeztek, igyekeznek a legtehetségesebb embereket kihalászni az osztrákok közül. Az a gyanúm, hogy az osztrák tisztek szívesen szolgálják majd az új főparancsnokot. Annyira azért nem erős a nemzeti öntudatuk. Ezenkívül Hitlerben egykori honfitársukat látják.

– Nagyarányú átcsoportosítás készül tehát. Keitel lesz Hitler helyettese? – kérdezte Inge. – Azt mondják róla, hogy gerinctelen ember.

– Csak óvatosan, hölgyem! Jobb, ha erről nem ír a tudósításában. Egyébként a magam részéről teljesen helyesnek tartom Ausztria bekebelezését. Nagy-Németország... Ez a megoldás jóval meghaladja mindazt, amit Bismarck a birodalom létrehozásával elért. – Alvensberg újra töltött.

– Más véleményen vagyok, Bodo, nem osztom a lelkesedésedet. Én nem nagynémet, hanem porosz fejjel gondolkozom, és a porosz hegemónia már az ördögé! – Inge akadékoskodni akart egy kicsit. – Ne feledd, tősgyökeres porosz családból származom. Nagyapámat Bismarck személyesen látogatta meg Friedrichsruhban és emlékül egy ereklyének számító, gyönyörű sétapálcát adományozott neki.

Alvensberg elnevette magát.

– Nem feledem. Most azonban nem a császári tisztek poroszokhoz való viszonyáról van szó. Sőt azt suttogják, hogy a Führer nem rajong értük. Szüksége van rájuk, de nem szíveli őket. Azok iránt van bizalma, akik a pártapparátusból kerültek ki, mint Himmler, Heydrich, Goebbels, Schellenberg, Göring, bár az utóbbi valamikor császári tiszt volt. A Wilhelmstrassén az a hír járja, hogy Hitlernek, az egykori őrvezetőnek, kisebbrendűségi érzései vannak a régi tábornokokkal szemben.

– Igaz az a hír, hogy Fritsch búcsúztatásánál a vezérkar tisztjei kezet sem fogtak vele?

Fojtott hangon beszélgettek, sohasem lehetett tudni, nem hallgatózik-e valaki.

– Igaz, kedves Inge.

A vendéglő egyik fülkéjében közben kedélyes asztaltársaság jött össze. Magas rendfokozatú, fekete egyenruhás SS-ek és néhány civil. Bécsi nagykereskedők és gyárosok, akik meglepően gyorsan tűzték ki gomblyukukba a náci párt jelvényét. Hitlert éltetve ünnepelték a győzelmet.

– Ismerek néhányat az odaát ülő urak közül, persze csak három lépés távolságból. Még levelezői tevékenységem emlékeként. Az a kopasz az AEG vezérigazgatója, vele szemben ül Bütefisch úr, az I. G. Farbentól. És az az ősz halántékú, elegáns úr, jól nézd meg magadnak, az Osztrák Nemzeti Bank igazgatója.

– Ő áll a leghosszabb ideje a bank élén. A harmadik birodalomnak telhetetlen a gyomra. A német tőke elnyeli az osztrák gazdaságot. És most valami, ami megdobogtatja riporterszíved, de csak neked mondom, tedd a titkos archívumodba. Nézd meg ezt a favágó állút. Ő Kaltenbrunner. Riedből származik, ügyvéd volt Linzben. Diákkorában féktelen verekedő. Hat évvel ezelőtt lépett be az osztrák SS-be. Dühödt náci. Dollfuss rendőrsége harmincnégyben a javíthatatlan hitleristák táborába csukta be. Kaltenbrunner doktor volt a tábor dísze. És most... A kancellári hivatal elleni éjszakai rohamért Hitler SS-dandártábornokká nevezte ki. Találkoztam egyébként Oster ezredessel az elhárítástól. Nagyon jókedvű és büszke volt: a Führer elégedett az elhárító szolgálat munkájával. Tudnod kell, Inge, hogy Canaris törzse úgy ráijesztett az osztrák kancellárra, Schuschniggra, hogy mindent sikerült vele elhitetni. Csapatmozgások, fenyegetőzés Bécs bombázásával, harckocsik a határon. Az elhárító szolgálat ügynökeinek sikerült a határövezetben annyi rémhírt elterjeszteni, hogy az osztrák Heimwehr parancsnoksága valóban elhitte, hogy egy hatalmas hadsereg áll velük szemben.

Inge hallgatott. Arra gondolt, talán mégis igaza van Bodónak, amikor Nagy-Németország létrehozásáért lelkesedik. Hirtelen észrevette, hogy Kaltenbrunner poharát magasra emelve üdvözli őket. Alvensberg biccentett, ő is megemelte poharát.

Az asztaltársaság felállva kiáltozott: A Führer egészségére! Sieg Heil! Kiitták poharukat, majd leültek az asztalhoz.

– Mondd csak, Bodo, igaz-e, hogy Schellenberg és Hess udvariassági látogatást tett Rotschild bárónál? – Inge a riporter kíváncsiságával kérdezett.

– Én is hallottam róla, de manapság annyi mindent beszélnek.

Alvensberg még nem tudta, hogy a külföldi biztonsági szolgálat főnökének, Schellenbergnek, sikerült Rotschild bankárt észrevétlenül kicsempésznie Németországból. Megígérte neki, hogy Párizsba távozhat. Ennek fejében értékeit, festményeit, szőnyegeit, ezüsttárgyait Bécsben kellett hagynia. Acélgyárait átíratni a Hermann Göring Művekre.

– Arról pletykálnak – egészítette ki Alvensberg sovány értesülését –, hogy maga a windsori herceg emelt szót Rotschild mellett.

– De nem minden bécsi zsidó és bankár rendelkezik hercegi baráttal. Rossz idők következnek most rájuk.

Egy pincér sietett hozzájuk lengő frakkszárnyakkal.

– Követségi tanácsos úr! Báró úr! Tisztelettel, tanácsos úr! Kérem szépen, excellenciás uram. A telefonhoz. Sürgős. Elnézést, asszonyom . . . – dadogta izgatottan.

Alvensberg kelletlenül állt fel az asztaltól. Ki az ördög zavarja ilyen későn? A pincér a telefonfülkéhez kísérte, amely bűzlött a cigarettafüsttől.

A telefonban női hang jelentkezett.

– Itt Gerda von Ketteler beszél. Alvensberg úr? A követségen azt mondták nekem, feltétlenül beszéljek önnel. Nagy bajban vagyok. Napok óta nem tudok a férjemről. Már mindenütt érdeklődtem utána: a rendőrségen, a Gestapónál, a minisztériumban. Senki sem tud, nem akar tudni róla. Hiába próbáltam Papen úrral beszélni. Nincs itt vagy letagadtatja magát. Borzasztóan félek. Két úr jött a férjemért. Azóta nem tért haza. Kérem önt, Alvensberg úr, hiszen a férjem az ön kollégája. Nem beszélne Himmler úrral? Kérem, könyörgök . . .

Kapkodó beszéde sírásba fulladt. Alvensberg mélyen megilletődve tért vissza az asztalhoz. Inge Brosius gondterhelten tekintett a férfi komor arcára.

Mielőtt még tájékoztatni tudta volna őt a telefonbeszélge-

tésről, a SS-vezetők és iparmágnások asztalánál hangos kiáltozásokkal üdvözöltek valakit. Schellenberg SS-ezredes érkezett meg. Az asztaltársaság tagjai hitlerista karlendítéssel üdvözölték.

Az SS-ezredest művelt embernek tartották, jogot végzett és meggyőződéses hitlerista volt.

Észrevette Alvensberget és hangsúlyozott szívélyességgel üdvözölte. A követségi tanácsos bemutatta menyasszonyát.

– Nagyságos kisasszony, tanácsos úr, nagyszerű napok ezek! Világtörténelmet csinálunk! Éppen a Führertől jövök. Micsoda egyéniség! Milyen acélos akarat! Egyébként néhány szót szeretnék önnel váltani, Alvensberg úr, ha már a véletlen segítségemre sietett. Bocsásson meg, kisasszony. Csak egy pillanatra.

Schellenberg tekintetéből áradt a boldogság, szemei csillogtak. Alvensberg kelletlenül követte. A két férfi beült egy üres fülkébe.

– Már a követségen is próbáltam hívni, sajnos eredménytelenül. Kellemes megbízatás vár önre. Az ügy végeredményben a külügyi hivatalra tartozik. A Führer megbízásából, hangsúlyozom, személyes megbízásából holnap Bad Ischlbe kell utaznia. Ott él Lehár Ferenc, a zeneszerző. A Führer nagyra becsüli őt és munkáit. Sajnos Lehárné zsidó, a nürnbergi törvények szerint teljes zsidó, de a Führer kancellári irodája írásos igazolást ad róla – ezt az okmányt ön fogja átadni –, hogy többé nem az. Lehárné a holnapi naptól tiszteletbeli árjának számít. Közölje ezt a mesterrel. Egyébként még valamit. Öngyilkosság történt. Fey, az osztrák Heimwehr parancsnoka szolgálati fegyverével szíven lőtte magát.

– Egy ellenféllel kevesebb. Remélem, Ketteler úr nem lett öngyilkos. Egyszerűen eltűnik.

Schellenberg továbbra is barátságosan mosolygott.

– Jegyezze meg, tanácsos úr, a következőket. Történelmi pillanatokban egyeseknek gyorsan inába száll a bátorsága. Tény viszont, hogy Schuschnigg legbensőbb bizalmasával, Zehner tábornokkal, a mi embereink végeztek. Ez tehát nem öngyilkosság volt. Harmincnégyben néhány forrófejű fickó azért intézte el Dollfusst, mert ő lövetett a bécsi SS-re. Jegyezze meg, a mi népi mozgalmunkat jogi cérnaszálak nem tarthatják vissza. A paragrafusok csűrése-csavarása zsidó találmány. Egyébként Kettelerről semmit sem tudok.

– Egy ügyes jogász eltéphetetlen kötelet tud fonni cérnaszálakból is – vélte bosszúsan Alvensberg. A Lehár-féle megbízatás nem volt ínyére.

– Szeretném látni azt az államügyészt. Ezenkívül más gondjaink is vannak. Egész Ausztriában nyilvántartásba vesszük a zsidókat. Piszkos munka minden Iciget és Ráhelt összeszámolni.

– Feltételezem, ezredes, hogy emberei lelkiismeretesen előkészítették ezt a munkát. Jól tudjuk, mire képes az ötödik hadoszlop.

Alvensberg rámosolygott Inge Brosiusra, aki kérdően tekintett vőlegényére.

– Nem nagy ügy, drágám. Időnként kissé terhes a szolgálat. Mindjárt megyünk. Jó? Ugye a Klomserban szálltál meg? Odaviszlek. Én mint mindig, most is a Ferenc József Szállóban lakom. Holnap majd átköltözöm hozzád.

Az SS-előkelőségek asztalánál a hangulat megfelelt az elfogyasztott alkohol mennyiségének. Hangos volt a terem a Juda pusztulj el felkiáltásoktól, a nemzetközi bolsevizmus és a szabadkőművesség megsemmisítésének szükségességéről szóló közismert szólamoktól.

– Nincsenek jó kommunisták – harsogta át a zsivajt Kaltenbrunner részeg hangja –, csak a halott kommunista jó kommunista. Most majd végzünk ezzel az elzsidósodott bandával. Spanyolországban is emberükre találtak a fickók.

Felállt és tántorgó léptekkel a vendégek egy csoportja felé tartott, akik idegenkedéssel és növekvő nemtetszéssel figyelték a hangoskodókat. A csoport a Burg Színház néhány művészéből állt.

– Egy üveg pezsgőt ide – rivallt a pincérekre, akik kapkodva teljesítették kívánságát. – Engedjék meg, hogy igyak önökkel a Führer és a harmadik birodalom egészségére!

Az egyik vendég felállt az asztaltól, hogy eltávozzon, de a dandártábornok ráüvöltött.

– Maradjon csak itt! Mindenki a helyén marad! A Führerre!

A színészek koccintásra emelték poharukat. Egyikük, Bécs egyik legnépszerűbb színésznője, tréfával próbálta menteni a helyzetet:

– Igyunk a Duna menti városra, amelyet meghódított a Führer.

Az egyik vendég még mindig nem nyúlt poharához.

– Meghódította, hölgyem? A nőket szokás meghódítani! – Kaltenbrunner mereven nézte a színésznőt. – Bécs érett gyümölcsként hullott a Führer ölébe! Egész Európának ez lesz a sorsa. Rajta, igyanak az SS-re, a pártra! Ön is, uram!

– Sajnálom – a megszólított elsápadt, szeme lázasan csillogott. Látszott, hogy fél, de ellentmondott a dandártábornoknak.

– Nem hiszem, hogy önnek különösebb öröme telne benne, hogy egy zsidó igyon Hitler úr vagy az SS egészségére. Engedje meg, hogy eltávozzam. Michael Bohnen kamaraénekes vagyok.

A választ meg sem várva gyors léptekkel távozott.

– Átkozott zsidó! – Kaltenbrunner a pezsgősüveget az énekes után hajította.

Bénult csend támadt a vendéglőben. Az SS-parancsnok visszabotorkált az asztalához, ahol Schellenberg győzködni kezdte.

A színészek zavartan ültek az asztalnál. Elment a kedvük a beszélgetéstől.

Alvensberg és Inge Brosius egyre fokozódó megbotránkozással szemlélték a kínos jelenetet. Elhagyták a vendéglőt és fiákerbe szálltak. Inge Brosius szállodája előtt kifizették a fuvart és elbúcsúztak egymástól. Alvensberg még sétálni ment a városba.

Komor méltósággal kongtak a székesegyház harangjai. Sok hívő sietett az éjféli misére, mert elterjedt a híre, hogy a bécsi dóm vikáriusa tartja a prédikációt. Külön imát mond az üldözött zsidókért.

A követségi tanácsos lassú léptekkel sétált az öreg utcákon. Micsoda város! Rómaiak jöttek és megalapították Vindobonát; hunok, avarok, magyarok nyomultak be; itt tartóztatták fel a törököket; itt volt az Osztrák–Magyar Monarchia fényes központja. A Dollfuss–Schuschnigg közjáték után Hitler és az Auschluss következett . . .

Az egyik ház kapualjából hirtelen egy férfi lépett elő, cédulát nyomott a kezébe és gyorsan elinalt. Az utcai lámpa fényében a diplomata elolvasta a cédulát: a német kommunisták

felhívása állt rajta: „A világháború kirobbantása katasztrófa a német nép számára. Szabadságot, önrendelkezési jogot." Alvensberg csodálkozott a férfi bátorságán. Gondosan összehajtogatta a kis papirost és levéltárcájába rejtette.

A szálloda bejáratánál álmos, pipaszagú éjszakai portás üdvözölte.

– Alázatos tiszteletem, báró úr. Bergengruen professzor, aki Berlinből érkezett, azonnal beszélni szeretne önnel. Méltóztassék. A száztizennégyes szobában lakik. Alázatos tiszteletem, báró úr.

Az idős professzor a késői óra ellenére szállodai szobája arányi íróasztala előtt ült, és az újságokat lapozgatta. A széles mahagóni ágy fölött Giorgione Vénuszának olajnyomata függött, az íróasztalt Ferenc József egyenruhás fényképe díszítette.

– Köszönöm önnek, kedves követségi tanácsos úr – szólt a belépő Alvensberghez –, hogy ilyen késői órában felkeresett. Fontos ügyről van szó. Egyébként nem fárasztottam volna ide.

– Árulja el, hogyan jött Bécsbe? Vasúton csak engedéllyel lehet utazni. Vagy talán valamelyik vezető megbízásából jött?

– Nekünk, orvosoknak, olyan kapcsolataink vannak, mint egy titkostársaságnak. Hasonlóak vagyunk a diplomatákhoz. Ellenkező esetben tétlenségre lennénk kárhoztatva. Himmler egykori iskolatársa, Gebhardt professzor, sürgősségi igazolást szerzett nekem.

A híres sebész táviratot vett elő zsebéből.

– Tegnap kaptam ezt a táviratot. A lányomtól, Salzburgból. A vőm rendkívül tehetséges zenetanár, Mozart és a barokk zene kiváló szakértője.

– Talán zsidó?

– Nem, de barátja Ossietzkynek, ami legalább akkora bűn. Eléggé gyanús ahhoz, hogy letartóztassák. Neve szerepel a Gestapo listáján, ezt Gebhardtól tudom. Mihelyt a titkosrendőrség berendezkedik Salzburgban, azonnal megindul a letartóztatási lavina.

– Menekülésre gondol? A svájci határt légmentesen lezárták, a magyarországit szintén. Azt javaslom, Jugoszlávián át emigráljon. Irányítsa előbb Klagenfurtba. Onnan azonnal induljon tovább a Karawankákon át.

– A vőm annyit ért az alpinizmushoz, mint a tyúk az ábécéhez.

– Ha rákényszerül, majd megtanulja. Adjon nekem időt. A legfontosabb, hogy Salzburgból eltűnjön.

A professzor idegesen pattant fel.

– Hogyan közöljem ezt a lányommal? A telefonbeszélgetéseket biztosan lehallgatják. És ő mit tegyen? Vele emigráljon? – kérdezte Bergengruen. Meg akart gyújtani egy gyufát, de hiába. Ujjai reszkettek. Megadóan tette le kezéből a kialudt cigarettát.

– Gondoljon egy kicsit magára is, tanácsos úr. A szívére. Van egy ötletem. Menyasszonyom a Frankfurter Zeitung római tudósítója. Az újságírók előtt megnyílnak az ajtók. Jelenleg itt tartózkodik Bécsben, ami most jól jön nekünk. Korán reggel beszélek vele. Kedves lányát is értesíteni kellene róla, hogy megbízhat Inge Brosiusban. Így hívják ugyanis a menyasszonyomat. Inge Brosius.

– Istenemre! Én sokkal egyszerűbbnek gondoltam az egész ügyet. Ezért is utaztam lóhalálában Bécsbe. Végül is jól ismerek néhányat az új urak közül. Ne beszéljek mégis Gebhardt közreműködésével Himmlerrel?

– Nem tanácsolom, professzor úr. Erre akkor is ráér, ha a vejét előbb tartóztatnák le, mint cselekedni tudnánk. Önnek fogalma sincs, milyen kegyetlen tud lenni Himmler. Mellesleg nem sokra tartja a sebészeket, a gyógyfüvekben hisz.

– Tehát mit táviratozzak?

Töprengtek, távirati szövegeket fogalmaztak és dobtak félre . . .

– Vigyázni kell – mondta Alvensberg –, az ötödik hadoszlop pontosan dolgozik. Minden kis alpesi faluban van emberük. Salzburgban száz is. Egyszerűen azt táviratozzuk, hogy Inge Brosius Mozart halálával kapcsolatos anyagokat gyűjt és teljesen megbízható.

– És Brosius kisasszony veszélynek teszi ki magát értünk? – csóválta a fejét Bergengruen. – Ezt nem fogadhatom el.

– Hagyja csak, professzor úr. Nincs most idő aggodalmaskodásra. Tehát: Mozart halála. – Alvensberg nyugodt tárgyilagossággal beszélt. – És a vejét merre vigyük át a határon? A Karawankákon át?

– Nem ismerek más útvonalat. De . . . megbízhatunk a bányászokban?

– Igen, igen, a bányászok . . . Eszembe jutott egy más

ötlet. Sokat járok színházba. Egyetlen premiert sem mulasztok el. Egy egész sor énekest és színészt ismerek, ismerem a kulisszák sajátos világát. Egy színházi küldöncöt is megismertem. Egész fejezeteket ismer könyv nélkül Shakespeare-től, idézi a Faust-monológot és mit tudom én még mit . . .

– És az ötlet, az ötlet? Ilyen furcsa emberek vannak nálam a klinikán is. – A professzor nagyot nyögve rántotta szét galléját és gyors mozdulattal bekapott egy tablettát.

– Ennek a furcsa fickónak, Palivecsnek, két foglalkozása van. Nyáron, amikor szünetel a színház, a havasokba megy; ismét pásztorkodik, mint azelőtt, amikor még nem szállta meg a színház ördöge. Fenn a Karawankákban lakik egy hegyi kunyhóban, marhát és disznót őriz, tejet fej és vajat készít. Ha turisták érkeznek, az egész Rütli-jelenetet eljátssza nekik a Tell Vilmosból. Ez a hegyi kunyhó közel van a jugoszláv határhoz. Az én Palivecsem elmesélte, hogy egy jó óra alatt Jesenicében van, ahol igazi dalmát bort ihat. Ez a város már a határon túl van. Érti már? Egy százas Palivecs markába és a veje hajnalban Laibachba érkezik.

– És ha a maga színházi küldönce közben nácivá lett? Biztosan tapasztalta már ön is, milyen gyorsan megy ez.

– Ki van zárva! Olyan ember, akinek a rendőrség a floridsdorfi harcok során szétverte az orrcsontját és több bordáját is betörte? Biztos vagyok benne, hogy a nácikat legalább annyira gyűlöli, mint a Heimwehr tagjait. Ne csináljon gondot magának belőle, majd én kapcsolatba lépek vele. – A követségi tanácsos menetrendet vett elő. – Bécs–Klagenfurt. Ez nem távolság.

– Bárcsak minden rendben menne. – A professzor fáradtan pillantott a menetrendhez mellékelt térképre. – Leopoldnak Klagenfurtban vagy egyebütt kell találkoznia Paliveccsel, a lányom pedig . . .

– Bízza csak a gondokat menyasszonyomra, Ingére. Okos nő, jól tud kombinálni. Valami azért megnehezítheti a kirándulást. A hegyekben nagy a hó. Az állatokat még nem hajtják ki legelni. – Alvensberg gondolkodott. – Úgy kellene tennie, mintha ellenőrizne . . . Azt hiszem ez megvalósítható.

– Egyébként a lányom jól siel, de a vejem nem. Egy régi kotta minden hangjegyéről órákig tud beszélni, de a sílécen olyan, mint . . . na igen . . . – Az öregúr gondterhelten bólога-

tott. Forró rumos teával teli termoszt vett elő és töltött mindkettőjüknek. – Igya meg, Alvensberg, ráfér magára is ezen a csúf éjszakán egy kis frissítő.

Csengett a telefon. Ki hívhatja fel ilyen késő éjszaka?

– Vegye fel a hallgatót, Alvensberg úr! Én nem tehetem. Salzburg jelentkezik? Nem, ez nem lehet, a lányom azt sem tudja, hogy Bécsben vagyok. Talán Gebhardt?

A készülék újból csengett.

– Nyugalom, professzor úr... Nem kell kapkodni. – Alvensberg felemelte a kagylót. Izgatottabb volt, mint ahogy megnyugtató szavai mutatták.

A telefonközpontos egykedvű hangon jelentkezett.

– Itt Berlin, itt Berlin. Kórház, sebészeti osztály. Tanácsos úr, Schmidtjohann főorvos úr kérdezteti, hogy a professzor úr a tervezett operációkat megcsinálja-e és hogy a professzor úr visszaérkezik-e holnaputánig Berlinbe.

Az orvos megkönnyebbülten sóhajtott fel.

– Mondja meg neki, hogy holnapután visszaérkezem a kórházba.

– Így. Ezt hívják éjszakai ijedtségnek. De szeretném, ha megadná veje salzburgi címét. Aztán elkezdődhet a Karawanka-akció!

Bergengruen professzor nem tudott aludni. Erős altatót vett be. Mielőtt hatott volna a szer, még hallotta a menetelő osztrák rendőrök ütemes lépéseit.

Egy héttel később egy langyos márciusi napon, dr. Leopold Steiner salzburgi zenetudós fiatal feleségével, Beatrixszel a laibachi ferencesrendi templom mellett sétált. A templom barokk homlokzatának aranyozott betűi ragyogva verték vissza a napsugarakat... A menekülés izgalmai ellenére a tudós nyugodt hangon beszélgetett egy ferencrendi baráttal a templomi orgona nehezen kezelhető billentyűzetéről... Beatrix asszony alig leplezhető boldogság érzésével ült le a templom lépcsőjére. Tekintetét északra, a hótól szikrázó, vattaszerű felhőkkel koszorúzott hegycsúcsok felé fordította, oda ahol egy pásztorkunyhó várja őket...

Az idegen területek elfoglalását és a háború kirobbantását célzó politikára való áttérés biztosítása érdekében a német imperializmus legagresszívebb körei még feszesebbé tették a politikai vezetést. A német monopolista tőke politikai vezető csoportja: az I. G. Farben, a villamossági konszernek, Krupp, Flick, Mannesmann és a fasiszta vezető klikk 1938. február 4-ig az államapparátusban és a hadsereg vezetésében további központosításokat hajtott végre.

A gazdasági, politikai, katonai kérdésekről; a szövetségesekről és a háború kirobbantását célzó politikai lépésekről folyó vita következményeként 1937. november végén leváltották funkciójából. Schacht gazdasági minisztert. Schacht leváltásával az Egyesült Acélművek legerősebb pozíciójukat és az amerikai monopoltőkések legfontosabb bizalmi emberüket vesztették el a hitlerista kormányon belül . . .

A Wehrmacht vezető szerveinek felépítését „A Wehrmacht legfelsőbb vezetéséről szóló utasítással" alapvetően megváltoztatták. Ebben a helyzetben, amelyben a német monopoltőke legagresszívebb körei a háború kirobbantását napirendre tűzték – ahogyan ez Hitler 1937. november 5-én elmondott beszédéből is kitűnt –, éles vita robbant ki egyrészt Blomberg hadügyminiszter és Fritsch, a szárazföldi haderő főparancsnoka, másrészt Göring között.

Blomberg és Fritsch semmiképpen sem ellenezték ugyan az agressziós terveket, de taktikai szempontból óvatosságra intették Hitlert, hogy el tudják kerülni a kétfrontos háborút, azaz a nyugati hatalmak beavatkozását. Ennek a tiszti csoportnak kapcsolatai voltak a szárazföldi haderő vezérkari főnökével, Ludwig Beck vezérezredessel; Carl Goerdeler árkormánybiztossal és Hjalmar Schacht csoportjával, amely az 1937–38-as években kezdett kialakulni.

Mindkét csoport arra törekedett, hogy erőszakkal, de a legkisebb kockázattal valósítsák meg a német imperializmus világhódító terveit. Emellett céljuk az volt, hogy a Szovjetunió elleni háborút a nyugati hatalmakkal együttműködve indítsák meg, és így a német terjeszkedést a többfrontos háború veszélyei nélkül hajthassák végre. Göring és Himmler, ezen tervek meghiúsítása céljából mindenekelőtt néhány tábornok leváltását tartotta szükségesnek. Amikor Blomberg hadügyminiszter egy, a tábornoki kar által kétes hírűnek tekintett nőt

vett el feleségül, Göring és Himmler elérkezettnek látta az időt a hadügyminiszter leváltására. A szárazföldi erők főparancsnokát, Fritschet, pedig azért távolították el funkciójából, mert a vezetést a birodalmi bíróság által rágalomnak ítélt vádakkal illette.

1938. február 4-én feloszlatták a hadügyminisztériumot és mint a katonai törzset a „Wehrmacht főparancsnoksága" elnevezéssel közvetlenül Hitler alá rendelték. Ettől kezdve ő lett a hadügyminiszter helyett a Wehrmacht irányítója... A szárazföldi haderő új főparancsnokává Brauchitsch vezérezredest nevezték ki, akinek jó kapcsolatai voltak mind a tábornoki karral, mind a finánctőke képviselőivel. Brauchitsch megígérte Hitlernek, hogy a szárazföldi haderőben további – a hadsereg konzervatív körei ellen irányuló – személyi változtatásokat hajt végre. Blombergen és Fritschen kívül még számos tábornokot bocsátottak el a hadseregből. Most már a tábornoki kar legagresszívebb körei határozták meg a háborús előkészületeknek a német monopoltőke vezető csoportja által követelt ütemét.

Németország története. 3. kötet. Berlin, 1968. 241. oldal.

Katherine Perkins, bár az idő már későre járt, alaposan körülnézett az orvos szobájában. Mosolygott a konyhában hegyként felhalmozott mosatlan edényeken. Aztán az ablakhoz lépett és letekintett Londonra: a fénylő utcalámpákra, a dokkok és kikötői daruk távolban pislogó fényeire, a házak falain vibráló fényreklámokra.

– Szép itt fenn a tizediken – mondta.

Clausen gyorsan elpakolta a díványról és a székekről az ott heverő tudományos folyóiratokat. Italokból és különböző gyártmányú cigarettákból csábító választékot rakott az asztalra.

A házvezetőnő dühös képet vágott, illetlennek tartotta, hogy ebben az előkelő vendégházban valaki este tizenegykor hölgylátogatót fogadjon.

– Az átkozott angol puritanizmus a mi Új-Angliánkra is jellemző – mondta Katherine. – Fütyülök rá. Nektek, németeknek, van erre egy közmondásotok, hogy is szól? . . . „Ki elvesztette jóhírét, megtalálta békéjét." Egészségére, doki!

Clausen őszintén becsülte azokat az amerikai nőket, akikben – számtalan előítélet ellenére – a nácik faragatlan módszerei egyre fokozódó ellenérzést váltottak ki. A főnöke már több alkalommal szemére vetette ezt, és azzal fenyegetőzött, hogy Hawaiiba küldi, ahol nem árthat a lapnak.

Katherine most Angliában tartózkodott. Németországból a Birodalmi Propagandaminisztérium távolította el, mert az újságírőnő – a figyelmeztetés ellenére – keményhangú tudósításokban leplezte le az amerikai újságolvasók előtt Blomberg és Fritsch eltávolításának tényleges okait. Egyébként a Life vagy a Time olvasói hozzá voltak szokva az ilyen hanghoz.

Clausen szótlanul tekintett a riporternő intelligens arcába. Gondolatban összehasonlította a Simone-évei, akinek szemei mély hatással voltak rá. Katherine egykedvű arckifejezéssel ült a széken, de formás lába maga volt a csábítás, rövidre vágott haja egyszerűsége ellenére kitűnő fodrászról tanúskodott. A szemüveg is jól állt neki.

– Olvasta már ezt a cikket a Timesban? – Katherine egy újságot vett elő zsebéből. – Nem? Egyébként nem is csodálom. Nem valami feltűnő. Figyeljen csak ide: „Wilhelm von Kettelert, a volt bécsi német követség tanácsosát, Papen úr barátját és kozvetlen munkatársát április végén a Dunából halászták ki. A hullán sérülésnek nem voltak nyomai, s így öngyilkosságot feltételeznek."

– Öngyilkosság? – Clausen gondterhelten ráncolta homlokát. – Egy alkalommal izomszakadással kezeltem Kettelert, aki egyébként nagyszerűen úszott és vívott. És most vízbe fulladt? Biztos vagyok benne, hogy a Gestapo keze van a dologban. – Clausen izgatottan újabb cigarettára gyújtott. – Van több ilyen sztori még a raktárán? – kérdezte fojtott hangon.

– Tehát nem tévedtem, doki. Látom, maga is felélénkült a hírtől. Biztosan az is érdekli, hogy a parlamentben jártam. Micsoda nyomorúságos alakok! Egyszerűen lenyelték Ausztria megszállását. A Csehszlovákiát fenyegető veszély miatt felszó-

laló konzervatív és liberális képviselőket le akarják csillapítani. Azt akarják bebeszélni, hogy Hitlernek nem lesz elég bátorsága Csehszlovákia megtámadásához.

– Egyébként tüntettek a munkások – vetette közbe Clausen –, láttam a felvonuló tömeget a Trafalgar téren.

Katherine fellapozott egy hírügynökségi tájékoztatót.

– Nézze, szerintem ez is fontos: „Riadóztatták a csehszlovák városok lakosságát. Érzik, hogy a németeknek sikerült gazdaságilag és katonailag elszigetelni az országot. Csehszlovákia azonban katonai szövetségben van Franciaországgal." Vajon segítenek-e nekik a franciák? Kételkedem benne. Nézze, felvételek a tüntetésekről. Olvassa el a tüntetők tábláit: „Párizs–Prága–Moszkva, nő a Hitler gondja".

– Jó lenne – vélte Clausen –, de mi is történt tulajdonképpen Fritschcsel és Blomberggel? Önt az ilyen tudósítások miatt utasították ki Németországból, Katherine?

– Nemcsak ezért. Már régóta gyanúsnak tartanak. De, kedves doki, csak nem szimpatizál ezekkel a bukott angyalokkal? Fritsch is, Blomberg is Hitlerrel együtt keverték a kását. Fritsch hagyta jóvá Ausztria lerohanásának tervét, Blomberg pedig . . .

– Vajon mikor nem értettek egyet német tábornokok támadó tervekkel? – kérdezte felindultan Clausen.

– Most filozofálni akar, doki, hallani akarja mi történt? Tehát: Blomberg vezértábornagy, a hadügyminiszter, feleségül vette titkárnőjét, Erna Gruhnt. Hitler és Göring voltak a tanúi. Micsoda boldogság. De most figyeljen ide, doki. Amikor a hatvanéves vőlegény életre szóló frigyre lépett titkárnőjével, Berlin rendőr-felügyelője, Helldorf gróf, belenézett az aktába. És mire jött rá? Erna Gruhn neve több helyen is szerepelt az erkölcsrendészet listáján! A Göring–Himmler–Heydrich triumvirátus ezt követően tanácskozásra ült össze Karinhallban, majd sürgősen közölték a Führerrel, hogy az esküvőn egy egészen közönséges utcalánynak csókolt kezet. Ez már túlságosan sok volt nekik, doki!

– Nem értem a dolgot, hiszen házasságkötés előtt a személyi okmányokat be kell mutatni. Még a tartalékos tisztek is kötelesek házasságuk előtt rendőri igazolást benyújtani menyasszonyuk múltjáról, és dédapáig visszamenően igazolni az árja

származást. Ez a rendelkezés nem vonatkozik talán a vezértábornagyra?

– Kedves doktor, tényleg azt hiszi, hogy Helldorf csak az esküvő után ellenőriztette az okmányokat? Hitler ezen a napon kapta kézhez Fritsch aktáját is. Értesülésem szerint azt Himmler és Heydrich szereztette be. Az eredmény: a szárazföldi haderő főparancsnokát, az arany pártjelvény tulajdonosát, Fritsch vezérezredest homoszekszualitással vádolták meg. Rá akarták bizonyítani, hogy ilyen kapcsolata volt egy bizonyos Hans Schmidt büntetett előéletű férfival, aki ezért évek óta zsarolta. Le kellett mondania. Most fogóddzon meg, doki. Ez a Schmidt tényleg létezett. De Frisch lovassági századossal állt ilyen kapcsolatban. A pénzt is tőle kapta. Nincs az a riporter, sőt más se, aki azóta beszélhetett volna ezzel a két úrral. Nos ennyi. Talán nem érdemlek ezért jutalmat?

A lány előredőlt, megkapta a csókot, de csalódottan érezte, hogy ez a csók nem az, amit várt . . .

– Fura egy fickó maga, doki. Talán megijesztettem a sztorival? Ezekkel a kis történetekkel egyébként az Államokban is sikerült fokozni a nácik iránti megvetést.

– Magának kellene katonai attasénak lennie, nem pedig Pet Atchintonnak. Ön sokkal tájékozottabb nála. Talán azt is meg tudja mondani, mi volt a szándékuk ezzel a hercehurcával?

– Doki, ne legyen annyira naiv. Azt hiszi, Göring vagy Hitler sajtótájékoztatón közölte ezt velem? Tegye csak fel a világ legősibb kérdését: cui bono? Kinek használt ez a színjáték? Hitler maga vette át a főparancsnokságot. Fritschet Brauchitsch követte, Hitler képviselője a Wehrmacht átalakított főparancsnokságán pedig Keitel lett. A harckocsihadtest Guderian tábornok személyében új parancsnokot kapott.

– Tudok róla Katherine, figyelemmel követtem a nagy őrségváltást. Göringet végre tábornaggyá nevezték ki. Neurathot felmentették a külügyminiszteri funkcióból, helyébe a régi náci Ribbentrop került. Schachtot is leváltotta Funk. Ezt ma olvastam a Timesban.

– És Hassel úrnak távoznia kellett Rómából, Papennak Bécsből, Dirksennek Tokióból! Jó idők járnak mostanában a bútorszállítókra, doki.

Clausen töprengett. Már önmagát sem értette. A schwanewerderi kerti ünnepélyig nem érdekelte a politika; csak sebész,

csak sportorvos volt. Most pedig mohó kíváncsisággal olvas el minden sajtótudósítást, amely a Csatornán-túlról érkezik; késő éjszakáig ül a rádió előtt, hogy hallgassa a BBC adását Londonból vagy Goebbels uszító beszédeit, a Wehrmacht dübörgő menetelését.

– Mire készül Hitler, Katherine? Valami terve bizonyára van, ha híveit még hűségesebbekkel cseréli fel és magát nevezi ki főparancsnokká.

Miss Perkins felállt és halk léptekkel az ablakhoz ment.

– Attól tartok, a maga kérdése a válasz a cui bono-ra. De elmondottam-e már magának, hogy elutazásom előtt meglátogattam Ludendorff tábornok özvegyét.

– Az öreg Matild biztosan férje tetteivel traktálta. Vagy talán arról beszélt, hogy Schillert Goethe megmérgezte? A vén madárijesztő! – Clausen feldühödött.

– Nem ezekről beszélt. Két órán át magyarázta, hogy Jézus árja volt és hogy Ludendorff tábornok valamiféle világméretű zsidó–szabadkőműves összeesküvés áldozata lett.

– Katherine, ez a történet maga is elég egy vicclap megindításához. Csodás dolgokat hord össze.

– És mennyi tűnik el ezekből Luce páncélszekrényeiben! Úgy van ez mint az aranyásóknál: egy tonna homok, egy gramm arany. Minden riporternek Sziszifusz a védőistene. – Elnyomta cigarettáját. – Most pedig, mennem kell. Egyébként a házvezetőnője olyasmiket gondol rólunk, ami meg sem történt. Ilyesmit nem tehetünk vele! Jó a lift?

A lakásból kifelé tartva egy pillanatra megfordult.

– Segíteni szeretnék önnek, doki. Nem akar az Államokba menni?

– Nem. Nem utazhatom el, amíg a szüleim nincsenek biztonságban külföldön. Az ő részükre kérnék vízumot. Amint tudja, a mostohaapám zsidó.

– És önnel mi lesz, doki? Láttam magát egy csinos lány társaságában a kínai étteremben. Vámpír típus. Az ilyen nők veszedelmesek, bonyodalmakba keverik a férfiakat, hurkot vetnek a nyakába, amiből talán sohasem tudnak kiszabadulni.

– Mit nem beszél? Katherine!

– Legyen óvatos. Láttam ma, amikor felkereste a Scotland Yardot... De hiszen ön egészen elsápadt! Én információért voltam ott. Csüggedt arccal állt az egyik osztály ajtaja előtt,

amelyet mi, újságírók, messze elkerülünk. Hallott már Groves felügyelőről? Én még csak hat hete tartózkodom ebben a hangyabolyban, de máris figyelmeztettek, hogy kerüljem őt. A legbonyolultabb ügyeket bízzák rá . . . Na, jó éjszakát, doki!

Clausen úgy érezte, mintha egy pillanatra megállt volna a szívverése. Simone! Még hogy a Secret Service szolgálatában állna? Kém lenne? Már a kifejezés is visszatetsző: beugrató ügynök.

– No, doki, talán torkára akadt a szó? Kérdezze meg a kicsikét, hogyan szervezték be a különleges ügyosztályra. És most, aludjon jól!

A lift ajtaja becsapódott.

Clausen azonnal hozzákezdett, hogy minden terhelő anyagot megsemmisítsen. De nem volt könnyű egy központi fűtéssel és villanytűzhellyel ellátott modern lakásban olyan hatalmas tömegű folyóiratot, tudományos értekezést és titkos dossziét elégetni, mint amit a vegyi harcanyagokról szóló jelentéseihez felhasznált. Már virradt és a sápadt márciusi napfény áttört a londoni ködön, amikor még mindig tömérdek gyanús okmány és cikk hevert a szobában.

Az orvos nem mert telefonálni Lindobernek. Tartott tőle, hogy lehallgatják a beszélgetést. A klinikán rosszullétével mentette ki magát. Gyalog indult Lindober régiségboltja felé, útközben állandóan fürkészve, nem követi-e valaki.

A bolt ajtaján felirat fogadta: Családi ügyek miatt egy napig zárva.

Groves felügyelő kihallgatási módszerét sokan egyenesen példamutatónak tekintették a Scotland Yardon. Széltében-hosszában beszéltek róla, hogy mélységesen megveti a német Gestapót, mert az kínzással és veréssel igyekszik „beismerésre" bírni az áldozatot. De a francia Deuxieme Bureau módszereit: a fényszórók vakító fényében éjszakákon át folyó kihallgatásokat is elítélte. Groves a tudományban, a technika vívmányaiban hitt, de munkájához jó adag képzelőerőt és kezdeményezőkészséget is nélkülözhetetlennek tartott. Kidolgozott egy vallatási rendszert, amely olyan hatékonynak bizonyult, hogy a német elhárító szolgálat I. osztálya a második világháború egész ideje alatt egyetlen számottevő eredményt sem tudott

felmutatni Nagy-Britanniában. Groves sokat foglalkozott pszichológiával. Érdekes könyvet írt „A vallatás módszeréről". Röviden: a szakma mesterének számított. Bonyolult esetekben a külvilágtól elzárkózva, teljesen üres cellába zárta a letartóztatottat, megfosztotta minden emberi kapcsolattól. Módszere többnyire eredményesnek bizonyult, különösen olyan értelmiségieknél, akiket a kínzó magány után jóformán beteges közlési vágy töltött el.

Simone Poizat minderről semmit sem tudott. A rendőrségi idézés villámcsapásként érte. Amikor kézhez kapta, jóformán megbénult a rémülettől.

Mit akarnak tőle a Scotland Yardon? Mit tudnak ott róla? Mennyit mondhat el anélkül, hogy csapdába essen? Tegyen talán terhelő vallomást Lindoberre, attól sem tartva, hogy az kíméletlenül bosszút áll emiatt az apján, aki még mindig heroinnal üzérkedik? Megbízzon Clausenben? Nem, ez sem járható út. Nem találta-e meg hosszas keresés után egy csavaros ceruza tokjában a vegyi harcanyagokról és az azok elleni védelemről szóló jelentéseit, amelyeket Lindober még aznap éjjel speciális mikrofilmre másolt? Szenzációk Berlin részére . . .? A titokzatos vevő már két ízben jött el az empire legyezőért. Lindober ideges lett, a Boulle szekrénykét javítatlanul küldte el Ino bárónak, majd Brightonba költözött.

Simone-t egy fagyos, ködös márciusi reggelen idézték be a rettegett felügyelő hivatalába. Az iroda barátságos légköre nem nagyon felelt meg a rendőrségi hivatalokról alkotott elképzelésének. Inkább egy tudós dolgozószobája volt ez. Magas könyvespolcok, teli lexikonokkal és térképgyűjteményekkel, a kandalló felett festmények, a hatalmas íróasztalon könyvek és egy bronz pipatartó.

– Jó reggelt. Ön tehát miss Simone Poizat? Született Saigonban, ezerkilencszáztizennégy július tizenegyedikén? Az apja kereskedő?

Groves felemelkedett kényelmes bőrszékéből. Kezet nyújtva hellyel kínálta a lányt.

Nem is olyan ijesztő – gondolta a lány. – Sőt, olyan mint egy öreg nagybácsi, tokával és kopasz fejjel, divatjamúlt sötét ruhában. Nyakkendője bizonyára még VII. Edward korából származik.

– Ismeri ezeket az acélmetszeteket?

Groves a dossziéból néhány keménypapírra ragasztott nyomtatványt emelt elő. Simone izgatott lett. Alig egy hete adta át neki Lindober megtisztításra ezeket a francia és angol mesterek festményei után készített – vadászjeleneteket, gáláns kalandokat ábrázoló – reprodukciókat. A főnök valamennyit Lady Mayfair hagyatékából vásárolta.

– Dolgoztam rajtuk, felügyelő úr. Tisztításuk rendkívül bonyolult volt, mert a papírjuk rossz minőségű.

Groves elismerően mosolygott.

– Nagyon jól van, miss Poizat. A mi szakembereink ugyanígy vélekedtek róluk. És maga szerint melyik évben nyomtatták ezeket?

– Ezernyolcszázhúszban, Londonban, Groves úr. De ezek a metszetek tíz évvel később kerültek ki a nyomdából.

– És ezek a vastag keménypapírok? A képeket gondosan felragasztották. Ezek a kartonok is abból a korszakból származnak? – Groves ide-oda forgatta kezében a műnyomásokat.

– Igen, feltehetően a keménypapírok is azokból az évekből valók. A neves metszetkészítők annak idején kis nyomdáknak adták át a lemezeket. Ezek a nyomdák rendszerint maguk ragasztották fel a kész levonatokat. – Simone szinte lelkesen magyarázott.

– Kitűnő előadás az angol acélmetszetekről! De mit szól ahhoz, miss Poizat, hogy laboratóriumi vizsgálat alá vetették ezeket a keménypapírokat, külön-külön mindegyiket. És mit gondol, mit állapítottak meg? Ezeket a szürke kartonokat olyan ragasztóanyaggal ragasztották fel, amit a Patington testvérek gyárában állítanak elő. Méghozzá pontosan tizenkét év óta. – Groves átható pillantással nézett Simone-ra.

– De a metszetek eredetiek, ezért kezeskedem, felügyelő úr. Ezenkívül már el is keltek, egy amszterdami műkereskedő vette meg őket. – Simone felpattant a székről. – De mit csinál ön, Groves úr? – kiáltott fel ijedten.

A felügyelő borotvapengét vett elő és az egyik keménypapírról mintegy öt centiméter hosszúságban egy papírréteget fejtett le. Körömhegy nagyságú, leheletvékony filmlemez csúszott ki a hasadékon, amely sötét kis foltként feküdt a fehér írólapon.

– Látja, miss Poizat, itt van a kutya elásva. Mind a hét

mappában találtunk ilyen csinos kis jószágot. És még csak rejtjelezve sincsenek! Az egésznek az a titka, hogy az ezernyolcszázharminc körül gyártott papundekliket túlságosan jól ragasztották össze. Ha ezeket valaki rétegenként szét akarta volna választani, szétfeslettek volna. Az ismeretlen úr tehát mai anyagot használt fel. Láthatja, mennyire el vagyunk maradva a múlt századtól.

Simone még mindig ijedten meredt a kis filmlemezre... Istenem, most őt gyanúsítják!

– A vetítőteremben felnagyítottuk a fotokópiákat. Kitűnően olvashatók. Most azt szeretném megtudni öntől, ki adta át ezeket az információkat. Vannak köztük olyanok is, amelyeknek külföldre juttatásáért húsz évig terjedő fegyházbüntetés jár... Hogy segítsek visszaemlékeznie: szerepelt a fotokópiákon például a tengeralattjárók védőbevonata. Hatásuk hangtompító jellegű, hogy az ellenség lehallgatókészülékei semmit se észleljenek. Nos? Úgy vélem, elég fantáziája van hozzá, hogy el tudja képzelni, milyenek lesznek húsz év múlva a női börtönök...

Simone rémülten meredt a felügyelőre:

– Hová gondol, Groves úr! Semmiről sem tudtam. Csak sejtettem, hogy kétes üzleteket folytat, hiszen whitechapeli boltjának olyan csekély volt a forgalma, hogy még az üzletbért is alig hozta be. De ő egyáltalán nem tájékoztatott engem.

– És a sötétkamra? Mióta van egy régiségkereskedőnek ilyesmire szüksége? A legkorszerűbb fotoeszközökkel. Láthatja, mi jól vagyunk tájékozódva.

– Lindober úr fényképeket készített legritkább műtárgyairól, és a képeket Hollandiába, Németországba és Svájcba küldte. Így ajánlotta eladásra áruit.

– Egyetértek önnel. De minek volt szüksége mikroszkópra?

– Hamisítványok is léteznek, ezt bizonyára ön is tudja. Én magam több tizennyolcadik századbeli érméről színelemzéssel állapítottam meg, hogy hamisítványok.

Groves pipára gyújtott, Simone-t cigarettával kínálta. A lány mohón szívta a füstöt. Gondolatai kavarogtak... Ez az ember egy hazaáruló, egy kém cinkosának tart. És talán nem vagyok bűnös?... Miért hallgattam, miért engedelmeskedtem?... Clausen megjelenésekor is...

– Miss Poizat, ön tudta, hogy Lindobernél valami nincs

rendjén. Ön a barátnője volt, jobban mondva jelenleg is a barátnője Lindobernek?

– Sem a barátnője, sem a szeretője. – Sírással küszködött. – De ki vagyok neki szolgáltatva. – Simone arcán könnyek folytak végig.

– Tudunk egyet-mást Lindober úrról. Az ön szavai teljessé teszik a képet. Tehát fogalma sem volt a keménypapírba rejtett filmekről?

– Esküszöm önnek, hogy nem!

– És a Boulle-szekrényke? Rájöttünk, hogy az egyik lába ki van fúrva.

– De hiszen az üres volt. – Simone megrémült... most elárulta magát.

– Ön tudott róla? – Nem hiszem, hogy a szekrényke lábát még mister Boulle fúrta volna ki.

– Igen, felügyelő úr, tudtam róla. De hallgattam, mert féltem Lindobertől. Veszélyes ember, higgye el nekem.

– Sajnálom, miss Poizat. Szívesen kihagytam volna önt az ügyből. De nem lehet. Őrizetbe kell vennem. Közben meglátogatjuk Lindobert Brightonban.

Simone megsemmisülve ült. Groves csengetett. Egy rendőr lépett be.

– Szükségünk lesz még önre, miss Poizat. Fel fogjuk keresni a whitechapeli boltot, s ehhez az ön segítségére számítunk. Egyelőre egy szerfelett barátságtalan szállást vagyok kénytelen önnek felajánlani.

Simone szótlanul hagyta el az irodát.

– Merő véletlen, egy kis szerencse és kombináció, sir. Információink szerint a hitleri Németország néhány száz ügynököt vetett be nálunk.

– Spanyolországban jó eredményt értek el. Franco minden adut kézhez kapott, ő az Ibériai-félsziget jövendő ura – mondta elgondolkozva az elhárítás főnöke.

– Hitler ügynökeit nem nehéz leleplezni. Többségük elég primitív alak. De vannak köztük veszedelmesek is.. Kérem, nézze ezt át. – Groves közelebb tolta főnökéhez a Simone kihallgatásáról készített jegyzőkönyvet és a mikrofilmeket.

– Merő véletlen? – kérdezte a főnök.

– Az egyik emberünket Portugáliában beszervezték Hitler kémei. Azt mondták, hogy képes levelezőlapokat kap majd Londonból. Hasítsa fel a levelezőlap jobb felső sarkát a bélyeg alatt, és az ott elrejtett mikrofilmet juttassa el egy amszterdami fedőcímre. Egészen egyszerű. A londoni ügynök felhasította a levelezőlapot, behelyezte a filmet és a többit már a mi postánk intézte. Üdvözlet a Tower-hídról vagy a Trafalgar térről. Feltételezem, hogy Lindober hasonlóképpen járt el. Az eredményt itt láthatja . . .

– Gondoskodjék letartóztatási parancsokról. Mindennek gyorsan és csendben kell történnie. Hivatalosan a legjobb viszonyban vagyunk a németekkel. A Downing Streeten jelenleg csak egy ellenséget ismernek, a Szovjetuniót. Hitlerrel meg szeretnénk egyezni. Tehát kérem önt, semmiféle feltűnést! És mi van a lánnyal? Nem lehetne ezt a Poizat-ot a mi oldalunkra állítani? Csinos?

– A legszigorúbb aszkétát is képes lenne elcsábítani – vélte Groves, miközben becsomagolta iratait.

– Tehát szabad kezet adok önnek, öregem. – A főnök erélyesen megrázta a felügyelő kezét.

– A mi celláink rendkívül kényelmetlenek hölgyek részére – vigyorgott az őrmester, amikor a küblit a cella egyik sarkába állította –, de vigasztalódjon, miss. Majd ha a női fegyházba kerül, ott vízöblítéses WC-je, sőt társasága is lesz. A bibliában is az áll, hogy nem jó, ha az ember egyedül van. Groves felügyelő majd gondoskodik róla, hogy néhány edzett kurvácska vagy zsebtolvaj kerüljön be a cellájába. Azoktól majd tanulhat egyet-mást.

Simone hallgatott. Egy sámlin kuporgott, a szürke falat bámulta, orrát a kübliből kiáramló klórszag, a priccsre vetett pokrócok naftalin bűze fojtogatta . . . A linóleum padló kínosan tiszta volt, de a parányi asztalt ételfoltok borították. A rácsos ablakon át semmit sem lehetett látni London egéből.

Az őrmester döngve csapta be a cella ajtaját. A lány gondolatai gyors egymásutánban követték egymást. Kis idő múlva letörtsége vad indulatba csapott át. – Csak tartóztassák le azt a kereskedőt, azt a csempészt, aki apjának nevezi magát, akinek köszönheti mindezt; aki mindig görbe utakon járt és saját

feleségét is kiárusította a francia gyarmati tiszteknek. Nem lesz rá többé tekintettel és különösen nem Lindoberre. Így töprengett órákon keresztül . . .

Groves közben telefonon hosszasan beszélgetett a brightoni rendőrkapitánnyal, és intézkedett Lindober letartóztatására. A brightoni rendőrtiszttől megtudta, hogy a keresett az Atlantic hotelben szállt meg, de azonnal csónakázni ment és tegnap este óta nem érkezett vissza.

– Csónakázni? – Groves magából kikelve kérdezte, hogy vajon a brightoni tengeri fürdőhelyen márciusban szokták kezdeni a csónakázást és elegendő fürdőző tündér áll-e rendelkezésükre? Majd felüvöltött:

– Azonnal kutassák át motorcsónakokkal a kikötőt. Meg kell találnunk a fickót!

Együtt utaztak Whitechapelba és Simone újra visszanyerte bátorságát, mert Groves atyailag bánt vele, és az autóban maga mellé ültette. Morrison őrmester egy egyenruhás rendőr mellett ült, egy másik rendőr a gépkocsivezető mellett foglalt helyet.

– Most megnézzük Lindober múzeumát – mondta Groves. – Remélem önnél van az üzlet egyik kulcsa, miss Poizat? Nem szeretek ajtókat betörni.

Simone kinyitotta az ajtót. Megszólalt a dallamos harangjáték. A vészcsengő is felsivított. A pultot vékony porréteg borította. Semmi gyanúsat nem lehetett észlelni a helyiségben, a pulitúros edények ugyanúgy bűzlöttek mint máskor, a ragasztóval teli edény tetejét penészfoltok lepték be.

– Ez a fotolaboratórium? – Morrison a bezárt ajtó kilincsét nyomogatta. – Ehhez bizonyára nincs kulcsa, miss Poizat?

Az egyenruhás rendőr hatalmas kulcstömeget vett elő. De a kulcs nem nyitotta az ajtót. Morrison őrmester rázni kezdte a kilincset. Hirtelen robbanás rázta meg a sötétkamrát, az ablak csörömpölve zuhant ki az udvarba, az ajtó sarkai kiszakadtak. A légnyomás az egyik szekrényhez sodorta Groves felügyelőt. Simone egy bedőlt gipszfal alatt feküdt, homloka vérzett. Morrison őrmester komolyan megsérülhetett, mert nagyokat nyögve tapogatta az oldalát.

– Az istenit, a bordám – nyöszörgött.

A sofőr rohant be.

– Biztosan kézigránát volt, főnök – kiáltotta –, ismerem a hatását. Arrasnál ilyennel robbantottam a germánok állásait.

– Ember, ne fecsegjen itt! Hozza ide a kocsiból a tűzoltókészüléket. És maga – ordított rá az egyenruhás rendőrre, aki vérző kezét tapogatta –, riadóztassa a legközelebbi tűzoltóállomást. Hiszen láthatja, hogy itt benn filmtekercsek égnek! És a mentőautókat is hívja.

– Felügyelő – Simone élesen felsikoltott és egy faliállványra mutatott maga mögött... egy éterrel teli üvegtartály. Ha ez felrobban!

Az egyébként kényelmes felügyelő fürgén megfordult.

– Az istenit!... Emelje le, Miller! Csak óvatosan. Ha lejti, a következő pillanatban mindnyájan isten trónja előtt állunk. Mit csinál, ember! Vigye ezt az ördögi szert az üzlet elé!

A rendőr sápadtan, nyögve cipelte a nehéz üvegtartályt. A lángok már a fal egész hosszában égtek, az a veszély fenyegetett, hogy elérik a politúros és alkoholos üvegeket. Groves ezért minden elérhető üveget és dobozt a betört ablakon kidobált az udvarra. Közben járókelők gyülekeztek a bolt előtt, már hallatszott a tűzoltókocsik vészjelzése.

A tüzet rövid idő alatt eloltották. Simone-t kiszabadították a faltörmelékek közül. Egy fiatal orvos a sérültek végtagjait vizsgálta, szükségkötést helyezett rájuk. A nyöszörgő őrmestert haladéktalanul a rendőrségi kórházba szállították, vért köpött, valószínűleg a tüdeje sérült meg.

Groves félrehívta a tűzoltók parancsnokát, suttogva beszélt hozzá.

– Gázrobbanás! – mondta a riportereknek –, az egyik alkalmazott megsérült.

Az egyik újságíró a fogai között mormogott.

– És éppen ebben a pillanatban jelenik meg Groves. Ne akarják ezt nekünk bemesélni! Gyertek, ez át szeretne minket rázni! Mindnyájan tudjuk, kinek dolgozik.

Az újságírók zajosan eltávoztak.

– Ebből sem lesz többé sötétkamra – szólt a felügyelő, körülnézve a zűrzavarban. A helyiségben széttört előhívóedények, egy vetítő maradványai, a fényszóró alkatrészei, lámpafoglalatok hevertek...

A tűzoltóparancsnok lehajolt, vasdarabokat, éles szélű szilánkokat emelt fel a padlóról.

– Tehát mégiscsak kézigránát. Egyszerű munka.

Groves bólintott, tekintetével az összetört bútorok roncsait vizsgálta.

– Akkor erre a sámlira állt fel és ott fenn, azon a kisablakon át mászott ki a robbantás előkészítése után.

– Mindenképpen szép teljesítmény. A garázstetőre kellett átmásznia és onnan ugrott le. Nagyon valószínű, hogy mindezt éjszaka hajtotta végre.

A tűzoltótiszt lepillantott az esőtől nedves, kátránypapírral fedett, üvegszilánkokkal beszórt háztetőre. A tűzoltók eltávolították a garázsból az autókat és a benzinkannákat. Gyerekek dugták ki a fejüket a környező házak ablakain, hogy megbámulják az ablaknyílásban álló egyenruhás férfiakat.

– Még rosszabbul is történhetett volna, miss Poizat. Hogy érzi magát? Mindenekelőtt a rendőrségi kórházba visszük.

Simone elmosolyodott.

– Valójában sohasem volt szabad a sötétkamrába lépnem. A főnök, amikor ott dolgozott, mindig felkapcsolta a vörös jelzőlámpát, ami annyit jelentett, hogy tilos belépni.

– Azt mondta valójában? Hiszen akkor ön . . .

Simone hallgatott. Újra és újra úgy érezte, hogy csapda, hazugság veszi körül. Csak egyvalamit tudott biztosan. A Clausen jelentéseit tartalmazó negatívok a csavaros ceruzával együtt elégtek.

– Mennyire hasonlítanak egymáshoz ezek a képek – dörmögte Achim von Alvensberg, a tengeralattjáró parancsnoka, amikor éjféltájban álmosan és mérgesen kúszott fel a parancsnoki toronyba.

Az első őrtiszt keltette fel.

– Feltűnt a brightoni fényjelzés, parancsnok úr. Azt parancsolja, hogy továbbra is a kikötő irányába tartsunk?

Alvensberg dühösen pillantott a fiatal tengerészhadnagyra, aki az elsötétített fedélzeti lámpák félhomályában állt előtte:

– Nem emlékszem, hogy más parancsot adtam volna. Tovább közelítünk Brightonhoz, de kívül maradunk a hárommérföldes övezeten. Ez csak nem művészet?

A hadnagy elhallgatott. Tekintetét a tintafekete tenger, a horizont távoli fénycsíkja, az eget sárgásvörösre festő, egy nagyvárost jelző szétfolyó világosság felé fordította.

A szakács jött, termosszal a kezében.

– Fekete, parancsnok úr. A halott is felébredne tőle.

Alvensberg megköszönte a kávét, megivott belőle egy bögrével, majd a hadnagynak is töltetett. A fiatal tiszt meglepődve köszönte meg. Mintha a parancsnok megbánta volna előbbi morcos viselkedését, beszélgetésbe kezdett.

– El tudom képzelni, hogy szívesebben szolgálna egy másik hajón . . . Lengő hadilobogó, díszfelvonulás a Führer születésnapján . . . esetleg egy harckocsi-hadosztálynál, ahol érdekes gyakorlatokat, lövészeteket hajtanak végre. Ezek a mi cirkálásaink valóban unalmasak. Már a második éjszaka kószálunk a három mérföldes övezet hosszában és az uraság nem jelentkezik. Desiffrírozott szöveget táviratozunk. Ida, Antal, Északi-sark.

A hadnagy bátortalanul kérdezte:

– Valami fontos embert kell elhoznunk?

– Hm. Fontos? Nem, de két éve egy tengernagyot szállítottam . . . Akkor keresztelték meg a spanyol háborút. Úgy tűnik, Franco tábornoknak a mi segítségünkkel sikerül megnyerni a háborút.

– Igen, parancsnok úr. – A hadnagy vidáman füttyentett. – A Condor-légió. Egyik unokatestvérem ott szolgált. Izgalmas hangja lehet a lefelé zuhanó bombáknak. A Führer azt akarja, parancsnok úr, hogy olyan kemények legyünk, mint a Krupp-acél. Az embernek elsősorban saját magával szemben kell keménynek lennie, ezt már a tiszti iskolán belénk nevelték. Negyvenkét növendék közül tizennégyet távolítottak el testi alkalmatlanság miatt. Már az úszómedencében majd mindegyikük csődöt mondott. Az igazi német fiúk azonban mindenütt helytálltak. – A fiatal hadnagyból csak úgy dőltek az Ordensburgban és a haditengerészeti iskolán belesulykolt elvek. – Parancsnok úr, a Föld az északi típusú embereké, a germánoké!

A parancsnokot a közös nézetek ellenére bosszantotta a fiatal tiszt ömlengése, átvette a szót.

– Ez teljesen magától értetődő lesz az európai új rendben. A Führer lángesze valóra váltja a német nép legjobbjainak

álmait. Ausztria csupán a kezdet. Most következik a Szudéta-vidék, aztán Danzig és a Memel-vidék. Mind ősi német birtok.

A tengeralattjáró még mindig Brighton irányába tartott, a jelzett ügynöknek még nyoma sem volt. Emiatt a koszos civil miatt köröz egy tengeralattjáró Anglia déli partja körül negyvenöt emberrel a fedélzetén... Furcsa egy szolgálat!

A torony nyílásán a rádiós feje tűnt fel.

– Parancsnok úr, megvan! Végre. Jelentkezik. De egész gyengén, úgy cincog, mint egy beteg egér.

– Biztosan kimerült az éleme. Mit morzézik?

– Jöjjenek – válaszolt a matróz –, mindig csak jöjjenek.

– És semmi helyzetjelentés? Tiszta hülye. Hogy találjuk meg? Húsz tengeri mérföldet kóválygunk már ide-oda.

A hadnagy már bátrabban jelentett.

– Fényjelet kellene vele megbeszélni. Biztosan van zseblámpája.

– Az annyit érne, mint egy mécses az éjjeliben. De mégis csak. Morzézza neki, hogy villogtasson S.O.S. jelzést. Csak S.O.S.-t, ez nem gyanús. Ha az angol partőrség gyorsabb nálunk, pechje van. Még mindig jobb, mintha vízbe fulladna.

A rádiós megismételte a parancsot.

Hajnalban megpillantották a csónakot. Evező és kormány nélkül imbolygott a hullámokon. Tarajos hullámok csaptak át felette, már-már azt lehetett hinni, hogy a csónak mindjárt elmerül. Vijjogva köröztek a sirályok egy emberi test fölött, amely az élet minden jele nélkül feküdt a csónak fenekén.

– Vagy halott, vagy a végét járja. Rajta, mentőcsónakot leereszteni. Két ember a mentéshez.

Maga Alvensberg irányította a mentőakciót. Gyorsan megközelítették a csónakot, aztán melléje fordultak. A fehérre festett könnyű csónak egészen az ülésekig tele volt vízzel. Az eszméletlen Lindober félig a vízben feküdt. Arcán vérző seb. Minden ügyességükre szükség volt, hogy az ájult férfit felhúzzák a fedélzetre.

– A fél tenger a hasában van – vélte az egyik matróz –, itt már csak a jóisten segíthet.

Alvensberg a kimentett férfi sápadt arcába tekintett.

– Él – mormogta –, de tüdőgyulladás nélkül nem ússza

meg, ezt orvos nélkül is látom. Melegítsenek fel néhány pokrócot és pakolják bele.

– És a csónak? – kérdezte a hadnagy.

– Úszni hagyni. Hadd gondolják a tommyk, hogy az emberünk tengerbe fulladt.

Lindober kinyitotta a sós víztől összeragadt szemhéját és megpróbálta felemelni a fejét.

– Alázatosan jelentem, Lindober főhadnagy a lovassági felderítésből visszatért. – Ismét elájult.

A hajó orvosa így szólt:

– Ha túléli, állati erős szervezete van.

Az illegalitás körülményei között teljesen megváltoztak a pártmunka irányításának formái és módszerei. Az előzőektől eltérő lehetőségeket kellett keresni, hogy tájékoztatni lehessen az egyes pártszervezeteket és tudomásukra lehessen hozni a párt határozatait . . .

A csehszlovák határon már 1933 előtt létrehozott kapcsolatok segítségével, valamint a kezdetben még meglevő viszonylag könnyű határátlépés lehetőségeinek kihasználásával németországi pártcsoportok és a Csehszlovákiába emigrált személyek között igen korán szilárd kapcsolatok alakultak ki. Már 1935 tavaszán, amikor Franz Dahlem és Walter Ulbricht, a Politikai Bizottság tagjai Prágába települtek át, az illegális határ menti munka új fejezete kezdődött. A határ menti munkát ettől kezdve a pártvezetés közvetlenül irányította. Az eddig egymástól függetlenül keletkezett támaszpontokat és kapcsolatokat most szakaszokra és fő szakaszokra osztották, központilag irányított határövezet-vezetőségeket hoztak létre. Székhelyük általában a csehszlovák határ menti járási székhelyeken volt. 1937 őszéig mintegy 2600 jól működő kapcsolatot hoztak létre Csehszlovákia és Németország közötti határszakaszokon.

A háború kitörése előtti években német antifasiszták, az NKP és a Német Kommunista Ifjúsági Szövetség tagjai, munkássportolók csoportosan vagy egyenként, mint „turisták" keresték fel Csehszlovákia határövezeteit. Az NKP Központi Bizottságának jelentős számú instruktora és futára lépte át rendszeres időközökben a határt, hogy átadja a Németországban levő illegális pártszervezeteknek a pártvezetés határozatait és irányelveit. A párt nem csupán a csehszlovák határon végzett szervezett határ menti munkát.

A német munkásmozgalom története 5. kötet. Berlin, 1966. 131. oldal.

Frauenstein szász városka mögött az országút enyhén emelkedik felfelé. Ez már nem első osztályú út – ilyennek örülnek az autósok és motorosok –, hanem elhasználódott, gödrökkel teli út, amely egyaránt veszélyt jelent a rugókra és lengéscsillapítókra.

A lenyugvó nap fényében sötétlő erdők az Érchegység gerincéig nyúlnak fel. Fenn, a gerinc hosszában húzódott a csehszlovák határ, ahol a sűrű aljnövényzet között a csempészek ösvényei bújtak meg. Az égerfák és fűzfák között patakok csörgedeztek a sárga foltokkal tarkított réteken át, itt-ott néhány bokor, távolabb egy mohás tetőzetű öreg malom. Estére készült a bárányfelhős, késő nyári ég. Fecskék csiviteltek. A magasban héjapár keringett.

Wilhelm Kunkelt hirtelen fékezett és leszállt a motorkerékpárról. Heinz Oberndorf ásítozva emelkedett fel a pótülésről. Ezt az országutat nyilván Erős Ágost király óta nem hozták rendbe. Ez nem a Führer műútja... gondolta és elvigyorodott.

Az oldalkocsiból Elfie mászott elő poros arcát törölgetve. A három berlini egy nyárfa alatt állt, és a motorkerékpár több órás zúgása után igencsak jól érezték magukat a mindent körülvevő csendben.

– Nagyszerűen működsz – veregette meg elismerően Heinz a gépet –, Berlintől idáig hiba nélkül!

Egy vihartépázta nyárfa alatt telepedtek le, kézről kézre adták a termoszt.

– Figyeljetek rám – szólt Wilhelm nyomatékosan –, már az induláskor megmondtam, hogy olyan dologba vágunk, amihez jó idegekre van szükség. Régi elv az illegalitásban: semmit felírni, mindent fejben tartani. Egyikünk sem tudhat többről, mint amennyire a feladathoz szüksége van. Világos?

– Világos.

– A hivatalos ok: Frauensteinbe és Rechenbergbe utazok, az ottani faiskolába. Néhány ezüstfenyőt választok ki, mert a Tiergartenben egy díszkertet akarnak csinálni a náci mozgalomban részt vett költők részére. Magától értetődik, hogy közben régi haveromat, Fritz Reinhardot is meglátogatom. Ti ketten meg, mivel turistaigazolványotok van, egy jó turistaházat kereshettek. Megértettétek? Reinhard és én átza-

rándokolunk a csehekhez egy kis találkára, de ezt még meg kell szervezni. Bienenmühlei házától a határig fél óra az út.

– Wilhelm, ha a feleséged velünk lenne, ugye félne? – kérdezte Elfie.

A férfi arca kissé elkomorodott.

– Nem jött volna velünk. Erről nem szívesen beszélek. Hiszen *ti* is gyakran meghívtátok Rahnsdorfba. Sosem jött, ugye?

– Pedig ott a gyerekek nagyon jól eljátszhattak volna. – Elfie Wilhelm szemébe nézett. – Nem értitek meg egymást?

Wilhelmet láthatóan kínosan érintette a kérdés. Heinzre pillantott, aki tüstént közbe is szólt:

– Elfie, erről most ne beszéljünk! Csak egyre gondolhatunk. Magánügyekre most nincs időnk.

Wilhelm pipára gyújtott.

– Mindjárt folytatódik. – De nem kell félned, Elfie, a prágai és karlsbadi elvtársak körültekintőek. Csak a szocdem vezetők ne lennének annyira korlátoltak. Majd csak akkor értik meg, hogy mi is az az egységfront, amikor Hitler már kihúzza alóluk a széket. De akkor már késő lesz.

– Nálunk is vannak értelmes fickók – vetette ellen Heinz, aki néha védte a szociáldemokrata vezetők egyes megnyilvánulásait –, hiszen Bienenmühler is a mi kutyánk kölyke.

– Valamikor, amikor Liebknecht még élt. Most mindenesetre segítségünkre van. Kíváncsi vagyok, mit változott azóta a fizimiskája. Még a Vörös Segélyből ismerem. Utazz oda – mondták Berlinben –, meglátod megbízható szaki. De vigyázz, óvakodj a spicliktől!

– Talán a Reinhardból is áruló lett azóta? Hiszen régen hallottál róla.

Elfie apja sorsára gondolt... Ő is árulás áldozatává vált.

– A Fritz? Belevaló fickó! Május elsején Freibergben vagány akciót kezdeményezett. Nyolcszáz röplap! Berlinben az elvtársak azt mondták, minden úgy ment, mint Moszkvában a felvonuláson. Csak láttátok volna, hogy átkozódott a náci gauleiter, az a részeges Mutschmann. Kíváncsi vagyok Fritzre... A falu szélén áll kis zsindelyes házacskája.

Felszedelőzködtek, folytatták az utat. Hamarosan Bienenmühlébe értek. Fülig porosan álltak meg Reinhard portája előtt.

Fritz Reinhard az udvarba tessékelte őket, elégedetten dörzsölgette a kezét. Bezárta mögöttük a kaput. Kutyaugatás, birkabégetés hallatszott, néhány tyúk kotkodácsolva rebbent szét a lábuk elől. A ház ajtaján csinos fiatalasszony lépett ki, kissé félénken nyújtotta kezét a berlinieknek.

– Végre, Wilhelm! Tegnapra vártalak. Állítsd a motort a fészerbe. Márti, borítsd le néhány zsákkal. Ő a lányom, a háztartást vezeti. Ugye csodálkozol, Wilhelm? Annak idején, amikor mifelénk lófráltál, még iskolába járt. A feleségem öt éve halt meg, örülök, hogy Márta itt van.

Kunkelt megölelte a nehéz munkától meggörbült emberkét.

– Vén erdei ördög! A harmadik birodalomban sem híztál meg. Még mindig döntögeted a fákat?

– Negyven év alatt egy egész erdőt vágtam ki, de már ki is nőtt. Csak az embernek nem nő ki többé a haja, nézzetek az én kopasz fejemre... Ezek tehát a kísérőid? Ügyesen csináltad. Szabadságon levő párocska.

– Ez itt Elfie. Ez meg Heinz. Villanyszerelő, kitűnő szakember. Ha bedöglik a rádiód, nyugodtan hozzá fordulhatsz.

– Örülök nektek. Ritkán van látogatóm. – A fürge emberke barátságos kézmozdulattal nyitott ajtót. – Kerüljenek beljebb. Nyulat vágtunk, igazán finom a húsa. Biztosan jólesik majd. Márta kitűnően főz, Freibergben, a Vörös Ökörben tanulta. Ha minden hozzávaló megvan, olyan ételt készít, amit a legelőkelőbb szállodában is megirigyelnének.

– Ha minden megvan hozzá! Ha! – Wilhelm letekerte nyakáról a gyapjúsálat, miközben a folyosón kifüggesztett, kitömött mátyásmadarat nézegette. – Valami jót mi is szívesen eszünk.

– Az evésben már nem lelem örömem, Wilhelm. Nézz csak rám, nincs fogam. Harminchárom ban kiverte az SA Olbernhauban. A harmadik fogsorom nehezen nő ki, mert a betegsegélyező nem fizeti. Szépségápolási költségeket a paciensnek magának kell megfizetnie. Kását kell ennem, mint egy pólyásbabának.

Négyesben üldögéltek a kis szobában, a terített asztalnál. A zöldmázas cserépkályha majdnem az egész falat betöltötte. Az ablakokban mindenütt növények. A sublóton kész és félig kész fafaragások.

– Szabad időmben ezekkel foglalatoskodom – mutatott

Reinhard az egyik szoborra. – A feleségem, krumplihámozás közben. Ezzel díjat is nyertem. Ma már nem kezelem olyan biztosan a kést, egyszer belenyúltam a körfűrészbe. „A munka harcmezején sebesült meg" – ezt papolta az egyik munkavezető. Te vagy hát Elfie? Jól ismerem az apádat. Ne vedd rossz néven, de ő volt a világ legtüstént kedőbb szakszervezeti fejese. Hónapokon át gyötört minket a szakszervezeti bélyeggel, meg hogy a favágók a famunkások szakszervezetében maradjanak, és ne menjenek át a nyomdaipariakhoz.

– Ma már nincsenek ilyen gondjai – mondta Heinz –, kétévi dutyi után most megint egy bútorgyárban dolgozik a Frankfurter Alleen.

– Furnérprésen – egészítette ki Elfie –, esténként olyan fáradt, hogy már semmihez sincs kedve. Nem elég az üzemben, még állandóan rendőrségi megfigyelés alatt is áll. Őt aztán jól kicsinálták. Még a híreket sem hallgatja meg a rádióban.

Az öreg favágó bólintott. Ráncos arca elkomorodott.

– Erről én is tudnék beszélni. Csoda, hogy az öregisten életben tartott... Hat hónap magánzárka Olbernhauban. Szakemberekre volt szükségük. Pocsékul áll az ügy... munkafront, führeri parancsok, állandó hajsza. Ennyi cellulóz még sose kellett nekik. A háború szaga bűzlik a levegőben.

Wilhelm a vele szemben levő falat nézegette.

– Nem itt lógott valaha Bebel arcképe? Saját kézjegyével? Emlékszem rá, amikor cseh elvtársakkal jöttünk össze és pilzeni sört cipeltünk át a határon. Egy egész hordóval.

Reinhard elgondolkozva bólogatott. Azok voltak a szép idők...

– A Fritzcel ragyogóan kijöttünk – merült el Wilhelm emlékeiben –, akkoriban sokat verekedtünk a stahlhelmesekkel. Emlékszel még Olbernhaura? Hogy potyogtak a röplapok? A városháza tetejéről. És a rendőrök kergettek minket. Micsoda kövér rendőrkopók. Ahogy az egyik megcsúszott és elterült a sárban! De elég legyen az emlékekből, most te beszélj, Fritz, amíg elkészül az ebéd.

Wilhelm elővette a zsebéből az Érchegység turistatérké-

pét, tanulmányozta a bejelölt turistautakat. Heinz Wilhelm vállán keresztül figyelte a térképet.

– A Prágából érkezett futár már tegnap óta odaát, Warnsdorfban van – mondta Reinhard bevezetésül. – A Központi Bizottság utasításait hozta magával. A prágai elvtársnak óvatosnak kell lennie, egy csokoládégyár ügynökeként utazik. Ti is tudjátok, milyen rengeteg fasiszta él a Szudéta-vidéken, ők alkotják ott Hitler ötödik hadoszlopát.

– Henlein szinte már helytartónak érzi magát – jegyezte meg Heinz.

– A Henlein-hadtestet SS-tisztek képezik ki. – Reinhard néhány ismerős Szudéta-vidéki elvtársa élményéről beszélt. – Rohamsisakban, ólmosbottal és tőrrel masíroznak. Jaj annak aki a kezükbe kerül!

A turistatérképről felpillantó Kunkelt közbevetette:

– Létezik egy teljesen legális Cseh Kommunista Párt, többmillió munkás és paraszt. De a prágai kormány szüntelenül ingadozik Kelet és Nyugat között. A franciákban és az angolokban bízik. Egyszerűen nem érti, hogy igaz barátja és szövetségese csak a Szovjetunió lehet.

– Ezzel nem mondtál semmi újat, Wilhelm. Minden röplapon ez áll. Brüsszelben világosan figyelmeztettek erre az elvtársak. A nácik meg akarják kaparintani a Szudéta-vidéket, majd egész Csehszlovákiát. Egy ragadozó fenevad mindig többet zsákmányol, mint amennyit meg tud zabálni.

– Nem tudom, Reinhard elvtárs, jó-e ez a hasonlat. Gondolj csak rá, miket gyártanak a Skoda Művekben? Nem gyerekkocsikat. – Heinz elgondolkodva húzta végig kezét az asztalterítőn, nyílt arca gondterheltnek tűnt. – Ha egy napon kitör a háború, minden darab pilseni harckocsi jól jön majd a náciknak.

Reinhard beesett arca elismerő mosolyra húzódott:

– Te szocdem vagy ugyan, mégis tudod hol a helyed. Akcióegység! Hiszen te az AEG-nél, a legnagyobb német villamosvállalatnál dolgozol. Vagy a Siemensnél? Érezhető már ott valami?

Elfie, aki a fafaragásokat nézegette, megfordult:

– Sok mindent nem tud az ember magának megmagyarázni. Ha rágondolok a bútorgyárra, ahol az apám most dolgo-

zik . . . Kevés ott a becsületes ember, sokan már előre be szeretnék magukat biztosítani.

– Tudod-e te lány, hányan voltak a bolsevikok, akik megcsinálták az ezerkilencszáztizenhetes forradalmat?

Wilhelm hozzáfűzte:

– Olyan idők is voltak, amikor, mint az ujjam egyedül álltál a véleményeddel az üzemben. Most . . . újra felfelé tartunk. Majd ötven berlini gyárban van pártsejtünk . . . És a jelszavunk: lassan dolgozz, rosszul dolgozz!

Hirtelen valaki feltépte az ajtót. Márta ijedten kiáltott:

– Apa! A Limmerich jön! Pont a mi házunk felé. Két SS kíséretében. Gyorsan, gyorsan!

Reinhard is megijedt.

– Vajon nektek szól a látogatás? Azonnal menjetek a fáskamrába. De mégse . . ., inkább a pincébe. Te meg Márta, rakd el gyorsan az edényeket. Minél gyorsabban! Limmerich a náci parasztszervezet falubeli vezetője.

Már a kapun dörömböltek. A kutya veszettül ugatott.

Elfie és Heinz egymásra néztek. Valaki elárulta őket! Házkutatás . . .

Wilhelm nyugodt volt. Tudta, hogy az ilyen akciók mögött rendszerint a Gestapo áll, a községi rendőrséggel együtt néha anélkül is. De itt a hegyekben? Egy helyi parasztszervezeti vezető? Újra dörömböltek a kapun, most már erősebben.

Márta elrámolta a tányérokat és evőeszközöket, becsukta a pincébe rejtőzöttek fölött a csapóajtót.

– Meddig dörömböljünk még? – lépett be a kapun mérgesen a parasztszervezeti vezető a némán hallgató két feketeegyenruhással.

– Éppen szecskát vágtunk Mártával. Te is tudod, Limmerich, mennyit zabálnak ezek a nyulak.

– Amíg meg nem zabálják őket . . . – A testes, túlságosan rövid lábú férfi, akinek túlméretezett fenekét Göring is megirigyelhette volna, nevetett saját tréfáján, majd dühbe gurult, újra ordítozott: – Hallgattasd már el ezt a dögöt! Micsoda korcs! Úgy ugat, mint egy igazi juhászkutya. És most: „heil Hitler!" Erre téged is megtanítottak Olbernhauban, nem igaz?

– Azóta sincs fogam – mondta Reinhardt. Nem akart ugyan

fejet hajtani „a falu bikája" előtt, ahogyan Limmerichet faluszerte hívták, de nyugtalanul szemlélte, ahogyan a két SS járt-kelt az udvaron és kinyitotta az istálló ajtaját. Ismerte őket. tudta róluk, hogy egy náci „örökbirtokos" öccsei, akik már évek óta a határőrségnél szolgálnak. Hírhedt verekedők és besúgók.

– Ez még mindig az én istállóm – mondta Heinz –, de mindent felforgathattok benne. Nálam se őzbakot, se cseh cigarettát nem találtok. Becsületes famunkás vagyok.

Limmerich intett nekik:

– Hagyjátok!

– De miért ácsorogtok itt az udvaron, parancsnok úr? Gyertek be a szobába, igyatok egy korty pálinkát. És mondjátok meg végre, mit akartok tőlem.

Miközben Reinhard bevezette a házba a három férfit, rémülten vette észre, hogy Wilhelm bőrkabátja, Elfie autósszemüvege és kabátja a fogason függ. De Limmerich oda sem figyelve haladt el mellettük.

A két SS a konyha felé oldalgott.

– Hű, de jó illat. Biztos nyúlsült készül – mondta egyikük, míg a másik gyanakodva szólt:

– Háztető-nyúl. Eltűnt az egyik macskánk.

– Ha tudni akarjátok, még kinn lóg a bőre. Az egyik nyulam felfúvódott. Itt csak két dolog segít, egy ütés a tarkójára és a fazék.

– Arról van szó, Reinhard néptárs – kezdte el a parasztszervezet vezetője –, hogy te nem jársz el a gyűlésekre. Ezért nekünk kellett hozzád jönnünk. A téli segélyről van szó. Csak nem akarsz belőle kimaradni?

Reinhard megkönnyebbülten sóhajtott fel. Ezek valóban nem tudnak semmiről. Nem házkutatásról, őrizetbevételről, letartóztatásról van szó.

– Éppen hogy csak meg tudom keresni a kenyérrevalót – szólt óvatosan –, mit tudok én adni?

– Nem is várjuk el tőled. De segíthetsz nekünk! A község tűzifának valót vágott ki. Tíz köbmétert. Ezt aprítsd fel. Legfeljebb túlórázik a körfűrészed.

– De ingyen, Reinhard – modta az egyik parasztlegény. olyan harsányan, mintha kaszárnyaudvaron lenne –, a Vörös Segélyre is volt időd.

– Na jól van – kelt fel székéről a famunkás –, felaprítom a fát. Van még valami?

– Nincs. A parasztok majd idefuvarozzák a fát. Már reggel. Aztán egy SA jön ide egy tehergépkocsival és elszállítja a felaprított fát. Freibergbe viszi. A szegényeknek.

A három hívatlan vendég eltávozott.

– Gyertek elő – kiáltotta Fritz és felemelte a nehéz csapóajtót. – De Elfie, te halálsápadt vagy. Majd kapsz egy kis pálinkát.

– És a motorkerékpárt nem vették észre a testvérek? – kérdezte hitetlenül Heinz.

– Pedig a gumik egész csinos nyomot hagytak – nézett ki fejcsóválva Wilhelm az udvarra. – Mindig tanul az ember!

– Tehát ma este? – Heinz ismét a turistatérképet nézegette.

– Igen, pontosan kilenckor, szeptemberben ilyenkor már egészen sötét van. A háromszázkilencvennégyes határkőnél találkozok vele. Így határozták meg. Minden utat ismerek, elvezetem a futárt egy szénégetőkunyhóhoz. A kunyhó üres, senki sem éget már faszenet. Ott várj, Wilhelm. El ne mozdulj onnan.

– Hiszen nem ez az első találkám. – Wilhelm nagyot szívott pipájából és elmosolyodott.

– Tehát átadod a jelentést a Prágából érkező elvtársaknak. Ők röplapokat adnak át neked, te meg énnekem. Talán levelek is lesznek köztük, amelyeket Ernst Thälmann cellájába akarnak becsempészni.

– Nem kellene-e figyelmeztetni a karlsbadi elvtársakat? Akár kommunisták, akár szocdemek. Az a hír járja, hogy a nácik csapatokat vonnak össze. Ha sikerül elfoglalniok a Szudéta-vidéket, mindnyájukat elkapják – mondotta Heinz.

– Azt hiszed, odaát alusznak? – Reinhard hangja ingerültnek tűnt. – Mit beszél bele mindenbe ez a zöldfülű? Fiatal még az ilyesmihez.

– És nekünk mi a feladatunk?

Elfie feszülten figyelte a társalgást. Reinhard mosolygott.

– Ti ketten késő nyári üdülők vagytok, esténként jókat sétáltok az erdőben, persze mindig a határjelzések mentén. Nem esik nehezetekre a szerelmespárt játszani! Ha baj van, mond-

játok: egy kicsit eltévedtünk. Amikor jön a határőr, hangosan beszélgessetek egymással, nevessetek, csicseregjetek. Ehhez jól ért Elfie. Legyetek megsértődve a zaklatásért, és ha felelősségre vonnának, bizonygassátok, hogy ártatlan üdülők vagytok. Így hallunk benneteket és figyelmeztetni tudtok minket minden veszélyre. Mindig a kunyhó közelében legyetek. A futár aztán hazamegy, mi pedig megrakodva röplapokkal visszajövünk ide. Mindig előttünk legyetek. Nálatok nem találhatnak semmit.

– Nagyszerű – mondta Wilhelm elégedetten –, vezérkari tisztnek kellett volna menned, Fritz.

– Nem is ez az első vállalkozásom.

– És mi történik a röplapokkal? Berlinben osztják majd szét? – Heinz elnyomta a hamutartóban félig elszívott cigarettáját.

– Elég a kérdezősködésből, gyerekek, ez már az én dolgom. A röplapokat a freiburgi csatornába dobom. Hadd fogjanak a horgászok végre valamit. – De megérkezett Márta. Egy szót se többet! A lány semmiről sem tud, és nem is kell tudnia. Így jó ez. Na, hogy a szállásról se feledkezzünk meg, Wilhelmnek még vissza kell térnie Frauensteinbe. Ott foglaltatott szobát neki a kertészet. És ti, anyakönyvileg még nem hitelesített nászutasok, nektek a Bienenmühler-tanyán foglaltattam két helyet.

Wilhelm mozdulatlanul állt a szénégetőkunyhó előtt, amikor Reinhard egy sötétzöld lódenkabátot viselő, magas férfival megérkezett. A jövevény barázdás arcát beárnyékolta a kabáthoz hasonló színű, nagykarimás kalap, szemén sokdioptriás szemüveg. Wilhelm mondta a jelszót: „Madrid", az idegen „Ebró"-val válaszolt. Reinhard és az idegen között ugyanez játszódott le.

Beléptek a kunyhóba.

– Rudi vagyok – mutatkozott be a Prágából érkezett elvtárs, és Wilhelm majd felszisszent, olyan erővel szorította meg a kezét. Az ördögbe is, gondolta magában, itt aztán van erő!

– Kovács voltam Mannesmann-nál – mondta Rudi bocsánatkérően – és többet használtam a kalapácsot, mint a tollszá-

rat. Tüzér is voltam egy évig. Utoljára az ebrói hídfőnél. Nemzetközi dandár. Biztosan hallottatok róla.

– Prágából érkeztél, Rudi? – kérdezte Wilhelm.

– Tulajdonképpen Párizsból – válaszolta Rudi, a zseblámpa fényénél figyelmesen beletekintve Wilhelm arcába.

Wilhelm nem is sejtette, hogy az előtte álló férfit már 1933-ban letartóztatták, de elvtársai segítségével sikerült megszöknie a koncentrációs táborból. A fasiszta bíróság távollétében kétszer ítélte halálra. Neve minden letartóztatási névjegyzékben szerepelt. Fejére tízezer márka vérdíjat tűztek ki.

– Te, elvtárs – fordult Rudi a pipáját tömködő Reinhardhoz –, amott a bokorban van egy felhívásokkal és barna könyvekkel telitömött zsák. Rejtsd el jobban egy kicsit. Óvatosság sohasem árt.

– Óvatosság, óvatosság – morogta magában a bienenmühlei, hát ilyen kevéssé bíznak meg bennem?

– Nemrég több futár jött át – Rudi cigarettára gyújtott –, ketten közülük jó barátaim voltak. Most Hallében vagy Lipcsében a boncasztalon vannak kiterítve.

Reinhard szó nélkül kiment a kunyhóból.

Rudi egy rőzsekötegre ült, és elgondolkodva nézte a sarokban heverő, mocskos, pléhfazekat:

– Tehát, Wilhelm elvtárs. Híreket! Két hét múlva újra Párizsba kell utaznom, a Központi Bizottságban az elvtársak biztosat akarnak tudni. Mi újság a berlini nagyüzemekben? Hány sejtjük, hány párttagjuk van? Vannak propagandistáik? Röplapjaik? Szóval, mindenről beszéljen, és kérem, ne szépítse a helyzetet! Nem szeretem a túl rózsás jelentéseket, de a borúlátókat sem. Egyik sem tesz jót. A párizsi és prágai elvtársak döntéseket hoznak, évekre előre terveznek. Tudnod kell, ha rendkívül komoly nehézségeink vannak a népfrontpolitika megvalósításában. A szociáldemokrata vezetők semmit sem változtak, tele vannak előítéletekkel a kommunistákkal szemben.

Wilhelm hallgatott, szívta a Ruditól kapott cseh cigarettát.

– Hidd el nekem, ha az üzembe a szakik vitatkoznak, ha bércsökkentés ellen tiltakoznak – mondhatom neked, Rudi –, egyikük sem kérdi, kommunista vagy szociáldemokrata volt-e a másik. Konkrét követelésekért folyik a harc. Ezeknél érez-

ni lehet az egységfrontot. A munkások akcióbizottságokat hoznak létre, legálisan a munkásfronton belül. A prolik megszívlelték a múlt tanulságait. Spanyolország példával szolgált nekik. A legtöbben tudják, hogy az egyedüli program, amely megfelel a német nemzet létérdekeinek, az az NKP programja.

A futár helyeslőleg bólintott.

– A párt vezetőinek az a véleménye, hogy az eddiginél jobban le kell leplezni a békéről szónokló és a háborúra készülő Hitler demagógiáját. És ami Spanyolországot illeti, a nagy konszernek jól bezabáltak ott. De más országokat is el akarnak nyelni és Hitlertől várják, hogy ezeket megszerezze. A mi nemzetközi dandáraink a spanyol köztársaság oldalán harcoltak. Ez így volt jó, nem történt hiába. Amikor ott kellett hagynom a lövegemet, felrobbantottam. Franco banditáinak kezébe csak hulladékvas került.

– Miért jöttetek el onnan?

– A Népszövetség benemavatkozási bizottságának határozatára. A külföldi önkénteseknek el kellett hagyniok Spanyolországot. És ki nem tartotta be a határozatot? Természetesen a fasiszták. A német Condor-légió és az olaszok. Katalóniában lefegyvereztek minket. Egyesek nem értették miért, mások meg sírtak. Aztán gyalog át a Pireneusokon! Hátunkban Franco zsoldosai, előttünk a francia kormány rendőrsége. Ne kérdezd, hogy jutottam el Párizsig. De ahogy az NKP mindig is mondta: véget kell vetni a munkásság megosztottságának, csak így győzhetünk. Erre tanít a spanyol polgárháború is.

Hirtelen felrántották az ajtót. Reinhard lépett be sietve.

– Az avar nagyon gyanúsan zörög. A két berlini nem lehet, azok a másik oldalon vannak.

– Az istenit.

A futár pillanatok alatt kirohant a kunyhóból, kabátja zsebéből pisztolyt rántott elő.

– Fogd – intette magához Wilhelmet és kezébe nyomott egy pisztolyt. – Minden esetre fel kell készülnünk.

Hallgatóztak. A zaj a bokorban erősödött. Az erdőt jól ismerő favágó halkan kuncogni kezdett. A sűrű bokrokból egy vaddisznó és két malaca törtetett elő. Ahogy az embereket meglátták, ijedten tűntek el egy fenyőcsoport mögött.

– Na – mondta Wilhelm szárazon –, remélem, elefánt nem lép elő a bokrokból.

– Menjünk a kunyhóba, nincs sok időnk. Beszélj Berlinről. Még mindig városi kertész vagy?

Wilhelm beszélt az üzemekről, amelyekben most kemény bércsaták folynak, elvtársakról, akik az illegális Központi Bizottság utasítására a munkásfronton belül törekszenek társaik megnyerésére.

– A sikert nem mindig lehet azonnal észrevenni – mondta befejezésül –, de türelmeseknek kell lennünk. Rómát sem egy nap alatt építették fel.

Rudi fejezte be a beszélgetést:

– Megyek. Ha tudod, add fel ezt a levelezőlapot Minna Wallnernak: Új-Köln, Horst-Wessel utca tíz. Ez egy fedőcím. A feleségem így tudja majd, hogy élek. Nős vagyok ugyanis, van két gyermekem . . .

Himmler, az SS birodalmi főnöke, egyben a német rendőrség főparancsnoka, kora reggel óta íróasztalánál ült. Vastag akták hevertek előtte, hogy megfelelő megjegyzésekkel ellátva és aláírva átadja őket a szomszédos szobában tartózkodó titkárának.

Semmi más nem érdekelte, teljesen beletemetkezett az irományokba. Kint, az ablak alatt, az őszi nap fényében szinte lángoltak a hársfák. A derűs szeptember némileg elfeledtette a berliniekkel a nyugtalan 1938-as év okozta kellemetlenségeket. Távolban a megszokott katonazene szólt.

Himmler semmiről sem vett tudomást. Még egyszer átjavítgatta azt az okmányt, amelyet hamarosan minden SS-alakulat előtt felolvasnak: „Legfontosabb feladataink közé tartozik, hogy a Führer és a nemzetiszocializmus minden nyílt és rejtett ellenségét felkutassuk és megsemmisítsük. E feladat végrehajtása érdekében sem saját, sem mások életét nem kímélhetjük." Még egyszer átolvasta a napiparancsot, és aláírta a két H-t, kötőjellel. Heinrich Himmler. Az okmányt átadta segédtisztjének, aki alig hallhatóan lépett be a szobába.

– Még ma továbbítsák minden egységhez. Ön is tudja, hogy nagy feladatok állnak előttünk. Minden szabadságolást azonnal beszüntetni, a szabadságon levőket visszarendelni.

Müller visszaérkezett már Freibergből? Amint visszaérkezik, haladéktalanul jelentkezzék nálam.

Miután az SS-tiszt elhagyta a szobát, Himmler egy pillanatra hátradőlt székében, arcát süttette a napfényben. Az íróasztalára helyezett csésze gyógytea után nyúlt, amelyet kezelőorvosa írt elő óránkénti fogyasztásra. Felesége javaslatára gyógyfüveket is használt. Megszállottként tanulmányozott minden középkori orvosi könyvet, hogy idegi eredetű gyomorbántalmait minél hatásosabb növényi főzetekkel gyógyítgassa. A tudományos gyógyászatra a természetes gyógymód híveinek dilettáns bizalmatlanságával tekintett, ez azonban nem gátolta abban, hogy rendszeresen röntgeneztesse magát.

A Völkischer Beobachter legújabb számát lapozgatta, átfutotta Henlein egyik beszédét, de gondolatai már a közeli jövő eseményei felé kalandoztak: bevonulás a Szudéta-vidékre, rendőri rendszabályok foganatosítása, kihallgatások, letartóztatások, vagyonelkobzások. Villámszerű gyorsasággal kell majd lecsapni, hiszen ott a betiltott pártok számos vezetője, sok újságíró, író, emigrált zsidó tartózkodik. Néhány levéltárat is le kell foglalni, mielőtt még mások, például az elhárító szolgálat rókái, bele nem ütik az orrukat. De bármi történjék is, a legfontosabb, hogy a Führer meg legyen elégedve.

Himmler arca öntelt mosolyra húzódott.

Igen, tábornokok is reszkettek tőle, a legmagasabb beosztású emberek is összerezzentek, mikor felhívta valamelyiket telefonon . . .

Ha valaki most látna, valamilyen kisebb beosztású tisztviselőnek vagy irodai alkalmazottnak vélhetné. Petyhüdt, kissé zsírpárnás és egyébként is kifejezéstelen arcát a vékony bajusz még jelentéktelenebbé tette. Csak a keret nélküli szemüveggel alig eltakart szúrós tekintet árulkodott arról, hogy a középtermetű, bajoros hanglejtéssel beszélő, állandóan gépiesen mosolygó ember minden idők legveszélyesebb tömeggyilkosa.

A segédtiszt jelentette:

– Müller SS-oberführer.

– Csakhogy megérkezett.

– Heil Hitler, birodalmi főnök!

Müller feszesen tisztelgett. Himmler kissé felemelkedett a székből, a belépő köszönését felemelt karral viszonozta.

– Ködös az idő. Igazán csoda, hogy Franz ebben a tejlevesben is ide tudta vezetni a tragacsot. És az út a repülőtértől idáig! Ennek a sofőrnek inkább tejeskocsit kellene vezetni. Úgy hajtott, mint egy óvónő.

Müller aktatáskájából egy köteg röpcédulát és brosúrát rakott ki Himmler asztalára.

– A zsákmány.

Müller azelőtt a bajor államrendőrség tisztviselője volt, s ebben a minőségében korábban meglehetősen gyakran kellett a nemzetiszocialistákkal szemben eljárnia. Most viszont a „barikádon innen" kétszeres erővel igyekezett elfeledtetni a korábbi években elkövetett bűnöket. Göring szívből gyűlölte, de Heydrich felhasználható átállónak tekintette. Müller a bűnügyi rendőrségnél nélkülözhetetlen „kopó típusú" férfi volt, és kellő ravaszsággal is rendelkezett.

– Rutinmunka volt, birodalmi főnök. A röplapokat Csehszlovákiában, a brosúrákat pedig valószínűleg Párizsban nyomtatták.

– Hány darab lehet?

– Röplap mintegy kilencszáz. Aláírás: a Kommunista Párt Központi Bizottsága. Tartalma a szokásos: „Hitler háborút jelent. A hadiüzemben végzett munka népgyilkosság."

– És a brosúrák? Megint valami disznóság? – Himmler halkan beszélt, fejébe szállt a méreg. – Kik a tettesek – fűzte hozzá –, és hogyan osztották szét ezt a vacakot?

Müller parasztos arcában megfeszültek az izmok.

– A röplapok egy részét lezárt pléhdobozban a freibergi csatornán úsztatták le. Feltehető, hogy a folyó mentén a röplapok küldőinek társai készenlétben álltak, hogy kihalásszák a dobozokat. – A többit egy billenődeszka segítségével szórták a tömeg közé Olbernhauban egy tetőablakból. A szórás technikája: egy vízzel telt lyukas vödör a deszka egyik végén, a másikon a röplapok. Amikor a víz kifolyik a vödörből, megbillen a deszka és a röplapok kihullanak. A szerkezet készítője addigra árkon-bokron túljutott.

– Ravasz szerkezet, de nem egészen új. Letartóztatások? – Himmler türelmetlenül lapozgatott a jegyzőkönyvekben.

– Először a határövezetben tartóztattunk le minden gyanús személyt. Egy-két hal mindig fennakad ilyenkor a hálóban.

Utánanéztünk az alibijüknek. Ezzel egy időben járőrökkel kutattattam át mindazokat a helyeket, ahol korábban találkákra került sor. Az egyik szénégetőkunyhónál – a háromszázkilencvennégyes kőnél – kissé közelebb jutottunk a dologhoz. Egyikük fennakadt a hálón. Freibergben megdolgozták az embereim. Régi kuncsaft, egyszer már őrizetbe vettük.

– És hol van most a fickó? – kérdezte Himmler mozdulatlan arccal.

– Egyelőre vizsgálati fogságban a freibergi fegyházban. Famunkás, Bienenmühléből, egy isten háta mögötti határ menti községből. A freibergi csatornánál levő, nem működő papírmalomnál figyelték meg. Éppen varsákat rakott le. Mindig hajnalban jelent meg itt, hogy hazavigye az éjszaka fogott angolnákat. Itt az aktája. Valamikor kommunista párttag volt. Fritz Reinhard a neve, ötvenöt éves, özvegy. Embereim két óra hosszat, vagy még tovább is elszórakoztak a fickóval. Nem énekelt, hallgatott mint az osztriga.

– Ez minden?

– A malom melletti istállóban mindent megtaláltak az embereim. Forrasztópákát, üres pléhdobozokat. Még a Vörös Zászló néhány összetépett példányát is. Reinhard lánya azt állítja, hogy az öreg mindent maga csinált. Tehát találkozóhelyről és a továbbításról is gondoskodott.

Müller ezzel becsukta a dossziét.

Himmler arca még mindig szenvtelen maradt. Aláírta az okmányt, visszaadta Müllernek.

– Az urak ott Prágában és Párizsban nagyon csipkedik magukat, mindig új módszereket ötlenek ki, újabb akciókba kezdenek. Kihalászták a dobozokat?

– Körülbelül huszat – Müller kifejezéstelen hivatalnokképe elvörösödött a zavartól –, embereim későn érkeztek.

Himmler arca még mindig szenvtelen maradt.

– Be kell foltoznunk a lyukat. A csehszlovák határon nem jöhet át több röplap.

Müller buzgón bólogatott.

– Attól tartok sok munkánk lesz még. Hiszen ennek a Reinhardnak társai is voltak, főnök. Az Érchegységbe évente sok ezer turista látogat, és sok százan laknak turista házakban.

– Az Érchegység számunkra már kiégett tűzhányó. Most

a Szudéta-vidékre vonulunk be, akár tetszik ez Chamberlain úrnak, akár nem. És akkor Müller engedje el a pórázról valamennyi kutyáját. Odaát már most nekünk dolgoznak Henlein emberei, éjjel-nappal talpon vannak, jegyzékbe vesznek minden kommunistát, szocialistát, zsidót és zsidóbarátot. Mi csak begyűjtjük őket. Megtelnek majd a lágereink.

Müller felállt, remélve, hogy köszönetben, elismerésben lesz része.

Himmler azonban máris egy újabb ügydarabot vett elő, alig válaszolt Müller köszönésére.

– Heil Hitler.

A segédtiszt jelentett:

– Canaris tengernagy úr megérkezett.

– Vezesse be kérem.

A tengernagy egyenruhában volt, kék zubbonyára első világháborús vaskereszt volt kitűzve.

– Éppen jókor jön, tengernagy úr – vezette be Himmler a beszélgetést –, bevonulásunk a Szudéta-vidékre egy sor problémát vet fel. Emberei jó előmunkálatokat végeztek. A Wehrmachtot az SS követi. Kirámoljuk a bolsevikek fészkeit, még akkor is, ha emiatt egyes külföldi újságok átkozódni fognak.

Canaris élvezettel veregette meg ujjával a felkínált szivar végét Mielőtt válaszolt volna, még egyszer átgondolta a beszélgetés célját. Azért jött, hogy megbeszélje Himmlerrel, hogyan dolgozzon együtt a biztonsági szolgálat az ő szervezetével.

– A Szudéta-vidék megszállásával nagy ipari potenciálhoz jutunk, de egy csomó értelmiségit is örökölünk. Ezek majd jajgatnak, emigrálnak, Párizstól Londonig telefirkálják az újságokat panaszaikkal a nálunk szokásos módszerek miatt.

Himmler rámutatott az előtte heverő külföldi újságokra.

– Máris naponta ez történik, tengernagy úr. De ez nem zavar minket. A Führer egyszer azt mondta, hogy az utókor nem fogja tőlünk számon kérni, hogy milyen módszerekkel érjük el céljainkat, csupán azt, hogy elértük-e őket.

Himmler szokása szerint lassan, tagoltan beszélt.

– Teljesen így vélem én is, birodalmi főnök. Kilencszáztizennyolc óta legveszedelmesebb ellenfelünknek a bolsevista Oroszországot tartom. A Führer véleménye is ez.

– De beszéljünk most a mi dolgainkról, ha megengedi, ten-

gernagy úr. Megegyeztünk abban, hogy a biztonsági szolgálatunk munkája befelé, az ön elhárító szolgálatáé pedig külföldre irányul. Sajnos olyan esetek is előfordultak, amikor a hatáskörök keresztezték egymást. Az információk rendszeres cseréjével bizonyára meg tudjuk ezt előzni. Tehát, jobb együttműködést. Ugyanazt a vadat akarjuk elejteni, tengernagy úr. Embereim friss nyomot követnek, amely Párizsba vezet.

– Az én embereim főleg keleten portyáznak. A Szovjetunió hadüzenet nélkül is potenciális ellenfelünk. Ügynökeimet olyan szakemberek között csempésztem be, akiket ipari vállalataink küldenek Oroszországba. Az ügynökök egy része persze lebukik, büntetőtáborokban köt ki vagy puskavégre kerül. Az orosz gyárak mérnökei ugyanis hamarosan kiszagolják, hogy valóban szakemberrel dolgoznak-e vagy sem. Akik ezt is megússzák, szorgalmasan küldik jelentéseiket.

– Vannak azonban olyan körmönfont akciók is – vélte Himmler kis gondolkodás után –, amelyekben német állampolgár nem vehet részt legfeljebb háborúban. A Führer nem szereti hallani, ha a diplomaták panasszal fordulnak hozzá. Arról tájékoztattak, hogy az ön kettes osztálya néhányszor túlságosan vakmerően viselkedett, például felrobbantott a Donyec-medencében egy vasúti váltóházat.

Canaris összeráncolta a homlokát.

– Hiszen éppen ilyen feladatokra képeztük ki ezeket az ügynököket. Remélem, háború esetén egy zászlóaljba tömörítik majd őket. Egész egységnyi tapasztalt gengszter, akár Chicagóból is származhatnának. A többségük emigráns, fehérgárdista, ukrán, sőt lettek és litvánok is vannak köztük. Jól ismerik az országot, a nyelvet, a szokásokat. Annyi vaj van a fejükön, hogy életfogytiglani börtönhöz is elegendő lenne. És még van egy előnyük: bizonyos európaiak egyenesen hazafiaknak tekintik őket. Az elhárításnak szüksége van az ilyenekre. Hogyan is mondotta monsieur Talleyrand? Szeretem az árulást, de az árulókat nem.

Himmler mosolygott. Tetszett neki ez a mondás.

– Én sem szeretem őket, tengernagy úr. A lényeg, hogy kinek vannak hasznára. A döntő az, hogy mi magunk milyen álláspontot foglalunk el. Ennek ellenére, legyen óvatos az orosz emigránsaival. Olyanok is vannak köztük, akik kétfelé dolgoznak.

– Csodás, gyorsan ható gyógyszereink vannak az ilyen fickók részére. Az én elhárító szolgálatom nem a galambtenyésztők egyesülete.

– A Gestapo sem az, tengernagy úr – Himmler szavai hidegen hangzottak. – Szorosan együtt kell működnünk. Minden acsarkodás nélkül. Legyen erre gondja a munkatársainál is. – Egyébként még egy újságom van: a szociáldemokrata párt vezetői sátrat bontanak Prágában. Párizsba költöznek. Jó orruk van az uraknak.

A segédtiszt egy levelet hozott be:

– Bocsánat, birodalmi főnök, rendkívül sürgős!

Canaris az ablakhoz lépett, letekintett a néptelen Prinz Albrecht utcára. A két intézmény együttműködése biztosított. Az SS főnöke és ő egyetlen szekér, a Nagy-Németország szekere elé vannak fogva. A kocsit egyszer talán még lecserélik, de Nagy-Németország tovább él!

Így töprengett Canaris, amikor Himmler hirtelen tőle szokatlan örömujjongásba tört ki.

– Megtörtént! Megtörtént! Münchenben aláírták az egyezményt. A Duce, Daladier és Chamberlain. Teljesítették, amit a Führerünk követelt tőlük. A Szudéta-vidék a miénk! Holnap, október elsején, bevonulunk.

1938. szeptember 30-án este Neville Chamberlain a londoni Downing Streeten kijelentette: „Hiszek benne, hogy sikerült megmentenünk a békét."

Körülbelül ugyanebben az időben Csehszlovákia új miniszterelnöke, Sirovy tábornok, reszkető hangon mondta el rádióbeszédében. „Cserbenhagytak minket, magunkra maradtunk." A Szovjetunió által felkínált segítséget nem fogadta el, a tőkés Nyugat pedig feláldozta Csehszlovákiát.

A Trisztán utcai lakás bejárati ajtaján csillogó réztábla függött, rajta két név: Claus Schenk von Stauffenberg gróf lovassági kapitány, alatta Dr. Berthold Schenk von Stauffenberg gróf, ügyvéd.

– Nálunk jelenleg agglegényélet folyik, kisasszony – kért elnézést az idősebb fivér, Berthold gróf, és tágas dolgozószo-

bába vezette Inge Brosiust. Az ablakon keresztül egy kopaszon szürkéllő körtefa széttépett ágai tekintettek be a szobába. A novemberi eső kissé alábbhagyott, de az égen még mindig sűrű felhők gomolyogtak, újabb zápor fenyegette a járókelőket. A szobában kellemes meleg volt. Az íróasztal lámpája enyhe fényt vetett a könyvekkel borított asztalon heverő papírhalmazra.

Az íróasztalnál ülő Claus von Stauffenberg felpattant a székről és kezet csókolt az újságírónőnek. Leültette és kívánságai, hogyléte felől érdeklődött. Örömét fejezte ki, hogy a lány ismét meglátogatta. Sajnos – jelentette be – felesége elutazott.

– Egészen átáztam – mondta Inge Brosius, egy nedves hajtincset hátrasimítva homlokából –, de egy konyakos kávé újra meghozná életkedvemet, gróf úr. Remélem, nem leszek túlságosan terhére az uraknak. A Wannsee pályaudvartól önökig igazán nincs messze. De ez a szörnyű szél és eső! Maradtam volna inkább Olaszországban. Egy héttel ezelőtt Ostiában még lehetett a tengerben fürdeni. De a szerkesztőségem azt kívánta, hogy hazatérjek a külföldi tudósítók ülésére. Tárgy: mit szólnak külföldön a Szudéta-vidéki bevonuláshoz? Mit a zsidók elleni rendszabályokhoz? Bodo elnézésüket kéri, ha sikerül, utánam jön.

Inge Brosius körülnézett a dolgozószobában. Sok-sok hónappal ezelőtt tett látogatása óta semmi sem változott, a falakon körben könyvespolcok, a plafonig megrakva történelmi művekkel, atlaszokkal, hadtudományról és nemzetközi jogról szóló könyvekkel. Az egyik polcon szépirodalom, köztük Fontane, Thomas Mann, Gottfried Keller, Oscar Wilde művei.

– Aha, és ott az üvegvitrinen mint azelőtt, most is ott áll a Bambergi lovas bronzszobra . . . Bodo szerint az ön testvére hasonlít egy kissé a híres lovashoz.

– A kisasszony látta már gyűjteményünk legpompásabb darabját? A hechingeni Stauffenberg-vár romjait? Berthold festette tizenhat éves korában. Ez itt pedig lautlingeni kúriánkat ábrázolja. Ez nem olyan kastély mint az Alvensbergeké, inkább kényelmes paraszthház, amelyet az apám nagy szeretettel hozatott rendbe.

– Olyan ember volt, aki articsókát termelt még a kis al-

pesi legelőkön is – tette hozzá Berthold és a fényképek közül előkeresett egyet, amely a három fivért a szülőkkel együtt ábrázolta.

– Ezt meg kell még néznie. Olyan humoros. Az öreg úr mintha gróf Zeppelinre hasonlítana. Anyám meg úgy ül itt, mintha azon csodálkozna, hogy három fiút hozott a világra. Berthold és Alexander egyébként ikrek, ami azonban nem látszik meg rajtuk. Azt, hogy apánk az utolsó württembergi király udvari főmarsallja volt, bizonyára elmesélte már önnek Bodo.

– Azt a megjegyzést is tette, hogy a svábok páholya volt az egyedüli, amelyet Hitler nem tudott feloszlatni.

Inge Brosius jól érezte magát ebben a körben.

– Azt hiszem még ezt sem látta.

Claus von Stauffenberg egy vastag füzetet nyújtott át a lánynak, amely Stefan George költő verseinek kéziratát tartalmazta. A költő kissé gőgös arcképe is benne volt a füzetben.

Inge nem tudta megérteni, miért tanúsított ez a két okos férfi olyan megkülönböztetett tiszteletet ezzel a különc, önfejű emberrel szemben.

– Ez Stefan George? Nem sokat foglalkoztam vele. Néhány versét olvastam ugyan, de azokat túlságosan komornak és elvontnak éreztem. Nem fekszik nekem a költészete, inkább Mörickéé vagy Heinéé. Hofmannstahl is túlságosan dagályos, annyira dekadens, hogy az embernek állandóan hervadó virágok jutnak az eszébe versei olvasása közben.

– Ön nem ismerte a mestert. Ránk lenyűgöző hatással volt. Feledhetetlen! Annak idején gyakran túráztunk, sokszor üldögéltünk éjszakákon át a tábortűz mellett. Fiatalok voltunk, vitatkoztunk, hogyan szabadulhat meg az ország a pártvillongásoktól. Stefan George, Goethe, Rilke, Hölderlin verseit szavaltuk. Mi már akkor bebarangoltuk a sváb vidékeket, amikor a Hitlerjugendnek, a maga bárgyú menetelgetéseivel még a gondolata sem született meg – mondta Bertold van Stauffenberg a múltra emlékezve.

– George becsületes, áldozatkész férfi volt – egészítette ki testvére. – Természetesen pletykák is keringtek róla, például, hogy homoszexuális volt. Jó anyánk erre sietve Heidelbergbe utazott válaszért. Nos, Gundhof professzor megnyugtatta őket.

Claus mosolygott.

– Jól hallottam, hogy öt éve önök őrséget adtak George ravatalánál? – kérdezte Inge Brosius a füzetben lapozgatva.

– A mester Tessinbe utazott, hogy megünnepelje hatvanötödik születésnapját, nem tudta elviselni, hogy Goebbels propagandacélra használja fel őt. Ott is halt meg.

Claus becsukta a versesfüzetet. Valahogyan kedvét szegte, hogy ez a hidegfejű nő nem képes megérteni George lángelméjét. Hebbel szavai jutottak eszébe, aki egy alkalommal azt mondotta, hogy előbb vetkőzik le egy lány meztelenre, mintsem egy fiatal férfi feltárja a lelkét... Van-e egyáltalán valami értelme, hogy erről, mármint a mester és tanítványai közötti meghitt viszonyról szót ejtsenek? Ki értené ezt meg? Témát kell váltani.

A vitrinhez ment.

– Nézze ezt a pásztorfurulyát. Mies környéki parasztok ajándéka. Ahogyan ön is tudja, az egyik hadosztály Ib tisztjeként én is részt vettem a Szudéta-vidék megszállásában.

– Fogadni mernék, hogy Brosius kisasszony nem érti meg a katonai tolvajnyelvet, amelyet minden magasabb rendfokozatú tiszt annyira szívesen használ. Az Ib a törzs második tisztje, ő szervezi az ellátást.

Inge mosolyogva említette, hogy az újságíróknak is van tolvajnyelve. Majd olyan kérdésre tért át, ami közelről érdekelte.

– Mit követtek el ezekben a napokban a zsidók ellen?! A külföldi sajtó még soha ilyen egységesen nem tükrözte a világ felháborodását és megdöbbenését. Roosevelt elnök tiltakozott.

A két Stauffenberg lehajtott fejjel ült. Hosszú ideig hallgattak. Végül Berthold kezdte el:

– Be kell vallanom, azóta a bizonyos novemberi este óta szégyenlem, hogy német vagyok. Szabadjára engedték a berlini csőcseléket, amely zsidó üzleteket rabolt és rombolt. Fáklyaként égtek a zsinagógák, állatként taglóztak le zsidókat.

– Amikor a Bendler utcához értem, láttam zsidókat, akiknek körömkefével kellett pucolniuk a földalatti lépcsőjét, miközben SA-katonák őrizték és ütlegelték őket. Az állati durvaság orgiája volt. Az emberek, ha elítélték is ezt, féltek. Behúzták a fejüket és továbbálltak. Én is, aki a Wehrmacht egyenruháját viselem.

Claus egy brazil szivarra gyújtott. Az idősebb Stauffenberg így szólt:

– Mostanában új utasításokat adtak ki. Sárba tiporták a nemzetközi jogot, minden emberi jogot. Ma kaptam kézhez őket. „Kiegészítések a nürnbergi törvényekhez". Ehhez járul még a náci előkelőségek meggazdagodása, az úgynevezett árjásítás segítségével. Göring persze itt is élen jár.

Nyomott hangulatban hallgattak. Az ablakok üvegeit újabb zápor verte. Távolban a villamos kékes fényei villóztak. Valahonnan egy rádió hangszórójából a közkedvelt slágerénekesnő, Zarah Leander érzéki hangja szűrődött be a szobába, a „Lehet-e bűn a szerelem?" kezdetű dalt énekelte.

Claus von Stauffenberg végre megszólalt:

– Mostanában gyakran foglalkoztat az a gondolat, hogy lesz-e háború? Mi vár ránk, ha ismét egy világégés elindítóivá válunk? Az állam iránti lojalitásnak is határt kell szabni.

Inge ijedten nézett a fiatal Stauffenberg arcába, okosságot és jóságot sugárzó szemeibe:

– Azt beszélik, hogy nő az ellenállás a magas rendfokozatú tisztek soraiban. Gyakran említik Beck vezérezredes nevét. Mióta lemondott, elkeseredett emberré vált.

– Annak idején a birodalmi bíróság előtt kiállt Hitler mellett, ami aztán gyors előrejutást biztosított számára. Hitler úgy formálja a „csíkos nadrágú" urakat, mint a vajat, pedig ezek egyébként meghitt atyafiságban vannak a nehézipar vezető köreivel. Sokan közülük komoly anyagiakban is részesülnek – mondta Berthold.

– Olyan emberektől, akik életükben már egyszer-kétszer gerinctörést szenvedtek, nem várhatjuk el, hogy egy újabb döntésnél egyenes gerinccel álljanak – tette hozzá Claus von Stauffenberg, és rámutatott Gneisenau, a német történelem egyik legnagyobb hadvezére falon függő festményére. – Igen, az ő életében másként volt. Ő és York!

– És egy akaratgyenge király.

Inge Brosius a száraz gallyakat az ablaküveghez verdeső, süvítő szelet hallgatta. Háború lesz? Nem, ezt nem hitte. Hitlernek mindeddig minden terve tulajdonképpen bonyodalmak nélkül sikerült. Hatalmas erőknek kell mögötte állniok, amelyek külföldön is bonyolítják a szálakat... Ameri-

kában, Angliában, Franciaországban. Államférfiak is hipnotizáltan merednek a német kancellárra, aki a fegyverkezéssel hatalmas nyereségekhez juttatja őket.

– Tehát Beck nélkül? – kérdezte Inge bizonytalanul. Vőlegényétől tudta, hogy ez a Beck vezérezredes, aki szellemileg jóval a vezérkari tisztek átlaga fölött áll, a tudós és egy császári iskolából származó tiszt típusának furcsa keveréke. Konzervatív beállítottságú, akinek még mindig a vérében van a hohenzollerni korszak és aki egy rendi állam megvalósításáról álmodozott, amibe egyébként már Bismarcknak is beletörött a foga. Egy államról szakszervezetek és hasonlók nélkül.

– Ki kell várni – mondta Claus –, ez az ötvenkilenc éves férfi mint Götz von Berlichingen, egyelőre még semmit sem tesz. Ki törődik egy levitézlett vezérkari főnökkel? Mellesleg az ő kötelessége volt, hogy figyelmeztesse Hitlert a kétfrontos háború veszélyeire: arra, hogy a csatabárdot csak kedvező feltételek esetén szabad kiásni. Állítólag három felterjesztésben is megtette ezt. Az eredmény: elfogadták lemondási kérvényét.

Hosszan csengettek a bejárati kapun.

– Bocsásson meg – emelkedett fel székéről a kapitány –, nincs itt a háztartási alkalmazottunk. Feleségemet és gyermekeimet kísérte Lautlingenbe. Tudtommal ön is értesült róla, hogy májusban megszületett a harmadik gyermekem. Úgy látszik, nálunk már családi hagyomány, hogy kizárólag fiúgyermekek születnek.

– Egyébként ragyogó fickók, csak svábul beszélnek – jegyezte meg az idősebb fivér mosolyogva.

A csengetés megismétlődött. Bodo von Alvensberg bőrig ázva állt az ajtóban. Feldúltnak látszott, arca természetellenesen sápadt volt.

– Éppen most voltam szemtanúja, miként szállítják el a zsidókat. Hosszú oszlop. Csak férfiak. Néhányan közülük kitűzték az első világháborús ezüstkeresztet. Hadirokkantak is voltak köztük. Emlékek Verdunből vagy Flandriából, ezt a bámuló tömeg képébe is belekiáltották... Szörnyű.

Bodo egy székbe vetette magát. Inge vigasztalóan simogatta.

Berthold von Stauffenberg néhány újonnan megjelent hivatalos közlönyt hozott be. Az asztalra csapta őket.

– A minket követő nemzedékek undorral és szörnyűlködve fogják olvasni ezeket. Figyeljenek rám. Ez egy Göringnél lefolyt tárgyalás következménye: a zsidóvagyonokat ki kell sajátítani. El tudom képzelni a megvalósítást! Fel kell számolni a zsinagógákat.

– Csak elmebetegek találhatták ki, hogy a zsidók maguk rombolták le a kiégett zsinagógákat. Parkolóhelyek kellenek! – tette hozzá Alvensberg.

Inge Brosius jegyzeteket készített.

– Zsidó nem alhat olyan vasúti hálókocsiban, amelyben egy árja van elhelyezve. Ha a vonat tömött, a zsidóknak a folyosón kell állniuk. Zsidó nem használhat gyógyfürdőt és nem lehet autója, más autóját sem vezetheti. A vezetői jogosítványokat bevonják tőlük. Zsidó orvosok nem praktizálhatnak, ügyvédek pedig már régóta nem.

Berthold von Stauffenberg nemzetközi tekintélyű ügyvédeket, világhírű orvosokat nevezett meg.

Inge Brosius egyetértően bólintott. Ő is ismert világhírű zsidó Nobel-díjasokat: fizikusokat, vegyészeket, antropológusokat.

Ismét Berthold szólalt meg:

– Zsidóknak tilos színházba, hangversenyre járni, nyilvános parkot látogatni, zsidó gyermekek nem tanulhatnak városi vagy állami iskolákban, egyetemen pedig egyáltalán nem.

– És mindnyájan sárga jelet kötelesek viselni.

Hosszú ideig csend volt a dolgozószobában, mindnyájan gondolataikba mélyedtek. Claus von Stauffenberg törte meg a csendet és arról az aggodalmáról beszélt, hogy a két keresztény felekezethez tartozó egyházak is üldözéseknek lehetnek majd kitéve.

– A Führer iránti feltétlen engedelmesség érzése bennem nagyot változott. Úgy érzem, a tiszti egyenruhát, amelyet büszkén viselünk, bemocskolták – mondotta komoran.

Újra csengettek a folyosó ajtaján.

Az SA barna ingét viselő házmester felemelt kézzel jelentette, hogy rövidesen légoltalmi gyakorlatra kerül sor. A ház összes lakóinak, a vendégeknek is a pincébe kell vonulniok. Ásó, tűzcsapó, vödör – minden kéznél legyen.

– Kapitány úr, önnek a padláson kell figyelőállásba vonulnia. Gyújtóbombaveszély.

– Úgy? Gyújtóbombaveszély? És mit kell tennem, ha véletlenül rombolóbombák hullanak? – Stauffenberg mint mindig, most is nyugodt hangon beszélt, de a visszafojtott bosszúság nyugalmával.

– Hiszen ez csak gyakorlat, kapitány úr. A Führer nem engedi, hogy komollyá váljék.

A házmester összevágta bokáját és elment.

Beck és a fasiszta vezetés közötti véleménykülönbségek nem közvetlenül Hitler hatalomra jutása után kerültek felszínre. Széles körben tudtak róla, hogy közvetlenül a fasiszták hatalomra kerülése előtt Beck védelmébe vett két tisztet, akiket a Hitler iránti rokonszenvük miatt bocsátottak el a Reichswehrből. A nácik nagyra értékelték Beck eme megnyilvánulását. A fasiszták hatalomra jutásának első éveiben Beck a vezérkar főnöke volt. Wheeler-Bennet angol történész megjegyzi, hogy „Beck mint katonai megalkuvó eleinte hajlandó volt együttműködni a nemzetiszocialistákkal, mert úgy vélte, ezzel elősegítheti, hogy Németország újra vezető helyet foglaljon el a nemzetek között".

1938-ban azonban, amikor Hitler elhatározta a háború megindítását, Beck azt mondta: Németország még nincs kellőképpen felkészülve . . .

1938. május 28-án Keitel, a Wehrmacht főparancsnoka, mégis megkapta Hitlertől az utasítást, amely így kezdődött: „Megváltoztathatatlan elhatározásom, hogy belátható időn belül katonai akcióval semmisítsem meg Csehszlovákiát."

Hitler döntése, hogy a támadást még 1938-ban megindítja, három feltérjesztés megírására késztette Becket, amelyekben bizonyítani próbálta, hogy a háború kirobbantásához több időre van szükség . . .

Becket az a meggyőződése vezette, hogy Németország nincs kellőképpen felkészülve a háborúra. Éppen ezért javasolta a tábornokoknak, hogy ne vállalják a felelősséget Németország elkerülhetetlen vereségéért.

Hitler . . . 1938. augusztus 10-én tanácskozásra hívta össze a fasiszta tábornoki kart. A szárazföldi haderő főparancsnoka, von Brauchitsch, aki korábban egyetértett Beck felterjesztésével, mereven visszautasította, hogy önként lemondjon . . . Egyedül Beck kérte elbocsátását, mivel más választása nem volt. Helyére Halder került.

D. Melnyikov: 1944. július 20. – Legenda és valóság. Berlin, 1966. 66. oldal.

A Wehrmacht Főparancsnokság Bendler utcai épületének főbejárata előtt álló őr első pillantásra felismerte a polgári ruhás urat, akinek korábban éppen eleget tisztelgett, mikor magán érezte a magas elöljáró szigorú tekintetét.

De Beck vezérezredes, a vezérkar nemrég még rettegett főnöke, aki most világos színű felöltőben haladt el az őrvezető előtt, bukott embernek számított. Az őröket kioktatták, hogy nem kötelesek neki többé tiszteletadást teljesíteni. Az őrkatona egykedvűen pillantott a volt tábornok fáradt, beteges arcába. Beck egy pillanatra megállt, tekintetét a legfelső emelet ablaksorára vetette, ahol egykor az ő szolgálati szobája volt, és ahol most Halder az úr.

Fájó érzés... most polgári személy, még ez az őrvezető sem vett róla tudomást.

Már egy év telt el távozásom óta... Azóta minden reggel ugyanazok a gondolatok... Most kell elmenned otthonról... az egész vezérkar rád vár.... íróasztalodon hevernek a Hitlerhez írt beadványok, amelyekben követeled a tervezett támadó hadműveletek elhalasztását, mert még nem vagyunk kellőképpen felfegyverkezve, még több harckocsira, még több repülőgépre van szükségünk. Minél erősebbek vagyunk, annál közelebb a győzelem. A világuralom megszerzéséhez nem elég nagy szavakat hangoztatni. Öt év múlva igen, akkor majd lecsaphatunk rájuk és kiköszörülhetjük az 1918-as csorbát. Nem megmondta-e már nekünk maga Ebert a Brandenburgi Kapunál, amikor visszatértünk a harctérről: „Most haza kellett térnetek, de a harcmezőn nem szenvedtetek vereséget". Tehát nem győztek le minket! Egy napon majd boszszút állunk Versailles-ért. Egy napon...

Hitler és tanácsadói azonban az ipar vezetőivel együtt már most szeretnének aratni.

Miközben Beck befordult a Tirpitz-partra, gondolatai a múltba kalandoztak.

Az ördögbe is. Milyen jól kezdődött! A Ruhr-vidéki királyok jól tudták. melyik lóra tegyenek, amikor Hitlert és híveit pénzelték. Sokan aggodalmaskodtak ugyan, amikor Hindenburg őexcellenciája birodalmi kancellárrá nevezte ki ezt az osztrák kalandort. A Német Tisztek Birodalmi Szövetségében suttogtak, vicceltek, nevetgéltek rajta, de azért tisztelték is. És milyen erős pozíciókat hódított meg: a hadsereget, a

diplomáciát, az igazságügyet, a pénzvilágot... Belülről ásta alá és kaparintotta meg őket. Ő, Ludvig Beck, segítséget nyújtott neki ehhez. Őszintén akarta, hogy a potsdami szellem újjáéledjen és a Wehrmachtban friss vizet öntsenek a pohárba... És most mi van? ... Búcsút mondhat a katonaéletnek...

Nem – arra a legborúlátóbb órájában sem számított, hogy minden teketória nélkül elfogadják lemondását. Ezt a szégyent sohasem fogja kiheverni...

Hitler talán elfelejtette, hogy az Ausztria és Csehszlovákia elleni felvonulási tervet ő agyalta ki? A tervet azonban akkor kellett volna végrehajtani, amikor Németország már talpig fegyverben áll.

Felterjesztéseiben nyomatékosan figyelmeztette Hitlert, hogy Csehszlovákia megtámadása esetén Franciaország, majd Anglia is beavatkozik a háborúba és ez végzetes következményekkel jár Németországra nézve...

A Führernek azonban, akárcsak Ausztria esetében, most is hihetetlen szerencséje volt. Ki tudhatta, hogy a nyugati hatalmak ennyire lapítanak majd Hitler előtt. Ausztria ma Ostmark, Csehszlovákia pedig protektorátus.

Ezután már nem megy majd minden ilyen simán... Kassandrára sem hallgattak Trójában – és Trója el is esett...

Bismarck kezéből is kitépték a gyeplőt, amikor fiatal császár került az ország élére. Bőven lehetne az ilyen történelmi párhuzamokat elemezni.

Az elhárító szolgálat épülete előtt Beck Osterrel találkozott, aki éppen reggeli lovaglásról érkezett meg.

– Igen, a tengernagy urat biztosan meg lehet találni, a társalgáshoz mindig talál időt. – Oster őexcellenciája egészsége iránt érdeklődött.

– Nem mondhatom, hogy különösen jól érzem magam – Beck kényszeredetten ejtette ki a szavakat keskeny ajkain –, Bergengruen professzor kés alá akar fektetni. Gyomordaganat. De egy öreg katonát nem lehet félrevezetni. Megfigyeltem, amikor a röntgenfelvételeimet vizsgálta. Rák.

– Azt hiszem, excellenciád túlságosan borúlátó. A professzor valóságos varázsló.

– Szívből kívánom, hogy így legyen, kedves Oster.

A tengernagy közben előadta Göringnek az ellenséges területen végrehajtandó légideszant hadműveletekkel kapcsolatos elképzeléseit. Göring a maga faragatlan modorában csak annyit mondott, hogy köp a hágai háborús egyezményre, Spanyolország elsőrendű gyakorlótérnek bizonyult. Guernica bombázása pedig a háború főpróbája volt.

Hármasban üldögéltek. Oster dohányzott, lapozgatott az előtte heverő külföldi újságokban, míg Canaris a Spanyolországból érkezett táviratokat nézte át. Beck, aki egyre idegesebb lett, megkérdezte:

– Talán rosszkor jöttem?

– Bocsásson meg, vezérezredes úr. Át kellett néznem ezeket a Katalóniából érkezett örvendetes táviratokat. Franco tábornok ott is maradéktalanul ura a helyzetnek. Barcelonát január óta szilárdan a kezében tartja. Azóta kifüstöltette azt az anarchista fészket, kioperálta Spanyolország kóros daganatát. Kivégzések, deportálások.

Az elhárítás főnöke Franco falon függő fényképére mutatott.

– Saját kezű aláírásával látta el. Három éve voltam a Caudillónál. Akkor még a Kanári-szigeteken vesztegelt. Egy kis világtörténelmet azért ő is csinált, amikor segített nekünk megváltoztatni Európa arculatát.

– Remélhetőleg Spanyolország nem felejti el kinek köszönheti felemelkedését – mondotta Beck, elhárítva az Oster kínálta konyakot.

– Egyvalamire azonban megtanított minket a spanyol polgárháború – folytatta tovább Canaris –, nevezetesen, hogy nem boldogulhatunk a hadviselés hagyományos elveivel. Ötödik hadoszlopokat kell létrehoznunk. Az ellenség hátába kell jutnunk, hogy ott zűrzavart keltsünk, hidakat robbantsunk, aknákat rakjunk. Szóval tökéletesített gerillaháborút kell folytatnunk.

Oster alezredes folytatta a gondolatot:

– Az erkölcsi normákról való fecsegés nem más mint érzelgősség. Évszázadunk technikájával vívott korszerű háborút csak úgy lehet megnyerni, ha villámgyorsan lecsapunk az ellenségre és megsemmisítjük.

A vezérezredes szemlátomást rosszul érezte magát.

– Ennek természetesen már semmi köze sincs a hagyomá-

nyos hadviselési módhoz. Soissons-nál, ahol ezredparancsnok voltam, határás fegyverszünetet kötöttem a franciákkal, hogy sebesültjeinket elszállíthassuk a harcmezőről. Belátom, hogy manapság nagyobb szükség van ötödik hadoszlopokra, mint nehéztüzérségre és lovasegységekre. Megértem, hogy az elhárító szolgálat így köteles gondolkozni és cselekedni.

– Az a leglényegesebb, hogy a legkisebb kockázattal a lehető legnagyobb sikert érjük el.

Canaris arról beszélt, hogy a könnyű győzelmekhez az elhárítás jó munkája is hozzájárult. Ismeretes, hogyan hatottak a hiszékeny csehszlovák államelnökre az ilyen szándékosan terjesztett rémhírek: bombázni fogják Prágát, az Aranyvárost . . ., német hadosztályok állnak Pilsen és Brünn előtt . . .

Beck komor maradt.

– Azt hiszem véget ért a meglepetések időszaka. Legalábbis ezt kívánom, az önök érdekében is.

– A Führer azt mondta a napokban, hogy Németországnak nincsenek többé területi követelései. Ez világos beszéd volt – állapította meg Oster.

Az állóóra tizet ütött. Canarisnak előadást kellett még tartania a Wehrmacht Főparancsnokságán.

– Kérem, maradjon excellenciád. Hamarosan visszatérek. És ne legyen borúlátó Nem létezik kétfrontos háború. Anglia kész tárgyalni, Franciaországot meg pártharcok osztják meg. A mi egyedüli ellenségünk keleten van. De ott is le kell csapnunk, akkor is, ha a győzelemre csak ötvenegy százaléknyi esélyünk van.

Canaris eltávozott. Szivarfüstjének szaga még hosszú ideig érződött a szobában.

Oster alezredes Beckre pillantott, aki valóban megkínzottnak látszott. Óvatosan folytatta tovább a beszélgetést.

– Bizonyára ön is úgy van vele, excellenciás uram, hogy néha visszakívánja a császári hadsereget. A tiszt akkoriban volt valaki.

Beck arca kipirult.

– Bár én Rajna-vidéki vagyok, nem porosz, mégis poroszul érzek. Ha visszagondolok azokra az időkre, amikor ezredparancsnok voltam Ulmban! Micsoda érzés, Oster! Lőgyakorlatok a Dunánál, katonáim nyílegyenes sorai és a tiszt-

jeim! Ön is tudja, mennyire kiálltam hadnagyaim mellett a lipcsei Birodalmi Bíróság előtt. A Scheringerből azóta kommunista lett. Érthetetlen! Egy birodalmi tiszt! Hitler és környezetének bizalmát e per óta élvezem.

– De most már nem élvezi. Ilyen kiváló adottságokkal, vezérkari tapasztalatokkal rendelkező katonától nem lett volna szabad megválni. Talán elérkezik még a nap, amikor visszahozzák önt.

Egy segédtiszt lépett be:

– Halaszthatatlan ügy, alezredes úr! Schellenberg SS-dandártábornok vár önre az előszobában. Bocsánat, vezérezredes úr!

– Vezesse Schellenberg urat a szobámba. És kérem önt, excellenciás uram, ne zavartassa magát. Itt van egy újonnan megjelent könyv, Frank Thiess regénye, a Csuzima. Történelmi személyek tragikus sorsáról szól.

– Tragikus dolgokban tulajdonképpen nem szenvedek hiányt, kedves Oster. De szívesen megvárom, van elég időm.

Kis idő múlva visszatért Canaris. Mosolygott, hogy a vezérezredest a teraszon látja, ahol élvezi a napfényt és az ősz haját borzolgató meleg nyári szellőt. Fejét mellére hajtotta. Beck ültében elaludt... Amikor felébredt, kissé küzdött zavarával.

– Tulajdonképpen megengedhetetlen, hogy valaki épp az elhárító szolgálat helyiségében aludjon, tengernagy úr. De egy öreg ember szívesen álmodik a múltról. 1912-ben éppen egy császári hadgyakorlaton vettem részt. Ez huszonhét éve történt. Nekem úgy tűnik, mintha tegnap lett volna. A jelenben is szeretek álmodozni. Liberális gondolkodásomat szüleimtől örököltem. Láthatja, milyen jól keveredik a konzervatív felfogás a liberális ténykedéssel. A munkáskérdésben úgy gondolkozom mint Bismarck: az alattvaló úr a saját házában. Ebben egyetértek a Führerrel. Egyébként megvetem a nácikat, a fennhéjázásukat, a módszereiket. Ebben barátommal, Goerdeler doktorral vagyok egy véleményen: Németország mindig és mindenütt! De nácik és kommunisták nélkül. Most pedig bocsásson meg, hogy annyit fecsegek amikor ön épp most jött vissza mindenféle újdonsággal megrakodva.

– A „Fall Weiss"* beindult, vezérezredes úr. Odaát a Bendler utcában már teljes gőzzel dolgoznak rajta. Haladéktalanul létrehozzák a különleges egységeket, az én terveim szerint. Ötödik hadoszlop Lengyelországban. Kizárólag helyi németekből. A Führer várja a jelentéseket.

– Tehát mégis Lengyelország. – Beck kissé erőlködve emelkedett fel székében, egykori rugalmassága teljesen eltűnt. – Gondoljon rám, tengernagy úr. Lengyelország miatt kirobban a kétfrontos háború. Anglia és Franciaország ezt már nem fogja tétlenül tűrni.

Amikor a vezérezredes elhagyta a szobát, Canaris csengetett a titkárnőjének.

– Az egyes és kettes osztályról lengyelországi ügynökeink kartonjaival egy óra múlva jelentkezzenek nálam az urak.

Canaris Lengyelország térképe fölé hajolt. Mintha álmodott volna, úgy látta maga előtt az ország szántóföldeit, réteit és erdőit, barokk stílusú városait, a parasztok szalmafedeles kunyhóit, a kohóknál és textilgyárakban dolgozó munkásokat, a mérnököket és tudósokat. Meg az oldalszakállt viselő zsidókat. Pillanatok alatt változott át ez a kép térképjelekké, nyilakká, vonalakká és pontokká a vezérkari térképen. És Lengyelország mögött a Szovjetunió, amellyel most el kell hitetni, hogy biztonságban van. Lengyelország az előjáték. Aztán következik a leszámolás a fő ellenséggel, a bolsevizmussal.

A segédtiszt egy levelet nyújtott át: „Meghívom önt holnapra, reggelire hozzám. Remélem, időt tud szakítani. Hotel Adlon, tíz óra. Gustav Krupp von Bohlen und Halbach."

Az elhárítófőnök meglepődött. Mit akar tőle Krupp? Jó kapcsolatai voltak egyes ipari körökkel, másokkal pedig kifejezetten elsőrendűek. Az elhárító szolgálat rendszeresen felhasználta a legnagyobb konszernek – különösen az I.G. Farben külföldi képviselőinek szolgálatait, kölcsönösen segítséget nyújtottak egymásnak. Hogyan is oldhatták volna meg a fegyverkezéssel kapcsolatos bonyolult szervezési feladatokat, ha nem segítik egymást az ellenfél kártyáinak esetleges felfedésében? Kit lehet megvesztegetni, kinek van homályos folt az életében? Kit lehet megzsarolni? Diplomatát, kato-

* Lengyelország elleni katonai terv.

nát, parlamenti képviselőt? Az elhárító szolgálat személyi adatlapjait folyamatosan ki kellett egészíteni, és ebben a párt biztonsági szolgálata időnként segítséget nyújtott. A két szerv közötti vetélkedés ellenére, amely rendszerint becsvágyból fakadt, az együttműködés harmonikus volt . . . De mit akarhat tőle Krupp? Canaris természetesen tisztában volt vele mekkora hatalmat jelent Krupp, aki hatalmas anyagi támogatást nyújtott Hitlernek, jelentős pénzösszegeket folyósított a nácik pártkasszájába. Nélküle és a Német Gyáriparosok Szövetsége nélkül a nácik sohasem kerültek volna hatalomra.

A Werhrmacht Főparancsnokságán gyakran került szóba, hogy az öreg Krupp nemcsak helyeselte Hitler támadó terveit, hanem ösztönözte is őt azok végrehajtására. Ki volt közülük a hátasló és ki a lovas? A Krupp-dinasztia háborúkat csinált, vereségeket vészelt át. Canaris természetesnek tartotta, hogy óhajaikat még ő, az elhárítás főnöke is figyelembe vegye.

Oster lépett be – megszokott fesztelenséggel – a szobába.

– Előkelő látogatóm volt, maga Schellenberg úr. Himmler részére egy vállalkozáshoz sürgősen lengyel egyenruhákat, felszerelést, zsoldkönyveket, katonai igazolványokat kell beszereznünk. Mintegy tizenkét-tizenöt ember részére.

– Schellenberg aztán igazán tudja, kihez kell fordulnia ilyen kérdésben. Gondoskodjék róla, hogy mielőbb megkapja ezeket a holmikat. Milyen választ adott neki tulajdonképpen?

– Kitérőt. Előbb önnel akartam beszélni.

– Van írásos meghatalmazása Schellenbergnek?

– Azt mondta, hogy írásos parancsot majd később kapunk a Bendler utcából.

- Oster, úgy látom, maga csodálkozik. Hiszen már nemegyszer szereztünk be más országok hadseregeinek egyenruháiból vagy igazolványaiból.

– De egyszerre ilyen sokat?

– Utasítsuk tehát vissza a kérés teljesítését? – kérdezte a tengernagy kemény hangon.

Oster kissé meglepődve tekintett elöljárójára. Miért olyan ingerült? Talán lelkifurdalást érez? Tulajdonképpen szokatlan lenne. Még sosem tapasztalt nála ilyesmit.

– Természetesen nem, tengernagy úr. Majd beszélek Lahousennel.

– Erősen érzem a háború szagát, Oster. Lengyelország a megsemmisítendő célpontok jegyzékén szerepel.

– Magam is gondoltam. Csak arra vagyok kíváncsi, Hitler milyen ürügyet eszel ki.

– Mindig ezek a veszedelmes szavak, Oster. És közben nem is gondolja komolyan. A szíve egyik csücskében maga is örül vezetőink sikereinek. Együttérez velük. – Canaris ismét békülékennyé vált. – Azt a látszatot kell keltenünk, mintha Lengyelországban felkelések robbantak volna ki. Mint a Szudéta-vidéken. Goebbels öt halottból majd ötszázat csinál. Gyilkolják a németeket. Tapasztalt gyilkosokat, fanatikus helyi németeket kell keresni, akiket gyorsan meg lehet szervezni. Természetesen fegyvert kell adni nekik. Mi lett azzal az ügynökünkkel, akit tavaly az Északi-tengerből halászott ki? Azzal a volt osztrák főhadnaggyal? Ő biztosan jól ismeri a háború utáni Lengyelországot. Nem Schlagobernek hívták?

– Lindobernek, főnök. Hosszú ideig feküdt a kórházban kétoldali tüdőgyulladással, majd levelek ellenőrzésére a holland határra helyezték őt. Azt hittem, a Duna vidékén akarja őt dolgoztatni. Akkor ez a harmadik osztályra tartozik.

Oster egy dossziétartót vett elő páncélszekrényéből, hogy átnézze azokat.

Canaris Európa térképéhez lépett.

– Figyelje meg itt a Duna folyását, kedves Oster. Ha háborúra kerül sor, tegyük fel egy kétfrontos háborúra, akkor számolnunk kell az olajembargóval, az angol blokáddal Honnan veszünk üzemanyagot? A romániai kőolajra legalább annyira szükségünk lesz, mint a lőporra. Az egyedüli víziút a Duna, a tankhajók egészen Bécsig szállíthatnak. Mit tenne ön, ha maga lenne az angol MI főnöke?

Oster habozás nélkül válaszolt.

– Kiválasztanék egy helyet, ahol a Duna a legkeskenyebb, és ott elsüllyesztenék néhány megrakott hajót.

– Na látja – bólintott elégedetten Canaris –, Orsovánál van ez a kritikus pont. A Duna itt alig háromszáz méter széles. Tehát minden román kikötőbe elhelyezünk néhányat a legjobb fickóink közül. Nem valamiféle tudós kukacokat, hanem olyanokat, akik ha kell, jól tudnak bánni a pisztollyal. Teszünk közülük néhányat a ploesti olajfinomítókhoz is. A részleteket majd Morozov ezredessel, a román katonai felde-

rítés új főnökével kell megbeszélnünk. Dolgozza ki Oster a háború alatti szállítmánybiztosítás részleteit, az olajvédelem szervezetét. Ha ez a Lindober jól dolgozik majd Lengyelországban, főnököt csinálunk belőle.

– És a vasúti szállítmányok? A tartálykocsik?

– Ugyanaz a módszer. Embereink vasutasként kísérik őket. Olyan fickókat válasszon, akik minden szabotőrt megtalálnak és lepuffantanak.

– Erre a feladatra Lindober kiválóan megfelel, főnök.

Oster meg volt elégedve. Végre megint egy kedvére való feladat!

– És még valamit, Oster. Szükség van nőkre is. Hiszen érti... Gondoskodjék róla, hogy minden kikötőben, vasúti vendéglőben, az üzemi kantinokban a pincérnők között ott legyenek a mi lányaink is. Beszéljen a harmadik osztály munkatársaival, náluk biztosan van a raktáron néhány csinos pipi.

– Talán Heydrichtől is kaphatunk névsort a Kitty-szalon lányairól – jegyezte meg Oster.

Canaris késő este tért haza. A ház kitárt ablakaiból világosság szűrődött ki az utcára... A szomszédos lakásban barátja, Helmut Haurer, Chopint játszott, a híres Polonéz fantáziát. Canarisné a zenétől átszellemülten ült székében. Heydrich kikönyökölt az ablakon... Milyen meghitt jelenet, milyen kulturált időtöltés... A zongorán újságok hevertek. A Völkischer Beobachter, amely rövid tudósításban hírül adta, hogy Nagy-Britannia Lengyelországgal kölcsönös segélynyújtási egyezményt kötött. És egy másik szám, amelynek egyik lapjára Canaris saját kezűleg írta az alábbi megjegyzést Hitler 1938. január 30-i beszéde mellé: „A múlt évben az európai politikai élet egyik legtöbbet ígérő jelensége a Németország és Lengyelország közti viszony további javulása volt.

A tengernagy a főparancsnokok tanácskozásának jegyzőkönyvére gondolt, ahol az egyik lapon piros ceruzával volt aláhúzva Hitler beszédének egyik mondata: „Egyelőre csak keleten helyeztem készenlétbe halálfejes alakulataimat, azzal a paranccsal, hogy könyörtelenül és részvét nélkül küldjenek halálba minden lengyel származású és nyelvű férfit, nőt és gyermeket."

Chopin zenéje közben az egész szobát betöltötte.

A Lengyelország elleni támadásra történő felkészülés során Canaris Heydrich különleges osztagaihoz hasonló egységet hozott létre. Az egység túlnyomórészt Lengyelországban élő németekből állott. Az volt a feladata, hogy szabotázs- és diverzáns-tevékenységet folytasson, nyugtalanságot keltsen Lengyelország belső területein; katonailag fontos objektumokat szálljon meg a német csapatok beérkezése előtt, hogy megkönnyítse ezzel az előnyomulást, terrorizálja a lengyel lakosságot.

André, a pincér, lihegve állt meg a gyáros lakosztályának bejáratánál. A szalvétával letakart reggelit hozta. Egy inas éppen akkor rakta le az ajtó elé a kitisztított cipőket.

– Mon cher Fritz, monsieur Krupp lakosztályáig húsz lépcsőfokot kell megtennem. Minden lépcsőfoknál a húsz millióra gondoltam. Vingt million! – mondta André.

Az öreg inas motyogott valamit az orra alatt, de jól láthatóan nem értette Andrét. Talán már kizárólag csak a női és férficipőkön, a tiszti csizmákon és a gumikalocsnikon jár az esze?

– Te engem nem érteni, Fritz? Te neked lenni jobb a munkaszolgálat Tempelhofon? Ott neked ásóval és nem kefével kellene dolgozni.

– Én csak a vonathoz értek, André. Milyen milliókról beszélsz te tulajdonképpen?

– Te nem gondolkozni, akárcsak a többi német. Itt a lakosztályban lenni monsieur Krupp, a milliomos. Te idekinn cipőmilliomos lenni. Monsieur Krupp iparbáró. Te idekinn cipőbáró. Neki van négyszázmillió, neked lenni négyszáz márka.

– Nálatok Franciaországban is vannak gazdagok. Magad mesélted, hogy a Ritz Hotelben dolgoztál. Angol lordok, francia bankárok, spanyol kurvák.

Fritz még egyszer megtörölte zöldszínű kötényével Krupp cipőjét.

– Minden alkalommal egy kemény tallért ad az öreg úr. Ha nekem mindenki egy tallér borravalót adna! Egy kocsmát vennék magamnak.

– Német gyárosok adni 'itlernek sok pénzt, amikor ő még lenni kis agitátor.

Az inas dühösen mordult a pincérre:

– Még egy szót és feljelentelek! A Führer sosem volt kis agitátor. Arra gondolj, André, hogy itt kaptál munkát, pedig csak egy megtűrt külföldi vagy. A mi főnökünk régi harcos, magas nemzetiszocialista kitüntetések tulajdonosa.

– Je m'en fiche* – mormogta foga között André és kopogtatott Krupp ajtaján.

A gyáros egy pillanatra felpillantott újságjából. Hideg szemek, duzzadt könnyzacskók.

– Itt a reggeli, monsieur!

André hangtalanul szolgált fel, miközben megpróbált belenézni az íróasztalon kiterített papírokba és újságokba. De Krupp elutasító kézmozdulatára a zabkásával telt tányért és a teáskannát elektromos melegítőlapra, a pezsgősüveget és a kaviárt pedig jégre helyezte. Majd kitárta az ablakot. A kora reggeli szél a közeli park kellemes levegőjét hozta a szobába.

– Tud róla, hogy vendéget várok. Senki se zavarjon. Sem távírattal, sem telefonnal.

– Igenis, monsieur.

Mikor Canaris belépett a szobába, Krupp kedvetlenül kanalazta a zabpelyhet.

– Nézze, tengernagy úr. Diétára fogtak. Se kenyér, se zsiradék. De maga csak ne sajnáljon engem ... A hajnali lovaglás után bizonyára éhes. Kérem, ne kéresse magát: tojás, orosz kaviár. Ez az egyedüli amit Iványban becsülök. Természetesen Tolsztojt kivéve: „Ne állj ellent a gonosznak." Bölcs ember és nagy író volt.

– Örülök neki, hogy a zabkása ellenére jó a kedve. Igyunk erre egy kortyot. Egy másikat meg arra a hírre, amelyet ön bizonyára már ismer: Ribbentropp ezekben az órákban köt barátsági egyezményt a szovjetekkel.

Canaris sokatmondóan mosolyogva koccintott a gyárossal.

– Ez lenne az a fontos hír?! Hiszen ezt már napokkal ezelőtt ismertem. Képzelje el mekkora szemeket meresztenek majd erre a hírre a Downing Streeten vagy azok a hülyék a Quai d'Orsay-n.

* Fütyülök rá.

Canaris arra gondolt, hogy Krupp már napokkal ezelőtt tudott mindenről... Az öreg róka mindenbe beleüti az orrát.

– Ön is a mi acélunktól lett kemény, tisztelt barátom – folytatta Krupp. – Acél és flotta, micsoda pompás pár!

– Igaza van. Apám a bányaigazgató és anyám az erősen nacionalista érzelmű nő, tiszta szívből örült volna sikereinknek. Családi környezetemet igaz porosz hagyományok hatották át.

– Kedves tengernagy úr! Mindketten, ahogy találóan mondják, ezüstkanállal a szájban születtünk. Minket hivatástudatra, uralkodásra, parancsolásra neveltek. Üzemeimben százezer ember – munkás, alkalmazott, igazgató – dolgozik. Egész hadsereg... Három nemzedéknyi idő óta gyártunk ágyúkat, most meg harckocsikat is. Hiszen a háború minden dolgok atyja. Üzemeim virágoznak, de a Veglerék, a Flickék sem panaszkodhatnak. Thyssen szidja ugyan a túlságosan magas adókat, de a Führer betartotta ígéretét, szétverte a szakszervezeteket. Tekintélyünk emelkedett az egész világ előtt, a fegyverkezés teljes erővel folyik. A katonáknak acélra, egyre több acélra van szükségük!

– A Frankfurter Zeitung kereskedelmi rovatában egyébként izgalmas olvasmányra bukkantam. Figyelemreméltó mekkorát zuhant a lengyel részvénypapírok értéke.

– Canaris, miért játssza meg nekem az ártatlan szüzecskét? Most Lengyelország van soron. Ha már nagytakarítás van, félre ezzel a szemétdombbal! Elnémetesítjük, persze Danziggal együtt. A Wehrmacht számára egész Polyákország csak étvágygerjesztő előétel. Majd később...

Krupp félbeszakította a mondatot, kezével sokatmondóan legyintve.

– Én már régóta gyűlölöm ezt a Lengyelországot. A vezető réteg csupa dekadens értelmiségi, amelyet ki kellene irtani, a tömeg jó lesz majd a burgonya- és répaföldjeinkre, a bányáinkba.

– Néhányan a Külügyminisztériumból jól ráfáztak – nevetett dühösen Krupp. – A diplomaták azonban már Metternich óta a legegyszerűbb dolgokat is agyonbonyolítják. Nevetséges! A lengyelek segélynyújtási egyezményt kötnek Angliával, Franciaországgal... Mindez blöff, Canaris úr. Egyesek arról

fecsegnek, hogy ebből egy második világháború robbanhat ki. Betoji társaság! Totális háború lesz, és totális lesz a győzelem is! Egészségére, tengernagy úr! A villámháborúra! – Majd vidáman folytatta: – Amikor már levágtuk a lengyel nyulacskát, az orosz medve következik. A Führer azt mondta nekem Berchtesgadenben: „Az a jogos, ami hasznára van népemnek." Így is van rendjén. A szerződéseket pedig azért kötik, hogy adott esetben meg lehessen őket szegni . . .

– A Führer azt mondta a katonai tanácsban, hogy Oroszország agyaglábon álló óriás. Ehhez nem fér kétség. Az elhárító szolgálat főnökeként azonban kötelességem volt részletes tájékoztatást adni az oroszok tényleges katonai potenciáljáról. Keitel ugyan nem ért velem egyet, de én mégis a katonai attaséktól és saját embereimtől kapott tájékoztatásokat tartom mértékadónak.

– Kincstári fejek – vetette közbe Krupp –, a lábukat sem teszik ki Moszkvából. Nekünk, gazdasági vezetőknek, jobbak a hírforrásaink. Szerelőket, szakembereket küldtünk az országba. Kioktattuk mindegyiküket. Én például pontosan tudom, mennyi nikkel van az Urálban.

Canaris ingerülten válaszolt.

– És ha az ön szakembereinek ott a Potyemkin-falvakat mutatják meg? Ebben nagymesterek a szovjetek. Higgye el nekem, ügynökeim mindenütt ott vannak, de a kémtevékenység sehol a világon nem ütközik olyan nehézségekbe, mint a Szovjetunióban. Tíz átdobott ügynökömből kilenc biztosan börtönbe jut. Az az érzésem, hogy ott majdnem minden állampolgár árgus szemekkel figyeli az idegeneket.

Krupp kissé kedvetlenül tologatta az asztalon ide-oda a leveleket.

– Tíz helyett százat vagy még többet küldjön át, akkor többen maradnak, akiket nem ismernek fel. Nem akarok belekontárkodni a maga mesterségébe, de mégiscsak meg kell találnunk a módját, hogy bekukkantsunk „Oroszország-anyácska" inge alá.

Canaris válasz helyett sokatmondóan mosolygott.

– Tehát, kedves tengernagyom, most egy a feladatunk: el kell nyelni Lengyelországot. Étvágygerjesztőként a sziléziai bányák, a danzigi hajógyárak szolgálnak. Az ön embereinek az legyen a gondja, hogy ott minden épségben maradjon. A len-

gyelek között sok a fanatikus fickó. Lehetséges, hogy ha bevonulunk, vízzel árasztják el a tárnákat, rakodódarukat fordítanak bele a kikötők vizébe, benzintartályokat gyújtanak fel. Megbízható embereket kell becsempésznünk, akik körmére koppintanak a lengyeleknek. Épségben szeretnénk találni az ipari létesítményeket.

– Ne aggódjon, már rég kiadtam az erre vonatkozó parancsokat. Amióta a Fall Weiss megindításának időpontja közeledik, az én második osztályom állandóan az ellenség nyakán van, kikeresi a helyi németek közül azokat az elszánt fickókat, akik türelmetlenül várják a bevonulást. Elég tapasztalatot szereztünk már. A szudétanémetek senkinek sem kegyelmeztek. Az osztrák Anschluss óta Lahousen ezredes személyében az ilyenfajta bonyolult akciókra is megfelelő emberre találtam. Az osztrák titkosszolgálatnál szolgált, és olyan tiszt, aki jól érti a konspiratív tevékenységet.

Krupp hátratámaszkodott székében Már végzett spártaian egyszerű reggelijével. Brazil szivarral kínálta meg a tengernagyot.

– Itt fekszik előttem egy Krakkóból érkezett jelentés, amely szerint az elmúlt fél évben mintegy hatszáz kémperre került sor.

– Hiszen ez azt bizonyítja, hogy aktívak vagyunk, hogy valójában tízszer annyi embert dobtunk át. Egyedül a breslaui nyolcas körzetből naponta dobunk át olyan ügynököket Lengyelországba, akik az ördögöt is képesek nyakon ragadni.

Krupp elégedett volt... Két alma is hullott egyszerre az ölébe... Himmler megígérte neki tegnap, hogy mintegy négyezer lengyelül tudó ügynök lépi át a sziléziai lengyel határt: bányászruhába öltözve, fegyveresen, rádiókkal felszerelve. Az ötödik hadoszlop.

– Mi az ön véleménye a lengyel hadseregről? – kérdezte mellékesen.

– A hadsereg? Hű tükörképe Lengyelországnak. A tisztikar nyugatbarát. Franciás nevelés. A légierő főleg az angolokat tekinti példaképének. Na és a legénység? Sok a vörös köztük, különösen a keleti megyékből. A vezérkar úgy véli: „Nincs még veszve Lengyelország", bízik az angol fegyverbarátságban és erősíti támadó erejét keleti szomszédja ellen. Si-

került az egyik megbízható ügynökömet becsempésznem a hadműveleti osztályra, így majdnem minden háborús tervüket ismerem. Nyugati határuk védelme erősen hiányos.

Canaris beszéd közben házigazdáját figyelte, aki unottan nézegette menzeli hengerművének a szállodaigazgatóság figyelmességéből a szoba falára helyezett fényképet... Canaris imponálni szerett volna az ágyúkirálynak, azt a benyomást szerette volna Kruppban kelteni, hogy katonai kémszervezete messze felülmúlja a náci párt vagy Himmler és Heydrich biztonsági szolgálatának külföldi szervezetét.

De Krupp gondolatai már másfelé kalandoztak. Az amerikaiaknak a lengyel nehéziparba eszközölt befektetéseire, az angol érdekeltségekre gondolt... a Betlehem Steel Corporation-re, a Vickers konszernre.

– Kedves tengernagyom, gondja legyen rá, hogy a külföldi tulajdonok épségben maradjanak. Iskolás koromban egyszer a kertünkkel szomszédos holland nagyüzemi kertészet üvegházaira dobáltam köveket. Csak később tudtam meg, hogy a kertészetben apám is érdekelt volt. Ettől a naptól kezdve minden iskolatársamat elpüföltem, aki hozzám hasonló csínytettet követett el.

– Értem. Legyen nyugodt, mi nem engedjük, hogy bárki is köveket dobáljon. De ha egy világméretű háborúra kerülne sor, remélem, az angolok megfelelően méltányolják majd figyelmességünket.

– Canaris, ön talán azt hiszi, hogy a tommyk összerombolnának olyan gyárakat, amelyekbe pénzt fektettek? Erre nem kerül sor. Hitlernek minden sikerül Egyszerre öt labdával is képes bűvészkedni.

Krupp nehézkesen emelkedett fel székéből, bizalmatlanul nézett körül a szobában, amelynek vadonatúj tapétázását felettébb gyanúsnak tartotta.

Canaris gúnyosan mosolygott.

– Itt aligha talál lehallgatóberendezést, ebben a lakosztályban nem szoktak kétes személyeket elhelyezni. Ezenkívül ez nem a Kitty-szalon, ahol diplomatákat és vezérigazgatókat hallgatnak le. Feltehetően az ön embereit is. Sokszor a legokosabb férfiak is fecsegővé válnak az ágyban.

– Az én embereim, már korosabbak annál – jegyezte meg Krupp –, egyébként, hogy van megelégedve az embereivel?

– Mint a katonai elhárítás külföldi speciális ügyeinek főnöke a legjobb ügynökökkel rendelkezem, fel egészen az Orkney-szigetekig. Értesülök például, hogy mit szállítanak az angol kikötőkbe tartó és onnan kihajózó hajókon, a torpedórombolók álcázásáról és még sok másról. Belgiumban, Hollandiában és Franciaországban annyi emberem van, mint a tetű egy Kárpát-vidéki paraszt subájában. És ezek közül mindenki tudja – néhány nő is van köztük –, hogy háború esetén golyót, talán még kötelet is kap.

– Mi lehet egyáltalán az oka, hogy valaki ezt a veszélyes pályát választja?

– Az egyik idealizmusból, a másik a pénz miatt, a harmadik kalandvágyból. Egyesek félelemből is. Felhasználunk például zsidó származásúakat is, de ezeket kötőféken tartjuk. Ha egyikük, akinek külföldi feladatot adtunk, lebukik, az súlyos következményekkel járhat a többire nézve.

– Tehát a félelem. Ez rossz.

– Vannak köztük tisztek is, akik valamilyen módon foltot ejtettek a mundéron. Adósságok, nőügyek, homoszexualitás. A becsületbíróságok érzékenyek az ilyen ügyekre.

– Köszönöm. Akkor inkább acélgyártás, az tisztább munka.

Krupp újra leült. Ceruzájával vastagon aláhúzta a Völkischer Beobachter címlapján rikító acélegyezmény szót és megjegyezte:

– Remélhetőleg ez az egyezmény nagy megpróbáltatások idején is kitart.

Canaris szívélyes búcsú után a napsütötte Wilhelmstrasse felé tartott. A reggeli nap hőséget ígért. Vihar előtti fülledtség érződött. Csak az állatkert fái alatt volt hűvösebb a levegő.

A tengernagy egy öreg szilfa alatti árnyas padra ült. A csendet csupán néhány fagylaltot nyalogató diáklány vidám nevetgélése, csivitelése törte meg.

Két fiatal nő közeledett. Canaris a beszédfoszlányokból gyanította, hogy mindketten vezető pártemberek feleségei.

– Mibe öltözik a nürnbergi birodalmi pártnapon? Szeptember elején már nem lesz ilyen nagy meleg a lelátókon. A férfiaknak könnyebb a dolguk az egyenruhával.

– Emmy Göring mostanában állítólag talpig barnába öltözik. A barna jól mutat . . .

Canaris szolgálati szobájában újságok hevertek az asztalon, címlapjukon öklömnyi betűkkel: Lengyelország ámokfutása a béke ellen, Varsó Danzig szétlövetésével fenyegetőzik, Lengyel nagyzási hóbort torzszüleménye. A Völkischer Beobachter: Egész Lengyelország háborús lázban. A Képes Újság: Teljes zűrzavar Lengyelországban, Német családok menekülni kényszerülnek, A danzigi folyosóban lángolnak a német paraszthá zak.

Oster alezredes a maga gunyoros módján így vélekedett:

– Valamelyik bölcs államférfi állapította meg egyszer, hogy soha nem hazudnak annyit, mint egy szerelem vagy egy háború kezdetén.

– Felettébb puskaporos a levegő, kedves Oster. Egy óra múlva valamennyi osztályvezető jelenjen meg nálam parancsnoki megbeszélésre. Külföldön levő embereinknek pedig azonnal adják meg a jelszót: „Nagyapa meghalt"

Az erkélyre nyíló ajtó nyitva volt. A távoli állatkertből a Badenweili-induló zenéje áradt be, amelyet időnként Liszt Les Préludes-jének harsogó taktusai szakítottak félbe, jelezve, hogy a birodalmi kancellária rendkívüli jelentést közöl.

– Főnök, most jelentették be, hogy megnemtámadási szerződést kötöttünk a Szovjetunióval. Éppen az előbb járt itt Alvensberg, azt mondta, hogy a külügyi hivatalban valósággal fürdenek a pezsgőben. Végre a diplomaták is nyertek már egy csatát. Egyébként Alvensberg, mint mindig, most is jól értesült. A vasárnapi postával mindenki megkapja az első élelmiszerjegyeket. Szenet és szappant is jegyre fognak adni. Goebbels kijelentette, hogy a német nép válláról leveszik a bevásárlással járó gondokat.

– Ez persze csak gúnyolódás. De abban egyetértek a Bendler utcai urakkal, hogy ha már rászántuk magunkat a háborúra, akkor azt a hazai arcvonalon is totálisan kell folytatnunk.

Körülbelül ugyanebben az órában az Adlon Szálló fűtőházában hegynyi kokszrakások mögött, avatatlan szemek előtt rejtve két barát találkozott, André a pincér és Heinz Oberndorf villanyszerelő, aki az év elején otthagyta munkahelyét a villanyerőműben, hogy az üzemőrség ne tudja tovább megfigyelés alatt tartani. Egy váratlan motozás alkalmával ugyanis

olyan rádióalkatrészeket találtak aktatáskájában, amelyeket a kereskedelemben nem lehet kapni. A motozás óta elment a kedve a villanyerőműtől. Levonta a tanulságot és azóta sikerült magát az Adlonban hasznossá tenni. Ebben az osztályon felüli szállodában mindig akadt valami javítani való és senki sem tudta ellenőrizni, honnan szerezte be az alkatrészeket és mit matatgat kis műhelyében.

André levetette pincérfrakkját és fehér ingét, szerelőruhába öltözött. Ha valaki váratlanul bejött volna, segédszerelőnek gondolhatta. Aligha tarthattak attól, hogy megzavarják őket. A vízmelegítő kazán már be volt fűtve, forró gőz feszítette a csöveket, időnként izzó kokszdarabok hullottak a sustorgó parázsba. A járókelők léptei tompán koppantak az utcán. A pincében csak a kislámpa égett.

– Hallottál valamit, mon cher? Lesz háború?

– Igen, André. Most kezdődik. Háború Lengyelország ellen. A tengernagy mondta és Krupp. A lehallgatóberendezés prímán működött.

– Maudits bandites!* Háború Lengyelország ellen, Franciaország ellen is háború. Franciaország, Anglia. Hiszen szövetségesek.

– Már menetelnek is. Csupa kiképzett gyilkos. Kommunistákat, zsidókat, értelmiségieket kell megölniök. Canaris világosan megmondta.

– De mikor? Mikor kezdeni meg a háborút?

André izgalmában kiejtette kezéből a harapófogót, amely kongva zuhant a fűtőcsőre. Ijedten füleltek mindketten a közelgő csoszogó léptekre, a mindkettőjük által ismert köhécselésre.

– A mindenit, Fritz jön, a „spiclicske", ahogyan az egész személyzet hívja, a segédfűtő és tömbparancsnok. A nyári hónapokban ő kezelte a vízmelegítő berendezést, s ezért a könnyű munkáért külön fizetést kapott. – Szakállas képével, ragacsos hajával valóban Fritz bújt ki a kokszrakás mögül.

– Mit csinálnak itt maguk? – Majd főnöki hangot igyekezett megütni. – Ki engedte meg maguknak, hogy az én pincémben szöszmötöljenek? Ezt jelentenem kell.

* Átkozott banditák.

Jelenteni .... ez volt legkedvesebb szokása, már-már szenvedélye. Örökös jelentgető volt; mindig szaglászott valami után, mintha a hatalmas szálloda az ő felügyeletére bízott vadászterület lett volna.

– Talán előbb engedélyt kérjek, ha itt egy rövidzárlatot kell megjavítanom? – mondotta Heinz.

– Itt én parancsolok! Én és senki más. De mit látnak szemeim? Az André! Szerelőruhában! Ezt jelentenem kell. Mi dolga van itt lenn egy franciának? Ember, te nem ismered a légoltalmi előírásokat? Én vagyok a megbízott.

Heinz leszállt a létráról, nyugodt léptekkel Fritzhez lépett.

– Súgok valamit a füledbe. Semmit sem jelentesz! Még egy szó barátocskám és nyakig leszel a pácban. Ki lopta ki a szálloda egyik-másik szobájából a teli borosüvegeket? Ki kap százalékot a cipőpucolóktól? Ki adja el a szivarvégeket az öreg Lierschnek? És ki árusít kamaszlányokat? Te! Még egy szót és repülsz! Aztán majd jelenthetsz.

André egy nagy kokszdarabot emelt magasra, jóindulatú arca elvörösödött:

– Ez egy szörnyeteg – kiáltotta –, mindjárt megölöm!

– Nyugalom, André, egyedül is boldogulok vele. Mit akarsz Fritz? Beszéljek? És egyet jegyezz meg, André hajnali műszakban dolgozott, most szabad. Ha segít nekem, ahhoz neked semmi közöd. Menjünk hát most az igazgatósághoz? Mind a ketten? Én is jelentek, meg te is.

– Jól van már na, öregem – az inas csodálatos gyorsasággal hangot változtatott –, csinálják csak tovább. Áramnak lenni kell. A rövidzárlat fránya egy dolog, különösen ebben a háborús helyzetben.

A „spiclicske" válaszra sem várva tűnt el szemük elől. A pincében újra csend volt, csak a csövekben folyó víz bugyogását lehetett hallani.

– Tehát mit tegyünk? Értesítenünk kell az elvtársakat. Te menj a konzulátusra, hogy mielőbb elkerülj innen. Ember, különben valamelyik koncentrációs táborba visznek. És figyelmeztetni kell a lengyel elvtársakat. Egy percig sincsenek biztonságban.

– És te, mon cher?

– Itt nem vagyok „nélkülözhetetlen". Az istenit! A villamos erőműben az voltam. Bevonultatnak a Wehrmachtba. És

mi valami csodára várunk! Disznók! – Megint háború! Húsz évvel a másik után.

– Te nem menni, te résistance-ba! Ellenállásba! – André izgalmában sapkáját gyűrögette kezében. – Merde – sziszegte –, átkozott Hitler, átkozott banditák.

– Igazad van, André, de most olajra lépek. Sürgősen tájékoztatnom kell a barátomat. Már nagyon várja a levelemet. Arra is kíváncsi vagyok, mit sugároz Moszkva. Remélem, jól tudjuk fogni az adást. Nos, minden jót, André, iparkodj minél előbb eltűnni. Épségben őrizd meg a csontjaidat.

André nevetett.

– Én rövidesen Rue Rivolin lenni, Andrienne-nál.

1939. szeptember 1-én a fasiszta német imperializmus kirobbantotta a második világháborút. A németek 55 hadosztállyal, 2500 harckocsival és 200 repülőgéppel törtek be Lengyelországba. Agressziójuk ürügyeként arra hivatkoztak, hogy a lengyelek megrohanták Szilézsiában a gleiwitzi német rádióadót. A támadást valójában, az SS szervezésében, lengyel egyenruhába öltöztetett foglyok hajtották végre augusztus 31-én. Ennek a provokációnak a célja az volt, hogy a nácik megtévesszék a világ közvéleményét és a német népet az igazi háborús bűnöst illetően. Hitler néhány hónappal korábban nyíltan megmondta a német katonai vezetőknek, hogy továbbra is érvényben van az a döntése, hogy „Lengyelországot a legelső adódó alkalommal meg kell támadni". Szeptember 3-án a brit és a francia kormány bejelentette, hogy hadiállapotba lépett Németországgal. Ezzel a háború, amelyre a német imperializmus és militarizmus 1918-as veresége óta készült, valósággá vált . . .

A hitleri hadsereg gyorsan nyomult előre keletre. Lengyelország jelentős részét birtokába vette és bekerítette a fővárost, Varsót. A lengyel hadsereg hősiesen harcolt . . .

Az anyagi-technikai fölényben levő támadó előnyösebb helyzetben volt. Néhány hétig tartó egyenlőtlen harc után Lengyelország kénytelen volt letenni a fegyvert. A polgári kormány a maga nép- és szovjetellenes bel- és külpolitikájával politikailag és katonailag elszigetelte az országot és ez vereségre vezetett . . . A lengyel nép azonban igazságos, antifasiszta felszabadító háborúba kezdett, és hosszú éveken át harcolt a német imperializmus ellen, Lengyelország nemzeti függetlenségéért.

A lengyel hadsereg kapitulációja után a lengyel nép számára megkezdődött a náci megszállás, a kíméletlen kizsákmányolás, a kegyetlen elnyomás és bestiális emberirtás időszaka. A hitleri Németország megszállta Nyugat- és Észak-Lengyelország iparvidékeit, az ország többi részéből pedig létrehozta az úgynevezett főkormányzóságot.

A német munkásmozgalom története. 5. kötet. Berlin, 1966. 239. oldal.

Kitört a háború! Az utcákon és tereken az oszlopokra szerelt hangszórók alatt százával tolongtak az emberek. A nagyobb üzemekben tömeggyűléseket szerveztek. Berlin, a hatalmas város, valósággal gőzölgött ezen a fülledt szeptember 1-én. Mindenfelé légvédelmi lövegek voltak felállítva, óvóhelyeket ástak. A légoltalmi parancsnokságok első utasításaikat adták ki, a pincebejáratoknál ellenőrizték a felszereléseket, nyilakat festettek a falakra, ellenőrizték az elsötétítést. Az égen repülőrajok zúgtak, harsonák hívták fel a figyelmet a rendkívüli jelentésekre. Hitler a Reichstagban rekedt hangján üvöltözött, esküdözött, átkozódott: „... visszalövünk, megsemmisítjük, kiirtjuk ..."

A tengerparti üdülőkből rémült nyaralók tértek haza túlzsúfolt vonatokon, a határállomásokon összetorlódott a vasúti forgalom.

A külügyi hivatal valamennyi Lengyelországban, Angliában és Franciaországban élő német állampolgárt hazatérésre szólított fel. Minden angol és francia laptudósító, polgári személy úton volt hazafelé.

Sok külföldi tekintetében ijedtség, sok németében aggodalom ült a bizonytalan jövő miatt.

A Bendler utcai hadügyminisztériumban az első győzelmi jelentéseket hallgatták: „Danzig szabad várost csapataink rövid idő alatt megszállták; a bombázók lengyel határerődítményeket, visszavonulási utakat romboltak szét."

A Tirpitz-parton mindenki izgatott volt. Sikerült! A gleiwitzi rádióadó elleni támadáshoz az SS idejében megkapta az elhárító szolgálat II. osztályától a lengyel egyenruhákat és okmányokat. Percnyi pontosan szállt le egy géppuskákkal, lőszerrel és kézigránáttal megrakott repülőgép is a Kieplin-majorság közelében, ahol hetek óta várt erre a napra egy diverziós csoport.

Canaris tengernagy dolgozószobája ablakánál állt. Az ég ólomszürke volt. A Landwehr-csatorna piszkoszölden csillogott, a Kikötő utca üresen kongott. Hogyan is mondta Krupp? Először a lengyel nyulacskát vágjuk le ... Az első feladatot hát elvégezték ...

A tisztiszolga Piekenbrock ezredest, a hiradó osztály főnökét jelentette be. Piekenbrock desiffrírozott távmondatot tartott kezében:

– Az angol flotta Scapa Flow-nál harckészültségbe lép. Tisztek és legénység részére szabadságolás felfüggesztve. Torpedórombolók kihajózásra készen. Valamennyi hajó részére a legmagasabb fokú riadókészültség.

– Tehát mégis – bólintott Canaris. – Ezzel számolni is lehetett tulajdonképpen. Ki adta a távmondatot?

– Kirkwallból érkezett. Valamikor tengerészkapitány volt. Talán emlékszik is rá?

– Igen. Megbízható ember. Órás. Kronométereket javít. Olcsó ékszert árusít.

– És pontosan jelent.

Piekenbrock büszke volt a távoli Orkney-szigeteken élő ügynökére.

– Figyeljen tovább. Tudnom kell, hogy a Scapa Flow-i támaszpontot tengeralattjáró-hálóval vagy aknazárral védik-e.

Estére utasítás jött a Wehrmacht Főparancsnokságáról, amely szerint az elhárító szolgálat minden felelős beosztású tisztje meghatározatlan ideig a szolgálati épületben köteles tartózkodni.

A diplomaták, a minisztériumok egész szombaton lázasan dolgoztak. Tárgyaltak és tanácskoztak, de a motorkerékpáros küldöncök már hordták is a német férfiaknak az első behívóparancsokat. Korán reggel becsengettek a lakások ajtaján és ezzel eloszlatták sok hitlerista illúzióját.

Szombaton, a hajnali szürkületben tartalékosokkal teltek meg a laktanyák.

– Na és – mondták a felületesen gondolkozók –, hiszen ez csak gyakorlat! A lengyelekkel majdcsak boldogulnak nélkülünk is, ha egyszer jól odakennek nekik.

Egyikük-másikuk egy pillanatra elnémult, mert a csomagján röpcédulát talált: Az NKP-nak igaza volt – Hitler háborút hoz!

A cseh és morva protektorátusba népfelkelőkből álló csapatok, túlnyomórészt az első világháború részvevőiből képzett alakulatok vonultak be, hogy átvegyék a fontos vasútvonalak, rádió-adóállomások, de elsősorban a fegyverkezés szempontjából rendkívül jelentős Skoda Művek őrzését.

A harcoló csapatokat Lengyelországban is népfelkelő-alaku-

latok követték, de jöttek a halálfejes egységek, a biztonsági szolgálat és a Gestapo csapatai is.

Bénítóan forró vasárnap következett. Vasárnap, szeptember 3. A hívők minden templomban békéért könyörögtek – mintha az ima képes lenne bármit is megakadályozni –, a hangszórók háborúra lelkesítettek. Győzelmi harsonák, menetelő csapatok lépései, ágyúdörgés, harckocsik lánctalpainak csörgése. A Gestapo Főparancsnokságára szünet nélkül hurcolták a gyanúsítottakat.

A Wilhelmstrasse 76. alatt elhelyezett külügyi hivatal előtt csak néhány kíváncsiskodó járókelő ácsorgott, amikor kilenc óra tájban megérkezett a brit nagykövet, Mr. Henderson gépkocsija. Ribbentrop dolgozószobájában a diplomata komor tekintettel vette elő kormánya írásos üzenetét, amely gyakorlatilag hadüzenetet tartalmazott.

A főtolmács, dr. Paul Schmidt, mozdulatlanul várt.

A követ. egyébként szónoki adottságú politikus, az adott perc komolyságának tudatában kissé reszkető hangon olvasta:

„Több mint huszonnégy óra telt el azóta, hogy szeptember elsejei figyelmeztetésünkre azonnali választ kértünk és amióta fokozódtak a Lengyelország elleni támadások. Ha Őfelsége kormánya nem kap a brit nyári időszámítás szerinti tizenegy óráig megfelelő biztosítékot a Lengyelország elleni mindennemű támadó cselekmény beszüntetéséről és a német csapatok visszavonulásáról ezen ország területéről, akkor ez időponttól kezdve háborús állapot áll fenn Nagy-Britannia és Németország között."

Henderson néhány személyes jellegű sajnálkozó szót is fűzött a jegyzékhez:

– Minden másként történt – mondotta –, ezt a háborút el lehetett és el kellett volna kerülni. Minden jót önnek.

A tolmács az ultimátumot haladéktalanul a birodalmi kancelláriára vitte, ahol Ribbentrop is tartózkodott. Hitler dolgozószobája zsúfolásig volt pártvezetőkkel és miniszterekkel.

– Vajon mi újat hoz? – kérdezték izgatottan.

Ribbentrop az ablaknál állt. Hitler íróasztalánál ült és mozdulatlanul hallgatta a jegyzéket.

„... Hadiállapot Nagy-Britannia és Németország között."

– Ez a lengyel háború nekünk nem több egy villásreggeli-

nél, doktor úr. Rövid és hasznos. Jól előkészítette a vezérkarunk. Egyetlen nadrággomb, egyetlen puskagolyó sem hiányzik. És Anglia? Te jó isten! Ezek az elhülyült arisztokraták, meg ezek a szűk látókörű alsóházi tagok. Elárulok önnek egy nyílt titkot. A büszke Albion az első támadásnál korhadt faként fog kidőlni. Degenerációs jelenség, kedves doktor. Egész népek is kiöregedhetnek. Biológiai jelenség. És méghozzá ez az elzsidósodás! Tehát gondoljon rám, néhány hónapon belül az angol flotta megérik az elrozsdásodásra, és akkor mi élvezzük majd a gyarmataikat.

Ezt a beszélgetést a londoni német követség katonai attaséja folytatta Clausen doktorral, akit az utolsó órában közvetlenül a személyzet elutazása és a diplomáciai képviselet felszámolása előtt rendeltek be a követségre.

Az attasé, egy idősebb ezredes, kofferek és ládák között ülve, kissé dühösen kereste pillantásával a titkárát. Várta, hogy végre kirámolja az íróasztalt is és kiválogassa az elégetendő okmányokat.

– Szörnyű számomra ez a menekülésszerű elutazás – folytatta az attasé –, több öltönyöm készül az egyik londoni szabónál, sőt egyéb értékeim is veszendőbe mennek. De ez most teljesen lényegtelen. Csak egy a fontos: a mi szeretett Führerünk, a mi szeretett Németországunk. Menjen már, Lohrmann!

A titkár sietve távozott.

Clausen némán és gondterhelten ült, egyre jobban idegesítette a hencegő ezredes.

– Sajnálom, doktor – folytatta –, hogy csupán közvetítők útján ismerhettük egymást. Előírás. Vigyázni kellett a diplomáciai sérthetetlenségre, de erre már nincs szükség. Tehát, meg voltam önnel elégedve. Nem mindig és nem minden esetben. Információit szakfolyóiratokból is kigyűjthettük volna.

Clausen egy könyvekkel telt ládán ült és gondolkozott. Szilárd elhatározása volt, hogy Angliában marad, még ha ez azzal a veszéllyel járna is, hogy ellenséges külföldi állampolgárként internálják. Talán végleg elhagyhatná Németországot, sebészekre mindenütt a világon szükség van, szülei pedig egyelőre biztonságban vannak.

Az ezredes félbeszakította az elmélkedésben. Clausen összeszedett szavai hallatára:

– Szívesebben maradna talán Angliában, hogy továbbra

is nekünk dolgozzon? Ez persze már nem olyan egyszerű, mint eddig volt. Háborúban csak halálos ítéletet hoznak.

– Az ég szerelmére! Szeretnék Angliában maradni, de enélkül az undorító tevékenység nélkül, amelyet szívből megvetek.

Az ezredes elégedetlenül rázta a fejét.

– Doktor, mi már háborús körülmények között élünk. Lehetséges, hogy a MI–5-ön dolgozó urak egy aktára bukkannak, persze egészen véletlenül... Képtelenek lennénk önt megmenteni. Néhány emberünk már börtönben ül, és a legrosszabbal kénytelenek számolni.

– Nem, nem, nem! Nem csinálom tovább! – tiltakozott sápadtan Clausen.

– A különböző külföldi államokban dolgozó embereink közül bizonyára többen gondolkoznak így. Nem gondolja, hogy ezek mind nagyon is hálátlanok? Mostohaapját, habár zsidó, orvosi gyakorlata folytatásához segítettük Luxemburgban. Soha nem volt kifogásunk az ellen sem, ha ön amerikai újságírónővel tartott fenn kapcsolatot. Nem bántuk azt sem, ha azzal a francia nővel tárgyalt, akit a Scotland Yard többször kihallgatott. Mindez azonban terhelő lenne önre nézve, ha haza akarna térni.

Az ezredes a zupás őrmester, a nyájas atya és a bizalmas barát hangján egyszerre szólt. Clausen értesülése szerint ez az ember már a Saar-vidéki bevonulásnál hadosztály-felderítőtiszt volt, az ügynöki munkában tehát nem kevés gyakorlattal rendelkezett.

Mindenről tudnak hát. Titkos találkozásairól Simone-nal – aki sajnos néhány hete Hollandiába utazott – és Katherinenel, a mindig jókedvű amerikai nővel. Szülei Luxemburgban vannak ugyan, de ez vajon tényleges biztonságot jelent-e a háborúban?

– Doktor úr, választhat. Három lehetősége van. Itt marad és esetleg hóhérkézre kerül. Hazatér és esetleg a Gestapo kezére kerül ellenkémkedés alapos gyanújával. A harmadik – a frontra küldik. Az első vonalba.

Az ezredes kezdett türelmetlenné válni, a titkár már több ízben bepillantott a szobába. A területenkívüliségnek hamarosan vége szakad. Vége a tréfának. Intézkedni kell!

– Nos – csapta össze csizmája sarkát az ezredes –, ön Ro-

mániába megy doktor! Ez hivatalos parancs! Bukaresti követségünknél jelentkezik. Onnan az egyik dunai kikötőbe irányítják. Feltehetően hajóorvosként. Szerencsés fickó maga, doktor. Elindulás Hoek van Holland-ból. Amszterdamtól a román fővárosig repülőgéppel.

– És az itteni munkám? – próbált meg tiltakozni Clausen. – Nem hagyhatom itt szó nélkül a betegeimet . . .

– Mi az, hogy betegei? Angolok! Többségükben liberális polgári banda és kommunizmussal fertőzött proletárok . . . Mindig is halálos ellenségeink voltak. Ön pedig utazik . . . A konzuli osztálytól majd kap vízumot, jegyet, pénzt. És most letelt az időm doktor, de az öné is. Heil Hitler!

Clausen köszönés nélkül rohant el.

Katherine várta a Waterloo-állomáson. A máskor magabiztos lány most megilletődötten állt a homályos csarnokban. Karján légoltalmi sisak, lábán elegáns selyemharisnya helyett durva gyapjúharisnya és magas fűzőscipő.

– Nem hasonlítok véletlenül az orléans-i szűzhöz? – próbált tréfálkozni. – A sisak az enyém! Szörnyen szomorú vagyok, doki. Ön elutazik, én meg maradok. A szerkesztőség rámbízta a döntést. Magas életbiztosítást ígért, ha Hitler bombáztatná Londont. És ön hová utazik, akarom mondani, repül?

– Előbb Amszterdamba, aztán Bukarestbe.

– Amszterdam, Bukarest. Mind a kettő félig-meddig semleges ország fővárosa . . . És Amszterdamban van Mademoiselle Poizat, aki mint modern Solvejg várja az ő Peerjét.

– Ne tréfálkozzon, Katherine. Simone-nak felvitte az isten a dolgát. Egy év óta Skóciában és Írországban utazgat, Erzsébet-kori bőrkötésű könyveket vásárol össze egy antikvárium részére. A két kezemen meg tudom számolni, hányszor találkoztunk.

– Oh, doki – az újságírónő kissé erőltetten elmosolyodott –, nagyon egyedül leszek. Bátyámat visszavezényelték Pennsylvániába az ezredéhez, a londoni amerikai kolónia létszáma pedig erősen megcsappant. A nácibarátokkal nincsenek kapcsolataim.

– Katherine! – ölelte Clausen magához a lányt –, meg va-

gyok róla győződve, hogy a németek egyetlen harapással bekapják Luxemburgot. Szüleimet akkor megint elfogják.

A Harwich felé induló szerelvény befutott. A fülkék ablakai besötétítve, a mozdonyvezető acélsisakban.

– Átkozott legyen Hitler – kiáltott fel egy idősebb nő, majd kofferjével és útizsákjával dühösen az egyik fülke belsejébe furakodott.

– Igen, legyen átkozott . . .

Katherine erősen megszorította a doktor kezét.

A tengerpart sötét volt, minden lámpát eloltottak. Clausen taxival utazott a kikötőbe, a kompállomásra. Mivel a komp egy holland hajóstársaság tulajdona és Hollandia semleges volt, a komp teljes kivilágítással hajózott. Égtek a helyzetlámpák és a kapitány fényszórókkal világíttatta meg a holland lobogót. A komp így vakító fehéren csillogott a tintakék vízen.

Az utasok között az a hír kapott lábra, hogy valaki német tengeralattjárót pillantott meg.

Clausen egy pillantásra sem méltatta a hazatérő németek szedett-vedett csoportját.

Hitlert és bandáját egyszer még utoléri megérdemelt sorsa . . . Még sokáig hevert ébren . . .

Hannes Braun házába, Heinz számára megérkezett a behívóparancs. Az acélsisakos, vadonatúj csukaszürke egyenruhába öltöztetett kézbesítő gonoszul vigyorgott, amikor Elfie, még pongyolában, aláírta neki az átvételi elismervényt.

– Szép vasárnapi meglepetés Oberndorfné, nem igaz? Férje nélkül kell majd egy ideig aludnia. Alászolgája! Heil Hitler!

Az ifjú házaspár az esküvő óta a szülői házban berendezett tetőszobában lakott. Elfie felmondta az állását Bergengruenéknél, mert gyereket várt. Braun mama néha aggodalommal gondolt rá, nem bizonyul-e túlságosan szűknek a ház, ha további kis unokák érkeznek.

Férje a maga módján igyekezett eloszlatni felesége aggodalmait, mondván:

– Hagyd csak, mama, az ifjúság helyet követel magának. Nekem hamarosan úgyis csak néhány négyzetméter földre lesz szükségem. Nemsokára megszabadultok tőlem.

Mióta kiengedték a börtönből, a Gestapo felügyelete alatt, begubódzott különccé vált. Szabad idejében méhészkedéssel, nyúltenyésztéssel foglalkozott és órák hosszat mozdulatlanul üldögélt a Spree-partján.

– Ezt a Braunt jól átneveltük – állapította meg hónapokkal ezelőtt Micktal –, a kezünkből eszik.

Renate asszony egészen más irányban fejlődött. Együttérző, politikusan gondolkodó emberré vált. Tiltott könyveket olvasott, egyre inkább marxista világnézet alakult ki benne. Mái amennyire erre az ő körülményei között egyáltalán lehetőség volt. Gyakran hallgatta fejhallgatóval a fülén a külföldi rádióadásokat, vagy feküdt álmatlanul, azon törve a fejét, hogyan lehetne az ismerős asszonyokat kicsinyes gondjaikból és Hitler iránti rajongásukból kigyógyítani.

– Még a végén téged is becsuknak valamelyik koncentrációs táborba. Pedig az üzemben egyetlen asszony sincs, aki akár az ujját is mozdítaná érted – mondogatta a férje.

Gyötrelmes gondok voltak ezek, de a mai napon nem esett róluk szó.

Elfie lehangoltan tette a behívóparancsot a reggelihez megterített asztalra.

– Tehát mégis – mondta Braun, és keserű ránc jelent meg szája szögletében. – Anyádnak énértem már nem kell aggódnia. Mint börtönviselt alkalmatlan vagyok katonai szolgálatra. Én már csak lőszeresládákat készíthetek a harmadik birodalom részére.

– Ha az ember téged hall – mondta neheztelően Renate –, azt gondolhatja, szinte sajnálod, hogy nem húzhatsz acélsisakot a fejedre. Már-már arra gondolok, hogy te és a hozzád hasonlók még hadihiteleket is nyújtanátok Hitlernek, mint annak idején a császárnak tettétek. Már ha a Führer egyáltalán kikérné a véleményeteket. De ez nem érdekli Hitlert.

– Most is veszekednetek kell? – kérdezte sírva Elfie. – A behívón ez áll: Stralsund, Dänholm kaszárnya, első század. Hajóra kerül vajon?

– Ezek csak biztonsági rendszabályok – Hannes Braun feszesre húzta pulóverjét és a méheihez indult –, a lengyelek ellen néhány teknő is megteszi.

Mintha csak nekik válaszolt volna, úgy hangzott a folyón át a hivatalos hírmagyarázó, Hans Fritzsche jól ismert hadaró

beszéde. A danzigi bevonulásról adott hírt: „Gépesített egységek . . . a Westerplatte még a lengyelek kezében . . . Légierőnk bevetésen . . . Győzelem . . . Győzelem . . . A lengyel csapatokat felmorzsoljuk . . . A német katonákat örömujjongással fogadták . . ."

Látták, hogy a túlsó parton Micktal felvonja a horogkeresztes zászlót. Ott állott szolgálati autója is. A hauptsturmführer úrnak bizonyára nehéz napja volt.

– Heinz majd jól megrémül. Az éjszakai szolgálat után ilyen korai meglepetést! – Elfie friss kenyeret tett az asztalra.

– Biztosan Wilhelm is megkapta a behívóját. Egy városi kertész ugyanúgy nem nélkülözhetetlen, akárcsak egy szállodai villanyszerelő.

Telt-múlt az idő. Elfie elővette a katonaládát és csomagolni kezdett. De nem tudott figyelni arra amit tett.

Heinzcel együtt Wilhelm is megérkezett. A motorkerékpár oldalkocsijában feleségét is magával hozta. A két férfi megmutatta egymásnak a behívóparancsokat és igyekeztek gondtalan hangon társalogni az asszonyokkal.

Kunkeltné is közömbos hangot erőltetett.

– Biztosan csodálkoznak rajta, hogy ma én is eljöttem. Éppen így jött ki a szolgálatom. Wilhelmnek motorkerékpáros lövészekhez kell bevonulnia. Ezt most már biztosan tudjuk. Nem is titkolhatja el előlem, pedig egyébként szívesen hallgat. Gyakran halálosan gyűlölök mindenféle politikát. A motorkerékpáros alakulat Moabitban van. Így talán Berlinben maradhat. Egyébként is csak kis tizedes.

Wilhelm elmosolyodott.

– Világos, szükség van motorkerékpárosokra. Ez nem a pocsolyakerülők háborúja. Minden gépesítve. Még a hullagyűjtő állomások is. Na, Braun elvtárs, látja most már, hogy igazunk volt? „Aki Hitlert választja, a háborút választja!" Ezt hangoztattuk minden gyűlésen.

Hannes Braun valamit morgott magában Hitlernek a Szovjetunióval kötött megnemtámadási egyezményével kapcsolatban, de Heinz közbeszólt:

– A kommunisták előre megmondták, hogy háború lesz. De mit válaszoltak a mieink nekik? Nyugodtak legyetek, Hitler hamarosan lejáratja magát . . . Ezek nem sokáig uralkodnak . . .

– Van még éppen elég munkás, aki a régi szép időket sírja vissza. Például az én szakim, Lindner Ottó az állatkerti főkertész. Mióta megkapta ezt a címet, mintha tudathasadásban szenvedne. Egyszer régi elvtárs, máskor Hitler-barát, ahogy éppen jön. Ma reggel azt mondta nekem, hogy a Führer nem akar háborút. A repülőgépek csak ijesztésül szolgálnak, hogy a lengyelek befogják a pofájukat.

– A Lindner-félék nem ritkák manapság – avatkozott a társalgásba Braunné, aki megértő pillantásokat váltott lányával –, azért olyan szemtelenek és brutálisak a nácik.

– De mit lehetne tenni? – Heinz elnyomta cigarettáját. – Nekem a haditengerészethez kell bevonulnom. Meg kellene tagadnunk, nemet kellene mondanunk.

– Akkor golyófogó elé állítanak a jungfernheidei lőtéren. Kilenc lövész, egy biztosan eltalál. Aztán az őrmester megadja a kegyelemlövést. A katonai szolgálat megtagadásáért háborúban halál jár.

Braun papa köhécselt. Az utóbbi időben egyre gyakrabban tört ki rajta a légszomj okozta roham, rosszabbodott az asztmája.

Wilhelm szólalt meg:

– Egy elszánt fickónak még így is ezer lehetősége van. Minden a helyzettől függ, a szomszédodtól.

Braun még mindig köhögött, levegő után kapkodott. Végre sikerült kinyögnie:

– A dezertálásért, az átállásért is golyó jár. Otthon a feleségedet meg koncentrációs táborba csukják. Vagy az egész családot. Ha legalább hallgatnátok ránk, öregekre.

Klara Kunkelt postászubbonya gallérját igazgatta. Hirtelen melege lett. Mintapéldánya volt a jó háziasszonynak és anyának, az otthon jelentette számára a világot. Büszke volt ugyan olvasott urára, mégsem helyeselte, hogy annyira radikális volt egyes kérdésekben. Mit is számít tulajdonképpen egy városi kertész véleménye... Csak gyanított egyet-mást férje illegális politikai tevékenységéről, de kérdéseire kitérő válaszokat kapott. Braun intő szavai most megijesztették Klarát.

Klara szűkebb hazája, a Spreewald tájszólásában beszélt:

– Most háborús törvények vannak érvényben. A postafőnök éppen ma mondta nekünk. Szolgálati eskü és egyebek. Willem, talán csak nem akarsz olyasmit csinálni, ami ártal

munkra lenne? Gondolj a gyerekekre. Hiszen kiképzett katona vagy. Biztosan jó beosztást kapsz. Gondolj Reinhardra, Bienenmühlében. Megtudtam, hogy hat év fegyházat kapott, a lányt meg koncentrációs táborba vitték.

Wilhelm elutasító mozdulatot tett.

– Talán páncélos cirkálóra tesznek? Vagy esetleg egy aknaszedő hajóra? Villanyszerelőre mindenütt szükség van. Talán rádiós leszek és akkor legalább zenét is hallgathatok. Mindenesetre ingyen és bérmentve foghatnám Európa összes adóit. Ez lenne aztán a jó dolog!

Hiába. Heinz tréfálkozása nem talált visszhangra. Tekintetük komor maradt. Hannes Braun kicsoszogott a szobából. Két pohár mézet hozott és a behívottak elé állította.

– A komiszkenyérhez – mondta – magam pergettem ki a mézet.

Akadozott a társalgás. Klara megint Reinhard lányát hozta szóba és azt állította róla, hogy a táborban biztosan eljár a szája.

– A postán sok mindenről értesülök, látni szoktam az urnát tartalmazó ládácskákat is. A halál oka: szívelgyengülés.

– Azt hiszem, ez is szolgálati titok, Klara – szakította félbe Wilhelm. Klara szemrehányóan pillantott rá, de jobbnak látta, ha hallgat.

A rádió népdalokat, katonaindulókat sugárzott. Déltájban a londoni rádió bejelentette, hogy az ultimátum ideje lejárt, így Anglia hadiállapotba került Németországgal.

– Ekkora őrültséget – jegyezte meg Braunné –, most Franciaország következik.

Elfie mélabúsan üldögélt a félig csomagolt láda mellett. Apja reszkető kézzel simogatta lánya haját.

A két jóbarát, Heinz és Wilhelm, maga is szorongó érzésekkel álldogált a Spree-parton.

– Megint láthattad, mi az én bánatom – mondta Kunkelt. – Klara fél a politikától és észre sem veszi, hogy ebben is politika van.

Heinz idősebb barátja mély barázdáktól szántott arcába tekintett. Ismerte gondjait. Wilhelm hosszú ideig tartó munkanélküliség után egy spreewaldi parasztnál mint fejő talált munkát. Ekkor ismerte meg Klarát. Az ismerkedést feltehetően el-

sősorban a gyermekes nő szorgalmazta. Heinz tudta, hogy a jószívű Wilhelm a házasságba hozott fiúgyermeknek éppen olyan megértő apja volt, mint a saját két gyermekének.

– Klara jó háziasszony – vélekedett Heinz –, és a postánál sem tudtak belőle nácit faragni.

– De ez nekem nem elég, Heinz. A magunkfajtának többre van szüksége... Az ágyba mindig tudok asszonyt kapni, de ez kevés, igazi élettárs kell nekem. Elvtársnő, aki jóban-rosszban velem van.

A folyóparton álltak. Az olajos vízből ki-kiugró halak olyanok voltak, mint az ezüstvillám. Repülőgépek zúgtak a magasban. Mind keletre tartott.

– Még ezer helyre el kell mennem. Nem távozhatom úgy, mint disznó a vályútól. Valakinek fel kell váltania engem. A munkát folytatni kell. Sőt, még nagyobb erővel kell folytatni – mondta Kunkelt.

Mindketten átpillantottak Micktal házára. Átengedték magukat gondolataiknak.

Búcsúzáskor Heinz szinte idegen hangon szólalt meg:

– Igazán nehéz olyan Németországot elképzelni, amelyben nem lesznek többé nácik.

– De Heinz! Mindnyájan eltűnnek egyszer. Lesz még Hitler nélküli Németország, Daladier és Laval nélküli Franciaország. Ezek atyafiai a náciknak, mégha háborút is üzentek neki. Az egész banda el fog tűnni... Erről a francia elvtársak is gondoskodnak majd...

– André idejében lelépett?

– Magam kísértem el a pályaudvarra – mondta Heinz.

– Ember, indulj már útnak!

Klara elhelyezkedett az oldalkocsiban.

– A városban ma elsötétítés van, a gyerekek meg egyedül vannak.

Wilhelm Kunkelt késő éjszaka ébredt fel. Felesége sírdogált. Gyengéden búját át hozzá és megsimogatta arcát. Mi történt? Az ő Klarája, ez a hűvös és gyakran számító asszony, sír? Megértett talán most valamit abból, ami őt annyira felzaklatta? Miközben az asszony hozzásimult, érezte izmos teste melegét, csókjait az arcán, hallotta suttogását:

– Édes jóistenem. Mi lesz velem meg a gyerekekkel, ha valami történik veled?

– Velem semmi sem történik. És ha mégis . . . Akkor újra férjhez mész. Egy postáshoz. Nekik biztos nyugdíjuk van.

– Hogy te még most is tudsz tréfálkozni! De talán nem is fordul minden rosszra. A rádió állandóan villámháborúról, villámgyőzelemről beszél.

– Bizony! Az angolok pedig cukrászsüteményeket dobálnak majd. Minden berlininek egy teli zacskóval.

Az asszony hallgatott, nem sírt már . . . A szomszédos szobában az egyik gyerek felköhögött . . . Wilhelm hallgatta az éjszaka sokféle zaját, a villamos csikorgó fékezését, egy késői járókelő lépteit.

Most el kell mennie. Már régebben tudta . . . A motorkerékpáros lövészeket a frontra viszik . . . Moabitban csak beöltöztetik, felfegyverzik, felszerelik őket. De mi lesz otthon? A politikai munkának nem szabad szünetelnie. Egy mondás jutott az eszébe: „Ha ott is hagyod a munkádat, munkád nem hagy el téged." Majd mások állnak a helyére . . . Több mint negyven berlini nagyüzemben újra működnek a pártsejtek és a hármascsoportok. Egységesnek kell lenniök, csak az egység segíthet. Mérjetek csapást Hitlerre az egységfronttal! . . . Világos szavak . . . De mi lesz a katonaságnál? Ott tényleg ez van érvényben: bízd a gondolkozást a lovakra. Azoknak nagyobb a fejük?

Klara újra hozzásimult. Hiszen ezek a búcsú pillanatai. Amikor kimerülten kibontakoztak egymás öleléséből, már megszólalt a szomszédban a néprádió. Reggeli zene, reggeli torna, a hírmagyarázó hangja. Új nap kezdődött . . .

Ugyanezen a szeptemberi éjszakán André az elsötétített Párizs egyik utcáján sétált. Egy nappal ezelőtt, délután ötkor járt le a francia ultimátum. Franciaországban hadiállapot volt.

Néhány órával megérkezése után Andrét a Francia Kommunista Párt épületébe kérették. Sietett, mert tudta, hogy az Humanité-t már napokkal korábban betiltották és a Daladier-kormány dekrétuma a pártot is betiltással fenyegette.

Újságírók és képviselők kicsiny csoportja előtt számolt be a legutóbbi napokban és órákban az Adlon Szállóban szerzett

élményeiről; diplomaták, katonai vezetők és nagyiparosok összejöveteleiről, a nácik lázas tevékenységéről.

Az újságírók jegyzeteltek. A népfront gyakorlatilag már megszűnt létezni, a kommunista vezetők nem tehettek mást, mint hogy illegalitásba vonultak . . .

Leszállt az éj. Andrénak találkozója volt barátnőjével, és most együtt sétáltak a sötét Boulevards des Italiens-en. Adrienne egy nőlap szerkesztőségében dolgozott, ahol a „konyhai rovatot" szerkesztette, ételrecepteket közölt, terített asztalokról, esküvői vacsorákról és keresztelőkről készített fényképeket adott közre.

– Be kell vonulnod? Tulajdonképpen ez őrültség. Talán egy tiszti kaszinóba kerülsz? Vagy egy kórházba? Hiszen a frontra túlságosan gyenge vagy.

André jókedvűen nevetett, magához ölelte a tiltakozó lányt, fülébe súgott valamit a „gyengeségét" illetően.

– Turbékoljatok otthon, ha annyira rátok jött – mondta egy rendőr őrmester és felvillantotta zseblámpáját. A fénycsóva megvilágította az ölelkező pár arcát.

– De uram – szólt Adrienne felháborodottan –, munkából jövünk. Párizs pedig olyan sötét, mint a világ a teremtés első napján. A Place de l'Operá-ra tartunk.

A rendőr feltehetően jól ismerte a Bibliát, mert talpraesetten válaszolt:

– Akkor isten szelleme lebegett a kietlen Föld felett. Most pedig, kisasszony, rövidesen a nácik repülőgépei. Meggyőződésem, hogy még ma itt lesznek ezek a fattyúk. Hű, az iskoláját! Ott fenn valaki nem sötétítette el az ablakot. Ez az átkozott kutya talán jelezni akar a fritzeknek!

Éleset fütyült sípjába, mire egy légoltalmi őr csatlakozott hozzá sietve. A fény kialudt.

– Nna, csak a rend kedvéért. Kérem a papírjaikat. – A szürke körgalléros őrmester megvizsgálta igazolványaikat. – Ön szerkesztőnő, kisasszony? Aha, A párizsi nőnél. Feleségem mindig elolvassa az ön ételreceptjeit. Fogadja hódolatomat. Attól tartok, nekünk is olyan káposztafalókká kell válnunk, mint amilyenek a fritzek. És ön, uram? Munka nélkül van? Németországban tartózkodott? Mint szállodai pincér? Nem tanácsos éjszaka sétálgatnia, még ezzel a rendkívül csi-

nos mademoiselle-lel sem. Egyesek sötét célokra használják ki az elsötétítést.

Hangosan nevetett szójátékán, aztán kerékpárját maga mellett tolva távozott.

Tovább sétáltak. Autók suhantak el mellettük leoltott fényszórókkal. Egy bárajtó nyílott, éles fény ömlött az utcára. Valahol megint sípolt egy rendőr.

– Vajon tényleg jönnek?

Adrienne szorosan hozzásimult Andréhoz, s csodálkozva érezte, hogy barátja könnyű zakója alatt pisztoly lapul.

– André – kiáltott fel –, ha magával vitt és megmotozott volna?

– Hivatásommal járó kockázat – válaszolt a férfi egykedvűen –, hiszen az elvtársak a párt betiltásával számolnak. Mielőtt erre sor kerülne, mindent biztonságba helyezünk amit elkobozhatnak tőlünk. Semmit sem fognak találni, egyetlen írógépet, egyetlen frankot, egyetlen ágyút sem.

– De titeket letartóztatnak – mondta Adrienne szomorúan –, az még rosszabb . . .

A metró ki volt világítva, mint békében. Néhány munkából hazatérő taxisofőr, buszvezető és éjszakai műszakban dolgozó munkás között álltak.

– Szeretlek, Adrienne – suttogta André.

Beletekintett a lány zöldesen csillogó szemébe, beszívta bőre parfőmös illatát.

– Feljöhetsz hozzám – suttogta André fülébe –, a Szent Szűz a nővéréhez ment vidékre. Senki sem zavar.

A vonat hirtelen két állomás között állt meg. Erős lökést éreztek. A világítás kialudt, még a kék vészjelző lámpák sem égtek.

Mindenki feszülten fülelt. Talán a repülőgépek zaját hallják? Már tüzelnek a légvédelmi ágyúk? De a csendet semmi sem zavarta meg. Egyszer csak egy nő hisztérikusan felsikoltott:

– Engedjenek ki! Nem akarok itt lenn elpusztulni! Németek vannak felettünk! Engedjenek hát . . .

Felgyúlt a fény és a metró folytatta az útját.

Késő éjszaka, amikor Montreuil-ben, Adrienne kis szobájához felvezető lépcsőn haladtak felfelé, André megszólalt:

– A népfrontnak befellegzett. Hidd el nekem, Lavalék Hit-

lertől tanulnak. Mint kutyák a szarvast, úgy üldöznek majd minket. És ne hidd, hogy a tábornokok harcolni akarnak.

– Pedig kell nekik – vélte Adrienne, a rekamiét ágyazva –, hiszen láthatták, hogyan árulták el politikusaink a cseheket. Most segítséget kell nyújtaniok Lengyelországnak, különben mindenki szembeköpi őket.

Másnap reggel lenn a Marne felé vezető utcán katonai autók gördültek, megrakva hallgatag katonákkal.

– Vajon te hová kerülsz, André?

– Ahová a párt küld.

André vadul csókolgatta a lányt. Most nem akart az elkövetkező napokra és hetekre gondolni.

Az ajánlott szálloda az amszterdami Prinsen-csatorna mellett volt. Beékelődött az újonnan épített, toronymagas irodaépületek közé, amelyek – nem csupán Clausen véleménye szerint – elcsúfították a patriciusváros külsejét. Szerette az öreg flamand házak sajátos homlokzatát, az épületek mellett sikló – almával és paradicsommal színültig megrakott – csónakokat. A szálloda üvegfalú előcsarnokában üldögélve, az utca forgalmának zajában arra gondolt, hogy a csendesen folydogáló víznek ez a színjátéka bizonyára Van Goghot is megihletné.

– Teljesen telt házunk van, mynheer – válaszolta kérdésére a recepcióban levő hölgy, a sötétre pácolt asztal mögül. Nagy sóhajtások közepette lapozgatta a napi be- és kiköltözéseket nyilvántartó füzetet. Pillanatnyilag még a személyzeti szobák is foglaltak, minden alkalmazottunkat kiköltöztettük.

Az orvos kissé tehetetlenül nézett körül az előcsarnokban. A súlyos bőrszékekben újságot olvasó, dohányzó, teát ivó pasziánszot rakó szállodai vendégeket látott. Néhány idősebb hölgy kézimunkázott. Egy tizennégy év körüli lány kérdő szemekkel meredt Clausenra, míg az újra bele nem temetkezett a kezében tartott angol szótár tanulmányozásába.

Az irodából egy magas alkalmazott lépett elő, aki látható idegességgel lapozott bele Clausen útlevelébe, majd hollandoktól szokatlan hirtelenséggel szólt valamit a portásnőhöz, aki tágra meredt szemekkel, hasonlóképpen idegesen rezzent össze.

– Bocsánat, doktor úr – szólt mélyen meghajolva, hibát-

lan németséggel –, a szoba természetesen szabad. Egy órával ezelőtt a német követség felhívott minket. Parancsoljon kérem, a szoba kulcsa. Háromszáztizenhetes szoba, harmadik emelet.

A tágas előcsarnokban egy csapásra csend támadt, még a kötőtűk halk csattogása is elnémult. A kislány barátságtalan tekintettel nézett a felvonó felé menő Clausen után.

– Német náci, náci . . . náci . . . – suttogták körülötte.

Clausen is jól hallotta a megjegyzéseket.

– Zsidó bagázs az egész – mormogta fülébe a fiatal, kövérkés szállodai inas, miközben Clausen poggyászát elhelyezte a felvonóban –, itt lebzselnek már hónapok óta, sorban állnak az amerikai és a portugál konzulátus előtt. Vízumért koldulnak. Ki velük Nagy-Németországból mondta Hitler Adolf, ki velük Hollandiából mondanánk mi itt. Bizalmasan mondom, doktor úr, én az SS-nél vagyok. A mi führerünk Mussert. Egy szép napon mi is harcolni fogunk. Ma még mindez titok, doktor úr. De önnek elmondhattam, hiszen tudom hogy ön a követségről van.

Clausen hallgatott. Pocsékul érezte magát, nagyon pocsékul. Milyen kellemetlen helyzetbe került. De nem volt-e igazuk azoknak a szálloda halljában? Miért nem kísérelte meg legalább, hogy minden nehézség ellenére Angliában maradjon?

Szobájába ment, egykedvűen bámulta a rézszínű fémágyat, a kopott ágyelő szőnyeget, a szélmalmos tájat ábrázoló giccses festményt a falon, a műtulipán-csokrot, a varázsszemes Philips-rádiót.

A szállodai inas azonnal német adót akart keresni a rádión, de Clausen leintette:

– Menjen már! Halálosan fáradt vagyok.

Utolsó megmaradt schillingjét odanyújtotta a fiúnak, amit az udvarias meghajlással és egy halkan suttogott „heil Hitlerrel" köszönt meg.

Clausen lázas gyorsasággal állította a rádiót Londonra. Híreket mondtak: „Tegnap, szeptember harmadikán este huszonegy óra tájban, mintegy háromszáz kilométerre a Hebridáktól nyugatra, egy német tengeralattjáró minden figyelmeztetés nélkül megtorpedózta és elsüllyesztette a Liverpoolból Montreálba tartó Athenia nevű személyszállító hajót. Az ezer-

négyszáz utas közül száztizenkettő, köztük huszonnyolc amerikai, halt meg."

A bejelentést a „Közelebb hozzád, istenem" kezdetű egyházi dal követte.

Az orvos letörten vetette magát az ágyra. A nyirkos takaró érintése undorral töltötte el. Hirtelen kopogtattak. Az inas levelet nyújtott át neki.

Simone!... Itt van Amszterdamban, miért ne adhatna magáról életjelt? Szívét a torkában érezte dobogni... Simone! Mindketten semleges államban vagyunk! Feltépte a levél borítékát. „Jövök, drágám! Este hat óra felé legyél az előcsarnokban. Örülsz a te kis Simone-odnak?"

Milyen titokzatos teremtés... Honnan tudja, melyik szállodában szálltam meg, honnan értesült a megérkezésemről? Valamikor olyasmit mondott nekem, hogy az elhárító szolgálat tagjai olyanok, mint a katolikus papok. Titkokról tudnak, de ezeket csak a magukhoz hasonlókkal osztják meg...

Érezte, hogy ez az öreg szálloda egyszerre otthonosabbá vált. Gondolatai magukkal ragadták. – Az a reménytelen márciusi délután egészen lehangolt volna, ha te, Simone Poizat nem vidítsz fel. A csókokat soha nem feledem. Óh, drága Simone! Hogyan élsz? Veszélyben vagy? Milyen sors vár ránk?

Ismét kopogtattak. Egy kacér kis szobalány lépett be. A lány nem tudta helyesen kimondani a nevét: „Mynheer Coniansky". Butácskán vihogott, egy német látogatót jelentett be.

– Rendben van – válaszolt Clausen.

A látogató máris belépett.

– Bocsásson meg, doktor úr, Spiess őrnagy vagyok az elhárítástól. Láthatja, mennyire gondját viseltük, még egy elragadó szobacicáról is gondoskodtunk önnek éjszakára.

Az őrnagy polgári ruhát viselt. Jól szabott sötét öltöny, ernyő és keménykalap. Valamiféle Downing Street-i diplomatának gondolhatta volna az ember. Termete magas, vöröses arcán párbajból eredő sebek, kopasz fejét szeplők borították.

– Szolgálati ügyben jöttem, Clausen doktor. Sejtheti miért hallgattam el a nevem és a rendfokozatom a portán. A Secret Service-nek itt is vannak ügynökei.

– És mit kíván tőlem, őrnagy úr? Talán Bukarestbe kell mennem?

– A KLM-gép hetenként kétszer repül oda, holnap reggel

is indul. Háború van, német felségterületen nem repülhet át. Megkerüli Spanyolországot, Svájcot, Zürichben leszáll. Aztán az Adriai-tengeren át megállás nélkül repül Romániáig. Bukarestben várják a repülőtéren. Az ottani követséget természetesen már értesítettük. Itt van az új útlevele. A másikat adja ide. Fehérneműjében nem kell a monogramját kicseréltetnie, Pavel Coniansky helyett most Paul Corneliusnak fogják hívni. Az új doktori diplomája jobb mint az eredeti. Heidelbergi egyetem. Ez is „summa cum laude", mint a régi. Láthatja, milyen rendkívül körültekintően dolgoznak az embereink.

– Számomra mindez szörnyűség, őrnagy úr.

Clausen bús tekintettel ült a nagydarab elhárítótiszt előtt, akiből gin és parfőm illata áradt.

– Négy nap óta háború van, doktor. Ki-ki a maga módján, de mindnyájan a Führert szolgáljuk, mindnyájan a harmadik birodalom katonái vagyunk. És ne gondolja, hogy itt, ebben a semleges államban biztonságban érezheti magát. Üzemi balesetek is léteznek. Tegnap például egy kereskedőt ért halálos gépkocsibaleset. Az autó egyik elülső kereke menet közben kiesett. Tehetséges exportőr volt, kár, hogy rossz ügyért dolgozott.

Calusenen olyan szorongató érzés lett úrrá, amilyen a Wannsee mellett töltött napok és Goebbels garden partyja óta nemegyszer érzett.

– Talán nem elég köztiszteletben álló egyetemet kerestünk önnek? Kifejezetten büszke vagyok az ötletemre. Én magam is hallgatója voltam. Gundolfnál meg az öreg Husserlnél tanultam. Egyébként útlevele többi adatai is minden ellenőrzést kiállnak.

– És mit vár tőlem az elhárító szolgálat?

– Tulajdonképpen nem sokat. Eredetileg Norvégiába akarták küldeni, de a mieink távolabbra látnak. A Duna mellé küldik. Foglalkozott ön nemibetegségek gyógyításával? Ja, persze, hiszen ön sebész. De ennek ellenére.

Az őrnagy egykedvűen járt fel-alá a kis szobában, ujjaival dobolt az ablaküvegen, fütyürészett.

– Apropó – szólt végül –, óvakodjék a KLM személyzetétől. Stewardessei a Deuxiéme Bureau* részére dolgoznak. És

* Francia felderítő és elhárító szolgálat.

még valamit, doktor, nehogy szégyent hozzon ránk. Az elhárítás eddig jól dolgozott. Canaris tengernagy gondosan választja meg embereit. Dicsőség, ha valaki a keze alatt szolgálhat. Higgye el nekem: ismerjük Franciaország gyengéit, Anglia Achilles-sarkát.

És figyelmeztetés nélkül süllyesztitek el a személyszállító hajókat – gondolta keserűen Clausen.

– Nos, ennyit akartam mondani. Tudja, doktor, a mi mesterségünk olyan, mint a póker. Eddig mindig a tengernagynál voltak a jobb lapok. Gondolhatja, tud ő blöffölni is. Ha a vezérkar nem ügyködött volna olyan ügyesen, mármint azokkal az erőkkel, amelyeket a főnök irányított, sem Schuschnigg úr, sem Hácha úr nem puhult volna meg olyan könnyen.

Az őrnagy úgy nevetett, mintha egy jó viccet mondott volna.

– A szállodában még Coniansky a nevem?

– Természetesen. Sok szerencsét, doktor. Heil Hitler!

Spiess őrnagy eltávozott. .

– Az őrnagyod persze blöffölt! Tényleg azt hiszed, hogy hagytak volna elutazni? Rosszul ismered Grovest.

Simone mellette feküdt. Érte jött, megvárta a szálloda előcsarnokában. Úgy üdvözölte, mintha nemrég találkoztak volna. Még mindig a londoni napok csodálatos Simone-ja volt. Haja még mindig aranykendő volt a fején, szeme még mindig titokzatosan csillogott, mint a tenger vize . . .

Távolból hatalmas óceánjáró hajók tülkölését hozta a szél. A szállóval szemben álló toronyház tetején színes fényreklám villogott. A szerelmesek csak ennél a villodzó fénynél látták egymást.

Clausen hangja akaratlanul is élesen csengett:

– Tulajdonképpen honnan tudsz te ilyen sokat Grovesról? Tényleg igaz, hogy te . . .

– Igen. Amióta Lindober szégyenletes boltja felrobbant. Ez az egy választásom volt. Hiszen a kezükben voltam. Azóta a MI–5-nek dolgozom. Ők vagy több évi börtön.

– Simone! – ölelte magához a lányt.

– Ne, most ne. Még mást is el akarok neked mondani . . . Amíg te jelentéseket küldtél az elhárítás I. osztályára, addig rád állítottak. Groves azonban megszagolhatott valamit. Skó-

ciába, sőt még Írországba és a Hebridákra is elküldött. Ott régi könyvek után kutattam, ami persze csak álcázásul szolgált.

– Kiket küldtél kés alá? – kérdezte Clausen kemény hangon. – Talán olyan szegény ördögöket is, akik a nácik zsarolásának engedelmeskedtek? Akiket a Gestapo tart a markában?

Megragadta a lányt, aki úgy érezte, harapófogóval szorítják karját.

Simone hosszú ideig várt a válasszal. A villanyreklám betűi gyors egymásutánban gyulladtak fel és aludtak el.

– Tévedsz, mon cher – suttogta: ajka egészen kiszáradt. – Olyanok voltak, mint Lindober; rohadt nácik, akik a gyilkosságtól sem rettennek vissza... Fanatikus zsidógyűlölők, Európa minden szegletéből összeverődött szemét fajzat. Ne szoríts, ez fáj. Ne légy olyan durva.

– Igazad van – ölelte meg Clausen lágyabban –, kissé sokat engedek meg magamnak.

– A British Múzeumban kezdtem el dolgozni. Eredetiben kellett tanulmányoznom Erzsébet-kori könyveket. Ezek voltak azok a hónapok...

– Amikor Kensingtonban találkoztunk?

– Pontosan. Eredetileg régiségeket hamisító bandára akartak ráállítani.

– Ki? Hogyan? Mit jelentsen ez?

– A Scotland Yard. Még nem mondtam el mindent neked. Engem... feltételesen helyeztek szabadlábra... Most már kiböktem... Tudod az történt, hogy felbukkant egy antikvárius, aki meglepően magas árakon vásárolt és meglepően felületesen ellenőrizte az árut. Német származású amerikai volt, annyi fogalma sem volt a régi könyvekhez, mint nekem az integrálhoz. A MI–5-beliek jelzést kaptak az USA-ból. Odaát az Államokban a szesztilalom idején pálinkafőzéssel foglalkozott. Felesége, akit később alkalmam volt megismerni, valahonnan Oregonból származott, fanatikusan gyűlölt minden négert és zsidót.

– És hogyan került a házaspár Londonba?

– A német elhárítás megbízásából, amint később kiderült. A férfi könyvkereskedőnek adta ki magát, felesége pedig –

egyébként érthetetlen módon – az admiralitáson kapott állást.

– Ebben Groves keze is benne volt.

– Kezdetben nem. Az angolok annyira hiszékenyek. Csak amikor Groves jelzést kapott "ashingtonból, akkor indult meg a lavina. Könyvkereskedő lettem tehát. Felkerestem őket, messze kinn Croydonban, ahol egy bungalóban laktak. A lakás berendezése kifejezetten nyárspolgárokra vallott. Honfitársaidnak nincs fantáziája, Pierre. Felfedeztem egy fotólaboratóriumot, pont olyan volt mint a Lindoberé. Találtam egy könyvet, Milton Elveszett paradicsoma volt. Máris eleget tudtam róluk. A könyv pergament kötésében egy hét mikropontos filmszalag volt elrejtve! Gyerekzsúr a kertben, Mrs. Newman limonádét töltött a poharamba, Mr. Newman gyümölcsfákat oltott. A zsúron minden rendben ment, míg csak a házigazdák ki nem kergettek egy kis néger lányt a „paradicsomból". Bár az Owen-testvérektől, London legtekintélyesebb antikváriusától jöttem hozzájuk, Newman egyetlen könyvet sem akart nekem eladni. Különösen nem a Miltont.

– Tényleg Owen alkalmazottja voltál?

– Még mindig az vagyok! Hogy az embereket most is érdekli-e Milton vagy Marlowe? Most, hogy kitört a háború? Aligha.

– Kínpadra akarsz vonni? Végül is sikerült őket elfogni?

– Igen. Amikor az állomás felé tartottak, Groves és négy tisztviselő a Scotland Yardtól fogta el őket. A MI–5-nek ugyanis nincs letartóztatási joga. Mrs. Newman táskájában a legújabb tengeri akna ragyogóan sikerült vázlatát találták. Természetesen – ahogyan mi hívjuk – ő csak szállító volt, vagyis neki játszották át. Newman bizonyára nagy halat akart fogni. Az egész néhány pillanatig tartott. Newman kiabált, hadonászott, védekezett. Mégis megtalálták nála a Miltont, és a mikrofilmek elég bizonyítékot szolgáltattak. Amikor a retikült is kiürítették, végleg befellegzett nekik. A MI–5 egy púderes dobozt is talált náluk, amelyben borotvaéles fényképmásolatokat rejtettek el arról a bizonyos tengeri aknáról. Én mindenesetre meg voltam elégedve. Két rohadt nácit sikerült ártalmatlanná tenni.

– Még így is túl sokan folytatják gonosz üzelmeiket. Itt Hollandiában Mussert a főnáci. Nekik is megvan az ötödik

hadoszlopuk. Ne csodálkozz, ha egy éven belül itt is csúnya dolgok történnek. Próbáld meg . . .

– Mit próbáljak meg? – szakította félbe hevesen a lány.

– Utazhatnék Svájcba? Svédországba? Melyik ország őrzi meg a semlegességét? Talán Portugália? És ott biztonságban lennék? A titkosszolgálat börtöneiben? Egy cipőben járunk, csak az a különbség, hogy a frontokon most véreznek.

– Miért kellett éppen ilyen átkozott korszakban találkoznunk? Bárcsak később születtünk volna. Ki tudja mi vár rám vagy rád? – sóhajtott fel Clausen.

Valahol egy gőzös kürtje búgott fel. A szomszéd szobából mozgás hallatszott, a vízcsapot nyitották ki.

Egymás mellett feküdtek és hosszú időn át hallgattak. Csókjaik ízét Simone könnyei megkeserítették.

Egy kis vendéglőben rákot ettek és spanyol bort ittak hozzá. Aztán táncoltak. Talán utoljára. Egy kikötői mulató tarka forgatagába sodródtak.

– Holnap kinn leszek a schipholi repülőtéren. Ott akarok lenni amikor elrepülsz, mon cher Pierre! – mondta Simone. Szorosan Clausenhez simult, fejét a mellére hajtotta.

Amikor a bárpult előtt táncoltak, Simone összerezzent.

– Látod ott azt a két férfit? A Secret Service-től vannak. Gyere, menjünk innen drágám.

A szálloda halljában még egyszer megcsókolták egymást. Simone intett egy taxinak. Minden olyan volt, mint azon az estén a londoni vendéglőben . . .

A szálloda előcsarnoka most is zsidó emigránsokkal volt tele.

Az asztalokon újságok hevertek. Könyvek és térképek. A nagy szemű kislány megint az angol szótárt böngészte. Egy hölgy pasziánszot rakott ki.

A felvonóban az egyik szállodai vendég megpillantotta Clausent:

– Ma végre megkaptam a vízumom. Kanadai Vízum, uram. Két hete itt üldögélünk. Bécsben déligyümölcs-kereskedésem volt. Végre elutazhatom a feleségemmel és a lányommal együtt. De tudja mennyink maradt? Kétezer márkánk. Ilyen

rablókat! Banditák! Huszonöt százalék kivándorlási adót kellett fizetnem. Újabb huszonöt százalékot pedig vagyonleadásként. Százezres bankkövetelésünk volt, tehát ötvenezer elúszott. A maradék ötvenezerből négy százalékot adnak, az összesen kétezer. Ebből legfeljebb egy rongykereskedésre futja Kanadában.

Már Clausen szobája előtt álltak.

– Holland hajójáratra vegyen jegyet, uram. A német tengeralattjárók már több angol hajót elsüllyesztettek. Jó éjszakát és jó utazást . . .

Clausen másnap korán reggel ébredt fel. Este erős altatót vett be és Simone tanácsára bezárta a szobát. A kilincs alá egy széket is tolt. Még félig kábult volt az altatótól amikor megpillantotta, hogy két férfi van a szobában és turkál kofferjeiben.

– Maradjon csak fekve! – parancsolta az egyik.

Hol látta már ezt az arcot? . . . Hát persze. A mulató. A mulató és Simone.

A hívatlan jövevények angolul beszéltek, turkáltak a csomagokban, felhasították a kézitáskát, darabokra vágták a borotvaszappant, kikutatták öltönye zsebeit.

– Mit akarnak tőlem – kiáltott rájuk Clausen és a csengő után nyúlt.

– Nyugi, nyugi! Ezzel a vacakkal mindjárt lyukat fúrok a hasába, ha nem fogja be a száját. Hiszen ön sebész, majd befoltozza magának!

A beszélő az ágy szélén ült és pisztolyával Clausen hasát célozta meg.

– Ez természetesen öngyilkosság lenne, dokikám. Ebben egyetértünk. És a szálloda igazgatója esküvel vallaná, hogy ön már tegnap furcsán viselkedett. Tehát maradjon nyugton. Mi csak ellenőrizzük, nem visz-e magával olyasmit, ami a brit királyság tulajdonát képezi. Érdeklődtünk az új neve után is . . .

Clausen agyában kavarogtak a gondolatok. Vajon Simone sejtett erről valamit? Tudott is talán? Milyen kísértetiesen pontosan tudta, hol tartózkodik . . . Ah, Simone . . .

– A becsomagolást már maga is el tudja végezni, dokikám. Jó lett volna, ha már odaát többet tudunk magáról. Már a börtönben csücsülne. És ide figyeljen! Nehogy jelentse a rend-

őrségnek! Mi minden balhét hangtalanul oldunk meg. Ha kell, hangfogóval.

A két férfi az ajtó felé hátrált és sietve eltűnt.

Az ezüstösen csillogó négymotoros repülőgép készen állt az utasok fogadására. Már kitolták a betonra a beszállólépcsőket, s az utasok csomagjait szállító kis kocsik is elhagyták a vámhelyiséget.

Clausen még nem érkezett meg.

Simone többször is a bejárathoz sietett, amelynek széles szárnyasajtóin csak úgy áramlott befelé az utasok tömege. Gépek indultak az USA-ba, Marokkóba, Kanadába, Indiába. A sokszínű utastömeg repülőjegyét lobogtatva, bábeli hangzavarral tolongott.

Mintha ki sem tört volna a háború . . .

A hangszóró ismét megszólalt:

– A bukaresti gép indulásra kész. Egy utas hiányzik.

Simone egy száguldva érkező taxi elé futott.

– El sem képzeled, mi történt – szólalt meg dühösen Clausen. – Látogatóim voltak. Talán tudsz is róla. Két úriember a Secret Service-től, az összes kellékekkel. Micsoda hanyagság! A szállodában a zárak még Egmont korából származhatnak. Mindent átkutattak a te . . . kollégáid.

– Ha tudni akarod a nevüket: S. Payne Best százados és Stevens őrnagy, az Intelligence Service-től.

Simone rátekintett Clausen sápadt arcára, látta a férfi mérgesen összeszorított ajkait, a szemöldöke között meghúzódó mély ráncot.

– Mit törődöm a nevükkel! Csak azt tudom, hogy az angol titkosszolgálat a nyomomban van, és hogy Romániában sem érezhetem magam biztonságban.

– Nem hiszem, hogy követni fognak, ahhoz túlságosan jelentéktelen vagy számukra. Csak nekem vagy fontos! Siess, kezeltetned kell a jegyedet.

Elkísérte a betonhoz vezető kijáratig. Clausen mereven maga elé tekintett.

– Mynheer, siessen, mynheer!

A holland vámőr nevetve tette rá a csomagokat egy kis kocsira, amely a repülőgép csomagterébe juttatta el azokat.

– Minden jót, Pierre. Tudom, többé nem bízol bennem – mondta Simone szomorúan –, de én veled vagyok, ha távol kerülünk is egymástól.

A stewardess a lépcső tetején állva sietette az utasokat. Clausen magához ölelte a lányt és megcsókolta.

Simone az étterem teraszáról nézte, hogyan hagyja el a gép a kifutópályát és lesz egyre kisebb, míg el nem tűnik egy felhőfoszlány mögött.

Könnyeitől nem vette észre a két férfit, akik látszólag közömbösen nézték a KLM-gép felszállását.

– Kunkelt tizedes, hozzám. Lóduljon már. Vezesse hozzám azt az embert – kiáltotta Overdieck százados, a parancsnokság körletéül szolgáló iskola folyosóján. Kunkelt a lengyel hadjárat kezdete óta a százados gépkocsivezetője volt.

A hadosztálytörzs egy kilométerre a lengyel városkától, egy elmenekült földbirtokos majorságában volt elhelyezve. A hadosztály hadműveleti tisztje innen kért felvilágosítást egy bizonyos Lindoberről, aki kétes elemekből összeverődött társaságával egy elhagyott kolostorban – az elhárító szolgálat különleges parancsaira hivatkozva – garázdálkodott. A hadosztály körzetében levő lengyel szervek azzal a panasszal fordultak a parancsnoksághoz, hogy népi-németek fosztogatnak a környező falvakban, valóságos háremet szerveztek maguknak, zsidókat zsarolnak, vernek meg vagy gyilkolnak le. A felvilágosítás sürgős.

Overdieck századosnak otthon Mannheimben virágzó ecetgyára volt és a háború kitörése előtt minden tartalékos kiképzésen részt vett. Így aztán a Wehrmachtnál sem tört meg a karrier. Rövid frontszolgálat után századossá léptették elő és később városparancsnokká nevezték ki Lengyelországban. Új beosztása módfelett ínyére volt.

Felvette a türelmetlenül csengő telefont. A távbeszélő másik végén a törzs egy tisztje, bizonyos Alvensberg százados beszélt.

– Herr Kamerad – hallatszott a telefonban –, nálam van a 6. páncéloshadosztály hadtápfőnöke, gróf Schenk von Stauffenberg úr. Hihetetlen dolgokat mondott el nekem. Ez a Lindober nagy disznó lehet. Körlete tudtommal az ön parancsnoksága

alá tartozik? Tudom, lehetnek túlkapások, az elhárítás sajátos alakulatokkal és törvényekkel rendelkezik. Kérem, tájékoztasson, hogy intézkedhessek. A hadsereg nem tűr el semmiféle disznóságot. Egy pillanat . . .

Másik hang folytatta:

– Kedves százados úr! Itt Stauffenberg beszél. Én természetesen híve vagyok a fegyelemnek, a szigorú törvénykezésnek, a tábori csendőrségnek, sőt szükség esetén a kivégzésnek is, de amit a kolostorban láttam, az meghaladja Sade márki, a szadizmus névadójának a képzelőerejét is. Gengszterbanda garázdálkodik ott. Véletlenül éppen rekvirálás közben értem őket. Remélem, erélyesen intézkedik. Előre is köszönöm.

Overdieck százados a dühtől elvörösödve vette fel prémmel bélelt köpenyét és csatolta fel derékszíját, majd a szolgálatvezető tiszthelyettesért ordított. Persze, hogy szigorúnak kell lennünk – gondolta. A lengyelek alantasabb lények mint az uralkodó német faj. Mi már székesegyházakat építettünk a Rajna partján, amikor ők még egy vályúból zabáltak a disznókkal. De mindennek megvan a maga rendje: per, ítélet, kivégzés.

A kályha csak úgy ontotta a meleget. Egy lengyel nő állandóan rakta a tüzet, egy másik tüzelőanyagról gondoskodott. Ezen a vidéken nagyon hideg a tél.

Hol marad már ez a Kunkelt? Egyébként megbízható gépkocsivezető. Remélhetőleg tett forró téglát a kocsimba. Könnyen meg lehet fázni a jobb napokat megélt rozoga Mercedesben.

Kramer törzsőrmester jelentkezett. Világosszőke kobakja valósággal izzott, feltehetően a túlságosan sok pálinka miatt.

– Kramer, teremtse nekem elő Kunkeltet, biztosan a konyhán van. A kolostorhoz akarok menni, ahhoz a . . . hogyishívjákhoz. És Sommer őrvezető ne csak disznek hozza magával a géppisztolyt. Az erdőből időnként lövöldözést lehet hallani.

Kramer összevágta bokáját:

– Parancsolja százados úr, hogy elkísérjem? Durrogtatunk a poják disznókra, mint a hajtóvadászaton?

– Köszönöm, Kramer. Ezúttal a Lindober féle népi-németeket akarom megnézni. Ezek mindenáron célpontokat keresnak a karabélyaiknak . . . De már jött is Kunkelt. Menetkész a gépkocsi?

Wilhelm Kunkelt már köpenyben és rohamsisakban volt. Vörösre fagyott arcán mély ráncok húzódtak. Nem a nélkülözések, hanem a háború borzalmai vésték az arcára.

Sokáig már nem vagyok képes elviselni a borzalmakat – gondolta Kunkelt. – Valamiféle kiutat kell keresni. Lépjek kapcsolatba lengyel partizánokkal? A konyhán dolgozó lengyel asszonyoktól megtanultam egy kicsit lengyelül . . . Bíznak bennem, mindig hozzám fordulnak panaszukkal.

Pán Kunkelt megsimogatta gyerekeiket, csokoládét adott nekik, és amikor egy egészségügyi őrvezető erőszakoskodni akart egy fiatal lengyel nővel, pán Wilhelm megverte az őrvezetőt . . .

A gépkocsi egy erdei ösvényen haladt keresztül. Az ösvényt vastag, fagyott hó borította, a nyírfaágakról dér csüngött, a fenyőfákon madarak ugráltak. Varjú szállt át a fejük felett és tűnt el a távoli ködben.

– Szép táj, nem?

A százados igyekezett kedélyes hangot megütni, cigarettázott, nótázgatott.

Kunkelt hirtelen olyan hevesen fékezett, hogy a mellette ülő őrvezető nekiesett a szélvédőüvegnek. Overdieck is előrelódult, kettétört cigarettája égve, szikrázva hullott ki kezéből.

A kocsi előtt, az ösvény közepén hulla feküdt, a hó vörös volt körülötte. Néhány varjú röppent fel károgva.

– Az istenit – kászálódott ki az autóból Overdieck. A két katona a halotthoz ugrott és megfordította.

– Még egészen meleg, százados úr. Parasztnak vagy erdei munkásnak nézem. Szívlövés.

– Megölték, százados úr. Még egy kés sem volt nála. De egyetlen zlotyi, egyetlen márka sem.

Kunkelt belenézett a halott hófehér arcába, amelytől élesen ütött el a borostás, fekete szakáll.

– Fektessék a fenyőfa alá. A többi a tábori csendőrség dolga.

Folytatták útjukat. Az autó a kolostorhoz vezető jegenyesorhoz ért.

Wilhelm újra erőteljesen fékezett. A Mercedes megcsúszott a síkos úton és megperdült maga körül.

– Kunkelt! Hajszálon múlott, hogy nem látogattuk meg a jóistent. Mit fékezget állandóan?

Overdieck mérges és ijedt volt.

Sommer őrvezető már fenn is volt egy hótorlasz tetején, felmutatott az egyik nyárfára, amelynek magas ágain hét akasztott ember – hat férfi és egy nő – himbálódzott. Varjak lakmároztak a szörnyű táplálékból. A fiatal katona parancs nélkül belelőtt a fekete halálmadarak csapatába. A százados parfümöt hintett zsebkendőjére.

Kunkelt a kormánykeréknél ült. Dühös volt. Fenn a fán akasztott emberek lógtak. Ruhájukról ítélve, egyszerű emberek... Munkások... Mit követtek el?... Mi volt a bűnük?... Ki tette ezt?

Válaszként a közeli tisztáson két lövés dörrent. Kunkelt habozás nélkül feltépte a kocsi ajtaját, futás közben csőre töltve karabélyát, hatalmas szökellésekkel rohant keresztül a hótorlaszon. Maga mögött hallotta Sommer ziháló lélegzetét. Overdieck az autónál maradt. Kissé szégyellte gyávaságát.

– Állj! – kiáltott Sommer.

Két fegyveres férfi ugrált át az ösvényt keresztező drótakadályon, gyorsan futottak a fák között elővillanó, vörös téglakerítéssel körülvett házcsoport irányába.

– Wilhelm, durrants a nyakuk közé.

Wilhelm a fejük fölé lőtt. A két férfi tovább futott. Csak a második lövés után – amely felverte a havat az egyik menekülő lába mellett – álltak meg, fordították le fegyverük csövét.

– Gazemberek! Csibészek! – kiáltott rájuk Overdieck százados, aki csak most érkezett. – Végre puska elé állíthatok néhány partizánt!

– Nix partizán, pán százados! Mi Lindober csapatából. Jó népi-németek!

A két fickó erősen toprongyos volt, Wehrmacht-zubbony és SA-nadrág volt rajtuk, fejükön a lengyel rendőrség ellenzős sapkája, amelyről leszakították a felségjelet. 98-as mintájú német puskájuk volt. Mellükre a felismerhetetlenségig koszos horogkeresztet tűztek.

Kunkelt körülnézett. Tekintete megakadt egy fenyőfa törzsénél, ahonnan vékony vérpatakocska csörgedezett a kékesen fénylő hótorlaszra. Izgatottan villant tekintete a vastagabb ágak közé. Egy még rángatózó lábú, széttépett szoknyájú, fa-

törzshöz kötött női testet látott. A hosszú fekete haj egészen elfedte az arcot.

Sommer őrvezető is elsápadt.

– Átkozott disznók! – emelte magasba Wilhelm a puskatust, hogy leüsse vele az egyik bandität. Az visszahőkölt, elbotlott és beleesett a hóba.

– Mit csinálsz, bajtárs! Hiszen ez egy lengyel kommunista nő! Egy Lenin-könyvet meg egy zseblámpát találtunk nála, amilyennel jelt szoktak adni egymásnak éjszaka a partizánok. Az egyik szomszédom, aki igaz német ember, jelentette fel. Mi parancsra végeztük ki, de előbb kicsit eltréfálkoztunk vele. Most olyan, mint valami fenyőfadísz.

Wilhelm öklével ütött, ütött és ütött, míg a százados határozott parancsa magához nem térítette.

– Feloldozni, azt fenn! – hallatszott Overdieck hangja rekedten. – Vagy előbb lábat faragjak nektek?! Bárki feljelentésére embereket lőttök agyon?

Az egyébként jóindulatú századost mintha kicserélték volna. Odalépett a havon fekvő, arcát karjával védő férfihoz:

– Álljon fel. Mindkettőjüket hadbíróság elé állíttatom.

Kunkelt visszanyerte önuralmát. Vállára vette karabélyát. Ránézett századosa mogorva arcára, aki pisztolyát még mindig a két fickóra fogta.

De szép lenne – gondolta dühösen –, ha a főnök későbbre is megőrizné a mérgét... Néhány óra múlva azonban a Gestapo-pribékek előtt áll és bátorsága füstként száll majd el...

A fához kötözött nő melléből élénkebben szivárgott a vér. Hörgés hallatszott.

– Talán még segíteni lehet rajta, százados úr. De akkor rögtön be kellene vinnem az asszonyt a kórházba.

Wilhelm elsimította a sebesült haját. Finom vonású nő. Biztosan tanítónő vagy orvosnő. Ki ismeri? Honnan került ide?

A százados egy pillanatig gondolkozott. A hadosztálytól kapott parancsot kell mindenekelőtt végrehajtania.

– A kolostor még biztosan messze van. Tegye a nőt a kocsiba. Ott keressen orvost. Maga meg, Sommer, vegye el a gazfickóktól a puskákat, aztán hozza őket utánunk. Ki kell szellőztetni őket. Büdösek mint a bakkecske. Ha valamelyikük menekülni próbálna, azonnal lőjön.

„Lindober-különítmény". Ez a felirat állt német és lengyel nyelven a kolostor bejárata felett. Az épületcsoport körüli falat drótkerítéssel erősítették meg, a főbejáratot néhány spanyollovas zárta el, és egy őr állt előtte. Félreugrott a kocsi elől és tisztelgett.

– Hozza ide a . . . főnökét!

Overdieck szemügyre vette a fiatal, inkább diáknak mint katonának kinéző fiút, akin valósággal lötyögött a nagyméretű egyenruha.

– Igenis, százados úr! Hozom a főhadnagy urat.

– Nincs tudomásom róla, hogy előléptették volna.

Overdieck nehézkesen mászott ki a kocsiból. Ránézett a sebesült nőre, akinek mellsebét Kunkelt az elsősegély-csomagjában levő kötszerrel bekötözte. A nő gyorsan, szaggatottan lélegzett.

– Jelentkezem, százados úr.

A városparancsnok előtt Lindober kövérkés alakja állt. Londoni tartózkodása óta még jobban meghízott, arca egészen szivacsos volt. Szemüvege bepárásodott a hidegben. Lötyögő térdnadrágot viselt, cipője fényesre volt pucolva, övén nehéz pisztolya lógott, kezében lovaglóostor, bandafőnöki jelvényként.

– Maga az alegység parancsnoka? Miért nem jelentkezett nálam a városparancsnokságon? Tudnia kellene, Lindober úr, maga alám van rendelve.

– Főhadnagy vagyok, százados úr. Csak a jóváhagyás hiányzik még.

– Számomra ön az elhárító szolgálat megbízottja, akinek meghatalmazását ellenőriznem kell. Kérem tehát, menjen előre. Egyébként az úton letartóztattam két beosztottját. Ön adott parancsot a kivégzésre? Kérem, mutassa fel nekem a letartóztatási jegyzőkönyvet, továbbá a tanúvallomásokat. Az áldozat még életben van, az én autómban fekszik. Beosztottai rossz lövők!

Kunkelt, aki még a kormánykeréknél ült, jól látta hogyan tűnik el az alázatosság Lindober kövér arcáról.

– Az ilyeneket meg kell büntetni, százados úr. A kivégzésért én vagyok felelős. A nő – lengyel orvosnő – bevallotta, hogy kommunista.

– Egyelőre kórházba kerül. Majd ott hallgatja ki – jól figyeljen rám – a hadosztály hadbíró tisztje.

Lindober hallgatott. Intett az őrnek, hogy húzza félre a kolostor főkapuja elől a spanyollovasokat. Kunkelt bevezethette a gépkocsit a tágas udvarba. A még mindig ájult sebesültet a kolostor egyik cellájába vitték és az ágyra fektették. Szája szögletéből vér folydogált.

– És az akasztottak ott a nyírfasornál, biztos velük is hasonló módon végeztek.

Lindober az apát szobájában rendezkedett be. Szarvasbőr mellényben – nyaka köré tekert fehér sálja gyémántköves tűvel összetűzve – ült a századossal szemben és igyekezett vele éreztetni, hogy ő mint cs. és kir. főhadnagy tisztában van a társasági szabályokkal.

– Fel vagyok hatalmazva – mondta –, hogy gondoskodjam a felforgató elemek kiirtásáról. Zsidók, bolsevisták, lengyel nacionalisták. Ez a helyzet, százados úr!

– Úgy? És honnan szerzi az értesüléseit? Igaz, hogy ön bántalmazza a foglyait? Gróf Stauffenberg úr tanúja volt egy ilyen esetnek.

– Van, amikor csak a bot segít. Mielőtt átvettem volna ezt a különítményt, két hónapig egy átnevelőlágerben tanulmányoztam az ottani módszereket. Bizonyára senkinek sem engedné, hogy az ön városparancsnoksága körzetében bírálja valaki az SS birodalmi főnöke által jóváhagyott módszereket.

Olyan agyafúrtan fogalmazott, hogy Overdieck kénytelen volt hallgatni.

– Ugyanazokat a módszereket alkalmazzuk itt is: verés, szigorított fogság, kikötés, akasztás. Háborúban vagyunk, most nincs helye a jófiúskodásnak.

– Szép. Szeretném most megszemlélni az embereit. Aztán azokat a hölgyeket, akikről tájékoztatást kaptam. Hiszen ön nagy tapasztalattal rendelkezik a minden szükséges jóval ellátott szalonok létrehozásában.

Lindober ravaszul pillantott a szeme sarkából . . .

A kolostor keresztfolyosóján Sommer őrvezető és a két letartóztatott várta őket. Lindober teljes erejével arcukba csapott lovaglókorbácsával. A sapkájuk a földre repült. Már-már úgy látszott, hogy abba sem hagyja a verést. A foglyok ordítoztak. Az őrvezető dermedten bámulta a jelenetet.

– Így, százados úr – zihált az egykori cs. és kir. tiszt, miután két áldozata elvonszolta magát –, annak idején így tanítottuk fegyelemre dragonyosainkat Galíciában. A lovat is ütni kell, hogy engedelmeskedjen.

Kunkelt jött. A százados ismerte gépkocsivezetője igazságszeretetét:

– Nos, Kunkelt? – fordult a tizedeshez.

– A doktornő szerint életben marad és máris kihallgatható. Beszéltem vele. Tud németül. Azt mondja, hogy Lindober válogatás nélkül tartóztatja le az embereket, állati módon mindaddig veri őket, amíg el nem árulják, hova rejtették a pénzüket és értéktárgyaikat. Aztán felkötteti őket. A százados úr ki fogja ezt vizsgálni?

– A német hadsereg tisztje vagyok Kunkelt, én felelek az ügyért.

Kunkelt Overdieck szemébe nézett. Mit tudsz te a német hadseregről – gondolta. A Wehrmacht ugyanúgy széttipor minden életet mint az SS. Mégis úgy érezte, hogy a századosban még van valami tisztesség. Ezért tárgyilagosan folytatta:

– A doktornő segítségével kiszedtük a nőből a nevét is. A végén már csak suttogni tudott. Itt van, felírtam magamnak. Doktor Wanda Racynski. Azt állítja, hogy az apósa lengyel követ volt Angliában.

– Az ördögbe, Kunkelt! Ennek már a fele sem tréfa. Ez a hülye még minket is bajba keverhet! Abból semmi jó nem sülhet ki, ha a diplomaták is belekeverednek valamibe.

Lindober közben felsorakoztatta osztagát és Overdieck kénytelen volt magában elismerni, hogy az osztagparancsnok ért valamit a katonai mesterséghez.

A három sorban felsorakozott mintegy negyven ember viszonylag fegyelmezett benyomást keltett. Felszerelésük és fegyverzetük, mint általában a szabadcsapatoknál, különböző típusú eszközök tarka keveréke volt, de az ellenőrző százados elégedetten morgott magában valamit. Csak a felsorakozott emberek mosdatlanságát, borostás arcát, ápolatlan haját kifogásolta:

– Mint a rablók, úgy néznek ki ezek a fickók – állapította meg.

Lindober gúnyosan húzta el a száját.

– Alázatosan meg kell jegyeznem, százados úr, hogy csapatom önellátó. Zsoldot csak hébe-hóba kapunk.

– És most irány az étkezde! Két ember velem jön. Mindent meg akarok nézni: a cellákat, a legénységi körletet és a konyhát is.

Úgy látszott, Lindober jól kihasználta az időt. Egy földbe erősített, leszorítókkal ellátott asztalon és néhány falra szerelt henteskampón, szíjakon és köteleken kívül semmi nyoma sem volt azoknak a szörnyűségeknek, amelyekről Stauffenberg beszélt.

A százados viszolyogva nézte a kínzóasztalt, szíjakat és köteleket. Kunkelt szemében gyűlölet izzott. Bárcsak tehetné! Sommer kíváncsian tekintett körül a tágas helyiségben, amely valamikor a ferences barátok ebédlőjéül szolgált.

– Az elhárító szolgálattól engedélyem van, hogy kémkedés gyanúja esetén igénybe vegyem ezeket a szigorú eszközöket. És itt mindenki kém, ügynök. A lengyel nők is.

– Ez a doktornő is?

– A lengyel értelmiséget teljesen megfertőzte a bolsevizmus, százados úr!

– No akkor, nyittassa csak ki a cellákat.

Lindober népi-németjei itt is megelőzték az ellenőrzést. A körletek tiszták voltak, a szalmazsákok frissen töltöttek, még feszületek és Mária-képek is díszelegtek a falakon. Az egyik kamrába megbilincselt fogoly volt bezárva, aki térdre esett Overdieck előtt, hebegve könyörgött és reszketett.

– Azonnal vegye le erről az emberről a bilincseket! Gondoskodjék róla, hogy holnap a városparancsnokságra vigyék.

Lindober csodálatos szakismeretről tett tanúságot. Az egyik cellában három nyomdász dolgozott, akik hamis útleveleket, katonai igazolványokat és egyéb okmányokat készítettek. Mind a hárman zsidók voltak. Szemükben félelem tükröződött, amikor ijedten pillantottak a kinyíló ajtóra, majd sietve újra papírjaik fölé görnyedtek.

Különös volt a megmunkálatlan nyírfarönkökből készített ugrótorony is – ejtőernyősök szoktak ilyen tornyokból ugrást gyakorolni –, ahová Lindober rendszeresen felparancsolta embereit, majd egymás után leugratta őket.

A lőtéren kirakott céltáblák orosz katonákat ábrázoltak.

– Ha nem tudná, barátsági szerződést kötöttünk a bolse-

vikokkal – jegyezte meg Overdieck, de az egyébként példásan berendezett helyiségeket látva némileg békülékenyebben.

Hátravolt még a női osztag... Ilyesmi csak képzeletben létezik, mondta Lindober. De a kemény szolgálatban álló férfiaknak időnként valami szórakozással is kell szolgálni. A nőket konyhai munkára és a ruharaktár rendbentartására használja, és hát szemet huny felette, ha emberei a csinos lányokat felesleges erejük levezetésére használják. Végeredményben minden nőnek ez a sorsa...

– És ezt teljesen önként csinálják ezek a nők?

Overdiecknek ezt a kérdést Wilhelm súgta a fülébe, aki közben beszélt néhány reszkető, csinos fiatal nővel. Szavaikból – már amennyire szólásra tudta bírni őket – kitűnt, hogy nem önként álltak ennek a vad bandának a szolgálatába.

A százados, aki kezdett mind határozatlanabbá válni, végül is megelégedett Lindober magyarázatával, annál is inkább, mert tudta, hogy az ilyen alakulatoknál nem ritkák az ehhez hasonló jelenségek. Eddig azzal vigasztalta magát, hogy az erotikát illetően a háborúban sajátos törvények érvényesülnek. Neki is – még jelenlegi beosztása előtt – egy mosoda tulajdonosnőjével volt viszonya és legnagyobb bánatára osztoznia kellett egy törzsorvossal.

Megtekintette a konyhán dolgozó nőket, kiosztott köztük néhány cigarettát. Ezzel az ügyet befejezettnek tekintette.

– Szállítható állapotban van a doktornő? – kérdezte.

Az egyszerre szolgálatkésszé vált Lindober gépkocsit – egy régebbi típusú Fordot – bocsátott a rendelkezésükre, amelynek ablakait fekete festékkel átlátszatlanná tették, hogy áldozatai ne lássák, hova hurcolják őket.

Racynski asszony alá néhány gyapjútakarót terítettek és Sommer kíséretében a nőt a gépkocsira tették; a kormánykeréknél Lindober gépkocsivezetője ült, aki tarkóján érezve a géppisztoly csövét idegesen forgolódott.

Végighajtottak a nyírfasoron. Erősödött a hideg, ropogott a hó alattuk. Az akasztottakat még mindig lóbálta a szél. A távolban kutyák vagy farkasok üvöltöztek.

Éjszaka érkeztek meg a városkába.

Sommer észrevette, hogy a sebesült ismét eszméletlen, valószínűleg belázasodott. A városi kórházba akarta vinni.

Néhány nappal később látogató érkezett a városparancsnok-

hoz, szolgálati ügyben. Schneidhuber obersturmführer, a Gestapo parancsnokságáról. Telefonon jelentette érkezését, majd kis idő múlva feszes „Heil Hitler" köszönéssel már a városparancsnok dolgozószobájában is állt.

A Gestapo parancsnoka a háború előtt rendőr volt egy felső-bajorországi községben. Gyors karrierjét paraszti agyafurtságának és a „legmegfelelőbb megoldás" kiszagolására érzékeny orrának köszönhette.

– Szép itt magánál, százados úr – mondta. – Gratulálok. De az ön szamaritánus jótékonysága sajnos teljesen felesleges volt. Ez a Racynski doktornő meghalt. Maradt volna inkább Varsóban. Ezek az eljegesedett utak végzetessé váltak számára. Sajnálatos eset. Már jelentettem Krakkóba a főkormányzó úrnak. Halálos végű autóbaleset. A hullát még ma elhamvasztják. Megértett engem, százados úr?

Overdieck felugrott íróasztala mellől, jóindulatú arca elsötétedett:

– De hiszen . . . tanúk vannak, obersturmführer.

– A kórházi orvos hallgatni fog. Tudja, hogy koncentrációs tábor fenyegeti. És az ön tisztesei? Rájuk haditörvények vonatkoznak! Katonai titok elárulásáért. És még valamit . . . Lindobert áthelyezzük. Kár érte, szorgalmas ember, értett a lengyel csürhe kordában tartásához. Az alegység továbbra is marad.

– Tudomásul veszem.

Overdieck százados még mindig állt. Látogatója, unottan csapkodva térdét bőrkesztyűjével, ülve maradt.

– Még valamit: a Lindober parancsára végrehajtott kivégzésekért én felelek. Nem ezért váltom le. De nem szolgáltatta be a zsákmányolt értéktárgyakat. Ezért halálbüntetés jár. Ja, igen. Boldog lehet, ha egy kivégzőosztag golyói végeznek vele! Ekkora hülyét! – Schneidhuber felemelkedett. – És a hadosztály parancsnokságán meg fogom mondani: szeretem, ha az előkelő nemes urak emberiességről ábrándoznak.

Az SS-obersturmführer távozása után Overdieck magához rendelte Kunkelt, majd Sommert és szigorúan figyelmeztette mindkettőjüket, hogy a történtekről saját érdekükben hallgatni kötelesek . . .

Gróf Claus von Stauffenberg a kastélyszerű uradalmi épület előcsarnokában ült barátjával, egykori ezredtársával, Bodo von Alvensberg századossal. Az esti szürkületben alig lehetett észrevenni a szoba falán függő, pompás agyarú kitömött vaddisznófejeket, a dámvadlapátokat és a szarvasagancsokat. A trófeák között pompás festmények is látszottak. A kandallóban kékesen lángoló nyírfa égett. A havas ablaküvegek megzörrentek a zúgó keleti széltől. Az agancsokból készített művészi csillár vastag, sárga gyertyáinak lángja meg-meglebbent a léghuzatban.

– Ezt a bort hazulról küldték. Tegnap ínycsiklandó szállítmányt hozott a futárgép. Végül is mi vagyunk felelősek a hadosztály élelmezéséért. Óbor, kedves Bodóm. Ismered ezt a fajtát? Ilyenfélét ittunk valamikor a bambergi tiszti kaszinóban. A legjobb, amit Franciaország nyújthat. Persze a nőkön kívül.

Stauffenberg koccintásra emelte poharát.

– Tulajdonképpen irigyelnem kellene téged, Claus. Több dolgod van a gyomrokkal, mint a fejekkel.

– Egy egész hadosztályt etetek, megszerzem mindazt, ami ehhez szükséges. De ami azt illeti, a te mesterséged érdekesebb és izgalmasabb.

– Őszintén szólva, Claus, tulajdonképpen én is maradhattam volna a Külügyminisztériumban. Itt is, ott is ugyanazok a kellemetlenségek. Amióta Ribbentrop utasítására a diplomatáknak is SS-egyenruhát kell hordaniuk, jobban elviselem a csukaszürkét.

Stauffenberg kényszeredetten nevetett.

– Remélem, nem ér újabb csalódás nálunk. A tisztek többsége mámoros a győzelemtől. Minden intézkedést, minden parancsot maradéktalanul helyesnek tartanak. Amiről tavaly Berlinben szóltam neked, az kétszeresen áll majd ennek a hadjáratnak a befejezése után. Semmi bírálat! Feltétlen engedelmesség! A Führer parancsol, mi engedelmeskedünk. Nem szokásom, hogy egykönnyen búbánatnak adjam a fejemet, de mostanában gyakran vagyok elkeseredett. Egy másfajta Németországról szőtt álmom a kérlelhetetlen valóságon szenved hajótörést. Fel egészen Keitelig és Brauchitschig mindenki kaméleon, parancsra változtatnak színt.

Stauffenberg hangja lehangoltnak tűnt. A hasas üvegből bort töltött a poharakba.

– Árnyékban nem nőnek magasra a fák – szólalt meg hosszabb szünet után Alvensberg. – Nem álmodozással, semmittevéssel töltöttem az időmet a Wilhelmstrassén. Gondolkoztam, egészen a bismarcki korszakig visszamenően aktákat tanulmányoztam. Az eredendő baj a porosz–német rendszerben van. A feltétlen engedelmesség kultusza a gimnáziumban, az egyetemen, a kadétiskolán . . .

– Amikor annak idején a külügybe kerültél, bizonyára voltak illúzióid? Velem is így volt. Diplomatáinkat zseninek tartottam, akik képesek világméretekben gondolkozni és minden problémát ésszerűen közelítenek meg. Ma már tudom, hogy csekély kivételtől eltekintve valamennyien haszonlesők, karrieristák. Gondolj csak Papenre, Neurathra vagy – ami még rosszabb – az olyan szolgalelkekre, mint Ribbentrop. A jó hazafiak az egész Wilhelmstrasséra nem ok nélkül tekintenek évtizedek óta bizalmatlanul. Janus-arca van. Állandóan a békéről beszél, de mindenütt a világon háborús tűzfészkek létrehozására törekszik.

– Szinte mindent áttanulmányoztam – vetette közbe Bodo –, követi jelentéseket, amelyek pontosan azt tartalmazták, amit hallani akarnak a birodalmi kancellárián. Nagyon kevesen vannak közöttük olyanok, akik nemcsak tudomásul veszik a parancsokat. Egyetértek veled, Claus. Diplomatáinknak Bismarck óta törött a gerince. És Hitler? Engem nem vakít el a lengyelek felett aratott győzelem. Meglehetősen drága áron jutottunk hozzá.

A borostyánsárga borban a gyertyák fénye tükröződött. Kis idő múlva megszólalt Stauffenberg:

– Csak azt szeretném neked elárulni, hogy akadnak férfiak, akik félre akarják állítani Hitlert. Így nyilatkozott nagybátyám, Uexküll és Schulenburg is.

– De a beszédtől a cselekvésig túlságosan nagy a távolság. Azt még százszor meggondolják.

Egy tisztiszolga fahasábokat hozott és rádobta a kandalló parazsára. A beszélgetést csak akkor folytatták, amikor a katona már kiment a szobából.

– Apropó, a Lindober-ügyben kapcsolatba léptem a berlini elhárítással. Persze eredménytelenül. Nem adtak felvilágo-

sítást. Titkos. Az ilyen bandák szervezése természetesen ellentmond a nemzetközi jognak... Mi egyéb választ kaphat egy közönséges hadtáptiszt? – jegyezte meg keserűen Alvensberg, majd kis szünetet tartva folytatta. – Ismered tulajdonképpen Hans Ostert? Mi a véleményed róla?

– Ismerem, otthon reggelenként néhányszor együtt lovagoltunk. Apja pap, ő tiszt, ragyogó képességekkel és imponáló értelemmel. Egyébként drezdai. Azt mondják, nagyon vallásos, nekem mégis az a benyomásom, hogy nem mentes a pragmatizmustól sem.

– Törzsfőnök Canarisnál, akiről azt mondják, hogy olyan nehéz rajta átlátni, mint egy páncéllemezen – jegyezte meg Alvensberg.

Stauffenberg még hozzátette:

– Naponta új ravaszságokat eszel ki, hatalmas apparátust hozott létre és irányít. Az elhárító szolgálatot – ahol a gyilkolás érdem –, a maga vadászterületeként kezeli.

– És Ostert legjobb emberének tartják. Szörnyű ez. Jobb lett volna nekem is, ha inkább ügyvédnek megyek. A nemesi rang vonzza az ügyfeleket.

Stauffenberg fel-alá járkált.

– Te, Bodo. A német arisztokrácia – akárcsak a francia forradalom napjaiban – nem használta ki a megfelelő időpontot. Az alkalmas időknek vége.

Alvensberg csodálkozva nézett barátjára, aki annyira magabiztosan tekintette át és értelmezte a korszakot. Stauffenberg intelligenciája már az ezredben is lenyűgöző hatást gyakorolt rá.

– Amióta Lengyelországban szolgálok – jegyezte meg tétován –, számtalan jogtiprással találkozom, amit a harmadik birodalom nevében követnek el. Mindez a vezető posztokat betöltő nácik szemtelenségéből fakad. Undorodom tőlük. Ezt a háborút nem szabad megnyernünk, mert elkerülhetetlenül valamennyi európai kultúra végét jelentené.

– Nem, nem szabad – mondta Stauffenberg, majd a falon függő világtérképhez lépett –, s ezért kell befejeznünk, még mielőtt úgy istenigazából elkezdődne. Ezt a Führert hidegre kell tenni. Talán akkor békét köthetünk Angliával. Megtudtam, hogy még a háború kitörése után is folytattak titkos tárgyalásokat...

Csengett a telefon. Stauffenberg leemelte a hallgatót, majd izgatottan kiáltott fel.

– Gyorsan, kapcsold be a rádiót! Merényletet követtek el Hitler ellen!

A két barát izgatottan hallgatta a hírt: „1939. november 8-án este a müncheni söröspincében – a nácik gyűlésén –, néhány perccel Hitler beszéde után bombamerényletet követtek el. A pince tetőzete beomlott, tíz vagy tizenkét ember meghalt. A merénylet pillanatában azonban a Führer és kísérete már nem tartózkodott a helyiségben. A tettes kilétét még nem sikerült felderíteni. A merényletet valamelyik külföldi titkosszolgálat kezdeményezte, mert egyetlen német sem lenne képes kezét a Führer szent személyére emelni." – Az adás a Horst-Wessel-lel, a nácik himnuszával fejeződött be.

– Csodával határos – jegyezte meg Alvensberg. – A nagyfőnök idejében meglépett. A gondviselés csak jelentéktelen párttagokat szemelt ki áldozatul!

– És hány embernek kell még meghalnia?

A hír megzavarta a két barát meghitt együttlétét. Alvensberg elbúcsúzott.

Stauffenberg még sokáig nem tudott elaludni. Elolvasott egy Kleist-novellát, belelapozgatott egyik régebben írt cikkébe, amely „A hátországban ledobott ellenséges ejtőernyősök elleni védelemről" szólt. Ebben többek között ez állt: „Korunkban a hadviselő állam egész területe hadműveleti térséggé válik. A nép életének nincs olyan része, amelyet közvetve vagy közvetlenül ne érintenének a háborús események . . ."

A tábornokok álma az volt, hogy Németország a nyugat-európai imperialista államokkal koalíciót hoz létre a Szovjetunió ellen. A német tábornokok e tekintetben rendkívüli következetességet és határozottságot tanúsítottak. E tervük megvalósításához a fasiszta titkosszolgálat vezetői is segítséget nyújtottak... Az elhárítás néhány vezetője, ügynöke révén információkat szolgáltatott az angol és az amerikai kormány részére Hitler soronlevő támadó terveiről. Megbízottakat is küldtek Angliába, hogy megállapodjanak a nyugati hatalmakkal a békekötés feltételeiről.

D. Melnyikov: 1944. július 20. – Legenda és valóság. Berlin, 1966. 69. old.

Lahousen ezredes félretette a Völkischer Beobachter legfrissebb számát.

– Kétségtelen, hogy a merénylőnek bűntársai is voltak. Hogy németek-e vagy külföldiek, nem lényeges. Segítség nélkül az ilyesmi nem megy. Ismerjük már az efféle akciókat, hiszen ez a mesterségünk.

A tisztek a tengernagy dolgozószobájának tárgyalóasztalánál ültek. Vártak a főnökre, hogy megkezdődjék a parancsnoki megbeszélés. A máskor halálosan pontos tengernagyot valószínűleg feltartóztatta valaki.

– Gondolkozzanak csak – folytatta Lahousen –, a fickó, egy bizonyos Elser, állítólag egy közönséges asztalos. Tíz kiló rendkívül robbanékony anyagot találtak nála! Ezt nem vásárolhatta áruházban! A söröspince egyik gerendájában rejtette el. Persze éjjel. Képzeljenek hozzá még egy órát, amely másodpercnyi pontossággal gyújtja a töltetet. November ötödikén állították be, hogy a botrány november nyolcadikán törjön ki. És ki is tört. Ezt nevezem pontos munkának!

– És húsz perccel előtte a Führer még a szónoki emelvényen állt. Állítólag a plafon is beszakadt. Biztosan végzett volna vele, meg közvetlen munkatársaival is – mondta Piekenbrock, szivarja hamuját leverve.

Oster kissé unottan hallgatta a beszélgetést. Különvéleménye volt a merényletről. Végre megszólalt:

– Egy dolog mégicsak megdöbbentő, uraim. Tíz év óta először történt, hogy Göring és Himmler – az öreg harcosok – nem vettek részt egy ilyen ünnepségen. Biztosan megéreztek valamit.

– Tényleg léteznek ilyen megérzések – vélte Lahousen.

– A jogászok ilyen esetekben azt a kérdést teszik fel: Cui bono? – Piekenbrock idegesen dobolt ujjaival az asztal lapján –, vagyis kinek állt érdekében? A Führernek most megnőtt a népszerűsége, ez az egyik plusz. A nép pedig azt hiszi, hogy őt a gondviselés oltalmazza, ez a másik plusz. Végül a harmadik: a nép azt is láthatta, milyen ügyes rendőrségünk van.

– Nos, uraim, az önök véleményét hallva azt hihetné valaki, ezt az Elsert ki kellene tüntetni.

– Az egész ügyet tehát úgy lehet beállítani, hogy a merénylő tulajdonképpen szolgálatot tett a Führernek – vélte Bürkner ellentengernagy, a külföldi osztály vezetője, aki eddig szó nélkül hallgatta a társalgást.

– Jó reggelt, uraim! – köszönt Canaris. – Jó kis füstöt csináltak itt nekem, valóságos gáztámadás. Éppen Rosenberg birodalmi főnöktől jövök. Ki kell dolgoznunk az „N" tanulmányt. Készítsen mindent elő Lahousen. Működjék szorosan együtt a külüggyel. És mindenekelőtt: kicsit gyorsabb tempót! A Führer még karácsony előtt fogadni kívánja Quisling államtitkár urat, Oslóból. Az idő tehát szorít. És ön, Piekenbrock, készüljön fel, hogy tárgyaljon Quisling úrral. De ne feledje, ő nem jöhet bármikor Kielbe vagy Berlinbe.

– Fel fogom venni a kapcsolatot koppenhágai embereinkkel. Ha Quisling odautazik, Hambro, a Storting elnöke, akinek németellenes érzelmei termékeny talajra találnak a norvég lakosság között, nem néz majd rossz szemmel rá.

– Jól van, Pieckenbrock – helyeselt Canaris, majd a többi jelenlevőhöz fordult –, minden apróságról tájékoztatniuk kell engem. Keitel tábornagy és Raeder tengernagy most szervezik a Weser-gyakorlat kidolgozócsoportját. Ez az akció valószínűleg egy-két héttel a Sárga-akció előtt kezdődik. Továbbá uraim: én egy írországi vállalkozást készítek elő. Önök jól tudják, hogy e „zöld szigeten" sok a britek ellensége, akik csak a

fegyverekre várnak. Segíteni fogjuk őket. Számítok az ön tevékeny támogatására, Lahousen. Együttműködést az IM-mel. Ehhez az akcióhoz tengeralattjáróra van szükségünk. Sajnálom, hogy én nem lehetek a parancsnoka. A tengeralattjáróval elszánt fickókat kell eljuttatnunk az országba. – Mikor adja ki a parancsot tengernagy úr? – kérdezte a térkép fölé hajolva az ezredes.

– Kora tavasszal, gumicsónakokkal kell partra szállniuk. Ehhez csendes tengerre van szükség. Előbb még ki kell szabadítanom az embereinket Franco börtöneiből. Anarchistaként tevékenykedtek Spanyolországban.

– Igazi, Canarishoz méltó vállalkozás lesz ez – mondta Lahousen csillogó szemekkel. Az ilyen vállalkozások felajzották katonai becsvágyát.

– Egyébként mi újság? – kérdezte Canaris gépiesen. Aki ismerte, észrevehette, hogy már más dolgok foglalkoztatják.

– Megbízható jelentés érkezett Kirkwallból. A Scapa-Flow-i kikötőben nincs tengeralattjáró-háló, sem aknazár. Az angol csatahajókat csak rombolók oltalmazzák – jelentette Bürkner, akinek megingathatatlan optimizmusa általánosan ismert volt munkatársai körében. Most fölényesen számolt be arról, hogy már tájékoztatta az örvendetes hírről az Orkney-szigetek térségében tartózkodó tengeralattjárókat. – Halali, főnök. A szarvas már előbukkant, megkezdődhet a hajtóvadászat.

– Na, akkor végeztem mára – zárta le a parancsnoki megbeszélést Canaris és felemelkedett székéből.

– Oster, kérem maradjon még itt. – Canaris megvárta, míg a többi beosztottja elhagyta a helyiséget, aztán váratlanul megkérdezte:

– Mit szól a dán és norvég eseményekhez? Bajtársaink túlságosan egykedvűen veszik tudomásul az eseményeket. A részleteknek nem nagyon örültem. Dániában semmit sem kockáztatunk. Norvégiában viszont nagyon sokat. Csekély flottatámogatással végrehajtott partraszállás, méghozzá az angolok szeme előtt! Oster, ebből még baj lehet!

Oster némán, de sokatmondó kézmozdulattal mutatott a világtérképre, végighúzta ujját az angol partok mentén, majd rámutatott a Temze torkolatára, Londonra:

– A terv nem új, főnök. De a brit admiralitás számára sem közömbös, hogy mi vesszük-e birtokunkba a fjordokat vagy ők.

– Igen. A terv nem új. Magam is elolvastam Raeder őexcellenciája múlt évi felterjesztését, amely nagyon tetszett a Führernek. A haditengerészeti főparancsnokság jó munkát végzett! De a döntés a Ruhr-vidéki nagybácsi, Krupp kezdeményezésére jött létre. Ön tudja, milyen sokat adnak vezetőink Krupp és a többi gyáros véleményére. Az uraknak ércre, svéd acélra van szükségük. Én is hallottam valamit a nehézvízről. Bizonyos kísérletek végrehajtásához fizikusokra van szükségünk. Tehát fel Dánia ellen, fel Norvégia ellen, még ha ez bizonyos kockázattal is jár. Ne feledje, Oster, tengeralattjáróink védett kikötőket kapnak, és mint a farkasok csaphatnak rá a tommyk konvojaira.

– És mit szólnak majd a semlegesek? Például Amerika?

– A világ véleményét a győztes diktálja – vélte Canaris, majd izgatottan folytatta. – Tudom, hogy ön nem a legjobb véleménnyel van Hitler politikai képességeiről. De egyet ne feledjen: a lengyel hadjárat simán ért véget. Most mindenki csak a győztest látja, és joggal!

– Nem lenne-e jó, ha tájékoztatnánk ezeknek az államoknak a katonai attaséit?

Canaris ijedten kapta fel a fejét, rémülten tekintett legközvetlenebb munkatársa arcába.

– Ön is jól tudja, mit kapna ezért: hadbíróságot, kötelet.

– Azt hiszi, öngyilkos akarok lenni?

Canaris hallgatott. Tehát mégis, gondolta. Önbiztosítás. De miért is ne, tulajdonképpen? Régóta tudta, hogy azoknak a kapcsolatoknak a létrehozásában, amelyeket egyesek az angol nehézipar és az arisztokrácia bizonyos köreivel igyekeztek kiépíteni, az elhárító szolgálat emberei – köztük Oster – is részt vesznek. Nem lenne-e jobb csatlakozni ezeknek az óvatosaknak a csapatához? Most, amikor még nem késő?

Oster halk hangja mintha messze távolból hangzott volna:

– Tudjuk talán, milyen méreteket ölt majd ez a háború? Hogy hosszú távon megnyerjük-e? Tehát: ugorjunk ki a robogó vonatból. Ezt tanácsolom önnek, főnök. Keserves kétfrontos háborúra kerül sor, méghozzá olyan megbízhatatlan szövetségessel, mint amilyen Olaszország. Az iparban is van néhány

úr, aki így gondolkozik. Kövessük őket. Nem is olyan megvetendő egy ilyenfajta önbiztosítás.

Canaris egy aktát vett elő a páncélszekrényből.

– Még valamit, Oster. Az írországi vállalkozáshoz szükségem van főnökre. Ő azonban pillanatnyilag Amerikában tárgyal. Ottani követségünk közölte velem, hogy az ír köztársasági hadsereg főparancsnoka jelenleg mister Dean Russel. Kapcsolatban állunk vele. Át akar állni hozzánk, unja már a száműzetést.

– Kitűnő. Majd befűtünk egy kicsit az angoloknak. De Russelt olasz hajóval kell áthoznunk. Így legalább lesz valami hasznunk szövetségesünk semlegességéből. Génuát javaslom.

– Egyetértek. Intézkedjék, Lahousennel közösen. A Franco börtöneiben ülő írekről majd magam gondoskodom. Zavarosfejű fickók lehetnek. Nem kár értük, ha rajtavesztenek.

Canaris kézmozdulattal jelezte, hogy nincs tovább szüksége Osterre, de még hozzátette:

– Londoni ügynökünk, az a sebész, megérkezett a Dunához és rendelőt nyitott. A románok beleegyezésüket adták.

Az ajtó bezárult Oster mögött.

Az U–219 tengeralattjáró tiszti étkezdéjében már feltálalták a vacsorát. A szakács – rendkívüli ellátmányként – homárt kapott Párizsból, hozzá fehér bordóit, amit csak magas parancsnoki látogatások alkalmával volt szabad felszolgálni. A tengeralattjáróra Canaris tengernagy érkezett. Ő közismerten kedvelte a különleges jó ételeket, sőt azt is tudták róla, hogy vendégeinek gyakran saját kezűleg készített kitűnő falatokat.

A tekintélyes vendég még mindig az újonnan beszerzett rejtjelzőgépet vizsgálgatta, amelyet időközben a rádiószobában helyeztek el. Csodálatos gép, az egész világon nincs olyan szakember, aki képes lenne megfejteni ezeket a rejtjelzett távmondatokat – mondták a legénységnek.

Az U–219 még a wilhelmshaveni kikötőben tartózkodott, az éjszaka folyamán kellett kifutnia. Kora délelőtt óta élelmet rakodtak a tengeralattjáróba és lőszert a légvédelmi ágyúhoz meg a 8,8-as löveghez. A legénység általános csodálkozására torpedók nem voltak a rakomány között, viszont egy

függőágyakkal, ágyneművel, evőeszközökkel, edényekkel és hálózsákokkal megrakott tehergépkocsi gördült a rakodótérre. Egy másik gépkocsiról a katonák káromkodva emelték le a súlyos ládákat, amelyekről első pillantásra tudták, hogy puskát, kézigránátot, tányéraknát tartalmaznak, pedig a ládákra nem is voltak ráfestve az egyébként szokásos jelzések.

– Mi újság, Heinz? – A torpedók és a tengeralattjáró berendezéseinek karbantartásáért felelős technikus-tiszthelyettes nagyokat köpött az olajos vizű tengerbe. – Most az egyszer munka nélkül maradok. Idegenvezetőként hajókázok majd? Láttad már azokat a civileket, akiket a hajóorrban fogunk elszállásolni? Tehetnek nekem egy szívességet! Inkább szunyálok egyet. Csak akkor ébressz fel, ha majd véget ért a háború.

A tiszthelyettes Heinz Oberndorfhoz szólt, aki különböző alkatrészeket cipelt a tengeralattjáró fülelőberendezéséhez. Most ugyan cigarettázva üldögélt egy ládán, amely nem fért át a rakodónyíláson és tartalmát újra át kellett csomagolni.

Heinz a norvégiai hadjárat kezdete – 1940. április – óta teljesített szolgálatot a tengeralattjáró-flottánál, akarata ellenére. Szívesebben maradt volna rádiós az őrnaszádon. Ott nyugodtabban telt volna la katonaélete, mint Dänholmon, ahol a kiképzés pokol volt. Az egyik tiszthelyettes, egy brutális fickó, aki élvezetét lelte a fiatal katonák kínzásában, megkeserítette az újoncok életét. Heinz gyakran kétségbeesett, amikor órákig tartó gyakorlás után – kitolásból –, szekrényellenőrzést tartottak, vagy amikor részeg parancsnokaik éjszakánként ágyból rángatták ki és hálóingben futtatták őket a barakkok körül. Két bajtársa is súlyos tüdőgyulladást kapott.

A stralsundi rádióskiképzés már elviselhetőbb volt, de a legszebb a Rahnsdorfban töltött szabadság volt. Januárban született meg a kis Ernst Oberndorf és Heinz csak most látta először a kisfiát. Különös érzés volt ezt az eleven csomagocskát a karjaiban tartani. Elfie elégedetten mesélte neki, hogy még Mickal is felkereste egy röpke látogatás erejéig, miközben bizalmatlanul nézegette Braunék szerény könyvtárát és a kis rádiót. Végül aztán egy doboz tejkonzervvel és Hitler Mein Kampf-jával ajándékozta meg őket. Az újszülött neve persze nem tetszett neki. Biztosan jobban örült volna, ha a kicsinek az Adolf nevet adják . . .

Egyszer Kunkeltné is felkereste őket és egy kövér kacsát hozott ajándékba. Elmondta, hogy Wilhelm tűrhetően érzi magát. Századosával együtt még mindig Lengyelországban van. Elfie egy idő óta segédlaboráns ugyanabban a gyárban, ahol az anyja dolgozik.

Annyi minden elmondani való lett volna még, de a boldog szabadság kellős közepén egy távirat robbant be: „Különleges tanfolyam Kielben."

Ez azonnali utazást, fülelőkészülék kezelésére való kiképzést, tengeralattjáró-szolgálatot jelentett . . .

Elfie őrjöngött, üvöltözött. Heinz – maga is elkeseredve – alig tudta feleségét lecsillapítani.

Oberndorf matróz most a fedélzeten ült és levelet írt, amelyet – a kikötőparancsnokság előírásának megfelelően – nyitott borítékban kellett feladni és csak akkor kerülhetett a címzett kezébe, amikor a hajó már messze kinn járt a nyílt tengeren.

Heinz felsóhajtott . . . Milyen jó, hogy Elfie nem tud a levél sorai között olvasni, és azt sem tudja, hogy rövidesen szembekerülnek az ellenséggel, most első ízben, és hogy milyen nehezére esik . . ., hiszen a cenzúra halvány gyanúját sem volt szabad felkeltenie, különben a levél eltűnt volna a személyi aktái között.

– Vigyázat! – üvöltötte a hajószakács, mert a kirakodóállványról éppen egy hatalmas söröshordót gurítottak a fedélzetre. – Mi a fenének üldögélsz ott, Heinz? Segíts inkább begurítani ezt a hordó anyatejet!

Heinz félretette a levéltömböt. Kedvelte a szakácsot, mert az sem szeretett tengeralattjárón szolgálni. A többiek azonban majdnem mind, önként jelentkeztek. Csábította őket a kaland, a magasabb zsold, a gyors előléptetés reménye.

A szakács brémai volt, már kétszer vett részt tengeri csatában. A háború előtt a közel-keleti útvonalon hajózó tehergőzösökön szolgált, és nemcsak ismeretlen eledeleket tudott főzni, hanem fantáziadús történeteket is mesélt.

– Én mondom neked, Heinz – mondogatta, amikor az egyiptomi vagy marokkói kikötőkben átélt élményeiről beszélt –, minden a világon a pénzeszsákoké. A miénk . . . az olcsó lány, az olcsó kocsma vagy az ordítozó rendőr. Casablancában úgy összevertek, hogy a kórházban kötöttem ki.

– Minden ok nélkül megvertek? – érdeklődött Heinz, de a szakács gyanakvóan nézett körül:

– Majd máskor – válaszolta –, odakinn majd több időnk lesz rá. Remélem, nem kell hánynod? Ha a tenger viharos, vagy ha víz alatt hajózunk, az egész legénység betojik. Én legalább szundizhatok, de neked ki kell nyitnod a füledet, hogy már messziről meghalld az ellenséges hajó közeledését. Az meg cikcakkban hajózik, hogy kikerülje a torpedóinkat. Cardiffnál láttam, hogy süllyedt el egy angol teherhajó. Kapitányunk a felszínre vezényelte a tengeralattjárónkat, mert nem fenyegetett légiveszély. Én meg néhány felvételt csináltam a retinámmal, ahogy belekergették a vízbe a szegény ördögöket. Mentőöv nélkül, barátom. Negyven tengerésznek egyetlen mentőcsónak! Majdnem mind elpusztultak. Mi meg csak néztük! Tilos volt menteni őket.

– Tartsd a szádat – kiáltott rá Heinz ijedten, majd lenyújtotta a szakácsnak a fülelőberendezéshez való alkatrészeket. Azután befejezte levelét.

A tiszti étkezdében közben megkezdődött a vacsora. Canaris elégedett volt. Néhány szivart nyomott az étkezde vezetőjének kezébe, a szakács részére:

– Kitűnő volt a teknőcleves, mintha az Adlonban főzték volna. A homár meg, mint Horchernél.

Alvensberg, a tengeralattjáró parancsnoka, ragyogó kedvében volt:

– Figyelemre méltó feladat, excellenciás uram – töltött a tengernagynak –, ön történelmi dolgokat visz végbe. Emlékszik még a Kanári-szigetek vidékére, négy évvel ezelőtt tett utunkra, tengernagy úr? Neuenburger alezredes azóta eltűnt egy tengeri csatában.

– Az ő emlékére koccintsunk most, Alvensberg úr. Igen, igen, Spanyolország . . . Ezért fordultam azzal a kéréssel a flottaparancsnoksághoz, hogy önre bízzák a feladatot. Önnek kell észrevétlenül partra szállítania az ír szabadcsapatokat. A terv egyszerű: az írek halálos ellenségei az angoloknak. Most ötödik hadoszlopot kell létrehoznunk, amely annyi bombamerényletet hajt végre, olyan sok politikust végez ki, hogy Churchill úr körül felforr a víz.

– Isten is így akarja, tengernagy úr. Úgy hallottam, hogy a

tizennyolc fickó spanyol börtönökből kerül hozzánk. Kommunisták?

– Mit nem gondol! Zavarosfejű anarchisták. Franco agyon akarta őket lövetni, úgyhogy szó szerint egyenként kellett összevásárolnom őket. És Franco úgy tud üzletelni, mint egy levantei kereskedő. Higgye el nekem, egyetlen kommunistát sem lett volna hajlandó kiadni, de én magam sem szerződtettem volna egyet se. Valóságos művészet volt ezeket a félig halálra éheztetett fickókat átcsempészni a francia övezeten. Mint a koronázási ékszereket, úgy őriztettem őket embereimmel. Mindegyikük tudta, ha megpróbál lelépni, golyót kap. Boldog voltam, amikor a fickók megérkeztek Franciaország megszállt területére. És a főnök nagyműveltségű világfi. Az én gépkocsimmal hozzuk majd el a szállodából.

– Úgy gondolja excellenciás uram, hogy ez a kicsiny csoport elegendő lesz egész Írország lángralobbantásához? – kétkedett némi éllel Alvensberg.

– Írország olyan, mint a lőporos hordó. Egy gyufaszál is megteszi. Higgye el nekem, jól felfegyverzett, felszerelt és elszánt emberek egész rendőri különítményeket képesek megsemmisíteni. Akkor aztán tovább terjed a láng. Anglia kénytelen lesz csapatokat átszállítani, amelyek hiányoznak majd neki, ha a mi partraszállásunkra kerül sor. Ezért vettem oltalmam alá mister Russelt. Egyesek valamiféle ír Tell Vilmosnak tartják. Sajnos valami baj van a szívével.

Alvensberg Canarisra meredt, azt hitte nem jól hallott:

– Excellenciád szívbajt mondott? Hiszen ez . . .

– Hát igen, az ördögbe is! Partra kell szállnia – vágott szavába Canaris. – Neve évek óta jelképe az ír függetlenségi harcnak, fényképe az utolsó paraszt házában is ott lóg. Garibaldit juttatja az emberek eszébe, akinek szicíliai partraszállásával vette kezdetét az olasz risorgimento. És . . . ha el is pusztul az az ember, legalább hasznunkra volt valamennyire – állapította meg a tengernagy szokott cinizmusával.

– Excellenciád még utasításokat akart kiadni. A különítményt a délnyugati parton vetjük be. A parancs szerint Dingle Bay-nél. Partraszállás gumicsónakokkal.

Mindkét tiszt a térkép fölé hajolt.

– Látja, Alvensberg, itt hegyek húzódnak, amelyek jó rej-

tekhelyet nyújtanak – mondta Canaris, alig észrevehetően ásítva. Gépkocsija már kinn állt, hogy visszavigye Berlinbe. Az írek vezetőjével már mindent tisztáztak, az akciónak gördülnie kellett. Hitler meg lehet elégedve elhárító szolgálatával. Felkelés Írországban, a hír bombaként hatna az angol alsóházban. Ezekkel a gondolatokkal szállt be az autóba Canaris.

Az augusztusi este füllesztően meleg volt. A tengeralattjáró belsejében még a nyílt tengerről érkező enyhe szél sem csökkentette a hőséget. A gépészek izzadva végezték munkájukat. Még egyszer ellenőrizték a Diesel-motorokat, az áramfejlesztőt. Heinz, miután vételre állította be a fülelőberendezést, most kajütjében tartózkodott és várta a rádió esti híreit.

A tizennyolc ír szabadcsapatos lépést tartva érkezett meg, majd kissé bizonytalanul haladt át a hajóhídon. Egy elsüllyedt ír gőzhajó matrózai voltak, akiket hazájukba visznek vissza, mondták a legénységnek. Persze senki sem hitte el a mesét, hiszen mindnyájan felfedezték már a lőszeresládákat a tengeralattjárón, és különben is első pillantásra észrevették, hogy a jövevényeknek semmi közük a tengerészethez.

Dean Russel – az írek vezére –, röviddel a kihajózás előtt érkezett meg. A tiszthelyettesi körletben helyezték el, de a parancsnok szívesen beszélgetett a küldetésében szilárdan hívő ír vezérrel. Személyes vendégének tekintette. Alvensberg örömmel tapasztalta, milyen termékeny talajra találtak Russelnél a hitleri eszmék.

– A mi kék színű ingünk rokon az önök barna ingével – jelentette ki Russel, majd az írországi helyzetről, az évente mind nagyobb számban kivándorló ír parasztok keserves sorsáról, az országnak a brit gyarmatbirodalomtól való függő viszonyáról beszélt. Az íreknek kérlelhetetlen háborút kell folytatniok az angolok ellen – mondta –, hogy kivívják Írország szabadságát, azt a szabadságot, amelytől több évtizede fosztották meg...

A tengeralattjáró éjfélkor hagyta el a kikötőt. Azonnal nyugatnak fordult. A parancsnok takarodót rendelt el. Az első őrtiszt volt szolgálatban, de Alvensberg mégis olyan utasítást

adott, hogy ha bármi történne, azonnal keltsék fel. Az éjszaka azonban nyugodtan telt el.

A hídőrség reggeltájban jelentette, hogy a horizonton egy romboló körvonalai jelentek meg.

A parancsnok szava csattant:

– Riadó! Merülés!

Az első őrtiszt és a hídőrség azonnal leszaladt a toronyból, a nyílás fedelét lezárták, vizet eresztettek a merülőtartályokba.

Heinz fülére szorította a fejhallgatót. Tisztán hallotta a közeledő torpedóromboló hajócsavarjának zaját, amely egyre félelmetesebben erősödött. Végül olyan hangossá vált, hogy a tengeralattjáró egész személyzete feszülten figyelt a harcállásokon. A tengeralattjáró orr-részében elhelyezett írek még függőágyaikban feküdtek. Most voltak életükben először tengeralattjárón. Sem a merülési manőver, sem a hajócsavar zaja nem nyugtalanította őket. Russel is aludt.

Aztán . . . robbant az első vízibomba. A tengeralattjáró falai megremegtek, tányérok és tálcák hullottak csörömpölve a padlóra. Az orr-részben szörnyű üvöltés: angol, ír, spanyol kiáltások. Néhány szabadcsapatos átbukott a nyitott válaszfalon, s az ijedtségtől halottsápadtan tekintgettek felfelé.

Újabb vízibomba robbant, valamivel távolabb.

– A hajócsavar zaja távolodik!

A hajótechnikus jelentette, hogy harminc méterre merültek le. Merüljenek-e még mélyebbre?

Alvensberg intett, hogy nem szükséges.

– Maradjon így. Biztosan a hajnali imádság segített rajtunk. Nézze csak meg az orr-részt, tiszta bolondokháza! A szakács főzzön erős kávét.

Újra robbant egy vízibomba, de most már egészen távol a tengeralattjárótól. Heinz csak egy halk dörejt észlelt. A tengeralattjáró személyzete fellélegezhetett.

– Te, Heinz – jegyezte meg suttogva a szakács, miközben teletöltötte a súlyos kávéscsészét –, nem sok hija volt, hogy eldobjuk a kanalat. Remélem nem sérült meg ez a pléhdoboz. Most nem lenne nehéz halat fogni. Csinálnék egy jó filét. A vízibomba robbanása után rengeteg hal kering kábultan a vízben, mázsaszám lehet őket összeszedni.

– Erre aligha lesz időnk, hiszen az öreg minél előbb szeretne megszabadulni az írektől.

– Vittem nekik kávét. Szörnyen szófukar fickók. Mi a fenére akarják ezeket felhasználni? Most egy jó reggelit készítek a főnöküknek. Jó idegei vannak, átszunyálta az egész ramazurit!

Néhány perccel később a szakács felindultan tért vissza a tiszthelyettesi kajütből. Remegett. Tálcáján összekoccantak a csészék és tányérok.

– Parancsnok úr – kopogott a kapitány ajtaján –, valami szörnyű történt. Az idegen utasból egy hang sem jön ki. Az arca kékesvörös, azt hiszem, halott.

Alvensberg káromkodva rántotta le a gyapjútakarót az élettelen testről. A szakácsnak igaza volt. Russel meghalt, valószínűleg szívszélhűdés érte. Nyitott szájjal és kibicsaklott nyakkal félig lelógott az ágyról. A halál pillanatok alatt végezhetett vele. A technikus-tiszthelyettes, aki egészségügyi tanfolyamot is végzett, egykedvűen nézegette a számára ismeretlen férfi hulláját.

A szabadcsapatosok főnökének halála a tengeralattjáró orrrészében nem váltott ki különösebb hatást. Ezeknek a férfiaknak Spanyolországban mindennapos jelenség volt a halál. Ezenkívül Russel évek óta az USA-ban élt, hazájában már régóta nem tekintették az ír szabadságharc hősének, ahogyan ezt az elhárító szolgálat emberei jelentették.

– Szörnyű! A feladat kútba esett. Ez a rakás anarchista, vezér nélkül csak rablóbanda. Azonnal küldjön távmondatot a parancsnokságra. Használjuk fel már végre ezt a rejtjelző gépet.

– És mi legyen a halottal, parancsnok úr? – kérdezte hivatalos hangon az őrtiszt.

– Várjunk még! Valószínűleg visszavisszük. Vagy azt hiszi, Írországban állami temetésben részesítenék?

Délelőtt megérkezett a válasz: vezér nélkül értelmetlen a vállalkozás. Rejtjelzett utasítás a parancsnoknak: „Az íreket Bordeaux-ban tegye partra. Onnan továbbszállítják őket. Russel hulláját elhamvasztani, hogy urnáját később el lehessen helyezni Írországban."

Canaris tengernagy kénytelen volt a vállalkozás kudarcát jelenteni Hitlernek, és zsebre tenni az elhárító szolgálatra vonatkozó harapós bírálatot. Hiába hivatkozott Canaris arra, hogy az U–47 csak az elhárító szolgálat felderítése eredmé-

nyeként tudta elsüllyeszteni a „Royal Oak"-ot a Scapa Flow-i flottatámaszponton. Hitler őrjöngve belefojtotta a szót.

A tengeralattjáró közben folytatta útját. A parancsnok és a tisztek dühösek voltak, mert ki kellett térniük Dieppe magasságában egy repülőgépek és rombolók által kísért angol konvoj elől. A tengeralattjáró több ízben alámerült, hogy elkerüljön egy-egy kellemetlen találkozást. Heinz hallotta a fülelőkészülékén a kereskedelmi hajók zörejét, a rombolók erős hangját és így idejében végrehajtott alámerüléssel el tudták kerülni, hogy a tengeralattjárót támadás érje.

Miután befutottak a bordeaux-i kikötőbe, a parancsnokot az elhárító szolgálat egyik megbízottja kereste fel, hogy átadja neki a Lutetia Szállóban székelő párizsi központ újabb parancsait.

A tizennyolc írt a Brandenburg-zászlóaljhoz osztották be. Canaris utasítására különleges különítményt képeztek belőlük, és az indiai–afgán határra vezényelték őket. Angol egyenruhába öltözve zendüléseket kellett szervezniük. Afgán vámőröket és határőröket gyilkoltak meg, felforgató tevékenységgel arra akarták kényszeríteni Angliát, hogy csapatokat tartson ezen az ázsiai szakaszon. Hogy az írek azért vállalták a hazatérés kockázatát, mert országuk szabadságáért akartak harcolni, ez már egyáltalán nem érdekelte a német elhárítást. „Eltüzelték" őket az indiai határövezetben, ahogyan Lahousen megjegyezte.

Aznap este Heinz Oberndorf a hajószakáccsal ment sétálni.

– Ugorjunk be egy kricsmibe. Tudod, én minden kikötőben otthon vagyok. Van itt egy mulató, ahol príma hallevest adnak, nagyszerű a borocska... és lányok, lányok, amennyit csak akarsz.

A Kövér Margot-hoz címzett mulató a kikötőben volt. Amikor Heinz megpillantotta a pincért, a lélekzete is elakadt. Ez aztán a véletlen. Régi barátja, André, üdvözölte olyan magától értetődően, mintha előző nap váltak volna el. Egy óvatlan pillanatban André egy cédulát dugott barátja zsebébe: „Igaz

baráttal vagy? Ha igen, gyertek tizenegyre a Quai Bacalanra, a „Kis kő" kocsmába, ott senki sem zavar minket."

A zenegép rumbát játszott. A szakács megismerkedett egy telt keblű szépséggel és átszólt valamit Heinz asztalához. Észrevétlenül rábökött két tábori csendőrre, akik a matrózok partraszállási engedélyét ellenőrizték. Heinz gyorsan eltüntette az Andrétól kapott cédulát.

A két barát késő éjszaka érkezett a teljesen elsötétített Bordeaux Bacalan nevű óvárosába. A Garonne-part mentén egy kisvasút sínjei húzódtak, deszkasólyák sorakoztak. Botladoztak a szanaszét heverő ládák és szemétkupacok között. Az egyik kikötői kocsmából részeg férfiak káromkodása, egy-egy női sikoly hallatszott.

– Honnan ismered a pincért? – kérdezte a szakács.

– Együtt dolgoztunk az Adlonban. Ő mint pincér, én meg mint villanyszerelő.

– Máshonnan nem ismered? Ne tettesd magad butábbnak, mint amilyen vagy, öcskös. Ezt a mulatót jól ismerem. Ebben a kikötőben már két ízben horgonyoztam. A „Kis kőben" volt a Vörös Szakszervezeti Internacionálé egyik találkahelye. Minden tengerész ismerte ezt a pajtát. – Remélem senki sem hall, hiszen manapság hemzsegnek a spiclik. Na, most csodálkozhatsz, öreg lókötő.

Jókedvűen hátba vágta Heinzet.

Heinz hallgatott, de arra gondolt, milyen szerencse, hogy így alakult a sorsa. Van egy elvtársa a tengeralattjárón! Így minden könnyebb lesz . . .

Az angol titkosszolgálat főnöki szobájában véget ért a szokásos parancsnoki megbeszélés. Az osztályvezetők már eltávoztak, a hivatalszolga kitárta az ólomüveges ablakokat, hogy a helyiséget kiszellőztesse a dohányfüsttől. Groves, aki a főnök intésére még a szobában maradt, kiverte a hamut pipájából. majd a telefonhoz ment, hogy megtudakolja a meteorológiai adatokat.

– Egyetlen felderítőgép a Temze felett, sir. Egyébként tiszta az ég. A germánok már nem mernek napközben az öreg Anglia felett mutatkozni. Ehhez túlságosan sok gépet vesztettek.

A főnök nyögdécselve kelt fel székéből. A ködös őszi napokon rendszeresen kiújuló reuma kínozta. Kissé merev lábakkal sántikált a világtérképhez, amely jóformán teljesen befedte a tárgyalóterem fő falát.

– Még jobban szeretném, ha egyáltalán nem jönnének a bombázók. De ha már jönnek, inkább nappal. Nem szeretek éjszaka a nedves, hideg bunkerben üldögélni. Francia barátaink szégyenletes kapitulációja óta a német légierő elsőrendű támaszpontokkal rendelkezik. Nagy disznóság ez, felügyelő.

Groves, aki már régen megszokta főnöke mélabús hangulatát, közbevetette:

– Hivatalos jelentések szerint fiaink eddig kereken ötezer fritzet szedtek le az égről. Göring nem sokáig fogja ezt repülőgéppel győzni.

– Az úr beszéljen önből, felügyelő. Ne feledjük azonban, hogy a mi veszteségeink sem csekélyek. Ha nem tévedek, a tegnapi napig mintegy hétszáz gép.

– Körülbelül. Nehéz összeszámolni. A Csatorna felett is voltak légi csaták.

Groves éppen be akarta csukni az ablakot, amikor egy közelben levő légvédelmi löveg tüzelésének zajára hirtelen összerezzent. Kemény, dörgésszerű csattanás, majd közvetlen utána még egy. A kéklő őszi égen lövedékek robbantak, fehér vattafelhők képződtek. A Temze túlsó partján is feldörögtek a lövegek, az égen mind több felhőcske keletkezett.

– Átkozott fritzek – mormogta dühösen a főnök. – Lát ön valamit, Groves? Lőjék már le azt a fickót, aki bele mer bámulni a mi fazekainkba.

– Ez már nem tér haza, sir. Ezt elkapják a vadászaink, garantálom.

Az ágyútűz erősödött. A négycsövű gépágyú is megszólalt. A kis felhők az égen koszorút képeztek. Ebből a szorításból az ezüstösen csillogó „valami" már nem szabadulhatott. Egy villanás, egy tűzgömb! Robbanás, zuhanás!

– Na – jegyezte meg elégedetten Groves – eggyel kevesebb.

Az elhárítófőnök tekintete komor maradt.

– Korán reggel a miniszterelnöknél voltam. Ágyában fogadott. Hiszen ismeri a szokásait. Nagy vádbeszédet tartott, mindenki sorra került. Churchill nincs velünk megelégedve.

Miért nem semmisítjük meg a német tengeralattjáró-kikötőket? Miért nem működünk együtt a francia ellenállókkal? Miért nem kapunk tőlük jelentést az átkozott tengeralattjárók kifutásáról? Azt válaszoltam neki, hogy Franciaország kapitulációja óta még csak három hónap telt el. Lehet-e egyáltalán ilyen rövid idő alatt ügynöki hálózatot kiépíteni, végig az Atlanti-óceán partján? Végül megenyhült egy kicsit. Kitűnőnek tartotta a fából készült harckocsiutánzatokkal kapcsolatos elgondolásunkat. A náci légi felderítők felvételeket készítettek róluk. Ha tudnák, milyen gyengék vagyunk valójában! Anglia keleti partja fából készült színfalakkal megtűzdelve!

– Vak tyúk is talál szemet – nevetett önelégülten Groves.

– Az öreg aztán megint dörmögni kezdett. Kifejezetten barátságtalanul. Majdnem kiborította a kávét. Talán a Secret Service a lusta diákok menhelye? És, hogy a mi embereink éjszakai mulatókban dorbézolnak, whiskyt vedelnek, míg Canaris patkányai minden fronton ügyködnek. Az Északi-sarktól a Vizcayai-öbölig sorozatban gyilkolnak és követik el a merényleteket.

– Sajnos a miniszterelnöknek igaza van – dörmögte halkan a felügyelő. – Vannak fiatalok, akik együtt tanultak valakivel Oxfordban, és tudják, hogy az majd gondoskodik nekik valamilyen jó állásról. Egy jó hely Lisszabonban, Washingtonban vagy Isztambulban. Itt Londonban meg ellepik az irodákat, a klubokban fecsegnek, s így a mi elhárításunk tényleg iszákosok és homoszexuálisak menhelyévé vált.

– Na jól van, felügyelő. De vannak köztük olyanok is, akikkel sok mindent megoldhatunk. Még Ribbentrop közvetlen környezetébe is becsempésztünk néhányat. Erre különösen a volt Eton-boyok* alkalmasak. És Ciano mellett is van egy, aki mindent jelent nekünk.

– Mégis azt kell mondanom, főnök, a mi foglalkozásunkhoz több kell! Egy szállodai pincér is képes rá, hogy elegánsan viselje a frakkot.

Groves, aki minden divatos különcséget gyűlölt, nyakkendőjét babrálta, mintha rendreutasították volna.

– Látja, kedves barátom, ezeket mondtam el a miniszter-

* A híres etoni kollégium diákjait hívják így. Az előkelő családok gyermekeit tanító iskola, a testnevelésre is nagy gondot fordított.

elnöknek. Ő tudni akarta, hogy az utóbbi idők kudarcai után számíthat-e a Duna-akció sikeres végrehajtására. Csak bámultam, mi mindent hordatott elő. Hegynyi atlaszt, nagy halom földrajzi könyvet. A kudarcok után most tisztán akart látni mindent. Itt – mutatta a főnök a térképen –, Orsovánál például. Hat teherhajót küldünk ide. A rakomány cement, a cég román. Mindegyik bárkán megbízható ember. A hajókat felrobbantjuk. Mind elsüllyed, pontosan itt, ahol a Duna annyira keskeny, mint egy borosüveg nyaka. Kétoldalt sziklák. A szélesség mintegy hétszáz yard. Így sikerül a Dunát hosszú időre elzárnunk. Hat cementtel megrakott hajóval minden forgalmat meg tudunk bénítani.

– Úgy vélem, főnök, ön már meg is tette a megfelelő előkészületeket. De honnan veszi az embereket? Minden optimizmus mellett, ez megint egy mennybemenő különítmény lesz. A Duna itt teli van örvénnyel.

Az elhárítófőnök arcvonásai megkeményedtek.

– Éppen ezért néhány Eton-boyt kell kiválasztanunk. Igen edzettek, jól úsznak. Egyébként Canaris tengernagy és Morozov ezredes találkoztak Velencében. A Danieli Szállodában, ahol van néhány emberünk. A két úriember az olajszállítmányok védelmének megszervezéséről tárgyalt, ennyit sikerült megtudnunk. A ploesti olajmezőkön hemzsegnek a mérnöknek, művezetőnek, előmunkásnak álcázott német ügynökök. Legújabb hírem: a dunai hajózás ellenőrzését egy főhadnagyra bízták, akit jól ismerünk. A maga különös barátja, mister Lindober!

– Ezúttal nem menekül előlem, főnök! És mit szólt Churchill a tervhez?

– Nelson szavait idézte: „Anglia elvárja, hogy mindenki megtegye a maga kötelességét." Szokatlanul hangzott az ágyban reggelijét fogyasztó miniszterelnök szájából. A titkárnő mint valami kardot, úgy tartotta kezében a telefonkagylót.

Mindketten nevettek. Valahogy imponált nekik a miniszterelnök gesztusa.

– Még valamit, főnök! Olaszország hadba lépése következtében a rejtjelzett híreket csak svájci összekötőink útján kapom kézhez. Egyetért vele, hogy a kis Poizat-t Genfbe rendeljem? Vagy inkább Törökországba, Isztambulba?

– Hol van most?

– Franciaország meg nem szállt területén. Nem volt könnyű ügy. Most asszisztensnő a touloni tengerészkórházban. Csodálatos karrier! Egy fregattot nem tud megkülönböztetni egy torpedónaszádtól, de rendkívül szép, intelligens teremtés. Még idejében csempésztem ki Hollandiából.

– Küldje a lányt Isztambulba. Ott majd rövid idő alatt megtanul különbséget tenni a hajók típusai, különösen a Boszporuszon keresztül hajózó olasz és természetesen szovjet hajótípusok között. Az oroszok még semlegesek?

– Még igen, sir.

A felügyelő fogta kalapját és sétabotját. Sétálni akart egy keveset, szüksége volt egy kis friss levegőre.

– Igen, kedves doktor – szólt Lindober főhadnagy, aki egy rendőrtiszt kíséretében jelent meg Clausennél, itt olyan munkája lesz, ami örömet okoz önnek. Örülök neki, hogy mindketten éppen úgy mint Londonban, ismét együtt dolgozhatunk. Egy tanszázad parancsnokává neveztek ki, a dunai hajózásért vagyok felelős. Ez itt Operescu százados úr a szigurancától, a román titkosrendőrségtől. Ismeri a munkánkat, teljhatalommal van felruházva. A gőzhajózási igazgatóság az ő fütytyére táncol.

– És aki nem hajlandó táncolni . . . – a himlőhelyes arcú, nyakigláb tiszt sokatmondóan intett a lovaglópálcájával. Morozov ezredes teljhatalmú megbízottjaként működöm. Feltételezem, hogy mond önnek valamit ez a név. Nálunk ő olyasmi, mint önöknél Himmler.

Clausen doktor cigarettával kínálta a két tisztet, tüzet adott nekik, hamutartót tolt elébük. Időt akart nyerni, hogy rendezhesse gondolatait. Aggodalommal töltötte el a gyűlölt Lindober felbukkanása és nem kevésbé a himlőhelyes arcú tiszt megjelenése. Orsova álmos kis város volt, dunai kikötővel, vasútállomással, olajfinomítóval és borgazdaságokkal.

Amikor egy évvel ezelőtt megérkezett Bukarestbe, a német szövetség elhárítótisztje azonnal munkahelyet szerzett neki a ploesti kőolaj-finomítóban. Itt üzemorvosként, látszólag jelentéktelen beosztásban alkalmazták, de munkája gyorsan megnőtt, a finomítóban ugyanis elég nagy számú olyan német állampolgár dolgozott, aki csekély szakértelme ellenére

felügyelői munkakört töltött be. Feladatuk az olajtermelés zavartalan biztosítása volt. Az üzem román tulajdon ugyan, de teljes egészében Németország részére termelt. Olaj nélkül nincs háború . . .

Clausen megismerte a romániai viszonyokat. A német kolóniától többnyire távol tartotta magát. Ezzel szemben az olajszivattyúk és fúrótornyok környékén sok barátra tett szert. Gyakran volt közöttük, nem törődve a tűző, nyári nappal, a jeges téli széllel. Sok munkás nehezen gyógyítható bőrbetegséget kapott az olajtól, gyermekeik az egyoldalú táplálkozás által okozott káros vitaminhiányban szenvedtek, asszonyaikat fiatalon elhervasztotta a nyomor. És mindannyiuk felett sötét felhőként terpeszkedett el a titkosrendőrség, a sziguranca. Clausen éjszakánként gyakran hallott a közeli munkástelepről kiáltásokat, csattogó korbácsütéseket, motorzúgást. Olyasmi is előfordult, hogy úgy összevertek és összerugdostak munkásokat, hogy az orvos minden tudása sem segíthetett már rajtuk.

Napközben a diktátor Antonescu Vasgárdája parádézott. Clausen megfigyelte, hogy ennek a „verőcsoportnak" a megjelenésekor az utcákról eltűntek a gyermekek, az asszonyok becsukták az ajtókat és az ablakokat. Mintha a fekete halál járkált volna az utcákon.

Egy román előmunkás egyszer a reggeli étkezési szünetben azt mondta neki, hogy a Vasgárda olyan, mint Jack London „vaspatája", amely a tőkések parancsára széttiporja a proletariátust. Egy fiatal olajmunkás pedig megjegyezte, hogy a doftanai börtönben a politikai foglyok már az ország felszabadítására készülnek. Két nappal később Clausennek két szörnyen összeroncsolt hulla halotti bizonyítványát kellett kiállítani. Közlekedési baleset – állapította meg a rendőri jelentés. A jelentést összeállító rendőrfelügyelőt az sem zavarta, hogy a hullákat egy pajtában találták meg, távol minden közúti forgalomtól. A rendőr csak akkor lett ideges, amikor Clausen megmutatta neki, hogy az ismeretlen tettesek az egyik halott mellére egy mélyen bevágott horogkeresztet hasítottak.

Clausennek mindezek az élményei eszébe jutottak most, hogy ott ült szemben Oprescu századossal. Lindober egykedvűen nézegette a rendelő fehérre lakkozott, üvegajtós szekrényeiben sorba rakott gyógyszereket, a fényesen csillogó orvosi műszereket.

– Szép rendelő ez, doktor. A zsidót, akié volt, már a Duna ringatja. Szembeszegült a hatósági lefoglalással, életveszélyesen megsebesítette az egyik rendőrt. Menekülni próbált, de közben a vízbe zuhant. Persze nem tudott úszni.

– Igaz, hogy Orsován három orvos is dolgozott? – kérdezte Clausen a kíváncsian rábámuló százados szemébe nézve.

– Ön az első német orvos, aki ezt a kérdést felteszi – mondta kissé vontatottan, az erdélyi szászok tájszólásával. – Mind a hárman zsidók voltak, ketten kivándoroltak őseik földjére. Nos, doktor, ne legyenek erkölcsi aggályai! Ön átveszi a rendelőt minden berendezésével együtt. Az élő berendezés – vigyorodott el –, mármint az orvos felesége és lánya, sajnos, kicsúszott a markunkból, jelenleg Svájcban tartózkodnak.

– Elég! – szólt hirtelen Lindober parancsnoki hangon. – Ön még nyugodtan aludt ágyacskájában, amíg mi már a partizánok ellen harcoltunk Lengyelországban. Tetves lengyelek, kommunisták, zsidók ellen.

– Az ön dicső tetteinek híre hozzánk is eljutott, főhadnagy úr. Azt beszélik, hogy az ön egysége hétszáz lengyelt likvidált – nevetett cinikusan a román tiszt.

Lindober bólintott és folytatta:

– Tehát, uraim. Itt Orsovában egyértelmű a parancs, biztosítani a dunai hajózást. Minden ellenállást elfojtani. Minden hajót átkutatni ügynökök, robbanóanyag, emigráns zsidók után.

– És nekem mi közöm van ehhez? Orvos vagyok. Orvosi esküt tettem – mondta Clausen felháborodva. Megfeledkezett szorongatott helyzetéről.

– Ön az elhárító szolgálat megbízottja, doktor úr. A legcsekélyebb vonakodást is megfutamodásnak tekinthetjük. Ezt bizonyára elfelejtette. Önnek rokonai élnek Luxemburgban. Ez a nevetségesen kis ország a mi markunkban van . . .

Lindober most kis szünetet tartott. A százados legyeket csapdosott lovaglókorbácsával.

Clausen egy pohár vizet ivott.

– Mondja meg, mit várnak tőlem.

– Van az Antonescu-kormánynak egy parancsa, amely szerint itt a kikötőben minden hajónak, teherbárkának és egyéb vízi járműnek ki kell kötnie. Az utasoknak önnél kell jelent-

kezniük orvosi vizsgálatra. A hivatalos ok: nemi betegségek elleni védelem.

– Nem vagyok bőrgyógyász – akarta Clausen ellenvetni, de Lindober folytatta:

– Önnek nem jelentene nehézséget, ha élve ezzel a lehetőséggel, kifürkészné, hogy rejtőzködnek-e zsidók a hajón. De korántsem ez a fő feladata, doktor. Elég hosszú ideig tartózkodott Angliában, külsejükről is felismerheti az angol elhárítótiszteket. Ha felismerne egy ilyen csibészt, azonnal telefonáljon nekem. Itt a számom. A jelszó: „Meghívom vaddisznóvadászatra". Feladata most is szigorúan titkos. Tudjuk, hogy most is angol ügynökök tartózkodnak az itt közlekedő hajókon.

– Még valamit, doktor. Lefoglaltuk az egyik zsidó orvos villáját, és abban egy csinos kis szerelemházat nyitottunk. Szép lányok, előkelő ételek és italok. Ön felel nekünk az ottani higiéniáért. Elvégre ahol a szerelem virágzik, tisztaságnak kell lennie – jegyezte meg Oprescu.

– És a nyilvánosházbeli lányok? Ők is szerelmet éreznek? – mondta Clausen gúnyosan.

– Tapasztalt férfinak tartom önt, doktor. Ön is jól tudja, hogy ezek az intézmények hasznosak. Persze a... Vénuszpapnők nem mindig önként jönnek. Ilyenkor segítünk nekik egy kicsit. Megfeleló eszközök állnak rendelkezésünkre. Nos, akkor egyetért velünk? És milyen haszna lesz ebből! Önellátó lesz, ingyen és közvetlenül a forrásnál. Mit akar még többet?

A két tiszt vigyorgott.

Clausen még hosszú ideig ült leverten a két tiszt kellemetlen látogatása után. Kinn már magasan állt a késő őszi nap, sugarai áthatoltak az ablakok függönyein, cikornyás árnyképeket vetettek a parkettára. A várószobából kezelésre váró betegek köhécselése, gyerekek zajongása, női sírás hallatszott.

A folyóparti úton aranysárga kukoricacsövekkel és dinnyével megrakott szekerek zörögtek. Hatalmas szarvú ökrök húzták a terhet, hátukon csattogott az ostor. Egy szakasz rendőr is a kikötő felé tartott.

A déli órákra. a víz sodrával érkező hajókat jeleztek, és olyanokat is, amelyek a víz folyásával szemben hajóztak. Ezeket a kirakodásnál előnyben kellett részesíteni.

Clausen sóhajtva nyitotta ki a rendelő ajtaját. Néhány napja a betegek ellátására egy nőt osztottak be mellé, akiről hamar megtudta, hogy megrögzött náci. Az ő ellenőrzésével bízták meg. Ennek ellenére – gondolta –, egyetlen zsidót sem fog feljelenteni, különösen, ha az szökni akar.

Egy derűs, októberi napon a szüret és a paprikaszedés kezdetének az ideje ez – váratlanul riadóztatták Oprescu százados rendőregységét. A Dunán, a vízfolyás irányában, gyanús vontatmányt jelentettek. A hajók a perempadig meg voltak rakva szénnel, cementtel és vashulladékkal. A román vontató a nemrég lemondott király – II. Károly – nevét viselte, amiről a hajó oldalán a hevenyészve felrakott festékréteg alól előtűnő felirat árulkodott.

Egy halász azt állította, hogy a személyzet idegen nyelven kiáltozik az egyik hajóról a másikra.

– Rajta!

Lindober főhadnagy és egy rendőr, a kikötőmester motorcsónakjába ugrott. A másik csónak Oprescu századossal és több rendőrrel már a folyam közepén haladt. Töltött géppisztollyal és karabéllyal guggoltak a motorcsónak szélvédőüvege mögött . . .

A két motorcsónak megközelítette a vontatmányt. Lindober, aki hozzá volt szokva, hogy parancsát vonakodás nélkül teljesítik, hangszórón keresztül megállásra szólította fel a vontatót, hogy a szállítmányt átkutathassák. Türelmetlenségében nem várta be a másik motorcsónakot, amellyel valami baj lehetett, mert megállt. Lindober csak annyit látott, hogy Oprescu százados magából kikelve ütötte-verte a vezetőt.

– Azonnal megállni! – kiáltott át a vontatóra Lindober németül, majd angolul, de az uszály tovább folytatta útját. Tisztán lehetett látni, hogy a kapitány a hajóhídról, illetve a hajóorrból visszainteget valamit.

– Te disznó csirkefogó! – üvöltözött Lindober, és megkísérelte úgy irányítani a motorcsónakot, hogy oldalt közelítse meg a kátránnyal feketére mázolt gőzöst. De úgy látszott, a hajó kapitányának esze ágában sincs megállani. Sőt a sebesség növelésére adhatott parancsot, mert a vastag kéményből még jobban gomolygott a füst, a hajó által vert hullámok

pedig mind nagyobbak lettek. Oprescu csónakja elmaradt tőlük, és úgy az uszályok közé keveredett, hogy a rendőrök alig tudták motorcsónakjukat a hajókat összekötő és most fejük felett veszedelmesen feszülő drótkötél közül kiszabadítani.

Amikor Lindober csónakja végre a vontató mellé került, a rendőr átkarolta a vontatóhajó korlátjának rudazatát és egy kötelet vetett rajta keresztül. Bár a kötél lecsúszott a korlátról és a vízbe esett, a főhadnagy – fürgén, mint a londoni versenyeken – egy ugrással a fedélzeten termett. Megcsúszva a kátrányos padlón elesett és felsértette a térdét. Káromkodva emelkedett fel, dühösen kiáltozott a parancsnoki híd felé, de az ott tartózkodó két férfi nem sokat hederített rá. A rendőr át akarta neki nyújtani a géppisztolyát, de ő is elvesztette egyensúlyát és hanyatt esett. A fegyver nagyot csobbant a vízben, még mielőtt Lindober el tudta volna kapni.

Lindober körülnézett. A vontató és az uszályok már rég elhagyták Orsovát, onnan nem várhatott segítséget. A konvoj tovább hajózott. Ha most valami történne, például az egyik hajó elsüllyedne és elzárná a Dunát... Az ő hibájából... Ez haditörvényszéket, halálos ítéletet jelentene. Lindober rémülten sóhajtott fel.

A síkos fedélzeten egészen a parancsnoki hídra vezető vaslétráig botorkált. Pisztolyát elővette és kibiztosította, újból felkiáltott a hídra: - Azonnal álljon meg! – Sejtette, hogy angolok a hajósok, akiknek tekintetében az ő tehetetlensége feletti gúnyos örömet vélt felfedezni. Úgy látta, hogy a parancsnok egy parabellum pisztolyt szorongat a kezében. Gondolkodás nélkül lőtt. A kormányost találta el, aki azonnal összerogyott. A vontató irányt vesztett, s a víz által sodorva egyre jobban keresztbe állt a folyón. Még egy lövés. A kapitány vérző karral ragadta meg a kormányt, fordított egyet rajta. Minden erejét összeszedve igyekezett az ár irányába kormányozni a hajót. Amikor a feldühödött Lindober ismét tüzelni akart, egy tetőtől talpig kormos fűtő ragadta meg a kezét. A pisztoly a fedélzetre esett és a fedélzeti vízlefolyón át egy pillanat alatt a Dunába csúszott.

Még mielőtt Lindober ki tudta volna magát szabadítani ellenfele kezéből, valaki egy súlyos lapáttal hatalmas csapást mért tarkójára. Félig süketen, félig eszméletlenül rogyott összse. Fejsebéből vér szivárgott.

Közben a folyón keresztbe álló uszály felső fedélzete kettényílt és a rajta levő rögzítetlen berendezések a magasra csapó hullámokba zuhantak és pillanatok alatt elmerültek a mélyben.

A fűtő, aki lapátjával leütötte Lindobert, még látta, amikor az a korláthoz vágódott és átesett rajta. Teste még egyszer felbukkant a hullámokból, majd elmerült a hajócsavar által felkavart örvényekben.

Az uszályok egymás mellé torlódtak. A motorcsónak – benne a vontatókötélbe gabalyodott sziguranca-tiszt és a csendőrök – majdnem felborult. Amikor végre ki tudtak szabadulni a kötélből, már az utolsó teherhajó is a többi mellé sodródott, s így most a vontatóhajó került veszélyes helyzetbe.

A kapitánynak végül is sikerült úrrá lenni a veszedelmesen imbolygó vontatóhajón és az első uszályokon.

Oprescu százados kirántotta az egyik rendőr kezéből a géppisztolyt. Az egész tárat kilőtte, anélkül, hogy bárkit is eltalált volna. Csak az első uszály kormányházának ablakai törtek be, faszilánkok röpködtek a levegőben és a géppisztolygolyók magasra fröcskölték a vizet. Az egyik rendőr a vontató személyzetét vette célba.

Most olyasmi történt, amihez hasonlót a rendőr százados még életében sem látott: a tűz alá vett uszály tatján cementtel teli zsákokat rakott egymásra a legénység. A rögtönzött fedezék mögé rejtőzve gyorstüzet nyitott a motorcsónakra. Az egyik rendőrtiszt széttárt karral üvöltött fel, egy másik a melléhez kapott. A százados a motorcsónak több találatot kapott szélvédőüvege mögé rejtőzött. Találatok érték a csónak oldalát is. A motorcsónak léket kapott, az üzemanyagtartály is kilyukadt.

Miközben Oprescu újratöltötte a géppisztolyt, hogy tüzeljen a fedezék mögé rejtőző ellenségre, hirtelen két uszály robbant fel. A rohanó ár keresztbe fordította a süllyedő uszályokat.

Néhány perccel később újabb robbanás . . . Az utolsó, szinültig megrakott, hatalmas uszály orrával lefelé süllyedt el, csak a hajófar állt ki a vízből.

Közben megérkezett Lindober motorcsónakja. A rendőr már magához tért az ijedtségből, segített a századosnak átszállni. Nincs fegyverem – kiáltotta elkeseredetten.

– Van nálam elég – ordított rá Oprescu –, el kell fognunk ezt a bandát.

Nem törődött vele, hogy parancsnoki csónakja – benne a sebesült rendőrrel – süllyedni kezd. A csónakban levők segítségért kiáltoztak. A százados bosszútól égve azzal fenyegetőzött, hogy mindenkit agyonlő, akinek köze volt a rosszul sikerült akcióhoz.

Teljes erővel a gázpedálra taposott. A motor felbőgött, a motorcsónak eleje magasan a vízszint fölé emelkedett. A mögötte ülő rendőr csőre töltötte a karabélyát.

A motorcsónak gyorsan az első uszályt húzó vontató közelébe ért. Oprescu százados tisztán látta a szenet lapátoló gépész felsőtestét. De abban a pillanatban, amikor a tiszt lenyomta a pisztoly billentyűjét, az ár egy víz alatti sziklához csapta a motorcsónakot.

Az ütközés feltépte a csónak alját. Az örvénylő víz egy pillanat alatt elnyelte Oprescut és a rendőrt.

Clausen, akit a robbanás riasztott fel álmából, a parton már csak a rendőrfelügyelőt, néhány vámőrt és vasgárdistát talált.

– Katasztrofális eset – mondta a felügyelő az izzadságot törölgetve homlokáról. – A hajóroncsokat sürgősen fel kell robbantani. Először is búvárokra van szükség. De ki merül le ilyen árban? Sem pénzért, sem hazafiságból.

– Az biztos, hogy néhány hétre megbénult a hajózás – vélte a kikötőmester. – Akár szabadságra is mehetünk.

Clausen hallgatott. Nem tudta, örüljön-e az esetnek. Lehet-e egyáltalán örülni, amikor emberek halnak meg?

Néhány óra múlva telefonértesítés érkezett Turnu-Severinből. A vontató kikötött. A súlyosan sebesült kormányost kórházba szállították, a kapitányt letartóztatták. Azt állította, hogy egy román cég megbízásából hajózott szállítmányával. Arról nem tudott, hogy az első uszályon felfegyverzett emberek tartózkodnak és hogy három másik uszályon időzített bombákat rejtettek el.

A felfegyverzett férfiak a part egyik be nem látható szakaszán csónakból szállhattak fel az uszályra, majd az esemény megtörténte után a hegyekbe menekültek. Felkutatásukra rendőregységeket indítottak útba.

– Rendben van – jelentette ki a Secret Service főnöke. – Most gondoskodnunk kell róla, hogy embereink jugoszláv területen biztonságba kerüljenek. Láthatja, Groves, hogy a kollégista fiúkat mégiscsak fel lehet valamire használni.

– Sajnos, csalódást kell önnek okoznom, sir. Csak az egyikük volt a mi emberünk, a többiek román és jugoszláv partizánok voltak. Egyszerű parasztok, akik nem tesznek különbséget Hitler és Antonescu között.

– Fő az, hogy Göring kevesebb üzemanyaghoz jut. Gratulálhatunk magunknak.

– Elképesztő disznóság – morogta Canaris tengernagy. – Ha ezzel kihallgatásra kell mennem a Führerhez, még jobban fog őrjöngeni, mint ahogyan tette az írekkel elkövetett baklövésünknél. Nagy marha ez a Lindober.

– Csak volt, főnök, annak már befellegzett – nevetett kissé búsan Oster.

1941. június 22-én a hitleri Németország és csatlósai – Finnország és Románia –, hadüzenet nélkül megtámadták a Szovjetuniót. Ugyanezen a napon Olaszország, majd június 24-én Szlovákia és néhány nappal később Magyarország is hadat üzent a Szovjetuniónak. A Pétain-kormány megszakította a diplomáciai kapcsolatokat a Szovjetunióval. A Szovjetunió elleni hitszegő támadás ismételten mint vérszomjas támadót leplezte le Németországot. A szovjet nép az SZKP vezetésével egy emberként kelt fel hazája védelmére.

A Szovjetunió Nagy Honvédő Háborújának kezdetével megváltozott a második világháború jellege. Előtérbe került a hitleri Németország és csatlósai elleni háború igazságos, antifasiszta, felszabadító jellege. Ettől kezdve a szocialista szovjet állam részvétele határozta meg a háború politikai jellegét: a második világháború fő frontjává a szovjet–német front vált, és ez határozta meg döntő mértékben a háború további menetét és kimenetelét. Gyökeresen megváltoztak a nemzetközi erőviszonyok. Létrejöttek a német imperializmus és militarizmus vereségének a feltételei.

A fasiszta tömb ellen folytatott Nagy Honvédő Háborúban a Szovjetunió az alábbi politikai célokat követte: elhárítani az ország felől a fasiszta imperializmus részéről fenyegető veszélyt; támogatást nyújtani Európa népeinek a fasiszta elnyomás elleni felszabadító harcukhoz; a német fasizmus és militarizmus, a nemzetközi reakció főerejének teljes és végleges megsemmisítése; megteremteni a feltételeket a népek békés, szabad fejlődéséhez. A Szovjetunió által kitűzött célok teljes mértékben összhangban voltak a népek érdekeivel, az NKP nemzeti politikájával és a német nép létérdekeivel.

A német munkásmozgalom története. 5. kötet. Berlin, 1966. 289. és 293. oldal.

Bergengruen professzor kitárta a vadászlak ablakát.

– Látja, őrnagy úr, ez itt körös-körül mind az én tulajdonom. Olyan vadászterület ez, amilyent isten csak jókedvében teremthetett, az igazi vadászok örömére. – Majd hozzáfűzte: Isten vagy a gondviselés, ahogyan szeretett Führerünk szokta mondani.

Az emeletes faház földszinti szobájában tartózkodtak. Az ablakból jól látszott a Leutasch szürke sziklatömbök által övezett völgye.

– Csodálatos kilátás – állapította meg Alvensberg.

Hatalmas erdők, a hegyoldalban messze elnyúló legelők. A barnáló pásztorkunyhók körül legelésző juhnyájak. Magasan a hegycsúcs felett, rekedtes hangon kiáltozott egy karvalypár. A Hohe Mundéval szemben a távoli Mieming-hegylánc felhőbevesző csúcsai, fehéresszürke kőomladékai látszottak.

– Látja, ott a távolban azt a zsindellyel fedett vadászlakot? Valamikor Ganghoferé, az íróé volt. Állítólag ott írta az „Erdei csend" című könyvét.

Bodo von Alvensberg kikönyökölt az ablakon.

– Ön tudja, professzor úr, hogy én alföldi vagyok. Földbirtokunk azon a vidéken terül el, amelyet valamikor régen a Római Szent Birodalom „porgyűjtőjének" neveztek. „Határ, pusztaság, homokhatár" – éneklik mifelénk. De itt a magasban kitárulkozik a lelkem! Ez fenséges! Bocsásson meg, hogy nem találok rá jobb kifejezést, de nem vagyok költő.

– Jöjjön egy kicsit ide, az északi ablakhoz. Látja ott azokat a szakadékokat? Ott fenn lőttem életem legszebb zergebakját. És odaát a Hohe-Mundén túli erdőben két éve egy tizennégyes szarvast sikerült elejtenem. A vad tulajdonképpen Neurath úr vadgazdaságából jött át. Annak idején a külügyminiszter úr volt a vadásztársaság elnöke. Egyébként úgy vélem, hogy mint Cseh- és Morvaország jelenlegi birodalmi protektora nem valami irigylésreméltó funkciót tölt be.

– Kinek van manapság irigylésreméltó feladata? – sóhajtott fel Alvensberg.

Bergengruen sugárzott a boldogságtól.

– Most kicsomagolunk, rendbe tesszük a fekhelyeket és főzni fogunk. Itt fenn a vadon törvényei uralkodnak. Holnap bizonyára a menyasszonya is megjön? Addig rántottát eszünk, rumos vagy konyakos teát iszunk.

Az egyébként tartózkodó természetű professzorra alig lehetett ráismerni, annyira úrrá lett rajta a lázas izgalom. Kiszaladt a kunyhó mögött csobogó forráshoz, marokkal merített a jéghideg vízből, amely ivás közben végigfolyt a zekéjén. Virágot szedett, fenyőágakat tördelt, tüzelőt hozott a fáskamrából. Rövid bőrnadrágjában fel-alá futkosott a dohos illatot árasztó szekrények és ágyak között, fiókokat és ládákat nyitogatott ki; virágot tett a vázákba.

– Azelőtt minden tizedik műtétem után hanyatt-homlok futottam ide. Ma már nem tehetem ezt. Sok az amputált betegem, és minden segíteni szeretnék. Egyik-másikukat olyan műkézzel láttam el, hogy újra tudnak dolgozni. De most ne beszéljünk erről. Ortner Szepi, a vadőröm – aki a kofferokat hozta – majd gondoskodik róla, hogy puskavégre kapjunk valamit.

– Vagyis, hogy bakot lőjünk? Ez a jog eddig olasz szövetségesünknek volt fenntartva, akit oly szégyenteljes módon vertek ki Görögországból. Ha a mi katonáink nem lettek volna ott! Az én hadosztályom! A törzzsel együtt Athénben voltunk elszállásolva. Igaz, valamikor turistaként szerettem volna felkeresni az Akropoliszt. Hadosztályparancsnokunk megrögzött optimista, úgy vélte, ha Jugoszlávia és Görögország a miénk, végleg magunkénak tudhatjuk a Balkán félszigetet.

Bergengruen, aki éppen egy konzervdoboz kinyitásával bíbelődött, meglepődve kapta fel a fejét.

– Micsoda? Még mindig nem volt elég? Minél több az ellenséged, annál jobban tisztelnek – állapítja meg a közmondás. De jöjjön, igyunk valamit. Attól tartok, csúnya időknek nézünk elébe. Elárulom, hogy ide szállíttatom a könyvtáram és műgyűjteményem egy részét. A Szepi hűen őrködik majd felettük. Fehérneműk, edények és gyógyszerek is lesznek köztük. Valóságos menedékhely lesz. Hiszen érti! Nemrég meghallgattam Göring beszédét: Bárminek nevezhetik, ha egyetlen ellenséges repülőgép is városaink fölé juthat – mondta. Azóta csomagolok.

– Engem sem áraszt el éppen valamiféle túlzott optimizmus, de az ön orvostudománya könnyen sugallhat túlzott borúlátást.

– Óh nem, optimizmus nélkül kezembe sem tudnám ven-

ni a szikét. De valamivel a háború kitörése előtt az angol katonai attasét kezeltem, és Milch tábornok is a betegeim közé tartozik, aki nagyszájú főnökénél sokkal józanabbul látja a dolgokat. Ilyen egy hiú, felfuvalkodott hülyét! Bizonyára ön is hallott róla, hogy Milch zsidó. Göring azonban állítólag kijelentette vele kapcsolatban, hogy „én állapítom meg, ki a zsidó".

– Hasonló esetről én is tudok, tanácsos úr. Hitler Haushoffer professzor feleségét is tiszteletbeli árjává nevezte ki, bár a nő zsidó – mondta Alvensberg keserű humorral.

– Apropó: Seefeld óta ön egy szóval sem említette, hol tartózkodik a lánya és a veje. Remélem jól vannak.

– Valóban. A kocsiban nem beszéltem róla. Az új sofőröm náci. Elődjét behívták katonának, most az oslói repülőteret őrzi. Az autóban azóta csak orvosi kérdésekről beszélhetek . . . Lányom és vejem szörnyen messze kerültek. A vőm tanszékvezető a New Jersey-i Princeton egyetemen. Ebben a városban él Thomas Mann is. Lányom ideális segítőtársa fellegekben járó vejemnek. Van két unokám, akiket még csak fényképről ismerek. Feleségem nagyon nehezen viseli el, hogy tőlük távol kell élnünk.

– Örüljenek neki, hogy legalább ők biztonságban vannak. Bizonyára valósággal Odisszeuszként bolyongtak a nagyvilágban, míg egyenesbe kerültek. Inge Brosius már mesélt erről részleteket. Az usztasák ott Horvátországban lázasan szaglásznak az ottani német emigránsok körül! De hiszen Jugoszlávia semleges volt, s így feltételezem, hogy . . .

– Idegtépő volt a vízumért várakozni. Hetekig tartott, míg megkapták. A fiumei hatóságoknál sok a fasiszta. Egészen a behajózásig molesztálták őket. Mindig fejük felett függött az Olaszországnak való kiadatás Damoklesz kardja. Ön is tudja, hogy a trieszti határ cseppfolyós állapotban volt. Mikor aztán végre megérkeztek az USA-ba, már nem volt pénzük. Hál'isten, egy svájci bank segítségével tudtam nekik küldeni. A hajóút költségeit pedig az egyik betegem fizette.

– Örülök, hogy végül is sikerült nekik. De mit tegyenek azok, akik nem rendelkeznek ilyen lehetőségekkel? Az egyik párizsi szállodában sok kétségbeesett, reményét vesztett zsidóval találkoztam.

– Egyébként, ha a Szepi bejön majd a csomagokkal, ne

beszéljünk erről, őrnagy úr. Schuschnigg kormányzása idején bebörtönözték, mert a náciknak agitált. Most itt hősnek tekintik. De az egész völgyben nem találok nála jobb vadőrt.

– Tehát ön tényleg valamiféle menedékhelyet szándékozik itt berendezni magának? – kérdezte Alvensberg nyomott hangon. A széles ismeretségi körrel rendelkező sebész bizonyára olyan veszélyekről tudott, amelyeket nagyon komolyan kell venni.

– Jöjjön. Vesse le az egyenruhát. Vadászöltözetben jobban fogja magát érezni. Aztán majd megmutatom a birodalmamat. Úgyis néhány szót kell váltanom odaát a havasi pásztorral. Elijeszti a szarvasaimat, amikor arra felé hajtja a nyájat. Látja, itt is „kevés az élettér"!

Miközben a sziklák mellett elhaladva a fenyőkkel körülvett, alpesi rózsáktól virító hegyilegelők felé tartottak, az őrnagy ismét a menedékhelyre terelte a szót. Vajon a tanácsos tényleg számol vele, hogy Berlint ellenséges repülőgépek fogják bombázni?

– Berlint, Hamburgot és az egész Rajna-vidéket. Higgye el nekem, az angolok még csak most kezdik komolyan venni a háborút. Amerika meg szállít. Repülőgépet, hadihajót, fegyvert. Hiszen ön is ismeri a kölcsönbérleti szerződést, amelyről Göring azt tartja, hogy csak papíron van érvényben.

Egy napfénytől felmelegített kőre ültek, élvezték a nyári táj szépségét.

– Iszonyúan sok a halott: férfiak, nők, gyermekek. El sem tudja képzelni, mennyi szenvedést élt át Franciaországban a polgári lakosság. A kormány aljas hazugságokkal tévesztette meg és csapta be a népet. Igazán nem tudom, minek tartsam Gamelin tábornokot. Butának vagy Hitler titkos imádójának? Repülőink lőtték a menekülők menetoszlopait. Szörnyű volt! – mondta Alvensberg.

– Mi a véleménye arról, hogy Hess Angliába repült? Az újságoknak legalább volt nagybetűs címe és az egész világnak szenzációja – jegyezte meg gúnyos hangon Bergengruen.

– Ki kell önt ábrándítanom, professzor úr. Amiről annak idején hallottunk – talán már egy hónapja is lehet –, hogy Rudolf Hess pillanatnyi elmezavarában átrepült az angol konzervatívokhoz, csak az érem egyik oldala.

– Tudja én . . . – mondta Bergengruen nehézkesen, majd

folytatta: – De szigorú titoktartásra kérem önt! Van egy bizalmas svájci barátom, aki gyakran golfozik angol diplomatákkal. Az egyik közülük jó barátságban van Hamilton herceggel, éppen azzal a Hamiltonnal, akit Hess elsőként keresett fel Skóciában.

– Mindenfélét rebesgetnek erről, tehát ezek szerint igaz. Fantasztikus!

– Szerintem is. Hess, aki repülőt is tud vezetni – amint azóta már általánosan ismert –, Angliába repült egy Messerschmitt repülőgéppel és ejtőernyőjével pontosan a herceg birtokán ért földet. A gép a lakatlan mezőre zuhant. Mister Churchillnek tátva maradhatott a szája a csodálkozástól. Hitler helyettese Angliába látogatott... De még jobban meglepődhetett Hitler, hiszen a hír vétele után Hess valamennyi munkatársát – magát Messerschmittet is – letartóztatta. Pedig Hess csinos kis ajánlattal a tarsolyában érkezett. Békekötés Nagy-Britanniával. Ennek előfeltétele a gyarmatok átadása és szabad kéz a Szovjetunió elleni háború folytatásához. Németország így elkerülhetné a kétfrontos háborút.

– Tehát mégis. Hadosztályparancsnokom arról beszélt, hogy keleten hatalmas létszámú erőket összpontosítanak. Nekünk is átcsoportosítással kellett számolnunk.

– Na látja... Az egészet a következőképpen értékelhetjük: Hess túl elképesztőnek tartotta Führerje terveit, ezért különutat keresett. De nem volt sikere vele. Ahogy én értesültem, Churchill aljasnak tartotta az egész „Hess-küldetést". Bár a „békeangyal" beszélhetett Simon lorddal, tudja, azzal a politikussal, aki Halifaxszel együtt Hitlernél járt, amikor Ausztriát és Csehszlovákiát prédául dobták oda a náciknak.

– De a jó Hess bizonyára semmilyen eredményt sem ért el.

– Semmit! Az angolok csak örülnének neki, ha mi a szovjetekkel együtt elvéreznénk. A régi angol hagyománynak megfelelően szívesen használnának fel minket a kontinens kardjaként. De Churchill okosabb ennél. Előbb Hitlerrel akar végezni. Később aztán... ki tudhatja...

– Úgy vélem, ön Hess további sorsát is ismeri.

– Hadifogolynak tekintik. – De itt jön már a Szepi.

A réten át egy bőrnadrágos és zekés zömök ember közeledett. Fején zergetollal ékített ütött-kopott kalap. Hosszú szakállával úgy festett, mint egy tiroli parasztvezér. Már messzi-

ről integetett hegymászóbotjával és nagy hangon üdvözölte őket:

– Ez aztán a meglepetés, professzor úr. Heil Hitler! A Tónitól már hallottam. Már ki is szemeltem a bakot! Meg lesznek vele elégedve.

– Adjisten, Szepi! Ideje, hogy megjöttél – kiáltott felé a réten át a professzor.

Alvensberg tüzetesebben megnézte a széles vállú öreg vadőrt. Viharvert arcával, dús szakállával úgy nézett ki, mint egy erdőlakó. Odaérve olyan erővel szorított velük kezet, hogy Alvensberg karja fájdalmasan rándult meg.

Alvensberg őrnagy úr. Itt tölti a szabadságát. Gondoskodj róla, hogy kapjon valamit puskavégre! Biztosan van neked még egy bakod, öreg hegyimanó. És mi van a pisztrángokkal? Előkészítetted a horgászfelszerelést? És mi újság otthon?

– Az asszony a rádióval alszik, én már nem kellek neki. Egyetlen győzelmi indulót sem akar elmulasztani. – Szepi ügyetlen meghajlással nyúlt az őrnagy által kínált szivar után. – Ez jó lesz majd a magaslesen, a füst elriasztja a szúnyogokat. Na, majd keresek egy bakot az őrnagy úrnak is.

– Mi újság különben Tirolban?

Bergengruen újra leült a kőre. Kedélyesen mosolyogva hallgatta Szepi falusi pletykáit.

– Anninak gyereke lesz. A gyerek apja a hegyivadászoknál szolgál. De a főerdészék Kreszcenciáját rajtakapták egy lengyellel! Azt mondják, kényszermunkás. Kreszcenciának tökkopaszra vágták a haját és Seefeldben két órára szégyenfához kötötték. A fára egy táblát tűztek ki, amin ez állt: „Lengyel ringyó." Most fenn van a Krötner gazda legelőjén, nem jöhet haza.

A professzor már nem mosolygott, Alvensberg pedig komor arccal kérdezte meg az öregtől:

– És a lengyel munkás?

– Félig agyonverték az SS emberei. Aztán elvitték Dachauba, ahol fel fogják kötni.

Alvensberg ránézett a zömök kis öregre, akinek cserzett parasztképén düh tükröződött. Bergengruent felháborította a hallott történet. Megpillantott valamit a vadőr tekintetében

abból a kéjsóvár szemvillanásból, amivel gyakran találkozott a lelki betegségek tanulmányozása során.

El volt rontva a szórakozás . . .

– Hol is van Krötner gazda legelője? – kérdezte kis idő múlva Bergengruen. Hegymászó botjával egy hangyadombot turkált, egykedvűen szemlélve az előmászó hangyák nyüzsgését.

– Magasan fenn, professzor úr. Két óra járásra, mindig hegynek fel. Sok disznó, kevés marha. Párás levegő, sok felhő, eső.

– Jól van, Szepi. Igyál egy pohár pálinkát, egyél valamit a „Szarvasban". És korán gyere értünk, nem szeretnénk elszalasztani a bakot.

– Hát akkor: viszontlátásra, urak!

Az öreg elballagott. Hamarosan eltűnt az erdőben.

– Nos, professzor úr, a természet mindenütt ott van, ahová az emberi ostobaság nem jut el.

Alvensberg ingerülten csapkodta pálcájával a virágokat és faleveleket maga körül.

– Ha nem tudnám, hogy másféle emberek is léteznek, inkább állatorvossá képezném át magam.

Némán tértek vissza a kunyhóhoz. Szó nélkül fogyasztották el az ételt, ültek a kitárt ablaknál, gyönyörködtek az esti égbolt zöldes fényében, a csillagok ragyogásában, hallgatták a baglyok huhogását, egy róka csaholását.

– A csillagok fényesebben ragyognak, mert tiszta a levegő – állapította meg a professzor. – Látja, ez marad nekünk, a csillagos ég.

– Már előre örülök Ingének. Veronán át jön a gyorsvonattal. Lemegyek érte Seefeldbe. Biztosan sok olyanról értesülünk, ami nincs az újságokban. Manapság újságírónak lenni – kifejezetten tragikus sors. Aranyrögöket találnak, amelyekből Goebbels úr pléhlemezt sajtol.

Már szürkült, amikor Szepi megérkezett a vadászházhoz.

– Ébresztő, uraim – kiáltott bele a hajnali csendbe. – Hallották már a legújabb hírt? A Führer megint keményen odacsapott. Nem hallgatták a rádiót? Éppen az előbb mondták be, hogy újra bevonultunk. Azóta már messze benn járnak harcko-

csijaink a bolsevisták országában. Az oroszokat is ki fogjuk készíteni.

– Mit beszél, Szepi? Mi támadtunk? És keleten? – kérdezte Alvensberg, a nyitott ablakon át a vadőr arcába tekintve . . .

Bergengruen félbehagyta a borotválkozást.

– Ez veszélyes dolog, Szepi. A Szovjetunió világhatalom.

– Hamar bekapjuk őket, professzor úr. A lengyelekkel tizennyolc nap alatt végeztünk. A franciákkal négy hét alatt! A Führer hamar bevonul Moszkvába! A Badenweili-induló zenéjére.

Így vélekedett hát egy tiroli paraszt, és vele együtt bizonyára még sokan.

– Igen, Szepi. A vadászat kútba esett. El kell mennem a legközelebbi vendéglőbe, hogy telefonáljak Berlinbe. Az őrnagy úrnak meg vissza kell térnie a csapatához. A maga híre mindent megváltoztatott.

– Kár, professzor úr. Nagy kár. Utána kell még néznem, hogy összekészítsek valamit a nagyságos asszonynak. A Krőtnertől jár nekem egy vajascipó. Meg egy oldal szalonna. Majd meglátja, őrnagy úr, négy hét múlva kaviárt fog enni!

A milánói gyors késve futott be a határállomásra. A szerelvényen csak kevés utas volt. Inge Brosius már ezért sem értette, mi lehetett az oka a vonat késésének. Lehúzta a fülke ablakát, látta a pályaudvart lezáró fekete egyenruhás SS-katonákat, látott néhány jólöltözött polgári személyt, akik az egyik fülke ablaka alatt álltak és beszélgetést folytattak a fülke ablakán kihajló úrral. Inge csak most ismerte fel Ciano gróf blazírt ábrázatát, aki bizonyára különleges feladattal volt úton Berlinbe. Akit most, hogy német földre lépett, hivatalos ünneplésben részesítettek. A hegyivadász-zenekar a Giovinezza-, majd a Horst Wessel-dalt játszotta. Az SS-őrök tisztelegve álltak. A pályaudvaron a kalauzoktól a vöröskeresztes nővérekig mindenki őket utánozta. Inge Brosius felfigyelt arra, hogy a villanyvonat személyzete – mintha a pályaudvaron semmi különös nem történne – nyugodtan végzi munkáját, tisztogatja a mozdonyt. Amikor a szerelvény kigördült, „heil" kiáltások hallatszottak.

Fiatal férfi lépett be a fülkébe. Köszönésfélét mormolt és

helyet foglalt az újságírónővel szemben. Szemrevette útitársnőjét, aki kissé bosszankodva takarta el arcát a Popolo d'Italia lapjaival.

Az olasz lap hatalmas főcímmel hozta a szenzációs hírt, hogy a német csapatok bevonultak a Szovjetunióba. A rendkívül szűkszavú hivatalos jelentésekből a bosszúság hangját lehetett kiolvasni amiatt, hogy Berlinben megint befejezett tények elé állították az olasz szövetségest. Az olaszok keserűen jegyezték meg, hogy a római farkas olyan csecsemőt szoptatott, amely több kárt, mint hasznot hoz nevelőanyjának. Az okos német újságírónő jól tudta, hogy ezen azt is értik, hogy Hitler Adolf ugyan Mussolini tanítványa, a Duce azonban egyre inkább függő viszonyba kerül a német diktátorral szemben.

Vele szemben ülő útitársa udvarias meghajlással figyelmeztette, hogy az étkezőkocsi csak Innsbruck után üzemel.

– Micsoda cirkuszok vannak a vámnál – mondta –, minden borosüveget jegyzékbe vesznek. Én mindenesetre ellátam magam vele. Megkínálhatom egy pohárka Groppával? Orvos vagyok, s így tudom, hogy egy kis szesz most menynyire hasznunkra válna.

Inge Brosius köszönettel elutasította a kínálást, tovább olvasta a fasiszta lap vezércikkét. Gondolatai a keleti eseményeknél jártak. Vőlegénye szavaiból biztosra vette, hogy annak egysége sem marad majd ki az események forgatagából. És hogy egy hadosztály törzsében szolgáló őrnagy nem bújhat el a golyóbiztos fedezékben, azt is gyanította.

Az útitárs szimpatikusnak tűnt, de a tapasztalt újságírónő úgy vélte, hogy az kalandot keres és ezért igyekszik legelőnyösebb oldaláról bemutatkozni.

– Svájcban élek – mondta –, tehát némileg a kakasülőről nézhetem, hogyan öldösik egymást a gladiátorok. A németekkel szimpatizálok. Nevem Reckzeh, engedelmével.

Inge hallgatott. Rendkívül kellemetlen volt a férfi leplezetlenül tolakodó tekintete. Védőpajzsként tartotta maga elé az újságot.

Az orvos arról beszélt, hogy sok diplomata páciense van, neveket említett, amelyeket a lány is ismert. Inge nem válaszolt neki, de a svájci rátért a német csapatok Szovjetunió elleni támadására:

– A politikában a pragmatizmus érvényesül – magyarázta –, a német birodalomnak szüksége van a szovjetek nyersanyagára. Mit számít itt holmi barátsági szerződés?

Inge ellenkezni akart, hogy a népek egymás közötti viszonyában az erkölcsi szempontokat is figyelembe kellene venni, de Reckzeh furcsa tekintetét látva hallgatott és az ablak felé fordult. A vonat szürke sziklafalak mellett suhant el. Itt-ott egy-egy erdő takarta el a magányos völgyeket. A szerelvény időnként alagúton haladt át, álmos kis állomásokat hagyott maga mögött, amelyek körül népfelkelők álltak őrt.

Kevéssel Innsbruck előtt Reckzeh doktor újra megszólalt.

– Svájc vendégszerető ország. Minden emigránsnak menedéket nyújt. Nem érdekli a menekültek világnézete, vallása, faja.

– De érdekli viszont, hogy mennyi pénzük és mekkora vagyonuk van – válaszolt gúnyosan Inge. – Vagyontalanok részére nem biztosít menedéket az ön által dicsért Svájc.

Reckzeh ingerülten válaszolt.

– Angliában talán másként van? És az Egyesült Államokban? Hiába, a paradicsom kapuját is csak pénzzel lehet kinyitni.

Inge jobban szemügyre vette útitársát. A szemüveg mögül fürkésző, ravasz szemeket, a kissé már hájas arcot, ritkás, kínos pontossággal elválasztott hajat. Egyre bizalmatlanabbá vált.

– Nem akarok tolakodónak tűnni, nagyságos asszonyom – mondta Reckzeh, kofferjét a csomagtartóról leemelve –, de engedje meg, hogy búcsúzóul átnyújtsam önnek a névjegyemet. Egyszer talán szüksége lesz a segítségemre.

A vonat éles füttyel gördült be az innsbrucki pályaudvarra.

Később, amikor a vonat már a Karwandel vidékén kapaszkodott felfelé, elöntötte a düh. Ezek az öntelt svájciak, akik minden háborúból hasznot húznak, a szegény zsidókat kímélet nélkül visszakergetik a határon! Az SS karmai közé! Mennyire gyűlölte ezt a magatartást.

A seefeldi pályaudvaron Bodo von Alvensberg várta. A háború kitörése óta – közel két éve – nem látták egymást. A front és az otthon közötti levélváltás, különösen Román keresztül, erősen akadozott. Nagyon örültek a viszontlátásnak.

Alvensberg kis homokfutón vitte a lányt Bergengruen vadászkunyhójába. Inge útközben a romantikus hegyvidék láttán többször is boldog kisgyermekként sikoltott fel. Csak a gyantaillatú, szűk padlásszobában, csókok tüzében égve döbbent rá: ezek már megint a búcsú órái . . .

– El kell menned? – suttogta –, hamarosan? Mikor? Ne csapj be.

– Ez a mai, az utolsó éjszakánk, Inge. Keleti front. Középső arcvonal. Lublinban kell jelentkeznem. Táviratot kaptam a hadosztálytörzstől. Semmink sem marad – mondta fojtott hangon.

– Ez a Hitler egy őrült, Bodo.

Alig tudta könnyeit visszafojtani.

Egy nyirkos, hideg novemberi napon Müller SS-gruppenführer, a birodalmi biztonsági hivatal IV. osztályának főnöke, magához hívatta Kleinschmidt bűnügyi tanácsost és Micktal sturmbannführert. Müller elzárta a rádiót. A frontról megnyugtató hírek érkeztek. A tengeralattjárók újabb ellenséges hajókat süllyesztettek el. A keleti fronton a tervezettnél kisebb eredménnyel ugyan, de szívósan harcoltak a német hadosztályok. Délen elfoglalták Kijevet és a harckocsik messzire behatoltak Ukrajna területére. A hírek szerint a főerőktől leszakadt szovjet egységek a német arcvonal mögött is harcoltak, ha szétverték őket, sok vöröskatona a partizánok közé állt be. A rendőralakulatok, többnyire halálfejes csapatok, kíméletlenül lecsaptak rájuk. Partizánok számára nincs kímélet. Minden községben elég akasztófának való fa van.

Müller hidegen üdvözölte az urakat. A társalgás hangja attól sem melegedett fel, hogy a főnök egy üveg elsőrendű francia konyakot tett az asztalra.

– A birodalmi főnök elégedetlen, Kleinschmidt bajtárs.

Az egyébként kedélyes ember hírében álló Müller, aki bármelyik felsőbajor asztaltársaság díszéül szolgálhatott volna, most kedvetlen volt. Tekintete alattomosan villant.

Micktal megpróbált kritizálni.

– A rendőrfőkapitányság meglehetősen tehetetlen. Kis utcalányokra, zsebtolvajokra, valutacsempészekre vadászik. Jó, ezt is csinálni kell valakinek. De nem értenek hozzá, hogyan

kell a nagy gazemberekre vadászni. Mi a Prinz-Albrecht utcában sokkal eredményesebben dolgozunk. Szép sikereink vannak. De nyitott szemmel kell járni!

Kleinschmidt ingerülten jegyezte meg:

– Az én beosztottaim állandóan úton vannak, minden feljelentést kivizsgálnak.

– Mit akar a feljelentésekkel! – mennydörögte az SS-gruppenführer bajor kiejtéssel. – Önálló gondolataik legyenek! Berlinben sok hazaáruló dolgozik illegalitásban. Magunknak kell leszállnunk az alvilágba, felderítőket kell bevetnünk. Kocsmában vagy moziban ritkán érhetünk el eredményt.

– Inkább a luxusszállókat vagy az éttermeket kellene ellenőriznünk – vetette közbe Micktal.

– Ne feledje, Micktal, hogy azokban legkiválóbb vezetőink is megfordulnak. Udet, Milch, Helldorf gróf. Maradjunk a kommunistáknál, akik Moabitban, Weddingben és hasonló helyeken bujkálnak. Tehát, mit tegyünk? Jelentést kaptam, hogy kommunista ügynökök ugrottak le ejtőernyővel. Németül tudó személyek, akiknek sikerült vonalaink mögött földet érni... A keleti front kétezer kilométer hosszan húzódik, számos szakaszát sok mérföldnyi erdő borítja. És léteznek olyan személyek, köztük még nők is, akik kapcsolatot tartanak fenn az ellenséggel.

Müller komoran tekintett maga elé.

– De hogyan tudnak a gazfickók idáig eljutni? Minden vonatot ellenőrzünk, minden gyanús személyt letartóztatunk. És végeredményben itt van a tábori csendőrség is – vetette közbe Kelinschmidt.

– Nem hallott ön még, tanácsos úr, hamisított igazolványokról? Kaptunk jelentéseket Hamburgból, Kelet-Poroszországból, Felső-Sziléziából, a Rajna-vidékről. Gyanús nyomokra bukkantak ezeken a vidékeken. Kommunista funkcionáriusok jártak bányákban és hadiüzemekben, sokszorosítógépeket, gumibélyegzőket hagytak hátra és bátorságot öntöttek néhány elvtársukba. Arról is értesültünk, hogy itt Berlinben különösen erősen dolgoznak. Micktal bajtárs, erről számoljon be nekem kérem.

Micktal a kihallgatás előtt beadatta magának a morfiumot, most szellemileg frissen válaszolt.

– Rádióadásokat hallgattunk le. Az állomás Német Népadónak nevezi magát. Eddig még nem tudtuk bemérni. Rejtjelzett híreket ad le az ejtőernyősöknek. Igyekszünk megfejteni az adásokat.

– Ha önök igazán igyekeznek – jegyezte meg Kleinschmidt gúnyos hangon –, akkor mi is tudunk majd eredményekkel szolgálni. Nézze meg ezt a röplapot. Tömegesen terjesztik. Figyelje meg a szedését. Ezt itt nyomtatják az országban! – Hangosan olvasni kezdte az aktatáskájából elővett röplapot: – „Lassan dolgozzatok! Ne túlórázzatok! Hitler háborúja nem a ti háborútok. A hitleri terror ellenére él az NKP".

– Ki vesz a kezébe ilyen förmedvényt? – kérdezte Müller, megvető tekintettel félredobva a röplapot.

De Kelinschmidt nem hagyta, hogy munkáját lekicsinyeljék.

– A Német Fegyver- és Lőszergyár R. T.-ben tapasztalták embereim, hogy az ottani munkások túlzott savkezeléssel tömegesen tesznek használhatatlanná lőszerhüvelyeket. Nézzék ezt a hüvelyt: hajlítható, vékony mint a sztaniolpapír, hatástalanná teszi a géppuskát! És hogy speciális fúrók tűnnek el, feltehetően azt is az ilyen röplapok olvasásával lehet magyarázni.

– És mit tett a bűnügyi rendőrség? A nyomozást tulajdonképpen már rég nekünk kellett volna kézbe vennünk. Mi, a Gestapo, kedvezőbb, keményebb lehetőségekkel rendelkezünk ehhez! – szólt Müller dühösen.

– Egyáltalán hogyan boldogult az üggyel a bűnügyi rendőrség? – fontoskodott Micktal.

– Nagyon egyszerűen. Üzemi tolvajlások ügyében nyomoztunk. Manapság minden csavar, minden szeg értéket jelent. Átkutattuk a munkások öltözőszekrényeit. A francia és lengyel csürhe barakkjait.

– És az eredmény? – kérdezte Müller.

– Egyelőre sovány, gruppenführer. De megkértük az üzem vezetését, tegye lehetővé, hogy néhány ügynököt csempésszünk a munkások közé. Pénz és megfelelő bánásmód ellenében mindig lehet ilyeneket találni. Egy viszont biztos: jól szervezett illegális szervezettel van dolgunk. Újabban a Friedrichstrassén levő Medve kocsmába – ahová főként külföldi munkások járnak – szintén elhelyeztük néhány emberünket, mint pin-

cért és csapost. Bizonyára ön is tudja, itt találhatók a leggyanúsabb egyének.

– Tényleg sovány eredmény, Kleinschmidt bajtárs. Végzett ennél már eredményesebb munkát is.

Micktal örült, hogy alkalma volt egy kicsit leégetni a tanácsost Müller előtt.

Annál kínosabb volt számára, amikor a tanácsos ellentámadásba ment át.

– Csak hallgasson, sturmbannführer. Az ön szeme előtt, közvetlen közelében is történnek hasonló esetek! Az erknerkerületi vegyi gyárban, egészen közel az ön lakásához, mintegy ötven lengyel és orosz nő dolgozik a német munkások mellett. A gyár szűrőket készít gázálarcokhoz. Ismeri a gyárat. És mi történt? A hadsereg anyagbeszerző hivatala több mint ezer szűrőnél állapított meg hiányosságokat. Ezek többsége szivárog, gáztámadásnál megfulladna a gázálarc viselője.

– És hogyan tájékoztathatták erről önt? Hiszen az anyagbeszerző hivatalnak hozzánk kellett volna elküldenie a jelentést – állapította meg hűvösen Müller.

– Egyik munkásnőtől elloptak valamit. Valószínűleg egy keleti munkásnőtől. Rutinmunka a mi tisztviselőinknek. Átkutatták a munkásszállásokat. Ennek során megállapítottuk, hogy az egyik orosz nő vegyészhallgató volt Harkovban. A mellén „KELET" feliratú tábla, a blúza alatt meg vegyi képletekkel teleírt füzetecske. A nyomozás során még ki kell derítenünk, hogy ő volt-e a banda szervezője. Sajnos, eddig még nem dalolt a madárka. Még a mai nap folyamán átadjuk az ön beosztottainak.

– Tehát, tiszta ügy – állapította meg Müller, most már barátságosabb hangon, lassan kortyolgatva a konyakját.

A tanácsos lehangoltan eszmélt rá, hogyan ragadja el kezéből a zsákmányt a gestapófőnök. Irigyelte sikeréért Micktalt.

– De ez még nem minden, gruppenführer. Ezt a cédulát egy csinos lengyel nőnél találtuk. Ügyesen rejtette el. Lefordítva ez áll rajta: „Lengyelország nem veszett el! Álljatok bosszút hazátokért. Lassan dolgozzatok. Rosszul dolgozzatok!" Mit szól ehhez? És abban az üzemrészben, ahol ez a kis kurva dolgozik, kenőolajat desztillálnak repülőgépmotorokba. Kis homokot bele . . ., hiszen erre van lehetőségük. A

mester régi ember, az üzem mérnökét pedig behívták katonának.

– Tehát ezt állapították meg az Erkner kerületben? Az istenit neki, itt már be kell avatkoznom. Ezek az átkozott külföldi munkások! Én majd gondoskodom róla, hogy rendet teremtsünk ott. Ismerek németeket is, akikkel nem szívesen találkoznék sötétben. Ezeknél személyesen fogok házkutatást tartani! – fújta fel magát Micktal. – Még egy kérdést. Hol van most az a lengyel nő? Szeretnék a szemébe nézni.

– Sajnos pillanatnyilag nincs kihallgatható állapotban. Öngyilkossági kísérlet. Kiugrott a laboratórium ablakán, kihallgatás közben.

– Kár – állapította meg egykedvűen Müller –, így várnunk kell egy ideig a kivégzésével. Most azt kell kiderítenünk, hol készítették a röpcédulákat. Gumiból készült betűkből rakják össze a szavakat és az elkészült matricát pecsétként használják.

– Aligha a munkásszállásokon. Minden szobában van egy lengyelül beszélő német, aki felügyel rájuk.

Müller felemelkedett.

– Nos, Micktal, fésülje át az üzem német személyzetét. Meglátja, fennakad néhány tetű. Még valamit, kedves Kleinschmidt. Mindenen rajta kell tartanunk a szemünket. Javítsuk meg az együttműködést. Ön ellenőrizze a kocsmákat, a pályaudvarokat. Az oroszországi hadjárat kezdete óta felsorakoztak ellenségeink. Mindenütt jelen vannak.

Kleinschmidt sapkája és kesztyűje után nyúlt.

– A kis nőcskék és a szökevények nem olyan veszedelmesek, mint a nagykutyák! A katonai törzsekben, a diplomaták és a nagybirtokosok között húzódnak meg a Führer ellenségei – mormogta a fogai között.

– Köszönöm önnek, tanácsos úr – mondta Müller. – Jelenteni fogom a birodalmi főnöknek. És szóljon nekem, ha az a lengyel bestia olyan állapotban lesz, hogy ki lehet hallgatni. Heil Hitler!

Micktal is távozott.

Később, amikor jegyzetei alapján lakásán még egyszer átgondolta a Müllernél lefolyt megbeszélést, hangulata még rosszabb lett. Világos, Braunné is abban az átkozott erknerbeli vegyi gyárban dolgozik . . . A lánya meg a laboratóriumban.

Az öreg már meghalt, de az asszonyok sokszor a férfiaknál is rosszabbak... Nyomorúságos halottas menet volt... A részvétlátogatás felesleges lenne. Az öreg elvégre politikai bűnöző volt. Na, de legalább a veje hű a Führerhez: tengeralattjárón szolgál... Ez azonban nem számít. Házkutatást kell tartani náluk... Még pedig gyorsan. Felhívta a Gestapót.

– Ébredj, Elfie! Gyorsan! Történt valami. Rendszerint hajnalban jönnek – ébresztgette lányát Braunné. – Kinn sűrű a köd, most kell elásnunk a matricákat.

– Nem, nem szabad elásnunk anyu. Heinz azt mondta, hogy a kopók ott könnyen megtalálják. Észreveszik, hogy a föld frissen van felásva. Talán még kutyákat is hoznak magukkal, azok meg mindenfelé szaglásznak – szólt Elfie izgatottan, kifelé tartva a konyhába. – Olga ügyéről van szó?

Braunné igenlően bólintott. Az utolsó csomag röpcédulát rakta be éppen a tűzhely ajtaján. A lángok magasra csaptak. Ekkor eszébe jutott, hogy a nyomozóknak gyanússá válna a sok papírhamu. Gyorsan kifutott a Spree-partra és a hamut beleöntötte a folyóba.

– Én már régen kigondoltam valamit. Papa méhkasai! Szerencse, hogy nem adtuk el a méhcsaládokat. A Gestapo-banditák nem mernek közel menni a méhkasokhoz... Inkább védtelen embereket kínoznak, az kényelmesebb nekik.

– Ne dobjuk a matricákat is a Spreebe?

Braunné még tétovázott, de Elfie kiragadta kezéből a gumimatricával teli dobozokat. Felragadta apja méhészsisakját és kirohant. A felzavart méhek körülzümmögték, de a bélyegzők máris eltűntek a lépek alatt.

– Most még a rádiót! Nagy ég! A skála mutatója még Moszkván áll! Fordítsd Berlinre és szedd le az antennát.

Elfie a gyerekkocsi matraca alá rejtette a fejhallgatókat. A torkaszakadtából síró csecsemő alatt biztonságban lesznek.

Braunné végre leülhetett. Kétségbeesetten tért haza az éjszakai műszakból, még most is reszketett a lába az ijedtségtől:

– Az étterembe tereltek bennünket. Olgát – a kis orosz nőt – egy emelvényre állították. Mellette két gestapós állt. Azzal gyanúsították, hogy szabotázst követett el, ő tehet róla, hogy a gyár használhatatlan szűrőket szállított. Mindezt azért, mert

találtak nála egy vegytanfüzetet, amiből tanulni szeretett volna. Most bíróság elé állítják. Azt mondják, halálos ítélet... Én meg attól tartok, hogy házkutatást tartanak nálunk. A főnök olyan különösen nézett rám.

– Erre bizony már régóta számítunk, anyu. De tényleg elkövetett valamit Olga? – kérdezte Elfie szomorú arccal –, hiszen nem volt elég azbesztünk, ezt már korábban jelentettem a gyárban.

– De, de, elkövettünk valamit – fogta suttogóra a hangját akaratlanul Braunné. – Röpcéduláink segítségünkre voltak ebben.

Vajon Antont kapták el? Ő hozta három nappal ezelőtt ócska kerékpárján a röpcédulákat. Braunné elhessegette magától ezt a gondolatot. Anton Saefkowot óvatos, tapasztalt embernek ismerte. Öreg róka volt az illegális munkában. És ő jól tudta, mi forog kockán. Rég megismerkedett a nácik lágereivel és börtöneivel.

– Az üres füzeteket is elégetted, anyu?

Braunné bólintott.

– Természetesen. Az egész üzemet átkutatták. A lengyel nő combtöréssel fekszik a kórházban. A főnök vért izzad a félelemtől, már a keleti fronton látja magát. – De figyelj, nem hallasz valami gyanúsat?

Két gépkocsi érkezett. A telek már körül is volt véve, négy férfi a Spree-parton, kettő meg a kerítésnél állt őrt. Micktal lépett be a szobába:

– Házkutatás, Braunné.

– Nincs semmi titkolni valónk, sturmbannführer úr. Hiszen maga már régóta ismer minket. Azt hiszi, talán mi nem vagyunk hűek a Führerhez? Amikor a vejem tengeralattjárón szolgál? Anglia ellen harcol?

Elfie szándékosan dühbe lovalta magát.

– Nézze meg ezt a fényképet az én Heinzemről. A tengeralattjáró egész személyzetét vaskereszttel tüntették ki. Fontos eszközt kezel a hajón. Azt hiszi, mi asszonyok a Führer ellen vagyunk?

– Ön meglepően jól van értesülve, Oberndorfné.

Micktal megközelíthetetlen volt. Beosztottai szekrényfiókokban turkáltak, eltolták a faltól a könyvespolcokat, képeket akasztottak le. Semmi eredmény... csak a Munkásifjúság

egy régi naptára, amelyben meg volt jelölve Braunék esküvőjének a napja. A strumbannführer dühösen vágta földhöz a könyvecskét.

– Hol vannak a Bebel-könyvek? Még a Liebknechté? Már mindent sikerült elrejteniök? Aha, itt van egy. Barthel: Munkáslélek. Na, a Barthel úr most nálunk csücsül, a lelkével együtt.

A gestapósok Micktal egy intésére visszahelyezték a könyveket.

A konyhában az egyik gestapós gyanakodva nézegette a tűzhelyet, amelynek lapja még mindig meleg volt. Rámutatott az üres hamutálra.

– Érdekes, Braunné. Maga itt nemrég kávét főzött és jól alá is fűtött a kávénak. Hova lett a hamu? – kérdezte durva hangon.

– Amióta a szemetet nem hordják el rendszeresen, a Spreebe szoktam önteni a hulladékot. A maga főnöke, a sturmbannführer úr ugyanígy tesz.

Braunné igyekezett lehetőleg nyugodt maradni, de úgy érezte, hogy szíve a torkában dobog.

A gestapósok szétdúlták az ágyakat, mindent kidobáltak a szekrényekből. Pillanatok alatt az egész házat a feje tetejére állították. Semmi gyanús holmi sem került elő. A többi rendőr a kertben kutatott friss nyomok után. A méhkasokat persze nem merték megközelíteni.

– Megmotozzuk őket? – kérdezte az egyik tenyeres-talpas fickó.

– Akkor magunkkal kell vinnünk a két asszonyt. Itt nem tehetjük – válaszolt Micktal, akinek már az egésztől elment a kedve.

– Figyeljenek ide – szólt a nőkhöz barátságosan –, ha mindkettőjüket magunkkal visszük az Albrecht herceg utcába, vannak ott olyan női specialistáink, akik még a legparányibb papírdarabot is megtalálják. Ha tehát eldugtak volna valamit, azonnal adják elő! Ha ott találjuk meg maguknál, lesz nemulass. A mi tisztviselőink nem valamiféle jótékony szamaritánusok. Tudnak ők verni is, és ezt meg is engedték nekik. Még nem találkoztam nővel, aki ezt kibírná. És aztán... Elvégre háború van. Népbíróság, fegyház, koncentrációs tábor, halálos ítélet. Nos? Menjünk?

– Akár magával is vihet, Micktal úr. Biztos vagyok benne, hogy délig vissza is szállíttat minket. Csak a kis Ernstet kell még gyorsan átvinnem a szomszédasszonyhoz – szólt Elfie olyan nyugodt hangon, hogy Micktal sturmbannführer elcsodálkozott.

Sajnos – gondolta –, az akciót hiába hajtották végre, legjobb lesz visszavonulni.

– Figyeljen rám, fiatalasszony! Remélem, maguknál minden legalább annyira rendben van, mint ahogyan a nyelve fel van vágva. Megtiltom önnek, hogy a házkutatásról egy betűt is írjon a férjének. Nem szabad, hogy a tengeralattjárón bármiféle gondja legyen. Végeztem. Elmegyünk. Heil Hitler.

A két nő még hosszú ideig üldögélt a konyhában. Mintha megbénultak volna. Csak a csecsemő sírására rezzentek össze és jutott eszükbe a fejhallgató, amelyet a gyerekkocsiban, a pici alatt rejtettek el.

Wilhelm Kunkelt hirtelen felébredt álmából. Fülsiketítő zaj, üvöltés verte fel. Páncéltörő és légvédelmi ágyúk dörögtek, harckocsik lánctalpai csörögtek. Mindent betöltött a becsapódások és a géppuskaropogás idegtépő zaja.

Valaki feltépte a paraszthaz otromba ajtaját. Hógomolyag tódult be a szobába, jeges szél szította fel a vaskályha parázsló tüzét és seperte le az asztalon heverő papírokat. A küszöbön a törzsőrmester állt, tarkójára csúszott sisakkal a fején.

– Kunkelt! Vén csataló! Emeld fel a farod! Az Ivánék áttörtek! Harckocsijaik alig öt kilométerre állnak tőlünk. Visszavonulunk. A hadosztálytörzs már csomagol. Menetkész a főnök kocsija? Mozgás, mozgás!

Wilhelm már felhúzta csizmáját, derékszíja és sisakja után nyúlt.

– Még be kell kötnöm az akkumulátort, törzsőrmester úr. Ebben a veszett hidegben nem hagyhattam a kocsiban.

– Iparkodj! A százados minél előbb indulni akar. Már lövik az utat. Ez a néhány légvédelmi üteg úgysem képes feltartóztatni a ruszkikat. Ez általános támadás, Kunkelt! Iván szétrúgja a fenekünket.

Kramer törzsőrmester kirohant a hóviharba. Izgatott kiáltozása messzire hallatszott. A páncéltörő lövegek döreje egy-

re erősödött, vadul szóltak a géppuskák, durrogtak a négycsövű légvédelmi ágyúk.

Kunkelt a hajnali szürkületben gépiesen vette elő az olajos rongyok közé tekert akkumulátort, felnyitotta a behavazott motortetőt, beszerelte az akkumulátort és közben érezte, hogy elérkezett a nagy lehetőség! Ittmaradni, hagyni a többieket visszavonulni, átmenni az oroszokhoz! Az ördögbe ezzel az átkozott tragaccsal! Hirtelen felkapta a fejét. Ez a Sztálin-orgonák hangja! Szovjet bombázók! Kétmotorosak! Itt, a néhány ép házból álló, szétlőtt faluban, a kolhoz istállóiban és az iskolában nehezebb elrejtőzni, mint egy nyúlnak a behavazott mezőn. Wilhelm megállította a gépkocsit, a falu kijárata felé futott, ahol – emlékezett rá – egy sűrű bozótostól rejtett homokbánya volt. Rohant a fagyos úton. Elesett, felugrott és rohant tovább. Már a közelében csapódtak be a bombák. Nyaka közé húzta a fejét.

– Túl messze van – szólalt meg valaki mellette, amikor lihegve beugrott a homokgödörbe –, majdhogynem az egész törzs a levegőbe repült. Én már rég figyelmeztettem őket, hogy az iskola olyan feltűnő helyen van, mintha csak egy tálalóasztalon feküdne.

Kunkelt tiszthelyetes ránézett a bárányból bundát viselő emberre. Még egy bomba . . . Amikor újra felpillantott, a mellette kuporgó tisztben Alvensberg őrnagyot ismerte fel, aki éppen cigarettát keresgélt a zsebében. A bomba egy paraszttházra zuhant. Gerendák és deszkadarabok röpködtek a levegőben. Valaki szanitéc után kiáltozott. Vastag ruhákba bebugyolált alak közelgett az úton, biztosan egy faluban maradt parasztasszony.

– Harminc fokos hideg. Csoda, hogy nem engedelmeskednek az ujjaim? Átkozott vacak!

A cigarettacsomag a földre esett.

– Megkínálhatom az őrnagy urat? De csak bakacigarettám van.

Kunkeltnek sikerült a mutatvány, elgémberedett ujjaival tüzet tudott adni.

– Köszönöm. Úgy látszik, hamarosan véget ér a légitámadás. De mondja csak, nem maga Overdieck százados gépkocsivezetője? Van még egy szabad hely a kocsijában? Nem

tudom, mi a helyzet nálunk a törzsben. Azt hiszem, egy bomba telibe találta az iskolát. Jöjjön! Siessünk.

A hátraözönlő csapatok forgatagába keveredtek. A keményre fagyott, jeges úton számtalan tehergépkocsi, löveg torlódott össze. Középen hatalmas bombatölcsér tátongott, alig lehetett miatta mozogni. A tölcsér mélyén gépkocsironcs hevert.

Két tábori csendőr vadul hadonászott az úton, rendet próbáltak teremteni a zűrzavarban. Terepjáró gépkocsik végtelen oszlopa haladt el, rajta a hadtáposok, pénzügyiek, kórháziak, postások, rendőrök.

Az iskolát valóban telitalálat érte. A bomba a lépcsőházra esett, ott robbant fel. Az egyik épen maradt tanteremben három halott feküdt: két híradónő és a szakács.

A sebesültszállító autón, a sebesültek között feküdt Sommer őrvezető is. A gépkocsivezető igyekezett óvatosan vezetni, de a sebesültek minden zökkenőnél, fékezésnél hangosan felnyögtek.

– Hol a fenében bujkált, Kunkelt! Haditörvényszék elé állíttatom! Az ellenséggel szembeni gyávaságáért! Azt a parancsot adtam magának, hogy tegye menetkésszé a gépkocsit, maga meg elpárolog – üvöltött dülledt szemmel Overdieck.

A százados az elmúlt két háborús évet egészen eddig a napig, 1944. december 5-ig, hadtápterületen töltötte el. Lelkiismeretesen – és véleménye szerint becsületesen – látta el városparancsnoki feladatát, s így joggal számíthatott rá, hogy a Führer születésnapja alkalmából vaskereszttel tüntetik ki. De nem így történt, mert még nem teljesített frontszolgálatot. Ezért nevezték ki ide a falu parancsnokának. A falu a Moszkva felé vezető út mentén feküdt, és ezért úgy tervezték, hogy hadtápcsomóponttá fejlesztik. A hadvezetés itt, közvetlenül a műút mellett, nagy kiterjedésű barakkvárost kívánt létrehozni. A félig elkészült faépületek most méteres hótakaró alá kerültek, az építőcsapatokat elvezényelték. Egy hadosztálytörzs is jött a faluba. Parancsnoka – az erősebb jogán – egyszerűen kidobta a községparancsnokot az iskolából, pedig az már be is rendezkedett ott télire.

Overdieck tehetetlenül dühöngött a zűrzavarban. Az autó oldalára dőlve feküdt a hóban, és most, amikor néhány katona talpra állította, kiderült, hogy a horpadt sárhányótól és

helyenként betört szélvédőtől eltekintve mozgásképes. Sem a hűtőben, sem a motorban nem esett komolyabb kár. A szélvédőn keletkezett réseket egy egészségügyi katona ragtapasszal befoltozta. Kunkelt közben beszerelte az akkumulátort. Overdieck megkönnyebbült sóhajjal ült be a kocsiba, miután a törzsőrmester berakta a csomagokat. Jutalomképpen Kunkelt mellé ülhetett, Alvensberg őrnagy a százados mellett foglalt helyet.

Kunkelt az őt követő gépkocsioszlopot figyelte a visszapillantó-tükörben. Az oszlop élén a hadosztályparancsnok, gróf Schmettau altábornagy terepjáró gépkocsija haladt. A gróf mellett egy Wilhelm előtt ismeretlen ezredes ült.

Egész sofőrtudományára szüksége volt, hogy haladni tudjon a tönkrement úton. Az árokban felborult gépkocsik, találatot kapott lövegek, vasalkatrészek és emberi hullák hevertek hátborzongató tömegben, friss hóval félig belepve.

Kunkelt mogorva tekintettel ült a volán mellett. Akkor sem derült jobb hangulatra, amikor a törzsőrmester egy kolbászszeletekkel vastagon megrakott kenyérszeletet dugott a szájába.

– Nem volt igazságos a sofőrjéhez – ütötte meg a fülét az őrnagy és a százados közti beszélgetés foszlánya –, hiszen ő körültekintően járt el. Ha a kocsinál marad, bizonyára a híradónők hullája mellett feküdne az iskolában. És ha még összehasonlítom őt a mi sofőrjeinkkel! Figyelmeztetéseink ellenére sem engedték le a hűtővizet, a motorok szétfagytak.

– Rendben van, őrnagy úr. Hisz egyébként én is meg vagyok vele elégedve, már Lengyelország óta együtt vagyunk. Remélhetőleg hamarosan elérjük a műutat. Úgy mondják, Kalinyin a gyülekezési csomópont.

– Egyelőre – válaszolt Alvensberg és megpróbált kicsit kitekinteni a befagyott és itt-ott beragasztott kocsiablakon.

A házak fekete romhalmazából a kémények elszáradt ágakként meredtek a magasba, a gerendák mint a csontvázak. Távolabb elpusztított gyár és a végtelen hómező. Rosszkedvűen fordult el az ablaktól.

– Természetesen egyelőre, őrnagy úr. Ezt a váratlan betörést majd csak kiigazítjuk. A Führer szilárd akarata a biztosíték erre. És a főparancsnokság bölcs intézkedései. Újra előre fogunk nyomulni, és elfoglaljuk Moszkvát.

Overdieck százados rátekintett az idegesen cigarettázó hadtáptiszt fáradt arcára.

– Kramer, figyelje a repülőket. Ezek az IL–2-k olyan gyorsak, mint az ördög; nyomjelző lövedékeikkel mindent megsemmisítenek, ami él és mozog. A lovak is megvadulnak a rémülettől, amikor ezek megjelennek – kiáltott fel a százados.

A törzsőrmester vörösre fagyott arcába húzta sisakját.

– Igenis, százados úr! – és Wilhelm Kunkelt fülébe súgta – ha ezek egyszer a nyomunkban vannak, hiába próbálunk elfutni előlük.

Újra Overdieck szólalt meg.

– Már egészen közelről láttam Moszkvát! Az állásainkból! Az ön elődje mutatta meg nekem. A látcsövön még a Kreml tornyait is ki tudtam venni. Tiszteletet parancsoló látványt nyújtottak, ahogyan keresztülragyogtak a hajnali ködön. Szinte megszédültem. Egy jó pohár Hennesyt kellett innom, hogy magamhoz térjek. Egyébként – Kramer, hozott a kulacsban rumot magával? És Kunkelt, elég lesz az üzemanyag?

Alvensberg rátekintett a mindig nyüzsgő emberre, aki már megint tervezgetett, s most is az járt a fejében, hogyan szervezze meg a hadtápcsomópontot. Kalinyinban vagy máshol, még hátrább.

– Csinos híradónőkre és új szakács tiszthelyettesre lesz szükségem. Neubert jól tudott főzni. Kár, hogy meghalt! – De, tisztelt őrnagy úr, hogyan lehetséges, hogy az Iványnak még volt ereje támadni? A Führer szavai szerint a Vörös Hadsereget úgy megvertük, hogy soha többé nem képes talpra állni. Én azt hiszem, ez csak olyan szalmaláng. Ha az SS-hadosztályaink ellentámadást hajtanak majd végre, futni fognak az oroszok. Karácsonykor valahol Moszkvában egy jól fűtött szobában fogunk üldögélni.

– Már régebben tudok róla, hogy odaát készülnek valamire. Konyev áll velünk szemben, aki – úgy tűnik – kiváló hadvezér.

– Ön tudott róla? De őrnagy úr! Most aztán tényleg nem értem, hogyan támadhatták meg így váratlanul a hadosztályt, a hadsereget?

– Keserű pirula ez, Overdieck úr, de az oroszok mesterei

az álcázásnak. Felderítőink légifelvételeket készítettek, amelyeken semmi más nem volt, csak sivatagok. Lehallgattak rádiótávmondatokat, amelyeket nyilván megtévesztésünkre sugároztak. Az oroszok lőszerhiányról, nem kielégítő üzemanyagkészletről jelentettek. Mindezt szándékosan, a mi megtévesztésünkre. Kedves bajtársam, az oroszok pihent és jól felszerelt tartalékokat vontak előre.

– De hát azoknak ott a Bendler utcában, tudniok kellett volna mindenről! – kiáltott fel Overdieck gondterhelt tekintettel. A vezetés iránti megingathatatlan bizalma tűnőben volt.

Az őrnagy jónak látta, már csak az előtte ülő két katona jelenléte miatt is, ha most a goebbelsi propagandalemezt kezdi el forgatni.

– Az ilyen alkalmi kudarcoktól csak keményebbé válunk. Gondoljon csak Nagy Frigyes kolini vagy kunersdorfi vereségére!

– Igaza van, őrnagy úr! Mindenkit hadbíróság elé kell állítani, aki másként gondolkodik. A defetizmus a legveszélyesebb népbetegség.

Bár Kunkelt figyelmét teljesen a gépkocsi vezetése kötötte le a jeges, behavazott úton, fülét mégsem kerülték el a két tiszt közötti beszélgetés egyes foszlányai... Mit mondtak egymásnak őszintén és mit csak egymás áltatására? A százados, akinek tetszett a hadtápkörletben folyó élet, elvakultan hitt a győzelemben. De hogyan vélekedjék az őrnagyról, aki – az ő számára meglepetésszerűen – kételyeinek adott hangot? Talán az ellenzéki tisztek közé tartozik, akikről hallott már fecsegni imitt-amott?

Minél hátrább voltak a parancsnokságok, annál több latrinaduma keringett: a katonák kombináltak, találgattak, bírálgattak. Mindenesetre csak olyankor, amikor a „láncoskutyák", a tábori csendőrök nem voltak a közelben. Titokban arról beszéltek, hogy a nagy veszteségekért felelős személyeket a Führer főhadiszállásán kell keresni, hogy Brauchitsch tábornagy már rég nem tartja kézben a csapatok irányítását, az ő számlájára írható, hogy a katonákat téli hadjárathoz alkalmatlan, könnyű köpennyel és rövid szárú csizmával látták el. A vattakabátot és nemezcsizmát viselő oroszok sokkal jobban bírták a nagy hideget. Tábornokokat emlegettek, akik már

nem értettek egyet Hitler dilettáns hadvezetésével... Vajon ez a nyakigláb Alvensberg még többet is tud annál, amit elmond? Hiszen sok mindent hallhatott és láthatott a hadseregtörzsben, a tiszti kaszinókban, magas beosztásokban levő barátainál...

Wilhelm elgondolkozott. Otthonról rossz hírek érkeztek. Berlin ellen az angolok légitámadásokat hajtottak végre, sok volt a halott, sebesült, sokan a lebombázott épületek alatt pusztultak el. A postahivatalban, Klara levele szerint már kilencen voltak, akiknek családja a bombázások következtében hajléktalanná vált. Elfie Oberndorf pedig arról írt egyik – a cenzúra számára semmitmondónak tűnő – levelében, hogy egyik reggel váratlan látogatójuk volt, de a vendégeknek, sajnos, kénytelenek voltak csalódást okozni. A további sorokat a tábori posta cenzora fekete tussal olvashatatlanná tette... Braunné kénytelen volt munkahelyet változtatni... – itt ismét tussal keresztülhúzott sorok következtek... – utasítására.

De Kunkelt elmélázása nem sokáig tartott. Az utat egy lezuhant vadászgép roncsai torlaszolták el. A repülőgép törzséből lángok lövelltek ki.

A törzsőrmester elcsukló hangon kiáltott fel.

– Hajtson le az útról, Kunkelt! Itt madáreledel lesz belőlünk! Felrobban a lőszer!

A százados a félelemtől hisztérikusan kiáltozott.

– Siessen, Kunkelt! Adjon több gázt. Minél messzebbre a roncstól! Mindnyájan megdöglünk!

Kunkelt megpróbált az útról balra, a mezőre letérni, de a gépkocsi belesüllyedt a hóba. Hasonló sorsra jutott mögöttük a hadosztályparancsnok kocsija is.

Ami most lejátszódott, tulajdonképpen nem volt más, mint egy láncreakció. A repülőgép fedélzeti lőszere begyulladt, az üzemanyag felrobbant. Sűrűn gomolygó felhő szállt a téli ég felé, toronymagas tűzoszlop emelkedett a magasba. Tisztek és közkatonák hevertek a hóbuckák mögött, fedezéket keresve az izzóan forró roncsok és szilánkok elől.

– Ennek így kellett történnie – állapította meg fogcsikorgatva Alvensberg őrnagy.

Kramer törzsőrmester magánkívül rohangált fel-alá, botladozott a földben maradt behavazott káposztafejekben, répák-

ban. Beesett egy árokba, majd rémülten ugrott talpra, mert ott keménnyé fagyott hullák hevertek.

A kilométer-hosszúságban összetorlódott gépkocsioszlop csak egy jó óra múlva folytathatta útját. A lángok mind magasabbra csaptak.

A hóban Overdieck százados testét pillantották meg. Egy szilánk átlyukasztotta sisakját és a koponyán át szétroncsolta az agyát. A mindig élvhajhász ecetgyáros már nem élt... Szemeinek fénye kialudt, arcát egyre inkább elborította a halál viaszsápadtsága.

– Istenem! – vette le a fejéről sisakját Kramer törzsőrmester, görcsösen iparkodva, hogy megadja a végtisztességet halott parancsnokának –, éppen most, amikor rövidesen megkapta volna a vaskeresztet! – És mi lesz velünk, őrnagy úr? Olyanok lettünk, mint a gazdátlan kutyák. A városparancsnokságról már csak ketten maradtunk, Kunkelt őrvezető meg én... Vajon átvesz majd minket a hadosztálytörzs? Nem lenne ebben segítségünkre, őrnagy úr?

Majd beszél a tábornokkal, ígérte meg Alvensberg. Van lehetőség rá, hogy a hadosztály alárendeltségébe kerüljenek. A legutóbbi órák tapasztalatai alapján már mindnyájan látták, hogy helyzetük egyre válságosabbá válik.

Kunkelt az autó lépcsőjén kuporgott. Hallotta a szovjet lövegek dörejét, a lánctalpak távoli csörömpölését és valahogy felszabadultnak érezte magát. Odaát barátai vannak, akik most gyürkőznek az első ellencsapásra. Végre! Végre visszavonul az a győzelemittas náci hadsereg! Hogyan is tréfálkozott tegnap Sommer őrvezető? „Előre, bajtársak, hátrafelé!"

A Vörös Hadsereg felszabadítja hazáját... Őt is fel fogja szabadítani... Utoljára ül ebbe a gépkocsiba...

Alvensberg őrnagy vetett véget gondolatainak.

– Rajta, őrvezető. Fogja már meg. Magunkkal visszük Overdieck századost. Majd Kalinyinban eltemetik. Így – és most igyekezzen. Nem szeretném, ha reggelire Konyev látna vendégül.

A gépkocsi csúszkált, megfordult maga körül, de végül kiszabadult és elindult. Célja a szovjet repülőgépek által bombázott távoli Kalinyin volt. A látóhatáron sűrűn villantak a légvédelmi ágyúk lövedékei. Kunkelt elgondolkozva ült a kormánynál. Tudta, hogy a gépkocsi kardántengelye megsé-

rült, s rövid időn belül elfolyik a kenőolaj. Hamarosan a hajtómű is felmondja a szolgálatot – gondolta reménykedve.

Végre! Reccsenés, mintha vasgolyókat őrölnének porrá.

Az autó megállt. A gépkocsioszlop elhaladt mellettük. Alvensberg az egyik kocsiban egy ismerős törzsorvost vett észre, aki vonakodva ugyan, de végül is lerakott az amúgy is túlságosan megrakott egészségügyi teherautóról néhány ládát, hogy helyet csináljon az őrnagynak. A törzsőrmester is helyet kapott az egyik tehergépkocsi ponyvája alatt. Sápadtan, fázva gubbasztott néhány ijedten tekintgető híradónő között.

– Jöjjön utánunk, Kunkelt, amilyen gyorsan csak tud – kiáltotta a törzsőrmester, de hangját elnyelte az induló tehergépkocsi motorjának zaja.

Még egy hatalmas robaj és lassan csend lett. Varjúcsapatok csaptak le a magányos hóbuckákra, nem lehetett felismerni, katonák behavazott hullái vagy állati dögök hevernek-e alattuk.

A műút hamarosan elnéptelenedett. Járműveket nem lehetett látni, csak néhány, sátorponyvával nyomorúságosan bebugyolált sebesült vánszorgott, esett el, maradt fekve a behavazott mezőn.

Wilhelm hirtelen puskaropogást hallott, majd ismét csend lett. A távolban néhány harckocsi körvonala tűnt fel. Izgatottan gombolta ki zubbonyát, borotvapengéjével felvágta annak bélését és egy orosz nyelven nyomtatott apró cédulát vett elő, amelynek szövege azt igazolta a vöröskatonák előtt, hogy ő a Német Kommunista Párt funkcionáriusa... Nem tudta, hisznek-e majd a cédulának. Aztán kinyitotta az elesett százados kofferjét, egy fehér szalvétát vett ki belőle, s azt karabélyára tűzte.

Még egy óra telt el kínzó várakozásban, s aztán megérkezett az első T–34-es, rajta fehér lepelbe burkolt katonák. Hófelhőt kavarva megállt. Egy hadnagy ugrott le a harckocsiról. Wilhelm szó nélkül átnyújtotta a cédulát, lélegzetét visszafojtva, reménykedve. Amikor a tiszt elolvasta a cédulára írt sorokat és mondott valamit az egyik katonának, alábbhagyott a szorongása, mert a hadnagy komoly arcán alig észrevehető mosoly tükröződött.

Kunkeltet még aznap a szovjet harckocsi-hadosztály komisszárjához vezették...

Az elhárító szolgálat parancsnoki megbeszélésének tíz órakor kellett volna megkezdődnie. A kisteremben a bőrfotelek és a székek szigorúan a rendfokozatoknak megfelelő sorrendben, nyílegyenes sorokban álltak.

Az első sor a „félisteneknek" volt fenntartva. Azt is figyelembe kellett venni, hogy Piekenbrock ezredes, mint az I. osztály vezetője ne kerüljön túlságosan közel Lahousen Vivremont ezredeshez, a II. osztály főnökéhez, akinek Piekenbrockkal szembeni ellenszenve az egész házban ismert volt. Oster ezredes ülőhelyét is megkülönböztetett figyelemmel kellett kijelölni, hiszen ő irányította a központi osztályt és ő volt a törzs főnöke. Neki bőrfotel járt, közvetlenül a főnök mellett. És ott volt még Bentivegni ezredes, aki a III., a kémelhárító osztály parancsnoka volt, akiről azt pletykálták, annyira hiú, hogy még az ágyban is viseli az első osztályú vaskeresztet. Végül az első sorba kellett ültetni Stolze ezredest is, aki a kémszolgálat veteránjának nevezte magát, szolgálati éveit tekintve a főnököt is megelőzte, régóta az I. osztály árnyékában húzódott meg. A keleti hadjárat kezdetekor az ő napja is eljött, elnyerte Canaris tengernagy kegyét.

Minden percben várni lehetett Canaris érkezését.

– A második sorban a kisebb istenek – suttogta Pauly tizedes, aki az ülésrend betartásával volt megbízva –, tehát tetszés szerint: őrnagyok, századosok és közigazgatásiak. Aztán a többiek, főhadnagytól lefelé.

Pauly tüdőlövéssel tért vissza a lengyelországi hadjáratból, s ezért csapatszolgálatra nem volt alkalmas.

– Jó, import szivarok legyenek az öreg asztalán – ripakodott az egyik őrvezetőre –, tudod, hogy az értekezleten csak ő dohányozhat. És egy üveg pálinka is. Jaj neked, ha a pohár piszkos lesz!

Pontban tíz órakor az elhárító szolgálat mintegy negyven vezető munkatársa sorakozott fel. Negyven a négyezer különböző rendfokozatú elhárítótisztből. A legénységi állományúaknak el kellett hagyniok a termet.

1941 egyik hideg decemberi reggele volt. A Tiergarten-park és a Tirpitz-part útjait vékony hóréteg borította. A Landwehrcsatornán apró jégtáblák úsztak.

Canaris gépkocsivezetője káromkodott, mert a súlyos szolgálati gépkocsi csúszkált a ház előtt.

Amint a tengernagy belépett a terembe, a tisztek felálltak. Stolze ezredes, mint rangidős, beadta a jelentést.

– Köszönöm, Stolze. Kérem, foglaljanak helyet, uraim! Remélem megismerkedtek már a jelenlegi helyzettel. A keleti fronton az ellenségnek néhány szakaszon sikerült áttörnie. Ez elég váratlanul érintett minket. Megdöbbentő, mennyi harckocsijuk van az oroszoknak. Jóval több mint amennyit jelentettek! És ehhez még az a pokoli hideg! Sarkvidéki felszereléssel kellett volna katonáinkat harcba küldeni. De ne feledjék: a pörölycsapásoktól még keményebb lesz az acél.

A tisztek egyetértően bólogattak. Lahousen ezredes engedélyt kért rövid hozzászólásra. – Ügynökeinket soha ilyen gyorsan még nem leplezték le és tették ártalmatlanná – jelentette –, a szovjet elhárítás példásan dolgozik. Egyébként aligha lehetett azzal számolni, hogy a Szovjetunió nyugati részéből kitelepített fegyvergyárakat ilyen gyorsan újraépítik és üzembe helyezik.

– Jó, Lahousen úr. Egy okkal több, hogy embereink még mélyebbre hatoljanak Oroszország hátországába. Keressen megfelelő embereket az emigrált ukránok és fehéroroszok között.

– Már folyamatban van, tengernagy úr.

Lahousen dühös volt. Mindenki előtt éppen őt oktatja ki az öreg. Kémkednének ők egyszer a szovjet arcvonal mögött. Soha nem hallottak még ezek a munkások harci csoportjairól? Ezek a hátországban bevetett majdnem minden kém- vagy szabotázsosztagot felkutatnak és megsemmisítenek! Canaris mintha kitalálta volna az ezredes gondolatait, így folytatta:

– Olyan ellenség áll velünk szemben, akinek világnézetétől áthidalhatatlan szakadék választ el minket. A bolsevizmus az emberi civilizáció esküdt ellensége. Ezt nyomatékosan hangsúlyozni kívánom. Számosan, köztük öreg bajtársaink, a hágai háborús egyezményre szoktak hivatkozni. Az pedig már rég elavult! Elavult mint az első telefon vagy a legelső repülőgépek. Az egyezményben olyasmiről is szó van, hogy megtiltják a nyílt városok légi bombázását. Figyelembe veszi-e bármelyik hadviselő fél ezt a kikötést? Szó van benne a mérges-

gázokról is. Ilyeneket már az első világháborúban is alkalmaztak. Vagy a dum-dum lövedékek betiltásáról.

A tisztek hangosan nevettek.

– Még csak az hiányzik, hogy megtiltsák az éjszaka vagy esős időben folytatott harcot. Egy másik tilalom, ami minket most közvetlenül érint: megtiltják az ellenség egyenruháinak viselését, kötelezőként előírják a hadifoglyok, a sebesültek, a polgári személyek, különösen pedig a nők és a gyermekek életének megkímélését... A bolsevizmus ellen vívott harcunkban ezekkel az előírásokkal nem foglalkozunk!

A hallgatóság közül több tiszt, különösen Stolze és Piekenbrock hangosan helyeselt. Oster ezredes, aki eddig közömbösen figyelte az előadást, most tapsolt.

– Nem olyan háborút viselünk, mint valamikor Nagy Frigyes! Akkor a polgárháború idején is fején hordhatta a hálósapkát. Most a hátország is hadműveleti terület. Az ellenség kereskedelmi hajóit, még ha polgári személyeket is szállítanak, előzetes figyelmeztetés nélkül süllyesztjük el. Aki veszélynek teszi ki magát, ha semleges is, elpusztul. Nem számít a semlegesség. Ez ellenkezik ugyan a hágai egyezménnyel, amely nemsokára ötvenéves lesz, de – uraim – akkoriban még nem léteztek harcképes tengeralattjárók. Sem stukák, sem vadász- és bombázó repülőgépek, sem pedig harckocsik. Mit számít nekünk tehát ez az egyezmény? A Führer beleegyezésével további harci osztagokat állítok fel, amelyeket kizárólag az elhárító szolgálat alá rendelek. A kettes osztály kapja ezt a feladatot. Nem a terepasztalon fogunk háborúsdit játszani, Lahousen ezredes úr. Diverzióra, megsemmisítésre kiképzett emberekkel erősítse meg a Brandenburg-zászlóaljat. Olyanokkal, akik a nemzetiszocializmus hívei. Felőlem akár hollandok, dánok, de kiváltképp ukránok, lengyelek, természetesen helyi németek is lehetnek vagy spanyolok, franciák. Három dolgot követelünk tőlük. Elsősorban keménységet! Biztosaknak kell lennünk abban, hogy ezeknek a fickóknak nem fordul fel a gyomruk vagy a nadrágjuk nem lesz tele, ha tömeges kivégzéseket kell végrehajtaniok. Kemények legyenek, mint a Krupp-acél – ahogyan a Führer szokta mondani. Másodszor: a legnehezebb helyzetekben is őrizzék meg lélekjelenlétüket. Emlékeztetnem kell önöket az ismeretlen területek felett végrehajtandó éjszakai ejtőernyős vállalkozásokra. Har-

madszor: ismerjék az illető ellenséges ország nyelvét és szokásait; az ellenség fegyvereit, híradó eszközeit, rendfokozati jelzéseit. A legcsekélyebb tévedés embereink biztos halálát okozhatja.

A teremben ülő tisztek némán bólintottak. Mit érdekelte őket mások halála! Naponta terveztek vállalkozásokat szerte a földgolyón.

– Végül egy kínos kérdésről szeretnék beszélni, amely néhány úrnak – ismétlem, csupán néhánynak – gondot okoz. Az ellenség egyenruhájának, fegyvereinek és felszerelésének a felhasználása. Miért hoztuk létre a Brandenburg-zászlóaljat és a Nachtigall-osztagot? Nem azért, hogy valamiféle magánhadseregre tegyünk szert. A háború szempontjából elsőrendű fontossággal bíró feladatokat kell megoldaniok. Az ellenség hátában hidakat, vasúti síneket kell felrobbantaniok, őröket kell megölniök, az ellenség számára fontos vagy feladataink végrehajtásának útjában álló polgári személyekkel kell végezniök. Mindez csak az ellenség egyenruhájában sikerülhet. Mindannyian tisztában vannak az ötödik hadoszlop jelentőségével. Az a tervem – a Führer egyetért vele –, hogy a Brandenburg-zászlóaljat hadosztállyá szervezzük. Az ellenséget a szó szoros értelmében saját fegyvereivel kell megvernünk. És még egyszer: keményen, ha kell brutálisan. Senki se merjen hivatkozni a külföldi sajtóra! Nem létezik semlegesség, a firkászok számára sem. Nemzeti, állami létünkért; a nemzetiszocialista eszme világméretű győzelméért harcolunk. A legnagyobb teher Lahousen vállán nyugszik. Lesznek keleten olyan vállalkozások, amelyeket teljes egészében nekik kell végrehajtaniok. Létfontosságú vasútvonalak, kikötői létesítmények rombolása, a szovjet – különösen a zsidó – értelmiségiek likvidálása. Vannak kérdések?

Az eligazítás valamennyi résztvevője hallgatott. Többségük véleménye teljesen megegyezett a főnökkel. Számukra a világ feletti uralom forgott kockán. Az eszközök nem számítanak.

– Köszönöm, uraim! Kérem önt, Lahousen ezredes úr, tegyen nekem javaslatot a már megbeszélt vasútvonalakra vonatkozóan.

A parancsnoki megbeszélés ezzel véget ért.

Esténként „A kis Pierre"-ben üldögéltek. A szakács hallevest főzött és azt állította, hogy ehhez foghatót csak a marseille-iak tudnak főzni. Elégedetten kanalazták a levest, csak André volt más véleményen:

– Nem szeretem a marseille-iakat. Sem az ottani embereket, sem a leveseiket. Túlságosan sok ott a kollaboráns, a levesük meg tele mindenféle mocsokkal. Már olyasmi is előfordult náluk, hogy a levesben patkányfarok uszkált. Itt sosem fordul elő ilyesmi.

– Tényleg otthon voltál? – kérdezte Heinz, barátja szomorú tekintetét, a szája szegletéből lefelé húzódó, mélyráncokat figyelve. – Mi újság? Biztos szörnyű volt! Több már ott a megszálló, mint a lakos. És hogy van Adrienne?

– Ti meséljétek el előbb, hogy éltetek. Hány tengerészfeleségből csináltatok özvegyet, ti viscayai hősök! Negyvenezer tonna! Ti hajósüllyesztők!

– Talán kiszállhatunk a tengeralattjáróból? Felmászhatunk-e a parancsnoki hídra, hogy közöljük a parancsnokkal: nem vagyunk hajlandók ezt tovább csinálni? Elmeséljem neked, mit tett Alvensberg a gépésszel csak azért, mert merülés előtt elfelejtette a torpedók zárónyílását elzárni? Két hét szigorított fogdát kapott. Most, a kikötőben kell eltöltenie.

Heinz suttogva beszélt, sohasem lehetett tudni, nem hallgatják-e ki a beszélgetésüket, bár a kocsmában nem sok vendég tartózkodott.

– Ezt is a számlához írjuk – mutatott a szakács a tányérra, s így megjegyzését kétféleképpen lehetett értelmezni. A poharakban zöldes fénnyel csillogott az abszint.

– Le is léphetnétek, dezertálhatnátok – suttogta André.

– Magad mondtad, hogy rengeteg a kollaboráns... Egy matróz az egyik aknaszedő hajóról mentőcsónakon Spanyolországba szökött. Azok a disznók azonnal kiadták. Otthon haditörvényszék elé állították és Bresztben felakasztották. Hová bujhat el a magunkfajta? Évekig? És otthon a családot is felelősségre vonják. Elfie-t azonnal koncentrációs táborba zárnák.

A szakács dühös lett:

– Hónapokon át bolyongunk az Atlanti-óceánon, a leveleket nyolc héttel később kapjuk meg, az újságok meg már bűzle-

nek a penésztől. Kinő a szakállad, fertőző kiütések jönnek elő a testeden, az ivóvized langyos, mindennap egyforma halkonzervet eszel. Heinz már hozzáragad a fülelőkészülékhez, már egészen belebolondul, hogy éjjel-nappal a rombolók hajócsavarjának zörejét hallja.

– Jól van na – csendesítgette a szakácsot André –, egy szép napon mégiscsak kiszálltok. Erről meg vagyok győződve.

– Igen – mormogta fogai között a szakács –, negyven méterrel a felszín alatt, a halak táplálékaként! Amióta nagy Führerünk Amerikának is hadat üzent, úgy érzem magam, mint a hering egy cápa szájában. Angol repülőgépekhez most még amerikaiak is –, olyan biztosan felkutatják ezek a tengeralattjárókat, mint a kutya a foglyot.

– Az amerikaiak belépését már érezni is lehet – állapította meg André, miközben egy kis Európa-térképet vett elő zubbonya zsebéből. – A ti bádoglavórotokon aligha értesültök a világ dolgairól. Figyeljetek csak rám: itt, Moszkva előtt álltak már a fasiszták. A karácsonyt a Kremlben akarták ünnepelni. A szovjet elvtársak azonban ellentámadást indítottak. Most majdnem háromszáz kilométerre nyugatra vannak Moszkvától a fasiszták. Leningrádba sem tudtak bevonulni. Hitler első kudarcai! Majd jönnek a többiek is! Angliában francia zászlóaljakat szerveznek. De Gaulle tábornok a parancsnokuk. Nálunk földalatti mozgalmat szervez a párt. Én is az ellenállók közé állok. Talán Toulonban vagy Marseille-ban, ahová az FKP küld.

– Én azt mondom nektek, a Vörös Hadsereg nyakát szegi Hitlernek – fűzte hozzá Heinz Oberndorf. Tekintetéből megingathatatlan hit áradt.

– Tedd már el azt a zsebtérképet, André – suttogta a szakács.

André elmosolyodott, körülnézett a kocsmában és megjegyezte, hogy a büdös Bordeaux-ban még mindig tisztább a levegő, mint Párizsban. Itt mindenkit ismer, senkinek sem kell a pofájába csapnia, itt nem kell tartania sem a Gestapótól, sem a vichyi rendőrség spiclijeitől. Na, de hol késik a második front? Párizsban már türelmetlenül várják a partraszállást, és akkor majd ők is lecsapnak.

– Hogy hol késik a második front? Ezzel kapcsolatban el akarok neked valamit mondani – szólt Heinz Andréra nézve.

– Ősszel egy lakóhajón voltunk elhelyezve Saint Nazaire-ban. A tengeralattjárónk ugyanis megsérült, javításba kellett vinni. Egy honfitársad, egy normandiai bányász azt mondta, hogyha az angol népen múlna, már megnyitották volna a második frontot. Churchill és az alsóház ellenben azt szeretné, ha Oroszország Németországgal együtt elvérezne, mert akkor megint Anglia uralkodna Európán. Látjátok, ennyire világosan látják a helyzetet az egyszerű emberek.

A szakács az asztalra csapott.

– Ilyen disznókat! Oroszországot vérezni hagyják, a többiek pedig nézik, mint egy színdarabot! Nos André, mit akartál közölni? Úgy látom, valami nem stimmel nálad.

– Jó papírjaim voltak. Az útlevelem majdnem új. Egy amiens-i cég kegytárgyait árultam.

– Te, André – nevetett fel hangosan Heinz –, te és a kegytárgyak. Hiszen te ateista vagy.

– Nagy koffer rózsafüzér, Mária-kép, amulett, kereszt. Az amiens-i püspök meg is áldotta az egész kacatot. Akár hiszitek, akár nem, a német tábori csendőr – ez Párizsban volt – még keresztet is vetett előttem. Azt mondtam neki, hogy maga a szentatya szentelte meg a rózsafüzéreket, és egyet ajándékoztam is neki. A németek nem is nagyon motoztak meg. Párizsban – fogta suttogóra a hangját André – az elvtársak eltávolítottak az egyik Mária-kép hátlapjáról egy papírréteget. Fontos adatok voltak rajta, hogy mikor és hol dobnak le ejtőernyővel fegyvert és lőszert. Jó, mi? Párizs körül mindenfelé ott csücsülnek a partizánok és várják a híreket. Persze rádiójuk is van, de honnan tudhatják sikerül-e a rejtjelzés? És lehet, hogy a Gestapo vagy a Wehrmacht is ismeri a rejtjelkulcsot. – Egyébként találkoztam az Adlonbeli urakkal. Canaris úr, törzsével együtt a Lutetia Szállodában lakik. A tengernagyot mindjárt felismertem.

– És a Gestapo? – kérdezte a szakács, aki már jó ideje hallgatott.

– A Foch sugárút hetvenkettőben. Egy veszedelmes kígyót ismertem ott meg. Okos bestia. Jegyezzétek meg a nevét, szükségetek lehet még, ha majd én . . . – szólt André akadozva – hiszen tudjátok. Szóval Helmuth Knoche a neve. Olyan gazember, hogy a zsidók, emigránsok, szabadkőművesek úgy rettegnek tőle, mint a pestistől.

André egy pillanatra megállt a beszédben, ajkát harapdálta, lesütötte a szemét. Csodálkozva néztek rá.

– Butaságot csináltam – mondta halkan –, amikor meglátogattam Adrienne-t. A házmesternő azonnal felismert. Csak úgy áradt a szó a dögből: hol lakom, Németországban dolgozok-e, hogy egy rendőr szakaszvezető érdeklődött utánam. Mindenfélét meséltem az öreglánynak, arról is, hogy az amiens-i püspök mellett vagyok laikus testvér, sőt, neki ajándékoztam utolsó keresztemet. Nem akarta elhinni, hogy Adrienne is hivővé vált. Nem engedte, hogy éjjelre nála maradjak. A gyakori riadók miatt. Adrienne egyébként már nincs az újságnál. Párizs éhezik, az embereknek nincs szükségük ételreceptekre. A folyóirat már meg sem jelenik.

– És mit csinál most Adrienne?

– Szép szoprán hangja van, az operaházi kórusban énekel. Ha látnátok, hogy néz ki! Mint egy Vénusz.

– Ezt mások is észreveszik. Nem zárhatod vitrinbe – jegyezte meg a szakács.

– Ne csinálj belőle gondot. Adrienne tud magára vigyázni. De nem ott van a kutya eltemetve. Volt egy kellemetlen ügyem . . . Amikor a vonattal visszaérkeztem, ugyanaz a fickó ellenőrzött, mint odautazásomkor. És valamennyi Mária-képem a partizánoknál maradt. Nos, a fickó szeretett volna egyet kapni, amikor megtudta, hogy már nincs, dühös lett. Adtam ugyan neki egy Johannát ábrázoló szentképet, de azzal nem volt megelégedve, átkutatta a kofferomat és megtalálta Adrienne fényképét. Apródruhában . . . A pacák elkobozta a képet, mondván, egy laikus testvérnek nincs ilyesmire szüksége. A kép hátlapjára, sajnos, rá volt írva a kislány címe. Adrienne egy színházi ügynöknek küldte be a fényképet – nekem meg annyira tetszett!

– Az istenit neki! Valaki tudja már a címet! – dühöngött a szakács, borús arccal nyomva el félig szívott cigarettáját.

Heinz Oberndorf tekintete is elborult.

– Magamtól is tudom, hogy Adrienne nincs többé biztonságban. Lakása eddig találkahely volt a futáraink számára. Közben a gestapósok biztosan érdeklődtek már utánam Amiens-ben. A püspök elmondhatta, hogy nem ismer.

– Táviratozz Adrienne-nek, hogy az anyja Bordeaux-ban megbetegedett. Azonnal utazzon ide – javasolta Heinz.

– Ostobaság! A központ már mindenről tud. Adrienne lakása zár alatt áll. Nem hiszem, hogy komoly veszély fenyegetné! Végeredményben mi gyanúsat találnának azon a kis fényképen?

André igyekezett más témára térni.

– Most olyasmiről szeretnék beszélni, ami közvetlenül érint benneteket. Tíz fickó érkezett, valamennyi vérbeli náci. Madame Margot-nál vedeltek hányásig. Aztán betértek a „Vörös lámpás" nevű nyilvánosházba. Dolgozik ott egy megbízható elvtársnő – csak ne meresszétek annyira a szemeteket –, a lányoknak főz. Nos, azt a tíz embert az Államokba akarják küldeni. Specialisták. Otthon, Németországban képezték ki őket hajógyárakban, lágerekben. New York-i hangsúllyal beszélik az angolt, ismernek minden amerikai baseballjátékost, tudják, hogyan kell Manhattanban sört vagy taxit rendelni.

– Remélem azt is tudják, hogyan kell egy nőt leszólítani, különben már a második lámpaoszlopnál pórul járnak – mondta a szakács, aki a beszélgetés egész ideje alatt a bejárati ajtót figyelte, mintha barátnőjét, Etienette-t, várná.

Végül valóban megérkezett egy szűk pulóveres, karcsú, barna lány. Lábán könnyű fehér cipő, amelynek sarka hangosan kopogott a kocsma kövén.

– Ez itt Etienette. Egy moziban dolgozik, a hangerősítőt kezeli. Jelenleg engem kezel. Nélküle nincs számomra eltávozás. Nálad van a lista, Etienette? Ő vezeti a kikötőből kifutó tengeralattjárók listáját. A típusokat és a kifutás idejét. Szorgalmas kislány!

Gyengéden megsimogatta a lány göndör haját.

– Életveszélyes munka – szólt elismerően a csinos lányra pillantva Heinz.

De mindjárt el is szomorodott. Hónapok óta nem volt otthon. Csak félfüllel hallotta, ahogyan André tovább folytatta a történetet.

– Egyikük a fekete Antoinette-nél volt, nála könnyített gondján és félelmén. A lány minden szót jól megjegyzett. A tíz pacákot Ordensburgban igazi nácivá nevelték, ugyanakkor különleges kiképzést kaptak az elhárító szolgálatnál. Voltak külföldön is, robbanóanyagok kezelésére is kiképezték őket.

Most aztán tengeralattjárón az USA-ba mennek. Irány: Boston, Portland, Portsmouth. Gondosan kiválasztják az ellenséges úszódokkokat. A dokkokra tapadótöltetet erősítenek, s ha ezek felrobbannak, kapunagyságú réseket nyitnak. A fasiszták jól felkészültek. Minden objektumról fényképet, modelleket készítettek, a fickókat hamis igazolványokkal, diliflepnivel látták el. Ha sikerül a vállalkozás, ezek a fontos dokkok elmerülnek, s egy időre lelassul az amerikai teherhajók gyártása.

– És vajon miért kotyogta el ezt a fickó? – kérdezte egykedvűen a hajószakács Etiennette kezét simogatva.

Mintha az egész ügy nem érdekelte volna, de aki jobban ismerte, tudhatta, hogy minden szóra figyel, és máris azon töri a fejét, hogyan hiúsíthatná meg ezt a tervet.

– Antoinette Amelie-hez küldte a fickót. Rövidesen az orvoshoz kell mennie . . . Nem vehet részt a vállalkozásban, mert valami bajt szedett fel . . . Érted már?

– De a többiek utaznak? – kérdezte Heinz, miután elcsendesedett a nevetés.

– Biztosan. Úgy értesültünk, hogy két tengeralattjáróval. Szép lehet az ilyen óceáni taxizás. És azok odaát még el sem sötétítik a kikötőket. A fényreklámok is égnek. Biztonságban érzik magukat. Csak igyátok a Coca Colát, mielőtt még elsüllyedtek – mondta André gúnyosan. – Hogy az egész akció egy nagy hülyeség, mindenki tudja. És az is biztos, hogy tíz közül legalább kettőnek teli van a nadrágja a félelemtől. Az amerikaiak már bizonyára értesültek a tervről és úgy fogják összegyűjteni a fiúkat, mint a rohadt banánt.

– És mi segítünk majd ebben, ugye Etienette? – nevetett a szakács a lányra.

– Azt hiszem, későre jár – zárta le a beszélgetést Etienette és felállt.

– Mit mondtál, öcskös? Csak úgy sétálgattál a parton? Éjszaka? Újholdkor? És semmi sem volt nálad, még egy ágyú sem? Csinos kis ruha, nem is konfekció. És elsőrendű fűzős bakancs. New York-i cég. Furcsa, a cipőfűző olyan németes. Mit mondtál, Joe? Ez a játékszer a fiú közelében volt?

Morrisson, az amerikai parti őrség őrmestere jókedvűen hin-

tázott a székében, szesztől vöröslő képe sugárzott a megelégedettségtől. A tapasztalt rendőr csalhatatlan tekintetével méregette az előtte ülő fiatalember, akinek erőltetett mosolyra húzódott a szája.

– Megkínálnál egy cigarettával, őrmester? Oltsd már ki azt a fényszórót. Nevetségessé teszed magad. Bostoni vagyok. Dokkmunkás. Nézd meg a papírjaimat. Egy csajjal voltam a parton. Alkalom szüli a szerelmet. Legombolt tőlem húsz dollárt, amikor észrevette a zsarut, lelépett. Ti rendőrök lehetetlen emberek vagytok, irígylitek másoktól a szórakozást.

Az őrmester kuncogott. Szerette az ilyen kihallgatásokat. Az őrizetbe vett csomagjában csak egy szerelőöltöny, takaró, néhány hús- és sörkonzerv volt. Joe azonban pompás zsákmányra tett szert. Az egyik szikla mögött időzíthető gyújtóval ellátott és gondosan műanyagba csomagolt tapadóbombát, egy angol gyártmányú géppisztolyt tárral, egy látcsöves puskát és egy rugós kést talált.

Belelapozott az igazolványba, a lámpa felé tartotta.

– Tiszta munka – morogta az orra alatt –, jók a germán szakemberek.

A letartóztatott szeplős arcán egy pillanatra rémület látszott. Bizonytalan kézmozdulatot tett.

– Utánam érdeklődhet Bostonban, őrmester. Az A/15-ös dokkban mindenki ismer. Megittam velük néhány korsónyi sört. És itt ez a vacak? Semmi sem az enyém belőle. Elég sok Puerto Rico-i vagy más csirkefogó megfordul itt. Anarchisták, négerek. Mihez kezdene a magamfajta az ilyen veszedelmes eszközökkel?

A két rendőr hallgatott. A fickó dörzsöltebb volt, mint amilyennek kinézett. Biztosan jól kiképezték. Morrisson határozatlanul lapozgatott a körözési okmányok között. Volt közöttük egy figyelmeztetés: tengeralattjárókat figyeltek meg repülőgépekről. Valószínűleg aknarakás vagy ügynökök partra tétele a feladatuk. Szigorú ellenőrzést rendeltek el az egész partszakaszon.

– Most felhívom a Dalton Társaságot. Az az érzésem, hogy legalább húszan lesznek ott, akiket ugyanúgy Smithnek hívnak, mint téged. Az A/15-ös dokkban dolgoztál? Biztos vagy benne? Jaj neked, ha egy német tengeralattjárón érkeztél ide!

Falhoz állítanak, kivégeznek. Kémek nem részesülnek kegyelemben. A mieink pontosan beletalálnak a szívedbe.

Morrisson kezdett elbizonytalanodni. Az ürge talán mégis csak csavargó.

– Nyugodtan telefonáljon, őrmester. Csak az a baj, hogy már majdnem éjfél van. A személyzeti irodán ilyenkor durmolnak.

A vörösesszőke hajú fiatalember kezével takarta el szemét, hogy a fényszóró vakító fénye ellen védekezzék.

– De van üzemőrség is – mordult rá a másik rendőr –, s az minden személyi okmányhoz hozzáférhet. Egyébként az üzemben minden ott dolgozó munkásról készítenek ujjlenyomatot. Biztosan rólad is csináltak.

– Természetesen! Jól bemázolták a hüvelykujjamat.

A rendőrök határozatlanul lapozgattak a papírok között. A nagy csendben riasztóan hangzott egy rendőrautó éles kürtje. Fék csikordult és két detektív lépett a szobába.

Az egyikük, egy kopaszra borotvált fejű, már a küszöbön elkezdte:

– Tehát még egy! Micsoda fantáziaszegénység. Biztosan ezt is Smithnek hívják. És dokkmunkás. Ritka szenzáció, őrmester. Néhány perc múlva itt lesznek az újságírók. Vágjon ünnepélyes pofát. Valószínűleg náci kémet kapott el. A reggeli lapokban vastagon szedett betűkkel olvashatja: „Náci invázió a keleti partokon". Hitler ante portas. Vagy nem tud latinul? Nem baj. Hitler a kapuk előtt – annyit jelent. Egyébként ő csak kilenc embert küldött át hozzánk. Hetet közülük már bedutyiztunk, mindent bevallottak. Jelzést kaptunk odaátról. – Nos, mister Smith? Mit szól ehhez? A Walhallába küldjük önt. Hogy szállást készítsen Führerjének.

A megszólított meglepő módon semmit sem válaszolt. Úgy látszott, már oda sem figyelt a beszédre. Mintha megbénult volna ijedtében.

Mekkora bukás! – a Führer parancsa . . . Kiképzés hamburgi, kieli és brémai hajógyárakban . . . Gyakorlatok a terepasztalon. Az előadásokat jól képzett amerikaiak tartották. Aztán műszaki kiképzés, robbantások . . . kemény közelharc- és búvárkiképzés . . ., végül búcsú a szülői háztól. Búcsúest Bordeaux-ban . . . A tengeralattjáró parancsnoka kemény fickó . . . Az áthajózás baj nélkül . . . Partraszállás összecsukha-

tó csónakon . . ., mindenki hányt. És most? . . . Semmit sem tudnak rám bizonyítani! Az igazolványok gyanú felett állnak . . Létezik egy Smith! Még a születési dátuma is egyezik.

A rendőrök hallgattak. Csend volt. Ekkor valami egészen váratlan történt. Anélkül, hogy hangját felemelte volna, tárgyilagosan és szárazon szólalt meg az egyik detektív – németül:

– Miller, sózzon le egyet ennek a káposztazabálónak. Üsse csak, amíg nem vall be mindent.

Smith most olyan hibát követett el, amelyért életével kellett fizetnie. Reflexszerűen arca elé kapta kezét, még mielőtt a rendőr kísérletet tett volna az ütésre.

– Na látja – nevetett elégedetten a detektív –, így kapták be a horgot a többiek is. Boy, hiszen te tudsz németül! Ezt eddig letagadtad. Valld be végre, hogy te is az ő bandájukba tartozol.

Smith olyan hadarva vallott, hogy Morrisson őrmester alig tudta követni. Kopogott az írógép, amíg csak meg nem érkeztek az újságírók, akik tovább folytatták a faggatást.

– Ez egy német ügynök, akinek fel kellett volna robbantani az úszódokkokat. Nem akarja elárulni az igazi nevét. Ismeretlenül akar meghalni. Ezt nevezem privát hősi halálnak.

Morrisson az örömtől fülig érő szájjal állt a letartóztatott oldalán az újságírók fényképezőgépe előtt.

– Elég már, fiúk – intette le őket a detektív –, majd lefényképezhetitek még a fickót a kivégzésnél is.

Semmiféle fegyelemre való hivatkozás sem mentheti fel a tisztet a beosztottaiért viselt felelősségé alól. Nem nehéz belátni, hogy Hitler helytelen politikai és hadászati döntéseit semmiféle katonai áldozat sem teheti meg nem történtté. Melyik német tiszt kételkedhet ma már, hogy a német hadseregekre ugyanolyan sors vár a középső és az északi arcvonalon, mint a Krímnél, Bugnál és Tarnopolnál. Miközben Hitler halálba küldi a német katonákat és tiszteket, a tábornokokat. vereség-stratégiája eszközéül használja fel. Járattak le már valaha is német tábornokokat úgy, mint Hitler alatt?

Eljött az ideje, hogy a nemzeti öntudattal rendelkező katonák, tisztek és tábornokok megtagadják az engedelmességet a tönkrement Hitler-bandának. Amikor a Wehrmacht csapatai nem hagyják magukat sem az SS-tisztek, sem a náci tábornokok által az értelmetlen harc továbbfolytatására kényszeríteni, a nemzet legnemesebb parancsának tesznek eleget. A háborút magának a német népnek kell befejeznie, ez menti meg Németországot! A Hitler bukásáért folytatott harc – a rossz béke ellen folytatott harc! Minden német tiszt, minden német katona legyen tudatában nemzeti kötelességének és lépjen a Nemzeti Bizottság vezetésével az új, szabad Németországhoz vezető útra!

Walter Ulbricht rádióbeszéde a Wehrmacht tisztjeihez és katonáihoz, 1944. április 29-én. A német munkásmozgalom története. 2. kötet. Berlin, 1966 296. oldal.

A Bug-parti dombon két lovas nézelődött... A learatott szántóföldek, a rétek és a kis facsoportok nem kínáltak ugyan túl nagy változatosságot, a vidék mégis lenyűgöző volt. A tisztek mögött lágyan ragyogtak a székesegyházak kupolái, gyárkémények nyúltak ki a leégett házak romjai közül. A tiszta szeptemberi égbolton ezüstös fénnyel villant néhány vadászrepülő. Fehérlettek a kondenzcsíkok. Pacsirták énekeltek, tücskök ciripeltek. A hajnali csendben csak a tüzérség távoli dö-

reje jelezte, merre húzódik keleten a front. A folyó felől kakukkfű fűszeres illatát hozta a hűvös, párás szellő.

– Szép ez az ország, Stauffenberg. Ön is így találja? – kérdezte az idősebb lovas, Helmut Stieff vezérőrnagy, aki kicsit púpos volt, ami gyakran fájdalmasan érintette, de azzal a következménnyel is járt, hogy tudásban megelőzte a testileg egészséges, sok időt elfecsérlő tiszttársait. Stieff a 4. hadsereg 1. vezérkari tisztje volt. A politika iránt közismerten érdeklődő törzstiszt, akinek fényes karriert jósoltak. – Egyébként már megint bókolnom kell önnek. Nagyszerűen lovagol, észre lehet venni a hannoveri stílust.

– Ahol bizony gyakran kitoltak velünk. Sokszor előfordult, hogy meg a legjobb lovasoknak is vérzett a combja. Egyébként én is úgy vagyok vele, mint ön, vezérőrnagy úr, kezdem én is szeretni ezt az országot. Végtelen távolságok. Végtelen égbolt. Tolsztoj sztyeppjének illatát érzem. Persze, az én Sváborszá gom zsebkendő nagyságú szántóföldjeivel, romantikus völgyeivel kedvesebb nekem, de ez a korszerű gazdálkodás. Kezdem tisztelni ezeket a kolhozokat, ha nem is szeretem őket. És az embereket is.

– Mi jól megértjük egymást, Stauffenberg. Hallgassa csak meg, miről beszélgetnek a tiszti kaszinóban. Állandóan a többi nép alsóbbrendűségét hangoztatják, és ez még inkább lovat ad német nagyképűségük alá. És a legénységnél? Hová vezet ez? Rendszeresen folytatott propagandával minden tisztességet és erkölcsöt kiirtanak a katonákból. Némelyik már arra vetemedik, hogy nevető arccal fényképeztesse magát akasztott orosz férfiak és nők bitófája alatt. A hadseregtörzs egyik őrmestere két cigarettaszippantás között gyilkolt meg egy komisszárt. Én mondom önnek, ezt a háborút azóta vesztettük el, amióta megtámadtuk a Szovjetuniót. Kezdeti nehézségeik ellenére a szovjet csapatok támadásba lendültek. Hallatlan katonai teljesítmény ez.

Stieff felindultan beszélt. Megsarkantyúzta lovát, könnyű vágtába kezdett. Stauffenberg követte.

Egy lóherésnél álltak meg. Stauffenberg fojtott hangon szólalt meg:

– Ez az átkozott komisszárparancs! Mindenféle nemzetközi előírásnak ellentmond. Ezt Reichenaunak is tudomására hoztam, de hiába. Keitel minden disznóságot fedez. A háború ele-

jén még azt hittem, a Führer semmiről sem tud. Most azonban tudom, hogy ezt a parancsot ő maga adta ki, még az oroszországi hadjárat megindítása előtt. És egyetlen tábornok sem tiltakozott ellene, egy sem! A hadsereg, a tisztikar, egész Németország szégyene ez. Minden foglyul ejtett komisszárt agyonlőnek.

Csendben poroszkáltak. A lovak lába alatt egy-egy nyúl ugrott fel és futott át az úton. Fejük felett a magasban egy Ju–52-es raj húzott el. Kelet felé tartó szállítógépek voltak, néhány vadász kísérte őket.

Stieff felfelé mutatott és megjegyezte, a Kaukázus és a Volga irányában folytatott egyidejű támadás hadászati értelmetlenségre vall.

– Megosztja az erőinket és csökkenti győzelmi esélyeinket. Csak keskeny arcvonalon tudunk áttörni. Szárnyaink szabadon maradnak. Az orosz főparancsnokság egy szép napon beköti a zsák szaját és akkor az egész hatodik hadsereg csapdába esik. De ki hallgat egy bogaras vezérőrnagyra – jegyezte meg keserűen.

– És azok a talpnyalók a Führer főhadiszállásán! Fejbólogatók! Brauchitsch szolgalelkű volt, Halder gyenge akaratú ember. Mindig szeretett volna Hitler ellen valamit tenni, de semmit sem tett. Isten és a világ előtt az egész tábornoki kar bűnrészes.

Stauffenberg a város irányába tekintett. Egy lovas közeledett vágtatva, egy törzsőrmester. A vezérőrnagy számára hozott valami fontos, írásos üzenetet.

Miután a tiszthelyettes eltávozott, Stieff felbontotta a borítékot.

– A Führer főhadiszállásáról küldték. Leváltották Haldert. Újabb bűnbakot találtak. Zeitzler lett az utód. És egyetlen tábornok sem tiltakozott. Ilyen talpnyalókat! Mindketten tudjuk, hogy a háborút nem nyerhetjük meg. Az oroszok számbeli fölényben vannak, fegyverzetük meglepően korszerű. De ki beszél erről a főhadiszállás értekezletein?

Stauffenberg nem válaszolt azonnal, annyira közelről érintette a hír. Aztán dühösen szólalt meg.

– Nézze meg ezeket az alakokat, ezeket a heusingereket, keiteleket: szolgalelkű banda. Gyönyörködjön ezekben az urakban, vezérőrnagy úr! Vezető beosztásokba kerültek, aztán el-

jön a pillanat, amikor az ember azonosul a feladatával. Egy vezető beosztású tisztnek a jelenlegi helyzetben a lelkiismerete szerint kellene cselekednie. De mit tesznek ezek? Szép jövedelmük van, a felelősséget másokra hárítják, bíznak a Führerben és örülnek, ha szabadságra mehetnek. Szolgalelkű gazemberek, tábornoki csíkkal a nadrágjukon.

Stieff nevetett.

– Remélem, engem nem számít közéjük, kedves Stauffenberg. Persze, Halderre is ül az ön jellemzése. Ellentmondott ugyan, de mindig vissza is táncolt. Az ilyenekkel könnyű dolga volt Hitlernek. Most újabb fejbólintó János ül a helyére. Egyébként egy bizalmas emberem megírta nekem, hogy nemrég csúnya eset történt, Hitler a sárga földig leszidta a tábornokokat, az egész vezérkart. Azt vetette a szemükre, hogy egy első világháborús őrvezető többet ért a hadászathoz, mint az egész vezérkar . . . Meg vagyok róla győződve, hogy ő kényszerítette rá a tábornoki karra ezt a kettős offenzívát, amely kudarcot vallott. Most, hogy a Kaukázusban kátyuba jutottunk, bűnbakokat keres. Ebben az I. G. Farben vezetői is támogatják. Mindenáron meg szeretnék kaparintani a kaukázusi olajmezőket. Goebbels azt mondta, hogy az ukrajnai gabona, a Don-medence szene és a kőolaj minden gondunkat megold.

– És az otthonukból elhurcolt emberek, akik nyomorúságos fejadagon robotolnak a gyárainkban – tette hozzá dühösen Stauffenberg. – A keleti politikánk csak arra jó, hogy még inkább ellenségünkké tegyük Kelet-Európa népeit.

– Azt hiszi, én ezt nem tudom, kedves bajtársam? De ki mondja a szemébe ennek az elvakult, tudatlan embernek? Hiszen csak szidalmakkal tud válaszolni.

– Hát nincs egyetlen tiszt sem a főhadiszálláson, aki végezne ezzel a disznóval? – kiáltott fel a haragtól sápadtan Stauffenberg.

Stieff hirtelen megfordította lovát, s az őrnagy dühös arcába nézett.

– Megértem önt, Stauffenberg. De mi következik azután?

– Az egyik azt kérdezi: mi következik ezután, a másik meg: jól van ez így? Ezt az utóbbit kérdezi sok rendes ember. Bocsásson meg, vezérőrnagy úr.

Stauffenberg megsarkantyúzta lovát. Azt várta, hogy elöljárója válaszol neki. De Stieff csak lemondóan intett.

Csak már hazafelé lovagolva kezdte el újra a beszélgetést.

– Tudok róla, hogy léteznek ellenzéki beállítottságú egyének, polgáriak és katonák egyaránt, valószínűleg a munkások között is. Azt beszélik, a szakszervezeti vezetők közt is. Feltételezem, hogy ön tájékozottabb nálam. Ha rám is szükségük lesz, Stauffenberg, rendelkezésükre állok – feltétel nélkül.

– Akkor szövetségesek leszünk.

Stauffenberg melegen megszorította a feléje nyújtott kezet. A város irányába lovagoltak.

– Még valamit, Stauffenberg. Ma hadtápkérdésekről tart előadást. Ugye, ijesztő a helyzet? De ne fessen túlságosan sötét képet, a legfelsőbb vezetés csak úgy viseli el az igazságokat, ha tejszínnel van leöntve.

– Bizonyos helyeken defetistának tartanak, de ez nem zavar – válaszolta Stauffenberg a vezérőrnagy figyelmeztetésére.

– Higgyen nekem, tisztelt bajtársam – fejezte be a beszélgetést Stieff. – Meg vagyok róla győződve, hogy ön jelentős tetteket képes végrehajtani. De nem elég óvatos. Tudok róla, hogy a katonai akadémia végzős hallgatóinak két évvel ezelőtt olyasmit fejtegetett – alig tudtam megakadályozni, hogy a főnököm tudomására jusson –, hogy háborús felsővezetésünk sokkal hülyébb, mint ahogy egy képzettebb vezérkari tiszt egyáltalán hiheti . . .

– Igen, így történt – mondta nevetve Stauffenberg, visszaemlékezve egykori előadására, amiért Brauchitschtől dicséretet is kapott.

– Tehát a viszontlátásra! Elegendő számszerű adatot fog felhasználni?

– Igen, a kis madárkák meg fognak dermedni a jeges ijedtségtől. – Stauffenberg tekintete hirtelen megmerevedett.

– És amit az előbb említettem, meg is tenném, de nem tudok az illető közelébe férkőzni. Jobban őrzik, mint az Angol Nemzeti Bankot.

Aranyhímzésű gallérok, tábornoki vörös csíkok a pantallón. A legtöbb tiszt mellén lovagkereszt, szövetséges országok tarka rendjelei, amelyek a tiszt külföldi vezényléséről, külügyi szolgálatáról tanúskodnak. Az egyenruha gallérja fölött többnyire

gőgös arcok tekintenek szét. A parancsnok nemrég tért vissza az első vonalból.

A tanácskozóteremben, az egykori múzeum egyik helyiségében, a hadsereg legmagasabb beosztású tisztjei foglaltak helyet, szigorúan rendfokozatuk szerint. A patkó alakú asztal első végén a vezérezredes elnökölt zárkózott tekintettel.

– Uraim – kezdte –, Gróf Schenk von Stauffenberg őrnagy, a szervezési osztály hekehaderő alosztályának vezetője hadtápkérdésekről fog előadást tartani. Kérem, őrnagy úr.

Stauffenberg előtt vaskos iratcsomó hevert. A jelenlevő mintegy negyven tiszt tekintetéből részben kíváncsiságot, részben tartózkodó elutasítást, a többségükből azonban ideges feszültséget olvasott ki. Megkezdte az előadást.

– Vezérezredes úr, uraim! Önök előtt sem titok, hogy az elmúlt év harcai során olyan súlyos embervesztéseget kellett elszenvednünk, amelyet a hazulról érkező kiegészítéssel lehetetlen volt pótolni. Mialatt az orosz ellenség emberpotenciálja állandóan nő, a szervezési osztály számításai szerint nekünk kb. nyolcszázezer helyünk nincs feltöltve. Ez az ijesztő szám a jövő év tavaszáig egymillió-kétszázezerre emelkedik. Az elmúlt két hónapban a szárazföldi haderő – itt keleten – mintegy kétszázhetvenezer fővel többet vesztett, mint amekkora feltöltésben részesült. Egymilliónál jóval több kiképzett, harci tapasztalattal rendelkező katonánkba került a legutóbbi tél. Harminckilenc hadosztályt vontunk el más hadszínterekről. De ezeknek a létszáma is rohamosan csökken.

Stauffenberg egy pillanat szünetet tartott, belelapozott feljegyzéseibe. Hallotta, hogy Hochtritt tábornok halkan odasúgta szomszédjának:

– Ez a háború már nem babra megy.

Igaza van, állapította meg magában az előadó, ez a tábornok mégis arra kérte őt az értekezlet kezdete előtt, hogy körültekintőbben válogassa ki azokat az orosz hadifoglyokat, akik az ő németországi birtokán dolgoznak majd, mert legutóbb szinte kivétel nélkül mezőgazdasági munkára alkalmatlan, agyonhajszolt kényszermunkásokat, dologtalan kenyérpusztítókat kapott.

Az értekezlet előtt Keller tábornok is megszólította és panaszkodott a hadtápszolgálat hiányos felszerelése miatt:

– A köpenyek túlságosan vékonyak, Stauffenberg gróf –

mondta neki. – Ezek az urak talán hírét sem hallották otthon az orosz télnek? És azok a téli holmik múzeumba valók! Embereim sílécekkel fűtötték a szállásukat. Hol maradtak a bundák? A hadtápcsomóponton akadt el mind. A nőiket öltöztették fel velük. Bizalmasan kérdem, tudna-e nekem néhány láda jó bort beszerezni? Mindig csak vodka, kezd már unalmassá válni.

Stauffenberg folytatta előadását.

– Az idei nyári támadás eredményeként területet nyertünk. Előrenyomultunk egészen a Kaukázusig és a Volga-könyökig. Összeköttetési vonalaink azonban túlságosan keskenyek, az ellenség könnyen elvághatja őket. A hátunkban jelentős létszámú partizánegységek harcolnak, amelyeknek a leküzdését megnehezíti, hogy túlságosan kevés különleges csapattal rendelkezünk. Az elhárító szolgálattól tudjuk, hogy a partizánmozgalomnak május óta központi törzse van.

Stauffenberg Stieff vezérőrnagy érdeklődő arcára pillantott. Stieff feléje bólintott.

– A felderítőisztektől is szereztem be információt. Ezek is nyugtalanítóak. Így például a szovjetek közel háromszor annyi harckocsit gyártanak, mint mi. Elhárításunk pontos adatokkal rendelkezik.

– Őrnagy úr, tudnak minderről ott fenn? – kérdezte a vezérezredes.

Stauffenberg igyekezett kitérni a válasz elől. Az értekezlet ezzel lényegében be is fejeződött. A jelenlevő hadosztály- és hadtestparancsnokok kissé tanácstalanul ültek helyükön, míg a vezérezredes meg nem szólalt:

– Segíts magadon, az isten is megsegít. Mindenesetre ellenőrzést fogunk tartani a hadtápcsomópontokon, az nem lesz felesleges.

Késő este Stauffenberg a következő sorokat írta be naplójába: „A német népet bűnözők, kalandorok, erkölcsileg csődbe jutott értelmiségiek, zsarnokok kormányozzák. A fejet kell levágni! Cinkostársaival majd csak végzünk aztán. És ha a tábornokok kudarcot vallanak, az alacsonyabb rendfokozatúaknak, az ezredeseknek kell a helyükbe lépni. A történelem óriás felelősséget rakott a vállunkra.

Éjjel távmondatilag megérkezett az új vezérkari főnök. Zeitzler gyalogsági tábornok első írásos parancsa: a szovjet–

német arcvonalért kizárólag őt terheli a felelősség. A vezérkar minden tisztjétől hitet, erélyt és kezdeményezőkészséget vár el. A szüntelenül különvéleményt hangoztató parancsnokokkal szemben szigorúan el fog járni, szükség esetén le is fokozza vagy büntetőegységekhez vezényli őket. A polgári lakossággal, ha ellenáll, kíméletlenül kell elbánni. A nyilvános kivégzéstől sem szabad visszariadni. A komisszárparancs továbbra is érvényben marad. Egy ellenséges világnézetet kell kiirtani.

A távírót kezelő tiszt a parancsot az irattárba helyezte.

– Emlékezzen vissza, Poizat kisasszony, két évvel ezelőtt hogyan érkezett ide. Éppen elég oka van, hogy megünnepelje – mondta François France, a távolban látszó repülőtérre mutatva. Sápadt volt és nagyon szomorú. Jó adag skót whiskyre volt szüksége, hogy elhiggye: török földre lépett. És hogy ez a fiú, Wylham – mutatott rá a Simone-nal szemben álló férfira – mekkorára meresztette a szemét, amikor maga félénk nyulacskaként kilépett a repülőgépből. Egy mini-fényképezőgéppel és rejtjelzőkönyvekkel felszerelt vámpírra számított.

– Tényleg halálosan rosszul éreztem magam – válaszolta Simone, kávéját kortyolgatva.

Letekintett az Isztambul külső, kereskedelmi kikötőjében zajló forgalomra. Egy vontató éppen a kirakodódokkba húzott egy hajóóriást.

– Felszálló szelet kaptunk a Pireneusokban, így át tudtunk csúszni.

France, hivatalosan szállítási kereskedő, az Arganopolus hajózási cég alkalmazottja, megsimogatta rövidre vágott szakállát.

– Ön azonban, Simone, idejében rájött, hogy mi jól összeszokott csoport vagyunk. Nem sokat, de pontosan dolgozunk. Kicsit politikusok, kicsit üzletemberek és kicsit diplomaták vagyunk. Mindent összevetve: módfelett unatkozom. Odaát Galacban, még az örömlányok is valamelyik titkosszolgálat részére dolgoznak. A fodrászok és a bárhölgyek is. Időnként előfordul egy-egy üzemi baleset, amitől megpezsdül a vérünk. Ilyen volt például az a lövöldözés a teniszpályán. Egy halott. Állítólag az olaszoknak dolgozott.

– François, ne vágjon olvan keserves képet – szólalt meg

Simone megértően szorítva meg francia kollégája karját –, még mindig jobb itt Törökországban, ahová nem jutott el a háború vihara, mint a dél-franciaországi makiban... Azt olvastam az újságban, hogy Bordeaux-ban tíz férfit és két nőt lőttek agyon túszként. És miért? Bosszúból. Egy megölt náciért. Azóta megint nagyon elégedett vagyok a munkámmal.

– Jól van, kislány – szívott egyet a pipáján Wilham –, de biztosan halálosan unalmas dolog mindennap rőf hosszúságú számsorokat írogatni egy színes papírra.

– A fene enné meg – öntötte el a méreg François-t –, csak a főnök ismeri a megfejtést. Mi csak asszisztálunk. De én már nyomon vagyok.

– Kevésbé asszisztáltál talán, amikor vadászgépeiddel harcoltál Göring Ju–52-eseivel? Parancsot kaptál, kötelékben repültél, magad is a légierő egy részévé váltál, amióta azzal az égimeszelő tábornokoddal, de Gaulle-lal, átrepülted a Csatornát.

Simone jókedvűen, leplezetlen rokonszenvvel nézett a két fiatalemberre, akik fesztelen modorukkal a párizsi és a londoni napokat juttatták eszébe.

Késő délután hármasban üldögéltek Simone kis erkélyén. Letekintettek a kikötő nyüzsgő forgalmára, az apró, kocka alakú házakra, Szkutari minaretjeire. Vontatóhajók tülköltek, villamosok robogtak fülsértő csengetéssel.

Ilyenkor estefelé a szél enyhülést hozott a városba.

– Tulajdonképpen jó lakáshoz jutott Simone – szólalt meg Percy Wilham furcsa angolságával, amit szándékosan el is túlzott. François France inkább franciául, méghozzá a Sorbonne-diák szép kiejtésével beszélt.

Igazi jóbarátok beszélgetése volt ez, egy csésze forró török kávé és gyümölccsel töltött, ragacsos sütemény mellett. Csak a rádió és az újság hírei emlékeztették őket azokra a szörnyű időkre, amelyeket mindegyikük a maga módján élt át.

– Ez itt fönn a főnökünk szerelmi fészke volt valamikor – folytatta tovább a beszélgetést Wylham –, ezzel magyarázható a lakás giccses, made in Germany, bútorzata. Ön ellen nem idézett támadást?

– Csak atyai módon meg szokta paskolni a térdemet – nevetett Simone –, de amikor vakmerővé vált, emlékeztettem rá,

hogy a londoni főnökség az irodába, és nem az ő ágyába küldött. Azóta fegyverszünet van köztünk.

– Bizonyára maga is rájött közben, hogy mi itt Isztambulban nem vagyunk egyedül a sok álcég között. A németek is ügyködnek itt, ismerek néhány fickót közülük, akik rendszeresen jelentik Papen úrnak a Boszporuszon át közlekedő hajók mozgását. A Földközi-tenger német tengeralattjárói számára szemelik ki a zsákmányt.

– Persze, az orruknál fogva vezetjük őket. A Dardanellák után a kapitány azonnal parancsot kap a menetirány megváltoztatására. Jó, mi?

Ezt már François nem állhatta meg nevetés nélkül. Simone ismerte a fiú állandó lehangoltságának történetét: légiharc közben ki kellett ugrania egyszer az égő gépből és azóta nem repülhetett. A Secret Service-hez csak hosszas huzavona után vezényelték. Az angolok nem szerették, ha francia tisztek túlságosan mélyen beleláthattak az angol titkosszolgálat kártyáiba Simone gyanította, hogy François-t valójában nem is France-nak hívják, de biztosan csak azt tudta róla, hogy néhány szemesztert a Sorbonne jogi fakultásán tanult és marxista.

Wylham életpályáját jobban ismerte: tőzsdeügynök fia, oxfordi diák, majd újságíró. Az Observernek dolgozott. Azzal gyanúsították, hogy a titkosszolgálathoz azért jelentkezett, mert kényelmesebbnek tartotta a fegyveres szolgálatnál.

A három jóbarát sokat tréfálkozott egymás között a cég tulajdonosáról. Ritkán látták, csak pénzbevételei érdekelték. A rakományjegyzék és a szállítmánylevelek alig. Amikor megjött, azonnal visszavonult kellemesen hűvös irodájába, kövérkés titkárnőjével együtt . . .

Argonapulosz rejtélyes fuvarozási cége természetesen széles körű levelezésben állt különböző országok hasonló cégeivel. A levelezést, táviratváltást jórészt rejtjelezve bonyolították le, s így a török alkalmazottaknak fogalmuk sem volt, hogy mi is történik tulajdonképpen a vállalatnál.

– A legfelsőbb főnököt senki sem ismeri – mondta France –, a közelébe se lehet férkőzni. A mi kövér görög csirkefogónk minden nap más rejtjelkulcsot kap tőle, ebből veszi ki a számokat. Ennek persze megvan a megfelelő rendszere. Ezek a számok szerepelnek, alig észrevehetően, azokon a megrendeléseken, amelyeket Simone ír néhány közel-keleti cégnek.

Majd egy évre volt szükségem, amíg meg tudtam fejteni a rendszert. Azt hiszem, most már ismerem. A közel-keleti cégek állandó rádiókapcsolatban állnak Londonnal, erre már rájöttem.

– De milyen ügyben? Kinek az érdekében? – kérdezte Wylham. Rendíthetetlen nyugalmát a sajtóklubban ugyanúgy ismerték, mint a cégnél. A kívülálló azt gondolhatta, nincs egyéb dolga, minthogy kávéházakat és bazárokat látogasson és időnként golfozzon. Simone azonban jobban ismerte elfoglaltságait. Tudta, hogy összeköttetésben áll görög partizáncsoportokkal; rendszeresen híreket, fegyvert, lőszert juttat el hozzájuk. Több ízben elrepült Máltára, ahol alkalma volt találkozni athéni barátaival.

– Nem szeretem a vakrepülést, Percy – válaszolta ingerülten France –, tudni akarom, miért teszem kockára az életem. Ide nézzetek! Ezt egy lengyel pilóta mutatta meg nekem, aki megjárta Hitler börtöneit. Sakktábla-szisztéma: minden kocka egy szám, minden szám egy betű. A pilóta elmondta nekem, hogy a rabok így társalogtak egymással a cellák falain kopogtatva. A betűket számokkal jelölték.

– A megértés feltétele – vetette közbe Simone – annak a könyvnek az ismerete, amelyből a számokat kivették. Nézzünk egy példát. Legyen a könyv Zola Párizs gyomra című műve. Az első szám oldalszám, a második szám sorszám, a harmadik a betű balról jobbra. Már régóta ismerem ezt a trükköt. De melyik könyvet választják? A világirodalom ugyanis túlságosan bő választékot nyújt.

– Ide figyeljen, Simone, nekem ez túlságosan körülményes. Akkor már inkább maradok a kriminél.

Csengett a telefon. Simone felsikoltott, amikor meghallotta a hívó fél nevét.

– Igen, igen, én vagyok, Katherine Perkins. Látom, ön is emlékszik . . . London . . . kínai vendéglő . . . Mindketten egyvalaki nyomában voltunk. Tudom hol van jelenleg. Még mást is tudok: az újságírás hasznos dolog . . . időnként. Jöjjön el az Atatürk Szállóba. Hivatalosan vagyok az országban.

– Szivi – kiáltott fel Wylham –, hiszen maga egészen elsápadt! Valami baja van?

– Nem – válaszolta Simone –, nincs semmi bajom, sőt inkább boldog vagyok.

– Na, akkor gratulálunk – mondta François, kissé meghökkenten.

– Ha esetleg találkára kell mennie, Simone, van nálam egy hölgyeknek való csinos játékszer. Hat és feles. Egy bikát is ki lehet vele készíteni. Fogja csak. Tudom, hogy a német követség sok gengszert alkalmaz. Úgy értesültem, kedves, hogy azok a maga skalpjára is pályáznak. Régi, kiegyenlítetlen számla még Londonból. Ismert maga valami Lindober főhadnagyot?...

– De kedvesem! – ugrott fel François, félelmet látva az egyébként bátor nő szemében.

– Ne csináljon gondot magának belőle – szólalt meg Wylham atyai hangon –, román és jugoszláv hazafiak egy főhadnagy hulláját fogták ki a Dunából. Szerintük szabályos folyami ütközet lehetett.

Simone fellélegzett, majd hevesen kifakadt.

– Maga jól ért hozzá, Percy, hogy a történetek csattanóját legvégére hagyja.

– Nos, búcsúzzunk. Gondolom, most ennél kellemesebb teendők várnak magára.

Az Atatürk Szálloda hűs előcsarnokában két kiöregedett ventillátor kavargatta a levegőt. Néhány könnyű nő ügyfélszerzéssel volt elfoglalva. Az utcáról behallatszott az újságárusok szüntelen kiáltozása. Valahol egy szőnyeggel házaló kereskedő fennhangon dicsérte portékáját.

Az amerikai nő ujjatlan selyem ruhájában az előcsarnok egyik sarokasztalánál, keleti bőrzsámolyon ült és kevergette a kávét. A nagyvilági nő határozottságával nyújtotta kezét a megérkező Simone felé. Olyanok voltak, mint két meghitt barátnő.

– Nevetséges helyzet – kezdte el a beszélgetést Katherine –, olyan férfi felkutatásában nyújtok most segítséget önnek, aki valamikor engem is érdekelt. Igen, nem tagadom. Ilyen helyzetben a tükör elé állunk, minden ráncot megvizsgálunk az arcunkon, ellenőrizzük az öltözetünket és így tovább. Miért vele, tesszük fel magunknak a kérdést, és miért nem velem?

– Nem mindig a külső számít – válaszolt Simone tartóz-

kodóan. Nem szerette volna elrontani az újságírónő hangulatát, de válaszával éppen ezt érte el.

– Hát mi más, gyermekem? Az ágyban senkit sem érdekel az okosságunk. Nézzen csak körül. Azt hiszi, ezek a Vénuszpapnők talán egy szikrányit is okosak? Ismerek néhány férfit. Vagy tanulmányozza egy kicsit a kultúrtörténetet! Olyan nagy szellemek, mint Rousseau, Heine, Goethe, Diderot mindig ösztönöktől irányított, szellem nélküli nőket kívántak meg. Ágykincs – mondta Goethe anyja.

– Bizonyára igaza van, miss Perkins – szakította félbe a nőt hevesen Simone –, de akkor Clausen doktor a klinikán naponta kaphatott volna magának ilyen... ágykincseket. Mégis kell lennie valaminek, ami kívül esik az állati ösztönökön.

– Bravó! – Katherine hevesebben kavargatta a kávéját. – Hiszen éppen ezért vagyok itt. Beszéljünk Clausenről. Itt van néhány fénykép róla. Orsovai háza előtt készítették. Csinos, nem? A kerti ajtón levő névtáblán Cornelius áll ugyan, de ez „nom de guerre", háborús név. Fotóriporterünk egy egész sorozatot készített arrafelé. „Olaj a Dunán" lesz a címe a riportomnak.

Simone boldogan mosolyogva nézte át a fényképeket. Ez ő volt! Napraforgók között egy tipikus román ház, földszintes, fehérre meszelt. Clausen világos nyári ruhában.

– Semmit sem változott – suttogta maga elé.

– Valóban, ő az – nevetett kissé erőltetetten Katherine Perkins. – És most néhány hétre a Fekete-tenger mellé utazik. Konstancában felrobbant egy német aknaszedő hajó. Orvosokra van szükség.

– Konstancában? – Simone visszaemlékezett, hogy Wylham beszélt neki valamilyen akcióról, amelyet román és jugoszláv partizánok közösen hajtottak végre, ahogyan a Secret Service emberei megállapították. A partizánmozgalom irányítása egyre inkább a bolsevisták kezébe kerül. Minél jobban elakad Hitler a Szovjetunióban, annál erősebb az orosz propaganda hatása – így mondta Percy Wylham.

– Igen, Konstanca. De hogyan hozzuk át a doktort ebbe a semleges országba?

– Sikerülnie kell – válaszolta Simone.

– Mindenekelőtt tudnia kell, hogy itt egy Hero vár Lean-

derjére. Nem találja elmésnek a hasonlatot itt, nem messze a Helleszpontusztól?

– Ha jól emlékszem, miss Perkins, az a mitológiai szerelem szomorúan végződött.

Simone ugyan nem volt abban a hangulatban, hogy kedve lett volna gúnyolódni, de ajánlatosnak tartotta, ha átveszi az újságírónő enyhén frivol stílusát. Így csak annyit mondott, hogy Grillparzer szerint az a Leander nem tudott úszni.

– Ebben a háborúban aligha léteznek semleges államok! Van ugyan a kikötőben egy spanyol gőzhajó, de én nem hiszek bennük. Törökországból rendszeresen kifutnak part menti teherhajók, valamelyiken el lehetne esetleg juttatni hozzá egy levelet – töprengett Katherine.

– Értesíteni kellene Clausent, hogy szökjön ide, itt biztonságban lesz. Isztambul szabad város. Talán akkor ő, talán mi . . .

– Összeházasodnának és a két hadviselő ország titkosszolgálatának főnökei lennének a tanúk. De gyermekem!

– Annyira azért már nem vagyok gyermek.

– Természetesen nem. Tehát még ma írunk egy levelet! Felkutatok majd egy dollárra éhes hajóst, aki vállalja a Konstanca–Midye útvonalat egy gyors motorcsónakkal. Körülbelül kétszáznyolcvan kilométer. Midyeből aztán gépkocsin hozzuk el a doktort. Őrülni fogok neki. Midye az első török kikötő.

– De ez veszélyes vállalkozás lesz. A konstancai kikötőt szigorúan őrzik – vetette közbe Simone, miközben idegesen lapozgatta a zsebtérképet, amelyet Perkins vett elő táskájából.

– A doki biztosan nem nyúlszívű! Így nevezik németül a gyávát. – Ezenkívül, Hitler el fogja veszteni a háborút, az biztos! A nácik azonban megkísérlik, hogy a számukra kellemetlen embereket felesleges teherként kidobják a hajóból. Tehát meglépni vagy várni, amíg lapulevelet kötnek a talpad alá – ez itt a kérdés. – Perkins visszanyerte szokásos iróniáját. – Persze az egész nem egyéb egyszerű matematikai műveletnél. Mennyi üzemanyagra van szükség, hogy egy erős motorcsónak eljusson Konstancába és onnan vissza? A vállalkozást azonnal végre kell hajtani. Most újhold van, a Fekete-tenger ilyenkor a szokottnál is feketébb. Csak a legszükségesebbeket írja meg neki. Majd telefonon megmondom, hol legyen a találka. Talán jobb lesz, ha az Eforia Hotelben száll meg. Biztosan nem tűnik

fel, ha az egyik üdülővendég későn tér haza. Azt hihetik, hogy éjszakai sétáról jött meg.

– Bárcsak minden simán történne – sóhajtott fel Simone.

– Örülni fogok, ha itt üdvözölhetem őt.

Miss Perkins ezzel felállt, jelezve, hogy mindent megbeszéltek. Az ügy pillanatnyilag a legjobb úton halad a megoldás útján!

Clausen doktor később képtelen volt visszaemlékezni, ki volt az a törékeny nővér, aki egy bonyolult műtét előtt kezébe csúsztatta Simone levelét. Csak annyi maradt meg emlékezetében, hogy a betegápolók fehér ruháját viselő, barna bőrű, fekete szemű, kérdő tekintetű nővér mélyen meghajolt előtte. A mosakodóhelyiségben tartózkodott fiatal román asszisztense is, aki kézmosás közben azt a megjegyzést tette a nővérre, hogy a bukaresti karbolegérkék mégiscsak csinosabbak.

De Clausen nem reagált a megjegyzésre. – Simone . . . Két és fél év óta az első hír róla . . . Biztonságban van egy semleges országban . . . A levél szélén egyetlen szó állt: Katherine Perkinstől.

Most egy motorcsónakban ült, amely egyenletes zúgással haladt át a tengerszoroson. A kabin nyitott ajtaján hátranézve a lámpa zöldes fényében egy férfit pillantott meg. Napbarnított arc, szúrós szemek, sasorr. A szőrös mellen olajfoltos ing. Szulejmánnak hívták, ő volt a motorcsónak tulajdonosa. Gyors csónakjával pénzes turistákat utaztatott az Aranyszarv-öbölben vagy a Boszporuszon. A csónak orrában ikertestvére – kövérebb kiadásban megdöbbentő hasonmása – kuporgott. Sajátos torokhangon adta meg időnként az irányt fivérének, ilyenkor át-átpillantva a háború miatt sötétségbe burkolt bolgár tengerpartra. Tenger és szárazföld egyetlen hatalmas sötét foltban olvadt össze.

A motor egyhangú zakatolása álmosítólag hatott, de Clausen nem akart aludni. Szökése minden pillanatáról tudni akart.

Nem győzött eleget csodálkozni, mennyire baj nélkül ment eddig minden.

A kórházban, amikor szabadságot kért, hogy a hétvégét Eforiában tölthesse, nem gyanakodtak. Kényelmes helyet kapott a csekély forgalmú szállodában, fürdött a tengerben, ki-

úszott addig a homokzátonyig, ahová a sötétség beállta után eljönnek majd érte. Azzal sem törődött, hogy a vizes parti homokot este katonák gereblyézik fel, hogy az éjjel esetleg partra szálló ügynök lábnyomokat hagyjon hátra.

Élvezte az éjszakai tenger langyos vizét, míg csak el nem érte a zátony finom homokját. Elégedett, jókedvű volt. Világító iránytú volt nála. És várt.

Most már nem táncolhat vissza. A román rendőrök jól értik mesterségüket: rájöttek volna, miért ez az éjszakai fürdőzés. Várakozás közben néhány szem serkentő hatású gyógyszert vett be, amit indulás előtt néhány értéktárggyal és okmánnyal együtt a nyakában lógó vízhatlan tasakban helyezett el.

Éjféltájban majdnem hangtalanul érkezett meg a testes motorcsónak. Zseblámpa gyulladt fel – egy hosszú, egy rövid fény. A megbeszélt jel!

A két hallgatag férfi zsákként emelte be a csónakba, majd erőteljes evezőcsapásokkal néhány kilométerre távolodtak el a homokzátonytól. Beindították a motort. Végre elindultak!

Messze mögöttük, Midya-fok felől fényszóró gyulladt ki, és centiméterenként letapogatta a sötét vizet.

– Szerencsénk van, doktor, elég messzire sikerült jutnunk a parttól, most már nyugodtan fordulhatunk délnek – szólalt meg Szulejmán, miközben meggyújtotta cigarettáját.

Már alkonyodott, amikor Várna irányába értek. A sötét vizen keskeny fénycsík tűnt fel.

– Két óra még effendi – mondta az ikertestvér –, és kivilágosodik. Akkorra biztos elérjük a kikötőt.

Még nem múlt el azonban minden veszély.

Hirtelen egy sötét csónaktest tűnt fel közvetlenül előttük. Szulejmán káromkodva fordított egyet a kormányon, úgyhogy Clausen a kabin falához vágódott. A két csónak egymáshoz ütközött. Fáklya gyulladt fel, majd aludt ki tüstént.

– Anatóliai csempészek – dühöngött Szulejmán –, veszedelmes fickók. Jól megnyomták a csónak orrát. Kávét csempésznek Bulgáriába.

Lassan hajnalodott és a szürkületben gyöngyházfényben csillogtak a hullámok. Clausen fázósan húzta össze magát a kabinban. A Szulejmántól kölcsönkapott vékony fürdőköpeny csupa lyuk volt. Tulajdonosának vigyorgó arca, a szája szög-

letében fityegő csikkel, barnán emelkedett az ég felé. Már az utolsó csillagok is kialudtak.

– Odaát, az már török terület. Látja azokat a kőrakásokat? Az egy halászfalu vagy inkább csempészfészek. Rablók tanyája, akik tíz dollárért bárkit a másvilágra küldenek.

A másik Szulejmán a csónak orrában ijedten kiáltott fel. A távolból egy repülőgép közeledett olyan alacsonyan, hogy a motorcsónak utasai önkéntelenül a csónak fenekére kuporodtak. De a gép fülsiketítő zúgással csak körözött a fehér csónak felett. Jól ki tudták venni a kabinból kihajló pilótát.

– A mi gépünk – kiáltott fel a csónak orrában ülő török, örömében magasba emelve karját –, látom rajta a félholdat! Köszönöm neked, Allah!

– Rendőr, repülő – vélte Szulejmán –, a németektől vásárolták a mieink. Messerschmitt. A mindenit, ezzel hamar a paradicsomba lehet küldeni bárkit.

A repülőgép eltávolodott.

– Még egy óra, doktor, aztán ihat egy csésze kávét. Forró, mint a bűn és olyan édes is – kiáltott fel Szulejmán a csónak orrában.

Lassan kivilágosodott, a nap vörös labdaként emelkedett ki a tengerből, tüzes sugarakat szórt a habokra. Távolban a part barnászöld színben játszott.

A külső móló csúcsán két nő állt, mögöttük egy fiatalember éppen a teleobjektívet szerelte fel a fényképezőgépére.

– Jönnek! – kiáltott fel Simone, fehér sáljával integetve. Katherine távcsövét törölgette, így próbálta leplezni megindultságát.

– Most majd tanúk után kell néznetek, mi? . . . Pillanatnyilag még fürdőköpenyben van, de úgy látom, nincs semmi baja. – Nagyon boldog vagyok, Simone. És a költségek miatt ne csináljon magának gondot. A fiatalember itt mögöttünk majd fényképet készít a megható viszontlátásról, én meg egy kis sztorit írok majd a Time-nak, mister Luce pedig az USA-ban kifizeti a költségeimet. És még valaminek örülök: ha a fényképek a német elhárítás kezébe kerülnek, a Führer főhadiszállásán mérgükben a szőnyeget fogják rágni.

Clausen a partra lépett, Simone félig ájultan omlott a karjába.

Az ölelésekből és csókokból Katherine-nek is kijutott. A vi-

szontlátás zajos örömét csak a szemtelen fotóriporter zavarta meg, aki a biztonság kedvéért meg akarta ismételtetni velük a csókolózást.

– Doki, van még egy örömteli meglepetésem az ön számára – közölte Katherine. – Értesültem róla, hogy szülei a meg nem szállt Franciaországon át szerencsésen megérkeztek az USA-ba.

– Oh, Katherine – ölelte át gyengéden az újságírónőt Clausen –, tudom, ön ki nem állhatja a nagy szavakat. Kérem, engedje meg, hogy én írjam meg a sztorit. A maga Luce bácsikája bizonyára beleegyezik, hogy a német elhárítás egyik volt ügynöke írjon olyasmiről, amiről az egész világnak értesülnie kell.

– Murmanszk?

– Igen, Murmanszk. Gyenyiszov százados. Remélem, legalább annyira ismeri egykori hazája északi csücskét, mint én a Dunát vagy a Bécsi-erdőt. Bizonyára azt is tudja, hogy a murmanszki kikötő télen sem fagy be, így aztán az angolok és az amerikaiak ebben az évszakban is szállíthatják az utánpótlást. Nézzen a térképre! Minket elsősorban a Murmanszk–Leningrád vasútvonal érdekel. Gondolom, érti miről van szó?

Gyenyiszov százados, a német hadsereg egyenruhájában, mellén a Brandenburg-zászlóalj jelvényével, feszes vigyázzban állt Lahousen ezredes előtt.

– Álljon kényelmesen.

Lahousen vizsgáló szemekkel méregette a zömök, széles vállú tisztet, akit a Brandenburg-zászlóalj parancsnoka ajánlott, mint aki különösen alkalmas veszélyes vállalkozások végrehajtására a szovjet arcvonal mögött. Gyenyiszov orosz volt. A bolsevikok iránti gyűlölete a németek táborába sodorta.

Lahousen folytatta:

– Megbízható jelentésekből tudjuk, hogy Murmanszk az a kikötő, ahová az ellenség tengeri utánpótlása irányul. Az oroszok nyersanyagokat, apatitot, nikkelt, valamint lőszert és élelmiszert tárolnak itt. Murmanszkból vasúttal szállítják ezeket az ország belsejébe. Ez a vasútvonal az orosz északi arcvonal fő ütőere.

Gyenyiszov végighúzta ujját a térképen a vasútvonal men-

tén, amely átszeli az Onyega-tavat a Ladoga-tóval összekötő Szvir folyót.

– Véletlenül nagyon is jól ismerem ezt a vidéket, ezredes úr. Kilenszáztizenötben Péterváron szolgáltam gárdahadnagyként. Ennek már huszonhét éve: Sok erdő, fenyvesek, bükk, sok kis tó, igazi horgászparadicsom.

– Akkor ön az eszményi parancsnok a tervezett vállalkozáshoz – jegyezte meg Lahousen. – Rendkívül melegen ajánlották önt. Kérem, foglaljon helyet!

Lahousen jól ismerte a százados személyi adatait. Tudta, hogy ez a zömök, izmos férfi fehérgárdista emigráns, volt cári tiszt, aki 1918-ban Ukrajnaban harcolt a szovjethatalom ellen, majd a németekkel vonult vissza. Több mint tíz évig különböző vállalatoknál dolgozott, aztán egy szerencsés véletlen folytán a Német Szén Tröszt alkalmazásába került. Amikor a fegyverkezés és a hadseregfejlesztés erőteljesen megindult, sor került egy „különleges alkalmazású építő tanszázad" létrehozására. Gyenyiszov egy csapásra nélkülözhetetlenné vált. Orosz specialistának tekintették, és néhány vállalkozás végrehajtásával is megbízták a keleti területeken. Egyik-másik ezek közül sikerrel is járt.

– Különleges feladattal bízzuk meg, százados úr. A murmanszki vasutat több helyen robbantással használhatatlanná kell tennie, Kandalaksától egészen Petrozavodszkig. Mintegy huszonöt főt helyezünk az ön parancsnoksága alá a zászlóaljból. Lettek, észtek, lengyelek. Mindnyájan igazi nacionalisták; bátrak, jól értenek a robbantáshoz és természetesen jól beszélnek oroszul; kiválóan ismerik az ottani szokásokat. Mindnyájan, tehát ön is, orosz egyenruhába öltöznek. Fegyverzetük főleg géppisztoly lesz. Gondolhatja, hogy veszélyes vállalkozás amit önökre bízunk. Ön felelős beosztottai maximális titoktartásáért. Ha fogságba esnek, azt kell mondaniuk, hogy az egyik lövészezredtől szakadtak le. Személyi igazolványokat a III. C 5-ös alosztálytól kapnak. Ott kapják meg azoknak az orosz parancsnokoknak a nevét is, akikre szükség esetén hivatkozhatnak. Ezek természetesen már nem élnek, vagy a mi kezeink között vannak.

– És hogyan jutok oda a beosztottaimmal? – kérdezte a százados töprengő tekintettel.

– Természetesen Finnországon át. Két Ju–52-es gép viszi

önöket Riga közelébe. Ellátjuk önöket élelemmel, robbanóanyaggal, sátorral, fatüzelésű kályhákkal, továbbá az orosz hadseregben rendszeresített vattakabátokkal, prémes sapkával és fegyverekkel. A megérkezés miatt ne aggódjon. A pilóták jól ismerik a vidéket, már Murmanszk ellen is hajtottak végre légitámadást.

– De Finnország felett volt egy balul sikerült légitámadásuk is – vetette közbe Gyenyiszov. – A repülőgépek lezuhantak és az egész személyzet életét vesztette.

Lahousen dühösen válaszolt.

– Minden vállalkozás kockázattal jár. A baleset a finnek tévedése miatt történt. Azt hitték, ellenséges gép repült be. Nem akarok többet erről hallani! Most még visszaléphet, az ön századában épp elég önkéntest találunk, akik jövő tavasszal hajlandók lesznek hasonló vállalkozást végrehajtani, természetesen német tisztek vezetésével.

– Bocsánatot kérek, ezredes úr. Vállalom az akció vezetését. A Murmanszk–Leningrád vonalon emelkedni fog a balesetek száma. De a földetérés! Arrafelé sok a mocsár. A tundra meg tele van sziklákkal. Kandalaksánál rengeteg a gleccser hordta sziklatömb. Ha a repülőgép beleütközik . . .

– Ne fesse az ördögöt a falra! Tapasztalt repülőgép-vezetőink vannak. Fenn a tundrák vidéke majdnem teljesen jégmentes. A pilóta jól látja odafentről a mocsarat, a sziklákat. Nos?

– Biztosíthatom, ezredes úr, hogy a murmanszki vasúton az egyik robbanás a másikat fogja követni.

Gyenyiszov hirtelen felállt.

Lahousen cinikusan elmosolyodott. Ilyen tökfejet!

– Tehát, százados úr, sok szerencsét! És ha sikerül: első osztályú vaskereszt!

– Egyébként, ezredes úr, úgy tudom, hogy a vasútvonalat szigorúan őrzik.

– Ezért kapja a golyószórókat. Ne kényeskedjen már!

A hófedte tundrán szedett-vedett társaság búját elő a német repülőgépből. Huszonöt szovjet egyenruhát viselő, szovjet fegyverekkel felszerelt férfi. Jeges szél süvített. Nyoma sem volt annak a langyos légáramlatnak, amelyről annyit hallot-

tak elindulásuk előtt, és amely – állítólag – Kandalaksánál, a Golf-áramlattól érkezve, kellemes hőmérsékletűvé varázsolja a vidéket. És az a bábeli nyelvzavar! Oroszul még csak ment valahogy. De egyébként! Gyenyiszov dühöngött, mert sok kifejezést nem is értett. Beosztottai felsorakoztak előtte. A pilóták noszogatták őket, hogy siessenek a kirakodással, hiszen a repülőgépet a kietlen síkságon kilométerekről észre lehet venni.

– Minden felszerelést oda a bokrok közé – parancsolta Gyenyiszov és gyorsan fülére húzta a prémsapka fülvédőjét. Csikorgó hideg volt, csak a közeli kis nyírfaerdő fogta fel valamennyire a jeges szelet. Gyenyiszov a bokrok közt sátrat veretett.

A pilóták elővigyázatosságból nem állították le a motorokat, nehogy befagyjanak. Tüstént tovább is indultak, sajnálkozó pillantásokat vetve az ottmaradó osztagra.

Gyenyiszov szeméhez emelte a látcsövet, gondosan átnézte a környéket. Észrevette, hogy nem messze tőle egy füstölgő kéményű faház áll. Ha valamilyen őrség lakik benne, hamarosan harcra kerülhet sor. A kunyhó közvetlen közelében vasúti sín húzódott, mellette a hóban sílécektől származó nyomok.

A vasúti őrség nyírfatörzsekből ácsolt, egyszerűen berendezett bódéi egymástól húsz kilométerre épültek. Csak a bennük levő kemencék emlékeztettek az orosz parasztházakra. A bódék közötti húsz kilométeres távolságot éjjel-nappal ellenőrizték. Többnyire idős férfiak, fegyveres halászok és vadászok látták el a nehéz szolgálatot. Mindegyikük jól tudta mennyire fontos a vasútvonal védelme. Megszakítás nélkül járőröztek. Ismeretlen személyek már többször megkísérelték, hogy szikladarabokat, fatörzseket gördítve a sínekre, megzavarják a teherszállítást, szerelvényeket siklassanak ki.

Éjszaka volt, csupán a gyenge villanyégő világította meg a szűk helyiséget. A kemencében tőzeg égett. Mihail Turbin az egyik fapriccsen, tundrafűvel tömött matracon aludt. Két elvtársa, Leonyid Servinszki és Kolja Wolinszki – Murmanszk környéki halászok – éjszakai járőrszolgálaton voltak. Hirtelen megszólalt a telefon. Mihail felijedt. Egy másik őrbódéból Vaszka, az öreg halász jelentkezett és arra kérte, hogy haladéktalanul értesítse a legközelebbi állomást: német repülőgépeket látott, valószínűleg ügynököket dobtak le a környéken.

Mihail szeméből egyből kiment az álom. Riadó! Azonnal értesítenie kell az állomást és elébe kell sietnie az elvtársaknak. Telefonált és elindult.

Már megtehetett néhány kilométert, amikor megpillantotta két társát. Hirtelen fényt látott felvillanni. Valószínűleg egy zseblámpa gyulladt ki.

– Hé – kiáltott rájuk. – Gyertek utánam!

A fényfelvillanás felé indultak. Egy bozótnál, amely egészen a sínekig benőtte a töltést, néhány férfit pillantottak meg, akik a talpfák fölé hajolva dolgoztak. Rájuk kiáltottak. Talán egy vonalépítő-osztaghoz tartoznak, amelynek érkezéséről nem értesítették őket?

Az öt-hat munkás szovjet egyenruhát, nemezcsizmát és vattakabátot viselt, géppisztoly is volt náluk. Mihail leengedte a csoportra szegezett géppisztolyát, Kolja pedig odakiáltott.

– Mi dolgotok van itt? A vágány rendben van. Még két órája sincs, hogy egy bányafával megrakott tehervonat áthaladt rajta. Honnan jöttök? Mutassátok az irataitokat!

Az egyik vonalépítő a három férfi felé közeledett. Oroszul szólította meg őket.

– Egy speciális csoportba tartozunk, éjszaka is dolgozunk. Jelentést kaptunk, hogy itt síntörés történt.

Mihailnak úgy tűnt, hogy az idegen furcsán beszél oroszul, valahogy olyan kiejtéssel, mint a lettek vagy az észtek.

– Mutasd az igazolványodat! – szólította fel határozottan.

– Miért mutatnám meg? Mi közöd hozzá? Pont olyan katona vagyok, mint te – válaszolta az, de közben kezével derékszíja körül kotorászott, amelyen egy kézigránát csüngött.

A tundra sötétjéből hirtelen fényszóró fénye villant. A vakító fény az egész csoportot megvilágította. Egy katonai személygépkocsi robogott át a tundrán és fékezett előttük.

– Végre mindnyájan megvagytok, gazemberek! – hallották Misa őrmester, a kandalaksai különítmény vezetőjének mély hangját. – Piszkos ügynökök! A századosotokat már elcsíptük. Ide azzal a vacakkal!

A bozótban rejtőzködők azonban jól tudták, hogy most az életük forog kockán. Tüzeltek. Mihail és Kolja a fényszóró éles fényében álltak. Ropogtak a lövések. Mihail erős fájdalmat érzett a bal vállán. Már a vonalőrök géppisztolya is ropogott.

A lövöldözésnek hamar vége szakadt. Csend lett.

– Az utolsó pillanatban érkeztünk – nevetett jókedvűen Misa. – Mozogjatok, banditák. A Katonai Bíróság holnap összeül. Akkor majd imádkozhattok a Hitleretekhez.

A hét „vasúti munkás" közül ketten súlyosan megsebesültek, ketten meghaltak. A többi három némán hagyta, hogy elvezessék és megkötözve a kocsira tegyék. Mihail vállát Misa kötözte be.

– Murmanszkba viszlek a kórházba, legyetek óvatosak. A banditák tányéraknákat helyeztek a sínek alá. Már tizenhatot kiástunk. Vigyázzatok!

A vasúti őrbódé felé vezető úton az őrmester elégedetten mondta:

– Láttuk a repülőgépeket. Gondoltuk, nem csokoládét akarnak ledobálni. Aztán felkeresett minket az öreg Anjuta, a mocsarasban volt tőzegért, ott látta kiszállni a banditákat. Értesített minket. Fasírtot csináltak volna belőletek.

– Köszönöm neked, Misa. Kapsz majd tőlem egy szép prémet, az anyjuktól meg egy puszit.

– Na, ennek már előre is örülök – nevetett az őrmester.

Lahousen ezredes csak hetekkel később értesült az akció kudarcáról.

A kikötőbe befutó tengeralattjáró fedélzetén felsorakozott a személyzet. A Vizcayai-öböl felől erős szél fújt. A kikötő tarajos hullámain sirályok lovagoltak. A világoskék égboltról forrón tűzött a nap. A hazatérőben levők úgy érezték, a háború mérföldekre távolodott tőlük.

A tengeralattjáró tiszteletére három aknaszedő hajó személyzete sorakozott fel. Megbámulták az érkező szakállas, koszos matrózokat. Látták a hosszú tengeri út és a harcok nyomait. Negyvenezer tonnányi hajóteret süllyesztettek el a tengeralattjárók.

Egy tengerészzenekar indulókat játszott, az aknaszedő hajók matrózai „hurrát" kiáltottak. Néhányan közülük arra gondoltak, hogy tíz német tengeralattjáró közül négy megint nem tért vissza. Tízből négy . . . nem csekély ár!

Alvensberg rövid beszédben emlékezett meg tengeralattjárója három hősi halottjáról, a könyörtelen harc áldozatairól.

A zenekar a „Jó bajtársakról" szóló dalt játszotta, majd egy perc néma csend az elesettek emlékére – és kész!

Négy nő jött a híradóktól. Egy-egy csokor rózsát akartak adni a kapitánynak. Egy pillanatig tétováztak, aztán a legénység között osztották szét a rózsákat. Nevetve, kacéran ringó csípővel lépkedett a négy csinos lány a vágytól csillogó szemű matrózok előtt.

Az elöljárójuk a légitámadás miatt kissé késve érkezett meg, hogy a tengeralattjáró parancsnokának ünnepélyesen átnyújtsa a lovagkeresztet. Majd – kisebb ceremónia után – néhány I. és II. osztályú vaskeresztet tűzött ki a harcban kitűnt matrózok mellére.

A kitüntetettek számára az érdemrendeknél többet értek a szabadságoslevelek. Három hét szabadság . . .

Oberndorf tizedes nem kapott szabadságot. Heinz dühtől sápadtan nézte társai elégedett arcát. A tengeralattjáró kikötőbe érkezése után azonnal jelentkeznie kellett a kikötőparancsnokságon, hogy letöltse a háromnaponkénti sötétzárkával és kemény fekhellyel szigorított tíz nap fogdát. A fenyítést még a nyílt tengeren szabták ki. A hajószakács is majdnem lebukott, csak – szerencséjére – nála semmit sem találtak. Lélekjelenlétét megőrizve, a röplapot – emiatt történt a fenyítés – egy hámozott burgonyával teli vödörben rejtette el. Ő is gyanúba keveredett, de büntetőőrséggel és szabadságcsökkentéssel megúszta. A röplapot André hetekkel ezelőtt bordeux-i elválásuknál adta át. A Francia Kommunista Párt „Vesszen Hitler! Vesszen a háború!" kezdetű felhívását tartalmazó anyagot Heinz elővigyázatlanul egy üres konzervdobozban helyezte el. Egy szekrényellenőrzés alkalmával találták meg. Alvensberg először a tengeralattjáró állományából alakítandó hadbíróság elé akarta állítani Heinzet. A haderő bomlasztására irányuló kísérletet nyílt tengeren halállal büntették, s a kivégzést azonnal végre kellett hajtani. A parancsnok aztán úgy döntött, hogy a tettest a Gestapónak adja át a kikötőben, ami egyébként szintén kivégzést, jobbik esetben életfogytiglani börtönbüntetést jelentett volna. Végül megelégedett fogdafenyítéssel.

Heinz irigyen nézte végig, ahogyan bajtársai kirámolták szekrényüket, becsomagoltak. A legszívesebben megsüketült volna, hogy ne hallja az ilyen alkalmakkor szokásos tréfálko-

zásokat. A szabadságosokat, miután lezuhanyoztak és megborotválkoztak, busz vitte a La Rochelle-i pályaudvarra.

A fogdaügyeletes őrmester, közismert vaddisznó, már előre örült, hogy szadizmusát éppen egy kiváltságos fegyvernemhez tartozó emberen töltheti ki. A hajószakács szomorúan kísérte el barátját egészen a fogda ajtajáig. Titokban két doboz cigarettát próbált Heinz zsebébe csempészni, de a fogdaügyeletes észrevette és elkobozta a cigarettákat.

– Fel a fejjel, Heinz – búcsúzott el barátjától a szakács.

– Sötétzárkával és kemény fekhellyel kezdjük! – üvöltött rá az őrmester.

A rácsos ablakot bedeszkázták, hogy a fogdahelyiségben koromsötét legyen. Egy idősebb katona kivitte a matracot és a takarót. A fogdában csak a priccs, egy sámli és a sarokban egy vödör maradt. Heinz vakon tapogatózott a sötétben.

Hideg, sötétség, kétségbeesés . . . Elfie . . . Hol lehetsz most? Gondolsz rám? Ezek a disznók meddig kínoznak még minket?

– Sajnálom, hogy csak tíz napig lesz a vendégem – gúnyolódott másnap az őrmester. – Itt benn, a kezem alatt, még a legnagyobb vagányok is könyörögnek, mint a kisgyerek. Tíz nap sötétzárka, minden harmadik nap meleg étel . . . Nem vagyunk szanatóriumban.

Később, a tengeralattjárón Heinz maga sem tudta, hogyan bírta ki a nappalokat és éjszakákat. Csak a légiriadókra, a bombák robbanására emlékezett. A fogdások nem hagyhatták el cellájukat, üvöltöttek a félelemtől, amikor a bombázógépek kioldották az erődökre szánt terhüket.

Fenyítése kitöltése után Heinznek egy ideig még La Rochelle-ben kellett maradnia. A városban csak a bunkerekben dolgozó hajógyári munkásokkal, a nyilvánosházak körül ődöngő, kocsmában vagy moziban üldögélő matrózokkal találkozott. Egy lakóhajón szállásolták el, egy üres csapatszállítón, amelyen nappal patkányok hancúroztak, éjszaka meg svábbogarak hemzsegtek az alvók priccsein.

Heinznek volt pénze, több is mint amennyire pillanatnyilag szüksége volt, zsoldját és a harctéri pótlékot Elfie-nek küldte

Egyik este egy csinos lány szólította meg az utcán. Hason-

lított Elfie-re. Heinz visszautasította, otthagyta . . ., aztán visszament hozzá. Vadul csókolgatta az ágyban, mintha Elfie-t érezte volna maga mellett . . .

A hajószakács csomagot hozott Elfie-től, benne egy házilag kötött pulóverrel, amelyen érezni lehetett egy kicsit Elfie kölnijét. Heinz anyja egy üveg mézet küldött fiának a csomagban. A levélen könnyek nyomai. A borítékban fénykép is volt, rajta a kisfiú. A levélben azt is megírták, hogy Kunkeltné házát bombatalálat érte, de az asszony idejében elmenekült szüleihez, Spreewaldba. Ott is a postánál dolgozik, de már régóta nem olyan vallásos, mint azelőtt. Wilhelm eltűnt a fronton.

Heinz a lakóhajón talált újságokból értesült a szovjetek 1943 júliusában a Kurszk–Orel szakaszon indított támadásáról és a német csapatok „tervszerű elszakadó hadműveletéről". Megelégedetten olvasta a szövetségesek szicíliai partraszállását.

Vajon megkímélik-e a főváros peremkerületeit? A szakács a hamburgi légitámadásokról mesélt.

– Én mondom neked, Heinz, a háborút elvesztettük – súgta fülébe. – Alvensberget, azt a disznót, meg majd jól pofán verjük.

– Talán mi is az Atlanti-óceán mélyén végezzük – válaszolt Heinz keserűen –, és majd ezer méterrel a felszín alatt püföljük el.

Egy meleg szeptemberi estén készült el a tengeralattjáró. A hajógyári munkások az utolsó pillanatig kalapáltak, forrasztottak, szegecseltek rajta. Festéknyomok árulkodtak a befoltozott sérülésekről. Az őrállásokra erősebb köteleket szereltek. Magasabb hullámcsapásnál nemegyszer előfordult, hogy a kötelek elszakadtak, s az őrök a tengerbe estek. Hárman is vízbe fulladtak.

A legénység ismét felsorakozott, hogy meghallgassa a parancsnok beszédét. A kapitány hangja már nem csengett olyan ércesen, beszéde kevésbé volt meggyőző mint máskor. Úgyis tudta már mindenki, hogy az ellenség technikailag fölényben van. A tengeralattjárót nagy mélységben is felderítő radar kihúzta a németek méregfogát.

A legénység mozdulatlanul hallgatta a beszédet, fojtott hangon éljenezte Hitlert. Alvensberg minden beosztottjával – Heinz Oberndorffal is – kezet fogott.

– Még egy ilyen eset, tizedes – mondta neki –, és lepuffantunk! Csinos gyorstüzelő fegyvereink vannak erre a célra.

A tengeralattjáró még az éjjel kifutott. Az ilyen katonai műveleteknél azelőtt légiriadót rendeltek el, hogy ez idő alatt az utcákon ne tartózkodjanak polgári személyek. Eddig ugyanis francia ellenállók minden tengeralattjáró kifutását jelentették a brit admiralitásnak, a londoni emigráns kormány útján.

Az első őrtiszt parancsot adott a merülés előkészítésére, a tiszthelyettesek még egyszer ellenőrizték a parancs végrehajtását, a főtechnikus is jelentette, hogy minden rendben van a merüléshez.

Heinz újra a fülelőkészülékhez ült.

– Ez az átkozott Vizcayai-öböl – morogta a hajószakács.

– Pocsék egy háború – jegyezte meg vakmerően a főtechnikus, aki röviddel a tengeralattjáró nyílt tengerre való kifutása előtt kapta meg a hírt, hogy fivére „nem tért vissza az ellenség ellen vívott harcból".

A Vizcayai-öböl nem véletlenül volt hírhedt. Toronymagas hullámhegyek rázták, dobálták a hajót. A hídon szolgálatban álló matrózok elátkozták a kapitányt, aki hajnal óta a víz felszínén hajózott, hogy áramot gyűjtsön a lemerüléshez. Elátkozták az egész tengerészetet, a háborút általában és a tengeri hadviselést különösen. De a rossz időjárásnak jó oldala is volt: sem ellenséges repülőgép, sem romboló nem mutatkozott.

Mindnyájan fellélegeztek, amikor Alvensberg parancsot adott a merülésre. Ötven méter mélységben már nem lehetett érezni a vihart, a tengeralattjáró személyzetére nyugodt éjszaka várt. Aki tudott és tehette – aludt.

Másnap is viharos volt a tenger. A hajó víz alatt közeledett a megadott körzethez. Már nem is gondoltak ellenséges konvojok elleni támadásra, az ilyen hadműveleteknél annak idején túlságosan sok tengeralattjáró pusztult el . . . A szövetségesek jól kihasználták légifölényüket, radarkészülékeiket és Asdic lehallgatóikat. Az 1943-as év a német tengeralattjáró-flotta végét jelentette.

A kapitány déltájban adott parancsot a felmerülésre. A tenger még mindig haragos volt. Sötét felhők takarták el a sá-

padt napot, amely csak időnként csillant meg a hullámok taraján. A magasban egy albatrosz körözött.

Az egyik figyelő hirtelen egy nagyobb teherhajó körvonalait pillantotta meg, amely látszólag gyanútlanul és védtelenül haladt. Az első őrtiszt szerint hétezer tonnás lehetett.

Heinz is tisztán hallotta a még távoli hajó gépének morgását. Előírásosan jelentett, majd hallotta a parancsnok üdvrivalgását.

– Na, ennek most jól a fenekébe durrantunk!

Oberndorf még mindig nem tudta megérteni, miért kellene örvendezniük, ha hajókat süllyesztenek el és embereket fojtanak vízbe. Az egyik korábbi útjukon a parancsnok a torpedó kilövése után felmerültette a tengeralattjárót, hogy a matrózok nézzék végig a hajótöröttek élethalálharcát és vízbefulladását.

– Riadó!

– Merülés! – kiáltotta el magát az első őrtiszt, mire a gépész vízmentesen elreteszelte a toronynyílást. Víz zúdult be a tartályokba, a hajó gyorsan merült. Periszkópmélységre süllyedve, a tengeralattjárót egyensúlyba hozták. A parancsnok káromkodott, mert a magas hullámok át-átcsaptak a periszkópon és így nem tudta célba venni az ellenséges hajót. Szidta az első tisztet, szidott mindenkit.

Végre sikerült két lövést leadni! Távolból robbanás hangja érkezett. A periszkópon át látni lehetett a torpedók robbanása nyomán keletkezett vízoszlopot. A találattól a teherhajó teste kétfelé vált, a hajó orra előbb a magasba emelkedett, majd függőlegesen a mélybe zuhant.

Balról ismét hajócsavarok zaját lehetett hallani. Mintha ellenséges romboló közeledett volna.

Heinz azonnal jelentett.

– Erősödő hajócsavar-zörej – kiáltotta.

– Merülés! – adta ki a parancsot Alvensberg rekedtes hangon. – A mélység ötven méter.

Már jól lehetett hallani a nagy sebességgel közeledő romboló gépének morgásszerű hangját. Az ellenség észrevette a tengeralattjárót. A tengerészek felfelé néztek. Robbannak-e már a vízibombák?

És robbantak... Iszonyatos dörejjel, ami a tengeralatt-

járó belsejében még jobban felfokozódott. A tengeralattjáró acélteste ide-oda hányódott, remegett. A világítás kialudt.

– Még mélyebbre – hallatszott a sötétben a kapitány hangja.

Újabb vízibombák. Most távolabb robbantak.

– A mélységmérő száz métert jelez – jelentette a főtechnikus.

– Így jó, egyelőre itt maradunk a pincében.

Felgyulladtak a szükséglámpák. A matrózok gondterhelt tekintettel végezték munkájukat a gépeknél. Tudták, hogy a romboló radarjával tapogatja a környéket. Halálos játék volt.

– Parancsnok úr – kiáltotta Heinz a fülelőhelyről –, hallom a bemérő műszer hangját. Most a műszer sugarában vagyunk.

A hajószakács kúszott hozzá és nézett a szemébe.

– Végünk van – mondta halkan.

Már közvetlenül is hallani lehetett a bemérő műszer hangját.

– Ne pofázzon itt – mordult rá a szakácsra a főtechnikus. – Majd akkor siránkozzék, ha a merülési mentő nem működik.

– Azok ott fenn kinyírnak minket – morogta halkan a szakács, és a konyha felé tartott. Képtelen volt úrrá lenni a félelmén, a tenger mélyén leselkedő haláltól való félelmén . . . Mi ehhez képest a hadbíróságtól való félelem?

Bumm! Megint két vízibomba, most már közelebb. A tengeralattjáró teste veszedelmesen megroppant, a nyomásmérőből ujjnyi vastag vízsugár lövellt. A motorházba is ömlött a víz.

A Diesel-motort kezelő matróz már jelentett is.

– Betört a víz!

Robbanás a hajótat közelében. A tengeralattjáró gyorsan süllyedt.

– Szivattyúkat bekapcsolni!

Alvensberg parancsát nehéz lett volna végrehajtani, hiszen a gépházat már majdnem teljesen ellepte a víz, s így a szivatytyúkat nem lehetett használni.

– Figyelem! – kiáltotta a parancsnok idegességtől remegő hangon. – Harchoz felkészülni! Mi jobban tudunk lőni, mint azok ott fenn. Minden tartályba sűrített levegőt. Rajta, sikerülnie kell!

És valóban. A mélységmérő mutatója jelezte, hogy a ten-

geralattjáró a vízbeömlés ellenére is felfelé emelkedik a mélységből.

– Ötven méter, kapitány úr – kiáltott fel a technikus.

A matrózok tekintetében remény csillant. Akkor jött a következő bomba. A robbanás a magasba dobta a tengeralattjáró testét.

– Akárcsak a felvonóban – tréfálkozott az első őrtiszt, akinek halvére miatt nemegyszer bosszankodott a parancsnok. Most egy pillanatra felderítette az ijedt embereket.

– Húsz méter! – kiáltotta a főtechnikus.

Heinz úgy érezte, minden ereje elfogyott. Letette füléről a fejhallgatót. Nincs már semmi értelme az egésznek . . ., ez az egyenlőtlen harc . . . mindnyájan elvesztek.

A szakács tért vissza.

– Ezek a kutyák! Ha most itt lenne velünk Goebbels, szíjat hasítanék a hátából.

– Periszkópmélységre emelkedtünk! – kiáltott fel bizakodva a főtechnikus.

– Ha már el kell pusztulnunk, akkor már inkább odafönn, a friss levegőn – mondta a gépész, miközben néhány gránátot vett ki a lőszeresládából.

– Lövünk! – kiáltotta Alvensberg. – Hadd csodálkozzanak. Felmerüléshez felkészülni!

– Felmerüléshez felkészülve! – válaszolta a főtechnikus természetellenesen hangosan.

– Hiszen ez őrület – nyöszörgött félelmében a szakács –, elég, ha ezek egyetlen lövéssel eltalálnak minket és máris a tenger fenekén találjuk magunkat. Egy romboló ellen! A mi pléhlavórunkkal. Az öreg megbolondult!

– Tűzharchoz felkészülni!

A tengeralattjáró zúgó hullámzásban törte át a felszínt. A parancsnok felrántotta a toronynyílást, felkúszott a felső fedélzetre. Néhány gránátot cipelő matróz követte.

Lenn a periszkópnál a gépész üvöltött:

– Hiszen a romboló itt van, egész közel. Fasírtot csinál belőlünk.

Az angol hadihajó fedélzetén valójában úgy meg voltak lepődve a tengeralattjáró személyzetének szemtelenségén, hogy nem tüzeltek azonnal. Így történt, hogy az első lövést a tenger-

alattjáró adta le. A lövedék a parancsnoki híd alatt találta el a rombolót.

De ez volt egyetlen sikerük.

Azok odaát most aztán valamennyi csőből tüzeltek. Már a második gránát telibe találta a tengeralattjáró lövegét. Többen megsebesültek, Alvensberget halálos találat érte. Egy hullám lesodorta a fedélzetről . . .

A hajószakács, kezében fehér asztalterítővel, felkúszott a hídra és a terítőt a megadás jeleként lengette.

A toronynyílásból másztak kifelé a tengerészek. A gépházba is becsapódott egy lövedék. Karvastagságú vízsugarak hatoltak be a tengeralattjáró belsejébe. Két gépész már holtan feküdt a lemezpadlón.

A főtechnikus őrjöngve fogta rá pisztolyát a szakácsra, de a gépész hátracsavarta a karját. Heinz, aki közben a fedélzetre kúszott, arcába csapott a gyűlölt mérnöknek.

– Zendülés! – üvöltötte az. – Hadbíróság elé állíttatom valamennyiüket!

– Ha véget ér a háború – válaszolta gúnyosan az egyik matróz –, elmehetsz zabot hegyezni.

Az első őrtiszt is jelt adott a rombolónak, hogy a tengeralattjáró megadja magát. Az egyenlőtlen harc véget ért . . .

Egy angol tiszt jött át a tengeralattjáróra. Látva a súlyos sebesülteket és a tengeralattjáró reménytelen állapotát, néhány mentőcsónakot bocsáttatott vízre, hogy a rombolóra szállítsák a tengeralattjáró személyzetét.

A főtechnikus észrevétlenül visszalopódzott a tengeralattjáró belsejébe, s a motorházból egy súlyos franciakulcsot vett elő. A térdig érő vízben a rejtjelző készüléket kereste. Össze akarta törni, nehogy az ellenség kezébe kerüljön.

Miközben a zseblámpát a fogai közé szorítva ütötte-verte a készüléket, meghallotta a hajóorrba betört víz mind erősebb bugyborékoló hangját . . . A tengeralattjáró perceken belül dülöngélni fog, orrával lefelé elsüllyed! Gyorsan ki a toronynyíláson!

Átesett egy halott matróz testén. Kezéből kiesett a zseblámpa.

Sötétség, bugyborékoló víz. A főtechnikus azt hitte, jól ismeri a tengeralattjáró belsejét, de most képtelen volt tájékozódni.

Hol a központ? Hol a kijárat? Rátalálnak-e még azok a mentőcsónakkal? Hol a franciakulcs?

Teljes erejéből dörömbölni kezdett a hajótest acélfalán.

A víz már melléig ért.

Végre! Egy zseblámba fénye közeledett. Az angol tiszt kereste a „damned german"-t, aki a tengeralattjárót magánjachtjának tekinti. Erőszakkal rángassa ki innen? Semmi kedve sincs elsüllyedni ezzel az átkozott fazékkal együtt.

A főtechnikus az átélt rémülettel szemében magasra emelte a karját. A mérges angol hátba vágta a géppisztolyával.

– Gyerünk, átkozott náci! – mordult rá.

Az utolsó mentőcsónak is elhagyta a tengeralattjárót. Röviddel rá a tengeralattjáró orral lefelé eltűnt a tengerben.

Felsorakozott a tengeralattjáró személyzete: harminckét matróz, két tiszt. Az angol kapitány közölte velük, hogy rövidesen elszállítják őket egy hadifogolytáborba.

– Ne gondolják, hogy ott mézeskaláccsal várják magukat – közölte tolmács segítségével, majd figyelmeztette őket, hogy aki ott szökést kísérel meg, azonnal lőnek rá. Egyébként a tengeralattjárók személyzetét a tengeri rablóknál is rosszabbnak tartja. Egy iskolásgyerekeket szállító hajót is elsüllyesztettek, pedig a tengeralattjáró parancsnoka tudta, hogy a hajón kizárólag gyermekeket szállítanak.

– Ezért még megfizetünk neki – mondta a kapitány tört németséggel –, angol bíróság elé állítjuk.

A plymouthi kikötőben újságírók várakoztak. Fényképezőgépeket szegeztek a hadifoglyokra, akik sötét tekintettel bámultak maguk elé.

– Te, a mi számunkra véget ért a háború! Mégiscsak jobb így, mint elsüllyedni – szólt a szakács Heinzhez. – Egyszer majd hazajutunk és szabad emberek leszünk. Ne vágj már olyan savanyú képet! Vagy azt hiszed, Elfie jobban örülne, ha a Vizcayai-öböl angolnái falatoznának belőled?

– Igazad van, de hogy mikor bocsátanak szabadon minket, azt még Churchill sem tudja.

– Különleges elbánásban részesülnek – mondta egy angol őrmester, aki egykedvűen bámulta a jövevényeket –, egytől egyig háborús bűnösök.

A kék zubbonyokra, az olajfoltos kezeslábasokra sárga betűkkel rábélyegezték a hadifogoly szót, aztán két autóbuszon

a távoli Skóciába szállították a tengeralattjáró személyzetét. Úgy hallották, hogy a hadifogolytábor egy völgyben fekszik. A tiszteket Londonba viszik, ahol majd a Secret Service emberei foglalkoznak velük.

Késő este, egy skóciai rendőrségi fogdában, a szakács hangosan felnevetett.

– Mit szólsz hozzá, Heinz? Mégiscsak eljuttattam a röplapot a címzetthez. Annak a fickónak – azt hiszem francia –, aki ráfestette a számokat a gúnyánkra, dugtam a zsebébe. Hogy csodálkozik majd!

– Biztosan örül – nevetett Heinz. – Egyébként úgy veszem észre, hogy itt, ebben az állami szállodában poloskák vannak. Megérzem őket a szagukról.

– Jobb a poloska biztonságban, mint a svábbogár egy süllyedő csónakon – válaszolt a szakács és a másik oldalára fordult.

A fogda hamarosan visszhangzott a horkolástól.

Heinz még sokáig nem tudott elaludni. Gondolkozott . . .

A Hitler elleni összeesküvésben a tisztikar és a polgárság köreihez tartozó hazafias érzelmű németek vettek részt. Közéjük tartozott Claus Schenk von Stauffenberg gróf tiszti csoportja, a Helmuth von Moltke vezette kereszténysyocialista Kreisaui Kör, Harald Poelchau pap, Fritz-Dietlof von der Schulenburg gróf, Adam von Trott zu Solz, Peter York von Wartenburg gróf, valamint Julius Leber, Wilhelm Leuschner és Adolf Reichwein professzor, szociáldemokraták. Ezek nem értettek egyet a Goerdeler-csoport reakciós terveivel. Az összeesküvők leghaladóbb rétegét Stauffenberg csoportja képezte . . .

A szociáldemokrata funkcionáriusok nem alkottak önálló programmal rendelkező külön csoportot, különböző körökben tevékenykedtek. Gustav Dahrendorf, Theodor Haubach, Emil Henk és Carlo Mierendorff a Kreisaui Körhöz tartoztak. Visszautasították az együttműködést a kommunistákkal és kezdetben a Goerdeler-csoport politikáját tették magukévá. Később azonban igyekeztek megszabadulni a csoport befolyásától. Úgy tervezték, hogy Julius Leber és Wilhelm Leuschner belép majd a Goerdeler-kormányba és ezzel demokratikus látszatot adnak neki. Különböző mértékben ugyan, de tisztában voltak a Goerdeler-csoport reakciós jellegével, a fejlődést Németország demokratikus átalakulásának irányába kívánták befolyásolni. Wilhelm Leuschner, aki Carl Goerdeler tervét csupán ideiglenes megoldásnak tekintette, az illegális munkában a szakszervezeteknek a Hitler elleni harcban megvalósuló egységéért és egy új Németország felépítéséért küzdött, kivégzése előtt így szólt barátaihoz: „Holnap felakasztanak. Hozzátok létre az egységet!" Julius Leber és Adolf Reichwein professzor jelentős befolyást gyakorolt a Kreisaui Körre és a Stauffenberg-csoportra, erősítették ezeknek a csoportoknak demokratikus jellegét. Kiálltak a kommunistákkal való együttműködés mellett . . . A Julius Leber, Helmuth von Moltke és Schenk von Stauffenberg körül kialakult csoportok azonban nem voltak képesek alapvetően megváltoztatni az összeesküvés jellegét, amit a Carl Goerdeler köré csoportosult erők határoztak meg.

A német munkásmozgalom története. 5. kötet. Berlin, 1966. 412. oldal.

Stauffenberg Trisztán utcai háza előtt az OKH, a Szárazföldi Haderő Főparancsnoksága zászlajával díszített csukaszürke autó állt meg. Kora reggel volt. Néhány fáradt tekintetű gyalog a villamoshoz sietett. A csillagos éjszaka kiválóan alkalmas volt az angol bombázóezredek berepüléseire. Kétszer is volt légiriadó. A város központjában sok ház égett és dőlt romba. 1943 nyarán a keleti és a nyugati arcvonalról nyugtalanítóan szűkszavú jelentések érkeztek. A katonazenekar pattogó zenéje kevésnek bizonyult az állandó gondok eloszlatásához. A péküzletek előtt már ezekben a korai órákban is hosszú sorok várakoztak. Kevés volt a kenyér.

Itt kinn, a Wannsee közelében valamivel könnyebb volt az élet. Kínzó gondot jelentett azonban a frontról írt levelekre való szüntelen várakozás. A legborzasztóbb volt, amikor a postás a hősi halálról hozott értesítést.

Tülkölt a gépkocsivezető. A földszinten kinyílt egy ablak. Berthold von Stauffenberg intett a nyitott autóban ülő fivérének, aki egy ápolónő segítségével szállt ki a kocsiból.

– Köszönöm.

A nővér rajongó tekintettel nézett az alezredes szemébe.

– Kímélje magát, gróf úr. A professzor úr nem is akarta kiengedni. Hiszen műkezet akart önnek felszerelni.

– Talán még egy műszemet is, Frieda nővér? Már magam borotválkozom, meg tudom kötni a nyakkendőmet, bal kézzel írok, mi mást kívánhatok? Mások az afrikai sivatag homokjában vagy valamelyik tuniszi kórházban pusztultak el.

– Bergengruen professzor azt mondta, vigyázzak, nehogy alezredes úr túlságosan könnyelmű legyen.

A törékeny kis nővér félénken állt Stauffenberg előtt. Hallotta, hogy Stauffenberg a tunéziai kórházban súlyos sebesülése ellenére sem engedett magának fájdalomcsillapítót beadni. Róla el is lehetett hinni . . .

– Figyeljen rám, Frieda nővér. A gépkocsivezető elviszi most önt a Wannseehez. Fogja ezeket a húsjegyeket. Reggelizzen meg rendesen. Valamelyik vendéglő talán nyitva lesz. A professzor úrnak meg mondja meg, hogy vigyázott rám. Ha már az orvosok hazudnak, miért ne gyakorolnák magukat a nővérek is ebben a művészetben.

– De alezredes úr! Augusztus óta kezeljük önt. Hat hét alatt hatszor lógott meg tőlünk. Én most mitévő legyek?

– Csak négyszer. A hadtápfőnökségre tett szolgálati utaim nem számítanak. Elvégre meg kellett tekintenem azokat az épületeket, ahol majd dolgozom. Nos, jó kislány legyen.

A sofőr kuncogott az autóban.

– Csakhogy megint sikerült megszöknöm – mondta Claus von Stauffenberg. Hátravetette magát egy karosszékben és belelapozott az előtte heverő papírhalmazba.

– Csupa üres fecsegés – morogta az orra alatt. – Az öregek tényleg szenilisek már. Goerdelertől és Uli von Hasseltől mit is várhatunk? Azon filozofálgatnak, hogy Németország királyság vagy köztársaság legyen. Már fel is kértek valakit a trónra, persze egy Hohenzollern herceget. Azt egyetlen szóval sem említik emlékirataikban, hogy ki állítsa félre Hitlert, ki tegye ártalmatlanná helytartóit. Goerdelernél észre lehet venni, hogy valamikor főpolgármester volt. Tiszteletreméltó férfiú, de a velejéig konzervatív. Képzeld el őt, Berthold, egy szocialista kormányban.

– Fél a keleti kérdés mindennemű ésszerű megoldásától – válaszolta Berthold –, úgy irtózik a kommunizmustól, mint az ördög a keresztvíztől. Valamilyen korszerűsített rendi állam létrehozásáról álmodozik, mintha sosem lett volna munkásmozgalom vagy szakszervezet. Mintha még mindig a Hohenstaufenek uralkodnának! Alapos a gyanúm, hogy Goerdeler és barátai ki szeretnének ugrani abból a vonatból, amelyről tudják hogy a szakadék felé tart. Ezenkívül ezeknek az uraknak csak egy a gondjuk: hogyan fordíthatnák szembe a Nyugatot a Kelettel.

– Egyetértek, Berthold. Meghívtam Stieffet és Henning von Treschkowot. Már régebben ismerem, de most ismertem meg igazán. Ő a középső hadseregcsoport hadtápfőnöke. Gyűlöli a nácikat. Megvetéssel beszél Hitlerről, a Szovjetunió elleni háborút egy műkedvelő felelőtlenségének tartja.

– Tehát még egy hadtápos az összeesküvők között. Épp eleget töröm a fejem, hogyan tovább. Most, amikor téged sérülésed miatt nélkülöznünk kell. Egyáltalán, hogyan férkőzhetünk Hitler közelébe? Étkezéskor is két SS áll mögötte, minden vendéget, aki körülötte forog, ellenőriznek. Olbricht tábornok elmondta, milyen visszataszító ezt végignézni.

– Pisztollyal semmire sem megyünk. A tiszteknek a ruhatárban kell hagyniuk a fegyverüket. Még Keitelnek is. Treschkow bombát akar. Egy nagy hatású pokolgépet. Henningnek van ehhez tapasztalata.

– Van, balul sikerült merényleteknél szerezte – mondta sápadtan Berthold. Tudta, hogy olyan lavinát indítottak el, amely valamennyi összeesküvőt magával ránthat a mélybe.

– Iszonyatos – szólalt meg gondolataiból feleszmélve Berthold –, a német haderő két vezérkari tisztje ül most itt egymással szemben és arról tanácskozik, hogyan lehetne a legbiztosabban megölni az államfőt. De bármennyire töröm is a fejem, ez az egyetlen megoldás, hogy a történelem legnagyobb katasztrófájától megmentsük a birodalmat, a német népet.

– Nos. Treschkow egy biztosított bombát hoz majd nekem. Gyakorolnom kell vele, hogy három ujjal kezelni tudjam.

– Claus, az isten szerelmére, hiszen ez őrültség! Azt hittem, Treschkow lesz az, aki végrehajtja.

– Nem, én leszek. Beosztásomnál fogva részt vehetek a Hitler főhadiszállásán rendszeresen tartott megbeszéléseken. Hidd el nekem, sikerülni fog. Úgy kell megtervezni az egész akciót, mint egy törzsvezetési gyakorlatot. Technikai hiba sem csúszhat be.

– Claus! Hiszen a te sebesülésed nagyon súlyos!

– Na és! Sebesülésem óta már lovagoltam, sőt még ugrattam is. Azonkívül nincs más választásunk, az idő gyorsan halad.

– Igen, az idő feltartóztathatatlan. – Stieff vezérőrnagy lépett be ezekkel a szavakkal, Treschkow kíséretében, a szobába.

– Mindenekelőtt röviden utalni kívánok a jelenlegi katonai helyzet legalapvetőbb eseményére: a hatodik hadsereg megadta magát. Paulus törzsével és kilencvenezer emberével szovjet fogságba esett. Hivatalosan azt állítják, hogy nem estek fogságba, nem adták meg magukat.

– Harc az utolsó lövedékig – szólalt meg a polgári ruhát viselő Treschkow gúnyos tekintettel. Markáns, napbarnított arca elárulta, hogy ideje nagy részét az arcvonalon tevékenykedő törzseknél tölti. Treschkow egy fejjel magasabb volt Stieffnél. – Nemzeti gyászt rendeltek el, a zenekar Siegfried halálát és a Requiemet játszotta. De folytassa Stieff.

– Tunéziai hadseregünk is megadta magát. Az egész afrikai arcvonal összeomlott. A tommyk kihasználva légi fölényüket majdnem fogolytáborba hurcolták tisztelt grófunkat is, ő pedig nagyon hiányozna a tervezett akciónknál.

– Ha jól értettem, Treschkow, köszöntő táviratot kellene küldenünk Montgomerynek, hogy fiai jól elintézték Stauffenberg barátunkat is – mondta nevetve Stieff, majd jelezte, hogy még másról is beszélni kíván. – A szövetségesek partra szálltak Szicíliában. Ezzel is számolni lehetett. Aztán partaszállás Itáliában, Ukrajnában pedig az oroszok nyomultak előre. Következtetés: Németországot legyőzték, a háborút elvesztettük. Békét kell kötnünk valamennyi arcvonalon.

A négy férfi sötét tekintettel hallgatott. Gondolataikba temetkeztek. Mind szerették Németországot, kiutat kerestek a biztos, elkerülhetetlen összeomlásból. Treschkow ismertette a keleti haderő néhány vezető tábornokának véleményét, akik szerint az arcvonalat már csak néhány hétig lehet tartani. Térképet terített az asztalra, és zsebéből valami papírba csomagolt tárgyat vett elő, amit Berthold von Stauffenberg gyanakodva nézegetett.

– Azt hiszem, jó lenne, ha Stieff most az itthoni eseményekről is tájékoztatna minket – szakította félbe a hallgatást Stauffenberg. – Hogy áll az ellenállás? A kórházban senkitől sem kaphattam tájékoztatást.

– Februárban Olbricht tábornoktól a következő írásos értesítést kaptam: „Készen vagyunk. Következhet a gyújtás." Akkor nem tudtam önt értesíteni, ön már úton volt Afrikába.

– Sajnos a gyújtás rosszul sikerült – vélte Stauffenberg.

– Sajnos. De egyszer még sikerülni fog – mondta Stieff.

Stauffenberg felemelte a papírba csomagolt tárgyat. A mozdulatot jelképes gesztusnak is lehetett tekinteni.

– Aztán igyekeztünk nézeteinket közös nevezőre hozni. De Goerdelert még a konzervatív Hassel is túlságosan reakciósnak tartotta. Igazi porosz, akinek Bismarck az eszményképe. Nem csodálkozom, hiszen Königsbergből származik. Ehhez járul még, hogy Beck vezérezredes, aki gyomorműtéte óta állandóan betegeskedik, mélységesen el van keseredve. Szerinte megoldást csak a császárság visszaállítása nyújt. Keleten folytatni akarja a háborút, nyugaton tárgyalni akar. Túlhaladott koncepció.

– A szövetségesek keleten és nyugaton egyaránt feltétel nélküli kapitulációt követelnek – vetette közbe Berthold von Stauffenberg.

– A Kreisaui Kör mást sem tesz, csak vitatkozik. Kétségtelen, hogy Moltke gróf tehetséges ember. De mindig csak a távoli jövőre gondol. És mi legyen most? Erre a kérdésre csak hümmögni tudnak.

– Pedig éppen most lehetséges egy államcsíny végrehajtása. Hitler tekintélye a vereségek – különösen a kurszki vereség – következtében annyira csökkent, hogy épp elegen vállalkoznának rá, hogy az egész náci bandával végezzenek – jelentette ki Stieff.

– A Tirpitz-partiak nem voltak eléggé óvatosak – szólalt meg Treschkow kis szünet után. – Ha már meg akartak egyezni a Nyugattal, miért nem csinálták kevésbé feltűnően. Az uraknak ott tulajdonképpen tudniuk kellett volna ezt. Oster osztályán dolgozott Dohnany hadbírósági tanácsos. Ügynököket juttatott külföldre, abban reménykedve, hogy segítségükkel kapcsolatba léphet a nyugati hatalmakkal. Természetesen Oster – talán még Canaris is – tudott erről. De a Gestapo lecsapott, Dohnanyt, sőt még sógorát, Bonhoeffer lelkészt is letartóztatták.

– Azt a lelkészt, aki egy svéd püspökkel tárgyalt?

– Egyébként nem sokat adnék Canaris skalpjáért – szólt közbe Berthold von Stauffenberg.

– Oster tábornokot menesztették. Lipcse egyik elővárosában lakik, a Gestapo szigorúan őrzi. Így tehát az elhárító szolgálatban nem reménykedhetünk. Egy szép napon úgyis megtagadták volna tőlünk a tájékoztatást, nevezetesen, amikor rájönnek, hogy keleten is békét akarunk kötni. A Tirpitz-partról tehát semmit sem várhatunk többé. De legalább néhány bombácskát sikerült kapnom. Angol katonai raktárból származnak. Francia partizánok részére dobták le.

Treschkow kicsomagolta a papírból a bombát és magyarázgatni kezdte Stauffenbergnek a bomba kezelési módját.

– Három ujjal és egy laposfogóval sikerülnie kell – mormogta a foga között Stauffenberg, és gondosan íróasztalába zárta az időzíthető bombát.

– Talán Himmler fedezi az elhárítás embereit. Azt beszélik, ő maga is szívesen kötne megfelelő békét. Persze a fő-

nöke nélkül, akit mint őrültet zárt intézetbe akar helyeztetni. De ez csak fecsegés. Himmlernek ugyanúgy nem hiszek, mint Canarisnak. Csak akkor lesz szövetségesünk, ha már győztünk.

– Odaát a külügyben arról beszélnek, hogy ő ismerte legjobban az olaszok terveit, de Hitler vakon hitt a Ducéban. Senki sem gondolta komolyan, hogy az apró termetű olasz király le tudja fogatni a nagy Ducét. Rendőrségi autóban fényes nappal szállították el, mint egy bankrablót! Ez lehetett aztán a szenzáció a Führer főhadiszállásán. Sokért nem adnám, ha láthattam volna, milyen arcot vágott ehhez Göring, Goebbels és Himmler.

– Hitler halottsápadt volt. Olaszország most biztos fegyverszünetet köt!

– Ez már a vég kezdete – mondta Berthold von Stauffenberg, miközben megszokott mozdulattal bekapcsolta a rádiót.

Hitler üvöltése töltötte be a szobát.

– „Aki abban bízik – hallatszott a rádióból –, hogy Olaszországhoz hasonlóan a német birodalomban is árulók vannak, tökéletesen félreismeri a nemzetiszocialista állam jellegét. Akik azt hiszik, hogy Németországban meg tudják ismételni a július huszonötödiki eseményeket, alapvetően tévednek az én személyes helyzetem, politikai harcostársaim, tengernagyaim és tábornokaim megítélésében."

Hitler rádióbeszédét a Horst Wessel-dal követte, majd a bemondó közölte, hogy ellenséges repülők közelednek a birodalmi főváros felé.

– Arról szeretném még tájékoztatni önöket – folytatta a beszélgetést Claus von Stauffenberg –, hogy Leuscher és Leber szakszervezeti vezetők jelentették be látogatásukat. És egy Reichwein nevű professzor. Nem árt az erősítés. A munkásság nélkül nem képzelhető el működőképes kormány. Unokabátyám, York von Wartenburg gróf, szintén részt vesz a megbeszélésen.

Csengettek az ajtón.

– Uraim, szíveskedjenek az óvóhelyre lemenni – szólt be a légvédelmi megbízott –, az amerikai gépek jönnek. Mostanában már nappal is.

A brit és az amerikai csapatok olyan időpontban léptek Olaszország földjére, amikor a fasiszta olasz rendszer összeomlása egyre inkább már a küszöbön állt. A fasiszták elleni felkelés – az Olasz Kommunista Párt vezetésével – hamarosan az egész népre kiterjedt. Az uralkodó osztály a néppel szemben úgy akart védekezni, hogy az angol–amerikai imperializmus oldalára állt. 1943. július 25-én megbuktatták és foglyul ejtették Mussolinit. III. Victor Emánuel király Badoglio tábornagyot nevezte ki kormányfővé. Ő szövetségesi hűségéről biztosította ugyan Hitlert, de titokban fegyverszüneti tárgyalást kezdett a nyugati hatalmakkal... A nép arra kényszerítette az új kormányt, hogy semmisítsen meg egy sor fasiszta törvényt és léptessen életbe demokratikus intézkedéseket. A kormány fegyveres erőszakhoz folyamodott.

A Badoglio-kormánynak, amely október 13-án csatlakozott az antifasiszta hatalmak szövetségéhez, éppen úgy nem volt tényleges hatalma Dél-Olaszországban, mint Mussolininak a német csapatok által megszállva tartott Észak-Olaszországban. Kiszabadulása után „szociális köztársaságot" hozott létre. Az olasz nép többsége azt a demokratikus programot támogatta, amely hat olasz párt – a kommunistáktól a liberálisokig – írt alá Bariban. A forradalmi-demokratikus népi mozgalom egész Olaszországban erősödött. Erős partizánmozgalom fejlődött ki, amely – különösen Észak-Olaszországban – súlyos veszteségeket okozott a németeknek. Az olaszországi fasizmus összeomlása és Olaszország kiválása a fasiszta tömbből, a fasiszta koalíció döntő meggyengülését jelentette.

A fasiszta uralom összeomlása és a népi mozgalom erősödése arra késztette Churchillt, hogy rábírja az USA-t az olaszországi partraszállás mielőbbi megindítására. Elsőként a 8. brit hadsereg részei szálltak partra, szeptember 3-án, Kalábria déli csücskén és Tarentónál. Ezt követően, szeptember 9-én, erős amerikai egységek szálltak partra Salermónál. A Badoglio által már szeptember 3-án megkötött és 8-án kibirdetett fegyverszünet után a német csapatok lefegyverezték olasz szövetségeseiket, megszállták Észak- és Közép-Olaszországot, Rómát és a Dodekanézosz-szigeteket.

Németország története. 3. kötet. Berlin, 1968. 350. oldal.

A velencei lidó előkelő szállodájában alig volt vendég. A játékkaszinóban is csend volt. A német tisztek nem pótolták az amerikai pénzmágnásokat, sem a tengerentúli öregedő milliomosnőket.

Holtszezonjuk volt a halászoknak is. Alig jutottak valami zsákmányhoz, mert az Adriának csupán az öbleiben engedélyezték számukra a hajózást. Mindenfelé rendőrségi motorcsónakok járőröztek, minden halászcsónakot átkutattak, mert úgy hírlett, hogy a német és olasz fasiszták ellen a hegyekben tevékenykedő partizánokat a tenger felől látják el fegyverrel és lőszerrel.

A nyílt tenger határán olasz torpedónaszádok cirkáltak.

A strand kihalt volt, csak a sebesült német tisztek kószáltak ápolónővérek társaságában a sétányon. Üdvözölték az arra haladó Canarist, aki szórakozottan viszonozta a köszönést, köszöntek egy olasz tábornoknak is, aki egy motorcsónakból szállt partra. A késő nyári nap sugarában pompáztak kitüntetései. Amé tábornok, a SIM – a „Servizio Informazione Militare", azaz a Katonai Tájékoztatási Szolgálat – főnöke a szálloda terasza felé tartott. A piemonti születésű tábornok szívesen emlegette társaságban, hogy abból a Piemontból származik, amelynek kiemelkedő érdemei voltak az olasz egység megvalósításában.

A teraszon egy pincér rendezgette a gyümölcsöstálat és helyezett egy tányér olajbogyót az asztalra. Tudta, hogy Canaris szívesen szemezget egy kis gyümölcsöt a borhoz.

A két elhárítófőnök üdvözölte egymást, majd a pincér miatt jelentéktelen dolgokról beszélgettek.

A pincér távozása után Canaris azonnal a tárgyra tért.

– Ez a hátunk mögött kötött fegyverszünet! – mordult fel fojtott dühvel. – Tábornok, nem ön biztosított engem július végén, itt, ebben a teremben, hogy a Badoglio-kormány tehetetlen, hogy szorosabbra fogja az ország gyeplőjét és mindenáron folytatja a háborút a mi oldalunkon? Vegye tudomásul, hogy nem sikerült minket egészen megtéveszteniük. Én ugyan hittem önöknek, de nem mindenki volt ilyen hiszékeny a hadsereg vezetői közül, sőt a Führer sem. Persze az időpont őket is meglepte. Röviden szólva, tábornok, igen kényes helyzetbe hoztak, csapataink számára pedig egyenesen kritikus körülményeket teremtettek.

Canaris, aki egyébként tudott indulatain uralkodni, most ingerültté vált.

– Nem tehettem másképp, tengernagy úr! Kényszerítettek rá, hogy hazudjam. Az a helyzet, hogy Róma térségében önöknek csupán két, nekünk öt hadosztályunk tartózkodik. És Dél-Olaszországot már mindenképpen elvesztette Németország. Létezik egy terv a Duce kiszabadítására, de ha sikerul ez a vállalkozás, csupán egy báb nyeri vissza a szabadságát. Ez az ember politikai hulla. Mussolini fasizmusa megbukott, még ha a német vezérkar újra felfújná is ezt a léggömböt. Mussolini soha többé nem vonul be Rómába. Szerintem, ha sikerül feltámasztaniuk, Hitler pártfogásával is csak madárijesztő lehet belőle. És ne feledje, a nép tiszta szívből gyűlöli.

– A háborút elvesztettük, tábornok. A légitámadások megsemmisítik ipari potenciálunkat, tengeralattjáró-veszteségeink növekednek. A szovjet csapatok pedig rövidesen elfoglalják Kelet-Poroszországot. Minden nap újabb katasztrófát hoz számunkra.

A piemonti egyetértően bólintott:

– Gondoljon magára és elhárító szolgálatára. Én talán tudnék közvetíteni. Kapcsolataim messzire nyúlnak. Svájcig, ahol most egy bizonyos mister Dulles tartózkodik, sőt az amerikai főhadiszállásig, Eisenhowerig.

Amé imponálni akart, bizonyítani akarta német partnerének, hogy az olasz elhárítás már gondoskodott a jövőjéről.

Canaris hallgatott. Elmondja talán olasz kollégájának, hogy ők is tettek valamit a jövőjük érdekében? Gondolatait Amé szavai szakították félbe.

– Önt sem fogják kímélni, kedves tengernagy, ha sor kerül a nagy leszámolásra. Ugorjon ki idejében. Otthon, az én városomban, egy villamos fékei felmondták egyszer a szolgálatot. A szerelvény egy meredek utcán haladt és nagy sebességgel gördült lefelé. Néhány utas kiugrott a kocsiból, csontjuk törött és egyéb sérülést is szenvedtek, de a többiek, akik benn maradtak a villamosban, most mind a községi temetőben nyugszanak. Tudom, ön már régóta elvesztette Hitler bizalmát. Vonja le a tanulságot. Milyen viszonyban van a gyárosokkal? Biztosan találnának az ön részére valamilyen igazgatói helyet külföldön.

Amé egy pillantást vetett Canaris kedvetlen arcára.

– Találkozom itt néhánnyal közülük – mosolygott kissé erőltetetten Canaris. – Persze azok is tudják, hogy a háborút elvesztettük, hogy átcsoportosításokat kell végrehajtaniuk. Újabb külföldi kapcsolatokat felkutatni, az eddigieket felszámolni. Az olasz és a japán trösztökkel fenntartott kapcsolatokat felszámolják.

– A keleti területek értékpapírjait kidobálhatják az ablakon! Nagyon valószínű, hogy keleten . . .

– Még semmi sem dőlt el véglegesen, kedves Amé. Az viszont eldőlt, hogy a nehézipar vezetői már nem számolnak a Führerrel, legfeljebb Krupp, aki a tőle megszokott makacssággal kitart eredeti elhatározása mellett. Egyébként rövidesen találkozom vele. Állítólag már nem Capri-szigetén lakik.

Amé kissé mélabúsan nézegette az Adriai-tenger tükrét. Vajon az elkövetkező napok és hetek mit tartogatnak a számára? Hiszen ő is – akárcsak Canaris – nyakig belegázolt a most már bizonyosra vehető elvesztett háború posványába? Amikor a rádió bejelentette a fegyverszünet megkötését, az olasz nép örömujjongásban tört ki, az utcákon ismeretlen emberek összeölelkeztek, a tömeg lefegyverezte és megverte a feketeingeseket. Még most, négy nappal a fegyverszünet bejelentése után is előfordulnak ilyen jelenetek. Hogy a németek közben lefegyvereztek és internáltak olasz csapatokat, csupán rövid időre állítja meg az események visszatarthatatlan menetét, hiszen az 5. amerikai hadsereg már Salernóban van. Tétovázás nélkül, haladéktalanul frontot kell cserélni.

A tengernagy megérezte mi jár Amé fejében.

– Nekünk, tábornok úr – szólalt meg szinte bocsánatkérően –, nincsen királyunk, mint az olaszoknak, aki leváltatta és letartóztatta a Ducét. Néhány tisztünk szövöget ilyenfajta terveket, de az egész nagyon-nagyon bizonytalan.

– De kedves tengernagy úr, a Führer leváltásával semmit sem érnének el. Bizonyára ön is tudja, milyen szelek fújnak mostanában keletről. Az oroszokkal való megegyezés nélkül mindenféle összeesküvés meghiúsulna, nélkülük nincs semmiféle béke. Nézze – Amé valamilyen nyomtatványt vett elő irattáskájából –, ezt a röplapot futárral küldték a keleti arcvonalról; a kegyetlenül megtépett hadosztályainktól, a nyol-

cadik hadsereg törzsétől. Rengeteget dobtak le belőle. Moszkvában fogalmazták. Majdnem egyidőben a Duce eltávolításával tengernagy úr, az ön országából való kommunisták egy – véleményem szerint – jelentős szervezetet hoztak létre. Felolvasom a kiáltvány lényegét: „A háború elveszett. Németország emberfeletti áldozatok és szenvedések árán csak meghosszabbítani tudja. A kilátástalan háború folytatása a német nemzet végét jelentené . . ."

Canaris kezébe vette a gyűrött röplapot.

– Rossz elhárítófőnök lennék, ha nem ismerném ezt a röplapot. Állítólag közismert tisztek is aláírták. Ügynökeim jelentése szerint Seydlitz, Daniels is. Talán az egész csak propaganda . . . Az azonban biztos, hogy ez a Nemzeti Bizottság még sok gondot fog okozni nekünk. Én magam nem bízom sem Sztálinban, sem a kiáltványokban. Ha egyáltalán létezik megoldás, akkor ez csak a nyugatiakkal való megegyezés lehet: békét kötni Angliával és Amerikával, egyesült erővel a bolsevikok ellen.

A pincér jött hozzájuk, és közölte, hogy a „signor generalt" sürgős ügyben kérik a telefonhoz Rómából.

Amé halálsápadtan tért vissza.

– Kiszabadították a Ducét, tengernagy úr! Néhány vitorlázó repülőgép szállt le a Gran Sassó csúcsán, az Abruzzókban. Ott fenn, az egyik szállodában szállásolták el a Ducét. Néhány gép darabokra tört.

– Tehát mégis a hegyekben volt? Himmlernek az volt a gyanúja, hogy egy észak-szardíniai kis szigeten. De folytassa! Harcra is sor került? És ki irányította az akciót?

Canaris, aki számolt a fasiszta vezér kiszabadításával, nyugodt maradt. Csodálkozott kollégája izgalmán.

– Ön maga mondta, hogy Mussolini politikai hulla. Ha van is néhány zászlóaljnyi feketeingese, a mi SS-eink nélkül tehetetlen báb. Ön mitől fél akkor?

Amé megnyugodott.

– Attól, hogy két malomkő között összemorzsolódom. Kit is szolgálok tulajdonképpen? A királyt? Badoglio tábornagyot? De ki akadályozza meg Kesselring tábornagyot abban, hogy engem lefogasson és elítéljen? Eddig a Duce oldalán álltam. És higgye el nekem, én jól vagyok tájékozódva, legkésőbb négy héten belül Olaszország hadiállapotban lesz

az ön hazájával és akkor ellenségek, halálos ellenségek leszünk.

– Én is így gondoltam – mondta Canaris dühösen. – A Savoyai-ház sohasem fejezett be egy háborút annak az oldalán, akivel azt elkezdte. Elég ideje folyik már a háború ahhoz, hogy kétszer is frontot változtasson. Ezzel a tanulsággal bocsátom útjára, tábornok. A módszer az önök híres Machiavellijétől származik. De még valamit, mielőtt elválnánk: ki irányította a kiszabadítási akciót, és hol rejtőzik Mussolini?

– Állítólag Bécsbe szállították. Az akciót az önök sturmbannführerje, Otto Skorzeny irányította.

– Egy biztos, tengernagy úr – mondta az elváláskor Amé –, a háború folytatódik. Engem is, önt is elpusztíthatja. Szálljunk át másik hajóra, még van rá idő.

A motorcsónak már távol volt, gyöngyszínű olajnyomot hagyva a vízen, amikor Canaris még mindig az Amétől kapott röplapot olvasgatta. Ez nem az ő útja, az biztos. Gyűlölte az előrenyomuló kommunizmust.

Egy jó óra múlva megjöttek a gyárosok, valamennyien emelkedett hangulatban. Mussolini elrablását néhányan Hitler zseniális csínytevésének tekintették. Az olaszországi háborús események várható fordulatáról beszéltek, áradoztak a csodafegyverekről, amelyek rövidesen bevetésre kerülnek és eldöntik a háború sorsát.

Mások kétkedőbben nyilatkoztak, különösen azok, akiknek alkalmuk volt Kesselring tábornaggyal beszélni. Nála nyoma sem volt győzelmi hangulatnak. Mint az Olaszországot megszállva tartó német csapatok parancsnoka panaszkodott, hogy arcvonalát kettévágták, egységeit részekre szabdalták. Csupán a szövetséges főparancsnokság tehetetlensége következtében tud átcsoportosításokat végrehajtani, hogy elkerülje a teljes összeomlást.

Már a szálloda előcsarnokában hallani lehetett az öreg Knepp harsány hangját, aki éppen Boschsal folytatott késhegyig menő vitát. Ők is a Duce kiszabadításáról váltottak szót, s ennek során a Bosch-cég vezérigazgatója azt állította, hogy kizártnak tart minden olyan kísérletet, amely a fasiszta párt újjászervezését és egy Mussolini által vezetett kormány meg-

alakítását tűzi ki céljául. Fennáll annak a veszélye – mondta –, hogy a szövetségesek, Churchill szavaival élve, „Európa lágy hasába" taposnak.

A vitában az ifjabb Krupp is részt vett. Származása, neveltetése és környezete hozzászoktatta, hogy mindenkitől feltétlen engedelmességet követeljen, igazi „felsőbbrendű ember" volt.

– Nos, kedves igazgató úr – figyelt fel a közelében beszélgető apja hangjára –, bajban ismerni meg igazán az embert, ahogyan mondani szokás. Még nincs semmi veszve. Egy szép napon kifulladnak az oroszok, az angolokat meg súlyosan érinti a tengeralattjáró-háború. A Duce új hadsereget szervez. Ki kell tartanunk, a Führer oldalán kell állnunk.

Canaris elhárítófőnöki minőségében üdvözölte a jelenlevőket, ezzel is éreztetve, hogy ő a kereskedelmi és gazdasági háborúban is illetékes. Csakhamar kiéleződött a vita. Néhányan arról vitatkoztak, hogyan kellene folytatni a békekötés utáni tapogatózó tárgyalásokat. A Bosch-cég vezérigazgatója kijelentette: senki sem tudhatja ma még biztosan, hogyan fejeződik be ez a háború, de Németország mindenképpen győztesen kerül ki belőle, mert győznie kell.

Az I. G. Farben egy jelenlevő igazgatója szerint az ilyenfajta kijelentések elbizakodottságra vallanak. Olyan ez, mintha valaki saját üstökénél fogva szeretné magát kirántani egy mocsárból. Győzünk, mert győznünk kell?! Eszünk, mert ennünk kell? Német vállalatok mindig is tartottak fenn üzleti kapcsolatot francia, angol és amerikai cégekkel. Most arra van szükség, hogy összekötözzék az elszakított fonalakat, svéd és svájci üzletemberek közvetítésével béketárgyalásokba kezdjenek.

A Bosch-cég vezérigazgatója bólintott.

– Egyetértek önnel. Ha valamely üzleti vállalkozás nem kecsegtet többé haszonnal, véget kell neki vetni, még veszteség árán is. Butaság lenne kidobni a pénzt az ablakon. Megbízottunk, doktor Goerdeler úr, akiről mindnyájan hallottunk már, Svédországban járt. Wallenberg bankár a közvetítő.

Az idősebb Krupp közbeszólt.

– Tud erről a Führer?

– Természetesen nem. Az ilyen beszélgetések sosem hivatalosak. A birodalom vezetői között azonban többen vannak, akik jóváhagyják, sőt örömmel üdvözlik az effajta kezdemé-

nyezéseket. A nyugati hatalmakkal meg tudnánk egyezni, ha bizonyos személyi változásokat hajtanánk végre.

– Ez azt jelenti, hogy fel kell áldoznunk a Führert? – kérdezte éles hangon az ifjabb Krupp, tekintetét körülhordozta a zavart csendben hallgató iparmágnásokon.

Canaris is hallgatott. Számára már csak azért sem volt újdonság, hogy néhányan a vezetők közül ki szeretnének egyezni a nyugati hatalmakkal, mert a tüsténkedő békeközvetítők kivétel nélkül az elhárító szolgálat útlevelével hagyták el az országot. De tudta, hogy ezek a kísérletek kudarcra vannak ítélve, amíg Hitler és hűbéresei el nem tűnnek. Canaris azt is tudta, hogy Himmler egyetértett azzal, hogy kevésbé kompromittált személyek semleges körökkel tárgyalásokat folytassanak. A fuldokló ember tesz ilyet, belekapaszkodik a szalmaszálba is. És ő? Mi lesz vele, vele, akit barátai ravasz Odiszszeusznak szoktak nevezni? Hogyan is mondta Piekenbrock ezredes; „A háború befejezésekor mindnyájan akasztófára kerülünk . . ."

– A legfelsőbb vezetők közül kellene valakinek a Führerrel beszélni – javasolta a Mannesmann-cég megbízottja, egy négyszögletes szemüveget viselő kövér úr, akinek öklömnyi szeplői majdnem egészen beborították kopasz fejét. – Ha kilépne a kormányból, bizonyára könnyebb lenne békét kötnünk.

Az öreg Krupp rámordult.

– Én a magam részéről inkább mennék be egy éhes párducokkal teli ketrecbe . . . A Führer darabokra tépné, aki ilyesmit javasolna neki. Ezt még elképzelni is képtelenség.

A Bosch-cég vezérigazgatója elmosolyodott. Sokatmondóan vette elő irattárcájából semleges országban élő külföldi kollégái leveleit, amelyben azok Hitlert személyesen tették felelőssé a sok milliónyi ártatlan ember elhurcolásáért, zsidók legyilkolásáért és a háború borzalmaiért.

– Ellenséges propaganda! – kiáltott fel Krupp –, amit minden este hallhatok a londoni rádióban. Inkább a szemeteskosárba vetné az ilyen leveleket!

– Jól ismerjük a külföld hangulatát. Megvárjuk talán, amíg ízzé-porrá rombolják ipari létesítményeinket?

Most a Német Bank egyik vezetője kért szót.

– Ez az utóbbi talán nem is lenne olyan nagy baj. Elöregedett gépparkunkat legalább korszerűvel cserélhetnénk fel.

De tényleg véget kellene vetni a háborúnak, különben Németországot a bolsevizmus veszélye fenyegeti.

– Úgy hallottam, hogy a Führer beteg. Valami komoly baja van. Ezzel lehetne magyarázni a visszavonulását. Beszélni kellene az orvosaival – jegyezte meg a Bosch-cég képviselője. – Egyébként Goerdeler doktor hajlandó rá, hogy nyíltan beszéljen a Führerrel, kímélet nélkül tárja fel előtte a valóságos helyzetet. Kímélet nélkül!

– Na, ehhez sok szerencsét kívánok neki – kiáltott fel a Mannesmann-cég képviselője –, remélem, nem kerül a fejébe.

Canaris némán ült a helyén. Ismerte, hogy a konszernek milyen jelentős külföldi érdekeltségekkel rendelkeznek, hogyan részesednek a részvényekből, milyen óriási profitot vágnak zsebre. Ismerte az iparmágnások szándékait is. Olyanok voltak, mint a bűvészinas, aki – miután elővarázsolta a szellemeket – nem tudott tőlük megszabadulni. Az egyik gyáros azt szerette volna, ha békét kötnek a nyugatiakkal, tehát, ha Hitlert feláldozzák; a másik egyszerűen menekülni szeretett volna a süllyedő hajóról, de már csak a csodában hitt. A kelettel szemben azonban megegyezett az álláspontjuk.

A tárgyalás eredménytelenül végződött. Canaris tudta, hogy Himmlert minden részletről tájékoztatni fogják.

A tengernagy a motorcsónakon már a Danieli Szálloda felé tartott. Komor szemekkel méregette a Canale Grande palotáit, a Rialtó-hídját, a Doge-palotát. Agyában Amé szavai kopácsoltak: kiszállni, kiszállni. – De már késő. Az elhajított követ nem lehet megállítani . . . A szállodában rejtjelzett távirat várta, amelyből értesült, hogy az olasz királyi család Badoglio tábornaggyal együtt Brindisibe menekült. Hitler most biztosan megint őrjöng, az elhárító szolgálatot teszi ezért is felelőssé. Az olasz királyt és a trónörököst szánta tusznak – Olaszország szövetségesi hűségéért. Most az ország legtávolabbi csücskébe menekültek, amely nem volt megszállva és a szövetséges hadihajók hatósugarában feküdt.

Hitler még a Vatikánt is el akarta foglalni.

Este volt, a Canale Grande felől meleg szél fújt. Rothadt hal- és csatornaszagot hozott magával. Harangoztak a város templomaiban és kápolnáiban, messze hangzott a gondolások veszélyt jelző kiáltása.

1943. július 12-én és 13-án az NKP KB kezdeményezésére – német hadifogoly katonák és tisztek, antifasiszta érzelmű munkások, parasztok és értelmiségiek, valamint az NKP egykori birodalmi parlamenti képviselői, szakszervezeti funkcionáriusok, haladó írók és mindkét keresztény felekezethez tartozó hívők részvételével megalakult Krasznojarszkban a Szabad Németország Nemzeti Bizottsága. Ezáltal az NKP egység- és népfrontpolitikája jelentős sikert ért el a háború új, súlyos körülményei között. Döntő lépést tettek a Szabad Németország elnevezésű antifasiszta mozgalom megszervezésének és a német antifasisták politikai és szervezeti központja létrehozásának útján. A Szabad Németország mozgalom, lényegét tekintve, olyan szilárd fasisztaellenes harci szövetség volt, amely egyesítette a különböző néprétegeket és a hadsereg nemzeti erőit, és amelyben az NKP vezetésével megvalósult a munkásosztály vezető szerepe.

A német Hitler-ellenes koalíció, a Szabad Németország Nemzeti Bizottság összetételét és célkitűzését tekintve valóban nemzeti bizottság volt. Az alapító konferencián a Nemzeti Bizottságba 38 tagot választottak, a bizottság elnökévé Erich Weinertet választották. A bizottság tizenhárom munkásból, egy parasztból, négy tisztviselőből, tizenhárom értelmiségiből, egy papból. egy diákból, egy könyvkiadóból és négy hivatásos katonából állt. Tizenhárman az NKP tagjai voltak, köztük Wilhelm Florin, Wilhelm Pieck és Walter Ulbricht, valamint olyan kiváló kommunista funkcionáriusok, mint Anton Ackermann, Willi Bredel, Edwin Hoernle, Hans Mahle és Gustav Sobottka. A hadifogoly antifasisztákat 25 tag – katonától őrnagyig – képviselte. A Nemzeti Bizottság tagjai Németország legkülönbözőbb vidékeiről származtak. Félretették ami elválasztotta őket és a nemzet sorsáért érzett aggodalmukban közös cselekvésre vállalkoztak. Egyesítette őket Németország fasiszta megrontói iránti gyűlöletük, a német nemzet szeretete és az a szilárd elhatározásuk, hogy befejezik a háborút; megdöntik a hitlerista kormányt; létrehozzák a szabad, független Németországot.

A német munkásmozgalom története. 5. kötet. Berlin, 1966. 350. oldal.

Alfred Köllmann megjegyzése – Holnapután mestervizsgát tehetsz, Wilhelm! – riadóként hatott Wilhelm Kunkeltre. Eljött hát az idő! Az első vonalba mehet a hangszóróval.

– Hogy is lesz? Kaptál már részletes utasítást, Alfréd? Melyik frontszakaszon? Tájékoztattak már? Ismered azt a német alegységet, amelyhez szólni fogok?

Záporoztak a kérdések. Kunkelt tudta, hogy eddigi munkája is szükséges és fontos volt, de gyakran elkeseredett, különösen, amikor fogságba esett német katonákkal beszélgetett. Némelyik szörnyű tudatlanságot árult el. Néha azért egyiket-másikat mégiscsak meg tudta győzni igazáról.

– Talán már eleged van a hadifoglyok között végzett munkából? – kérdezte Köllmann. – Ismerem ezt az érzést. Ott áll előtted egy rakás szerencsétlen fickó, aki még mindig attól reszket, hogy tarkón lövik. Néhányuknál aztán mégiscsak győz az értelem. De hát mit is tud egy ilyen szerencsétlen flótás a többi frontról, az olaszok Németország elleni hadüzenetéről, a szovjet hadsereg előrenyomulásáról?

Az asztalnál ülők, köztük Friedrich Wolf költő és orvos, bólintottak. Wolf szokásos élénk hanglejtésével olyan hadosztályparancsnokokról beszélt, akik azt állították a vele való beszélgetés során, hogy Hitler mérnökei olyan csodafegyvert szerkesztettek, amely egész hadseregeket és városokat képes megsemmisíteni. Ezeket az urakat nem lehetett meggyőzni. Aljas hazaárulásnak nevezték a Szabad Németország Nemzeti Bizottság megalakítását.

– A lépcsőt alulról felfelé kell építeni – vetette közbe Alfréd, aki mindnyájuk előtt igen nagy tekintélyt élvezett. Mindnyájan hallottak róla, hogy futárként tevékenykedett az illegális mozgalomban, és részt vett a spanyol polgárháborúban.

– Mióta létezik a Nemzeti Bizottság, észrevehetően jobbak az eredményeink – állapította meg Wilhelm Kunkelt. – A katona jobban elgondolkozik, ha a röplapokon, felszólításokon és nyilatkozatokon magas rendfokozatú, közismert tisztek neve is ott áll.

– De mégiscsak lőnek, harcolnak értelmetlenül; egy olyan Führerért, aki pusztulásba küldte őket; aki maga is tömeggyilkos és gyilkosokkal veszi magát körül – válaszolta Friedrich Wolf elmenőben.

Amikor Köllmann és Kunkelt magukra maradtak, Wilhelm megkérdezte:

– És hová vezet az első utunk? Van elegendő hangszórónk?

– Először essünk túl a formaságokon. Te most frontmegbízott vagy. A hadifoglyok közötti munkádat jól végezted, ezt el is vártam tőled. De most ne ámítsuk magunkat. Minden eshetőséggel számolnod kell. Ha fogságba ejtenek, felkötnek. Ügyelj rá, hogy a hangszórós autót mindig fedezékben működtessétek. A hang irányába lőnek. Gránátvetővel, géppuskával páncéltörő ágyúval. No, rajta! Holnap szerény ünnepélyt tartunk. Erich Weinert fog beszélni.

– És te nem jössz el a premieremre? – kérdezte csalódottan Kunkelt.

– Engem másik kórletben vetnek be. Kevés a frontmegbízott, egy szakaszon csak egy beszélhet. Egyébként holnap lesz a hatvanadik bevetésem. Harkovnál egyszer majdnem otthagytam a fogam, a hangszórós autóm telitalálatot kapott. A gépkocsivezető megsebesült, szovjet kísérőnk elesett. Persze, már az Ebrónál is meghalhattam volna. Szerencsém volt.

– Mondd el részletesen hogyan kell csinálni? – kérdezte Kunkelt.

– Lövészgödröt ásol, amennyiben a szovjet alegység még nem készítette el. Mélyet és szűket, mint a kályhacső. Éjjel dolgozz. A terepet borító hó egyrészt jó, mert könnyebben álcázhatod magad. Másrészt viszont rossz. Ha nem jól álcázod magad, a fekete lyuk könnyen elárulhat, különösen, ha repülőgéppel keresnek. A védelmedről gondoskodnak, nem vagy egyedül. Közvetlen közeledben mintegy száz katona vigyáz rád. Szibériai mesterlövészek. Aknavetőjük is van. És jegyezd meg: ne beszélj hosszan! Különben észreveszik hol vagy. És ne olvasd fel nekik a röplapot. Olvasni maguk is tudnak. Egy repülőgép több röplapot dob le. Minden esetben szabadon beszélj, mondjuk így: „Én, Wilhelm Kunkelt altiszt, a . . . számú hadosztály gépkocsivezetője . . .” A számot persze meg kell nevezned, ez imponál nekik. Aztán arról beszélj a hangszóróba, hogy a helyzetük reménytelen, Hitler valamennyi arcvonalon elvesztette a háborút. Aztán valamit a Nemzeti Bizottságról. Készíts magadnak vázlatot, ha elfog a félelem, elvesztheted a beszéd fonalát. A mi Nemzeti Bizottságunk a ti megmentőtök. Vessetek véget az értelmetlen ellenállásnak. Ne hagyjátok ma-

gatokat félrevezetni az elvakult tisztjeitektől, például X. Y.-tól Itt persze nevezd meg az alegység parancsnokának a nevét. Mindig a helyzetnek megfelelően tevékenykedj. De hát Wilhelm, csak nem kell a szádba rágnom, mit mondj nekik. Tapasztalt elvtárs vagy, részt vettél néhány vitában. Gondolj csak a vörös Weddingre, hisz magad beszéltél róla.

Felálltak az asztaltól, koccintottak egy pohár vodkával, majd elindultak a moszkvai Lux Szálló felé. Majd ott kapják meg a részletes eligazítást.

– Hegyezd a füled, Willem.

– A Dnyeper-szakaszon fog dolgozni, Kunkelt elvtárs. A hadseregtörzset már értesítettük, a politikai osztály Kogan századost adja maga mellé. Nézze itt a térképen. Tehát, október közepén Zaporozsjében akarunk lenni. Át kell kelnünk a Dnyeperen. Dnyepropetrovszknál azonban egy német egység tart fel minket. Körülbelül ezred erejű, sok fanatikus tiszttel.

A politikai tiszt, Kolikov alezredes, nyögve állt fel. Moszkvánál csípőtörést szenvedett. A seb mindig megkínozta, ha változott az idő.

Wilhelm várt. Az arcvonal alig tíz kilométerre lehetett. Jól lehetett hallani az ágyúk dörgését.

A kis paraszthász, ahol a kemence padkáján ülve Wilhelm teáját szürcsölgette, jó állapotban volt. A németek feltehetően egy törzset szállásoltak el benne, majd a menekülésszerű visszavonulás közben nem volt idejük a ház megsemmisítéséhez.

A vállalkozásnak a terv szerint hajnalban kellett elkezdődnie. Tulajdonképpen néhány órát aludnom kellene még – gondolta Wilhelm –, a szovjet százados csak az esti órákban érkezik meg. És az út Moszkvától idáig épp elég fárasztó volt.

Wilhelm Kunkelt egy halom szalmán készített magának fekhelyet, élvezte a kemence melegét, kellemesen érezte magát a kis szobában.

Agyában emlékek keveregtek. Látta a százados arcát, aki a moszkvai visszavonulásnál fogságba ejtette. Bizalmatlan volt. Nem tudhatta, hogy a német altiszt hazudozik vagy tényleg igazat mond.

Egy üres irodába zárták. A kályhában égett a tűz, sűrű levest tettek elébe, amelytől úgy érezte, új életre kel. Aztán egy tolmácsnő lépett be, a kihallgatáshoz papírt és ceruzát készített ki. És mintha csoda történt volna, akkor Rudi toppant be! Szovjet egyenruhában. Ráncos arca még ráncosabbnak tűnt. Orrán vastag szemüveg. Boldog találkozás. Rudi, aki futárfeladatot látott el a beiennemühlei határszakaszon!

– Rudi! Hát ez igazi csoda!

Így kezdték el a beszélgetést. Rudi megmagyarázta a csodálkozó tolmácsnőnek, hogy a Rudi név álnév, amit még a spanyol polgárháború után kapott. Az igazi neve Alfred Köllmann. A háború kezdete óta Moszkvában él, instruktor a Vörös Hadsereg Politikai Főcsoportfőnökségén. Az volt a feladata, hogy átállásra szólítsa fel a konok német katonákat, akik gyakran gránátvető- vagy géppuskatűzzel válaszoltak neki. Aztán röplapokat dobált le a német csapatok közé, Erich Weinert elvtárssal hangszórós adásokat készített elő az arcvonalon. Alfred arról is beszélt, hogy a német hadifoglyok között nem könnyű felvilágosító munkát végezni. Sokan közülük a családjukat féltve nem hagyják magukat meggyőzni.

Első beszélgetésük jóval éjfél után ért véget. Utána csak formaságok következtek.

Wilhelm antifasiszta iskolára került. A tavaszt Moszkvában töltötte. Rossz hírek érkeztek. A szovjet csapatok visszavonultak a fasiszták elől a déli arcvonalon. A közismerten bőbeszédű Alfred szótlanná vált.

Aztán a fordulat! A sztálingrádi fordulat! Győzelem, végre győzelem! Wilhelm majdnem emberfeletti feladatot kapott: órákhosszat beszélgetett a Sztálingrádnál fogságba esett tisztekkel. Még mindig érzi a rothadás és a hullák bűzét, látja a véres kötözőpólyán hemzsegő tetveket. Ez a megvert, reményvesztett kilencvenezer férfi szörnyű figyelmeztetője az elkövetkező időknek. Wilhelm is tífuszt kapott. Amikor felgyógyult és egy uráli szanatóriumba szállították, a háború már utolsó időszakába lépett. De egy halálosan sebzett vadállat még veszedelmes lehet. Hitlert és bandáját meg kell semmisíteni! . . .

Amikor Wilhelm felébredt, óriás termetű, lányos képű százados állt előtte.

– Kogan százados vagyok, Ogyesszában, a Szovjetunió

egyik legszebb városában születtem. És ön az első frontmegbízott, akit alkalmam van látni. Üdvözlöm! Remélem jól megértjük majd egymást. Ismeri Ogyesszát? A Fekete-tengert? És a kikötőt? De a híres kikötői lépcsőt biztosan ismeri, tudja, amelyiket Eizenstein „Patyomkin-páncélos" című filmjében lehet látni.

Kogan kitűnően beszélt németül. Sugárzott belőle az életkedv. Örült, hogy részt vehet a bevetésen, hogy propagandamunkát végezhet.

Útközben az arcvonalszakasz felé tartva a sáros, nehéz gépjárművektől barázdált úton a hangszórós autón, Kogan elmondta, hogy a háború előtt díszletfestő volt, nős és van egy kisfia, aki arról álmodozik, hogy ha megnő, hajómérnök lesz.

Kunkelt hallgatott. Az otthoniakra gondolt. Klára, aki a gyerekekkel legalább biztonságban van, talán egyszer megérti őt, életútját, terveit és törekvéseit. Majd több időt kell rászánni, hogy segítsen ebben.

Hajnalodott, amikor a hangszórós kocsi elérte a szurdokot. Sűrű köd nehezítette a látást. A földet hó takarta egészen Wilhelm fedezékéig, amely szalmával volt kibélelve és nyírfagallyal letakarva. Megkezdhették a munkát.

Wilhelm hangja remegett egy kicsit, amikor az első szavakat mondta a mikrofonba.

– Bajtársak! Itt Wilhelm Kunkelt altiszt beszél.

Majd nyugodtabb hangon folytatta.

– A szovjet katonáktól beszélek hozzátok. Figyeljetek rám. Bajtársak! Az életetekről van szó. Gondoljatok az otthoniakra, a szétbombázott városokra! Gondoljatok reménytelen helyzetetekre. Hitler elvesztette a háborút. Vessetek véget a harcnak. Aki önként átáll a szovjetek oldalára, leteszi a fegyvert . . .

Puskalövések dördültek. Közvetlen közelükben egy aknagránát robbant. Most érkezett el Kogan százados perce, aki Kunkelttől távolabb a Nemzeti Bizottság röplapjait lőtte a német állások fölé.

Az ellenség tüzével most Kogan lövészgödrét kereste, így Wilhelm folytatni tudta beszédét.

– Hallgassatok ránk, bajtársak. Ne hagyjátok magatokat tisztjeitektől megfélemlíteni. Csatlakozzatok a Nemzeti Bizottsághoz.

Ezzel véget is ért a beszéd. Golyók süvítettek, géppuskák ropogtak. Megszólaltak a szovjet lövegek is.

Hol marad az eredmény? Kunkeltet fojtogató, bénító érzés töltötte el. Óvatosan, minden kis gödröt kihasználva kúszott vissza a szurdokhoz, ahol Kogan már elégedetten várt rá.

– Jól beszéltél. Várjunk még. Hátha átjönnek néhányan, akiknek elegük van Hitler háborújából.

Bemásztak a hangszórós autóba. A fegyverropogás elhallgatott, csak elvétve dörrent egy-egy puska.

Egyszer csak három német katona kúszott a szovjet állások felé. Feltartott kezekkel ugrottak az árokba az átfagyott, vacogó, fehér lepelbe burkolt szökevények. Akkor léptek meg, amikor egy sebesültet kellett biztonságba helyezniük.

A Vörös Hadsereg 1943 végén és 1944 elején aratott újabb győzelmei, a belpolitikai válság Németországban és az NKFD megalakítása mind nagyobb feladatok elé állították az illegális pártszervezeteket... A háború kezdetétől 1943 őszéig Berlinben, Szászországban és Thüringiában megyei szinten irányított illegális pártszervezetek jöttek létre a berlin–brandenburgi pártszervezet vezetésével, amelyet Fritz Emrich, Franz Jacob és Anton Saefkow irányított. 1943 végéig megszilárdult az ellenállási szervezet, a hadiüzemekben több földalatti sejt és a párt több új bázisa alakult meg...

Több megyében az NKP KB által irányított, saját vezetőséggel bíró illegális pártszervezetek alakultak. E vezetőségek és a legnagyobb földalatti ellenállási szervezetek – a berlini Saefkow–Jacob-Bästlein-szervezet, a thüringiai Neubauer–Poser-szervezet és a szászországi Schumann–Kresse-szervezet – között a mind szorosabbá váló együttműködés eredményeként, létrejött a németországi illegális antifasiszta harc NKP KB irányítása alatt álló operatív vezető szerve, amely tevékenysége vezérfonalául a Szabad Németország Nemzeti Bizottság politikai vonalát választotta...

A pártszervezetek egységes vezetés alatt történt egyesítése rövidesen a pártmunka újabb fellendülését eredményezte. Az antifasiszta ellenállás szervezetei 1944 első felében mindinkább a hadiiparhoz tartozó üzemekre terjesztették ki politikai tevékenységüket. Berlinben, Chemnitzben, Drezdában, Lipcsében, Magdeburgban és a thüringiai városokban számos új pártsejtet és támaszpontot hoztak létre. A legtöbb hadiüzemben, amelyben kommunisták tevékenykedtek, szoros együttműködés alakult ki a szociáldemokrata elvtársakkal... Ebben a közös antifasiszta harcban a német munkásosztály megosztottsága felszámolásának és akcióegysége létrehozásának fontos feltételei jöttek létre.

A német munkásmozgalom története. 5. kötet. Berlin, 1966. 392., 398., 402. oldal.

Az ütött-kopott kerékpár hátsó sárhányója messze hallhatóan zörgött. Anton Saefkownak nem volt ideje, hogy az „öreg darálót" – ahogyan kerékpárját nevezni szokta – alaposan rendbehozza. Pedig a kétkerekű jármű pótolhatatlan szolgálatot tett. Az elvtársak „futárgépnek" keresztelték el.

Anton a „kisember autóján", a zöldellő fáktól szegélyezett frankfurti úton át Rüdersdorf felé karikázott. A lóversenypályát már elhagyta. Élvezettel lélegezte be a májusi levegőt, a langyos szél egész testét átjárta. Élvezte a frissen lekaszált fű illatát.

Az ég valószínűtlenül kék volt, melegen sütött a nap ezen a tavaszi délelőttön. Madarak boldog nászdalukat dalolták, örömöt szerezve vele a természet barátainak.

A vogelsdorfi autópályáról néhány katonai gépkocsi fordult rá a frankfurti útra. A tehergépkocsin ülő katonák közömbösen bámultak maguk elé. Tudomást sem vettek a kerékpárosról, sem a tavaszi díszben pompázó természetről.

Saefkow tekintetét körülhordozta a hatalmas kiterjedésű gyümölcsösön és faiskolán. A leghátul haladó tehergépkocsiról hangos nevetést hallott.

Ha tudnátok, ti ostobák – gondolta magában Saefkow –, amit én tudok. De nem csodálkozott a közömbös, merev arcokon. Aki ült már börtönben, élt koncentrációs táborban, annak volt alkalma ilyen arcokat látni. 1933-tól 1939-ig éppen elégszer volt alkalma tanulmányozni bírái arcát, a foglárok tekintetét. A fasizmus tette őket ilyenné, az szította fel bennük a kegyetlenséget, amely sokuknak már eleve természetéhez tartozott. Az uralkodó osztály katasztrófa felé vezette Németországot. És sok millió ember tehetetlenül követte. Az új Németország azonban Wilhelm Pieck oldalán áll és harcol Hitler és bandája ellen. Ezt a gondolatot legszívesebben egy röplap befejezéséül írná.

A kerékpár csomagtartójára öreg, elhasznált aktatáska volt felkötve. Egy ütött-kopott termosz arra vallott, hogy egy hétvégi kiránduló viszi magával elemózsiáját. A termoszban valójában röplapok voltak elrejtve. Saefkow, aki hosszabb ideig üzemlakatosként dolgozott, 1944 májusának ezen a napján illegális találkára sietett a Stienitz-tóhoz. Végre minden idejét az antifasiszta harcnak szentelhette. Ezt a szombati napot is arra használta fel, hogy találkozzon Franz Jacob és Bernhard

Bästlein elvtársakkal. A Stienitz-tónál levő vendéglő közelében találkoznak, és a nagy fenyőerdő gondoskodik majd róla, hogy nyugodtan beszélgethessenek. Talán majd átmennek a tó túlsó partjára, amerre kevesebb kiránduló szokott járni. Anna, a felesége, nagy lábas káposztasalátát csomagolt be neki, ami még egy váratlanul hozzájuk csatlakozó ismerős megvendégeléséhez is elegendő lenne.

Saefkowot röviddel a háború kitörése előtt bocsátották szabadon egy mocsárvidéki lágerből. Még most, négy évvel utána is nevetésre ingerelte, ha az elbocsátó okmányokat átadó lágerparancsnok elkeseredett képére gondolt.

Először – jól nevelt, szabadult rabhoz illően – munkát vállalt. Lakatosként, gépészként dolgozott, majd belevetette magát a földalatti harc áramló sodrába.

Az úton karikázva sok minden megfordult fejében. Először is a szovjet hadsereg győzelmei. Éjszaka néhány elvtársával együtt a moszkvai és a londoni rádiót hallgatta. Az események feltartóztathatatlanul haladtak előre. Krím már felszabadult, a középső arcvonalon nagy támadással lehetett számolni. A szovjet hadsereg egy szép napon az Oderához, az Elbához érkezik. Otthon meg a légitámadások! Egész városok váltak romhalmazzá, sok gyár már csak félgőzzel dolgozik. És az emberhiány! A front százezreket zabált meg.

A nácik egyre több munkáskezet hurcoltak el a megszállt területekről, a szétbombázott német üzemekbe. Közelebb kellene férkőzni ezekhez a munkásokhoz. Volt egy jól megírt röplap, amely francia munkásokhoz szólt. Olyan is volt, amely francia és német elvtársak testvéri egymásrautaltságának adott hangot.

Izgatottan várom már, mi újat mond Franz Jacob. És különösen Bästlein, akinek kiváló a szaglóérzéke – gondolta Saefkow gyorsabban taposva a pedált. Tandorfban, Rüdersdorf külterületén tért le az 1. birodalmi autópályáról. Most földúton kerékpározott, már látta is a vendéglőt.

Két elvtársa az egyik kerti asztalnál ült, krumplilevest kanalazgatva.

A vendéglő szerencsére majdnem üres volt, csak a büfénél ácsorgott néhány ifjú náci. A három barát úgy tett, mintha nem ismernék egymást. Csak egy közeli erdei tisztáson találkoztak, ahol egy mohával benőtt sziklán telepedtek le.

– Mi újság – kérdezte Saefkow kíváncsi szemekkel tekintve Bästleinre.

– Egyre több üzemi csoport alakul, Anton! Sztálingrád óta már mind kevesebben dőlnek be a náci jelszavaknak... Az esztergályos szakik már oda sem figyelnek, ha ilyet hallanak. És az idegen nemzetiségű munkások? Mindig találok helyet, ahol tudok nekik adni néhány szelet vajas kenyeret – nevetett elégedetten Bästlein.

– Hamburgban sincs másképp – szólt Franz Jacob.

– És a munkások? Mit csinálnak? Várnak Hitler csodafegyverére vagy a szövetség felbomlására?

Saefkow részletesen tájékoztatta két elvtársát több mint száz üzemben folyó illegális munkáról. Besúgóktól körülvéve, háromtagú sejteket hoznak létre az ő irányításával. Mind szorosabbá válik a kommunisták és a szociáldemokraták egysége.

– Nemcsak röplapokat osztogatunk – mondta befejezésül –, hanem harci akciókat is folytatunk.

Bizakodó tekintettel néztek egymásra.

– És a katonai vezetők? Még mindig fontosabbnak tekintik a lovagkeresztet mint katonáik életét? – kérdezte Bästlein, aki az első világháború óta mélységesen gyűlölt minden magas rendfokozatú tisztet.

– Nem lehet és nem is szabad mindet egy kalap alá venni. Vannak persze tábornokok, akiket Hitler lovagi birtokkal, pénzzel, ranggal lezüllesztett. Ezektől semmi jót sem várhatunk. A fiatal tisztek, kevés kivételtől eltekintve, fanatikusak, fasiszta nevelésben részesültek. És a legénység? Az agyakat el lehet sötétíteni. A vicc szerint Hitler minden idők legnagyobb sebésze, mert ki tudta operálni a németek agyát.

– Nem mindenkiét – vetette ellen Bästlein –, az ellenzék egyre erősebb lesz. Végre néhány szociáldemokrata vezető is feleszmélt. Ismered Lebert? Reichweint? Leuschnert? Még soha ilyen józanul nem látták a helyzetet.

Saefkow rövid hallgatás után szólalt meg.

– Vannak mindenre elszánt, okos vezérkari tisztek. Fel kell vennünk a kapcsolatot velük. Mivel egyedül ők tudnak Hitler közelébe férkőzni, meg kell ismernünk a terveiket. Feltehetően merényletet készítenek elő.

– Én létre tudnám hozni a kapcsolatot – szólt Jacob elgon-

dolkozva. – Összejövetelre gondolok, amelyen például Reichwein professzor segítségével megismerkedhetnénk olyan vezérkari tisztekkel, mint Stauffenberg gróf. Csoportot kellene létrehozni, amely a kommunistáktól kezdve a nemességig Hitler minden ellenségét tömörítené. Elsősorban azt kellene elérnünk, hogy ezek az urak – ha más is a céljuk – ne szigeteljék el magukat tőlünk. A néptömegek támogatása nélkül semmire sem mennek.

– Semmire a munkások nélkül – helyeselt Bästlein. – Tehát mindenképpen folytatjuk a munkát. Rendszeres propagandát folytatunk. Már nem csupán Berlinben vagyunk jelen, hálózatunk egész Németországot átfogja.

– Ellenállási központokat hoztunk létre. Elvtársaink közel férkőztek az ellenséghez, de a barát szavát is meghallják. Mi vagyunk az ország illegális harcának magja! Mindnyájan tisztában vagyunk vele, hogy a fejünkkel játszunk.

– A vezérkariaknak tudomására kell hoznunk, hogy nem lehet a Nyugattal egyoldalúan megegyezni. Kapituláció vagy háború a teljes megsemmisülésig. A Nyugattal békét kötni és a Kelettel tovább háborúzni lehetetlen – jelentette ki Saefkow szokott megfontoltságával.

– És mi az álláspontjuk a magas beosztású tiszteknek a Szabad Németország Nemzeti Bizottsággal kapcsolatban?

– A moszkvai rádióból tudom, hogy a tagok száma állandóan nő. Persze sok szűk látókörű tiszt létezik, de mind kevesebb az ilyen.

– Te Anton! Egy szép napon egész Németország szabad országgá válik. Vajon Stauffenberg is a Nemzeti Bizottság embere?

– Meg vagyok róla győződve! A munkások, parasztok, stauffenbergek egyaránt demokratikus Németországot akarnak. Vajon megérjük-e?

Gyerekkiáltásokat hallottak, léptek zörrentek az avaron. Egy család közeledett feléjük.

Ideje volt félbeszakítani a beszélgetést.

– És mi a helyzet Lipcsében? És Thüringiában?

– Tegyétek el a termoszt. Röplapok vannak benne. Sikerült egy nyomdagépet felhajtanunk. Számos iparvárosban szórtunk már ilyeneket. És szervezzétek meg a találkozást Stauf-

fenberggel – fejezte be a beszélgetést Saefkow, majd felpattant rozoga kerékpárjára.

– Bárcsak sok ilyen emberünk lenne – mondta Bästlein –, már el is intéztük volna Hitlert meg az egész fasizmust.

A repülőgép északnyugati irányba tartott. Amikor elhagyta a moszkvai repülőteret, a kifutópályára már az alkony árnyai borultak. A repülőgép ablakait sűrű eső verte. Beesteledett.

Maria Orlova arca alig látszott a kabin gyenge világításában. A lány mellett Wilhelm Kunkelt ült. Vattakabátja gallérját felhajtotta. Hideg volt a gépben. Az utastérben semmit sem lehetett érezni a langyos nyári levegőből. A rosszul záródó ablakon át eső szitált az utastérbe, tócsákban állt a víz a padlón. A pilótafülke ajtaja ki-be csapódott, az utastérből látni lehetett a repülőgép-vezetőt, ahogyan a műszerfal fölé hajolva dolgozik.

A fedélzeti rádiós rendszeresen jegyezte és jelentette a pilótáknak a földről kapott utasításokat.

– Ott kell valahol Vityebszknek lennie. A szovjet csapatok már három napja támadnak – kiáltotta túl a motor zaját Wilhelm. – A nácik kiürítik a várost, de előtte mindent felrobbantanak, megsemmisítenek.

Maria egy hajtincset simított félre homlokából. Fázósan dörzsölgette kezét.

– Majd mindent újjá kell építeniük, kényszeríteni fogjuk őket rá. Építőanyagot kell szállítaniuk nekünk! Megtámadtak minket, de megfizetünk érte. Bocsáss meg, hogy ilyeneket beszélek, hiszen német vagy. Pocsék érzés lehet – torkaszakadtából kellett kiabálnia, mert a motorok emelkedés közben még hangosabbá váltak –, pocsék érzés lehet, hogy szégyenkezned kell a hazád miatt.

– Azért álltam át hozzátok – válaszolt Kunkelt borús arccal –, hogy mielőbb elmúljon a fasiszta pestis. Vagy azt hiszed, csak azért vagyok most veletek, hogy artistának képeztessem át magam? Egyébként ez lesz az első ugrásod?

– A német csapatok mögött igen. Különben már huszonegyszer ugrottam.

– Éjjel is? – kérdezte Wilhelm.

– Éjjel is. Kilencszer. Egyszer egy jegenyefa tetején kötöttem ki. Ez kellemetlen volt. Kitört a karom. Ja, nem mindig megy simán, nem várnak lenn kifeszített ponyvával, mint a moszkvai tűzoltók.

A fedélzeti rádiós lépett a két ejtőernyőshöz. A vattával bélelt kezeslábasban erősebbnek látszott, mint amilyen valójában volt.

– Nos, elvtársak – szólt rekedtes hangon –, pocsék egy éjszaka ez a mai. A híradóiskolán biztosan másként képzelték. Díszugrás pontosan a négyszög közepébe, lenn meg a partizán elvtársak fogadnak. Még malacot is sütöttek a tiszteletetekre.

– Ne játszd meg magad, Pjotr – válaszolt talpraesetten Maria –, ismertem én a fedélzeti rádiást, aki a liftben is roszszul lett. Az aztán meg sem tudná kóstolni a malacpecsenyét.

Mindhárman nevettek. Ugratták egymást, ahogyan jó barátok között szokás.

A fedélzeti rádiós visszaült a helyére, ujjával lefelé mutatott.

– Tűzijáték, mintha a Nagyszínházban lennénk.

Maria kissé idegesen rántott egyet ejtőernyője hevederjén. Összeráncolta homlokát.

Wilhelm rokonszenvvel vegyes aggodalommal pillantott a rádiósnőre. Micsoda fiatal teremtés, talán még a tanulmányaival sem végzett és máris ilyen szörnyű dolgokban kell részt vennie! Nem ismerte közelebbről. Az ellenség hátában folytatott harc szabályai szerint egyikük sem ismerhette a másik feladatát. De rendszerint mégiscsak kiszivárgott valami. Mariának egy partizánok által megszállva tartott terület felett kellett leugrania, ahol a partizánegység rádiósa elesett a németekkel vívott harcban. Halála előtt még volt annyi ereje, hogy erősítést kérjen.

A repülőgép vezetője állt a két ejtőernyős előtt. Karórájára mutatott.

– Ön, elvtársnő, a parancs szerint pontosan tizenöt perc múlva ugrik. Lentről fényjeleket kapunk. A rádió-összeköttetést meg kell szakítani. Önnek, elvtárs, még van ideje. Sok ideje! Egyébként ne izguljatok, minden simán megy. Ilyen éjszaka alszanak a fasiszták. És ne féljetek, amikor rövidesen átrepülünk az arcvonalon. Az a fény ott egy napok óta égő üzemanyagraktár lángja. Lövöldözni fognak ránk, de mi már

hozzá vagyunk szokva az ilyesmihez. A németeknek már hónapok óta nincsenek éjszakai vadászgépeik.

Lemutatott a földre, ahol légvédelmi lövegek torkolattüze villant fel sűrű egymásutánban. Egy lövedék a repülőgép közelében robbant, majd egy másik, harmadik is.

– Minket üdvözölnek – állapította meg a pilóta és visszatért fülkéjébe.

Wilhelm együttérzőn pillantott Mariára, aki fázósan dörzsölgette hátát a fülke falához.

– Félsz? – kérdezte a lány fülébe suttogva, mosolyt erőltetve arcára.

Maria tagadólag rázta a fejét.

– Ne játsszuk meg magunkat. Mindenki fél. Ki tudja, hogyan érünk földet? Nem lehetetlen, hogy egy német zászlóalj kellős közepén kötünk ki?

– Valóságos pszichológus vagy, német elvtárs! Bátorságot akarsz belém önteni. Nem könnyű feladat, hiszen ilyenkor izgatott az ember. Ha persze nem bukkanok rá a partizánegységre, el vagyok veszve. A németek felkötnek.

– Bocsáss meg, elvtársnő. Magam is ideges vagyok. Hiszen még el kell jutnom Lengyelországba.

Wilhelm gyengéden megsimogatta a lány vastag kesztyűbe burkolt kezét.

A pilóta nyugodt hangon szólalt meg.

– A magasság hatszáz méter, Bobrinszk felé tartunk. A szél nem kedvező, nyugatról fúj. Minden rossz arról jön.

Tehát még tíz perc! Maria karórájára nézett, újra átgondolta a feladatát, eszébe jutottak a társai között eltöltött utolsó órák, a felderítőiskola parancsnokának búcsúszavai.

A motor zúgása újra felerősödött. A pilóta lépett hozzájuk és szó nélkül kinyitotta a gép ajtaját. A nyitott ajtón eső zúdult be. Vadul süvített a szél.

– Ugorj, kislány – kiáltotta –, ugorj és őrizd meg a bátorságodat.

– Minden jót – kiáltott utána Wilhelm, az ajtón kihajolva.

Maria mind kisebbnek látszott a magasból. Odalenn mint parázsló gyufaszálak négy fénypont világított.

– Kinyílt az ernyője – szólt a repülőgép-vezető –, lenn várják a partizánok. Ez már valami. Pontos munka, mintha gya-

korlaton lennénk. Ha szerencséje lesz, életben marad. Férjhez megy és gyermekeket szül.

– Ha szerencséje lesz . . . – gondolta Wilhelm és visszaült a padra.

– Még egy óra, elvtárs – szólt a pilóta és magára hagyta.

Igen, még egy óra! Közvetlenül Grodnónál dobják le. A vasútnál. Minden részletesen meg volt tervezve. Paul Posselt technikussá vedlik át, aki a háború előtt a Siemens Gyárban dolgozott, legutóbb pedig Minszk közelében a hadsereg építő szolgálatánál . . . Okmányai rendben voltak. Az igazi Posseltet néhány hete szolgálati útján egy partizánosztag fogságba ejtette, majd mint háborús bűnöst bíróság elé állították. Wilhelm most úgy fog jelentkezni valamelyik német katonai parancsnokságon, mint akinek sikerült meglépnie a partizánoktól. A német csapatok zűrzavaros visszavonulása és a hadtápszervek gyakori kiesése következtében csekély valószínűsége volt, hogy felismerik. Egészen véletlenül Wilhelm hasonlított is valamennyire Posseltre. Barátai részletesen tájékoztatták indulás előtt. Mindenképpen el kell jutnod Berlinbe. Működik ott egy ellenállási csoport Saefkow elvtárs vezetésével. Teremts velük kapcsolatot, tájékoztasd őket a Nemzeti Bizottság tevékenységéről. A hírek szerint Berlinben néhány ellenzéki beállítottságú tiszt készül valamire. Jelentkezz, ahányszor csak tudsz. És . . . légy óvatos, elvtárs, járj sikerrel. Sok szerencsét!

Még valamit, elvtárs! Csak azt a Siemens Gyárnak szóló levelet vidd magaddal, amelyben a katonai alakulat értesíti a gyár igazgatóságát, hogy Posselt a Minszk melletti építkezés befejezése után hazatérhet. Ezzel a levéllel megbízhatóan igazolhatod magad.

A gép motorjai egyenletesen zúgtak. Gyorsan közeledtek a cél felé. Kunkelt arra gondolt, hogyan fogadják elvtársai? Saefkow biztosan emlékezni fog rá. Már 1933 előtt megismerkedtek és azóta gyakran találkoztak. De vajon megbízik-e majd benne?

És megvan-e még a lakása? Elmehet-e abba az utcába? Nem, ott sokan ismerik őt. Klara a gyerekekkel együtt most Spreewaldban lakik, oda nem mehet. De vajon . . .

A repülőgép-vezető állt előtte. Lemutatott a sötét földre.

– A vasút felett repülünk. Persze most nem látni. Előttünk van Grodno. A németek még ott vannak. Hadtápcsomópont.

A pályaudvaron feltehetően egy raktár ég. Vigyázz, mindjárt megint lőnek ránk.

Légelhárító lövedékek robbantak a közelükben. Egy szilánk eltalálta a repülőgép lemezfalát. Egy másik is. A pilóta nagyobb magasságba emelte fel a gépet. Felbőgtek a motorok. Percek alatt keresztülrepültek a városon.

– Öt perc múlva ugrasz – szólt a pilóta bátorítóan mosolyogva. – Mi visszarepülünk.

Megszólalt a jelzőcsengő. Wilhelm kiugrott a gépből. A pillanat egy töredékéig még hallotta a motorok zúgását, aztán csak a szél süvített és vágta a hideg esőt az arcába. Végre érezte az ismert rándítást... Kinyílt az ejtőernyő... Mit is mondott az ejtőernyős oktatója? Rugózni! Rugózva felugrani, visszahúzni az ernyőt...

Már földet is ért! Fű, bokor, fű és megint bokor. Wilhelm erős ütést érzett, bizonyára egy útnál ért földet. Az ütődéstől éles fájdalmat érzett a bal térdében. Csend és sötétség vette körül, csak egy bagoly rikoltását hallotta. Érezte a frissen vágott fű illatát. Az eső megszűnt, a szél sem fújt már. Keleten szürkült az ég. Mindenekelőtt el kell ásnia az ejtőernyőt és a kezeslábast. Hozott magával tábori ásót. Mocsaras a talaj... De mi ez, bombatölcsér, gránáttölcsér? Egy óra múlva Wilhelm végzett az ásással, úgy vélte, nyomozókutyákkal sem fedeznék fel az elásott holmikat. Csak jól játssza a technikus szerepét! Csodálatosan kényelmes ez a cipő, na meg ez a civilruha, amelyet egy német szerelő hagyott el a visszavonulás során Szmolenszknél.

Minden simán ment. Egy német katonai teherautó parancsnoka engedélyt adott, hogy Wilhelm felszálljon a gépkocsira. A nála levő igazolvány valósággal csodát tett. A vasúti pályán szerelvény állt. A síneket partizánok szedték fel, így Posselt technikus nyugodtan felszállhatott a vonatra. Egy másodosztályú fülkében foglalt helyet, a szovjet támadás ellenére szabadságra utazó tisztek közt. Kérdésükre, hogy miért utazik minden csomag nélkül, azzal válaszolt, hogy partizánok fogságából szökött meg. Csak egy alezredes csodálkozott azon, hogy személyi okmányát nem vették el.

– Részegek voltak, alezredes úr – válaszolta Kunkelt katonás hangon –, tökrészegek. Így sikerült az igazolványaimat

visszaszereznem. Csak a csomagomat nem, mert egy Maruszja ült rajta.

Az utasok hangos nevetéssel honorálták a technikus kalandos történetét.

Ellenőrzéskor a tábori csendőr is elhitte Wilhelm meséjét. A vonat egyhangúan zakatolt. Az utasok aludtak, kártyáztak, beszélgettek az „átkozott" lengyelekről. A következő este Kunkelt megérkezett Berlinbe, a Sziléziai pályaudvarra. A tisztek némán hallgattak, amikor megpillantották a szétdúlt várost, az átvirrasztott éjszakáktól sápadt arcú, zokogó asszonyokat. Hol voltak már azok a napok, amikor a frontról érkezőket örömujjongással fogadták?!

Wilhelm áttörte magát a tömegen. Egy utcalány kacsintott rá. Egy férfi valami csempészett kávét akart rásózni.

Hirtelen ismerőst pillantott meg . . . A kijáratnál fekete SS-egyenruhában, karján horogkeresztes szalaggal Micktal sturmbannführer állt. Figyelte az érkezőket, főleg a polgári ruhásokat. A tisztek láthatóan kevésbé érdekelték. Amikor Kunkelt sietős léptekkel elhaladt mellette, Micktal rögtön tudta, hogy ezt a rosszul öltözött embert ismeri valahonnan. De még mielőtt rájött volna, hogy honnan, Kunkelt már el is tűnt a tömegben.

Micktal sturmbannführer gyanút fogott. A vonat személyzete, meg a szerelvényt kísérő tábori csendőr még a szolgálati helyiségben tartózkodott. Mit tegyen? Hagyja, hogy a madárka elrepüljön? A tábori csendőr mindenre emlékezett. Tudta, hogy a katonai szerelvényben csak öt polgári személy utazott, hárman a biztonsági szolgálattól, egy professzor a járványvédelemtől és a technikus.

– Posseltnak hívják, partizánok rabolták ki. A Siemens Gyárban dolgozik.

– Találkozom én még vele!

Micktal már kezében is tartotta a keresett ember menetjegyét. Hamisítvány, kétség sem férhet hozzá.

Egy órával később a Siemens Gyár személyzeti főnökét kihallgatták. A pályaudvaron látott ember hasonlított ugyan Posselt fényképére, de mégsem ő volt.

Késő éjjel Micktalnak eszébe jutott Wilhelm Kunkelt altiszt. Ahogyan a középső hadseregcsoport parancsnokságának jelentéséből értesült, Kunkelt – név és rendfokozat megjelö-

lésével – a Szabad Németország Nemzeti Bizottság nevében többször átállásra szólította fel a német frontkatonákat.

Körözést adatott ki. Minden vasúti őrséget, minden katonai járőrt értesítettek. Rahnsdorfban, Kunkelt egykori lakásának romjai közelében nyomozókat rejtettek el. Értesítették a spreewaldi bírót, hogy figyelje Kunkelt feleségét és gyermekeit. Hátha felbukkan az áruló.

A körözés mindenhová eljutott... Wilhelm gyanította, hogy Micktal felismerte. Sötét utcákban bolyongott. Hová menjen? Felkeresse Saefkowot? Kérhet-e bárkitől is menedéket úgy, hogy azt is veszélybe ne sodorná?

A Sziléziai pályaudvar peronján fekete egyenruhás SS-eket pillantott meg a tompított fényű lámpák alatt. Menjen el mellettük? Eszébe jutott, hogy volt valamikor a Tiergarten-parkban egy szerszámosbódé. Vajon megvan-e még? Meg kell próbálnia. Felhajtott gallérral osont el az SS-ek előtt, akik rá sem hederítettek. Végre... Potsdam tér. Kiégett házak... Lélek sem mutatkozik. A Tiergarten. Az éjszaka koromsötét. A bódé még állt – üresen. Szél csapkodja az ajtaját. A szmolenszki szerelő vékony nyári kabátja nem sok meleget adott. Kunkelt a bódé egyik szögletében húzódott meg. Kenyeret és kolbászt evett, úti elemózsiája utolsó maradványait. Végre elnyomta az álom.

Arra ébredt, hogy egy kóbor kutya nyalogatja a kezét. Mennie kellett. Óvatosan lépkedett a kihalt, jól ismert parkban, amely nyári pompában tárult fel előtte. A parkon is látszott a munkaerőhiány, az utakat gaz lepte be, a sövények nyesetlenek.

A Charlottenburg út felé igyekezett. Szerencséje volt. Régi barátjával, Paullal, a söröskocsissal találkozott, aki tüstént felismerte. Valamikor egy sportkörbe jártak. Paul sokáig büszke volt rá, hogy egy alkalommal még olyan híres birkózót, mint Seelenbinder, sikerült kétvállra fektetnie. Most egy fagázhajtású autót vezetett és tréfásan megjegyezte, hogy előbb-utóbb a környék összes fáját el fogja tüzelni.

– Szállj fel, szaki. Úgy nézel ki, mint egy nyúzott egér. Talán kibombáztak?

Wilhelm felmászott a vezetőfülkébe. Kis gyereknek érezte magát a sörszagú óriás mellett.

– Semmim sem maradt, csak ez a tragacs – mondta Paul.

– Egyébként a Weissensee-hez szállítok sört. Sógorom a keleti fronton van. Oda mehetsz a házába, amíg nem találsz magadnak valami jobbat. Az asszony meg a gyerekek hol vannak? Vidéken?

Keresztülhajtottak a szétlőtt Berlinen. Paul megszólalt:

– Te, Wilhelm! A csomagtartóban van egy bőrkötény. A kísérőé volt. Kösd magad elé. Söröslegény leszel. A feketeruhások mindenfelé szökevények meg kommunisták után kutatnak. Én semmiről sem akarok tudni, de biztonságba helyezlek. Anna – a sógor felesége – jó asszony. A Vörös Segélynél dolgozott.

Kocsmák, söröspincék, munkásszállások, pajták előtt álltak meg. Wilhelm segített a lerakodásban. Az egyik vendéglőnél forró csontlevest kapott borravalóként.

Anna nem sokat beszélt. Kövérkés, erélyes kis nő volt, igazi berlini. Szalmából fekhelyet csinált a padláson. Krumplilevest főzött a vendégnek. Wilhelm alig hitt a fülének, amikor megtudta, hogy Anna jól ismeri Saefkow feleségét. Hogy sem Anna, sem a Saefkowval való találkozása ne kerüljön veszélybe, elmesélte találkozását Micktallal. Anna nem esett kétségbe, hanem megígérte, hogy beszél az elvtársakkal, akik majd megszervezik a találkozást. Minden a legnagyobb rendben lesz.

Késő este – Wilhelm egész nap aludt – megérkezett Anton. Megölelte, majd a rend kedvéért kérte tőle a jelszót. Felidézték a régi emlékeket; az illegális összejöveteleket, titkos találkozásokat, futárszolgálatokat . . .

– Kétszer csuktak be – mondta Saefkow –, de erről te is tudsz. Vannak azért eredményeink is. Több mint harminc nagyüzemben, köztük hadianyaggyárakban is – szinte a Gestapo szeme előtt – sikerült újra talpra állnunk. Kapcsolatban vagyunk Magdeburggal, Lipcsével, Drezdával, Hamburggal. Ez már valami, nem? De ez még csak a kezdet. Mozgósítani fogjuk a tömegeket. Új utakra térünk. A náci állam ellen még tábornokokkal is szövetségre lépünk. Baloldali szociáldemokraták közvetítésével a tiszti ellenzék magjáig is eljutunk. Jegyezd meg a Stauffenberg nevet. Ő és barátai megértették, hogy a Szovjetunióval való barátság nélkül nem lehet megteremteni az új, demokratikus Németországot. És ez az igazi

értelme és célja a Nemzeti Bizottságnak is. Nagyot változott a világ. Végre valósággá vált a második front és a hitlerista tábornokok fejvesztetten kapkodnak.

– Ez a Stauffenberg a legmagasabb náci körökbe is bejut? Hitler után azokkal is végeznünk kell, különben nem kötnek velünk békét a szövetségesek. Tovább dúl az értelmetlen – százezrek, milliók életét követelő háború.

Még jóval éjfél után is beszélgettek. Wilhelm egyre jobban hatása alá került Saefkow személyiségének. Csupa energia és tetterő volt ez az ember. Született népvezér.

– El kell tűnnöd Berlinből. Thüringiában van rád szükség. Egy teherautó megy hetenként Eisenachba. A gépkocsivezető elvtársunk megbízható. Kocsikísérőként mész vele. Úticélod Gotha, Steinmühlen fasor tizenkilenc. Az ottaniak majd eljuttatnak Neubauer elvtárshoz. Ha minden jól megy, hamarosan megint dolgozhatsz.

– Papírok nélkül? Mint Posselt technikus nem lehetek kocsikísérő. Hiszen állandóan a nyomomban lesznek.

– Meg tudjuk oldani. A légitámadások segítségünkre vannak. Még ma új nevet kapsz és Annával együtt elmész ebből a házból. Ő majd elkalauzol.

Wilhelm töprengett. Vajon nyomában van-e Micktal? Ő csak átverekedné magát Gotháig, de mi lesz Annával? Ha ez a bulldogképű Micktal a nyomában van, akkor azt is tudni fogja, hogy Annánál kapott menedéket.

– Mindenesetre – szólt Annához –, egy szót se rólam, legalábbis egyelőre. Azt mondd a faluban, hogy kibombáztak. Tobbet nem várhatok Klarától, de majd magad is meglátod.

Saefkow késő éjjel hajtott el a kerékpárján. Anna becsukta a kerti kaput és csatlakozott Wilhelmhez. Mindkettőjüket elnyelte az éjszaka sötétje.

1944. július 20-án Stauffenberg ezredes végrehajtotta ugyan a bombamerényletet Hitler kelet-poroszországi főhadiszállásán, de Hitler csak könnyebben sérült meg. A berlini összeesküvők még a fasiszta vezetők között a merénylet utáni órákban bekövetkezett zűrzavart sem használták ki. Csak Stauffenberg Kelet-Poroszországból való visszatérte után fogtak hozzá az államcsíny végrehajtásához, anélkül azonban, hogy a lakosságot tájékoztatták volna erről. A főhadiszállás közben ellenparancsokat adott ki. Kiderült, hogy sok olyan tábornok és tiszt, aki annak idején csatlakozásáról biztosította a merénylet vezetőit, most gyáva volt a cselekvésre. A műkedvelő módon tervezett és végrehajtott katonai puccs néhány órán belül meghiúsult. 1944. július 20-án, késő este, a rögtönítélő bíróság agyonlövette Werner von Haeftent, Friedrich Olbrichtet, Merz von Quirnheim és Claus Schenk von Stauffenberg grófot; az egyedülieket az összeesküvők közül, akik mindvégig bátorságot és tetterőt tanúsítottak... Az 1944. július 20-i összeesküvés meghiúsult, mert a Goerdeler-csoport nemzetellenes koncepciója a nép érdekei ellen irányult, és mert az a csoport mindent megtett annak érdekében, hogy a munkásosztályt és az NKP-t távol tartsa az akciótól. A reakciós összeesküvők népi forradalom helyett palotaforradalmat akartak végrehajtani. Ezért szigetelődtek el.

Németország története. 3. kötet. Berlin, 1968. 366. oldal.

Alvensberg őrnagy mindennap ugyanabban az időben indult el a parancsnoki eligazításra. Az arcvonalon kialakult helyzet óráról órára áttekinthetetlenebbé vált. Hadosztályok elvesztették kapcsolatukat egységeikkel és ellátó szerveikkel, egyre több harckocsi semmisült meg, de itt a hadsereg szívében még jól működött a gépezet. A parancsnoki megbeszélések azonban feszült légkörben zajlottak. Az állandó visszavonulás kikezdte a tisztek idegeit. A törzseket már a birodalom területén kel-

lett keresniük, ami a közeli vereség hangulatával töltötte el őket.

Alvensberg az egykori városi park fákkal borított területén haladt át. A park útjai fenyvesek sűrűjében tűntek el. Arrafelé volt a hadseregtörzs épülete, drótkerítéssel és bunkerekkel védetten. Erre szükség is volt, mert az erdő jó rejtekhelyet adott a szovjet partizánoknak.

Az őrnagyot sem a lekaszált legelő szénaillata, sem a tábori pékség friss kenyerének ínycsiklandozó szaga nem tudta felderíteni. Az acélkék júliusi égbolt az otthoni aratásokra, a hegyekben töltött szabadságokra emlékeztette. A levélkézbesítő altiszttől kapott levél még csak növelte honvágyát.

A hadműveleti osztály barakkja előtt álló őr feszesen tisztelgett. Alvensberg viszonozta és a II. osztály felé tartott, ahol Pfaff százados – szegről-végről rokona – éppen a napi tiszti és legénységi veszteséget könyvelgette. A százados szokása szerint egészen ráfeküdt az íróasztalra, úgy jegyezte ki az adatokat a jelentésekből. Kezével intve üdvözölte Alvensberget, sebhelyes arca idegesen rángatózott.

– Hajnali ima, mindjárt befejezem – mondta kapkodva.

A szobában nyomasztó meleg volt, de az ablakot nem volt szabad kitárni, mert a jelentéseket titkos okmányként kellett kezelni. Pfaff számokat írt be az előtte fekvő táblázatokba.

– A százharmadiknál? Mit beszél? Nagy veszteségek? Beszéljen már.

A százados türelmetlenül intett a távbeszélőt kezelő altisztnek.

– Mindig csak annyit értek, hogy pályaudvar – üvöltötte a telefonkagylóba. – Mit mond? Tizenöt tiszt, huszonnégy tisztes, százkilencven katona esett el? Egyetlen éjszaka? Rajtaütés? Erőszakos felderítés a bal szárnyon? Aha. Negyven eltűnt, a többség sebesült? Iván biztosan az egész társaságot elkapta. Szép kis disznóság! Köszönöm. Vége.

– Foglalj helyet, Bodo. Iszol egy kávét? Hallottad, majdnem az ezred egyharmada. Honnan vegyünk utánpótlást? A csapat biztosan már erősen le volt harcolva. Türelmetlenül várom a főnök közlését. Remélem van elegendő bátorsága, hogy megmondja az igazat a főparancsnokságnak. Schmittke, leléphet.

Az altiszt – hóna alatt a táblázatokkal – kiment a szobából.

A veszteségi adatokat hadosztályonként felbontva azonnal át kellett adni a hadseregparancsnoknak, aki aztán rögtön jelentette azokat a Führer főhadiszállásának.

– Van postád? Hallottam valami pletykát Ingéről. Állítólag rossz hírek érkeztek róla.

– Tulajdonképpen nem akartalak terhelni a gondjaimmal. Inge belekeveredett valamilyen komisz ügybe, most a Barnim utcai női fegyházba van bezárva. Öt évre . . . Hiszen ismered a Solf-ügyet?

– Csak futólag, részleteket nem ismerek.

– A gyanútlan Solfék egy spicli – valami Reckzeh nevű orvos – hálójába kerültek. Az egész baráti körüket feljelentette. Ha a háború egyszer véget ér, megkeresem ezt a gazembert és irgalmatlanul le fogom puffantani. Halálos ítéletek várhatók.

– És Inge? Hogyan akadt össze ezzel a fickóval?

– Régebben találkozott vele egy vasúti utazás alkalmával. Úgy tűnik, azóta spicliskedett utána. Inge védője elmesélte nekem, hogy Reckzeh bizonyítékokat mutatott fel arra vonatkozóan, hogy az egyik svájci újságban megjelent egy cikk, amelyben arról van szó, hogy a németek beleuntak a háborúba és béke után vágynak – Inge tollából származik.

A cikkhez talán az én adataimat is felhasználta – gondolta Alvensberg.

– És ezért öt év!

– Az ügyész még azt mondta, örülhet neki, hogy ilyen olcsón megúszta.

– Rossz hírek mindenfelől. Rommel súlyosan megsebesült. Állítólag Moltkét is letartóztatták . . . Szerinted van itt még valamilyen kiút?

Csengett a telefon.

– A Bendler utcából – suttogta Pfaff, miközben leemelte a készüléket.

– Itt Olbricht tábornok.

Ujjával a parancsnoki készülékre mutatott, amelyet egyébként maga szokott kezelni. Alvensberg már csak az utolsó szavakat hallotta: „A kezdőgyújtás megtörtént."

Pfaff kissé elsápadt, majd nyugodt hangon megszólalt.

– Stauffenberg ezredes két órakor repült fel a rangsdorfi repülőtérről, segédtisztje, Werner von Haeften kíséretében.

Rastenburgba rendelték. Előadást kell tartania a Führer főhadiszállásán a tartalék haderő helyzetéről.

Némán hallgattak mind a ketten. Alvensberg kitekintett az ablak előtt álló nyírfákra, amelyeknek ágait a reggeli szél mozgatta és amelyek alatt néhány híradó sietett a távbeszélő-központ irányába. Sikerül-e vajon Stauffenberg terve? Hónapok óta készülődnek. A vállalkozás alapja Hitler félreállítása: a sikeres merénylet!

Mennyit is tudhat az egészről Pfaff? Tulajdonképpen döbbenetes... Hányan tudnak róla, hányan várnak az akció megindítására.

– Ha sikerülni fog – szólt fojtott hangon Pfaff –, egy egész kosár pezsgőt fizetek! A tábornokoktól semmit sem várok, egy ezredesnek kellett az ügyet kézbe vennie.

A parancsnoki eligazítás szokatlanul hamar véget ért. A törzsfőnök elég szűkszavúan ismertette az arcvonalon kialakult helyzetet, javasolta, hogy csoportosítsák át a majdnem teljes létszámú páncéloshadosztályt és ezzel egy időben hajtsanak végre erőszakos felderítést a 103. ezred sávjában. Véleménye szerint ebben a térségben szörnyű disznóság történt. Mélyen be kell hatolni az ellenség háta mögé, hogy meg lehessen állapítani, nem árulták-e el szökevények vagy ledobott szovjet ügynökök a hadosztály gyenge pontjait. – Harckocsikkal és harckocsikra rakott gyalogsággal kell támadnunk – fejezte be tájékoztatóját a tábornok.

– Mennyországi különítmény – vélekedett Schmittke altiszt, aki a javítóműhelyben tartózkodott néhány gépkocsivezetővel. A sofőrök rendszerint nagyon hamar megtudták miről tárgyaltak vagy milyen parancsokat adtak a parancsnoki eligazításokon.

Schmittke a moszkvai visszavonulás óta volt Alvensberg mellé beosztva. Bár az óvatos Alvensberg írnoka jelenlétében soha egy szóval sem mondott bírálatot a hadsereg felső vezetéséről vagy Hitlerről, jó hallású alárendeltje mégis észrevette, hogy az őrnagy más mint a többi tiszt. Azok az utolsó csepp vérig való ellenállásról prédikáltak, s vakon hittek Hitlernek.

Sok ilyen tiszt volt, különösen a „vörösbegyeknek" csúfolt vezérkariak között.

Schmittke számára nem volt titok, hogy Alvensberg a hadseregcsoport kritikus helyzetének okát nem csupán a Führer dilettáns stratégiai terveiben, hanem az ellenség óriási erejében, technikai fölényében és elszántságában is látta.

Schmittke, aki a háború előtt tanító volt Mecklenburgban, régóta várta a pillanatot, hogy alkalma legyen közelebbről megismerkednie Alvensberggel. Egy alkalommal Schmittke egy, a Szabad Németország Nemzeti Bizottsága által szerkesztett, jóformán még festékszagú – bizonyára repülőgépről ledobott – röplapot talált valahol, amit megmutatott az őrnagynak.

– Ez fontos dolog, Schmittke – mondta az őrnagy a röplap futólagos elolvasása után –, egyszer majd beszélgetünk erről.

– Már megint erőszakos felderítést akarnak – dörmögte halkan egy idősebb népfelkelő, aki éppen benzint kért a sofőröktől. – Ezek egyenesen a torkába akarnak rohanni Ivánnak. Persze azok ott fenn nem vesznek ebben részt. A számlát a kisember fizeti.

Schmittke hallgatott. Soha sem lehetett tudni, provokátorral vagy becsületes fickóval került-e szembe az ember. A náciknál a hallgatás volt a legfontosabb állampolgári kötelesség.

Kapkodva ebédeltek. A hadseregparancsnok a harci feladatot titokban akarta tartani, de semmiféle biztosíték nem volt, hogy a hírek nem jutnak-e el még a legelső vonalban harcoló egységekhez is.

– Canaris kezéből kivették a kormányrudat – közölte Alvensberg az ebédnél a mellette ülő Pfaffal. – Úgy tűnik egyedül Gehlen maradt a helyén, neki különösen jó a szimata a keleti felderítéshez.

– Ismerem ezt a Gehlent. Valóságos kaméleon. Meg vagyok róla győződve, hogy egy órán belül kétszer is változtat meggyőződésén.

Pfaff idegességében egymás után tördelte el a fogvájókat. Viselkedése még a pincérnek is feltűnt, aki némán szedte le az asztalról az ételmaradékot.

– A katonai elhárítás már hónapok óta a birodalmi biztonsági szolgálathoz tartozik – mondta Alvensberg.

Pfaff átpillantott az asztal túlsó végére, ahol a tábornokok trónoltak és a törzsfőnök egy Göringről szóló legújabb viccet mesélt. Általános nevetés, a kékes szivarfüstben kényelmesen üldögélő, békésen emésztő félistenek körében. Pfaff csendesen szemlélgette a magasrangú tiszteket, akiknek szolgálatát Hitler jelentős jövedelemmel és lovagkeresztekkel jutalmazta, akik – mint valamiféle primadonnák – féltékenykedtek egymásra, és akiknek a ranglista és a diktátor kegye fontosabb volt, mint a lelkiismeret szava. Pfaff megvetéssel tekintett rájuk.

Késő este Schmittke altiszt magából kikelve rohant be Pfaff szobájába.

– Százados úr, a Führer főhadiszállásán valami rendkívüli történt... Sokáig alig tudtam vonalat kapni. Minden vonalat lezártak, aztán mégis sikerült. Merényletet követtek el a Führer ellen... Bombamerényletet... A hadseregparancsnok épp az előbb beszélt telefonon Keitellel. Rendkívüli jelentést adnak ki. A Führer életben maradt!

– Mit beszél, Schmittke?

Az altiszt ránézett elöljárója sápadt arcára. Parancsnoka izgalmát a megrendítő hírnek tulajdonította.

– Igen, százados úr. Él. Tizenhat órakor már a Ducét fogadta. Rádióbeszédet fog mondani.

Az altiszt még mindig feszes vigyázzban állt.

– Él? Voltak egyáltalán halottak? És sebesültek? A tettest sikerült-e elfogni?

– Valami ezredes volt a merénylő. A tartalék haderő törzséből. Közönséges katona be sem juthat a főhadiszállás tanácskozótermébe. Halottak és sebesültek is voltak. De a Führer él!

– Ezt már hallottam. Már háromszor is mondta. Tudják név szerint ki volt a... tettes? Ki volt az a tiszt? Beszéljen már Schmittke!

– Állítólag Stauffenberg ezredes.

Most az altiszt is elsápadt. Eszébe jutott, hogy századosa is gyakran beszélt telefonon Stauffenberggel, néhányszor ő maga is közvetített köztük üzenetet.

– A „vörösbegyek" féltették a nyakukat – mondta Al-

vensberg izgalomtól remegő hangon –, attól reszkettek, hogy nem lesz hova felkötni a lovagkeresztet.

– Jó lenne a részleteket is megtudni. – Pfaff a telefon után nyúlt, de Alvensberg leintette.

– Hagyd! Előbb-utóbb értesülünk róla. Most rólunk van szó! A hadseregparancsnok kijelentette, hogy nem tűr meg a törzsében olyan tiszteket, akiknek káinbélyeg ég a homlokán. Ilyen esetben csupán az öngyilkosság marad a résztvevők számára. Ez mindenképpen jobb megoldás, mint Hitler vérbírái elé kerülni.

– Mindenkor bizonyítani tudod, Bodo, hogy mi csak az események szélén keringtünk, de ez sem fog rajtunk segíteni. Tudtunk Stauffenberg tervéről és szívből kívántuk, hogy sikerüljön neki. Sokan fognak támadni, átkozni minket. De én tudom, mi a teendőm. Nincs családom, nem kell őket megtorlástól féltenem, még ma éjjel végzek az üggyel. Semmit sem kell megbánnom. Most is meg vagyok róla győződve, hogy helyesen cselekedtünk.

Az ügyeletes altiszt jelentette, hogy az autó előállt. A százados kérdő tekintetét látva Alvensberg azt válaszolta, hogy úgy döntött, részt vesz a 168. hadosztály erőszakos felderítésén.

Búcsúzkodásra nem került sor. A hadsereg-parancsnokságról érkezett küldönc üzenetet adott át Pfaffnak, amely szerint a századosnak a Wehrmacht főparancsnokságán kell sürgősen jelentkeznie.

– Ez azt jelenti, hogy Himmler úrnál – vonta le a tanulságot hangosan Pfaff.

Alvensberg kívánságára a gépkocsi kormányánál Schmittke altiszt ült, mellette egy őrvezető, aki merev tekintettel bámult előre. Géppisztolya hangosan megzörrent, amikor a gépkocsi kanyarodott. A sötét autóban csak a cigaretták parazsa világított.

Fülledt, csillagtalan nyári éjszaka volt. Egészen távol robbanások fénye, lövegek torkolattüzének villogása.

– A parancs szerint emlékeztetnem kell rá az őrnagy urat, hogy a hadosztály harcálláspontjához partizánoktól megszállt területeken kell átmennünk.

Schmittke jól ismerte őrnagyát, tudta, hogy Alvensberg nem rámenős típus, inkább szereti óvatosan megfontolni az esélyeket. Annál inkább csodálkozott, hogy az őrnagy éjnek idején akar a kritikus helyzetben levő 103. ezred harcálláspontjára menni. Koromsötétben! – Ha Iván elkap benneteket, írj majd egy képeslapot a Kreml látképével – mondták neki búcsúzáskor a barátai.

– Tudom, Schmittke – válaszolta az őrnagy az autó hátsó üléséről. Kopott bőrkabát volt rajta, kezében csőre töltött géppisztoly. – Éjszaka minden tehén fekete. A partizánok nem szorulnak rá, hogy sötétben durrogtassanak. Amit meg akarnak szerezni, nappal is megtalálják. Tegnap is elkapták az egyik élelmiszer-szállítmányunkat.

Miközben a gépkocsi harckocsiktól feltúrt úton haladt, Schmittke gondolkozott: az őrnagy részt kívánt venni az erőszakos felderítésen, de nem azért, hogy hősi halált haljon, vagy fogságba essen. Az egyik írnoktól hallotta, hogy Pfaff papírokat égetett el a lakásán, Alvensberg is hasonlóképpen járt el... Bizonyára ez is a félresikerült merénylettel van összefüggésben.

Nos, ez az utazás az arcvonal felé szinte öngyilkosság. De mit lehet tenni? A háború tovább folytatódik... Ha mint írnok nem lesz rám többé szükség, a frontra küldenek. Véget érnek a hadseregtörzsben eltöltött viszonylag biztonságos napok. Nem! Csináljátok csak nélkülem! Zsebébe nyúlt, ahol ott lapult a Nemzeti Bizottság röplapja. Majd ezzel igazolja magát! Elege volt a háborúból! Egyetlen lövést sem! Legfeljebb a gazember nácikra!

A gépkocsi megállt. Tábori csendőr zárta el előttük az utat, vörös fényű zseblámpájával rájuk világítva.

– Az út alá van aknázva, őrnagy úr. Inkább Nikolszkojén át menjen. Nyomorult kis fészek, minden szétbombázva benne, de egyelőre még biztonságos.

Az út arrafelé már jobb volt. Egy kis nyírfaerdőn át vezetett. A fák között félreállított sebesültszállító gépkocsikat lehetett látni.

Az egyik düledező viskóban néhány sebesült tiszt és egy orvos vett körül egy rádiókészüléket. A belépő Alvensberget és Schmittkét bosszúsan intették csendre. A rádió Hitler jól ismert ugató, rekedtes, őrjöngő hangját sugározta: „... becs-

vágyó, lelkiismeretlen és bűnöző tisztek egy jelentéktelen csoportja összeesküvést szőtt, hogy engem félreállítson, és ezzel egy időben kiirtsa a német Wehrmacht egész törzskarát. A gróf Stauffenberg ezredes által működésbe hozott bomba tőlem két méterre robbant. Súlyosan megsebesítette több hű munkatársamat, egyiküket meg is ölte. Én teljesen sértetlen maradtam, csupán néhány jelentéktelen horzsolást és égési sebet szenvedtem. Mindezt a gondviselés kegyének tekintem . . ."

– Jöjjön Schmittke, hadd lássuk, élvezzük-e mi is a gondviselés kegyét.

Az őrnagy üdvözölte a tiszteket, akik közömbös tekintettel hallgatták a Führer rádióbeszédét. Sebeik kötésén átütött a vér. A szalmazsákjaikon érzéketlen arccal heverő embereket nem érdekelték a szónoklatok, sokkal inkább az, hogy mikor szállítják őket haza.

Már hajnalodott, amikor a gépkocsi rövid időre megállt a hadosztály harcálláspontján. A nedves állásokban csak néhány tiszttel találkoztak, a többiek a hadosztályparancsnokkal együtt elöl tartózkodtak, hogy felkészítsék a támadáshoz a csapatokat.

– Harckocsikkal nem tudunk támadni, kevés az üzemanyag – jelentette egy fáradt képű híradó tiszt. – Az őrnagy úr részére üzenet érkezett: Pfaff százados úr agyonlőtte magát. Az ok ismeretlen. A vezérőrnagy úr meg minden jót kíván őrnagy úrnak a felderítéshez.

Alvensberg támolyogva lépett ki a fedezékből. Szegény Pfaff! Szegény Stauffenberg!

A támadásra kiválasztott készenléti állás egy ritkás erdőben volt. A hajnali napfényben a katonák fáradtnak, kialvatlannak tűntek. Parancsnokuk, egy sebhelyes arcú, nyakigláb főhadnagy bemutatkozott, de Alvensberg rá sem nézett. Ott állt a harmattól nedves fa alatt, menyasszonyára gondolt és mindazokra, akik valamiképpen összefonódtak a ő sorsával . . .

Páncélöklöket osztottak ki. A hadosztályparancsnok halk hangon bátorító szavakat mormogott.

Biztosan tájékoztatták már. A törzsben azt szeretnék, hogy hősi halált haljak . . . Ne érje szégyen a hadseregtörzset . . . gondolta az őrnagy. Ismerem ezeket az óvatoskodókat. Csak semmi kockázatot, ha a karrierjükről van szó!

Hogyan is mondta valamikor egy Malet nevű francia tábornok, amikor egy Napóleon elleni meghiúsult merénylet után haditörvényszék előtt állt és cinkosai felől vallatták? „Önök mind, uraim, és egész Franciaország cinkosom lenne, ha tervünk sikerült volna." Alvensberg nemrég olvasta ezt a mondást egy francia történelemkönyvben és meg volt döbbenve mennyire időszerű ez most.

De én nem várom meg, hogy a falhoz állítsanak, mint ezzel a Malet-vel tették. Tudom, a törzsben most az irataim között turkálnak. Barátságom Stauffenberggel eléggé közismert volt. Most hazaárulónak tartanak. De várjatok csak, uraim! Megadom magam az oroszoknak, csatlakozom ehhez a Bizottsághoz, amelynek céljaival teljesen egyetértek, ahogyan Stauffenberg is egyetértett velük. Az élet még állíthat elém szép feladatokat, ha majd béke lesz. És akkor meglátjuk, hogy kinek volt igaza.

André jókedvűen sétált a Rivoli úton.

A szövetséges csapatok végre partra szálltak Normandiában. A második front előnyomulóban volt, közeledett a nap, amikor bevonulnak Párizsba. Nem kell már sokáig illegalitásban, föld alatt élnie! Boldogan és szabadon élhet majd. Aztán összeházasodnak Adrienne-nel. Tőle, aki részt vett az ellenállásban – habár csupán mint a nagy gépezet egyik kis fogaskereke –, nem tagadhatják meg sem a házasságkötéshez szükséges okmányokat, sem a hőn óhajtott lakást... Ha másképp nem megy, kirúgnak a lakásból egy kollaboránst... Épp elég a hazaáruló.

1944-et írtak. Meleg júliusi nap volt. A kirakatok előtt csinos nők bámészkodtak, lábukon magas sarkú cipő. Csábítóan ringatták csípőjüket, ajkuk égővörösre volt festve, mint régen. Valószínűtlenül szűk ruhát viseltek.

A Rivoli úton a szokásosnál nagyobb tömeg tolongott. A kávéházak teraszán sokan üldögéltek, csevegtek, cigarettáztak és itták a kávénak nevezett meghatározhatatlan tartalmú italt. Jelentéktelen dolgokról fecsegtek, de reménykedtek. Már Caenben vannak... Avranches előtt állnak... Folyamatosan érkezik az utánpótlás...

Német tisztek egy csoportja haladt át a járókelők tömegén, a nőket gusztálva. Vajon ezek az urak még mindig biztonságban érzik magukat? – gondolta André. De nem, tekintetükben valamiféle ídegességet lehet felfedezni. Az Adlon Szállóból sokat ismert közülük. Gőgösek, de gyávák.

André egy grafikus lakása felé tartott, hogy kész matricákat, kliséket hozzon el tőle egy illegális újság részére, amelyet Auteuil-ben egy ócska gépen nyomnak. A nyomda munkáját a legnagyobb körültekintéssel szervezték meg: egy szövőgépet működtetnek mellette, hogy zakatolása elnyomja a nyomdagép zaját.

A grafikus karikatúrákra specializálta magát. Legutóbbi rajza, amely Himmlert a titkosszolgálat hálóját szövögető póknak ábrázolta, különösen tetszett Andrénak. De a műhelyben egy ügyes rézmetsző is dolgozott, aki útleveleket, igazolványokat készített az ellenállási mozgalom részére. Az okmányok tulajdonosai egész Franciaországot beutazhatták.

André hat ilyen igazolványt rejtett el, olyan ellenállók részére, akiknek Franciaország déli területein kellett feladatot végrehajtaniok. Vercors-ban nagy szükség volt elszánt emberekre, akik tudnak bánni korszerű fegyverekkel.

Egy percre beugorhatna talán Adrienne-hez? A központ utasítására a lány most egy németek által szívesen látogatott kabarében dolgozott. Sanzonokat énekelt, és a közönség szívesen hallgatta. Sikerült a kabarében többé-kevésbé megismernie a német katonák és tisztek hangulatát, egységeik tábori posta számát. Estéről estére a reflektorok fényében állt. Nagy sikere volt. Maga a hely hangulata is vonzotta a közönséget.

Még korán volt, az előadás csak néhány óra múlva kezdődött. A bárban fiatalemberek konyakoztak.

A bármixer ismerte Andrét, rákacsintott.

– Szerelmed már az öltözőben van. Rád gondol. Menj már be hozzá. Egyébként várasz valakit? Két robusztus fickó járt itt. Utánad kérdezősködtek. Adrienne-hez is be akartak menni.

– A mieink közül valók voltak? – kérdezte André aggodalmasan.

– Hogy nem németek voltak, azt már a szagukról észrevettem – válaszolta a bármixer.

Adrienne éppen öltözködött. Átölelte André nyakát.

– Nálam tudsz maradni, drágám? Az én számom a második, aztán leléphetnék veled. Elmennénk valahová vacsorázni.

– Volt valaki nálad? – kérdezte André. – Semmi gyanúsat sem vettél észre?

– Gyanúsat? – kérdezte a lány, karját leengedve, komollyá vált tekintettel. – Oh, hogy erre nem gondoltam! Valaki turkált az öltözőszekrényem fiókjában. Mindent felforgatott benne. Azt hittem, az öltöztetőnő . . .

– Tartottál benne valami elrejtenivalót?

– Egy tőled kapott levelet. – Adrianne idegesen keresgélt. – De hiszen az megvan.

– Mutasd. Feladó nincs rajta, de az én írásom . . . Bordeaux óta ismerik a dolgot. Azóta a Deuxiéme Bureau is keres.

– Az ég szerelmére! André, erről még sohasem beszéltél nekem!

– Nem akartalak megrémíteni! De most . . ., bocsáss meg . . .

– Tudnom kell, mi történt! – követelte Adrienne határozottan.

– Hónapokkal ezelőtt történt. Az egyik elvtársnál motozás közben – az én kézírásommal – megtalálták a címét annak a lakásnak, ahol német emigránsok találkoztak rendszeresen. Mindnyájan lebuktak . . .

– Ismerik az írásodat? El kell tűnnöd! André, nagyon aggódom érted.

– Jobb élő vakondnak lenni, mint döglött sasnak.

André kimászott az öltözőszoba keskeny ablakán és leugrott a szomszédos ház kátránnyal bevont tetejére. Kinyitotta a padlás ablakát, ahonnan recsegő falépcső vezetett le egy csempézett falú bolthelyiségbe. A bolt halasládákkal volt tele.

Megkönnyebbülten ült fel a pultra. Egyelőre biztonságban van, de hogyan tovább?

Alig zárta be az ablakot Adrienne, máris a mindig dohányszagú öreg ruhatáros állt az ajtóban.

– Kisasszony, két úr akar magához bemenni.

– Üdvözöljük, galambocskám. Lehet, hogy ön már most is jól énekel, de a börtönben még jobban megtanítjuk rá. Megvan hozzá a megfelelő karmesteri pálcánk. Hová tűnt a szerelme?

A két bűnügyi detekív benézett a szekrénybe, kinyitotta az ablakot.

– Aha, a régi módszer. De megtaláljuk a fickót. Az egész kerületet körülvettük. Nem jut messzire.

– Már rég elment – szólt Adrienne. Még mondani akart valamit, de az egyik detektív úgy vágta pofon, hogy a lány szájából kibuggyant a vér.

– Tíz perce még itt volt. – A francia detektív kiszólt a folyosóra. – Igaz ez, Pierre?

A bármixer szégyenkezve bólintott.

– Iparkodjon, kisasszony. Velünk jön. Kétágyas cellába fogjuk zárni. Ott majd egész éjjel hentereghet a barátjával.

André a piszkos kirakatablakon át látta, hogyan lökik be a rendőrségi autóba Adrienne-t. Az autó elindult. André torkát zokogás fojtogatta.

A halasládák között ült. Hallotta, ahogyan egy patkány a hulladékot rágcsálja. A boltba beszűrődött a közeli Rivoli utca forgalmának zsivaja.

Közeledő léptek zaját hallotta. Egy ajtó megnyikordult. Zseblámpa fénysugra pásztázott át a padlón.

– Gondolhattam volna! Úgy kuksolsz itt, mint egy rakás szerencsétlenség. – A bármixer leoltotta a zseblámpát és André fölé hajolt. – Szegény fickó. Ostoba helyzetbe kerültél. Most, közvetlenül kapuzárás előtt. Ezek falhoz akarnak állítani téged.

– Segíts ki innen, Pierre. Egyszer majd meghálálom neked.

– És most? Ha elkapnak, kinyírnak. Erre pedig nagyon érzékeny vagyok.

– Engedj már ki! Azt mondod majd nekik, hogy nem is láttál.

A Rivoli utcában hullámzott a tömeg, amikor André – a mixer segítségével – kijutott az üzletből.

Adrienne! Szegény Adrienne! Csakis rá tudott gondolni. Aztán forróság öntötte el. Figyelmeztetni kell az elvtársakat. Nincsenek többé biztonságban.

A házmester barátságtalanul dörmögött, amikor beengedte. Azt mondta, hogy rendelést szeretne átadni Florentin úrnak, a grafikusnak. Nagyon sürgős. Igen, ő is tudja, hogy rövidesen légitámadás várható... Recsegett a lépcső. A folyosón az egyik ajtó mögül női sírás szűrődött ki.

André végigsietett a folyosón. Nem is hallotta, mit kiáltott utána a házmester. Nem kellett a kilincset használnia, a lakás ajtaja csak ki volt támasztva.

Üres műterem . . . A rajzolóasztalon égve maradt lámpa, a hamutartóban félig elszívott cigaretta. A szoba üres volt. Valószínűleg idejében kiröppentek belőle . . . Vagy . . .

Amikor el akarta hagyni a szobát, hirtelen két férfi állta útját. Két pisztoly meredt rá. Egyikük, aki Florentinék hálószobájából lépett ki, hátracsavarta André karját és erősen hátba vágta. Csattant a bilincs.

– Végre!

Az egyik rendőr képen vágta Andrét. Az ütés nem volt túlságosan erős, de elég ahhoz, hogy a fogoly ráeszméljen kilátástalan helyzetére.

Kábultan ment a két férfi előtt, akik lefelé taszigálták a lépcsőn. A házmester részvéttel nézett rá a lépcső bejáratánál. Aztán becsukódott mögötte a börtönajtó.

– Hagyják megbilincselve ezt a disznót. Még öngyilkosságot követne el – hallotta maga mögött a börtön folyosóján –, holnap szembesítjük a többiekkel.

– Igenis, tanácsos úr – válaszolta egy hang.

Később valaki kinyitotta a cella ajtaját, hogy szalmazsákot helyezzen a priccsre és a rab szájába dugjon egy cigarettát.

– Láthatod, kicsikém, nem nagy a fényűzés. A letartóztatás nem vicc. Jobb lesz, ha beszélsz. Mindent bevallasz. Vannak itt olyan emberek, akik még a holtakat is vallomásra bírják.

A foglár dörmögve távozott. Köszönetet várt, de André hallgatott. Egyszerre kegyetlen élességgel látta, hogy mindennek vége, nem éli meg a szövetségesek bevonulását. Már látta nevét a plakátokon: „Az ítéletet végrehajtották . . .” És Adrienne. Őrá semmit sem bizonyíthatnak rá. Vajon koncentrációs táborba zárják? Túl fogja-e élni a háborút?

Ruhái átvizsgálásánál megtaláltak hat személyi igazolványt. De sohasem fogják megtudni, kiknek szánták azokat . . .

Egész éjszaka gondolataival vívódott.

– A férgek falnak fel itt – mondta az egyik felvigyázó, aki egy bögre teát és egy szelet kenyeret adott be cellájába. Kivitte a küblit, majd a főfoglár utasítására levette a rab kezéről a bilincset.

– Mosakodj meg – utasította a foglár Andrét, akin erősen meglátszottak a szörnyű éjszaka nyomai. A börtön csak közbeeső állomás a Gestapo főhadiszállása előtt – gondolta –, ez a fiatal pincér pedig nem úgy néz ki, mint aki kibírná a rá váró kínzásokat.

A szembesítés során André előtt kétségtelenné vált, hogy a Gestapo csoportja valamennyi tagját letartóztatta. Egymás után hozták kihallgatásra a grafikust, a rézmetszőt, Adrienne-t és végül véraláfutásos arccal Pierre-t, a mixert.

– Nos, kedvesem – mondta a rendőrtanácsos –, te jól beszélsz ugyan németül, de nem ismered eléggé nyelvünk sajátosságait. Haladéktalanul vallj be mindent, mert minden perc késedelemért külön elverünk. A szeretődnek biztosan tetszeni fog. Majd meglátjuk, ki bírja tovább.

– Ne fárassza magát, tanácsos úr. Mi már hullák vagyunk, a halottak pedig nem tudnak beszélni.

Adrienne még akart valamit mondani, de a gestapós intett két beosztottjának.

Visszatették kezére a bilincset és egy sötét mellékhelyiségbe lökték.

A kihallgatásnál már más módszereket alkalmaztak. Alaposan összekötözték Andrét, majd egy bottal addig csavarták a kötelet, míg az mélyen belevágódott a fiú húsába. Recsegtek a csontok. Ezt csak kevesen bírták ki élve. A legerősebbek is meginogtak.

André néma maradt. Csak fájdalmasan nyöszörgött, míg eszméletét el nem vesztette.

1944. augusztus 18-a hajnalán a vincennes-i erőd udvarán kivégezték Andrét és a francia ellenállási mozgalom két másik harcosát. Egyik sem kért kegyelmet. Amikor agyonlőtték őket, már az erőd udvarán is hallani lehetett az egy héttel később Párizsba bevonuló csapatok közeledését jelző ágyúdörgést . . .

Adrienne éveket öregedve tért vissza Auschwitzból a háború után. Újra lapszerkesztőként dolgozott. Minden év augusztus 18-án egy csokor virágot helyezett el a vincennes-i erőd udvarának azon a helyén, amelyet André vére öntözött. Andréé, akit sohasem tudott elfeledni . . .

A jelentős rendészeti erőkkel folytatott nyomozás ellenére Annának sikerült Wilhelm Kunkeltet a szétbombázott Berlinből kicsempésznie. Ahogy megbeszélték, egy elvtárs kocsikísérőként vitte magával autójában. Egy álmos rendőr és egy gyanakvó SS-katona ellenőrizte Wilhelm személyi igazolványát, de egyik sem fogott gyanút. Hamarosan Gothába értek. Egy járőr itt még egyszer ellenőrizte az okmányt, amelynek tényleges tulajdonosa Wilmersdorfban, egy lebombázott bérház romjai alatt nyugodott.

Wilhelm egy lakatosmesternél kapott munkát, aki örült, hogy sikerült jó munkást találnia.

Szabad óráiban, esténként, a sötétség leple alatt igyekezett helyreállítani a nagy letartóztatási hullám idején megszakadt kapcsolatait. A letartóztatottak között volt Theodor Neubauer és Anton Saefkow is.

Wilhelm óvatosan dolgozott a hosszú idő alatt megszokottá vált illegalitásban.

Egy napon levelet kapott egy ismerősük útján Klarától, aki szégyenkezve írta, hogy most már megérti őt . . .

A háború vége Gothában érte Wilhelmet. Az annyira várt nap elérkeztéig azonban még sok feladatot kellett megoldania az illegalitásban. Nagy feladatok vártak rá a háború után is.

A XX. század első felének imperialista Németországát lényegében egy ördögi körforgás – válság, háborús készülődés, háború, háború utáni időszak, válság – jellemezte. Az első és a második világháború előtt volt csak néhány olyan év, amikor bizonyos fokig „jól ment" a német népnek. A többi években azonban a német imperializmus és militarizmus csak áldozatokra és nélkülözésekre kényszerítette a népet. Csupán a második világháború befejeztével érkezett el a lehetőség az imperializmus, militarizmus és fasizmus bűneinek felszámolásához.

A Szovjetuniónak és a népek Hitler-ellenes szövetségének a fasiszták felett aratott történelmi jelentőségű győzelme szabadította meg a német népet a náci igától. A német kommunisták és antifasiszták áldozatos harca hozzájárult, hogy Németországban megnyílt a lehetőség egy új, demokratikus élet megteremtésére. Alapvető fordulat kezdődött a német nép történetében.

A német munkásmozgalom története.
5. kötet. Berlin, 1966. 438. oldal.

UTÓSZÓ

1945. május vége

A Miening-csúcsot még hó borítja, professzor úr.

Ortner Szepi szalonnát és egy doboz angol teát tett le a vadászkunyhó asztalára. Hátizsákjából egy leveskockát, néhány tojást és egy cipót kotorászott elő.

– A magunkfajta embernek még korai az idő. Ezt Holders századosnak is mondtam, de ő minden áron meg akarja mászni a Hohe Mundet.

– És miért nem akarod, hogy a kapitány felmenjen, Szepi? Biztosan megvan az okod rá!

Bergengruen professzor a nyitott ablaknál ült. Hátát süttette a kellemes májusi napsugarakkal.

– Az az okom, hogy sok Wehrmacht és SS-tiszt még odafenn bujkál. Nem venném magamra a bűnt, hogy akaratlanul

is lebuktassam őket. Azonkívül fegyver is van még náluk, örökre el tudnának hallgattatni engem, szegény fickót. Nem akarok se látni, se hallani. Hitler jól kitolt velünk, kisemberekkel. Holders százados azt hitte, hogy az Igazoló Bizottság kérdőívét is ki kell töltenem. Száznegyvennyolc kérdés, professzor úr. De nem. Én csak kis útitárs voltam.

– Úgy? De azért tudod, hogy fenn a hegyen SS-tisztek bujkálnak, sőt még pártfogásba is veszed őket. Pedig ezek nem „kis útitársak" voltak.

Bergengruen mérges volt. A vadőr jellemtelensége valósággal fizikai fájdalmat okozott neki.

– Figyeljen ide, professzor úr. Minden kutyának gazdára van szüksége. Most az amik a gazdáink. A kutya pedig hűséges állat. De a szomszédos vadgazdaságban nem így van! Az egyik lányom Schliersee-ben van férjnél, ott a hegyek között egy tábornok az úr. Ezt Holders századosnak is megmondtam. De mi közöm van nekem a tábornokhoz? Itt, professzor úr, itt a vadgazdaságban rendnek kell lenni ... Tudja, időnként leesik valami ...

– Mi van tulajdonképpen azzal a tábornokkal? – kérdezte Bergengruen. Tulajdonképpen nem érdekelték a tábornokok, akik a győzelmek idején annyira fölényesek, a vereségek után meg szolgalelkűek voltak.

– Nem lehet nagykutya – mondta Ortner Szepi mentegetőzésképpen –, de az amik számára fontos. Holders százados meg magához rendelt és azt mondta, ha segítségére leszek, bőségesen meg fog jutalmazni. Most Schildersee-be mentek. Lövegekkel és terepjáró gépkocsikkal. – Még valamit, professzor úr. Holders százados szeretne egyszer őzre vadászni. Barátságos ember, jól beszél németül.

A professzor dühösen nézett maga elé. De mivel túlságosan gyakran volt dolga a Szepihez hasonló emberekkel, feleslegesnek tartotta, hogy rendreutasítsa a vadőrt. Ezért beleegyezően bólintott, mindig szívesen látja vendégül az amerikai tisztet.

– Magamhoz veszek egy üveg pálinkát. A százados rendszerint whiskyt iszik ugyan, de a mi italainkat is szereti. Na, és a falusi lányokat! Csokoládéért és kávéért ... – A vadőr viharvert arca vigyorgásra húzódott.

– Most már talán nem vágják kopaszra ezért a nőket? – kérdezte a sebész dühösen.

– Hová gondol, professzor úr! Hiszen most a másik fél lett a győztes.

A vadőr már rég eltávozott, de a szobában még mindig érezni lehetett a sör és a tubák bűzét.

Bergengruen gondolataiba mélyedt.

A háború megkímélte ezeket a csendes alpesi völgyeket. Még jól emlékezett a berlini pokolra. Naponta műtétek a kórház óvóhelyén. Naponta halottak és akasztások. Állandó légitámadások, utcai harcok. Berlin porrá és hamuvá vált. A szovjet hadosztályok az egyik kerületet a másik után foglalták el, kitűzték a győzelem zászlaját a Reichstagra, de a Potsdam téren még mindig heves harcok dúltak. Hitler öngyilkos lett. Aztán a fasiszták május 8-án feltétel nélkül letették a fegyvert...

A schlachtensee-i kórház elpusztult. De ő tudta, hogy egyszer még felépül. Felépül és szabad lesz Berlin és egész Németország.

Az utóbbi hetekben mi mindent át nem élt! Elvesztett barátok kerültek elő, sokan koncentrációs táborból. A július 20-i merénylet túlélői – kevesen maradtak életben –, a kivégzettek feleségei és gyermekei, kábultan támolyogtak elő a börtönből.

A fasiszták elsősorban a bebörtönzött kommunistákon töltötték ki bosszújukat.

Ernst Thälmannt még 1944 augusztusában gyilkolták meg a buchenwaldi koncentrációs táborban. Az NKP és a Saefkow-szervezet tagjai; a Lipcsében tevékenykedő Schumann–Kresse-szervezet és Neubauer köré csoportosuló harcosok nagy része elpusztult az egyenlőtlen harcban.

Gyilkos kezek végeztek a szociáldemokrata vezetőkkel, Reichweinnel, Leberrel és Leuschnerrel is. Poelchau, a börtön papja mesélt a sebésznek a kivégzettek utolsó óráiról.

– Abban a meggyőződésben haltak meg – mondotta –, hogy a hitleri uralom napjai meg vannak számlálva, Németország újjászületik és létrejön a munkásosztály egysége.

De újra mozgolódtak már a háborút túlélt fasiszták is. Híreket lehetett hallani Schachtról, Papenről, sőt Göring sajtófogadást is adott. Szenzációra éhes amerikai újságírók tettek fel neki kérdéseket.

Hitler obersalzbergi nyaralójában tolongtak a szövetségesek fotósai, emlékek után vadásztak.

Bergengruen látta az öngyilkosságot elkövetett Goebbels félig elégett, alig felismerhető hulláját.

Canaris tengernagy és Oster ezredes sorsáról Himmler kezelőorvosától értesült.

– Április 9-én kötötték fel őket – mondta az orvos – a flossenburgi koncentrációs táborban. Túlságosan sokat tudtak.

Elutazása előtt Bergengruen felkereste a romok között bukdácsolva a császári palotát, a birodalmi kancelláriát, az Adlon Szállót és a Propaganda Minisztériumot. Tizenkét évig tartott! De most már vége. Kezdődhet az új élet.

Utazás közben a szétbombázott városokban és szétlőtt falvakban számtalan sápadt, rongyos, éhes német katonával találkozott. Nem lesz könnyű az újrakezdés . . .

A rét felől, a szénapajta tájékáról kiáltásokat hallott:

– Tanácsos úr! Professzor úr! Levelet kaptam!

Inge Brosius, aki szerencsésen kiszabadult az égő női fegyházból, a háború végéig ápolónőként Bergengruen kórházában rejtőzött. Néhány napja a professzor vendége volt. Bízott benne, hogy az Alpokban visszanyeri jókedvét.

– Tényleg kaptam levelet – kiáltotta élénken –, Bodo él! Mindig mondtam magának, szilárdan meg voltam róla győződve. Most itt a bizonyíték. Ott van a neve a Moszkvában tanácskozó német hadifogoly tisztek felhívása alatt.

– Gratulálok Önnek, meg magamnak is. Néhányan mégiscsak túlélték a vízözönt – mondta örömmel Bergengruen.

– És azt tudta-e, professzor úr, hogy itt fönn milyen szépek a primulák? Szedtem belőlük egy nagy csokorra valót és tettem belőlük néhány sírra a temetőben. Néhány ismeretlen német katona is van ott eltemetve. Tejet is hoztam magammal. Ma császármorzsát vacsorázunk, a főerdészék Krescenciája ajánlott hozzá receptet, jó barátságba kerültem vele. Úgy örülök! Ma este ünnepelni fogunk!

Bergengruen mosolygott.

– Volt velünk a börtönben egy orosz nő. Nagyszerű teremtés volt. Amikor Ravensbrückbe vittek, azzal búcsúzott el tőlem, hogy a béke legyőzi a háborút.

Ugyanebben az időben, a Schliersee közelében levő pajtában a Keleti idegen haderő osztály főnöke egy amerikai őrnaggyal beszélgetett.

– Tudom – mondta Gehlen –, hogy a német vezérkarnak el kell tűnnie a föld színéről, tagjait deportálni kell és így tovább. De ne tegyenek tönkre mindnyájunkat, még szükségük lesz ránk... Egy szép napon véget ér a szovjetekkel kötött természetellenes házasságuk. Vannak adataim a Szovjetunió katonai potenciáljáról, ügynöki hálózatáról. Egy hadosztálynál biztosan többet érek önöknek. Negyvenkét éves vagyok, még sokáig hasznukra lehetek. Nem kellett volna önként jelentkeznem önöknél, külföldön maradhattam volna...

Az amerikai gondolkozott. Ennek a tábornoknak a neve nem állt a keresett háborús bűnösök névjegyzékén. Egyébként hibátlanul beszélt angolul.

– Jelentenem kell ezt a parancsnokunknak, tábornok. Addig kíséretével együtt egy szállodában helyezzük el önt. Bizonyára gondosan mérlegelni fogják ajánlatát. Valóban vannak ilyen adatok a birtokában?

– Minden okmány vízhatlan csomagolásban biztonságba helyezve a bajor hegyek között – válaszolta Gehlen önelégülten.

Az amerikai őrnagy legnagyobb csodálkozására hamarosan az amerikai elhárítás egy magas rendfokozatú tisztje érkezett Schliersee-be, akinek az a német még feltételeket is szabott. De mi köze az egészhez?

Osztrák partizánok egy csoportja, Gehlen nyomát követve, mindössze néhány órát késett...

– A háborúnak vége, de máris megkezdődött az új.

Ezekkel a szavakkal vezette be az amerikai elhárítótiszt a Gehlennel folytatott tárgyalást, amit aztán Washingtonban folytattak tovább.

Esett az eső, amikor Alfred Köllmann a moszkvai repülőtéren beszállt egy szovjet gépbe.

A repülőgépet futárgépként használták és most felszerelési tárgyakkal, egyenruhákkal és súlyos ládákkal volt megrakva. A hézagokat postazsákokkal töltötték ki. Köllmann kénytelen volt a pilótafülke mögött elhelyezkedni. A szűk helyen alaposan be is verte a fejét. Sérült homlokát egy nedves törülköző-

vel borogatta. A törülközőt időnként az ablak üvegének repedésén befolyó esővízben nedvesítette be. De még így is boldognak érezte magát. Nemsokára otthon lesz!

A gép sűrű felhők között repült. Még most sem fért a fejébe, hogy a háború befejeződött, hogy most Németországba repül és új feladatok várják.

Szmolenszk felett haladtak. Később egy falu romjait pillantotta meg. A mezőkön víztócsák csillogtak.

Köllmann kinézett az esőtől nedves ablakon és a moszkvai győzelmi parádé jutott eszébe. Partizánokkal együtt vonult fel a Vörös Téren. Sosem fogja elfeledni ezt a magasztos érzést. 1945. június 24-e volt. Az emelvények zsúfolásig megteltek. Hatalmas zenekar játszotta a „Dicsőség neked, orosz nép" kezdetű dalt és Zsukov marsall beszédet tartott, amely rádión mindenhová eljutott, ahol szovjet emberek éltek. Köllmann visszagondolt arra a jelenetre, amikor kétszáz náci zászlót vetettek a Lenin-mauzóleum elé. Sohasem szabad Németországból ilyen szörnyűségnek kiindulnia. Szabad, demokratikus országot kell létrehozniok. Ebben minden jóakaratú német segítségére számíthatnak. Bodo von Alvensberg is köztük lesz. Kezdetben csak a romokat takarítjuk el – gondolta Köllmann –, az utcáról és az emberek szívéből. De aztán, tíz-tizenöt év múlva az egész világnak megmutatjuk, mire képes az az állam, amelyben az évszázadok óta elnyomott dolgozó nép jutott hatalomra. Távolban már az Odera tűnt fel. A gép hamarosan leszáll Berlinben. Új élet kezdődik . . .

22,-Ft

1936 augusztusa. Harsonák hirdetik az olimpiai játékok kezdetét. Berlin, a fasiszta birodalom fővárosa zászlótengerbe öltözött. Az utcákon mindenütt fellelkesült, ujjongó emberek.

A békés kép azonban csak puszta látszat, a nemzetközi közvélemény figyelmét kell elterelnie a fasiszta hatalom birtokosainak igazi céljairól. A kulisszák mögött lázasan dolgozik a német monopoltőke, hogy megvalósítsa világuralmi terveit.

Ebben a sokrétű és meggyőző műben, mely nem tart arra számot, hogy történelmi dokumentációnak tekintsék, a szerzők leleplezik a fasiszta rezsim embertelen, népellenes jellegét és barbár hatalmi módszereit. Bemutatják, milyen tevékenységet fejtett ki a fasiszta kém- és diverziós apparátus a spanyol polgárháborútól a második világháború befejezéséig. Hozzájárulnak ahhoz, hogy az Abwehr főnökét, Canarist megfosszák attól a mítosztól, amelyet az imperialista polgári történetirás vont köré. A szerzők azokat az erőket is bemutatják, amelyek a terror és a kegyetlen elnyomás ellenére harcoltak a fasizmus és a háború ellen; azokat a kommunista és szociáldemokrata munkásokat, akik harcukkal elősegitették egy új, egy jobb Németország létrejöttét.